ΟΜΗΡΟΥ

ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ

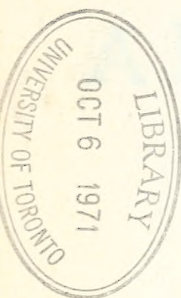
ΟΜΗΡΟΥ

ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΕΜΜΕΤΡΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Αθήναι

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ„
Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ Α.Ε.

LIBRARY
OCT 6 1971
UNIVERSITY OF TORONTO

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΡΑΨΩΔΙΑ Α

Προοίμιον

Ἄνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ
πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσεν,
πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω·
πολλὰ δ' ὅ γ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμόν,
ἀρνύμενος ἥν τε ψυχὴν καὶ νόστον ἑταίρων.
ἀλλ' οὐδ' ὣς ἑτάρους ἐρρύσατο, ἱέμενός περ·
αὐτῶν γὰρ σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο,
νήπιοι, οἳ κατὰ βοῦς Ὑπερίονος Ἠελίοιο
ἤσθιον· αὐτὰρ ὁ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἦμαρ.
τῶν ἁμόθεν γε, θεὰ θύγατερ Διός, εἰπὲ καὶ ἡμῖν.

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΡΑΨΩΔΙΑ Α

Τὸν ἄντρα τὸν πολύπραγο τραγούδησέ μου, ὦ Μοῦσα,
ποὺ περισσὰ πλανήθηκε, σὰν κούρσεψε τῆς Τροίας
τὸ ἱερὸ κάστρο, καὶ πολλῶν ἀνθρώπων εἶδε χῶρες
κι ἔμαθε γνῶμες, καὶ πολλὰ στὰ πέλαα βρῆκε πάθια,
γιὰ μιὰ ζωὴ παλεύοντας καὶ γυρισμὸ συντρόφων.
Μὰ πάλε δὲν τοὺς γλύτωσε, κι ἂν τὸ ποθοῦσε, ἐκείνους,
τὶ ἀπὸ δική τους χάθηκαν οἱ κούφιοι ἀμυαλωσύνη,
τοῦ Ἥλιου τοῦ Ὑπερίονα σὰν ἔφαγαν τὰ βόδια,
κι αὐτὸς τοὺς πῆρε τὴ γλυκειὰ τοῦ γυρισμοῦ τους μέρα.
Ἀπ' ὅπου ἂν τά 'χῃς, πές μας τα, ὦ θεά, τοῦ Δία κόρη.
Ὅλοι ποὺ τότες τὸν πολὺ τὸ χαλασμὸ ξεφύγαν
γυρίσανε, ἀπὸ πόλεμο καὶ θάλασσα σωσμένοι,
καὶ μόνο ἐκειόνε, σπιτικὸ καὶ ταίρι στερημένο,
ἡ Καλυψὼ ἡ τρισέμορφη θεὰ τόνε κρατοῦσε,
γιατὶ ἄντρα της τὸν ἤθελε στὶς βαθουλὲς σπηλιές της.
Μὰ ὁ γῦρος σὰν τελέστηκε τῶν χρόνων, κι ἦρθε ἡ ὥρα,
ποὺ τό 'χανε οἱ θεοὶ γραφτὸ στὸ Θιάκι νὰ ξανάρθῃ
στὸ σπιτικό του, μήτ' ἐκεῖ δὲν τοῦ 'λειψαν οἱ ἀγῶνες,
καὶ σὲ δικοὺς κοντά. Κι οἱ θεοὶ τὸν συμπονοῦσαν ὅλοι,
ἐξὸν τὸν Ποσειδώνα· αὐτὸς βαριὰ ἦταν χολωμένος
μὲ τὸ Δυσσέα τὸ θεϊκό, στὸν τόπο του πρὶν φτάσῃ.
Βρισκόταν στοὺς Αἰθίοπες ὁ Ποσειδώνας τότες,
ποὺ ζοῦνε μοιραστοὶ μακριὰ στοῦ κόσμου τὶς ἀκροῦλες,
στοῦ Ἡλιοῦ τὸ βούλημα οἱ μισοί, στ' ἀνάβλεμμά του οἱ ἄλλοι,
γιὰ νὰ δεχτῇ ἑκατοβοδιὰ ἀπὸ ταύρους καὶ κριάρια.
Ἐκεῖ γλυκοξεφάντωνε· οἱ θεοὶ ὡς τόσο οἱ ἄλλοι
στοὺς πύργους μαζωχτήκανε τοῦ Δία τοῦ Ὀλυμπήσου,
κι ὀμπρός τους, ὅλων τῶν θεῶν κι ἀνθρώπων ὁ πατέρας
ἄνοιξε λόγο, τὶ στὸ νοῦ ξανάρθε του ὁ μεγάλος
ὁ Αἴγιστος, ποὺ ὁ ξακουστὸς τὸν ἔκοψε ὁ Ὀρέστης,

τοῦ 'Αγαμέμνου ὁ γιός. 'Εκειὸν ὁ Δίας ἀνιστορώντας,
στοὺς ἄλλους τοὺς ἀθάνατους αὐτὰ τὰ λόγια κρένει·
«'Αλλοί, καὶ πῶς γυρεύουνε παντοτινὰ οἱ ἀνθρῶποι
νὰ ρίχτουνε τὸ φταίξιμο σ' ἐμᾶς γιὰ τὰ δεινά τους,
καὶ λένε ἐμεῖς τὰ φέρνουμε· μὰ ἀπὸ δική τους τύφλα
παθαίνουν πέρα ἀπ' τὸ γραφτό· νά, ὁ Αἴγιστος, ποὺ πῆρε
τὸ ταίρι τοῦ 'Αγαμέμνονα, καὶ ποὺ στὸ γυρισμό του
χαλνάει κι ἐκείνονε· ἀπὸ πρὶν τὸ γνώριζε τί μέγα
κακὸ θὰ τοῦ 'ρθῃ, γιατὶ ἐμεῖς μηνύσαμέ του τότες
μὲ τὸν ἀγρυπνομάτη 'Ερμῆ, μηδὲ νὰ τόνε κόψῃ,
μηδὲ τὸ ταίρι νὰ ζητάῃ· γιατὶ θὰ γδικιωθῇ του
σὰ μεγαλώσῃ καὶ ποθῇ τὸν τόπο του ὁ 'Ορέστης.
Καλόγνωμα τοῦ τά 'πε ὁ 'Ερμῆς, μὰ ὁ Αἴγιστος ν' ἀκούσῃ
δὲν ἤθελε, καὶ μαζωχτὰ τὰ πλέρωσε κατόπι.»

Κι ἡ γαλανόματη 'Αθηνᾶ τοῦ ἀπολογιέται τότες·
«Πατέρα μας, τοῦ Κρόνου γιέ, τῶν βασιλιάδων πρῶτε,
βέβαια τοῦ ἄξιζε ἐκεινοῦ τέτοιος χαμὸς νὰ τοῦ 'ρθῃ·
τὰ ἴδια ἂς πάθῃ ὅποιος κακὰ παρόμοια πράξῃ κι ἄλλος.
'Εγὼ 'μως γιὰ τὸ γνωστικὸ 'Οδυσσέα χολοσκάνω,
τὸν ἄμοιρο, ποὺ ἀπὸ δικοὺς μακρόθε τυραννιέται
σὲ κυματόζωστο νησί, στῆς θάλασσας τ' ἀφάλι,
νησὶ δεντράτο, ποὺ θεὰ τὴν κατοικιά της ἔχει,
ἡ κόρη τοῦ κακόγνωμου τοῦ "Ατλαντα, ποὺ ξέρει
τῆς θάλασσας τὰ τρίσβαθα, καὶ μὲ μακριὲς κολῶνες
ἀπὸ τὴ γῆς τὸν οὐρανὸ φυλάει ξεχωρισμένο.
'Εκείνου ἡ κόρη τὸν κρατάει τὸ δύστυχο στὰ δάκρυα,
καὶ μὲ γλυκειὲς μαγεύει τον κουβέντες, νὰ ξεχάσῃ
τὸν τόπο του· μὰ πάλε αὐτός, καὶ τὸν καπνὸ μονάχα
νὰ θώρειε τῆς πατρίδας του σὰν ἀλαφροανεβαίνῃ,
κι ἂς πέθαινε· μὰ μήτ' ἐσύ, 'Ολυμπήσε, δὲ σπλαχνιέσαι.
Τάχα δὲ σὲ τιμοῦσε αὐτὸς στὴ διάπλατη Τρωάδα,
σιμὰ στὰ πλοῖα τῶν 'Αργιτῶν μὲ περισσὲς θυσίες;
τί τόσο, ὦ Δία, τώρα ἐσὺ μὲ τὸ Δυσσέα κακιώνεις;»

Κι ὁ Δίας τῆς ἀποκρένεται ὁ συννεφομαζώχτης·
«Τί λόγο ἀπὸ τ' ἀχείλι σου ξεστόμισες, παιδί μου;
Ποιός τό 'πε ἐγὼ πὼς λησμονῶ τὸ θεϊκὸ 'Οδυσσέα,

πού πρώτος είναι άπ' τούς θνητούς στό νοῦ καί στίς θυσίες
πρός τούς ἀθάνατους θεούς πού ὁρίζουνε τά οὐράνια;
Ὁ Ποσειδώνας εἶν' ὁ θεός, τῆς γῆς ὁ περιζώστης,
πού πάθος τοῦ ἔχει ἀνέσβεστο, τί χάλασε τό μάτι
τοῦ ἰσόθεου τοῦ Πολύφημου, τοῦ πρώτου τῶν Κυκλώπων
στή δύναμη· τῆς Θόωσας εἶναι παιδί, τῆς νύφης,
κόρης τοῦ Φόρκυνα, ἄρχοντα τοῦ ἀτρύγητου πελάγου,
πού ὁ Ποσειδώνας σέ βαθειές σπηλιές ἀγκάλιασέ την.
Ἀπό τά τότε ὁ σαλευτής τῆς γῆς ὁ Ποσειδώνας
κι ἄ δέν τόνε θανάτωσε, μά τόν πλανάει στά ξένα
τόν Ὀδυσσέα. Ὅμως καιρός ἐμεῖς νά στοχαστοῦμε
πῶς νά 'ρθῆ στήν πατρίδα του· θά πάψη τήν ὀργή του
ὁ Ποσειδώνας· δέν μπορεῖ στό πεῖσμα μας, κι ἀγνάντια
τόσων ἀθάνατων αὐτός ν' ἀντισταθῆ μονάχος.»

Κι ἡ γαλανόματη ἡ θεά τοῦ ἀπολογήθη τότες·
«Πατέρα μας, τοῦ Κρόνου γιέ, τῶν βασιλιάδων πρῶτε,
στούς τρισμακάριστους θεούς αὐτό ἄν ἀρέση τώρα,
νά ξαναρθῆ στό σπίτι του ὁ παράξιος Ὀδυσσέας
ὁ Ἀργοφονιάς Ἑρμῆς ἄς πάη μηνύτορας δικός μας,
στῆς Ὠγυγίας τό νησί, γιά νά μηνύση ἀμέσως
τῆς ὡριοπλέξουδης θεᾶς τήν ἄσφαλτη βουλή μας,
ὁ Ὀδυσσέας ὁ ἄτρομος στή γῆς του νά γυρίση.
Ἐγώ στό Θιάκι πάω, καρδιά περσότερη νά δώσω
τοῦ γιοῦ του ἐκεῖ, κι ἀπόφαση νά βάλω στήν ψυχή του,
νά πῆ τούς μακρομάλληδες Ἀχαιούς νά μαζωχτοῦνε,
καί τούς μνηστῆρες ὁλονούς ν' ἀποκηρύξη ὀμπρός τους,
πού σφάζουν κι ὅλο σφάζουνε τά βοδοπρόβατά του.
Κατόπι στήν ἀμμουδερή τήν Πύλο καί στή Σπάρτη
τόν παίρνω, κι ἴσως τοῦ γονιοῦ τό γυρισμό ἐκεῖ μάθη,
κι ἔτσι μᾶς βγάλη κι ὄνομα λαμπρό μές στούς ἀνθρώπους.»

Εἶπε, καί σάνταλα ἔδεσε στά πόδια της πανώρια,
ἀχάλαστα κι ὁλόχρυσα, πού πεταχτά τή φέρνουν
ἀπό στεριές καί θάλασσες σά φύσημα τοῦ ἀνέμου·
πῆρε κοντάρι δυνατό μέ μύτη ἀκονισμένη,
βαρύ, μεγάλο καί στεριό· μέ δαῦτο ἡρώους ἄντρες
σωρούς δαμάζει ἄν ὀργιστῆ τοῦ φριχτοῦ Δία ἡ κόρη.

Ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου χύμιξε τὰ κορφοβούνια τότες
στὸ Θιάκι, κι ὀμπρὸς στάθηκε στὶς θύρες τοῦ Ὀδυσσέα,
πὰς στὸ κατώφλι τῆς αὐλῆς, κρατώντας στὴν παλάμη
τὸ χάλκινο κοντάρι της, καὶ μοιάζοντας μὲ ξένο,
τὸ Μέντορα τὸ βασιλιὰ τῆς Τάφος. Ἐκεῖ βρῆκε
καὶ τοὺς μνηστῆρες τοὺς τρανούς· γλεντίζανε μὲ σκάκι
ὀμπρὸς στὶς θύρες σὲ προβιὲς βοδιῶνε καθισμένοι,
ποὺ ἴδιοι τους τὰ σφάξανε· κι ὁλόγυρά τους πλῆθος
παραστεκόνταν κήρυκες καὶ πρόθυμα κοπέλια,
ποὺ ἄλλοι μὲ τὸ κρασὶ νερὸ μὲς στὰ κροντήρια σμίγαν,
ἄλλοι τραπέζια πλένανε μὲ τρυπητὰ σφουγγάρια,
καὶ στρώνανέ τα· κι ἄλλοι τους τὰ κρέατα μοιράζαν.
Κι ὁ θεόμορφος Τηλέμαχος τὴν εἶδε πρῶτος πρῶτος.
Στὸ πλάγι τους καθότανε μὲ σπλάχνα ταραγμένα
καὶ μὲς στὸ νοῦ του λόγιαζε τὸν ξέλαμπρο γονιό του,
ἂν θά 'ρχουνταν ποτὲ μαθὲς νὰ τοὺς σκορπίση ἐτούτους
ἀπὸ τοὺς πύργους, κι ἴδιος του νὰ βασιλεύη πάλε
μὲ τὰ δικά του τὰ καλά. Αὐτά 'χοντας στὸ νοῦ του
σιμὰ στοὺς ἄλλους, μάτιασε τὴν Ἀθηνᾶ, καὶ πῆγε
ἴσια στὰ ξώθυρα, ἐπειδὴς ντρεπότανε ν' ἀφήση
ξένο νὰ πολυστέκεται στὴ θύρα· ὀμπρός του 'στάθη,
πιάνει τὸ χέρι τὸ δεξί, τοῦ παίρνει τὸ κοντάρι
τὸ χάλκινο, καὶ τοῦ λαλεῖ μὲ φτερωμένα λόγια·
«Καλῶς τὸν ξένο· ἐσὺ ἀπ' ἐμᾶς θὰ φιλευτῆς, καὶ κάλλιο
πρῶτα στὸ δεῖπνο, κι ὕστερα μᾶς κρένεις ὅ,τι ὁρίζεις.»
Εἶπε, καὶ πῆγε αὐτὸς ὀμπρός, κι ἡ Ἀθηνᾶ ἀκλουθοῦσε.
Καὶ μέσα στ' ἀψηλόχτιστο παλάτι σάνε μπῆκαν,
παίρνει καὶ στήνει σὲ μακριὰ κολώνα τὸ κοντάρι,
σ' ἀρματοθήκη σκαλιστή, ποὺ κι ἄλλα ἐκεῖ κοντάρια
πολλὰ τοῦ καρτερόψυχου τοῦ Ὀδυσσέα στεκόνταν.
Σ' ἕνα θρονὶ τὴν κάθισε πὰς σ' ἁπλωμένο το''ι,
θρονὶ πανώριο, πλουμιστό, κι ἀκουμποπόδι ὀμπρός της.
Πῆρε κι αὐτὸς σκαμνὶ λαμπρό, μακριὰ ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες,
νὰ μὴν τόνε πειράζη ὁ ἀχὸς τὸν ξένο, καὶ δὲ νιώση
γλύκα φαγιοῦ καθίζοντας μὲ ἀγέρωχους ἀνθρώπους,
καὶ γιὰ νὰ μάθη ἂν ἤξερε μαντάτα τοῦ γονιοῦ του.

Καὶ μπρίκι γιὰ τὸ νίψιμο τοὺς φέρνει τότε ἡ βάγια.
ὥριο, χρυσό, καὶ χύνει τους στὴν ἀργυρὴ λεγένη
γιὰ νὰ πλυθοῦν, καὶ στρώνει τους τὸ γυαλιστὸ τραπέζι.
Σεμνὴ κελάρισσα ἔφερε ψωμὶ καὶ παραθέτει.
κι ἀπὸ τὰ καλοφάγια της τοὺς ἔβαλε περίσσια·
μὲς στὰ πινάκια ὁ μοιραστὴς τὰ κρέατ' ἀραδιάζει.
καὶ θέτει χρυσοπότηρα ὀμπροστά τους· κάθε λίγο
περνοῦσε ὁ κήρυκας κοντὰ καὶ τοὺς κρασοκερνοῦσε.
    Μπήκανε μέσα κι οἱ τρανοὶ μνηστῆρες, καὶ καθίσαν
ἀράδα σ' ἕδρες καὶ σκαμνιά, καὶ χύναν καὶ σ' ἐτούτων
τὰ χέρια οἱ κήρυκες νερό, καὶ σὲ πανέρια μέσα
οἱ παρακόρες σώρευαν ψωμί, καὶ παλληκάρια
μὲ τὸ πιοτὸ στεφάνωναν τοῦ καθενὸς κροντήρι.
Κι αὐτοὶ ἅπλωναν τὰ χέρια τους στὰ φαγητὰ ὀμπροστά τους.
Κι ἀπὸ φαγὶ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράθηκε ἡ καρδιά τους,
ἄλλα στὸ νοῦ τους εἴχανε οἱ μνηστῆρες· τὰ τραγούδια
καὶ τὸ χορό, χαρίσματα τοῦ τραπεζιοῦ σὰν πού 'ναι·
λαμπρὴ κιθάρα ὁ κήρυκας παράδωσε στὰ χέρια
τοῦ Φήμιου, ποὺ μὲ τὸ στανιὸ τραγούδαε στοὺς μνηστῆρες,
κι ὥριο σκοπὸ τοὺς ἄρχισε τὶς κόρδες της βαρώντας.
Λέει τότες ὁ Τηλέμαχος τῆς γαλανοματούσας
θεᾶς, κοντά της σκύβοντας, νὰ μὴν ἀκούσουν οἱ ἄλλοι·
  « Τάχα θὰ κρίνῃς ἄπρεπο τὸ τί θὰ πῶ, καλέ μου ;
Αὐτοὶ στὸ νοῦ τους ἔχουνε κιθάρες καὶ τραγούδια,
καὶ τί τοὺς μέλει ; ξένο βιὸς ἀπλέρωτα μασᾶνε,
τοῦ ἀντροῦ ποὺ τ' ἄσπρα κόκκαλα μὲς στὶς βροχὲς σαπίζουν
πὰς σὲ στεριές, ἢ στ' ἁρμυρὸ κυλιοῦνται ἴσως τὸ κῦμα.
Μιὰς νὰ τὸν ἔβλεπαν ἐκειὸν νὰ μπαίνῃ μὲς στὸ Θιάκι,
καὶ θὰ παρακαλούσανε νά 'ναι ἀλαφροὶ στὰ πόδια
κάλλιο, παρὰ στὶς φορεσὲς καὶ στὰ χρυσάφια πλούσιοι.
Μὰ τώρα ἀδικοχάθηκε, καὶ παργοριὰ δὲ φέρνει
ὅποιος μᾶς λέει πὼς ἔρχεται, τὶ γυρισμὸ δὲν ἔχει.
Ὡς τόσο, πές μου ἀληθινά, ποιός εἶσαι, κι ἀποποῦθε ;
ποιοί 'ν' οἱ γονιοί σου, ὁ τόπος σου ; μὲ τί καράβι 'φάνης ;
οἱ ναῦτες πῶς σὲ φέρανε στὸ Θιάκι ; ποιοί παινιένται
πὼς εἶναι ; τὶ θαρρῶ πεζὸς ἐδῶ δὲ μᾶς ὁρίζεις.

Πές μου καὶ τοῦτο ἀληθινὰ νὰ ξέρω· μᾶς πρωτόρθες,
ἢ νά 'σαι φίλος πατρικός; τί κι ἄλλοι πολλοὶ ξένοι
μᾶς ἦρθαν, ὅπως γύριζε κι ἐκειὸς ἀνάμεσό τους.»
    Τότες ἡ γαλανόματη θεὰ τοῦ ἀπολογιέται·
«Ὅσα ρωτᾶς θὰ σοῦ τὰ πῶ κι ἐγὼ μ' ἀληθοσύνη.
Τοῦ ἄξιου τοῦ 'Αχίαλου παινιέμαι γιὸς πὼς εἶμαι,
ὁ Μέντης, τῶ θαλασσινῶν τῆς Τάφος βασιλέας·
μὲ πλοῖο μου στὰ μέρη αὐτὰ καὶ μὲ συντρόφους ἦρθα
τὰ πέλαγ' ἀρμενίζοντας πρὸς τοὺς ξενογλωσσῖτες
τῆς Τέμεσης, μὲ σίδερο, χαλκὸ ἀπ' αὐτοὺς νὰ πάρω.
Τὸ πλοῖο μένει σὲ ξοχή, παράοξω ἀπὸ τὴν πόλη,
κάτω ἀπ' τὸ Νεῖο τὸ σύδεντρο, στοῦ Ρείθρου τὸ λιμάνι.
'Εμεῖς δὰ φίλοι γονικοὶ λεγόμαστε ἀπαρχῆθες
ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου· πήγαινε καὶ ρώτηξε τὸ γέρο
ἥρωα Λαέρτη· λένε αὐτὸς πιὰ δὲν πατάει στὴν πόλη,
παρὰ μακριὰ στὴν ἐξοχὴ μονάχος τυραννιέται,
καὶ γέρικη σπιτοκυρὰ θροφὴ τοῦ παραθέτει,
ἡ κούραση τὰ σκέλια του σὰν πιάση, ποὺ μὲ κόπο
τὰ σέρνει στὸν ἀνήφορο τοῦ ἀμπελοχώραφού του.
Ἦρθα, ἐπειδὴς καὶ λέχθηκε πὼς στὴν πατρίδα του ἦταν
ὁ κύρης σου· ὅμως οἱ θεοὶ τοῦ κόβουνε τὸ δρόμο.
Τὶ δὲν ἀπέθανε στὴ γῆς ὁ μέγας ὁ 'Οδυσσέας,
μόν' κάπου ἀκόμα ζωντανὸς στὰ πέλαγα κρατιέται,
σὲ κυματόζωστο νησί, ποὺ ἄντρες κακοὶ τὸν ἔχουν,
ἄγριοι, καὶ μὲ τὸ ζόρι αὐτοὶ τόνε βαστᾶνε πίσω.
Ὅμως σοῦ προμαντεύω ἐγώ, καθὼς στὸ νοῦ μου μέσα
τὸ βάλαν οἱ ἀθάνατοι, κι ὅπως θὰ βγῇ πιστεύω,
ἂν κι οὔτε μάντης εἶμαι ἐγώ, κι οὔτε ἀπ' ὄρνια νιώθω,
νά 'ρθη πιὰ ἐκεῖνος στὴ γλυκειὰ πατρίδα δὲ θ' ἀργήση,
μὰ καὶ μὲ σίδερα ἂ δεθῇ· τρόπο θὰ βρῇ νὰ φύγη,
γιατ' εἶναι πολυσόφιστος. Μὰ πές μου τώρα, γειά σου,
καὶ ξήγησέ μου ξάστερα, παιδί του ἂν εἶσαι ἀλήθεια,
τοῦ 'Οδυσσέα, τοσοδὰ μεγάλο παλληκάρι.
Παράξενα στὴν κεφαλὴ καὶ στὰ λαμπρὰ τὰ μάτια
τοῦ μοιάζεις· τί πολὺ συχνὰ σμιγόμασταν οἱ δυό μας,
πριν ἀνεβῆ στὴν Τροία ἐκειός, ποὺ κι ἄλλοι 'Αργίτες τότες

ἀπὸ τοὺς πρώτους κίνησαν μὲ κουφωτὰ καράβια·
ἕναν τὸν ἄλλονα πιὰ ἐμεῖς δὲν εἴδαμε ἀπὸ τότε. »
Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Ξένε, θὰ σοῦ μιλήσω ἐγὼ μὲ περισσὴν ἀλήθεια.
Ἐκείνου τέκνο ἡ μάνα μου με λέει· ἐγὼ τί ξέρω;
ποιὸς τὸ δικό του τὸ γονιὸ μπορεῖ νὰ πῆ πὼς ξέρει;
Μακάρι νά 'μουνα παιδὶ καλότυχου πατέρα,
ποὺ τοῦ 'ρχονται τὰ γεράτεια στὸ σπιτικό του μέσα.
Μὰ ἐμένα ὁ πιὸ κακότυχος στὸν κόσμο στάθη ἐκεῖνος
ποὺ λὲν πὼς εἶμαι τέκνο του, σὰν ποὺ ρωτοῦσες τώρα. »
Κι ἡ γαλανόματη θεὰ γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
« Δὲν ὅρισαν ἀγνώριστη νὰ μείνη ἡ γενεά σου
οἱ θεοί, ἀφοῦ σὲ γέννησε λεβέντη ἡ Πηνελόπη.
Μὰ πές μου τώρα ξάστερα, καὶ ξήγα μου κι ἐτοῦτο·
σὰν τί τραπέζια νά 'ναι αὐτά; τί κόσμος; ποιά ἡ ἀνάγκη;
τάχατες γάμος ἢ γιορτή; Βέβαια αὐτὰ δὲν εἶναι
συντροφικά. Μὲ πόση λὲς ἀδιαντροπιὰ καὶ θάρρος
δῶ μέσα τρωγοπίνουνε. Θ' ἀγαναχτοῦσε ἀνίσως
ἐρχόταν ἄντρας γνωστικὸς κι ἄπρεπα τέτοια θώρειε. »
Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Μιὰς καὶ ρωτᾶς μου, ὢ ξένε, αὐτά, καὶ θὲς νὰ τὰ κατέχης,
πλούσιο καὶ τιμημένο αὐτὸ τὸ σπίτι πρέπει νά 'ταν
ἐκεῖνος ὅσο μέσα ἐδῶ καθότανε· ὅμως τώρα,
ἀλλιώτικα οἱ κακόγνωμοι θεοὶ τὸ βουληθῆκαν,
ποὺ ἀνείδωτο τὸν ἔκαμαν ὅσο κανέναν ἄλλον·
καὶ μήτε κὰν τὸ τέλος του δὲ θὰ θρηνοῦσα, ἀνίσως
στὸ πλάγι τῶν συντρόφων του χανότανε στὴν Τροία
γιὰ ἀπὸ τὸν πόλεμο ὕστερα, σὲ ἀγαπητὲς ἀγκάλες.
Καὶ τότες οἱ Παναχαιοὶ θὰ τοῦ 'στηναν μνημοῦρι,
κι ὄνομα θὰ 'βγαζε λαμπρὸ ν' ἀφήση τοῦ παιδιοῦ του.
Μὰ τώρα οἱ Ἄρπυιες ἄδοξα τὸν ἔχουν ἁρπαγμένο,
ἀνάφαντος κι ἀνάκουστος μοῦ γίνη, καὶ μ' ἀφῆκε
λύπες καὶ δάκρυα· μήτ' αὐτὸ μονάχα δὲ μὲ δέρνει,
ἐπειδὴς κι ἄλλα μοῦ 'φεραν οἱ Ὀλυμπῆσοι πάθια.
Γιατὶ ὅσοι γύρω στὰ νησιὰ πρωτοστατοῦν ἀρχόντοι,
Δουλίχι, Σάμη, Ζάκυθο μὲ τὰ δασιὰ τὰ δέντρα,

κι ὅσοι στὸ βραχορίζωτο τὸ Θιάκι ἐδῶ ἀρχοντεύουν.
ὅλοι ζητοῦν τὴ μάνα μου καὶ μοῦ χαλνᾶν τὸ βιός μου.
Κι ἐκείνη μήτε ἀρνιέται τους γάμο φριχτό, καὶ μήτε
τέλος νὰ δώση δύνεται· καὶ δός του αὐτοὶ τὸ σπίτι
μοῦ καταλοῦνε· γλήγορα καὶ μένα θὰ μὲ φᾶνε.»
Τότε ἡ Παλλάδα ἡ Ἀθηνᾶ τοῦ λέει χολοσκασμένα·
«Ἀλλοίς, καὶ πόσο χρειάζεσαι τὸν Ὀδυσσέα κοντά σου,
ἐτούτους τοὺς ξεδιάντροπους μνηστῆρες νὰ βαρέση.
Νὰ ἐρχόταν τώρα νὰ σταθῆ στοῦ παλατιοῦ τὶς πόρτες,
μὲ ἀσπίδα, μὲ περίκρανο καὶ μὲ τὰ δυὸ κοντάρια,
τέτοιος στὴν ὄψη σὰν ποὺ ἐγὼ τὸν εἶδα πρῶτα πρῶτα
σὰν ἔπινε καὶ γλέντιζε στὸ σπιτικό μας μέσα,
ἀπὸ τὸ γιὸ τοῦ Μέρμερου γυρίζοντας, τὸν Ἶλο,
τῆς Φύρας, ποὺ μὲ πλοῖο γοργὸ ξεκίνησε, βοτάνι
ζητώντας του θανατερό, ν' ἀλείψη τὶς χαλκένιες
σαΐτες του· δὲν τοῦ 'δωσε, τὴ μάνητα φοβώντας
ἐκεῖνος τῶν ἀθάνατων· ὁ γέρος μου ὅμως τότες
τοῦ τό 'δωσε, ἀγαπώντας τον περίσσια· τέτοιος νά 'ρθη
καὶ ν' ἀνταμώση ἐτουτουνοὺς ὁ Ὀδυσσέας, καὶ θά 'ναι
ὅλων τὸ τέλος ξαφνικό, κι ὁ γάμος τους φαρμάκι.
Ὡς τόσο ἐτοῦτα ἂς μείνουνε στὰ χέρια τῶν θεῶνε,
κἂν θὰ γυρίση πάλε ἐδῶ νὰ γδικιωθῆ, κἂν ὄχι·
ἐσένα τώρα θέλω σε νὰ στοχαστῆς καὶ νά 'βρης
τὸ πῶς ἀπὸ τὸν πύργο αὐτὸ θὰ διώξης τοὺς μνηστῆρες.
Ἄκου λοιπόν, καὶ πρόσεξε τὰ λόγια ποὺ σοῦ κρένω.
Συγκάλεσέ τους τὸ ταχὺ τοὺς Ἀχαιοὺς ἡρώους,
καὶ σ' ὅλους πὲς τὴ γνώμη σου μὲ τοὺς θεοὺς μαρτύρους.
Πρόσταξε τότες σπίτια τους νὰ φύγουν οἱ μνηστῆρες,
κι ἂν ἡ καρδιὰ τῆς μάνας σου γάμο γυρεύη, ἂς σύρη
στ' ἀρχοντικὸ τοῦ κύρη της, ποὺ 'ναι τρανὸς ἀφέντης,
καὶ γάμο αὐτοὶ θὰ κάμουνε, καὶ δῶρα θὰ τοιμάσουν
πολλά, καθὼς ταιριάζουνε σ' ἀγαπημένη κόρη.
Κι ἐσένα γνώμη φρόνιμη σοῦ δίνω, ἂν θὲς ν' ἀκούσης:
καράβι μὲ εἴκοσι κουπιά, καλό, σὰν πάρης, ἔβγα
νὰ μάθης γιὰ τὸν κύρη σου τὸν πολυπλανημένο·
ἢ κάποιος θὰ σοῦ πῆ θνητός, ἢ τὴ φωνὴ θ' ἀκούσης

πού στέλνει ὁ Δίας, καὶ στὴ γῆς συχνὰ σκορπάει τὶς φῆμες.
Πρῶτα στὴν Πύλο, καὶ ρωτᾶς τὸ Νέστορα τὸ μέγα·
σύρε κατόπι στὸν ξανθὸ τῆς Σπάρτης τὸ Μενέλα,
τὸν πιὸ στερνὸ χαλκοάρματο Ἀχαιὸ ποὺ γύρσε πίσω.
Κι ἂ μάθης πὼς ὁ κύρης σου καὶ ζῆ καὶ θὰ γυρίση,
ἀπάντεξε, ὅσο κι ἂν πονῆς, ὡς ἕνα χρόνο ἀκόμα·
ἂν πάλε πὼς ἀπέθανε καὶ πὼς σοῦ χάθη ἀκούσης,
γυρίζεις πίσω στὰ γλυκὰ λημέρια τῆς πατρίδας,
τοῦ στήνεις μνῆμα, νεκρικὰ πολλὰ τοῦ θέτεις δῶρα,
ὅσα τοῦ πρέπουν, κι ὕστερα παντρεύεις καὶ τὴ μάνα.
Καὶ σὰν τὰ πράξης ὅλ' αὐτὰ καὶ τὰ καλοτελειώσης,
μὲς στὸ μυαλό σου γύρισε καὶ μέσα στὴν ψυχή σου,
τὸ πῶς σ' αὐτοὺς τοὺς πύργους σου θὰ λυώσης τοὺς μνηστῆρες
εἴτε μὲ δόλο, ἢ φανερά· τὶ πιὰ δὲν σοῦ ταιριάζει
μωρὸ παιδὶ νὰ φαίνεσαι, μικρὸς ἀφοῦ δὲν εἶσαι.
Ἢ τάχα δὲν ἀκοῦς κι ἐσὺ πὼς ὁ λαμπρὸς ὁ Ὀρέστης
δοξάστηκε σ' ὅλη τὴ γῆς σὰ σκότωσε τὸν πλάνο
τὸν Αἴγιστο, ποὺ χάλασε τὸν ξακουστὸ γονιό του;
Ἔτσι κι ἐσύ, ποὺ βλέπω σε τόσο ὥριο καὶ μεγάλο,
γίνου ἄντρας, φίλε, νὰ σὲ ὑμνοῦν κατόπι οἱ ἀπογόνοι.
Καὶ τώρα ἐγὼ πρὸς τὸ γοργὸ καράβι κατεβαίνω,
τὶ στενοχώρια θά 'πιασε μεγάλη τοὺς συντρόφους·
ἐσὺ μονάχος φρόντιζε καὶ νοιάσου τὰ ὅσα σοῦ εἶπα.»
  Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κρένει·
«Ξένε μου, ἀλήθεια, σύμπονα μοῦ συντυχαίνεις λόγια,
καθὼς γονιὸς σὲ τέκνο του, κι ἀξέχαστα θὰ τά 'χω.
Μὰ κάλλιο μεῖνε τώρα ἐδῶ, κι ἂς εἶσαι γιὰ ταξίδι,
ἔλα καὶ λούσου νὰ φραθῆ ἡ καρδιά σου, καὶ κατόπι
κινᾶς πρὸς τὸ καράβι σου χαρούμενος, μὲ δῶρο
πλούσιο, λαμπρό, ἀπὲ λόγου μου νὰ τό 'χης θυμητάρι
σὰν ὅσα φίλοι ἀγαπητοὶ χαρίζουνε σὲ φίλους.»
  Κι ἡ γαλανόματη θεὰ τοῦ ἀπολογιέται τότες·
«Μὴ μὲ κρατᾶς πιὰ τώρα ἐδῶ, τὶ βιάζουμαι νὰ σύρω.
Κι ὅσο γιὰ δῶρο, ὅποιο ζητάει νὰ δώσης μου ἡ καρδιά σου,
στὸ γυρισμό μου δίνεις το, στὸ σπίτι νὰ τὸ πάρω,
πανώριο δῶρο, ποὺ νὰ λὲς κι ἀνταμοιβὴ τοῦ ἀξίζει.»

Σὰν εἶπε αὐτὰ ξεκίνησε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα,
κι ἔγιν' ἀϊτὸς καὶ πέταξε· μὲς στὴν καρδιά του ὡς τόσο
ἀφῆκε θαρρεσιὰ κι ἀντρειά, καὶ τοῦ γονιοῦ του ἡ μνήμη
πιὸ ζωντανὴ ξανάρχουνταν· ξιππάστηκε ἡ ψυχή του,
καὶ θάμασε, γιατὶ θεὸς κατάλαβε πὼς ἦταν.
Καὶ τότες μ' ὄψη ἰσόθεη ζυγώνει τοὺς μνηστῆρες,
ποὺ τοὺς τραγούδαε ὁ ξακουστὸς τραγουδιστής, κι ἐκεῖνοι
καθόντανε χωρὶς μιλιὰ κι ἀκοῦγαν· τὸ τραγούδι
τοὺς ἔλεγε τῶν Ἀχαιῶν τὸ γυρισμὸ τὸ μαῦρο
ποὺ ἡ Παλλάδα ἡ Ἀθηνᾶ τοὺς πρόσταξε στὴν Τροία.
Κι ἀπὸ τ' ἀνώγια ἀκούγοντας τὸ θεῖο αὐτὸ τραγούδι
ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη, τοῦ Ἰκάριου ἡ θυγατέρα,
κατέβηκε τὶς ἀψηλὲς τοῦ παλατιοῦ τὶς σκάλες,
μόνη της ὄχι· ἀντάμα της δυὸ βάγιες κατεβῆκαν.
Κι ἡ ζουλεμένη ἀρχόντισσα σὰν πῆγε στοὺς μνηστῆρες,
πλάγι τοῦ στύλου στάθηκε τῆς δουλευτῆς τῆς στέγης
σηκώνοντας στὴν ὄψη της τὸ λιόλαμπρο φακιόλι,
μὲ τὶς παραστεκάμενες ἀπὸ τὰ δυὸ πλευρά της,
καὶ κρένει τοῦ τραγουδιστῆ μὲ μάτια δακρυσμένα·
«Φήμιε, ποὺ κι ἄλλα γνώριζες μαγευτικὰ τραγούδια,
μ' ὅσα θνητοὺς κι ἀθάνατους δοξάζετε ἐσεῖς πάντα,
ἕν' ἀπ' αὐτὰ τραγούδα τους σιμά τους καθισμένος,
κι αὐτοὶ ἂς σωποῦν κι ἂς πίνουνε· πάψ' τὸ τραγούδι ἐτοῦτο,
τὸ θλιβερό, ποὺ τὴν καρδιά μου σκίζει μὲς στὰ στήθια,
γιατὶ σὰν ἄλληνα καμιὰ βαρὺς καημὸς μὲ δέρνει,
κι ὁλημερὶς ἀνιστορῶ καὶ λαχταρῶ τὸν ἄντρα,
ποὺ στὴν Ἑλλάδα ἡ δόξα του καὶ στ' Ἄργος ὅλο ἁπλώθη.»
Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κάνει·
«Δὲν τοῦ ἀφήνεις τὸ γλυκὸ τραγουδιστή, μανούλα,
νὰ φέρνῃ γλέντι καταπῶς τ' ἀποθυμάει ὁ νοῦς του;
Δὲ φταίγει του ὁ τραγουδιστής, ὁ Δίας εἶν' ἡ αἰτία,
ποὺ κάθε σιταρόθρεφτου θνητοῦ ὅπως θέλει δίνει.
Δὲν ἔχει κρίμα ἂν τραγουδάῃ αὐτὸς τὴ μαύρη μοῖρα
τῶν Δαναῶνε· πάντα θὲν οἱ ἄνθρωποι τὸ τραγούδι
τὸ πιὸ καινούργιο τους σιμὰ σὰν κάθουνται κι ἀκοῦνε.
Κάνε καρδιὰ κι ἀπομονὴ ν' ἀκοῦς· γιατὶ μονάχος

δὲν ἔχασε τοῦ γυρισμοῦ τὴ γλύκα ὁ Ὀδυσσέας,
μόν' κι ἄλλα χάθηκαν πολλὰ στὴν Τροία παλληκάρια.
Ἔμπα, καὶ κοίτα σπίτι σου καὶ τὸ νοικοκυριό σου,
τὴν ἀληκάτη, τ' ἀργαλειό, καὶ πρόσταζε τὶς δοῦλες
νὰ σοῦ δουλεύουν· κι ἄφηνε τὰ λόγια αὐτὰ στοὺς ἄντρες,
μάλιστα ἐμένα, πού 'μαι δὰ καὶ τοῦ σπιτιοῦ ὁ ἀφέντης.»
Θάμασ' αὐτή, καὶ γύρισε στὸ σπίτι, γιατὶ μπῆκαν
ὡς τὴν καρδιά της τοῦ παιδιοῦ τὰ γνωστικὰ τὰ λόγια.
Κι ἀνέβηκε στ' ἀνώγια της, κι ἀντάμα μὲ τὶς βάγιες
τὸν ἀκριβό της Ὀδυσσέα θρηνοῦσε, ὡσότου ὕπνο
ἡ Ἀθηνᾶ τῆς στάλαξε γλυκὸ στὰ ματοκλάδια.
Ὡς τόσο στὰ βαθιόσκιωτα παλάτια μέσα οἱ ἄλλοι
ὀχλαλοὴ σηκώνανε, κι εὐκότανε ὁ καθένας
μὲς στὸ κρεβάτι ν' ἀξιωθῆ σιμά της νὰ πλαγιάση.
Σ' αὐτοὺς ἀρχίζει ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος καὶ κρένει·
«Ἀκοῦστε, ὦ παραδιάντροποι τῆς μάνας μου μνηστῆρες·
τώρα ἐμεῖς γλέντι ἂς κάμουμε, κι ἂς λείψη τ' ἀχολόγι,
τὶ ἀξίζει ἀλήθεια τέτοιονα τραγουδιστὴ ν' ἀκοῦμε,
σὰν πού 'ναι αὐτὸς ποὺ μὲ θεοῦ λὲς κι ἡ φωνή του μοιάζει·
μὰ τὴν αὐγὴ σὲ συντυχιὰ καθίζουμε ὅλοι ἀντάμα,
νὰ σᾶς κηρύξω φανερὰ ν' ἀφῆστε μου τὸν πύργο,
ἄλλα τραπέζια νά 'βρετε, δικό σας βιὸς νὰ τρῶτε,
ὁ ἕνας σπίτι τ' ἀλλονοῦ. Κι ἂν πάλε ἐσεῖς θαρρῆτε
πὼς εἶναι δίκιο κι εὔλογο νὰ καταλυοῦνται πλούτια
ἑνὸς ἀνθρώπου ἀπλέρωτα, σκορπᾶτε τα· ἐγὼ τότες
καλῶ βοήθεια τοὺς θεούς, ἴσως κι ὁ Δίας φέρη
τὸ γδικιωμὸ ποὺ ἀξίζει σας, κι ἔτσι κι ἐσεῖς κατόπι
πεθᾶθε δίχως πλερωμὴ μιὰ καὶ καλὴ χαθῆτε.»
Αὐτὰ τοὺς εἶπε, κι ὅλοι τους, δαγκάνοντας τὰ χείλη,
θαμάζαν τοῦ Τηλέμαχου τὰ θαρρετὰ τὰ λόγια.
Κι ὁ Ἀντίνος τοῦ Εὐπείθη ὁ γιὸς τοῦ μίλησε καὶ τοῦ 'πε·
«Ἐσένα θεοί, Τηλέμαχε, νὰ σὲ διδάχνουν πρέπει
μεγάλα λόγια νὰ μιλᾶς, καὶ θαρρετὰ νὰ κρένης·
μὴ σώση καὶ σὲ κάμη ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου βασιλέα
στὸ Θιάκι τὸ γυρόλουστο, σὰν πού 'ναι πατρικό σου.»
Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κάνει·

«Τάχα θὰ σοῦ φανῆ βαρὺ τὸ θὰ σοῦ πῶ, ὦ Ἀντίνε ;
Κι ἐτοῦτο θὰ τὸ δέχουμουν ἂν τό 'δινέ μου ὁ Δίας.
Ἢ λὲς δὲ γίνεται κακὸ τρανότερο στὸ κόσμο ;
Ὄχι, δὲν τό 'χω γιὰ ἀχαμνὸ νά 'ναι κανένας ρήγας·
πλούσιο τὸ σπίτι του ἄξαφνα, δοξάζεται κι ἀτός του.
Μὰ κι ἄλλοι βρίσκουνται Ἀχαιοὶ στὸ Θιάκι βασιλιάδες,
νέοι καὶ γέροι ἀρίθμητοι, κι ἕνας τους θά 'χη ἐτούτη
τὴ δόξα, μιὰς κι ἀπέθανε ὁ θεῖος ὁ Ὀδυσσέας·
ὅμως ἐγὼ θὰ ὁρίζω αὐτὸ τὸ σπίτι καὶ τοὺς δούλους,
ποὺ γιὰ τὰ μένα ἀπόχτησε μὲ τ' ἄρματά του ἐκεῖνος.»
Καὶ τοῦ Πολύβου ὁ Εὐρύμαχος γυρνάει κι ἀπολογιέται·
«Αὐτά, Τηλέμαχε, στῶν θεῶν ἂς μείνουνε τὰ χέρια,
τὸ ποιὸς στὸ θαλασσόλουστο θὰ βασιλέψη Θιάκι·
μακάρι ἐσὺ νὰ κυβερνᾶς καὶ χτήματα καὶ σπίτι,
καὶ νὰ μὴν ἔρθη ἐδῶ ψυχὴ καὶ θὲς δὲ θὲς σοῦ ἁρπάξη
τὰ χτήματα, ὅσο τὸ νησὶ τὸ κατοικοῦν ἀνθρῶποι.
Μὰ τώρα θέλω νὰ μοῦ πῆς, καλέ μου, γιὰ τὸν ξένο,
ποποῦθε νά 'ναι ἐλόγου του ; ποιά χώρα λέει δική του ;
ποιά νά 'ναι ἡ φύτρα του μαθές, τὸ πατρικό του χῶμα ;
μπὰς καὶ μαντάτα σοῦ 'φερε πὼς ἔρχεται ὁ γονιός σου ;
ἢ νά 'ρθε ἐδῶ γυρεύοντας δικές του τάχα ἀνάγκες ;
Φάνηκε μόλις, κι ἔφυγε δὲν ἔμεινε δὰ κιόλας
νὰ γνωριστῆ· καὶ πρόστυχος δὲν ἔμοιαζε στὴν ὄψη.»
Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
«Ὁ κύρης μου πιὰ γυρισμό, ὦ Εὐρύμαχε, δὲν ἔχει·
μήτε μαντάτα ἀκούγω ἐγώ, σὰ φτάνουν ἀπὸ κάπου,
μήτε μαντεῖες πιὰ ψηφῶ σὰν προσκαλέση ἡ μάνα
μάντη στὸ σπίτι καὶ ρωτάη. Ὁ ξένος ποὺ εἶδες εἶναι
φίλος δικός μου πατρικὸς ἀπὸ τὴν Τάφο, ὁ Μέντης·
τοῦ φρόνιμου τοῦ Ἀχίαλου παινιέται γιὸς πὼς εἶναι,
καὶ βασιλιὰς τῶν Ταφιτῶν, ποὺ τὸ κουπὶ ἀγαπᾶνε.»
Αὐτὰ εἶπε, κι ὅμως τὴ θεὰ στὸ νοῦ τὴν εἶχε πάντα.
Ἐκεῖνοι ὡς τόσο στὸ χορὸ καὶ στὸ γλυκὸ τραγούδι
τὸ γύρισαν, καὶ γλέντιζαν ὡς ποὺ νὰ ρθῆ τὸ βράδυ.
Καὶ καθὼς γλέντιζαν, τ' ἀχνὸ κατέβηκε τὸ βράδυ·
καθένας τότες σπίτι του τραβοῦσε νὰ πλαγιάση,

καὶ πῆγε κι ὁ Τηλέμαχος στὸν ἀψηλοχτισμένο
τὸ θάλαμο ποὺ σφάνταζε μὲς στὴν αὐλὴ τὴν ὤρια,
νὰ μπῆ στὴν κλίνη του, πολλὰ στὸ νοῦ του μελετώντας.
Ἡ Εὐρύκλεια τότες τοῦ 'φερε τὰ φώσια τ' ἀναμμένα,
τοῦ Ὦπα ἡ κόρη ἡ μπιστευτή, τοῦ γιοῦ τοῦ Πεισηνόρη,
π' ὁ Λαέρτης ἄλλοτες μικρὴ τὴν πῆρε κοπελοῦδα
μὲ εἴκοσι βόδια πλερωμή, καὶ μέσα στὸ παλάτι
τὸ ἴδιο μὲ τὴν ἄξια του γυναίκα τὴν τιμοῦσε,
μὰ ἀντάμα της δὲν πλάγιαζε, νὰ μὴ χολιάση ἐκείνη·
αὐτὴ τὰ φώσια ἀνέβασε, ποὺ ἀπὸ τὶς ἄλλες δοῦλες
τὸν εἶχε ἀγάπη ξέχωρη, κι ἀπὸ μωρὸ τὸν κοίτα.
Ἄνοιξε αὐτὸς τὸ θάλαμο τὸν τεχνικὰ φτιασμένο,
στὴν κλίνη κάθισε, ἔβγαλε τὸ μαλακὸ χιτώνα,
τὸν ἔθεσε στῆς φρόνιμης γερόντισσας τὰ χέρια,
κι αὐτὴ σὰν τόνε δίπλωσε καλά, σὲ ξυλοκάρφι
τὸν κρέμασε, παράδιπλα στὸ τορνευτὸ κλινάρι,
κι ἤβγε, τῆς θύρας σέρνοντας τὴν ἀργυρὴ κρικέλα,
ἀπέξωθε μὲ τὸ λουρὶ τὸ σύρτη της τραβώντας.
Κι αὐτὸς μὲ ἀνθὸ τοῦ προβατιοῦ γιὰ σκέπασμα ὅλη νύχτα
τὸ δρόμο συλλογιότανε ποὺ ἡ Ἀθηνᾶ τοῦ ξήγα.

ΡΑΨΩΔΙΑ Β

Ἔφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
καὶ τοῦ Ὀδυσσέα ὁ ἀκριβογιὸς σηκώθη ἀπὸ τὸ στρῶμα,
ντύθηκε, ζώνει τὸ σπαθὶ τὸ κοφτερὸ στὸν ὦμο,
ὤρια ποδένει σάνταλα στὰ πόδια τὰ λαμπρά του,
καὶ βγαίνει ἀπὸ τὸ θάλαμο μὲ ἀθάνατο παρόμοιος.
Διαλαλητάδες πρόσταξε καλόφωνους ἀμέσως
τοὺς μακρομάλληδες Ἀχαιοὺς σὲ συντυχιὰ νὰ κράξουν.
Τοὺς κράξανε, καὶ γλήγορα συνάχτηκαν ἐκεῖνοι.
Καὶ σὰ συνάχτηκαν, καὶ μιὰ παρέα ὅλοι γενῆκαν,
κινάει ἐκεῖ μὲ χάλκινο κοντάρι στὴν παλάμη,
μονάχος ὄχι· δυὸ σκυλιὰ γοργόποδ' ἀκλουθοῦσαν,
κι ἡ Ἀθηνᾶ μὲ θεόλαμπρη τὸν περεχοῦσε χάρη.
Τόνε θαμάζανε ὅλοι τους σὰν ἔρχουνταν. Καθίζει

στὸ πατρικό του τὸ θρονί, κι οἱ γέροι δίνουν τόπο.
Τότες ὁ Αἰγύπτιος ὁ ἥρωας ἀρχίνησε τὸ λόγο,
σκυφτὸς ἀπὸ τὰ γερατειά, καὶ μὲ πολλὰ στὸ νοῦ του.
Τὶ κι ἐκεινοῦ ὁ ἀκριβογιὸς μὲ τὸ θεϊκὸ Ὀδυσσέα
στὸ Ἴλιο τότες μίσεψε μὲ κουφωτὰ καράβια,
ὁ Ἄντιφος, κονταριστής, ποὺ ὁ Κύκλωπας ὁ ἄγριος
τὸν ἔκοψε, καὶ δεῖπνο του τὸν ἔκαμε στὸ σπήλιο.
Τοῦ 'μειναν τρεῖς· ὁ Εὐρύνομος, μνηστήρας κι αὐτὸς ἕνας,
κι οἱ ἄλλοι δυὸ νοιαζόντουσαν τὰ γονικὰ χωράφια·
μὰ ἐκεινὸν τὸν εἶχε ἀξέχαστο καὶ τὸν πικροθρηνοῦσε.
Καὶ δάκρυα τώρα χύνοντας ξαγόρεψέ τους κι εἶπε·
«Ἀκοῦστε με τὸ τί θὰ πῶ, Θιακήσοι. Συντυχιά μας
δὲν ἔγινε, ἢ συνέδριο μας κανένα ἀφότου ὁ μέγας
ὁ Ὀδυσσέας μίσεψε μὲ κουφωτὰ καράβια.
Ποιός τώρα ἐδῶ μᾶς κάλεσε; ποιός τόσην ἔχει ἀνάγκη;
ἀπὸ τοὺς νέους τάχα γιά ἀπ' τοὺς παλιούς μας νά 'ναι;
ν' ἄκουσε τάχα στράτεμα πὼς πλάκωσε, καὶ θέλει
σὰν πρῶτος που τ' ἀπείκασε νὰ μᾶς τὸ φανερώση;
ἢ γι ἄλλο τίποτις κοινὸ θὰ βγῆ νὰ μᾶς μιλήση;
Καλὸς μοῦ φαίνεται ἄνθρωπος, καὶ βλογημένος νά 'ναι.
Νὰ τοῦ χαρίζη ὁ Δίας καλά, ὅσα ζητάει ἡ ψυχή του.»
Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος τά 'χε καλὸ σημάδι.
Καὶ πιὰ δὲν κάθουνταν, παρὰ ποθώντας νὰ μιλήση,
στάθη στὴ μέση· τοῦ 'βαλε στὸ χέρι δεκανίκι
ὁ κήρυκας Πεισήνορας, μὲ νοῦ καὶ γνῶσες ἄντρας.
Καὶ τότες πρῶτα γύρισε κατὰ τὸ γέρο, κι εἶπε·
«Αὐτός, ὢ γέρο, ποὺ ρωτᾶς, θὰ δῆς, μακριὰ δὲν εἶναι·
ἐγὼ τὸν κόσμο κάλεσα, τὶ ἐμένα ἀγγίζει ὁ πόνος.
Καὶ μήτε στράτεμα ἄκουσα νὰ πλάκωσε, καὶ θέλω
σὰν πρῶτος ποὺ τ' ἀπείκασα νὰ σᾶς τὸ φανερώσω,
μήτ' ἄλλο τίποτις κοινὸ δὲ βγαίνω νὰ ξηγήσω,
παρὰ δικό μου πάθημα, ποὺ μοῦ 'πεσε στὸ σπίτι
διπλό· τὸν ἄξιο μου ἔχασα γονιὸ ποὺ κυβερνοῦσε
ἐσᾶς ἐδῶ ὅλους μιὰ φορὰ σὰν ἥμερος πατέρας,
κι ἄλλο, χειρότερο πολύ, ποὺ πάει νὰ ξολοθρέψη
τὸ σπιτικό μου, κι ὅλο μου τὸ βιὸς νὰ τ' ἀφανίση.

Μνηστῆρες πλῆθος πέσανε τῆς ἄθελής μου μάνας,
γιοὶ τῶν ἀντρῶν ποὺ βρίσκουνται προυχόντοι μὲς στὸν τόπο,
καὶ νὰ φανοῦνε τρέμουνε στοῦ Ἰκάριου τοῦ γονιοῦ της,
ποὺ αὐτὸς τὴ θυγατέρα του θὰ προίκιζε, καὶ σ' ὅποιον
πιὸ ταιριαστὸς τοῦ φαίνουνταν, τὴν ἔδινε γυναίκα.
Μόνε σ' ἐμᾶς ὁλοκαιρὶς χαζεύοντας ἐκεῖνοι
καὶ βόδια σφάζοντας κι ἀρνιά, καὶ τὰ παχιὰ τὰ γίδια,
τὰ χαίρουνται, καὶ πίνουνε τὸ φλογερὸ κρασί μου,
τοῦ κάκου, καὶ τὰ καταλοῦν· γιατὶ ἄντρας πιὰ δὲ στέκει
σὰν ποὺ ὁ Δυσσέας ἤτανε, τὸ σπίτι νὰ γλυτώση.
Κι ἐμεῖς γι' αὐτοὺς δὲ σώνουμε· μὰ ἀλήθεια καὶ κατόπι
θά 'μαστε ἐμπρός τους ἀχαμνοὶ κι ἀνήξεροι ἀπὸ μάχη.
Νά 'χα μαζί μου δύναμη, κι ἐγὼ θ' ἀντιστεκόμουν,
τὶ ἀβάσταχτά 'ναι ἐτοῦτα πιά· μοῦ ἀφάνισαν τὸ σπίτι
καὶ πῆγε· νιῶστε την κι ἐσεῖς αὐτὴ τὴν ἀδικιά τους,
ντραπῆτε ἐκείνους τοὺς λαοὺς ποὺ γύρω γειτονεύουν,
καὶ φοβηθῆτε τοὺς θεούς, μὴν ὀργιστοῦν καὶ ρίξουν
μιὰ μέρα στὸ κεφάλι σας τὰ μαῦρα αὐτὰ τὰ ἔργα.
Προσπέφτω σας, γιὰ τ' ὄνομα τοῦ Δία καὶ τῆς Θέμης,
ποὺ τῶν ἀντρῶν τὶς συντυχιὲς αὐτὴ σκορπάει ἢ φέρνει,
πάψτε, καλοί μου, ἀφῆστε με μὲς στὸν καημὸ νὰ λυώνω
μονάχος, ἂν ὁ δοξαστὸς πατέρας μου Ὀδυσσέας
στοὺς Ἀχαιοὺς δὲν ἔκαμε κακὸ ἀπὸ ὄχτρητά του,
ποὺ τώρα μ' ὄχτρητα κι ἐσεῖς τὸ ξεπλερώνετέ μου,
σ' ἐτούτους θάρρος δίνοντας· πιὸ κέρδος γιὰ τὰ μένα
ἐσεῖς νὰ καταλούσατε τὸ βιὸς καὶ τὰ καλά μου.
Νά 'σαστε ἐσεῖς, τὸ δίκιο μου θὰ τό 'βρισκα μιὰ μέρα·
τὶ μὲς στὴ χώρα θά 'βγαινα, καὶ γκαρδιακὰ μιλῶντας
τὰ πλούτια μου θὰ γύρευα, ὡς ποὺ ὅλα νὰ δοθοῦνε.
Μὰ τώρα πόνο ἀγιάτρευτο μοῦ βάζετε στὰ σπλάχνα.»
　Αὐτὰ τοὺς εἶπε μὲ χολή, κι εὐτὺς τὸ δεκανίκι
χάμου πετάει δακρύζοντας· κι ὅλους τοὺς πῆρε ἡ λύπη.
Σωποῦσαν, καὶ κανένας τους νὰ βγάλη δὲν κοτοῦσε
λόγο σκληρό, κι ἀπάντηση νὰ δώση· μόνο ὁ Ἀντίνος
σηκώθηκε ἀπ' τοὺς Ἀχαιούς, κι αὐτὰ τοῦ ἀπολογήθη.
«Μωρὲ λογά, ἀχαλίνωτε Τηλέμαχε, τί λές μας;

μᾶς βρίζεις, κι ἀβανιάσματα νὰ μᾶς κολλήσης θέλεις·
μὰ ξέρε το πῶς δὲ σοῦ φταῖν οἱ Ἀχαιοὶ οἱ μνηστῆρες,
παρὰ ἡ μανούλα σου τὰ φταίει, ποὺ χίλια ξέρει ὁ νοῦς της.
Τρεῖς χρόνοι τώρα πέρασαν, καὶ τέταρτος κοντεύει,
ποὺ αὐτὴ γελάει τοὺς Ἀχαιούς. Ἐλπίδες δίνει σ' ὅλους,
καὶ καθενοῦ ξεχωριστὰ ταξίματα τοῦ στέλνει,
αὐτὴ ὅμως ἄλλα μελετάει. Καὶ κοίταξε κι ἐτούτη
τὴν πονηριὰ ποὺ μπόρεσε νὰ σοφιστῆ καὶ νά 'βρη.
Στήνει θεόμακρο πανὶ στὸν πύργο της νὰ φάνη,
ψιλόκλωστο κι ἀμέτρητο, καὶ λέει μας· «Παλληκάρια,
μνηστῆρες μου, τώρα ὁ λαμπρὸς ποὺ ἀπέθανε Ὀδυσσέας,
μὴ βιάζετε τὸ γάμο μου, γιὰ ν' ἀποσώσω πρῶτα
τὸ πανικό, νὰ μὴ χαθοῦν τὰ νήματα τοῦ κάκου,
ποὺ τό 'χω γιὰ τὸ σάβανο τοῦ ἥρωα τοῦ Λαέρτη,
σὰν ἔρθη ὁ κορμοτεντωτὴς ὁ χάρος καὶ τὸν πάρη·
μπὰς καὶ καμιὰ τῶν Ἀχαιῶν κερὰ μὲ ψεγαδιάση,
ἂν κοίτεται ἀσαβάνωτος, ποὺ 'ταν καὶ τόσο πλούσιος.»
Αὐτὰ εἶπε, κι οἱ λεβέντικες τὰ δέχτηκαν ψυχές μας.
Λοιπόν, τὶς μέρες ἔφαινε τὸ θεόμακρο πανί της,
τὴ νύχτα ὅμως τὸ ξέφαινε σὰν ἔφερναν τὰ φῶτα.
Τρεῖς χρόνους μᾶς κρυφόπαιζε, κι ἔτσι μᾶς ἔπειθε ὅλους·
μὰ οἱ ἐποχὲς σὰ φέρανε τὸν τέταρτο τὸ χρόνο,
μιά της γυναίκα πὄξερε, μᾶς τὰ φανέρωσε ὅλα,
καὶ πιάσαμέ την τὸ λαμπρὸ πανί της νὰ ξεφαίνη.
Καὶ τότες πιὰ μὲ τὸ στανιὸ τὸ τέλειωσε ἀπ' ἀνάγκη·
κι ἐσένα, νὰ τί ἀπάντηση σοῦ δίνουν οἱ μνηστῆρες,
κι ἐσὺ νὰ ξέρης, κι οἱ Ἀχαιοὶ νὰ μάθουν ὅλοι ἐτοῦτοι.
Ξεδιάβασ' την τὴ μάνα σου, καὶ πὲς νὰ πάη νὰ πάρη
ὅποιον καλέση ὁ κύρης της κι ὅποιον αὐτὴ θελήση.
Μὰ ἂ μελετάη τοὺς Ἀχαιοὺς νὰ βασανίση ἀκόμα,
μὲ ὅσα φυλάει τῆς Ἀθηνᾶς χαρίσματα ἡ ψυχή της,
μὲ τὴν πιδέξια τέχνη της, μὲ τὴ λαμπρὴ ξυπνάδα,
τὶς μαριολιές, ποὺ σὰν κι αὐτὲς μήτ' οἱ παλιὲς ἐκεῖνες
ὡριομαλλοῦσες Ἀχαιὲς δὲν ἄκουσα ἂν τὶς εἶχαν,
ἡ Ἀλκμήνη, ἡ ὡριοστεφάνωτη Μυκήνη, μήτε ἡ Τύρω,
ποὺ μιά τους δὲν τῆς ἔμοιαζε στὸ νοῦ τῆς Πηνελόπης.

αὐτὸ ὅμως δὲν τ' ἀπείκασε· πὼς θὰ σοῦ τρῶνε οἱ ἄλλοι
τὸ βιός σου καὶ τὰ πλούτια σου ὅσο πεισμώνει ἐκείνη
στὴ γνώμη ποὺ οἱ ἀθάνατοι τῆς βάλανε στὸ νοῦ της.
Μεγάλο ἀπόχτησε ὄνομα γιὰ λόγου της, μὰ ἐσένα
ἀρίθμητα σὲ στέρησε καλά. Καὶ γνώριζέ το,
πὼς ἐμεῖς μήτε σ' ἐξοχὴ μήτε κι ἀλλοῦ δὲν πᾶμε,
πρὶν αὐτὴ πάρη ἀπὸ τὰ μᾶς τὸν ἄντρα ποὺ διαλέξη.»
Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
«Ἀντίνο, ἀπὸ τὸν πύργο μου δὲ γίνεται νὰ διώξω
ἐκείνη ποὺ μὲ γέννησε καὶ μ' ἔθρεψε· ὁ γονιός μου
ζῆ - ἀπέθανε, σὲ ξένη γῆς ἀπόμεινε· ἂν τὴ στείλω
τὴ μάνα ἐγώ, στὸν κύρη της θὰ τ' ἀκριβοπλερώσω.
Κι ἀπ' τὸν Ἰκάριο συφορὲς κι ἀπ' τὸ θεὸ θὰ μοῦ 'ρθουν,
σὰ φεύγει ἡ μάνα καὶ ξορκάει τὶς μαῦρες Ἐρινύες·
μὰ καὶ τοῦ κόσμου ἐπάνω μου τὴν κατηγόρια θά 'χω·
ὥστε ποτές μου τέτοιο ἐγὼ δὲν ξεστομίζω λόγο.
Κι ἀτοί σας ἂν τὸ νιώθετε τὸ κρῖμ' αὐτό, νὰ σύρτε,
ἄλλα τραπέζια νά 'βρετε, δικό σας βιὸς νὰ τρῶτε,
ὁ ἕνας σπίτι τοῦ ἀλλονοῦ. Μὰ ἂν πάλε ἐσεῖς θαρρῆτε
πὼς εἶναι δίκιο κι εὔλογο νὰ καταλυοῦνται πλούτια
ἑνὸς ἀνθρώπου ἀπλέρωτα, σκορπᾶτε τα· ἐγὼ τότες
καλῶ βοήθεια τοὺς θεούς, ἴσως κι ὁ Δίας φέρη
τὸ γδικιωμὸ ποὺ ἀξίζει σας, κι ἔτσι κι ἐσεῖς κατόπι
πεδῶθε δίχως πλερωμὴ μιὰ καὶ καλὴ χαθῆτε.»
Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ βροντόφωνος ὁ Δίας τότες στέλνει
ἀπ' τ' ἀψηλὸ βουνόκορφο δυὸ αἴτοὺς καὶ ξεκινᾶνε.
Πέταγαν πρῶτα ἀνάλαφρα σὰ φύσημα τοῦ ἀνέμου,
πλευρὸ πλευρὸ διαβαίνοντας μὲ τὰ φτερὰ ἁπλωμένα·
μὰ στῆς πολύβοης συντυχιᾶς σὰν ἔφτασαν τὴ μέση,
στριφογυρνοῦν, καὶ μὲ βαρὺ φτερούγιασμα κοιτώντας
πρὸς τὰ κεφάλια τοῦ λαοῦ ματιὲς θανάτου ρίχτουν·
καὶ μὲ νυχιὲς σὰν ἔσκισαν τὰ μοῦτρα, τὰ λαιμά τους,
δεξὰ κινώντας πέρασαν τὶς κατοικιὲς τῆς χώρας.
Θαμάσαν ὅλοι βλέποντας τὰ ὄρνια σὰ φανῆκαν,
κι ὁ νοῦς τους ἀνιστόραγε τὰ μέλλανε νὰ γίνουν.
Ὁ γέρος τότε ἥρωας τοὺς μίλησε Ἁλιθέρσης,

τοῦ Μάστορα, ποὺ πρῶτος τους κρινότανε ὁλονῶνε
στὴ γνώριση τῆς μαντικῆς, στὴν ὁρμηνειὰ τῶν ὄρνιων·
αὐτὸς λοιπὸν καλόγνωμα ξαγόρεψέ τους κι εἶπε·
«Ἀκοῦστε με, ὦ Θιακήσοι ἐσεῖς, καὶ μάλιστα οἱ μνηστῆρες,
τὸ τί ἔχω τώρα νὰ σᾶς πῶ καὶ νὰ σᾶς φανερώσω.
Βαρὺ κακὸ τοὺς ἔρχεται· δὲ δύνεται ὁ Δυσσέας
νὰ μείνῃ πιὰ πολὺν καιρὸ μακριὰ ἀπὸ τοὺς δικούς του·
σιμὰ ἐδῶ κάπου θάνατο γιὰ τοὺς μνηστῆρες σπέρνει
μὰ κι ἄλλοι μας ἐδῶ πολλοὶ θὰ πάθουμε μαζί τους,
ποὺ κατοικιά μας ἔχουμε τὸ ξάστερο τὸ Θιάκι·
τὸ πῶς θὰ τοὺς μποδίσουμε ἀπὸ τώρα ἂς στοχαστοῦμε,
ἢ ἐτοῦτοι πρῶτοι ἂς πάψουνε· τὶ γιὰ καλό τους εἶναι.
Δὲν προφητεύω ἀνήξερος· κατέχω τὰ ποὺ κρένω·
ἔτσι κι ἐκειοῦ ὅσα μάντεψα ἐγὼ τότες, ὅλα βγῆκαν
ὅταν οἱ Ἀργῖτες ὅλοι τους στοῦ Ἴλιου τὴ χώρα ὁρμοῦσαν,
κι ἀντάμα τους ὁ τρίξυπνος ξεκίναε Ὀδυσσέας.
Θὰ πάθῃ, τοῦ ᾿λεγα, πολλά, θὰ χάσῃ τοὺς συντρόφους,
καὶ θὰ γυρίσῃ ἀγνώριστος στὰ εἴκοσι τὰ χρόνια
στὸν τόπο του· καὶ νά, ποὺ αὐτὰ τώρα τοῦ βγαίνουν ὅλα.»
Καὶ τοῦ Πολύβου ὁ Εὐρύμαχος ἀντίσκοψε καὶ τοῦ ᾿πε·
«Σπίτι σου σέρνε, γέρο ἐσύ, καὶ βγάζε τῶν παιδιῶ σου
μαντεῖες, μπὰς καὶ πάθουνε κανὲ κακὸ κατόπι·
προφήτης εἶμ᾿ ἐγὼ σ᾿ αὐτὰ πολὺ καλύτερός σου.
Ὄρνια γυρίζουνε πολλὰ κάτω ἀπ᾿ τὸ φῶς τοῦ ἥλιου,
μὰ δὲ μαντεύουν ὅλα· πάει, χάθη ὁ Δυσσέας στὰ ξένα·
μακάρι ν᾿ ἀφανίζουσαν κι ἐσὺ μαζὶ μ᾿ ἐκεῖνον,
νὰ μὴ μᾶς ψέλνῃς τώρα ἐδῶ τὶς τόσες μαντικές σου,
κεντώντας ἀδιαφόρετα τὸ χόλιασμα τοῦ γιοῦ του,
μ᾿ ἐλπίδα κι ἴσως σπίτι σου κάποιο σοῦ στείλῃ δῶρο.
Σοῦ λέω ἐγὼ μιὰ καὶ καλή, κι αὐτὸ ποὺ πῶ τελειέται·
ἐσὺ ποὺ ξέρεις τὰ παλιὰ καὶ τὰ πολλά, ἂν ἐτούτου
τοῦ νέου ἀνάψῃς τὴν ὀργὴ μὲ πλανερά σου λόγια,
πρῶτα αὐτὸς χερότερα θὰ πάθῃ ἀπ᾿ ἀφορμή σου,
καὶ μήτε ἀπ᾿ αὐτουνοὺς καλὸ δὲ θενὰ δῇ, κι ἐσένα
μὲ πρόστιμο θὰ ψήσουμε βαρύ, ποὺ σὰν πλερώνῃς
ἀπὸ τὸν πόνο, γέρο μου, θενὰ λυσσάξῃ ὁ νοῦς σου.

Καὶ τώρα τὸν Τηλέμαχο μπρὸς σ' ὅλους συβουλεύω
νὰ πῆ τῆς κερὰ μάνας του νὰ σύρη στοῦ γονιοῦ της.
κι αὐτοὶ θὰ τὴν παντρέψουνε κι ἀρίφνητα θὰ βγάλουν
προικιά, σὰν ποὺ ταιριάζουνε σὲ κόρη ἀγαπημένη.
Τὶς βαρετές μας προξενειὲς ἀλλιῶς δὲν παραιτοῦμε,
τὶ στάλα δὲ φοβόμαστε κανέναν ἐδῶ πέρα.
μὰ μήτε τὸν Τηλέμαχο μὲ τὰ πολλὰ τὰ λόγια·
κι οὐδὲ ψηφοῦμε, γέροντα, τὶς προφητεῖες ποὺ βγάζεις,
τὶς ἀνωφέλευτες, ποὺ πιὸ σιχαμερὸ σὲ κάνουν
Τὰ πλούτια του θὰ τρώγουνται κι ἀγύριστα θὰ μνήσκουν,
ὅσο αὐτὴ παίζει τοὺς Ἀχαιούς, τὸ γάμο ἀργοπορώντας
καὶ πάντα θὰ προσμένουμε καὶ θὰ λογομαχοῦμε
γιὰ τὶς περίσσιες χάρες της, καὶ σ' ἄλλες δὲ θὰ πᾶμε,
ἀπ' ὅσες ταίρια γίνουνται καλὰ τοῦ καθενοῦ μας.»
Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κάνει·
«Εὐρύμαχε, κι οἱ ἄλλοι ἐσεῖς καμαρωτοὶ μνηστῆρες,
μήτε μιλῶ γι' αὐτὰ ἐγὼ πιά, κι οὐδὲ παρακαλῶ σας·
αὐτὰ τώρα κι οἱ ἀθάνατοι κι οἱ Ἀχαιοὶ τὰ ξέρουν.
Παρὰ καράβι γλήγορο κι εἴκοσι δόστε μου ἄντρες,
ἀπό 'ναν τόπο σ' ἄλλονα ταξίδι νὰ μὲ πάρουν.
Στὴν Πύλο τὴν ἀμμουδερὴ θὰ σύρω καὶ στὴ Σπάρτη,
τοῦ πλανημένου μου γονιοῦ τὸ γυρισμὸ νὰ μάθω·
ἢ κάποιος θὰ μοῦ πῆ θνητός, ἢ τὴ φωνὴ θ' ἀκούσω
ποὺ στέλνει ὁ Δίας καὶ στὴ γῆς συχνὰ σκορπάει τὶς φῆμες.
Κι ἂ μάθω πὼς ὁ κύρης μου καὶ ζῆ καὶ θὰ γυρίση,
ὡς ἕνα χρόνο, κι ἂς πονῶ, θένα 'παντέξω ἀκόμα·
ἂν πάλε πὼς ἀπέθανε καὶ πὼς μοῦ χάθη ἀκούσω,
γυρίζω πίσω στὰ γλυκὰ λημέρια τῆς πατρίδας,
τοῦ στήνω μνῆμα, νεκρικὰ πολλὰ τοῦ θέτω δῶρα,
ὅσα τοῦ πρέπουν, κι ὕστερα παντρεύω καὶ τὴ μάνα.»
Αὐτὰ σὰν εἶπε, κάθισε· κι εὐτὺς σηκώθη ομπρός τους
ὁ Μέντορας ποὺ σύντροφο ὁ λαμπρὸς Δυσσέας τὸν εἶχε,
καὶ φεύγοντας στὰ χέρια του τὸ σπιτικό του ἀφῆκε,
ὅλοι ν' ἀκοῦν τὸ γέροντα, καὶ νὰ φυλάη τὰ πάντα·
ἐκεῖνος μὲ καλογνωμιὰ ξαγόρεψέ τους κι εἶπε·
«Ἀκοῦστε με τὸ τί θὰ πῶ, Θιακήσοι. Πιὰ κανένας

ἂς μὴ μᾶς ἔρθῃ βασιλιάς, καλόβουλος καὶ δίκιος
καὶ πρόσχαρος, παρὰ σκληρὸς καὶ κακοπράχτης νά'ναι,
ἀφοῦ τὸ θεϊκὸ Ὀδυσσέα κανένας δὲ θυμᾶται,
μὲς στὸ λαὸ ποὺ σὰ γονιὸς μ' ἀγάπῃ τὸν κυβέρνα.
Καὶ δὲ θαμάζουμαι ἐτουνοὺς τοὺς ἄφοβους μνηστῆρες,
ποὺ ἔργατα παράνομα μὲ πονηριὲς σκαρώνουν·
ἂν αὐτοὶ τρῶν καὶ καταλοῦν τοῦ Ὀδυσσέα τὸ σπίτι,
μὲ τὴ ζωή τους παίζουνε, καὶ λὲν πὼς χάθη ἐκεῖνος.
Μὰ ἐσᾶς τοὺς ἄλλους, ποὺ βουβοὶ καθόσαστε, καὶ λόγο
δὲ βγάζετε ἐναντίο τους, νὰ τοὺς καταδαμάστε,
ἐσεῖς οἱ πάμπολλοι, αὐτουνοὺς τοὺς μετρητοὺς μνηστῆρες.»
Κι ὁ Λειώκριτος τοῦ Εὐήνορα γυρίζει κι ἀπαντάει του·
«Μέντορα ἐσύ, κακόμυαλε καὶ κλούβιε, τί φωνάζεις;
Τοὺς λὲς νὰ μᾶς δαμάσουνε, κι ὡς τόσο δύσκολό 'ναι
οἱ λίγοι νὰ χτυπήσουνε πολλοὺς γιὰ φαγοπότι.
Κι ἂν ὁ Θιακήσος Ὀδυσσέας φανερωθῆ ἀπατός του,
κι ἀπὸ τὸν πύργο σοφιστῆ νὰ διώξῃ τοὺς μνηστῆρες,
ἐκεῖ ποὺ τρωγοπίνουνε τὰ παλληκάρια ἀντάμα,
δὲ θά 'χαιρε ἡ γυναίκα του ποὺ γύρισε ὁ καλός της,
τὶ μαῦρο τέλος θά'βρισκε ἐκεῖ μέσα πολεμώντας
ἕνας αὐτὸς μὲ τοὺς πολλούς· μὰ ἐσὺ σωστὰ δὲν τά 'πες.
Ἐλᾶτε τώρα ἐσεῖς, παιδιά, σκορπιέστε στὶς δουλειές σας·
ὁ Ἁλιθέρσης τούτονε κι ὁ Μέντορας ἂς βάλουν
στὸ δρόμο του, σὰν ποὺ 'ναι δὰ καὶ γονικοί του φίλοι.
Μὰ ἐγὼ θαρρῶ πολὺν καιρὸ θὰ κάθεται στὸ Θιάκι
ν'ἀκούῃ μαντάτα, καὶ ποτὲς δὲ θὰ χαρῆ ταξίδι.»
Αὐτὰ σὰν εἶπε, σκόρπισε τὴ συντυχιὰ μὲ βιάσῃ.
Καὶ σύρανε στὸ σπίτι του ὁ καθένας, κι οἱ μνηστῆρες
κατὰ τὸν πύργο κίνησαν τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέα.
Τότες μακριὰ ὁ Τηλέμαχος στ'ἀκρόγιαλο κατέβη,
τὰ χέρια θαλασσόνιψε, κι ἔκαμε δέησῃ κι εἶπε·
«Ἄκου μ', ἐσὺ ὁ θεός, ποὺ ἐχτὲς στὸν πύργο ἦρθες καὶ μοῦ 'πες
νὰ πάρω πλοῖο καὶ στ'ἀχνὰ τὰ πέλαα ν'ἀρμενίσω,
νὰ μάθω ἂ γύρισε ὁ γονιὸς ποὺ λείπει τόσους χρόνους,
κι ὅμως μποδίζουν οἱ Ἀχαιοί, καὶ μάλιστα οἱ μνηστῆρες,
ποὺ 'ναι μεγάλη ἡ κάκια τους, περίσσια ἡ περηφάνεια.»

Αὐτὰ σὰν προσευκήθηκε, νά, ἡ Ἀθηνᾶ προβάλλει.
μὲ τὴ φωνὴ καὶ τὸ κορμὶ τοῦ Μέντορα ἀντικρύ του.
καὶ συντυχαίνει του, καὶ λέει μὲ φτερωμένα λόγια·
«Τηλέμαχε, ἄναντρο ἢ χαζὸ δὲ θὰ σὲ λὲν κατόπι,
ἂν τοῦ γονιοῦ σου ἡ λεβεντιὰ μέσα σου μνήσκῃ, κι εἶσαι
τέτοιος ποὺ ἐκεῖνος ἤτανε καὶ σ' ἔργα καὶ σὲ λόγια·
καὶ τότες τὸ ταξίδι σου δὲν πάει χαμένο, θά 'βγῃ.
Μ' ἂν ἐκεινοῦ δὲν εἶσαι ἐσὺ γιὸς καὶ τῆς Πηνελόπης,
αὐτὰ ποὺ λαχταρᾷς θαρρῶ δὲ θὰ τὰ δῇς νὰ βγοῦνε.
Λίγα στὸν κόσμο αὐτὸ παιδιὰ μὲ τοὺς γονιούς τους μοιάζουν.
χερότεροι εἶναι οἱ πιὸ πολλοί, καλύτεροί 'ναι λίγοι.
Μὰ ἀφοῦ δὲ θά 'σαι ἐσὺ ἄναντρος μηδὲ χαζὸς κατόπι,
κι ἀφοῦ ποτὲς δὲ σ' ἄφησε τοῦ Ὀδυσσέα ἡ γνώση,
μελέτα το πῶς τὰ ἔργα αὐτὰ ἐσὺ θὰ τὰ τελέσῃς,
κι ἀψήφα τους τοὺς ἄμυαλους αὐτοὺς καὶ τὶς βουλές τους.
τὶ γνώση αὐτοὶ δὲν ἔχουνε καὶ δίκιο δὲ γνωρίζουν·
δὲν ξέρουν πὼς ὁ θάνατος κι ἡ μαύρη τους ἡ μοῖρα
εἶναι κοντά, καὶ θὰ τοὺς φάῃ μονήμερα ὁλονούς τους.
Καὶ τὸ ταξίδι ποὺ ζητᾶς πολὺ πιὰ δὲ θ' ἀργήσῃ·
τέτοιος σου φίλος πατρικὸς ἐγώ 'μαι, ποὺ καράβι
θὰ σοῦ τοιμάσω γλήγορο, κι ἴδιος θὰ ρθῶ μαζί σου.
Πήγαινε, σμίξε τώρα ἐσὺ μὲ τοὺς μνηστῆρες σπίτι,
προμήθειες μάζωξε πολλές, καὶ σ' ἀγγειὰ μέσα κλεῖσ' τες·
μὲς στὶς λαγῆνες τὸ κρασί, τ' ἀλεύρι, τὸ μεδούλι
τοῦ κάθε ἀνθρώπου, σὲ πετσιὰ σφιχτοραμμένα βάλ' το·
κι ἐγὼ πηγαίνω στὸ λαὸ συντρόφους νὰ μαζώξω
νά 'ρθουν ἐθελοντές· πολλὰ καράβια ἐδῶ στὸ Θιάκι,
μὰ θὲς καινούρια θὲς παλιά· θὰ βρῶ καὶ θ' ἀρματώσω
ἀπ' ὅλα τὸ πιὸ διαλεχτό· τὸ ρίχτουμε στὸ κῦμα,
καὶ βγαίνουμε ἀρμενίζοντας στὰ διάπλατα πελάγη.»
Αὐτὰ σὰν τοῦ εἶπε ἡ Ἀθηνᾶ, τοῦ Δία ἡ κόρη, ἐκεῖνος
ἀσάλευτος δὲν ἔμεινε στὴ θεϊκὴ φωνή της.
μόνε στὸν πύργο κίνησε μὲ σπλάχνα ταραγμένα,
καὶ βρῆκε τοὺς λεβέντηδες μνηστῆρες στὸ παλάτι·
γδέρνανε γίδια στὴν αὐλὴ καὶ χοίρους καψαλίζαν.
Ἦρθε ἴσια στὸν Τηλέμαχο γελώντας ὁ Ἀντίνος.

και τοὺ 'πιασε τὸ χέρι του, κι ὀνόμασέ τον κι εἶπε·
« Μωρὲ Τηλέμαχε λογά, ἀχαλίνωτε, μὴ βάζῃς
στὸ νοῦ σου τίποτις κακό, μήτ' ἔργο, μήτε λόγο,
μόν' κάθισε νὰ φᾷς νὰ πιῇς σὰν πρῶτα. Κι ὅλα ἐτοῦτα
θὰ σοῦ τὰ βροῦν οἱ 'Αχαιοί, καράβι, λαμνοκόπους
καλούς, νὰ φτάσῃς γλήγορα στὴ βλογημένη Πύλο,
και νὰ γυρέψῃς ἄκουσμα τοῦ ξέλαμπρου γονιοῦ σου. »
Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
« 'Αντινο, δὲν μπορῶ μ' ἐσᾶς τοὺς περηφανεμένους
σὲ φαγοπότια νὰ γλεντῶ χαζὸς καὶ δίχως ἔννοια.
Τάχα δὲ σώνει ποὺ ὅλοι ἐσεῖς τ' ἀρίφνητα καλά μου
σκορπίστε τα σὰν ἤμουνα μωρὸ παιδί ; μὰ τώρα
ποὺ ἀντρώθηκα, κι ἀκούγοντας ἀπ' ἀλλονοὺς μαθαίνω,
κι ὅσο πηγαίνει μέσα μου ἡ ψυχή μου δυναμώνει,
μοῖρα κακὴ θ' ἀγωνιστῶ κι ἐγὼ σ' ἐσᾶς νὰ φέρω,
εἴτε στὴν Πύλο τραβηχτῶ, ἢ μείνω ἐδῶ στὸ Θιάκι.
Θὰ πάω κι ὄχι ἀνώφελο ταξίδι αὐτὸ περάτης,
ἀφοῦ δικά μου πλοῖα ἐγώ, δικοὺς μου λαμνοκόπους
δὲν ἔχω, καὶ τὸ κρίνατε κι ἐσεῖς ἐτοῦτο κάλλιο. »
Εἶπε, καὶ σιγοτράβηξε τὸ χέρι ἀπὸ τ' 'Αντίνου
τὴν ἀπαλάμη. Στρώνοντας οἱ ἄλλοι τὰ τραπέζια
μὲ λόγια τὸν κεντοῦσανε καὶ τόνε περγελοῦσαν,
κι ἀπὸ τοὺς ξιππασμένους νιοὺς ἕνας αὐτὰ λαλοῦσε·
« Και βέβαια κάποιο φονικὸ ὁ Τηλέμαχος σκαρώνει.
Πηγαίνει ὡς τὴν ἀμμουδερὴ τὴν Πύλο κι ὡς στὴ Σπάρτη,
βοηθοὺς νὰ φέρῃ· μέσα του πάθος μεγάλο βράζει·
ἴσως κι ὡς στὴν παχειὰ τὴ γῆς τῆς Ἔφυρας τραβήξῃ,
κι ἀπὸ κεῖ πέρα βότανα θανατερὰ μᾶς φέρῃ,
καὶ στὸ κροντήρι ρίξῃ τα κι ὅλους ἐδῶ μᾶς σβήσῃ. »
Καὶ κάποιος ἄλλος πάλε ἐκεῖ τοὺς εἶπε ξιππασμένος·
« Ποιός ξέρει ἂ δὲ μᾶς βγῇ κι αὐτὸς μὲ κουφωτὸ καράβι
καὶ σαν τὸν 'Οδυσσέα χαθῇ μακριὰ ἀπὸ κάθε φίλο ;
'Ο κόπος θά 'τανε γιὰ μᾶς σὰν πιὸ πολὺς ἀλήθεια,
γιατὶ θὰ μοιραζόμασταν τὸ ἔχει του, κι ἡ μάνα
τὸ σπίτι θά 'χε μὲ ὅποιονα τὴν ἔπαιρνε γυναίκα. »
Καὶ στοῦ γονιοῦ ὁ Τηλέμαχος τὸ θάλαμο κατέβη

τὸν ἀψηλὸ καὶ διάπλατο, πὄχε σωροὺς χρυσάφι
καὶ χάλκωμα, καὶ σεντουκιὲς φορέματα καὶ μῦρα,
καὶ ποὺ γλυκόπιοτο παλιὸ κρασὶ πολλὰ πιθάρια
στεκόντουσαν ὁλόγεμα μὲ ἁγνὸ πιοτὸ καὶ θεϊο,
στὸν τοῖχο ἀράδα κολλητά, ἴσως κι ἐρθῇ μιὰ μέρα
πάλε ὁ Δυσσέας στὸν τόπο του, τὰ πάθια του σὰν πάψουν.
Σφιχτὰ δυὸ σανιδόφυλλα σφαλνούσανε τὴ θύρα,
καὶ μέρα νύχτα βρίσκουνταν κελάρισσα γυναίκα,
ποὺ καθετὶς νοιαζότανε μὲ νοικοκυροσύνη,
ἡ Εὐρύκλεια, τοῦ Ὦπα γέννημα, τοῦ γιοῦ τοῦ Πεισηνόρη.
Τὴν ἔκραξε ὁ Τηλέμαχος ἐκεῖ, κι αὐτὰ τῆς εἶπε·
«Ἔλα, ὦ γριά, κρασὶ γλυκὸ μὲς στὶς λαγῆνες χῦσε,
τὸ νόστιμο, ὕστερ' ἀπ' αὐτὸ ποὺ ἐσὺ φυλάεις γιὰ κεῖνον
τὸν ἄμοιρο, τὸ θεόσπαρτο Ὀδυσσέα, ποὺ τὸ ἐλπίζει
μιὰ μέρα πῶς θὰ ξαναρθῇ, τὸ θάνατο ἂν ξεφύγῃ.
Δώδεκα γέμισε ἀπ' αὐτὲς καὶ καλοστούπωσέ τις,
βάλε καὶ στὰ καλόραφτα δερμάτια μέσα ἀλεύρι,
εἴκοσι μέτρα κάμε τα καρπὸ μυλαλεσμένο,
καὶ ξέρε τα μονάχη σου. Κι ὅλα μαζὶ νὰ τά 'χῃς,
τὶ θά 'ρθω ἀποσπερῆς ἐγὼ νὰ τὰ σηκώσω, ἡ μάνα
σὰν ἀνεβῇ στ' ἀνώγι της τὴ νύχτα νὰ πλαγιάσῃ.
Στὴν Πύλο τὴν ἀμμουδερὴ θὰ σύρω, καὶ στὴ Σπάρτη,
τοῦ ἀγαπημένου μου γονιοῦ τὸ γυρισμὸ ἴσως μάθω.»
Ἔτσ' εἶπε, καὶ ξεφώνισε ἡ Εὐρύκλεια ἡ παραμάνα,
καὶ κλαίγοντας τοῦ λάλησε μὲ φτερωμένα λόγια·
«Πῶς μπῆκε τέτοιος λογισμός, παιδάκι μου, στὸ νοῦ σου;
καὶ πῶς θὰ πᾶ νὰ πλανηθῇς μαθὲ στῆς γῆς τὴν ἄκρη
ἐσὺ τ' ἀκριβοπαίδι μας; Ἐκεῖνος πάει πιά, χάθη,
ὁ κύρης σου ὁ διογέννητος, στὰ μακρινὰ τὰ ξένα.
Ἅμα ἐσὺ φύγῃς, ὅλοι αὐτοὶ θὰ σοφιστοῦνε τρόπο
νὰ σὲ χαλάσουν ἄξαφνα, καὶ νὰ τὰ μοιραστοῦνε.
Στὸ σπίτι μέσα σύχαζε, τὶ δὲ σοῦ πρέπει ἐσένα
στ' ἀτρύγητο τὸ πέλαγο νὰ δέρνεσαι γυρνώντας.»
Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κάνει·
«Θάρρος· δὲν εἶν' αὐτά, ὦ γριά, χωρὶς θεοῦ συνέργεια.
Ὅμως, ν' ἀμώσῃς πῶς ἐσὺ λόγο δὲ λὲς τῆς μάνας,

ἐντέκατη ἢ δωδέκατη ὡσότου νά 'ρθη μέρα,
ἢ πρὶ γυρέψη νὰ μὲ δῆ, καὶ μάθη πιὰ πῶς λείπω,
γιὰ νὰ μὴν κλαίγη καὶ χαλνάη τὴν ὄμορφή της ὄψη. »
Αὐτὰ εἶπε της καὶ τοῦ 'βαλε ἡ γριὰ μεγάλον ὅρκο.
Καὶ στοὺς θεοὺς σὰν ἄμωσε, καὶ πῆρε ὁ ὅρκος τέλος,
ἔβγαλε κι ἔχυσε κρασὶ στὶς δώδεκα λαγῆνες,
καὶ στὰ καλόραφτα ἔβαλε δερμάτια μέσα ἀλεύρι·
καὶ τότες ὁ Τηλέμαχος ξανάρθε στοὺς μνηστῆρες.
Κατόπι ἡ γαλανόματη ἡ θεὰ σοφίστηκε ἄλλο·
μ' ὄψη σὰν τοῦ Τηλέμαχου γυρνώντας μὲς στὴ χώρα,
τοὺς ἄγουρους ἀντάμωσε, καὶ μίλαε τοῦ καθένα,
καλώντας τους στ' ἀκρόγιαλο νὰ κατεβοῦν τὸ βράδυ,
κι ἀπὸ τοῦ Φρόνη τὸ παιδὶ ζητάει γοργὸ καράβι,
τὸν ξακουστὸ Νοήμονα, ποὺ τό 'ταξέ του ἀμέσως.
Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε κι ἀπόσκιασαν οἱ δρόμοι,
τὸ πλοῖο ρίχτει στὸ γιαλό, καὶ μέσα τ' ἄρμενά του,
καθὼς τὰ καλοσκάρωτα καράβια τά 'χουν πάντα,
καὶ στὸ λιμάνι τ' ἄραξε· γύρω οἱ λεβέντες νέοι
μαζώχτηκαν, κι ἡ 'Αθηνᾶ τοὺς ἔδινε ὅλους θάρρος.
Καὶ πάλε ἡ γαλανόματη ἡ θεὰ σοφίστηκε ἄλλα·
κατὰ τὸν πύργο κίνησε τοῦ θεϊκοῦ 'Οδυσσέα,
καὶ τοὺς μνηστῆρες περεχάει μὲ ὕπνο γλυκό, καὶ ζάλη
τοὺς φέρνει ἐκεῖ ποὺ πίνουνε, καὶ ρίχτουν τὰ ποτήρια,
καὶ νὰ πλαγιάσουν ξεκινοῦν ἐδῶ κι ἐκεῖ στὴ χώρα·
δὲν ἄργησαν, τὶ βάραινε τὰ βλέφαρά τους ὁ ὕπνος.
Καὶ τοῦ εἶπε τοῦ Τηλέμαχου ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα,
καλώντας τον ἀπέξωθε τοῦ ὡριοχτισμένου πύργου,
καὶ μοιάζοντας τοῦ Μέντορα, λαλιὰ συνάμα κι ὄψη·
« Τηλέμαχε, οἱ χαλκόποδοι οἱ συντρόφοι σου ἐκεῖ κάτου
προσμένουν ὅλοι στὸ κουπί, τὴν προσταγὴ νὰ δώσης·
πᾶμε κι ἐμεῖς νὰ σμίξουμε, κι ἂς μὴν ἀργοποροῦμε. »
Αὐτὰ σὰν εἶπε ἡ 'Αθηνᾶ, ξεκίνησε αὐτὴ πρώτη,
γοργά, κι ἀκολουθοῦσε ὁ υἱὸς στῆς θεΐσσας τ' ἀχνάρια.
Καὶ στὸ γιαλὸ σὰ φτάσανε, ποὺ ἀπάντεχε τὸ πλοῖο,
ἐκεῖ τοὺς μακρομάλληδες συντρόφους ἀνταμῶσαν,
κι ὁ δυνατὸς Τηλέμαχος αὐτὰ τοὺς συντυχαίνει·

«Πάμε, παιδιά, νὰ φέρουμε ἐδῶ κάτου τὶς προμήθειες·
ὅλες στὸν πύργο βρίσκουνται· ἡ μάνα ὅμως δὲν ξέρει
μήτ' ἄλλη δούλα, ἐξὸν ἡ μιὰ ποὺ τ' ἄκουσε ἀπὸ μένα.»
Εἶπε, καὶ πρῶτος κίνησε, κι οἱ ἄλλοι ἀκολουθοῦσαν.
Καὶ στὸ γιαλὸ τὰ φέρανε, καὶ μὲς στὸ πλοῖο τὰ θέσαν,
σὰν ποὺ εἶπε καὶ παράγγειλε τοῦ Ὀδυσσέα ὁ γιόκας.
Κι ἀνέβηκε ὁ Τηλέμαχος στὸ πλεούμενο· κυβέρνα
ἡ Ἀθηνᾶ καθούμενη στὴν πρύμνη του· σιμά της
κι ἐκεῖνος κάθισε· ἔλυσαν τὰ παλαμάρια οἱ ἄλλοι,
ὕστερ' ἀνέβηκαν κι αὐτοὶ καὶ στὰ ζυγὰ καθίσαν.
Καὶ τότες πρύμο στέλνει τους ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα,
τὸ Ζέφυρο ποὺ ἀχολογᾶ στὰ μαῦρα πέλαα πάνω.
Καὶ πρόσταξε ὁ Τηλέμαχος καλώντας τοὺς συντρόφους
νὰ πιάσουν τ' ἄρμενα· ἄκουσαν αὐτοὶ τὴν προσταγή του.
Κατάρτι ἔλατο ἔστησαν καὶ μπήξανέ το μέσα
στὸ μεσοδόκι τὸ σκαφτό, τὸ δέσανε μὲ ξάρτια,
καὶ μὲ καλόστριφτα λουριὰ τ' ἄσπρα παννιὰ τραβῆξαν.
Φούσκωσε ὁ ἀγέρας τὸ πανὶ στὴ μέση, καὶ τὸ κῦμα
πὰς στὸ κοράκι βρόνταγε καθὼς γοργὰ σκιζόταν·
κι ἔκοβε δρόμο κι ἔτρεχε στὸ πέλαο τὸ καράβι.
Καὶ τ' ἄρμενα σὰ δέσανε στὸ μελανὸ σκαφί του,
κροντήρια στῆσαν, καὶ κρασὶ καλογεμίζοντάς τα
γιὰ τοὺς ἀθάνατους θεοὺς καὶ τοὺς αἰώνιους χῦναν,
μὰ γιὰ τὴ γαλανόματη κόρη τοῦ Δία πρῶτα.
Κι ὁλονυχτὶς καὶ τὴν αὐγὴ ἔπαιρνε δρόμο ἐκεῖνο.

ΡΑΨΩΔΙΑ Γ

Τὴν ὥρια ὅταν ἀφήνοντας τὴ λίμνη ἀνέβη ὁ ἥλιος
πρὸς τὸν ὁλόχαλκο οὐρανὸ σὲ ἀθάνατους νὰ φέξῃ,
καὶ στοὺς ἀνθρώπους τοὺς θνητοὺς τῆς γῆς τῆς θροφοδότρας,
σὲ χώρα φτάναν ὄμορφη, στὴν Πύλο τοῦ Νηλέα.
Κόσμος ἐκεῖ στ' ἀκρόγιαλα προσφέρνανε θυσίες,
ταύρους ὁλόμαυρους στῆς γῆς τὸ σείστη Ποσειδώνα.
Καθόντανε παρέες ἐννιά, νομάτοι πεντακόσοι
στὴν καθεμιά, καὶ ταῦροι ἐννιὰ στὴν καθεμιὰ σφαζόνταν.

Κι ὤσπου τὰ σπλάχνα νὰ γευτοῦν καὶ τὰ μεριὰ νὰ κάψουν
γιὰ τὸ θεό, αὐτοὶ μπαίνανε καὶ τὰ πανιὰ μαζῶναν.
Καὶ στάθη τὸ καλόφτιαστο καράβι, κι ὄξω βγῆκαν,
καὶ βγῆκε κι ὁ Τηλέμαχος τὴν Ἀθηνᾶ ἀκλουθώντας.
Πρώτη τὸ λόγο ἀρχίνησε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·
«Δὲν πρέπει ἐσὺ πιὰ ντροπαλός, Τηλέμαχέ μου, νά 'σαι·
γι' αὐτὸ τὰ πέλαα πέρασες, νὰ μάθης, τὸ γονιό σου
ποιό χῶμα τόνε σκέπασε, ποιά μοῖρα τόνε βρῆκε.
Σῦρε στ' ἀλογοδαμαστῆ τοῦ Νέστορα ἴσια τώρα,
νὰ δοῦμε σὰν τί στοχασμοὺς μὲς στὴν καρδιά του κρύβει.
Καὶ παρακάλειε τον ἐσὺ μὲ ἀλήθεια νὰ μιλήση,
ἀγκαλὰ ψέμα δὲ θὰ πῆ, γιατὶ ἔχει γνώση ἐκεῖνος.»
Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κάνει·
«Μέντορα, πῶς νὰ πάω μαθὲς καὶ νὰ τοῦ προσμιλήσω,
ποὺ ἀκόμα εἶμ' ἀσυνήθιστος στὰ σοβαρὰ τὰ λόγια;
Νέος μεγάλο νὰ ρωτάη τό 'χει ντροπῆς ἀλήθεια.»
Κι ἡ γαλανόματη Ἀθηνᾶ τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
«Τηλέμαχε, ἄλλα θὰ τὰ βρῆς μονάχος μὲ τὸ νοῦ σου,
ἄλλα ὁ θεὸς θὰ σοῦ τὰ πῆ· τί ἡ μάνα σου δὲ θά 'χη
γεννήσει κι ἀναθρέψει σε χωρὶς θεοῦ συμπόνια.»
Εἶπε, κι ὀμπρὸς ἡ Ἀθηνᾶ ξεκίνησε μὲ βιάση,
καὶ πίσωθε στ' ἀχνάρια της ἀκολουθοῦσε ἐκεῖνος.
Καὶ φτάσανε στῶν Πυλιωτῶν τὰ πανηγύρια μέσα,
ποὺ μὲ τοὺς γιούς του ἐκεῖ μαζὶ κι ὁ Νέστορας καθόταν,
κι ὀλόγυρα οἱ συντρόφοι του τοιμάζαν τὸ γιορτάσι,
μέρος κρεάσια ψήνοντας, μέρος σουβλίζοντάς τα.
Κι ἅμα τοὺς ξένους γνάντεψαν, ἀντάμα ὅλοι κινοῦνε,
καὶ σφίγγοντας τὰ χέρια τους καλοῦν τους νὰ καθίσουν.
Πρῶτος ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα ὁ Πεισίστρατος ζυγώνει,
παίρνει τὸ χέρι τῶν δυονῶν, τοὺς φέρνει στὸ τραπέζι,
κι ἀπὰς σὲ μαλακὲς προβιὲς στὸν ἄμμο τοὺς καθίζει,
τοῦ Θρασυμήδη τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τοῦ γονιοῦ του δίπλα.
Ἀπὸ τα σπλάχνα δίνει τους μερίδες, τοὺς γεμίζει
χρυσὸ ποτήρι μὲ κρασί, καὶ χαιρετώντας κράζει
στὴν κόρη τοῦ αἰγιδόσκεπου καὶ Δία, τὴν Παλλάδα·
«Εὐχήσου τώρα, ὦ ξένε μου, στὸ μέγα Ποσειδώνα,

πού στή γιορτή του τύχατε δωπέρα νά βρεθῆτε.
Κι ὄντας τοῦ χύσῃς κι εὐχηθῆς, καθὼς εἶναι συνήθεια
δὸς τὸ ποτήρι καὶ τοῦ νιοῦ γλυκὸ κρασὶ νὰ χύσῃ,
τὶ τοὺς ἀθάνατους κι αὐτὸς θὰ προσκυνάῃ· οἱ ἄνθρωποι
ἀνάγκη πάντα τῶν θεῶν τῶν Ὀλυμπήσων ἔχουν.
Ὅμως αὐτὸς μικρότερος κι ὁμήλικός μου ὄντας,
ἐσένα πρῶτα δίνω σου τ' ὁλόχρυσο ποτήρι.»
Αὐτὰ εἶπε, και στὰ χέρια του τὸ κρασοτάσι δίνει.
Κι ἡ Ἀθηνᾶ τὸ χάρηκε πού ὁ γνωστικὸς λεβέντης
ἐκείνης πρώτης τό 'δωσε τ' ὁλόχρυσο ποτήρι.
Κι ἔκανε ἀμέσως προσευχὴ τοῦ μέγα Ποσειδῶνα·
«Ἄκου μας, κοσμοζώστη θεέ, μὴν ἀρνηθῆς μας τὰ ὅσα
παρακαλοῦμε νὰ γενοῦν. Καὶ πρῶτα χάριζέ τους
καλοτυχιὰ τοῦ Νέστορα καὶ τῶν παιδιῶν του ἀντάμα·
δίνε ὕστερα πολύχαρη στοὺς ἄλλους τοὺς Πυλιῶτες
τὴν πλερωμὴ γιὰ τὴ λαμπρὴ ἑκατοβοδιά τους τούτη.
Δίνε καὶ τοῦ Τηλέμαχου κι ἐμένανε κατόπι
καλὸ πατρίδας γυρισμό, σὰν τελεστοῦνε τὰ ὅσα
ἐδῶ νὰ πράξουμε ἤρθαμε μὲ τὸ γοργὸ καράβι.»
Κι αὐτὰ πού προσευχότανε μονάχη τὰ τελοῦσε·
προσφέρνει τοῦ Τηλέμαχου τὸ δίχερο ποτήρι,
καὶ τοῦ Δυσσέα ὁ ἀκριβογιὸς προσεύχεται κι ἐκεῖνος.
Καὶ σάνε ψῆσαν κι ἔσυραν τ' ἀπόξωθε κοψίδια,
τὰ μοίρασαν κι ἀρχίσανε τ' ἀρχοντικὸ τραπέζι.
Κι ἀπὸ φαγὶ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ χόρτασε ἡ καρδιά τους,
ὁ Γερηνιώτης Νέστορας ὁ ἀλογογνώστης εἶπε·
«Καὶ τώρα κάλλιο ἂς ρωτηθοῦν οἱ ξένοι αὐτοὶ ποιοί νά 'ναι,
μιὰς καὶ φραθήκανε θροφή. Πῆτε μας, ποιοί εἶστε, ὦ ξένοι;
ποποῦθε ταξιδέψατε τοὺς πελαγήσους δρόμους;
τάχα δουλειὰ σᾶς ἔφερε, ἢ ἐδῶ κι ἐκεῖ πλανιέστε
στὶς θάλασσες, σὰν πειρατὲς πού τριγυρνοῦν καὶ φέρνουν,
μὲ τῆς ζωῆς τους κίνδυνο, ζημιὰ σὲ ξένον κόσμο;»
Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος αὐτὰ τοῦ ἀπολογήθη,
μὲ θάρρος πού ἴδια της ἡ θεὰ τοῦ τό 'βαλε στὸ νοῦ του,
μαντάτα τοῦ χαμένου του γονιοῦ γιὰ νὰ γυρέψῃ,
κι ὄνομα σύγκαιρα λαμπρὸ στὸν κόσμο γιὰ νὰ βγάλῃ.

« Νέστορα, τοῦ Νηλέα ὁ γιέ, τῶν Ἀχαιῶν καμάρι,
ποποῦθε ἐρχόμαστε ρωτᾶς, αὐτὸ θὰ σοῦ ὁρμηνέψω.
Ἀπὸ τὸ Θιάκι ἐρχόμαστε, ποκάτω ἀπὸ τὸ Νεῖο,
γιὰ ἀνάγκη ποὺ ὄχι τοῦ λαοῦ, παρὰ δική μας εἶναι.
Νὰ μάθω ποῦ ᾽ναι ὁ κύρης μου, τὴ φήμη του ἀκλουθώντας,
τοῦ καρτερόψυχου Ὀδυσσέα, ποὺ ἕναν καιρὸ μαζί σου
λὲν πολεμώντας κούρσεψε τὴ χώρα τῆς Τρωάδας.
Καθε ἄλλος ποὺ πολέμησε τοὺς Τρωαδῖτες τότες,
τ᾽ ἀκούσαμε τὸ τέλος του καὶ τὴν κακή του μοῖρα·
ὡς τόσο ἐκείνου το χαμὸ τὸν κρύβει ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου,
καὶ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ πῇ σωστὰ τὸ ποῦ ἀφανίστη,
ἂν ἔπεσε μαθὲ στεριᾶς ἀπὸ ἐχτρικὸ κοντάρι,
ἢ τ᾽ ἄγρια ἂν τονε φάγανε νερὰ τῆς Ἀμφιτρίτης.
Γι᾽ αὐτὸ δὰ τώρα πέφτω σου στὰ γόνατα, νὰ μάθω
σὰν ποιό ᾽τανε τὸ τέλος του κι ἡ κακοθανατιά του,
νὰ ἢ τὰ ᾽δες μὲ τὰ μάτια σου, ἢ ἀπ᾽ ἄλλον ἄκουσές τα
τι ἡ μάνα τόνε γέννησε γιὰ βάσανα περίσσια.
Καὶ μὴ μοῦ τὰ μισομιλᾶς ἀπὸ συμπόνια ἢ σέβας,
μόν᾽ πές μου τα ἴσια, καταπῶς τὰ μάτια σου τὸν εἶδαν
Παρακαλῶ σε, ἂν ὁ λαμπρὸς γονιός μου ὁ Ὀδυσσέας
ἢ λόγο ἢ πράξη σοῦ ᾽ταξε καὶ τέλεσε στὴν Τροία,
ἐκεῖ που ἀρίθμητα δεινὰ στοὺς Ἀχαιοὺς πλακῶσαν,
θυμήσου τα τὴν ὥρα αὐτή, καὶ πές μου τὴν ἀλήθεια. »

Κι ὁ Γερηνιώτης Νέστορας ὁ ἀλογογνώστης τοῦ εἶπε
« Φίλε μου, ἀφοῦ μοῦ θύμισες τὰ πάθια ποὺ ἐκεῖ τότες
τραβήξαμε των Ἀχαιῶν τ᾽ ἀκράτητα ἐμεῖς τέκνα,
κι ὅσα στα πέλαγα τ᾽ ἀγνὰ γυρνώντας μὲ καράβια,
σὰ βγαίναμε στὰ λάφυρα τὸν Ἀχιλλέα ἀκλουθώντας,
καὶ πάλε γύρω στὸ κάστρι τοῦ Πριάμου του ρήγα
σαν πολεμούσαμε ὅλοι ἐκεῖ οἱ καλύτεροι μας πήγαν.
Ἐκεῖ ὁ λεβέντης ὁ Αἴαντας, ἐκεῖ κι ὁ Ἀχιλλέας,
κι ὁ Πάτροκλος, ποὺ μὲ θεοὺς μπόρειε νὰ βγῇ στὴ γνώση,
ἐκεῖ κι ὁ γιός μου ὁ ἀκριβός, τὸ παλληκάρι τ᾽ ἄξιο,
ὁ Ἀντίλοχος ὁ ξακουστὸς στὸ δρόμο καὶ στὴ μάχη.
Κι ἄλλα πολλὰ παθήματα κοντὰ σ᾽ αὐτὰ μᾶς βρῆκαν·
κι ποιὸς θνητὸς θὰ δύνονταν αὐτὰ να τὰ ἱστορήσῃ ;

Καὶ πέντε κι ἕξη ἂν ἔμνησκες χρόνους ἐδῶ ρωτῶντας,
νὰ μάθῃς τὰ ὅσα πόφεραν οἱ Ἀχαιοὶ οἱ λεβέντες,
βαριεστημένος κι ἄμαθος στὸν τόπο σου θὰ γύρνας.
Χρόνους ἐννιὰ τοὺς πλέχναμε χαμὸ μὲ μύριες τέχνες,
καὶ μετὰ βίας τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς τὸν ἔφερε σὲ τέλος.
Με τὸν τρανὸ Ὀδυσσέα κανεὶς στὴ γνώμη δὲ μποροῦσε
νὰ παραβγῇ, ποὺ πάντα αὐτὸς ἔβγαιν' ἀπ' ὅλους πρῶτος
σὲ πάσα τέχνη, ὁ κύρης σου, ἂν εἶσαι ἐσὺ στ' ἀλήθεια
παιδὶ του ἐκείνου· ξαφνισμὸς μὲ παίρνει σὰν κοιτῶ σε.
Μοιάζει ἡ μιλιά σας, μὰ τὸ ναί, καὶ θὰ 'λεγες πὼς νέος
μὲ τόση γνώση γέρικη δὲν μπόρειε νὰ μιλήσῃ.
Ποτὲς οἱ δυό μας, ὁ λαμπρὸς Δυσσέας κι ἐγώ, νὰ βγοῦμε
ἀσύφωνοι σὲ συντυχιὰ ἢ βουλὴ δὲν ἔτυχέ μας,
παρὰ μιὰ γνώμη δείχνοντας, μὲ στοχασιὰ καὶ σκέψη,
τί τοὺς Ἀργίτες σύφερνε πασκίζαμε νὰ βροῦμε.
Μὰ σὰν τὴ διαγουμίσαμε τοῦ Πρίαμου τὴ χώρα,
καὶ στὰ καράβια μπήκαμε, καὶ θεὸς τοὺς σκόρπιξε ὅλους
τοὺς Ἀχαιούς, κακὸ ἐρχομὸ μᾶς μελετοῦσε ὁ Δίας,
γιατὶ ὅλοι τους δὲν ἤτανε στοχαστικοὶ καὶ δίκιοι,
καὶ σὲ πολλούς τους ἔπεσε σὰ φοβερὴ κατάρα
ἡ ὀργὴ τῆς γαλανόματης τοῦ Δία θυγατέρας,
ποὺ σκόρπισε διχογνωμιὰ στοὺς δυὸ τοὺς γιοὺς τοῦ Ἀτρέα.
Σὲ σύναξη καλέσανε τὰ πλήθη αὐτοί, τοῦ κάκου,
καὶ ξώκαιρα, σὰν ἔγερνε κατὰ τὸ βράδυ ὁ ἥλιος,
κι ἦρθαν τῶν Ἀχαιῶν οἱ γιοὶ κρασὶ βαριοπιωμένοι,
κι ἐκεῖνοι τοὺς ξηγούσανε γιατὶ συνάξανέ τους.
Τοὺς ἔλεγε ὁ Μενέλαος τοὺς Ἀχαιοὺς νὰ σύρουν
στὸν τόπο τους, τὶς διάπλατες τὶς θάλασσες περνῶντας·
ὡς τόσο ὁ Ἀγαμέμνονας μὴ στέργοντας, τοὺς κράτα,
για νὰ τελέσῃ τῆς θεᾶς ἱερὲς θυσίες πρῶτα,
τὴ μανητά της θέλοντας μ' αὐτὲς νὰ μαλακώσῃ.
Κλούβιος, καὶ δὲν τὸ γνώριζε πὼς δὲν τὴ μεταπείθει,
γιατὶ ἔτσι τῶν ἀθάνατων ἡ γνώμη δὲ γυρίζει.
Κι οἱ δυὸ καθὼς στεκόντανε βαριὰ λογομαχῶντας,
σηκώθηκαν οἱ Ἀχαιοὶ μὲ χλαλοὴ μεγάλη,
καὶ χωριστήκανε σὲ δυὸ ταράφια ἀπὸ δυὸ γνῶμες.

Ένας τον άλλο ντρεπόντας πλαγιάσαμε τὴ νύχτα,
τὶ ὁ Δίας μᾶς μαγείρευε κακὸ καὶ μαῦρο τέλος.
Μὰ τὴν αὐγὴ τραβήξαμε στὴ θάλασσα τὰ πλοῖα,
καὶ μέσα κι οἱ βαθιόζωνες γυναῖκες μὲ τὰ πλούτια.
Ὡς τόσο μείνανε οἱ μισοὶ κοντὰ στὸν Ἀγαμέμνο,
τοῦ Ἀτρέα τὸ γιό, τὸ βασιλιά, κι οἱ ἄλλοι στὰ καράβια.
Καὶ τὰ καράβια ἀρμένιζαν ὁλόπρυμα, τὶ κάποιος
τότες θεὸς μᾶς ἔστρωνε τὰ τρίσβαθα πελάγη.
Στὴν Τένεδο σὰν ἤρθαμε, γυρνώντας στὴν πατρίδα,
σφαχτὰ προσφέραμε τῶν θεῶν· μὰ ὁ ἄσπλαχνος ὁ Δίας
δὲν ἔστεργε νὰ φτάσουμε, μόνε κακὲς διχόνοιες
πάλε μᾶς ἔσπερνε. Πολλοὶ γυρίσανε ξοπίσω
με τὰ καράβια τὰ γερτά, τὸ βασιλιὰ ἀκλουθώντας
τὸν Ὀδυσσέα, τὸ γνωστικὸ καὶ τὸν πολυτεχνίτη,
νὰ μὴ χαλάσουν τὴν καρδιὰ τοῦ ἀφέντη τοῦ Ἀγαμέμνου·
ὡς τόσο μ' ὅσα ἐγὼ ὅριζα, λίγα πολλὰ καράβια,
ξεκίνησα νὰ φύγουμε, τὶ τὰ 'νιωθα τὰ πάθια
που ὁ θεὸς μᾶς κρυφοτοίμαζε στὸ λογισμό του μέσα.
Ἔτσι κι ὁ πολεμόχαρος γιὸς τοῦ Τυδέα κινοῦσε,
καὶ τοὺς συντρόφους του ἔπαιρνε. Καὶ λίγο ἀργότερά μας
νά κι ὁ Μενέλαος ὁ ξανθὸς προφταίνει πρὸς τὴ Λέσβο,
ἐκεῖ ποὺ μελετούσαμε τὸ μακρινὸ ταξίδι,
ἂν παραπάνω ἀπο τὴ Χιὸ τὴ βράχινη θὰ βγοῦμε,
πρὸς τὴν Ψυριά, ἀπὸ τὰ ζερβὰ ἐτούτη ἀφήνοντάς την,
ἢ κάτω πρὸς τὸ Μίμαντα τὸν ἀνεμοδαρμένο.
Καὶ τοῦ θεοῦ ζητήσαμε σημάδι, καὶ μᾶς ἦρθε
νὰ σκίσουμε το πέλαγο, μᾶς ἔλεγε, ὡς τὴν Εὔβοια,
γλήγορα ἂν θέμε γλυτωμὸ ἀπὸ βάσανα μεγάλα.
Φύσηξε πρύμος ἄνεμος, καὶ τρέξαν τὰ καράβια
μὲς στὰ ψαράτα πέλαγα, κι ἀράξαμε τὴ νύχτα
στὴ Γεραιστό· πολλῶν ἐκεῖ τοῦ Ποσειδώνα ταύρων
μεριὰ τοῦ κάψαμε ὕστερα ἀπὸ τόσου πέλαου δρόμο.
Σὰν ἦρθε ἡ μέρα ἡ τέταρτη, οἱ σύντροφοι τοῦ Διομήδη,
τοῦ ἀλογοδαμαστῆ, του γιοῦ τοῦ ἡρωικοῦ Τυδέα,
μὲς στ' Ἄργος φέρναν κι ἄραζαν τὰ ὥραια τους καράβια·
ὡς τόσο γιὰ τὴν Πύλο ἐγὼ τραβοῦσα, κι ὁλοένα

φυσοῦσε ὁ οὔριος ἄνεμος που ὁ θεὸς εἶχε σταλμένο.
Ἔτσι ἦρθα, γιέ μου, ἀνήξερος, κι ἀκόμα δὲ γνωρίζω
ποιοὶ τότες γλύτωσαν, καὶ ποιοὶ χαθήκανε καὶ πήγαν.
Μὰ ὅσα μὲς στοὺς πύργους μου κάθουμ' ἐδῶ κι ἀκούγω,
θὰ τά 'χῃς μὲ τὴν τάξη τους καὶ δὲ θὰ σοῦ τὰ κρύψω.
Ἤρθανε, λέν, τοῦ κονταριοῦ οἱ τεχνίτες Μυρμιδόνες,
ποὺ ὁ γιὸς τοῦ μεγαλόψυχου Ἀχιλλέα τοὺς ὁδηγοῦσε,
ἦρθε κι ὁ δοξαστὸς ὁ γιὸς τοῦ Ποία ὁ Φιλοχτήτης.
Κι ὁ Ἰδομενέας κατέβασε στὴν Κρήτη τοὺς δικούς του,
ὅσοι ἀπὸ μάχες γλύτωσαν και κῦμα δὲν τοὺς πῆρε.
Γιὰ τοῦ Ἀτρέα τὸ γιὸ κι ἐσεῖς θ' ἀκούσατε μακριάθε,
πῶς ἦρθε, καὶ πῶς ὁ Αἴγιστος φριχτὸ τοῦ φύλαε τέλος.
Ὅμως κι αὐτὸς τὸ πλέρωσε πολὺ πικρά, καὶ βλέπεις
πόσο καλό 'ναι ἀπόγονο ν' ἀφήνῃ ὅποιος πεθαίνει
σὰν κεῖνον ποὺ γδικιώθηκε τὸν Αἴγιστο τὸν πλάνο,
ποὺ τὸ γονιό του χάλασε τὸν πολυδοξασμένο.
Κι ἐσύ, καλέ μου, ποὺ ὄμορφο σὲ βλέπω καὶ μεγάλο,
νὰ γίνῃς καὶ παλληκαράς, νὰ σὲ παινοῦν κατόπι. »

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος αὐτὰ τοῦ ἀπολογήθη·
« Νέστορα, τοῦ Νηλέα γιέ, τῶν Ἀχαιῶν καμάρι,
καλὰ τόνε γδικιώθηκε, κι οἱ Ἀχαιοὶ θ' ἁπλώσουν
τὴ φήμη του ν' ἀκούγεται χρόνους πολλοὺς κατόπι.
Μακάρι τόση δύναμη κι ἐμένα οἱ θεοὶ νὰ δίναν,
νὰ γδικιωθῶ τὶς ἀδικιὲς τῶν ἄσπλαχνων μνηστήρων,
ποὺ μὲ περίσσια ἀδιαντροπιὰ λογῆς κακὰ μοῦ πλέχνουν.
Μὰ τέτοιο ριζικὸ οἱ θεοὶ δὲ δῶκαν τοῦ γονιοῦ μου
κι ἐμένανε, κι ἀπομονὴ νὰ κάμω πρέπει τώρα. »

Κι ὁ Γερηνιώτης Νέστορας ὁ ἀλογατὰς τοῦ κάνει·
« Φίλε μου, μιᾶς καὶ τέτοια ἐσὺ μοῦ θύμισες καὶ μοῦ 'πες,
λένε πῶς περισσοὶ γαμπροὶ τὴ μάνα σου ζητώντας,
μέσα στοὺς πύργους σου δουλειὲς καὶ βάσανα σκαρώνουν.
Πές μου, ἤθελες καὶ τὰ τραβᾶς, ἢ τάχα ὁ κόσμος ὅλος
σ' ὀχτρεύεται, κάποιου θεοῦ κρυφὴ φωνὴ ἀκλουθώντας;
Ποιός ξέρει ἐκειὸς ἂ δὲν ἐρθῇ καὶ δὲν τοὺς τὰ πλερώσῃ,
ἢ μοναχός του, ἢ καὶ μαζὶ μὲ τοὺς Ἀχαιοὺς μιὰν ὥρα;
Τί ἡ γαλανόματη Ἀθηνᾶ κι ἐσένα ἂν ἀγαποῦσε

καθὼς πονοῦσε ἕναν καιρὸ τὸν ξακουστὸ Ὀδυσσέα
στὴν Τροία, ἐκεῖ ποὺ ὅλους μας πολλὰ μᾶς τρῶγαν πάθια.
— δὲν εἶδα, ἀλήθεια, ἀθάνατο τόση νὰ δείχνῃ ἀγάπη
ὅση ἔδειχνέ του φανερὰ ἡ Ἀθηνὰ ἡ Παλλάδα.
ἔτσι κι ἐσένα, ἂν ἤθελε νὰ σὲ πονῇ στὸ νοῦ της,
πολλοί τους θὰ ξεχνούσανε τοῦ γάμου τὴ λαχτάρα. »
Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη κι εἶπε.
« Δὲν τὸ πιστεύω, γέροντα, νὰ τελεστῇ τὸ μοῦ 'πες
μεγάλος λόγος, ποὺ τὸ νοῦ σαστίζει· δὲν τὸ 'λπίζω
τέτοιο 'να πρᾶμα νὰ γενῇ κι ἂν οἱ θεοὶ θελήσουν. »
Κι ἡ γαλανόματη θεὰ γυρίζει καὶ τοῦ κάνει·
« Τί λόγια ἀπὸ τὰ χείλη σου, Τηλέμαχε, ξεφύγαν ;
Θεὸς ἂν θέλῃ, τὸ θνητὸ κι ἀπὸ μακριὰ γλυτώνει.
Κάλλια 'χα νὰ τυραννιστῶ κι ἀρίθμητα νὰ πάθω,
πατρίδα ὥς ποὺ νὰ ξαναδῶ καὶ γυρισμὸ νὰ νιώσω,
παρὰ ὅπως ὁ Ἀγαμέμνονας νὰ βρῶ χαμὸ στὸ σπίτι,
ποὺ θῦμα πῆγε τοῦ Αἴγιστου καὶ τοῦ ἄπιστου ταιριοῦ του.
Τι ἀπὸ παρόμοιο θάνατο μήτε οἱ θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου
ἀγαπημένο τους θνητὸ δὲ δύνουνται νὰ σώσουν,
τοῦ χάρου τοῦ τεντόκορμου σὰν τὸν πλακώσ' ἡ μοῖρα. »
Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κρένει·
« Μέντορ', αὐτὰ ἂς τὰ πάψουμε, πολὺς κι ἂν εἶναι ὁ πόνος·
δὲν ἔχει ἐκεῖνος γυρισμό· οἱ ἀθάνατοι πιὰ τώρα
τὸ θάνατό του ὁρίσανε καὶ τὴν κακή του μοῖρα.
Τώρα ἄλλο ἐγὼ τοῦ Νέστορα θὰ πῶ καὶ θὰ ρωτήξω,
τί κρίνει καὶ κατέχει αὐτὸς ὅσο κανένας ἄλλος·
τρεῖς λένε πὼς βασίλεψε γενεὲς αὐτὸς ἀνθρώπων,
καὶ σὰν ἀθάνατος σφαντάει σὰν τοῦ κοιτῶ τὴν ὄψη.
Νέστορα, τοῦ Νηλέα γιέ, πές μου ὅλη τὴν ἀλήθεια·
πῶς πέθανε ὁ Ἀγαμέμνονας ὁ μέγας γιὸς τοῦ Ἀτρέα ;
καὶ ποῦ ἤτανε ὁ Μενέλαος ; σὰν τί τὸ μαῦρο τέλος
του ὁ πονηρὸς ὁ Αἴγιστος σοφίστηκε καὶ βρῆκε,
για νὰ ξεκάμῃ ἀντίμαχο πολὺ καλύτερό του ;
ἢ νά 'λειπε ὁ Μενέλαος, και κάπου ἀλλοῦ πλανιότανε,
κι ἐκεῖνος ξεθαρρεύτηκε καὶ σκότωσε τὸ ρήγα ; »
Κι ὁ Γερηνιώτης Νέστορας ὁ ἀλογατὰς τοῦ κρένει

«Ὅλα σωστὰ κι ἀληθινὰ θὰ σοῦ τὰ πῶ, παιδί μου.
Και μόνος σου φαντάζεσαι τὸ πῶς αὐτὰ θὰ βγαίναν,
ἂ ζοῦσε ἀκόμα ὁ Αἴγιστος μὲς στὰ παλάτια ἐκεῖνα,
τότες ποὺ γύρισε ὁ ξανθὸς Μενέλαος ἀπ' τὴν Τροία·
ὡς μήτε γῆς δὲ θά 'ριχταν ἀπὰς στὸ λείψανό του,
παρὰ θὰ τόνε τρώγανε πετάμενα καὶ σκύλοι,
μέσα στῶν κάμπων τὶς ρημιές, ἀλάργ' ἀπὸ τὴ χώρα,
καὶ μήτε θὰ τὸν ἔκλαιγε ποτὲς Ἀχαιοπούλα
κατόπι τέτοιο κάμωμα· ποὺ ἐμεῖς ἐκεῖ μὲ μύριους
ἀγῶνες τυραννιόμασταν, κι ἐτοῦτος φωλιασμένος
μὲς στ' Ἄργος τ' ἀλογόθροφο προσπάθειε μὲ τὰ λόγια
τὸ ταίρι τοῦ Ἀγαμέμνονα κρυφὰ νὰ ξελογιάση.
Ὡς τόσο ἀρνιόταν τ' ἄπρεπο τὸ κάμωμα ἡ πανώρια
ἡ Κλυταιμνήστρα στὴν ἀρχή, τ' εἶχε καλὴ τὴ γνώμη.
Σιμά της κι ὁ τραγουδιστὴς ἀγρύπνα, ποὺ ὁ Ἀτρείδης
νὰ τὴ φυλάη παράγγειλε μισεύοντας στὴν Τροία.
Μὰ τότες ποὺ οἱ ἀθάνατοι ψηφίσαν τὸ χαμό της,
τὸν παίρνει τὸν τραγουδιστὴ σὲ ρημονήσι ἐκεῖνος,
κι ἀφήνοντάς τον νὰ γενῆ ξεφάντωμα τῶν ὄρνιων,
τὴ φέρνει σπίτι πρόθυμη καθὼς κι ὁ ἴδιος ἦταν.
Ἀρίθμητα ἔψησε μεριὰ πὰς στοὺς βωμοὺς τῶν θεῶνε,
μύρια στολίδια κρέμασε, καὶ τοῦλια καὶ χρυσάφια,
ποὺ τέτοιο πρᾶμα ἀνόλπιστο καὶ μέγα ἔβγαλε πέρα.
Ὡς τόσο ἀπὸ τὴν Τροία ἐμεῖς ἐρχάμενοι, τοῦ Ἀτρέα
ὁ γιός κι ἐγώ, οἱ δυὸ βλάμηδες, περνούσαμε το κύμα·
ὅμως στὸ Σούνι, τὸ ἱερὸ σὰ φτάσαμε ἀκρωτήρι
τῶν Ἀθηνῶνε, ολόξαφνα ὁ Ἀπόλλωνας ὁ Φοῖβος
τὸ δόλιο τοῦ Μενέλαου χτυπάει καραβοκύρη,
μὲ τὶς λαμπρές του σαϊτιές, καὶ τὴ ζωή του παίρνει,
ἐκεῖ ποὺ κράταε τοῦ γοργοῦ τοῦ καραβιοῦ τὸ δοιάκι,
τὸ Φρόντη τοῦ Ὀνήτορα, ποὺ τοὺς ξεπέρναε ὅλους
σὲ καραβιοῦ κυβέρνημα σὰ μάνιαζε ἀνεμούρα.
Ἔτσι ἐμποδίστη ὁ δρόμος του, πολλὴ κι ἂν εἶχε βιάση,
σὲ φίλο θέλοντας νεκρὸ στερνὲς τιμὲς νὰ δώση.
Μὰ ὅταν κι αὐτὸς στὰ μελανὰ τὰ πέλαγα ὄξω βγῆκε
μὲ τὰ γοργὰ καράβια του, καὶ στὸ βουνὸ Μαλέα

κατέβηκε ἀρμενίζοντας, τότες φριχτὸ ταξίδι
ὁ Δίας ὁ βροντόφωνος τοῦ τοίμασε, μὲ ἀνέμους
ποὺ σφυριχτοὶ φυσούσανε, καὶ κύματα σηκῶναν
μέσα στὴν ἄγρια θάλασσα, πελώρια ἴσαμε ὄρη.
Καὶ χώρισε τὰ πλοῖα σὲ δυό· μέρος στὴν Κρήτη πέσαν,
ποὺ κατοικοῦν οἱ Κύδωνες στοὺς ὄχτους τοῦ Ἰαρδάνου.
Ἐκεῖ γκρεμνὸς πρὸς τὸ γιαλὸ γλιστρὸς ἀψηλοστέκει
στῆς Γόρτυνας τὰ πέρατα, κι ὀμπρὸς στ᾿ ἀχνὰ πελάγη
αὐτοῦ, πρὸς τὴ Φαιστὸ μεριά, φυσάει Νοτιὰς κι ἀμπώθει
μεγάλο κῦμα στὸ ζερβὸ τὸν κάβο· πέτρα τότες
πίσω τὸ διώχνει μικρουλὴ τὸ κῦμα τὸ μεγάλο.
Ἐκεῖ τὰ πλοῖα ξέπεσαν καὶ σπάσανε στὰ βράχια
καὶ μετὰ βίας ἀπὸ χαμὸ γλυτώσανε οἱ ἀνθρῶποι·
τὰ πέντε ὅμως μαυρόπλωρα καράβια ποὺ σωθῆκαν,
τὰ τράβηξε στὴν Αἴγυπτο τῆς τρικυμιᾶς ἡ φόρα.
Πολὺ ἐκεῖ βιὸς συνάζοντας καὶ μάλαμα ὁ Μενέλαος,
μὲ τὰ καράβια γύριζε σὲ ἀλλόγλωσσους ἀνθρώπους·
στ᾿ Ἄργος ὡς τόσο ὁ Αἴγιστος φριχτοὺς σκοποὺς τελώντας,
τὸν Ἀγαμέμνονα ἔσφαξε καὶ δάμασε τὴ χώρα.
Χρόνους ἐφτὰ βασίλεψε μὲς στὴ χρυσὴ Μυκήνη,
μὰ στους ὀχτὼ πλακώνοντας ἀπ᾿ τὴν Ἀθήνα ὁ Ὀρέστης,
κόβει τὸν πονηρὸ φονιὰ τοῦ δοξαστοῦ γονιοῦ του,
καὶ στοὺς Ἀργῖτες ἔδωσε τὸ νεκρικὸ τραπέζι,
καὶ γιὰ τὸν ἄναντρο Αἴγιστο καὶ γιὰ τὴν ἔρμη μάνα.
Τὴν ἴδια μέρα τοῦ ᾿ρχεται κι ὁ ἀντρόφωνος Μενέλαος,
μὲ πράματα ὅσα δύνουνταν τὸ πλοῖα του νὰ σηκώσουν.
Φίλε, κι ἐσὺ πολὺ μακριὰ στὰ ξένα μὴν πλανιέσαι,
καὶ βιὸς μὲ τέτοιους ἄτιμους στὸ σπίτι μὴν ἀφήνης,
μὴ σοῦ τὰ φᾶνε, καὶ σοῦ βγῆ τοῦ κάκου αὐτὸς ὁ δρόμος.
Ὡς τόσο συβουλεύω σε νὰ σύρῃς στοῦ Μενέλαου,
ποὺ εἶναι ὄτ᾿ ἦρθε ἀπὸ λαοὺς ποὺ γυρισμὸ δὲ βλέπεις,
μιὰς κι ἀπ᾿ ἀνέμους πλανηθῆς σ᾿ ὅμοια μεγάλα κι ἄγρια
πελάγη, ποὺ μήτε πουλιὰ στὸ χρόνο δὲ γυρνᾶνε.
Τράβα μὲ τὸ καράβι σου καὶ μὲ τὴ συντροφιά σου,
ἢ ἂν προτιμᾷς ἀπὸ στεριᾶς, νά, ἄλογατα κι ἁμάξι·
συνταξιδιῶτες ἔπαρε τοὺς γιούς μου, νὰ σὲ φέρουν

στὴν ὥρια Λακεδαίμονα που ᾽ναι ὁ ξανθὸς Μενέλαος.
Κι ἀτός σου παρακάλειε τον νὰ σοῦ πῇ τὴν ἀλήθεια.
ἀγκαλὰ ψέμα δὲ θὰ πῇ, τί ἔχει περίσσια γνώση. »
Εἶπε· μὲ τὸ βασίλεμα πέφτει σκοτάδι ὡς τόσο,
καὶ τότες λέει τοῦ Νέστορα ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·
« Σωστὰ μᾶς τά ᾽πες, γέροντα· ὅμως τὶς γλῶσσες κόψτε,
καὶ βάλτε στὸ κρασὶ νερό, κι ἀφοῦ στὸν Ποσειδῶνα
καὶ στοὺς λοιποὺς ἀθάνατους στάξουμε στάλες, τότες
ἂς πᾶμε καὶ γιὰ πλάγιασμα, τί ἡ ὥρα του ζυγώνει.
Τὸ φῶς στὰ σκότη χάνεται, καὶ δὲν πολυταιριάζει
νὰ τὸ παρατραβήξουμε σὲ θεϊκὸ τραπέζι. »
Εἶπε τοῦ Δία ἡ κόρη αὐτά, κι οἱ ἄλλοι τὴν ἀκοῦσαν.
Τότες νερὸ τοὺς ἔχυσαν οἱ κήρυκες στὰ χέρια,
κι οἱ νέοι στεφανώσαντας μὲ τὸ κρασὶ κροντήρια,
κάθε ποτήρι γέμισαν τὴν ἀπαρχὴ ἀφοῦ στάξαν·
ρίξαν τὶς γλῶσσες στὴ φωτιά, κι ἀφοῦ σταθῆκαν ὄρθιοι,
κι ἔσταξαν στάλες κι ἤπιανε ὅσο ἤθελε ἡ καρδιά τους,
ὁ θεόμορφος Τηλέμαχος κι ἡ Ἀθηνᾶ μαζί του,
κατὰ τὸ πλοῖο τὸ κουφωτὸ κινήσανε, μὰ πίσω
ὁ Νέστορας τοὺς κράτησε τοὺς δυό, κι αὐτὰ τοὺς εἶπε·
«Ὁ Δίας κι οἱ ἄλλοι ἀθάνατοι θεοὶ νὰ μὴν τὸ δώσουν
ἐσεῖς νὰ πᾶτε στὸ γοργὸ καράβι ἀπὸ τὰ μένα,
σὰν ἀπὸ κάποιονε γυμνὸ κι ὁλόφτωχο στ᾽ ἀλήθεια,
ποὺ χράμια καὶ παπλώματα στὸ σπίτι του δὲν ἔχει,
γιὰ νὰ κοιμᾶται μαλακὰ κι αὐτὸς κι οἱ ξένοι ποὺ ἔρθουν.
Μὰ ἐδῶ κι ἀπὸ παπλώματα κι ἀπ᾽ ὥρια χράμια βρίσκει.
Ποτὲς ὁ γιὸς τοῦ ἄντρα ἐκεινοῦ, τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέα,
δὲ θὰ πλαγιάση ἀκοίταχτος σὲ καραβιοῦ σανίδια,
ὅσο ἐγὼ ζῶ, καὶ τέκνα μου στὸν πύργο μου ἀπομνήσκουν,
τοὺς ξένους νὰ φιλεύουνε ποὺ τύχη ἐδῶ νὰ ρθοῦνε.
Κι ἡ γαλανόματη θεὰ τοῦ κρένει τότε ἐκείνου·
« Φρόνιμα τά ᾽πες, γέρο, αὐτά, καὶ πρέπει νὰ σ᾽ ἀκούση,
καὶ νά ᾽ρθη στὰ παλάτια σου ὁ Τηλέμαχος τὴ νύχτα.
Ἐγὼ στὸ μαῦρο πλοῖο τραβῶ νὰ κράξω τοὺς συντρόφους,
καὶ τό ᾽να τ᾽ ἄλλο νὰ τοὺς πῶ σὰ μεγαλύτερός τους.
Ὅλοι ἀπ᾽ ἀγάπη οἱ νέοι αὐτοὶ κι οἱ συνομήλικοί του

το μεγαλόψυχο ὡς ἐδῶ Τηλέμαχο ἀκλουθῆσαν.
Ἐκεῖ λοιπὸν ἐγώ, σιμὰ στὸ μαῦρο πλοῖο πλαγιάζω,
καὶ τὴν αὐγὴ στοὺς Καύκωνες μισεύω, τοὺς λεβέντες,
που κάποιο χρέος μοῦ χρωστοῦν, κι ὄχι καινούργιο χρέος,
μήτε μικρό, κι ἐτοῦτονε, στοὺς πύργους σου μιὰς κι ἦρθε,
μ' ἁμάξι ὁ γιός σου ἂς πάρῃ τον, κι ἀλόγατα τοῦ δίνεις,
τὰ πιὸ ἀλαφρὰ στὸ τρέξιμο, τὰ πιὸ γερὰ στὸ πόδι. »
Αὐτὰ σὰν εἶπε ἡ Ἀθηνὰ ἡ γαλανομματοῦσα,
ἔγινε ἀϊτὸς καὶ πέταξε· κι ὅσοι εἶδαν ξαφνιστῆκαν.
Ἴδιος ὁ γέρος σάστισε τηρώντας τέτοιο θᾶμα,
καὶ πιάνει τοῦ Τηλέμαχου τὸ χέρι καὶ τοῦ κρένει·
«Ὦ φίλε, ἐσὺ μήτε κακὸς μήτ' ἄνανδρος δὲ θά 'σαι,
ἀφοῦ θεοὶ στὴ νιότη σου ὁδηγοὶ σὲ ἀκολουθᾶνε.
Καὶ τοῦ Ὀλύμπου ἄλλος κάτοικος δὲν εἶναι ἐτοῦτος, μόνε
ἡ κόρη ἡ τριτογέννητη κι ἡ δοξαστὴ τοῦ Δία,
ποὺ ἀπ' τοὺς Ἀργῖτες ξέχωρα τὸν κύρη σου τιμοῦσε.
Ἡ χάρη σου, ὦ βασίλισσα, λαμπρὴ ἂς μᾶς φέρνῃ δόξα,
κι ἐμένα, καὶ στὰ τέκνα μου, καὶ στὸ καλό μου ταίρι·
κι ἐγὼ μιὰ πλατομέτωπη δαμάλα θὰ σοῦ σφάξω,
χρονιάρικη, ποὺ σὲ ζυγὸ δὲν μπῆκε ἀνθρώπου ἀκόμα,
καὶ θὰ τὴ σφάξω, ἀφοῦ καλὰ τὰ κέρατα χρυσώσω. »
Αὐτὰ εἶπε, καὶ τὴν προσευχὴ συνάκουσε ἡ Παλλάδα.
Κι ὁ Γερηνιώτης Νέστορας ξεκίνησε ὡς στὰ ὥρια
παλάτια του, μὲ τοὺς γαμπροὺς κατόπι καὶ τοὺς γιούς του.
Καὶ φτάνοντας στὰ ξακουστὰ τοῦ βασιλέα παλάτια,
ἀράδα σ' ἕδρες καὶ θρονιὰ καθίσανε, κι ὁ γέρος
κροντήρι σμίγει τους κρασί γλυκόπιοτο, ποὺ χρόνους
τό 'χε ἕντεκα ἡ κελάρισσα, καὶ τώρα τ' ἄνοιγέ τους.
Αὐτὸ τοὺς ἔσμιξε νὰ πιοῦν, καὶ στάλα ἔχυσε χάμου,
μ' εὐχὲς στοῦ αἰγιδόσκεπου τοῦ Δία τὴ θυγατέρα.
Καὶ στοὺς θεοὺς σὰν ἔσταξαν κι ἤπιαν ὅσο ἀγαποῦσαν,
κινήσανε γιὰ πλάγιασμα στὸ σπίτι του ὁ καθένας,
μὰ τὸν Τηλέμαχο, τὸ γιὸ τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέα,
ὁ ἀλογολάτης Νέστορας τὸν κοίμισε στοῦ πύργου
τὴ σάλα τὴν πολύβοη, σὲ τορνευτὸ κλινάρι,
μὲ πλάγι τὸν Πεισίστρατο, τὸ λυγερὸ λεβέντη.

πού ὄντας ἀκόμα ἀνύπαντρος στοῦ κύρη κατοικοῦσε.
Ἴδιος ὁ γέρος πλάγιασε στὰ ὁλόβαθα τοῦ πύργου,
σὰν ἔσιαξέ του ἡ σύγκλινη στρωσίδια καὶ κλινάρι.
Ἐφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
κι ὁ ἀλογολάτης Νέστορας σηκώθη ἀπὸ τὴν κλίνη,
κι ἦρθ' ὄξωθε καὶ κάθισε στὰ σκαλιστὰ λιθάρια,
πού ὁλόμπροστα στὶς ἀψηλὲς βρισκόντουσαν τις θύρες,
ἄσπρα, γυαλιστερά. Ἐκεῖ καθόταν κι ὁ Νηλέας
στὰ παλιὰ χρόνια, πού ἤτανε στὴ γνώση θεὸς μονάχος.
Ὅμως ἐκεινόνε ὁ θάνατος τὸν ἔφερε στὸν Ἅδη,
καὶ τώρα φύλακας ἐκεῖ τῶν Ἀχαιῶν καθόταν
ὁ ρήγας Νέστορας· σιμὰ κι οἱ γιοί του μαζευτῆκαν,
ἀπὸ τὴν κλίνη ὅτ' ἤρθανε· ὁ Ἐχέφρονας, ὁ Στράτης,
μὲ τὸν Περσέα ὁ Ἄρητος, κι ὁ ὁμοιόθεος Θρασυμήδης.
Ἀδέρφι ἔχτο ὁ ἥρωας Πεισίστρατος τοὺς ἦρθε,
κι ἀντάμα τὸ θεόμοιαστο Τηλέμαχο σὰ βάλαν,
ὁ ἀλογολάτης Νέστορας ἀρχίζει, ὁ Γερηνιώτης·
« Παιδιά μου, γλήγορα ἂς γενῆ ἡ ἀποθυμιά μου ἐτούτη,
τὴν Ἀθηνὰ ἀπὸ τοὺς θεοὺς νὰ ξιλεώσω πρώτη,
πού μοῦ 'ρθεν ὁλοφάνερη πὰς στὸ λαμπρὸ τραπέζι.
Ἕνας νὰ τρέξῃ στὴ βοσκὴ νὰ βρῇ καλὴ δαμάλα,
πού ὁ ἀγελαδάρης ὡς ἐδῶ κεντώντας θὰ τὴ φέρῃ·
στὸ πλοῖο τοῦ μεγαλόψυχου Τηλέμαχου ἂς πάῃ ἄλλος,
νὰ φέρῃ τοὺς συντρόφους του, καὶ μόνε δυὸ ἂς ἀφήσῃ·
τρίτος ἐδῶ τὸ χρυσοχὸ Λαέρκη νά 'ρθῃ ἂς κράξῃ,
τοῦ δαμαλιοῦ τὰ κέρατα γιὰ νὰ μαλαματώσῃ.
Μείνετ' οἱ ἄλλοι ἐσεῖς αὐτοῦ, καὶ στὰ παλάτια μέσα
τραπέζια νὰ τοιμάσουνε στὶς παρακόρες πῆτε,
νὰ φέρουν καὶ καθίσματα, ξύλα, νερὸ καθάριο. »
Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι τρέξανε· κι ἦρθε ἡ δαμάλα ἀπέξω,
ἦρθαν τοῦ μεγαλόψυχου Τηλέμαχου οἱ συντρόφοι
ἀπ' τὸ καράβι τὸ γερό, ἦρθε ὁ χαλκιάς κρατώντας
στὰ χέρια του τὰ σύνεργα τῆς χρυσικῆς· ἀμόνι,
σφυρί, καλόφτιαστη μασιά. Ν' ἀποδεχτῆ ζυγώνει
τὴν προσφορὰ κι ἡ Ἀθηνᾶ· δίνει χρυσάφι ὁ γέρος·
δουλεύει το καὶ χύνει το στὰ κέρατα ὁ τεχνίτης,

γιὰ νὰ χαρῇ τηρώντας το ἡ Ἀθηνᾶ, καὶ σέρνουν
ἀπὸ τὰ κέρατα τὸ ζῶ ὁ Ἐχέφρονας κι ὁ Στράτης.
Κι ἔφερνε ὁ Ἄρητος νερὸ σὲ πλουμιστὸ λεγένι,
τριφτὸ κριθάρι πανεριὰ κρατώντας στ' ἄλλο χέρι·
πελέκι κράταε κοφτερὸ ὁ λεβέντης Θρασυμήδης,
τὸ ζῶ νὰ κόψῃ. Σήκωνε ὁ Περσέας τὴ γαβάθα,
κι ὁ γέρος μὲ τὸ νίψιμο καὶ τὸ τριφτὸ κριθάρι
ἔκανε ἀρχὴ καὶ τὴ θεὰ θερμοπαρακαλοῦσε,
στὴ φλόγα ἀπάνω ρίχνοντας τοῦ κεφαλιοῦ τὶς τρίχες.
Καὶ σάνε προσευχήθηκαν κριθάρι πασπαλώντας,
τότες τοῦ Νέστορα μεμιᾶς ὁ γιὸς ὁ ἀντρειωμένος
ὁ Θρασυμήδης ζύγωσε καὶ βάρεσε· τὰ νεῦρα
κόβουντ' ἀμέσως τοῦ ζνιγιοῦ, καὶ παραλεῖ ἡ δαμάλα·
κόρες καὶ νύφες σκούζουνε, σκούζει κι ἡ Εὐρυδίκη,
τοῦ Κλύμενου ἡ πρωτότοκη, τοῦ Νέστορα τὸ ταίρι.
Κι οἱ ἄλλοι καθὼς κράταγαν τὸ ζῶ ἀνασηκωμένο,
τοὺς τὸ 'σφαξε ὁ Πεισίστρατος, τὸ πρῶτο παλληκάρι.
Κι ἀπὸ τὰ κόκκαλα ἡ ψυχὴ μὲ τὸ αἷμα σὰν τοῦ βγῆκε,
μεμιᾶς τὸ κομματιάσανε καὶ τὰ μεριὰ λιανίσαν,
ὅλα σωστά· τὰ τύλιξαν μὲ σκέπη, τὰ διπλῶσαν,
ὠμὰ κομμάτια ἀπὸ παντοῦ τοὺς θέσανε, κι ὁ γέρος
στὶς σκίζες τά 'καιε μὲ κρασὶ φλογάτο ραίνοντάς τα·
κι οἱ νέοι τὰ πεντόσουβλα κρατούσανε σιμά του.
Καὶ σὰν καῆκαν τὰ μεριὰ καὶ γεύτηκαν τὰ σπλάχνα,
κόψαν καὶ τ' ἄλλα, στὸ σουβλὶ τὰ πέρασαν, καὶ τότες
τὰ ψήσανε, τὰ μυτερὰ σουβλιά 'χοντας στὰ χέρια.
Καὶ τοῦ Τηλέμαχου λουτρὸ τοῦ δίνει ἡ Πολυκάστη,
κόρη στερνὴ τοῦ Νέστορα, τοῦ γόνου τοῦ Νηλέα.
Καὶ σὰν τόνε καλόλουσε, τὸν ἄλειψε μὲ λάδι,
καὶ μ' ὄμορφο τὸν ἔντυσε χιτώνα καὶ χλαμύδα,
πού 'βγῆκε ἀπὸ τὸ λούσιμο μὲ τοὺς θεοὺς παρόμοιος
καὶ πῆγε κάθισε σιμὰ στὸ Νέστορα τὸ ρήγα.
Καὶ τ' ἀποπάνω κρέατα σὰν ψῆσαν καὶ τὰ βγάλαν,
στὸ φαγοπότι κάθισαν, καὶ τίμια παλληκάρια
σκωθῆκαν καὶ κερνούσανε μὲ τὰ χρυσὰ ποτήρια.
Κι ἀπὸ φαγὶ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ χράθηκε ἡ καρδιά τους,

αὐτὰ τὰ λόγια ὁ Νέστορας τους εἶπε ὁ ἀλογολάτης.
«Παιδιά μου, τοῦ Τηλέμαχου φέρτε μεμιᾶς καὶ ζέψτε
τὰ ὡριόστρατα τ' ἀλόγατα, νὰ καλοταξιδέψη.»
Αὐτὰ εἶπε, καὶ τὸν ἄκουσαν, κι εὐτὺς στ' ἁμάξι ζέψαν
τ' ἀλόγατα τὰ γλήγορα. Κελάρισσα τοὺς βάζει
ψωμί, προσφάγι καὶ κρασί, σὰν πὄχουν οἱ ρηγάδες.
Πὰς στ' ὥριο ἁμάξι ἀνέβηκε ὁ Τηλέμαχος, καὶ δίπλα
ὁ ἀσίκης ὁ Πεισίστρατος τὰ χαλινάρια πῆρε
καὶ τ' ἄλογα μαστίγωσε· πρόθυμ' αὐτὰ πετάξαν
στοὺς κάμπους, πίσω ἀφήνοντας τὴν ἀψηλὴ τὴν Πύλο.
Πὰς στὰ λαιμά τους ὁ ζυγὸς ὁλημερὶς κουνοῦσε,
μὰ ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε, κι ἀπόσκιωναν οἱ δρόμοι,
στὶς Φῆρες σταματήσανε, στοὺς πύργους τοῦ Διοκλέα,
ποὺ ἦτανε γιὸς τοῦ Ὀρσίλοχου, καὶ ποὺ τ' Ἀλφειοῦ ἦταν ἐγγόνι.
Ἐκεῖ ξενύχτησαν, κι αὐτὸς φιλόξενα τοὺς δέχτη.
Ἔφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
ζέψανε, κι ἀνεβήκανε στ' ὡριόφαντο τ' ἁμάξι,
κι ἀφήκανε τὰ ξώθυρα τοῦ βουητεροῦ τοῦ πύργου·
δίνει βιτσιὰ στ' ἀλόγατα, κι αὐτὰ γοργοπετάξαν,
κι ἴσια στοὺς κάμπους τοὺς σπαρτοὺς κατέβηκαν πετώντας,
καὶ δρόμο κόψανε πολὺ μὲ τὴν ὁρμὴ ποὺ πῆραν.
Κι ἔγειρ' ὁ ἥλιος τὸ βραδύ, κι ἀπόσκιασαν οἱ δρόμοι.

ΡΑΨΩΔΙΑ Δ

Κάτου στῆς Λακεδαίμονας τὰ βραχοκάμπια φτάνουν,
καὶ στὰ παλάτια ξεκινοῦν τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαου.
Βρῆκαν τον κι ἔκανε χαρὰ μὲ περισσοὺς δικούς του,
τὶ γιὸ καὶ κόρη πάντρευε στὸ σπιτικό του μέσα.
Στοῦ ἀτρόμητου Ἀχιλλέα τὸ γιὸ τὴν κόρη του προβόδα·
ποὺ ἀπὸ τὴν Τροία τὴν ἔταξε καὶ λόγο τοῦ εἶχε δώσει,
καὶ τώρα τέλος φέρνανε οἱ ἀθάνατοι στὸ γάμο.
Μὲ ἀλόγατα καὶ μ' ἅμαξες τὴν ἔστελνε στὴ χώρα
τῶ Μυρμιδόνων τὴ λαμπρή, ποὺ βασιλιάς τους ἦταν.
Καὶ γιὰ τὸ γιό του διάλεξε τοῦ Ἀλέχτορα τὴν κόρη
στὴ Σπάρτη· ὁ χαδεμένος του λεβέντης Μεγαπένθης

ἦταν κι αὐτοῦ κι ἡ μάνα του σκλαβούλα. τί ἡ Ἑλένη
ἄλλο παιδὶ δὲ γέννησε κατόπι τῆς Ἑρμιόνης
τῆς ὥριας, ποὺ χρυσόλαμπε σὰν ἴδια ἡ Ἀφροδίτη.
 Ἔτσι μές στὸ πεντάψηλο ξεφάντωναν παλάτι
ὅλ' οἱ γειτόνοι κι οἱ δικοὶ τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαου,
και γλέντιζαν· ὁ θεικὸς τραγουδιστὴς κοντά τους
τραγούδαε λύρα παίζοντας, καὶ στὸ σκοπό του ἀπάνω
δυὸ χορευτάδες πήδηχτὰ καταμεσὶς σβουρίζαν.
 Στὰ πρόθυρα ὁ παλληκαρὰς Τηλέμαχος κι ὁ γιόκας
τοῦ Νέστορα ὁ περίλαμπρος μὲ τ' ἄλογα σταθῆκαν·
Προβγαίνει κι ἀγναντεύει τους ὁ ἄξιος Ἐτεωνέας,
πιστὸς παραστεκάμενος τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαου,
και στὸ παλάτι μήνυμα τοῦ βασιλέα του φέρνει.
σιμά του στέκοντας, μ' αὐτὰ τὰ φτερωμένα λόγια·
 «Ὦ διόθρεφτε Μενέλαε, δυὸ ξένοι ἐδῶ φανῆκαν,
ποὺ σὰν τοῦ Δία μοιάζει τους τὸ γένος τοῦ μεγάλου.
Και πές ἂν θὰ τοὺς λύσουμε τ' ἀλόγατα ἀπ' τ' ἁμάξι,
ἢ σ' ἄλλους νὰ τοὺς στείλουμε φιλοξενιὰ νὰ βροῦνε.»
 Καὶ τοῦ ξανθοῦ Μενέλαου τοῦ βαριοφάνη, κι εἶπε·
«Δὲν ἤσουν ἄλλοτες ἐσὺ κουτός, μωρ' Ἐτεωνέα,
μὰ τώρ' ἀλήθεια σὰ μωρὸ παιδὶ μοῦ συντυχαίνεις.
Τάχα δὲ φάγαμε κι ἐμεῖς σὲ σπίτια ἀνθρώπων ἄλλων,
πρὶν νά 'ρθουμε, κι ἀπὸ δεινὰ μᾶς λευτερώση ὁ Δίας;
Μόν' ἔλα λῦσ' τ' ἀλόγατα τῶν ξένων κι ἔμπασέ τους,
νὰ κάτσουν καὶ νὰ καλοφᾶν καὶ νὰ χορτάσουν πρῶτα.»
 Εἶπε κι ἐκεῖνος χύθηκε καὶ φώναξε τοὺς ἄλλους
πρόθυμους δούλους κι εἶπε τους κατόπι του νὰ τρέξουν.
Καὶ τὰ δρωμένα τ' ἄλογα ξεζέψαν ἀπ' τ' ἁμάξι,
καὶ στ' ἀλογήσα τὰ παχνιὰ τὰ δέσαν, καὶ τοὺς βάλαν
νὰ φᾶνε ζειὰ ἀνακατευτὴ μὲ κάτασπρο κριθάρι.
Στὰ ξώτοιχα τὸ ὁλόλαμπρο τ' ἁμάξι τότες γείραν,
κι ἐκείνους μές στ' ἀρχοντικὸ τοὺς φέραν· κι αὐτοὶ ἰδόντας
τοῦ διόθρεφτου τοῦ βασιλιὰ τοὺς πύργους, ἀποροῦσαν.
τ' εἶχαν τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ καὶ τοῦ ἥλιου τὴ λαμπράδα
τὰ σπίτια τ' ἀψηλόσκεπα τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαου.
Καὶ σὰν τὰ σεριανίσανε καὶ χάρηκε ἡ ψυχή τους,

μπήκανε μὲς στὶς γυαλιστὲς τὶς γοῦρνες καὶ λουστήκαν.
Καὶ σὰν τοὺς λοῦσαν κοπελιὲς κι ἀλείψαν τους μὲ λάδι,
καὶ τοὺς φορέσανε κρουστὲς χλαμύδες καὶ χιτῶνες,
πᾶς σὲ θρονιὰ τοὺς κάθισαν σιμὰ στὸ γιὸ τοῦ Ἀτρέα.
Καὶ μπρίκι γιὰ τὸ νίψιμο τους φέρνει τότε ἡ βάγια,
ὤριο, χρυσό, καὶ χύνει τους στὴν ἀργυρὴ λεγένη,
κι ὕστερα στρώνει ἀντίκρυ τους γυαλιστερὸ τραπέζι.
Σεμνὴ κελλάρισσα ἔφερε ψωμὶ καὶ παραθέτει,
κι ἀπὸ τὰ καλοφάγια της τοὺς φίλεψε περίσσια.
Καὶ στὰ πινάκια ὁ μοιραστὴς τὰ κρέατα ἀραδιάζει,
καὶ θέτει χρυσοπότηρα ὀμπροστά τους. Κι ὁ Μενέλαος
τοὺς χαιρεταει τοὺς δυὸ μαζί, κι αὐτὰ τοὺς συντυχαίνει·
«Ἁπλῶστε χέρι στὸ φαγί, χαρῆτε το· κατόπι
σὰν καλοφᾶτε, σᾶς ρωτῶ ποιοὶ νά ᾽στε, κι ἀποποῦθε.
Το αἷμα σας τὸ γονικὸ δὲν εἶναι ἐσᾶς χαμένο,
παρὰ θεόθρεφτων παιδιὰ θένα ᾽στε βασιλιάδων,
τί ἄνθρωποι δὲ γεννοῦν κοινοὶ παλληκαράδες τέτοιους.»
Εἶπε, κι ὀμπρός τους ἔθεσε ραχόψαχνα βοδήσια,
ψητά, ποὺ ἐκείνου τά ᾽χανε βαλμένα γιὰ τιμή του.
Κι αὐτοὶ τὰ χέρια ἁπλώνανε στὰ καλοφάγια ὀμπρός τους.
Κι ἀπὸ πιοτὸ κι ἀπὸ φαΐ σὰ φράθηκε ἡ καρδιά τους,
στοῦ Νέστορα ὁ Τηλέμαχος τὸ τέκνο συντυχαίνει,
σιγόσιμά του σκύβοντας, νὰ μὴν ἀκοῦν οἱ ἄλλοι·
«Γιὰ κοίτα, γιὲ τοῦ Νέστορα, καὶ φίλε τῆς καρδιᾶς μου,
χαλκὸς ποὺ ἀστράφτει μὲς σ᾽ αὐτὰ τὰ βουητερὰ παλάτια,
τὸ μάλαμα καὶ τὸ ἤλεχτρο, τὸ φιλντισί, τ᾽ ἀσήμι.
Τέτοιες θένα ᾽ναι κι οἱ αὐλὲς τοῦ Δία τοῦ Ὀλυμπήσου·
ἀρίφνητα καλὰ θωρῶ, καὶ θαμασμὸς μὲ πιάνει.»
Καὶ τὸν ἀπείκασε ὁ ξανθὸς Μενέλαος σὰ μιλοῦσε,
καὶ τοὺς φωνάζει καὶ λαλεῖ μὲ φτερωμένα λόγια·
«Ποιός ἄνθρωπος, παιδάκια μου, μετριέται μὲ τὸ Δία;
ἀθάνατοί ᾽ναι οἱ πύργοι του καὶ τὰ καλά του ἐκείνου·
θνητὸς μονάχα στὰ καλὰ μ᾽ ἐμένανε μετριέται,
ἢ κι ὄχι· τί μὲ πάθια μου καὶ μὲ πολλὰ ταξίδια
μὲς στὰ καράβια τά ᾽φερα χρόνους ὀχτὼ γυρνώντας·
Κύπρο, Φοινίκη διάβηκα, Αἴγυπτο, Αἰθιοπία,

καὶ Σιδονιῶτες κι Ἐρεμπούς, καὶ τῆς Λιβύας τὴ χώρα,
ἐκεῖ ποὺ πάντοτες τ' ἀρνιὰ μὲ κέρατα γεννιοῦνται,
καὶ τρεῖς φορὲς τὰ πρόβατα γεννοβολοῦν τὸ χρόνο.
Μήτε τοῦ νοικοκύρη ἐκεῖ καὶ μήτε τοῦ πιστοῦ του
δὲ λείπει κρεάσι καὶ τυρὶ καὶ τὸ γλυκὸ τὸ γάλα·
τί τό 'χουν ὅσο θὲς ἐκεῖ τὸ γάλα καὶ τ' ἀρμέγουν.
Καὶ βιὸς πολὺ συνάζοντας ἐγὼ καθὼς πλανιόμουν,
ἄλλος κρυφὰ κι ὁλόξαφνα τὸν ἀδερφό μου τότες
μὲ τὴν ἀπάτη σκότωνε τῆς ἔρμης του γυναίκας·
καὶ νά, γιατὶ δὲ χαίρουμαι τὰ πλούτια αὐτὰ ποὺ ὁρίζω.
Θὰ τὰ γρικήσατε κι ἐσεῖς αὐτὰ ἀπὸ τοὺς γονιούς σας,
ὅποιοι κι ἂν εἶναι, τί ἔπαθα πολλά, μοῦ χάθη σπίτι
καλότυχο καὶ μὲ καλὰ περίσσια πλουτισμένο.
Μακάρι νὰ μοῦ μνήσκανε τὸ τρίτο μὲς στοὺς πύργους,
κι οἱ ἄντρες νὰ γλυτώνανε ποὺ μᾶς χαθῆκαν τότες
στὴν Τρωάδα τὴν πλατύχωρη, μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα.
Ὅλους ἐγὼ τοὺς κλαίω ἐκειοὺς καὶ δέρνουμαι, κλεισμένος
σὰν κάθουμαι πολλὲς φορὲς σ' αὐτά μου τὰ παλάτια,
κι ὧρες στὸ κλάμα χαίρουμαι, ὧρες τὸ κόβω πάλε,
τί γλήγορα χορταίνεται τὸ κρύο τὸ μοιρολόγι.
Μὰ τούτους ὅλους δὲ θρηνῶ, κι ἂς καίγετ' ἡ καρδιά μου,
ὅσο ἕναν, ποὺ ποθώντας τον ὄρεξη χάνω κι ὕπνο·
γιατ' Ἀχαιὸς δὲν τράβηξε τὰ ὅσα ὁ Ὀδυσσέας.
Μὰ ἡ μοῖρα τό 'θελε πολλὰ νὰ πάθη αὐτός, κι ἐμένα
νὰ τρώη ὁ πόνος του ὁ σκληρός, ποὺ τόσους χρόνους λείπει,
κι ἀνίσως ζῆ ἢ ἀπέθανε κανένας δὲ γνωρίζει.
Καὶ θὰ τὸν κλαῖνε τώρ' αὐτὸν ὁ γέρος ὁ Λαέρτης
κι ἡ Πηνελόπη ἡ γνωστικιά, θὰ τόνε κλαίη κι ὁ γιός τους,
ποὺ ἀπὸ τὸ σπίτι φεύγοντας μωρὸ τὸν εἶχε ἀφήσει. »

Εἶπε, κι αὐτὸς λαχτάρηξε νὰ κλάψη τὸ γονιό του.
Χάμου ἕνα δάκρυο του ἔχυσε γρικώντας τ' ὄνομά του,
κι ὀμπρὸς στὰ μάτια σήκωσε τὴν πορφυρένια χλαίνα
μὲ τὰ δυὸ χέρια. Τό 'νιωσε ὁ Μενέλαος, καὶ μονάχος
τὸ βαθιογύριζε στὸ νοῦ καὶ στὴν ψυχή του μέσα,
νὰ τὸν ἀφήση ὁ ἴδιος του νὰ πῆ γιὰ τὸ γονιό του,
ἢ πρῶτος νὰ ρωτήξη αὐτὸς καὶ ξέταση νὰ κάνη :

Κι ἐκεῖ ποὺ αὐτὰ μελέταγε στὸ νοῦ καὶ στὴν ψυχή του,
ἡ Ἑλένη ἀπὸ τ᾽ ἀνώγια της τὰ μοσκομυρισμένα
προβάλλει σὰν τὴν Ἄρτεμη τὴ χρυσοσαγιτοῦσα.
Σιμά της στήνει ἡ Ἄδραστη θρονὶ καλοφτιασμένο,
ἡ Ἀλκίππη μάλλινο ἁπαλὸ φέρνει χαλὶ κι ἁπλώνει,
καὶ τὸ πανέρι τ᾽ ἀργυρὸ φέρν᾽ ἡ Φυλώ, ποὺ δῶρο
ἡ Ἀλκάντρα τῆς τὸ χάρισε ἡ γυναίκα τοῦ Πολύβου,
ποὺ ζοῦσε καὶ λημέριαζε στὴν Αἴγυπτο στὶς Θῆβες,
καὶ ποὺ εἶχε πλούτια ἀρίφνητα στὸ σπιτικό του μέσα.
Ἔδωσ᾽ ἐκεῖνος δυὸ ἀργυρὰ λουτρὰ τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀτρέα,
δυὸ τρίποδα, καὶ μάλαμα τάλαντα δέκα χώρια·
δῶρα ἡ κερά του διαλεχτὰ χαρίζει τῆς Ἑλένης,
χρυσὴ ἀληκάτη, κι ἀργυρὸ πανέρι πὰς στὶς ρόδες,
μὲ χρυσωμένα ὁλόγυρα τοῦ πανεριοῦ τὰ χείλη.
Αὐτὸ δὰ τῆς παράθεσε ἡ Φυλὼ ἡ παρακόρη,
γεμάτο νῆμα δουλευτό, κι ἀπάνω ἡ ἀληκάτη
μὲ τὸ βαθιόχρωμο μαλλί, θεμένη πέρα ὡς πέρα.
Καθίζει ἀπάνω στὸ θρονί, μ᾽ ἀκουμποπόδι ὀμπρός της
ἡ Ἑλένη, καὶ τὸν ἄντρα της καλορωτάει νὰ μάθη.
«Ὦ διόθρεφτε Μενέλαε, γνωρίζουμ᾽ ἐμεῖς τάχα
ἐτοῦτοι ποὺ μᾶς ἤρθανε σὰν ποιοί παινιένται νά ᾽ναι;
Ἀλήθεια, ἢ ψέματα θὰ πῶ; δὲν τὸ βαστῶ πιὰ μέσα.
Ποτές μου δὲν εἶδ᾽ ἄνθρωπο, ἄντρα ἢ γυναίκα, τόσο
νὰ μοιάζη ἀνθρώπου, ὅσο αὐτὸς —θαμάζω βλέποντάς τον—
ὁ γιὸς τοῦ μεγαλόκαρδου Ὀδυσσέα μοιάζει νά ᾽ναι,
ὁ νέος Τηλέμαχος, ποὺ ἐκειὸς μικρὸ τὸν εἶχε ἀφήσει
γιὰ μένα τὴν ἀσύστατη σὰν τρέξατε στὴν Τροία
στὸ νοῦ σας πόλεμο ἔχοντας ἀπόκοτο ὅλοι τότες.»
Κι ὁ ξανθουλὸς Μενέλαος γυρίζει καὶ τῆς κρένει·
«Κι ἐγώ, γυναίκα, νιώθω τα καθὼς ἐσὺ τὰ κρίνεις·
τέτοια τὰ πόδια του ἐκεινοῦ, τὰ χέρια κι οἱ ματιές του,
τέτοιο καὶ τὸ κεφάλι του κι ἀπάνωθέ του ἡ κόμη.
Καὶ καθὼς τώρα θύμιζα τὸν Ὀδυσσέα, δηγώντας
τὰ ὅσα ἐκεῖνος ἔπαθε καὶ πόφερε γιὰ μένα,
αὐτὸς πικρὸ κατέβαζε στὸ πρόσωπό του δάκρυο,
κι ὀμπρὸς στὰ μάτια σήκωνε τὴν πορφυρένια χλαίνα.»

Και τότε ὁ γιός τοῦ Νέστορα ὁ Πεισίστρατος τοῦ κάνει·
«Ὦ διόθρεφτε Μενέλαε κι ἀρχοντογιὲ τοῦ Ἀτρέα,
ἐκείνου γιός εἶν᾿ ἀπεδῶ στ᾿ ἀλήθεια, καθὼς εἶπες·
εἶναι ὅμως στοχαζούμενος καὶ δὲν κοτάει ὁ νοῦς του
ὅ,τι πρωτόηρθε, ἀνέπρεπα νὰ κρένη λόγια ὀμπρός σου,
ἐδῶ ποὺ σὰ φωνὴ θεοῦ ἡ φωνή σου μᾶς γλυκαίνει.
Μ᾿ ἔστειλ᾿ ἐμένα ὁ Νέστορας, ὁ ἀλογογνώστης ρήγας,
νὰ τόνε συνοδέψω αὐτόν, τί νὰ σὲ δῆ ποθοῦσε,
ἴσως καὶ λόγο ἢ κάμωμα στὸ λογισμό του βάλης.
Γονιοῦ ποὺ ξενικεύτηκε παιδὶ πολλὰ παθαίνει
στὸ σπίτι του, ἂ δὲν τοῦ ᾿ρχεται βοήθεια ἀπὸ τοὺς ἄλλους.
Ἔτσι καὶ τοῦ Τηλέμαχου λείπει ὁ γονιός του, κι ἄλλοι
στὰ βάσανα του γλυτωμὸ δὲν ἔρχουνται νὰ φέρουν.»
Κι ὁ ξανθουλὸς Μενέλαος τοῦ ἀπολογιέται τότες·
«Ἀλήθεια, γιὸς ἀγαπητοῦ μοῦ ᾿ρθε στὸ σπίτι ἀνθρώπου,
ποὺ γιὰ τὰ μένα τράβηξε κόπους κι ἀγῶνες μύριους·
κι εἶπα, θὰ τόνε φίλευα ἀπὸ κάθε ἄλλον Ἀργίτη
ξέχωρα, ἂν τότες ἔδινε ὁ Δίας ὁ βροντορίχτης
νὰ ρθοῦμε ἀντάμα, στὰ γοργὰ ἀρμενίζοντας καράβια.
Μὲς στ᾿ Ἄργος θένα τοῦ ᾿φτιανα καὶ χώρα καὶ παλάτι,
ἀπὸ τὸ Θιάκι φέρνοντας μ᾿ αὐτὸν καὶ τὰ καλά του,
τὸ γιό του κι ὅλο τὸ λαό, κι ἁρπώντας του μιὰ χώρα
ἀπ᾿ ὅσες γύρω βρίσκουνται κι ἐμένα προσκυνᾶνε.
Ἐδῶ συχνὰ θὰ σμίγαμε, καὶ δὲ θὰ χώριζε ἄλλο
τὸ φιλευτή του ἐμένανε ἀπ᾿ ἐκειὸν τὸ φιλεμένο,
παρὰ τὸ μαῦρο σύννεφο τοῦ Χάρου σὰν ἐρχόταν.
Γραφτὸ ὅμως ἤτανε ὁ θεὸς νὰ τὰ φτονέση ἐτοῦτα,
καὶ μόνο ἐκείνου ν᾿ ἀρνηθῆ τὸ γυρισμὸ τοῦ δόλιου.»
Εἶπε, καὶ σ᾿ ὅλους ἔδωσε μοιρολογιοῦ λαχτάρα.
Κλαίγ᾿ ἡ Ἑλένη ἡ Ἀργίτισσα, τοῦ Δία ἡ θυγατέρα,
κλαίει ὁ καλὸς Τηλέμαχος κι ὁ γιὸς τοῦ Ἀτρέα Μενέλαος,
καὶ μήτε ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα στεγνὰ δὲν εἶχε μάτια·
τί τὸν Ἀρχίλοχο κι αὐτὸς τὸν ἄσφαλτο θυμήθη,
ποὺ ὁ γόνος τῆς λαμπρῆς Ἠῶς τὸν εἶχε σκοτωμένο·
αὐτὸν θυμώντας μίλησε μὲ λόγια φτερωμένα·
«Τοῦ Ἀτρέα γιέ, πιὸ γνωστικὸ μὲς στοὺς ἀνθρώπους ὅλους

ὁ γέρος σὲ εἶπε Νέστορας μιλῶντας γιὰ τὰ σένα
στὸ σπίτι, σὰ ρωτιούμασταν ὁ ἕνας μὲ τὸν ἄλλον.
Καὶ τώρα ἂ γίνεται, ἄκου με· γιατὶ στὸ δεῖπνο ἀπάνω
δὲν τ᾽ ἀγαπῶ τὰ κλάματα· μὰ θὰ ξαναρθῇ ἡ Αὐγούλα.
Δὲ λέω πὼς ὅποιον παίρνει μας ὁ Χάρος νὰ μὴν κλαῖμε.
Αὐτὸ δὰ μόνο δῶρο τους ἔχουν οἱ δόλιοι ἀνθρῶποι,
ἡ κόμη νὰ κουρεύεται, νὰ τρέχουνε τὰ δάκρια.
Κι ἐμένα ἀπέθανε ἀδερφός, ποὺ στοὺς Ἀργίτες μέσα
δὲν ἦταν ὁ χερότερος, καὶ ποὺ γνωστός σου θἆναι·
δὲν τόνε γνώρισα κι ἐγώ· λένε πὼς πρῶτος ἦταν
ὁ Ἀντίλοχος στὸ τρέξιμο, κι ἀδάμαστος στὴ μάχη.»
Κι ὁ ξανθομάλλης τοῦ ἀπαντάει Μενέλαος καὶ τοῦ κάνει·
«Φίλε, ποὺ φρόνιμα λαλεῖς, κι ὅσα ἄνθρωπος μὲ γνώση
καὶ πιὸ μεγάλος θά᾽λεγε καὶ θά᾽κανε· ἀπὸ τέτοιον
ὄντας γονιό, δὲ δύνεσαι παρὰ σοφὰ νὰ κρένῃς.
Εὔκολ᾽ ἀκούγεται ἡ γενιὰ τοῦ ἄντρα ποὺ ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου
καλὸ τοῦ φέρνει ριζικὸ σὲ γάμο καὶ σὲ γέννα.
Ἔτσι τοῦ Νέστορα ἔδωκε ὁ Δίας μιὰ γιὰ πάντα,
κι ὁ ἴδιος νά᾽χῃ γερατειὰ καλὰ στ᾽ ἀρχοντικό του,
καὶ γιοὺς νὰ κάμῃ φρόνιμους καὶ στ᾽ ἅρματα μεγάλους.
Μὰ ἂς πάψουμε τὰ κλάματα, ποὺ αὐτὰ γενῆκαν τότες·
στὸ δεῖπνο τώρα ἂς ἔρθουμε, νερὸ στὰ χέρια ἂς χύσουν.
καὶ μὲ τὸ χάραμα αὔριο ξαναρχινοῦν τὰ λόγια,
ποὺ κι ὁ Τηλέμαχος κι ἐγὼ θὰ ποῦμε ἀνάμεσά μας.»
Εἶπε, κι ὁ Ἀσφάλης τὸ νερὸ τοὺς ἔχυσε στὰ χέρια,
ὁ σβέλτος κι ἄξιος παραγιὸς τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαου.
Κι ἁπλῶσαν χέρια στὰ ἕτοιμα φαγιὰ ποὺ ᾽χαν ὀμπρός τους.
Τότες αὐτὸ σοφίστηκε τοῦ Δία ἡ κόρη Ἑλένη·
ἀπ᾽ ὅπου πίνανε κρασὶ τοὺς ἔριξε βοτάνι,
συχαστικὸ κι ἀνέχολο, ποὺ κάθε πόνο πνίγει.
Ὅποιος αὐτὸ τὸ καταπιῇ σμιγμένο στὸ κροντῆρι,
ὁληνμερὶς δὲ χύνεται στὸ μάγουλό του δάκρυο.
μὰ κι ἄξαφνα ἂν ἡ μάνα του ἢ ὁ κύρης του πεθάνῃ,
ἢ κι ὀμπροστὰ στὰ μάτια του μὲ τὸ μαχαίρι ἂν κόβουν
ἀγαπημένο ἀδέρφι του, ἢ γιὸ μονάκριβό του.
Τέτοια ᾽χε γιατροβότανα καλὰ τοῦ Δία ἡ κόρη·

τά 'χε δοσμένα ἡ σύγκοιτη τοῦ Θώνα ἡ Πολυδάμνα,
στὴν Αἴγυπτο, ποὺ ἀρίθμητα ἡ πλούσια ἡ γῆς τὰ βγάζει,
ἄλλα καλὰ στὸ σμίξιμο κι ἄλλα φαρμακωμένα·
γιατρὸς καθένας εἶν' ἐκεῖ παράξιος μὲς στὸν κόσμο,
τί ὅλοι τους τὸν Παιήονα γνωρίζουν πρόγονό τους.
Καὶ μέσα αὐτὰ σὰν τά 'ριξε, κι εἶπε νὰ τοὺς κεράσουν,
πάλε ἄρχισε τὸ μιλητό, κι αὐτὰ τοὺς συντυχαίνει·
«Ὦ διόθρεφτε Μενέλαε, κι ἐσεῖς ἐδῶ βλαστάρια
λαμπρῶν ἀντρῶν, — γιατὶ ὁ θεὸς ὁ Δίας μᾶς χαρίζει
ἄλλου καλὸ κι ἄλλου κακό, καὶ δύνεται τὰ πάντα, —
ἐδῶ τώρα που κάθεστε καὶ τρῶτε στὸ παλάτι,
καὶ μὲ μιλιὲς γλεντίζετε, σὰν κάτι ποὺ ταιριάζει
θὰ πῶ σας. Εἶναι ἀδύνατο νὰ δηγηθῶ σας ὅλους
τοῦ σιδερόκαρδου Ὀδυσσέα τοὺς πάμπολλους ἀγῶνες·
ἕνα θὰ πῶ ὅμως ποὺ ἔπραξε ὁ ἀτρόμητος ἐκεῖνος,
στὴν Τροία, ποὺ τοὺς Ἀχαιοὺς μύρια τοὺς πέσαν πάθια·
τότες ποὺ χάραξε κακὰ σημάδια στὸ κορμί του,
ντύθηκε ροῦχα φτωχικά, καὶ μοιάζοντας μὲ δοῦλο
γύρνουσε στὴν πλατύδρομη τοῦ ἐχτροῦ τὴ χώρα μέσα·
ἔτσι ἀλλαγμένος, θά 'λεγες κάποιος ζητιάνος ἦταν,
αὐτὸς ποὺ ἀλλιῶς φαινότανε στ' ἀχαϊκὰ καράβια.
Τέτοιος στὴν Τροία χώθηκε, κι ἐκεῖνοι τυφλωθῆκαν
ὅλοι τους, καὶ μονάχη ἐγὼ τὸν ἔνιωσα ποιὸς ἦταν,
καὶ τόνε ρώτηξα, κι αὐτὸς μοῦ ξέφυγε μὲ τέχνη.
Μὰ ὅταν ἐγὼ τὸν ἔλουσα, τὸν ἄλειψα μὲ λάδι,
καὶ τοῦ 'δωσα φορέματα, καὶ τοῦ 'κανα ὅρκο μέγα
ἀνάμεσά τους νὰ μὴν πῶ πὼς φάνηκε ὁ Ὀδυσσέας,
πρὶν αὐτὸς φτάση στὶς σκηνὲς καὶ στὰ γοργὰ καράβια,
τότες τὰ σκέδια των Ἀχαιῶν μοῦ τὰ φανέρωσε ὅλα.
Κι ἀρίθμητους ἡ σπάθα του σὰν ἔκοψε Τρωαδῖτες,
πρὸς τοὺς Ἀργῖτες γύρισε πολλὰ 'χοντας στὸ νοῦ του.
Τότες οἱ ἄλλες Τρώϊσσες πικρὰ μοιρολογοῦσαν,
ὅμως ἐγὼ χαιρόμουνα, γιατ' ἡ καρδιά μου πίσω
στὸ σπίτι μου μὲ τράβαγε, καὶ στέναζα ὁλοένα
γιὰ τὴν τυφλάδα ποὺ ἔβαλε στὸ νοῦ μου ἡ Ἀφροδίτη,
ἀπὸ τὴ γῆς μου τὴ γλυκειὰ σά μ' ἔφερε στὰ ξένα.

καὶ χώρισα ἀπ' τὴν κόρη μου, τὴν κλίνη μου, τὸν ἄντρα
ποὺ ἄλλος στὸ νοῦ καὶ στὴ μορφιὰ κανεὶς δὲν τὸν περνοῦσε.»
    Κι ὁ ξανθοῦλος Μενέλαος γυρίζει καὶ τῆς κάνει·
«Ναί, ὅλα ἐτοῦτα ἀληθινὰ τὰ μίλησες, γυναίκα·
πολλῶν ἐγὼ μελέτησα τὴ γνώση καὶ τὴ γνώμη,
ἀντρῶν ἡρώων καὶ πολλοὺς εἶδα τοῦ κόσμου τόπους·
μὰ ἄνθρωπο τέτοιον πουθενὰ τὰ μάτια μου δὲν εἶδαν,
σὰν ποὺ ἤτανε ὁ τρανόψυχος κι ὁ ἀκριβὸς Δυσσέας.
Κι ἄλλο ἕνα ἐκεῖνος ἔπραξε μὲ τόλμη κι ἀντρειοσύνη,
τότες που φόνο φέρναμε καὶ χαλασμὸ στοὺς Τρῶες,
μὲς στ' ἄλογο τὸ σκαλιστὸ κρυμμένοι ἐμεῖς οἱ πρῶτοι.
Ἦρθες κι ἐσὺ τότες ἐκεῖ· θεὸς θὰ σ' εἶχε στείλει,
ποὺ νὰ χαρίση γύρευε στοὺς Τρωαδῖτες δόξα·
σιμά σου κι ὁ θεόμοιαστος Δηίφοβος. Καὶ κάνεις
τρεῖς γύρους πασπατεύοντας τὸν κουφωτὸ κρυψώνα,
καὶ κράζοντας τὰ ὀνόματα τῶν Ἀργιτῶνε μέσα,
καθένα μὲ τὴν ξέχωρη λαλιὰ τῆς σύγκοιτής του.
Ἐγὼ καὶ τοῦ Τυδέα ὁ γιὸς κι ὁ μέγας ὁ Ὀδυσσέας
τ' ἀκούσαμε τὸ λάλημα στὴ μέση καθισμένοι.
Ἐμᾶς τοὺς δυὸ μᾶς ἔπιασε λαχτάρα τότες, ἢ ὄξω
νὰ βγοῦμε, ἢ ἀπομέσαθε ν' ἀποκριθοῦμε ἀμέσως·
ὅσο ὅμως κι ἂν τὸ θέλαμε, μᾶς βάσταξ' ὁ Ὀδυσσέας.
Κι ἔτσι ὅλα τ' Ἀχαιόπουλα σωπάσαν ἐκεῖ μέσα.
Ἕνας μονάχα, ὁ Ἄντικλος ζητάει νὰ σ' ἀπαντήση,
μὰ ὁ Δυσσέας τοῦ 'σφιξε τὸ στόμα μὲ τὶς δυό του
χεροῦκλες, καὶ κρατώντας τον τοὺς Ἀχαιοὺς γλυτώνει,
ὥσπου ἡ Παλλάδα ἡ Ἀθηνᾶ σὲ τράβηξε ἀποκεῖθε.»
    Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κάνει·
«Μενέλαε, τοῦ Ἀτρέα γιέ, καὶ διόθρεφτέ μου ἀφέντη,
πιὸ κρῖμας, ποὺ μήτε κι αὐτὸ δὲν τοῦ 'διωξε τὴ μοίρα,
μήτε καὶ ποὺ εἶχε μέσα του τὰ στήθια σιδερένια.
Ὅμως στὴν κλίνη φέρτε μας, τί ἦρθε ἡ στιγμὴ νὰ πᾶμε
νὰ γείρουμε, καὶ τὸ γλυκὸ τὸν ὕπνο νὰ χαροῦμε.»
    Αὐτὰ εἶπε, καὶ τὶς δοῦλες της ἡ Ἑλένη εὐθὺς προστάζει
στρωσίδια νὰ τοιμάσουνε, νὰ βλοῦνε τὰ χράμια
τὰ κερμεζὰ καὶ τὰ ὄμορφα, κι ἀπάνω τους τὰ πεύκια.

καὶ τὶς φλοκάτες τὶς κρουστὲς γιὰ ντύσιμο ἀποπάνω.
Κι οἱ δοῦλες βγήκανε μὲ φῶς στὰ χέρια, καὶ τοὺς στρῶσαν·
καὶ πῆρε τότε ὁ κήρυκας τοὺς ξένους στὸ χαγιάτι,
κι ἐκεῖ ὁ Τηλέμαχος κι ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα πλαγιάσαν·
στ' ἀπόβαθα τοῦ θάλαμου κοιμήθηκε ὁ Μενέλαος,
καὶ πλάγι ἡ λυγερόκορμη καὶ λατρευτή του Ἑλένη.
  Ἔφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Λυγούλα,
κι ἀπάνω ὁ μεγαλόφωνος σηκώθηκε ὁ Μενέλαος·
ντύνεται, σπάθα κοφτερὴ κρεμάζει ἀπὸ τὸν ὦμο,
ὥρια ἀμποδένει σάνταλα στὰ πόδια τὰ λαμπρά του,
προβάλλει ἀπὸ τὸ θάλαμο μ' ἀθάνατο παρόμοιος,
και δίπλα στὸν Τηλέμαχο καθίζει καὶ τοῦ κρένει·
  «Ποιά ἀνάγκη σ' ἔφερ' ὡς ἐδῶ, Τηλέμαχε λεβέντη,
κι ἦρθες στὴ Λακεδαίμονα, τὶς θάλασσες περνώντας
δική σου, ἢ τάχα τοῦ λαοῦ : Πές μου ὅλη τὴν ἀλήθεια.»
  Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κάνει·
«Γιὲ τοῦ 'Ατρέα Μενέλαε, καὶ διόθρεφτέ μου ἀφέντη,
ἦρθα νὰ μάθω ἂν ἔφερες μαντάτα τοῦ γονιοῦ μου·
τι τρῶν τὸ σπίτι μου, καὶ πᾶν' τὰ πλούσια μου χωράφια·
γεμάτα τὰ παλάτια μου ἀπ' ἐχτροὺς ποὺ νύχτα μέρα
μοῦ σφάζουν κι ὅλο σφάζουνε τὰ βοδοπρόβατά μου,
ἐκεῖνοι οἱ παραδιάντροποι τῆς μάνας μου μνηστῆρες.
Γι' αὐτὸ δὰ τώρα πέφτω σου στὰ γόνατα, νὰ μάθω
σὰν ποιό 'τανε τὸ τέλος του κι ἡ κακοθανατιά του,
μὰ τά εἶδες μὲ τὰ μάτια σου, ἢ ἀπ' ἄλλον ἄκουσές τα·
τὶ ἡ μάνα τόνε γέννησε μὲ βάσανα περίσσια.
Καὶ μὴ μοῦ τὰ μισομιλᾶς ἀπὸ συμπόνια ἢ σέβας,
μόν' πές μου τα ἴσια, καταπῶς τὰ μάτια σου τὸν εἶδαν.
Παρακαλῶ σε, ἂν ὁ λαμπρὸς γονιός μου ὁ 'Οδυσσέας
ἢ λόγο ἢ πράξη σοῦ 'ταξε καὶ τέλεσε στὴν Τροία,
ἐκεῖ ποὺ ἀρίθμητα δεινὰ τοὺς 'Αχαιοὺς πλακῶσαν,
θυμήσου τα τὴν ὥρα αὐτή, καὶ πές μου τὴν ἀλήθεια.»
  Κι ὁ ξανθωπὸς Μενέλαος βαριὰ τοῦ ἀπολογιέται·
«'Ωχοῦ, σὲ τί παλληκαρᾶ κλινάρι νὰ πλαγιάσουν
τοὺς ἦρθεν ὄρεξη αὐτουνοὺς τοὺς ἄναντρους, ἀλήθεια.
Καθὼς μὲς σ' ἄγριου λιονταριοῦ ρουμάνι ἡ ἀλαφίνα

κοιμίζει βυζαστάρικα νιογέννητα λαφούλια,
κι παίρνει τις βουνοπλαγιὲς καὶ τὰ χλωρὰ λαγκάδια,
κι βόσκει, μὰ ἄξαφνα γυρνάει μὲς στὴ μονιά του ἐκεῖνος,
κι φέρνει τέλος φοβερὸ σὲ μάνα καὶ λαφούλια,
ἔτσι κι ὁ Ὀδυσσέας φριχτὰ θὰ τοὺς τελειώση ἐκείνους.
Κι ὦ Δία θεέ μου, κι Ἀθηνᾶ κι Ἀπόλλωνα, ἂν ἐκεῖνος,
τοὺς πέση σὰν ποὺ φάνηκε στὴν ὄμορφη τὴ Λέσβο,
ποὺ πρόβαλε καὶ πάλεψε μὲ τὸ Φιλομηλείδη,
καὶ μονομιᾶς τὸν ἔριξε, κι οἱ Ἀχαιοὶ χαρῆκαν,
ἂν τέτοιος ὁ Ὀδυσσέας ἐρθῆ καὶ πέση στοὺς μνηστῆρες,
γλήγορο θά 'ν' τὸ τέλος τους, κι ὁ γάμος τους φαρμάκι.
Κι αὐτὰ ποὺ τώρα μὲ ρωτᾶς καὶ ποὺ παρακαλεῖς με,
δὲ θὰ τὰ πω τριγυριστὰ καὶ δὲ θὰ σὲ γελάσω,
παρὰ ὅσα μοῦ 'πε ὁ ἄλαθος τῆς θάλασσας ὁ γέρος,
ἕνα πρὸς ἕνα θά 'χης τα, καὶ λόγο δὲ θὰ κρύψω.
Στὴν Αἴγυπτο, σὰ γύρευα γιὰ ἐδῶ νὰ ξεκινήσω,
μὲ κράτησαν οἱ ἀθάνατοι, τὶ δὲν τοὺς εἶχα κάνει
τὴν ταχτικὴ ἑκατοβοδιά, κι ἐκεῖνοι πάντα θέλουν
τὶς προσταγὲς ποὺ ἀφήνουνε νὰ μὴν τὶς ἀστοχοῦμε.
Εἶναι νησὶ στὴ θάλασσα τὴν πολυκυματοῦσα,
κατάμπροστα στὴν Αἴγυπτο, καὶ Φάρο τ' ὀνομάζουν·
μακριὰ νὰ ποῦμε ὅσο μπορεῖ καράβι σὲ μιὰ μέρα
νὰ φτάση, ἂν πρύμος ἄνεμος φυσάη καλὰ ὡς τὸ τέλος·
κι ἔχει λιμάνι ἀπάνεμο, ποὺ κεῖθε τὰ καράβια
ἀνοίγουνε στὰ πέλαγα, σκοῦρο νερὸ σὰν πάρουν.
Εἴκοσι μέρες οἱ θεοὶ μ' εἶχαν ἐκεῖ κλεισμένο,
κι ἀνέμοι ἀπὸ τὰ πέλαγα δὲ μοῦ φυσοῦσαν πρύμοι,
ποὺ τὰ καράβια σπρώχνουνε στοῦ ὠκεανοῦ τὰ πλάτια.
Καὶ πιὰ δὲ θὰ μᾶς μνήσκανε μήτε θροφὲς μήτ' ἄντρες,
ἂ δὲ μὲ σπλαχνιζότανε ἡ θεὰ ποὺ γλύτωσέ με,
τοῦ γέρου τοῦ θαλασσινοῦ, τοῦ θείου Πρωτέα ἡ κόρη,
ἡ Εἰδοθέα, ποὺ ἄγγιξα περίσσια τὴν καρδιά της.
Μὲ βρῆκε καὶ σερνόμουνα μόνος μακριὰ ἀπ' τοὺς ἄλλους,
ποὺ γύριζαν καὶ ψάρευαν μὲ τὰ γυρτὰ τ' ἀγκίστρια,
τὶ ἡ πεῖνα τοὺς τὰ θέριζε σκληρὰ τὰ σωθικά τους.
Αὐτὴ κοντά μου στάθηκε καὶ μίλησέ μου κι εἶπε·

«Ἄραγες νά 'σαι ἀνόητος κι ἀσύστατος, ὦ ξένε,
ἢ πίτηδες ἀφήνεσαι, καὶ θὲς νὰ τυραννιέσαι;
Καιρὸ κρατιέσαι στὸ νησί, τέλος νὰ βρῇς δὲ σώνεις,
καὶ τῶ συντρόφω σου ἡ καρδιὰ στοὺς πόνους μέσα λυώνει.»
Αὐτά 'πε, κι ἐγὼ γύρισα καὶ τῆς ἀπολογιέμαι·
«Ὅποια θεὰ κι ἂν εἶσαι ἐσύ, τὸ ποὺ ρωτᾶς θὰ μάθῃς·
δὲ μένω πίτηδες ἐδῶ, μόν' πρέπει νά 'χω κάνει
κάποια ἁμαρτία στοὺς θεοὺς ποὺ ὁρίζουνε τὰ οὐράνια.
Ὡς τόσο πές μου, τί οἱ θεοὶ τὸ καθετὶς γνωρίζουν,
ποιός μὲ μποδίζει ἀθάνατος καὶ μοῦ 'κλεισε τὸ δρόμο,
καὶ πῶς τὶς ψαροθάλασσες περνώντας θὰ γυρίσω;»
Αὐτὰ τῆς εἶπα, κι ἡ θεὰ μοῦ ἀπολογιέται ἀμέσως·
«Θὰ σοῦ μιλήσω, ξένε, ἐγὼ σωστὰ γιὰ ὅλα ἐτοῦτα.
Γέρος ἀλάθευτος ἐδῶ θαλασσινὸς συχνάζει,
ὁ ἀθάνατος Αἰγυπτιανὸς Πρωτέας, ποὺ τὰ βάθια
γνωρίζει ὅλης τῆς θάλασσας, τοῦ Ποσειδῶνα δοῦλος·
λὲν πὼς αὐτὸς μὲ γέννησε, καὶ πὼς γονιὸ τὸν ἔχω.
Καρτέρι ἐσὺ ἂ δυνόσουνα νὰ στήσῃς νὰ τὸν πιάσῃς,
τὸ δρόμο αὐτὸς θὰ σοῦ 'λεγε, τοῦ ταξιδιοῦ τὸ μάκρος,
καὶ πῶς τὰ πέλαα σκίζοντας στὸν τόπο σου θὰ φτάσῃς.
Κι αὐτὸς ἀκόμα θὰ σοῦ πῇ, ὦ διόθρεφτε, ἂν θελήσῃς,
ὅ,τι καλὸ κι ὅ,τι κακὸ στὸ σπιτικό σου 'γίνη,
σὰν ἔλειπες σὲ μακρινὰ καὶ δύσκολα ταξίδια.»
Ἔτσ' εἶπε, κι ἀπαντώντας της ἐγὼ τῆς κάνω τότες
«Λέγε μου τώρα ποῦ νὰ βρῶ καρτέρι γιὰ τὸ γέρο,
νὰ μὴ μοῦ φύγῃ ἂν τίποτις ἀκούσῃ ἢ ἀγναντέψῃ·
τί δύσκολό 'ναι τὸ θεὸ θνητὸς νὰ καταφέρῃ.»
Αὐτὰ τῆς εἶπα, κι ἡ θεὰ μοῦ ἀπολογήθη ἀμέσως·
«Θὰ σοῦ μιλήσω, ξένε, ἐγὼ μ' ἀλήθεια καὶ γιὰ δαῦτο.
Ἀπάνω στὰ μεσούρανα καθὼς ἀνέβη ὁ ἥλιος,
ἔρχετ' ἀπὸ τὸ πέλαγο ὁ ἀλάθευτος ὁ γέρος,
ἅμα τοῦ μπάτη ξανοιχτῇ τὸ μαῦρο σαγανάκι,
καὶ βγαίνει καὶ στὶς θολωτὲς σπηλιὲς γλυκοκοιμᾶται.
Γύρω του οἱ φώκιες, θρέμματα τῆς ὥριας Ἀμφιτρίτης,
πέφτουν κοπάδι βγαίνοντας ἀπὸ τὴν κυματοῦσα,
καὶ τὴν πικρὴ τὴ μυρουδιὰ τοῦ βάθου της σκορπᾶνε.

Ἐκεῖ πρὸς τὰ χαράματα σὲ φέρνω ἐγώ, κι ἀράδα
θὰ σᾶς πλαγιάσω μὲ τοὺς τρεῖς ποὺ θὰ καλοδιαλέξῃς
συντρόφους, τοὺς ἀξιώτερους ποὺ στὰ καράβια σου ἔχεις.
Κι ὅλες ἐγὼ τὶς μαριολιὲς θὰ σοῦ τὶς πῶ τοῦ γέρου.
πρῶτα στὶς φώκιες ἔρχεται καὶ τὶς μετράει ἀράδα
κι ὅταν τὶς φώκιες καλοδῇ καὶ τὶς καλομετρήσῃ,
σὰν πιστικὸς μὲ πρόβατα στὴ μέση τους πλαγιάζει.
Μιὰς τόνε δῆτε καὶ στρωθῇ, βάλτε καρδιά, κι ὁρμῶντας
κρατᾶτε τον, κι ἂς πολεμάῃ ἐκεῖνος νὰ ξεφύγῃ.
Μὲ κάθε ζωντανὸ τῆς γῆς θὰ σοφιστῇ νὰ μοιάσῃ,
νερὸ θὰ γίνῃ καὶ φωτιὰ θεόφλογη ὀμπροστά σας,
μὰ ἐσεῖς γερὰ κρατᾶτε τον, καὶ πιὸ βαριὰ ζουλᾶτε.
Ὅμως ὁ ἴδιος του ἄξαφνα σὰν κάνῃ νὰ ρωτήξῃ,
καὶ τόνε δῆτε μὲ μορφὴ σὰν ποὺ ἦταν πλαγιασμένος,
τραβᾶτε χέρι τότε ἐσεῖς, τὸ γέρο λευτερῶστε,
καὶ ρώταγέ τον, ἥρωα, ποιός θεὸς σὲ βασανίζει,
καὶ πῶς τὶς ψαροθάλασσες περνώντας θὰ γυρίσῃς.»
Αὐτά 'πε, καὶ στὴ θάλασσα βουτάει τὴν κυματοῦσα.
Κι ἐγὼ στὰ πλοῖα ξεκίνησα ποὺ στέκανε στὸν ἄμμο,
καὶ διάβαινα μὲ τὴν καρδιὰ περίσσια ταραγμένη.
Καὶ στὸ γιαλὸ σὰ ζύγωσα, καὶ πῆγα στὸ καράβι,
στρώνουμε δεῖπνο, κι ὕστερα πλακώνει ἡ θεία ἡ νύχτα·
καὶ γέρνουμε, καὶ παίρνει μας ὁ ὕπνος στ' ἀκρογιάλι.
Ἔφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
καὶ τράβηξα γιαλὸ γιαλὸ μπρὸς στὰ πλατιὰ πελάγη,
παρακαλῶντας τοὺς θεούς, μὲ τρεῖς μαζὶ συντρόφους,
ποὺ ὅ,τι καταπιανόντουσαν τρανὴ τοὺς εἶχα πίστη.
    Κι ἀπ' τοῦ πελάου τὶς ἀγκαλιὲς προβάλλοντας ἐκείνη,
φέρνει φωκήσα τέσσερα τομάρια νιογδαρμένα
στὸ νοῦ της μελετῶντας πῶς τὸ γέρο νὰ γελάσῃ.
Κι ἀφοῦ στοὺς ἄμμους χάραξε πλαγιάσματα, καθόταν
καὶ πρόσμενε· καὶ σμίξαμε κι ἐμεῖς· ἀράδα τότες
μᾶς γέρνει, καὶ καθένα μας σκεπάζει μὲ τομάρι.
Φριχτὸ καρτέρι θά 'τανε, τὶ βώχα τοῦ θανάτου
ἀπὸ τὶς θαλασσόθρεφτες μᾶς τυραννοῦσε φώκιες.
Καὶ ποιός κοιμᾶται μὲ θεριὰ σιμά του πελαγήσα;

Όμως μᾶς γλύτωσε ἴδια της μὲ σόφισμα δικό της·
βάζει μοσκιὰ μυρόβολη σὲ καθενὸς ρουθούνι,
καὶ τοῦ θαλασσινοῦ θεριοῦ τὴ μυρουδιὰ ἀφανίζει.
Ὁλοπρωὶς προσμέναμε μ' ἀπόφαση στὸ νοῦ μας.
κι ἦρθαν οἱ φώκιες μαζωχτὲς ἀπὸ τὰ βάθια ἀράδα
στὸ περιγιάλι πλάγιασαν. κι ἀπὰς στὸ μεσημέρι
κι ὁ γέρος ἦρθε ἀπ' τὰ βαθιά, καὶ βρίσκοντας τὶς φώκιες
τὶς παχουλές, τὶς μέτρησε μιὰ μιὰ καὶ τὶς καλόειδε.
Πρώτους ἐμᾶς λογάριασε στὸ μέτρημα, κι ὁ νοῦς του
δὲν ἔβαλε τὴν πονηριά, μόν' πλάγιασε κι ἐκεῖνος.
Τότες μὲ βουὴ χουμίξαμε, καὶ ξάφνου ἀδράξαμέ τον·
αὐτὸς τὴν τέχνη δὲν ξεχνάει, καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα γίνη
λιοντάρι μὲ τὴ χήτη του, κατόπι ἀμέσως φίδι
κι ἀγριόχοιρος, καὶ πάρδαλη, τέλος νερὸ τρεχάτο,
καὶ δέντρο ἀψηλοφύλλωτο. Κι ἐμεῖς τὴν ὥρα ἐκείνη
γερὰ τόνε κρατούσαμε μ' ἀπόφαση στὸ νοῦ μας.
Μὰ τέλος σὰν ἀπόκαμε ὁ παμπόνηρος ὁ γέρος,
ἄρχισε τότες νὰ ρωτάη, κι αὐτὰ τὰ λόγια μοῦ 'πε·
«Ὦ γιὲ τοῦ 'Ατρέα, ποιός θεὸς κατηχημένο σ' ἔχει,
καὶ μὲ τὸ ζόρι ξαφνικὰ μ' ἀδράχνεις; Τί γυρεύεις;»
Αὐτὰ μὲ ρώτηξε, κι ἐγὼ γυρίζω καὶ τοῦ κάνω·
«Γνωρίζεις, γέρο· τί ρωτᾶς νὰ μὲ πλανέσης τάχα;
Τόσον καιρὸ μὲς στὸ νησὶ κρατιέμαι αὐτό, καὶ κάποιο
τέλος νὰ βρῶ δὲ δύνουμαι, μόνε ἡ καρδιά μου λιώνει.
Μὰ πές μου ἐσύ, γιατ' οἱ θεοὶ τὸ καθετὶς γνωρίζουν,
ποιός μὲ μποδίζει ἀθάνατος, καὶ μοῦ 'κλεισε τὸ δρόμο:
καὶ πῶς τὰ ψαροπέλαγα περνώντας θὰ γυρίσω;»
Εἶπα, κι ἐκεῖνος γύρισε καὶ μοῦ ἀποκρίθη ἀμέσως·
«Στὸ Δία καὶ στοὺς ἄλλους θεοὺς πρῶτα ἔπρεπε νὰ κάνης
καλὲς θυσίες, πρὶ νὰ μπῆς στὸ πλοῖο, γιὰ νὰ γυρίσης
τὰ μαῦρα πέλαα σκίζοντας, στὴν ποθητὴ πατρίδα.
Τί δὲν τὸ θέλει ἡ μοῖρα σου νὰ δῆς δικοὺς καὶ φίλους,
μήτε νὰ ρθῆς στὸν τόπο σου καὶ στὸ νοικοκυριό σου,
πρὶν ξανανέβης τοῦ Αἴγυπτου τὸ διόσταλτο ποτάμι,
καὶ κάμης ἑκατοβοδιῶν ἱερὲς ἐκεῖ θυσίες
γιὰ τοὺς ἀθάνατους θεοὺς ποὺ ὁρίζουνε τὰ οὐράνια·

καὶ τότες θὰ σοῦ δώσουνε τὸ δρόμο που γυρεύεις. »
Αὐτὰ εἶπε· καὶ σὰν τ' ἄκουσα ῥαγίστηκε ἡ καρδιά μου,
ποὺ μὲς στο πέλαγο τ' ἀγνὸ μὲ πρόσταξε νὰ σύρω
πίσω στὸν Αἴγυπτο, μακρὺ καὶ δύσκολο ταξίδι.
Ὡς τόσο πάλε τοῦ ἄνοιξα μιλιά, καὶ τοῦ ξανάειπα·
« Αὐτὰ καθὼς τὰ πρόσταξες, ὦ γέρο, θὰ τὰ κάμω.
Μα πές μου ἀληθινὰ κι αὐτό· γυρίσαν τάχας ὅλοι
μὲ τὰ καράβια οἱ Ἀχαιοὶ ποὺ πίσω στὴν Τρωάδα
ὁ ἥρωας Νέστορας κι ἐγὼ τοὺς εἴχαμε ἀφησμένους,
ἢ τοὔ'ρθε κανενὸς κακὸ μὲς στὸ καράβι τέλος,
ἢ καὶ σὲ χέρια φίλων του, ἀπ' τὸν πόλεμο κατόπι ; »
Αὐτὰ εἶπα, κι ἐκειὸς γύρισε καὶ μ' ἀποκρίθη ἀμέσως·
« Τοῦ Ἀτρέα ὦ γιέ, τί τὰ ρωτᾶς αὐτά ; Σοῦ λέω δὲν πρέπει
ὅσα στὸ νοῦ μου ἐγὼ κρατῶ νὰ ξέρῃς καὶ νὰ μάθῃς,
τι δὲ θὰ μείνῃς ἄκλαιγος πολλὴ ὥρα, σὰν τ' ἀκούσῃς.
Πολλοὶ ἀπ' ἐκειοὺς τελειώσανε, μὰ καὶ πολλοὶ ἀπομεῖναν·
ἀπ' ἀρχηγοὺς χαλκοάρματων Ἀχαιῶνε δυὸ μονάχοι
χαθήκανε στὸ γυρισμό· στὸν πόλεμο κι ἐσύ 'σουν.
Ἕνας ἀκόμα ζωντανὸς στὶς θάλασσες κρατιέται.
Τέλειωσ' ὁ Αἴαντας μαζὶ μὲ τὰ μακρόκουπά του
καράβια. Πρῶτα στὶς Γυρὲς τὸν πῆρε ὁ Ποσειδῶνας,
πέτρες θεόρατες, κι ἐκεῖ τὸν ἔσωσ' ἀπ' τὸ κῦμα·
θὰ γλύτωνε, ὅσο ἡ Ἀθηνᾶ κι ἂν τοῦ κρατοῦσε πάθος,
λόγο ἂ δὲν ἔβγαζε βαρὺ στὸ σκοτισμό του ἀπάνω,
πῶς ξέφυγε τὰ κύματα στὸ πεῖσμα τῶν θεῶνε.
Κι ὁ Ποσειδώνας ἄκουσε τ' ἀγέρωχά του λόγια,
κι ἀδράχνει τὸ τρικράνι του στὰ δυνατά του χέρια,
χτυπάει τὸ βράχο τῆς Γυρῆς, καὶ τόνε σκίζει· μέρος
ἔμειν' ἐκεῖ, καὶ στὸ γιαλὸ πετάχτηκε ἄλλο μέρος,
ποὺ ὁ Αἴαντας κρατιότανε μὲς στὴν πολλή του ζάλη,
καὶ τόνε ρίχτει στοὺς βυθοὺς τοῦ ἀπέραντου πελάγου.
Ἔτσι ἀφανίστη ὁ Αἴαντας ἁρμύρα ἀφοῦ κατάπιε.
Μὰ ὁ ἀδερφός σου γλύτωσε στὰ βαθουλά του πλοῖα,
τὶ ἡ Ἥρα ἡ πολυδόξαστη τοῦ στάθη σωτηριά του.
Ὅμως σὰν κοντοζύγωνε τὸν ἁψηλὸ Μαλέα,
μπόρα τὸν παίρνει ξαφνική, καὶ τὸν πετάει πελάγου.

καθὼς βαριαναστέναζε, πρὸς ξενικὸ ἀκρογιάλι,
ποὺ ὁ Θυέστης εἶχε μιὰ φορὰ τοὺς πύργους του καὶ ζοῦσε,
καὶ τώρα ὁ γιός του ὁ Αἴγιστος τοὺς εἶχε κατοικιά του.
Μὰ κι ἀποκεῖθε βολικὸς σὰ φάνη ὁ γυρισμός τους,
καὶ πρύμο οἱ θεοὶ τοὺς φύσηξαν, καὶ στὴν πατρίδα φτάσαν,
χαίροντας τότες πάτησε τὸ πατρικὸ τὸ χῶμα,
καὶ τό 'πιασε, καὶ μὲ πολλὰ θερμὰ τὸ φίλαε δάκρια,
ποὺ πάλε τὴν ἀξιώθηκε τὴν ποθητὴ πατρίδα.
Κι ἀπὸ τὴ βίγλα ὁ φύλακας ἀμέσως τὸν ξανοίγει,
ποὺ ὁ πονηρὸς ὁ Αἴγιστος τὸν εἶχε ἐκεῖ στημένο·
τοῦ 'χε ταμένη πλερωμὴ δυὸ τάλαντα χρυσάφι·
μέρα καὶ νύχτα φύλαγε νὰ μὴν κρυφοπεράση
καὶ πέση καταπάνω τους μὲ τ' ἄρματα στὸ χέρι.
Καὶ τρέχει φέρνει μήνυμα τοῦ βασιλιᾶ στὸν πύργο.
Κι εὐτὺς σοφίστη ὁ Αἴγιστος θεοπόνηρο παιχνίδι·
εἴκοσι παίρνει διαλεχτὰ τῆς χώρας παλληκάρια,
τοὺς κρύβει, καὶ προστάζει ἀλλοῦ τραπέζι νὰ τοιμάσουν.
Πῆγε τὸν 'Αγαμέμνονα ὁ ἴδιος νὰ τὸν καλέση
μὲ ἀλόγατα καὶ μ' ἅμαξες, κακὰ στὸ νοῦ γυρνώντας.
Τὸν ἀνεβάζει ἀνήξερο στὸ δεῖπνο, καὶ κατόπι
τὸν κόβει σὰν ποὺ κόβουνε μὲς στὸ παχνὶ τὸ βόδι.
Κανένας δὲν ἀπόμεινε τοῦ γιοῦ τοῦ 'Ατρέα βλάμης,
καὶ μήτε τοῦ Αἴγιστου, παρὰ στοὺς πύργους σκοτωθῆκαν.
Αὐτὰ μοῦ 'πε, κι ἐμένανε ραγίστηκε ἡ καρδιά μου·
καὶ κάθισα στὴν ἀμμουδιὰ καὶ τό 'ριξα στὸ κλάμα,
καὶ μήτε ζωὴ μήτε ἥλιου φῶς δὲν ἤθελε ἡ ψυχή μου.
Καὶ σὰ χαμοκυλίστηκα καὶ χόρτασα τὸ κλάμα,
τότες μοῦ λέει ὁ ἀλάθευτος τῆς θάλασσας ὁ γέρος.
« Μὴν παρακλαῖς ἀνέπαυα, γιὲ τοῦ 'Ατρέα, τὸ κλάμα
δὲ μᾶς φελᾶ, μόν' κοίταξε πῶς γλήγορα νὰ φτάσης
στὸν τόπο σου, κι ἢ ζωντανὸ θὰ τόνε βρῆς ἀκόμα,
ἢ νὰ τὸν κόψη πρόλαβε ὁ 'Ορέστης, κι ἐσὺ τότες
προφταίνεις νὰ παραβρεθῆς στὸ νεκρικὸ τραπέζι. »
Αὐτὰ μοῦ 'πε, κι ἐμένανε συνέφερε ἡ καρδιά μου,
κι ἡ ἀντρειωμένη μου ψυχή, μ' ὅλη τὴ θλίψη πού 'χε.
Τότες μ' αὐτὰ τοῦ μίλησα τὰ φτερωμένα λόγια.

« Τούτους τους ξέρω πιά· μὰ ἐσὺ τὸν τρίτο λέγε μου ἄντρα,
ποὺ στὰ πλατιὰ τὰ πέλαγα ζώντας κρατιέται ἀκόμα,
ἢ καὶ νεκρός, — μὰ θέλω ἐγὼ νὰ μάθω, κι ἂς λυπᾶμαι. »
Ἔτσ' εἶπα, κι αὐτὸς γύρισε κι ἀπολογιὰ μοῦ κάνει·
« Εἶν' τοῦ Λαέρτη ὁ γιὸς αὐτός, ποὺ κατοικεῖ στὸ Θιάκι.
Τὸν εἶδα ἐγὼ σ' ἕνα νησὶ δάκρυα πολλὰ νὰ χύνῃ,
στῆς θέαινας τῆς Καλυψῶς, που δίχως θέλησή του
κρατάει τον, καὶ δὲ δύνεται νὰ δῆ γλυκειὰ πατρίδα·
τὶ μήτε πλοῖα μὲ τὰ κουπιὰ μήτε συντρόφους ἔχει,
ποὺ νὰ τὸν πάρουν ἀπ' ἐκεῖ στῆς θάλασσας τὰ πλάτια.
Κι ἐσύ, Μενέλαε διόθρεφτε, τῆς μοίρας σου δὲν εἶναι
στ' Ἄργος τ' ἀλογοβόσκητο νὰ λυώσῃς τὴ ζωή σου,
παρὰ στὰ πέρατα τῆς γῆς, στὰ Ἠλύσια τὰ λημέρια,
ποὺ 'ναι ὁ ξανθὸς Ραδάμανθης, οἱ θεοὶ θένα σὲ στείλουν,
ἐκεῖ ποὺ οἱ μέρες τῶν θνητῶν ἀνάλαφρες διαβαίνουν·
δὲν ἔχει οὔτε χειμώνα εκεῖ, μήτε βροχὴ καὶ χιόνι,
μόνε τ' ἀγέρι τὸ γλυκὸ τοῦ Ζέφυρου ἀνεβάζει
παντοτινὰ ὁ Ὠκεανός, καὶ τοὺς θνητοὺς δροσίζει·
τὶ ἔχεις τὴν Ἑλένη ἐσύ, κι εἶσαι γαμπρὸς τοῦ Δία. »
Αὐτὰ εἶπε, καὶ στὴ θάλασσα βουτάει τὴν κυματοῦσα.
Καὶ πέρα ἐγὼ στοὺς θεόμοιαστους συντρόφους καὶ στὰ πλοῖα
ξεκίνησα μὲ τὴν καρδιὰ περίσσια ταραγμένη.
Καὶ σάνε κατεβήκαμε στὸ πλοῖο καὶ στ' ἀκρογιάλι,
τὸ δεῖπνο μας τοιμάσαμε, κι ἡ θεία σὰν ἦρθε ἡ νύχτα,
νὰ κοιμηθοῦμε πέσαμε πὰς τοῦ γιαλοῦ τὴν ἄκρη.
Σὰ φάνη ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
πρῶτα στὴ λαμπροθάλασσα τραβᾶμε τὰ καράβια,
καὶ τὰ κατάρτια στήνουμε μ' ἀπάνω τὰ πανιά τους.
Μπῆκαν κι ἐκεῖνοι, κάθισαν ἀράδα στὰ σανίδια,
καὶ τὸν ἀστραφτερὸ γιαλὸ μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν.
Στὸν οὐρανόχυτο Αἴγυπτο μπῆκαν τὰ πλοῖα κι ἀράξαν,
καὶ τέλεσα ἑκατοβοδιῶν καλὲς ἐκεῖ θυσίες·
καὶ τῶν θεῶν τὴ μάνητα σὰν ἔπαψα, μνημούρι
τοῦ Ἀγαμέμνονα ἔστησα, νὰ ζήσῃ τ' ὄνομά του.
Καὶ σὰν τὰ τέλειωσα, ἔφυγα· μοῦ στεῖλαν πρύμο ἀγέρα
οἱ ἀθάνατοι, καὶ στὴ γλυκειὰ μὲ φέρανε πατρίδα.

Ὡς τόσο, δέξου τώρα ἐσὺ στοὺς πύργους μου νὰ μείνῃς,
ὡσότου μέρες ἕντεκα ἢ καὶ δώδεκα νὰ γίνουν·
πρέπουμενα σὲ προβοδῶ ἐγὼ τότε, καὶ σοῦ δίνω
δῶρα λαμπρά, τρία ἄλογα κι ἀμάξι σκαλισμένο,
καὶ κρασοπότηρο ὄμορφο, νὰ στάζῃς τῶν θεῶνε,
καὶ βλέποντάς το ὁλοζωῆς ἐμένα νὰ θυμᾶσαι. »
Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κάνει·
« Τοῦ Ἀτρέα γιέ, νὰ μὲ κρατᾶς μὴ θὲς ἐδῶ σὲ μάκρος.
Ἐγὼ καὶ χρόνο δέχουμαι νὰ κάθουμαι κοντά σου,
χωρὶς νὰ λαχταράῃ γονιοὺς καὶ σπιτικὸ ἡ ψυχή μου,
γιατὶ μὲ γλύκα σ' ἀγρικῶ νὰ λὲς καὶ νὰ δηγέσαι.
Μὰ θὰ 'χουν οἱ συντρόφοι μου στὴν Πύλο στενοχώρια,
κι ἐσὺ πολὺν καιρὸ ζητᾶς ἐδῶ νὰ μὲ κρατήσῃς.
Δῶρο ὅ,τι δώσῃς μου, τιμὴ θὰ τό 'χω καὶ καμάρι·
τ' ἀλόγατα ὅμως δὲν μπορῶ στὸ Θιάκι νὰ τὰ φέρω,
μόνε θὰ σοῦ τ' ἀφήσω ἐδῶ, νὰ τὰ χαρῇς, ποὺ ὁρίζεις
μεγάλη ὁλόγυρα ἁπλωσιά, μὲ περισσὸ τριφύλλι,
μὲ κύπερη, μὲ στάρι, ζειά, καὶ φουντωτὸ κριθάρι.
Στὸ Θιάκι ἐμεῖς δὲν ἔχουμε δρόμους πλατιούς, λιβάδια·
γιδότοπος, πιὸ νόστιμος ἀπ' ἀλογῆσες χῶρες.
Μήτ' ἄλογα δὲ βρίσκουνται, μήτε λιβάδια ἀπάνω
στὰ θαλασσόζωστα νησιά, κι ἀπ' ὅλα δὰ στὸ Θιάκι. »
Αὐτά εἶπε· χαμογέλασε ὁ τρανόφωνος Μενέλαος,
καὶ τόνε λαφροχάδεψε κι ὀνόμασέ τον κι εἶπε·
« Αἷμα καλό, παιδάκι μου, τὰ λόγια σου μοῦ δείχνουν·
σοῦ ἀλλάζω τ' ἄλογα, μπορῶ κι ἀλλιῶς νὰ σὲ φιλέψω·
ἀπ' ὅσα δῶρα σπίτι μου φυλάω θησαυρισμένα,
σοῦ δίνω τ' ὀμορφότερο, τὸ πιὸ βαριότιμό μου.
Σοῦ δίνω ψιλοδούλευτο κροντήρι, ὅλο ἀσήμι,
κι ἀπάνωθε τὰ χείλη του μὲ μάλαμα σμιγμένα·
δουλειὰ τοῦ Ἡφαίστου· ὁ Φαίδιμος ὁ ἥρωας τό 'χε δώσει,
ὁ ρήγας τῶν Σιδονιτῶν, τότες ποὺ ἐδῶ γυρνώντας
στ' ἀρχοντικά του κόνεψα· δικό σου νά 'ναι θέλω. »
Τέτοιες κουβέντες ἔκαναν ἐκεῖνοι ἀνάμεσό τους·
κι οἱ καλεσμένοι μπαίνανε στοῦ βασιλιᾶ τοὺς πύργους,
κι φέρναν ἄλλοι πρόβατα, κι ἄλλοι κρασὶ γιὰ ἥρωους·

τὰ σιταρόψωμα ἔστειλναν οἱ λυγερὲς κυράδες,
καὶ μὲς τοὺς βασιλόπυργους τοιμάζαν τὸ τραπέζι.
    Καὶ στοῦ Ὀδυσσέα κατάμπροστα οἱ μνηστῆρες τὰ παλάτια
δισκοβολώντας γλέντιζαν καὶ ρίχνοντας κοντάρια
σὲ γῆς στρωτή, ποὺ ἀδιάντροπα ἐκεῖ πάντα μαζευόνταν.
Μὰ οἱ ἀρχηγοὶ κι οἱ πρῶτοι τους στὴν παλληκαρωσύνη,
ὁ Ἀντινος κι ὁ θεόμοιαστος Εὐρύμαχος, καθόνταν.
Σ' ἐτούτους ὁ Νοήμονας, ὁ γιὸς τοῦ Φρόνιου ἦρθε,
καὶ στὸν Ἀντίνο μίλησε, καὶ ρώτηξέ τον κι εἶπε·
    «Ἀντίνο, τάχα ξέρουμε, γιά ὁ νοῦς μας δὲν κατέχει,
τοὺς ἄμμους ὁ Τηλέμαχος τῆς Πύλος πότε ἀφήνει;
Μὲ τὸ καράβι μου ἔφυγε, καὶ τό 'γω ἀνάγκη τώρα,
πέρα νὰ πάω, στὴν Ἤλιδα, ποὺ δώδεκα φοράδες
μοῦ θρέφουνε δουλευτικὰ μὰ ἀδάμαστα μουλάρια,
ποὺ ἤθελα ἐδῶ κανένα τους νὰ φέρω νὰ δαμάσω.»
    Εἶπε, κι ἐκεῖνοι θάμασαν· τί στοῦ Νηλέα τὴν Πύλο
δὲν ἔλεγαν πὼς μίσεψε, μόν' κάπου στὴν ξοχή του,
γιά μὲ τὰ πρόβατα ἔμνησκε, γιά στοῦ χοιροβοσκοῦ του.
    Κι ὁ Ἀντίνος, τοῦ Εὐπείθη ὁ γιός, τοῦ μίλησε καὶ τοὺ εἶπε·
«Πές μου σωστά, πότ' ἔφυγε, καὶ ποιούς μαζί του πῆρε;
τάχα Θιακήσους διαλεχτούς, γιά πλερωτοὺς καὶ δούλους;
Γιατὶ κι αὐτὸ θὰ τό 'κανε. Πές μου ἀνοιχτὰ κι ἐτοῦτο,
νὰ ξέρω· τὸ καράβι σου, σ'τὸ πῆρε μὲ τὸ ζόρι,
ἢ τάχα σὲ καλόπιασε, καὶ τό 'δωσες μονάχος;»
    Καὶ γύρισε ὁ Νοήμονας τοῦ Φρόνιου ὁ γιὸς καὶ τοῦ εἶπε·
«Τοῦ τό 'δωσα ἀπὸ λόγου μου· τί τάχα θά 'κανε ἄλλος,
ἂν τέτοιος ἄντρας, ἔχοντας ἔννοιες πολλὲς στὸ νοῦ του,
παρακαλοῦσε; Δύσκολο νὰ τοῦ ἀρνηθῇς τὴ χάρη.
Πῆρε μαζί του τοῦ Θιακιοῦ τὰ πρῶτα παλληκάρια,
κι εἶδα ἀρχηγὸ τὸ Μέντορα νὰ μπαίνῃ στὸ καράβι,
ἴσως καὶ νά 'τανε θεὸς ποὺ τοῦ 'μοιαζε περίσσια.
Μὰ αὐτὸ ἀπορῶ· ποὺ ἐχτὲς ταχὺ τὸ Μέντορα ἐδῶ εἶδα,
κι ὡς τόσο μπῆκε τότε αὐτὸς στὸ πλοῖο νὰ πάῃ στὴν Πύλο.»
    Ἅμα εἶπε τοῦτα, κίνησε στὸ σπίτι τοῦ γονιοῦ του·
μὰ οἱ δυὸ ἐκεῖνοι ποὺ ἄκουγαν ταράχτηκε ἡ ψυχή τους,
καὶ τοὺς μνηστῆρες κάθισαν, καὶ πάψαν τους ἀγῶνες.

Κι ὁ Ἀντίνος, τοῦ Εὐπείθη ὁ γιός, τοὺς μίλησε μὲ πίκρα,
τὶ λύσσα τὰ συνέπαιρνε τὰ μαῦρα σωθικά του,
καὶ μοιάζανε τὰ μάτια του σὰ λαμπερὲς δυὸ φλόγες·
«Γιὰ δὲς μεγάλο κάμωμα, ταξίδι νὰ τολμήση,
ποὺ λέγαμε ὁ Τηλέμαχος πὼς δὲν τὰ βγάζει πέρα.
Σὲ τόσων πεῖσμα ἕνα παιδὶ νὰ πάρη πλοῖο νὰ φύγη,
ἀφοῦ τοῦ τόπου διάλεξε τὰ πρῶτα παλληκάρια.
Ἀρχίζει κι ἀπ᾽ τὰ πρῶτα του χερότερα ποὺ ὁ Δίας
νὰ τόνε σπάση πρὶν ἐρθῆ καὶ βάσανα μᾶς φέρη.
Μὰ πλοῖο δόστε μου γοργὸ καὶ εἰκοσαριὰ συντρόφους
καρτέρι νὰ τοῦ στήσω ἐγὼ καὶ νὰ παραμονέψω
μὲς στὰ στενὰ ἐκεῖ τοῦ Θιακιοῦ καὶ τῶν βραχιῶν τῆς Σάμης,
νὰ τὸ καῆ ποὺ ἀρμένισε γιὰ χάρη τοῦ γονιοῦ του.»
Εἶπε, κι οἱ ἄλλοι στέργανε καὶ θαρρεσιὰ τοῦ δίναν·
κατόπι σηκωθήκανε καὶ στὸ παλάτι μπῆκαν.
Ὅμως πολὺ δὲν ἄργησε νὰ μάθη ἡ Πηνελόπη
ὅσα οἱ μνηστῆρες μυστικὰ στὸ νοῦ τους μαγειρεῦαν,
τὶ ὁ κήρυκας ὁ Νέδοντας τῆς τά ᾽πε, ποὺ ἄκουσέ τα,
ὄντας παρόξω τῆς αὐλῆς, ποὺ ἐκεῖ τὰ κρυφοπλέκναν,
καὶ μπῆκε νὰ τὰ μπιστευτῆ τῆς Πηνελόπης μέσα.
Καὶ στὸ κατώφλι ποὺ εἶδέ τον ἡ Πηνελόπη, ἀρχίζει·
«Τί σ᾽ ἔστειλαν, ὦ κήρυκα, ἐδῶ οἱ τρανοὶ μνηστῆρες,
τάχα τὶς δοῦλες τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέα νὰ προστάξης
νὰ πάψουν τὶς σπιτοδουλειὲς καὶ δεῖπνο νὰ τοὺς στρώσουν;
Νὰ μὴν τὸ σώσουν ἄλλα πιὰ νὰ δοῦνε γάμου γλέντια,
μόνε νὰ φᾶνε ἐδῶ ἂς ἐρθοῦν τὸ δεῖπνο τὸ στερνό τους.
Ποὺ ἐδῶ μαζεύεστε καὶ βιὸς μεγάλο καταλεῖτε,
τὰ πλούτια τοῦ Τηλέμαχου, καὶ τάχα ἀπ᾽ τοὺς γονιούς σας,
σὰν ἤσαστε μωρὰ παιδιά, δὲν τό ᾽χετε ἀκουσμένο
τὸ τί τοὺς στάθηκε ἐκεινοὺς ὁ θεῖος ὁ Ὀδυσσέας,
ποὺ κανενός τους ἄδικο μήτ᾽ ἔκαμε μήτε εἶπε,
σὰν ποὺ στὸν κόσμο συνηθοῦν οἱ θεϊκοὶ οἱ ρηγάδες,
κι ἄλλο ἄξαφνα θνητὸ μισοῦν, ἄλλο θνητὸ ἀγαπᾶνε.
Ἐκεῖνος σὲ ἄντρα ὑβριστικὰ δὲ φέρθηκε ποτές του,
μὰ ἐσᾶς κι ὁ νοῦς σας φανερὸς καὶ τ᾽ ἄπρεπά σας ἔργα,
καὶ χάρη, ἂ σᾶς γενῆ καλό, κατόπι δὲν κρατᾶτε.»

Καὶ τότε ὁ πολυστόχαστος ὁ Μέδοντας τῆς εἶπε·
«Νά ᾽ταν αὐτό, βασίλισσα, τὸ πιὸ βαρὺ κακό μας·
μὰ ἕν᾽ ἄλλο ἀκόμα πιὸ βαρὺ καὶ φοβερὸ οἱ μνηστῆρες
τὴν ὥρα αὐτὴ σκαρώνουνε, ποὺ ὁ Δίας νὰ τὸ χαλάση.
Πασκίζουν τὸν Τηλέμαχο στὸ γυρισμὸ νὰ κόψουν,
ποὺ νὰ ζητήση μίσεψε μαντάτα τοῦ γονιοῦ του,
στὴ θεία τὴ Λακεδαίμονα καὶ στὴν καλὴ τὴν Πύλο.»
Εἶπε, κι ἐκείνης κόπηκαν τὰ γόνατα, ἡ καρδιά της·
ὥρα πολλὴ τὴ γλῶσσα της ἀμιλησιὰ κρατοῦσε,
τὰ μάτια δάκρυα γέμισαν, καὶ πιάστηκε ἡ φωνή της.
Τέλος αὐτὰ τοῦ μίλησε τὰ λόγια· «Κήρυκά μου,
τί μοῦ ᾽φυγε τ᾽ ἀγόρι μου; Δὲν εἶχε αὐτὸς ἀνάγκη
νὰ μπῆ στὰ πλοῖα τὰ γοργά, ποὺ γιὰ τοὺς ἄντρες εἶναι
σὰν ἄλογα τῆς θάλασσας, νὰ τοὺς πελαγοφέρνουν.
Ἢ τάχατες μήτε ὄνομα στὴ γῆς νὰ μὴν τοῦ μείνη;»
Κι ὁ γνωστικὸς ὁ Μέδοντας ἀπολογήθη κι εἶπε.
«Δὲν ξέρω ἂν θεὸς τὸν κίνησε, γιὰ τοῦ ᾽ρθε ἀπὸ βουλή του,
νὰ πάη στὴν Πύλο τοῦ γονιοῦ τὸ γυρισμὸ νὰ μάθη,
ἢ ἂν τέλειωσε, ποιό στάθηκε τὸ τέλος του ν᾽ ἀκούση.»
Αὐτὰ σὰν εἶπε, γύρισε μὲς στοῦ Ὀδυσσέα τοὺς πύργους.
Κι ἐκείνη τὴν ψυχόδερνε καὶ τὴ βαροῦσε ὁ πόνος,
καὶ μήτε σ᾽ ἕνα ἀπ᾽ τὰ θρονιὰ δὲν μπόρειε νὰ καθίση,
παρὰ στοῦ καλοκάμωτου θαλάμου τὸ κατώφλι
κάθισε δάκρυα χύνοντας πικρά, κι οἱ παρακόρες,
γριὲς καὶ νιὲς τοῦ παλατιοῦ, μαζί της σιγοκλαῖγαν.
Κι ἐκείνη βαριοκλαίγοντας τοὺς εἶπε· «Ἀγαπημένες,
ἀκοῦστε· πιότερα δεινὰ μοῦ ᾽δωσ᾽ ἐμένα ὁ Δίας
ἀπ᾽ ὅλες ποὺ γεννήθηκαν καὶ ζήσανε μαζί μου.
Λαμπρὸ καὶ λιονταρόψυχο πρῶτα στερήθηκα ἄντρα,
μὲ μύρια μὲς στοὺς Δαναοὺς καμάρια στολισμένο,
ποὺ στὴν Ἑλλάδα ἡ δόξα του καὶ στ᾽ Ἄργος ὅλο βγῆκε.
Τώρ᾽ ἀπ᾽ ἐδῶ μοῦ ἁρπάξανε οἱ ἀνέμοι καὶ τὸ γιό μου,
ἀνάκουστα, καὶ μίσεψε χωρὶς νὰ τόνε νιώσω.
Ἀπόνετες, ποὺ καμιανῆς δὲν πέρασε ἀπ᾽ τὸ νοῦ σας
νὰ μὲ ξυπνῆστε, ἂν καὶ καλὰ τὰ ξέρατε ἐσεῖς ὅλα,
τότες ποὺ μπῆκε στὸ βαθὺ καὶ μελανὸ καράβι.

Ἂν ἐγὼ τ' ἄκουα πὼς αὐτὸς ταξίδι μελετοῦσε,
θὰ 'μνησκε ἐδῶ, κι ἂς ἤτανε στὶς ξενιτειὲς ὁ νοῦς του·
ἀλλιῶς, νεκρὴ θὰ μ' ἄφηνε σ' αὐτὰ τὰ σπίτια μέσα.
Μὰ ἂς τρέξουν κι ἂς φωνάξουνε τὸ γέρο τὸ Δολίο,
ποὺ ὁ κυρης δοῦλο μοῦ 'δωσε πριχοῦ νὰ ρθῶ ἐδῶ πέρα,
καὶ μοῦ φυλάει τὸ σύδεντρο περβόλι· αὐτὸς νὰ σύρη
καὶ νὰ καθίση να τὰ πῆ ἕνα ἕνα τοῦ Λαέρτη,
ἴσως κι ὁ νοῦς του στοχαστῆ, καὶ τότες βγῆ στὸν κόσμο
καὶ σ' ὅλους παραπονεθῆ ποὺ βάλθηκαν κι ἐκείνου
καὶ τοῦ Ὀδυσσέα τοῦ ἰσόθεου τὸ γόνο ν' ἀφανίσουν. »

Κι ἡ Εὐρύκλεια ἡ παραμάνα της γυρνάει κι ἀπολογιέται·
« Καλή νυφοῦλα μου, ἔπαρε μαχαίρι νὰ μὲ κόψης,
γιά μὲς στὰ σπίτια σου ἄσε με· δὲ θὰ σοῦ κρύψω λόγο.
Τὰ γνώριζα ὅλα, κι ὅ,τι αὐτὸς μοῦ πρόσταξε, ἔδωκά του,
καὶ στάρι καὶ γλυκὸ κρασί· μὰ μέγα μοῦ 'βαλε ὅρκο
δώδεκα μέρες πρὶ γενοῦν νὰ μὴν τὸ ξεστομίσω,
ἢ πρὶν ἐσὺ ποθήσης τον καὶ μάθης το πὼς λείπει,
γιὰ νὰ μὴν κλαῖς καὶ μάς χαλνᾶς τὴν ὥρια σου τὴν ὄψη.
Μὰ σὰ λουστῆς καὶ καθαρὰ σὰ ντύσης τὸ κορμί σου,
καὶ μὲ τὶς βάγιες σου ἀνεβῆς στ' ἀνώγι, προσευχήσου
στοῦ Δία τοῦ αἰγιδόσκεπου τὴν κόρη τὴν Παλλάδα,
τὶ ἐκείνη κι ἀπὸ θάνατο μπορεῖ νὰ τόνε σώση.
Τοῦ δόλιου γέρου βάσανα καινούργια μὴν τοῦ δίνης·
θαρρῶ πὼς δὲν τ' ὀχτρεύουνται οἱ ἀθάνατοι τὸ γένος
τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀρκείσιου· πάντα δὰ κάποιος θὰ μείνη νὰ 'χη
τὰ σπιτια τ' ἀψηλόχτιστα καὶ τὰ παχιὰ χωράφια. »

Εἶπε, κι ἐκείνη μέρωσε, τῆς στέγνωσαν τὰ μάτια,
καὶ λούστηκε, καὶ φόρεσε καθάρια τὸ κορμί της,
κι ἀντάμα μὲ τὶς βάγιες της ἀνέβηκε στ' ἀνώγι,
καὶ στὸ πανέρι βάζοντας κριθάρι, προσευκιέται·

«Ἄκου με, τοῦ αἰγιδόσκεπου τοῦ Δία τρανὴ κόρη·
ἂν ὁ πολύβουλος ποτὲ Ὀδυσσέας στ' ἀρχοντικά του
ξυγγάτα σοῦ 'ψησε μεριὰ βοδιῶνε καὶ προβάτων,
αὐτὰ τώρα θυμήσου τα, καὶ σῶσε τ' ἀκριβό μου,
καὶ φύλαξέ τον ἀπ' ἐχτροὺς ἀπόκοτους καὶ μαύρους. »

Αὐτὰ εἶπε, καὶ ξεφώνισε· κι ἡ θεὰ τὴ συνακούγει.

Μα οἱ ἄλλοι στὰ βαθιόσκιωτα παλάτια ἀχολογοῦσαν,
κι ἀπὸ τοὺς ξεπαρμένους νιοὺς ἕνας αὐτὰ λαλοῦσε·
«Τὸ γάμο ἡ πολυγύρευτη βασίλισσα σκαρώνει,
τὴ μοίρα ὅμως τοῦ γιόκα της δὲν τὴ φαντάστη ἀκόμα.»
Αὐτὰ εἶπε, καὶ τί γίνουνταν, κι αὐτοὶ δὲ φανταζόνταν.
Ὁ Ἀντίνος τότες μίλησε κι αὐτὰ στους ἄλλους εἶπε·
«Γιὰ ἀφῆστε τα, καλότυχοι, τὰ λόγια τὰ μεγάλα,
μιὰ καὶ καλή, μὴ μέσαθε κανένας τὰ προφτάξῃ.
Μόνε ἂς σηκωθοῦμε σιγανά, κι ἂς βάλουμε σὲ δρόμο
αὐτὸ ποὺ βουλευτήκαμε στὸ λογισμό μας μέσα.»
Αὐτὰ εἶπε, καὶ διαλέξανε μιὰ εἰκοσαριὰ λεβέντες,
και στ' ἀκρογιάλι κίνησαν, πρὸς τὸ γοργὸ καράβι.
Ἀπ' ὅλα πρῶτα τράβηξαν τὸ πλοῖο κατὰ τὰ βάθια,
καὶ τὸ κατάρτι στήσανε καὶ τὰ πανιά του ἀπάνω,
και τὰ κουπιά τους στοὺς σκαρμοὺς μὲ τὰ λουριὰ τροπῶσαν,
ὅλα σωστά· τὰ ὁλόασπρα πανιὰ κατόπι ἀνοῖξαν,
καὶ τ' ἄρματα τοὺς φέρανε τὰ πρόθυμα κοπέλια.
Ἀράζουνε πρὸς τὸ γιαλὸ τὸ πλοῖο, κι ὄξω βγαίνουν·
ἐκεῖ δειπνήσανε, νὰ ρθῆ προσμένοντας τὸ βράδυ.
Ὡς τόσο κοίτεται ἡ καλὴ στ' ἀνώγι ἡ Πηνελόπη
χωρὶς θροφή, χωρὶς πιοτό, καὶ μόνη συλλογιέται
ὁ γιὸς ὁ παινεμένος της τὸ χάρο ἂν θὰ ξεφύγῃ,
ἢ θὰ τοῦ φὰν οἱ ἀπόκοτοι μνηστῆρες τὴ ζωή του.
Κι ὅσο λιοντάρι σκιάζεται σὲ πλῆθος μέσα ἀνθρώπων,
τριγύρω του σὰ μαζευτοῦν παγίδα νὰ τοῦ στήσουν,
τόσο κι ἐκείνη σάστιζε ὥσπου τὴν πῆρε ὁ ὕπνος·
καὶ πλαγιασμένη ἀπόμεινε καὶ λύθηκαν οἱ ἁρμοί της.
Τότες αὐτὸ σοφίστηκε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·
φάντασμα φτιάνει ποὺ ἔμοιαζε ἡ μορφή του μὲ γυναίκα,
τοῦ Ἰκάριου τοῦ τρανόψυχου τὴ θυγατέρα Ἰφτίμη,
ποὺ ὁ Εὔμηλος ἀπ' τὶς Φερὲς τὴν εἶχε σύγκλινή του.
Καὶ στέλνει το στοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέα τὸ παλάτι,
τὴν Πηνελόπη ποὺ ἔκλαιγε καὶ μοιρολόγα νὰ 'βρῃ,
καὶ νὰ τῆς πάψῃ τοὺς κλαμούς, τὰ δάκρυα νὰ τῆς κόψῃ.
Δίπλα ἀπ' τοῦ σύρτη τὸ λουρὶ στὸ θάλαμό της μπαίνει,
καὶ στέκετ' ἀποπάνω της κι αὐτὰ τῆς συντυχαίνει.

« Κοιμᾶσαι, Πηνελόπη μου, μὲ τὴν καρδιὰ θλιμμένη;
Δὲ θὲν ἐσὺ νὰ δέρνεσαι οἱ θεοὶ ποὺ καλοζοῦνε,
καὶ νὰ καρδιοπονᾶς· θὰ ρθῆ στὸ Θιάκι πάλε ὁ γιός σου,
τὶ φταίξιμο δὲν ἔκαμε στοὺς θεοὺς ποτὲς ἐκεῖνος. »
Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γυρνάει κι ἀπολογιέται,
γλυκὰ λαφροκοιμάμενη στὶς θύρες τῶν ὀνείρων·
« Τ' ἦρθες ἐδῶ, ἀδερφούλα μου; δὲ σ' ἔβλεπα ἄλλοτές μου,
τὶ ἡ κατοικιά σου εἶναι πολὺ μακριὰ ἀπ' ἐδῶ, στὰ ξένα·
μοῦ λὲς νὰ πάψω τοὺς καημοὺς καὶ τοὺς πολλούς μου πόνους,
ποὺ μοῦ ταράζουν τὴν ψυχὴ καὶ τὴν καρδιά μου καῖνε·
λαμπρὸ καὶ λιονταρόκαρδο νὰ χάσω, λέει, πρῶτα ἄντρα,
μὲ μύρια μὲς στοὺς Δαναοὺς καμάρια στολισμένο,
ποὺ στὴν Ἑλλάδα ἡ δόξα του καὶ στ' Ἄργος ὅλο βγῆκε,
καὶ τώρα ὁ γιόκας μου νὰ βγῆ μὲ κουφωτὸ καράβι,
ποὺ 'ναι ἄμαθος ὁ καψερὸς ἀπὸ ἔργατα καὶ λόγια.
Γιὰ ἐτοῦτον κι ἐγὼ πιότερο θρηνῶ παρὰ γιὰ κεῖνον,
γιὰ ἐτούτονε καρδιοχτυπῶ καὶ τρέμω νὰ μὴν πάθη,
γιά μὲς στοὺς κόσμους ποὺ περνάει, γιά στὰ πελάγη μέσα·
γιατὶ πολλοὶ ἀπὸ ἔχτρητα γυρεύουνε μὲ τέχνες
πρὶ νὰ γυρίση σπίτι του νὰ πάρουν τὴ ζωή του ».
Καὶ τὸ θαμπὸ τὸ φάντασμα τῆς ἀπαντάει καὶ λέει·
« Θάρρος, μὴν ἔχης φόβο ἐσὺ στὰ σωθικά σου μέσα·
εἶναι μαζί του φύλακας, ποὺ κι ἄλλοι ἀποθυμοῦσαν
— γιατὶ ἔχει δύναμη πολλὴ — νὰ παραστέκεταί τους·
εἶν' ἡ Παλλάδα ἡ Ἀθηνᾶ, ποὺ νιώθει τὸν καημό σου,
κι ὡς ἐδῶ πέρα μ' ἔστειλε μ' αὐτὸ τὸ μήνυμά της. »
Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γυρνάει κι ἀπολογιέται.
« Ἂν εἶσαι θεὸς κι ἀπὸ θεὸ τὰ ὅσα λὲς κατέχης,
λέγε μου καὶ γιὰ ἐκείνονε τὸ βαριορίζικό μου,
ἂν εἶναι ἀκόμα ζωντανός, τοῦ ἥλιου τὸ φῶς ἂ βλέπη,
ἢ ἀπέθανε, καὶ βρίσκεται μὲς στοῦ Ἅδη τὰ λημέρια. »
Καὶ τὸ θαμπὸ τὸ φάντασμα τῆς ἀπαντάει καὶ λέει·
« Γιὰ ἐκείνονε δὲ γίνεται ν' ἀνοίξω λόγο τώρα,
ἂ ζῆ νὰ πῶ ἢ ἀπέθανε, γιατὶ τοῦ κάκου θά 'ναι. »
Εἶπε, καὶ χάθη φεύγοντας ἀνάμεσ' ἀπ' τὸ σύρτη,
καὶ σκόρπισε στὸν ἄνεμο. Καὶ τοῦ Ἰκάριου ἡ κόρη

ξυπνάει μ' ἀνάλαφρη καρδιά, πού καθαρά της ἦρθε
στὸν ὕπνο της τέτοιο ὄνειρο στ' ἀρχίνημα τῆς νύχτας.
Στὸ πλοῖο ὡς τόσο ἀνέβηκαν, καὶ σῦραν οἱ μνηστῆρες
στὰ πέλαα, τοῦ Τηλέμαχου τὸ τέλος μελετῶντας.
Κι εἶναι στῆς θάλασσας ἐκεῖ τὴ μέση πετρονήσι,
πού πέφτει ἀνάμεσα Θιακιοῦ καὶ τῆς ξερῆς τῆς Σάμης,
ὄχι μεγάλο, ἡ Ἀστερή, μὲ βολικὰ λιμάνια,
καὶ δυὸ μπασιές, πού οἱ Ἀχαιοὶ τοῦ στήσανε καρτέρι.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ε

Ἀπ' τοῦ πανώριου Τιθωνοῦ τὴν ἀγκαλιὰ ἡ Αὐγούλα
σηκώθη, κι ἔφερε τὸ φῶς σὲ ἀθάνατους κι ἀνθρώπους.
Καὶ συγκαθίζαν οἱ θεοί, καὶ μὲς σ' αὐτοὺς κι ὁ Δίας
ὁ ἀψηλοβρόντης, πού τρανὴ στὰ οὐράνια ἡ δύναμή του.
Κι ἡ Ἀθηνᾶ θυμήθηκε τὰ πάθια τοῦ Ὀδυσσέα,
πονῶντας τον πού ἡ Καλυψὼ τὸν κράταε, καὶ τοὺς εἶπε·
« Πατέρα Δία, καὶ θεοὶ μακαριστοὶ κι αἰώνιοι,
κανένας βασιλιὰς γλυκός, καλόβουλος καὶ δίκιος
πιὰ ἂς μὴ φανῇ, παρὰ σκληρὸς καὶ κακοπράχτης νά 'ναι,
ἀφοῦ κανένας τὸ θεϊκὸ Ὀδυσσέα δὲ θυμᾶται
μὲς στὸ λαὸ πού σὰ γονιὸς μὲ ἀγάπη κυβερνοῦσε.
Πὰς σὲ νησὶ αὐτὸς κοίτεται καὶ δέρνεται ἀπὸ πόνους,
στῆς θέαινας τῆς Καλυψῶς, πού μὲ τὸ ζόρι ἐκεῖθε
κρατάει τον, καὶ δὲ δύνεται νὰ δῇ γλυκειὰ πατρίδα·
τί μήτε πλοῖα μὲ τὰ κουπιὰ μήτε συντρόφους ἔχει,
νὰ τόνε ταξιδέψουνε στῆς θάλασσας τὰ πλάτια.
Καὶ τώρα θὲν τὸ γιόκα του στὸ γυρισμὸ νὰ κόψουν,
πού νὰ γυρέψῃ μίσεψε μαντάτα τοῦ γονιοῦ του,
στὴ θεία τὴ Λακεδαίμονα καὶ στὴν καλὴ τὴν Πύλο. »
Κι ὁ Δίας γυρνάει καὶ κρένει της, ὁ συννεφομαζώχτης·
« Τί λόγο ἀπὸ τὰ χείλη σου ξεστόμισες, παιδί μου;
δὲν εἶσαι ἐσὺ πού τό' βαλες στὸ νοῦ σου νά 'ρθῃ πίσω
ὁ Ὀδυσσέας, καὶ γδικιωμὸ σ' ὅλους αὐτοὺς νὰ φέρῃ;
Μὲ τρόπο τὸν Τηλέμαχο, σὰν πού ἐσὺ ξέρεις, στεῖλ' τον,
νὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα του χωρὶς κακὸ νὰ τοῦ 'ρθῃ,

καὶ νὰ γυρίσουν ἄδειανοὶ οἱ μνηστῆρες μὲ τὸ πλοῖο. »
Κι αὐτὰ σὰν εἶπε, γύρισε πρὸς τὸν Ἑρμῆ τὸ γιό του,
καὶ λέει· «Ἑρμῆ, ποὺ σὲ ὅλα ἐσὺ μαντάτορας μᾶς εἶσαι,
πὲς τῆς ὡριόμαλλης θεᾶς τὴν ἄσφαλτη βουλή μας,
πῶς θέμε ὁ καρτερόψυχος Δυσσέας στὰ χώματά του,
χωρὶς ἀνθρώπου ἢ καὶ θεοῦ συνέργεια νὰ γυρίση·
σὲ σάλι αὐτὸς γερόδετο πολλὰ σὰν κακοπάθη,
σὲ εἴκοσι μέρες τῆς Σκεριᾶς τὴν πλούσια γῆς θὰ φτάση,
ποὺ κατοικοῦνε οἱ Φαίακες οἱ θεογεννημένοι·
αὐτοὶ μὲ πρόθυμη καρδιὰ σὰ θεὸ θὰ τὸν τιμήσουν,
καὶ στὴ γλυκειὰ πατρίδα του μὲ πλοῖο θὰ τόνε στείλουν,
χαλκό, χρυσάφι, φορεσὲς περίσσιες δίνοντάς του,
ποὺ μήτε ἀπ᾽ τὴν Τρωάδα αὐτὸς δὲ θά ᾽φερνε μαζί του,
ἂν πίσω ἐρχόταν ἄβλαβος μὲ δίκιο μερτικό του.
Τί εἶναι γραφτὸ νὰ ξαναδῆ δικοὺς κι ἀγαπημένους,
καὶ ν᾽ ἀξιωθῆ τὸν τόπο του καὶ τ᾽ ἀψηλά του σπίτια. »
Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ Ἀργοφονιὰς ἀκούει τὴν προσταγή του.
Κι ἀμέσως σάνταλα ἔδεσε στὰ πόδια του πανώρια,
ἀχάλαστα κι ὁλόχρυσα, ποὺ πεταχτὰ τὸν πᾶνε
ἀπὸ στεριὲς καὶ θάλασσες σὰ φύσημα τοῦ ἀνέμου.
Πῆρε τὸ μαγικὸ ραβδί, ποὺ ὅποιο θνητὸ θελήση
τὰ μάτια ἀποκοιμίζει του ἢ τὸν ξυπνᾶ ἂν κοιμᾶται·
καὶ πέταξε κρατώντας το ὁ Ἀργοφονιὰς ἀπάνω
στὴν Πιερία, κι ἀπ᾽ ἐκεῖ περνάει ἀπ᾽ τοὺς αἰθέρες,
καὶ πέφτοντας στὴ θάλασσα κολύμπαγε σὰ γλάρος,
ποὺ μέσα στοὺς ἀγνοὺς βυθοὺς τοῦ ἀτρύγητου πελάγου
ψάρια ζητάει, καὶ τὰ φτερὰ συχνοβουτάει στὴν ἅρμη·
ὅμοιος μ᾽ αὐτὸν τ᾽ ἀρίθμητα τὰ κύματα περνοῦσε.
Και στὸ νησὶ τ᾽ ἀπόμακρο σὰν ἦρθε, ἀπ᾽ τὴ γαλάζια
προβάλλει θάλασσα στὴ γῆς, πρὸς τὴ σπηλιὰ ποὺ ἡ νύφη
λημέριαζε ἡ ὡριόμαλλη, καὶ μέσα τήνε βρίσκει.
Ξύλα περίσσια στὴ γωνιά, κέδροι καὶ θυὲς σκισμένες,
ποὺ μοσκοβόλαε τὸ νησὶ παντοῦ ἀπ᾽ τὴ μυρουδιά τους.
Στον ἀργαλειό της ὀμπροστὰ γλυκοτραγούδαε ἐκείνη,
καὶ τὸ πανί της ἔφαινε μὲ τὴ χρυσὴ σαγίτα.
Τριγύρω δάσια φουντωτὰ μὲ σκλῆθρες καὶ μὲ λεῦκες.

καὶ μυρωδάτα ἀνάμεσα στεκόνταν κυπαρίσσια.
Λογῆς πυκνόφτερα πουλιὰ κουρνιάζανε στὰ δέντρα,
γκιώνηδες, καὶ γεράκια, καὶ φωναχτερὲς κουρῶνες
τῆς θάλασσας, ποὺ χαίρουνται νὰ ζοῦνε στὰ νερά της.
Καὶ γύρω στὶς βαθειὲς σπηλιὲς τῆς νύφης ἁπλωνόταν
ἥμερο κλῆμα θαλερὸ σταφύλια φορτωμένο·
ἀράδα βρύσες τέσσερες ἄσπρο νεράκι χύναν,
κοντὰ κοντά, μὰ καθεμιὰ κι ἀλλοῦ κατρακυλοῦσε.
Πλάγι λιβάδια μαλακὰ μὲ σέλινα καὶ βιόλες,
ποὺ ἀθάνατος κι ἂν ἤρχουνταν σὲ τέτοιες πρασινάδες,
μὲ θαμασμὸ θὰ κοίταζε καὶ θ' ἄνοιγε ἡ καρδιά του.
Στάθηκ' ἐκεῖ καὶ θάμαζε ὁ Ἀργοφονιὰς ὁ μέγας.
Κι ἀφοῦ ὅλα τὰ καμάρωσε μὲ τὴν καρδιά του, μπῆκε
μὲς στὴν ἁπλόχωρη σπηλιά· τὸν κοίταξε ἀντικρύ της
ἡ νύφη, καὶ δὲν ἄργησε νὰ τόνε δῆ ποιός ἦταν·
τὶ ἀγνώριστοι δὲ μνήσκουνε οἱ θεοὶ ἀναμεταξύ τους,
κι ἂς κατοικάη κανένας τους ἀλάργα ἀπὸ τοὺς ἄλλους.
Μέσα τὸ μεγαλόψυχο δὲ βρῆκεν Ὀδυσσέα,
τὶ αὐτὸς καθόταν κι ἔκλαιγε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη,
ψυχοπονώντας σὰν προτοῦ μὲ στεναγμοὺς καὶ θρήνους,
καὶ βλέποντας τὴ θάλασσα μὲ μάτια δακρυσμένα.
Καὶ τὸν Ἑρμῆ τότες ρωτάει ἡ Καλυψὼ ἡ θεοῦλα,
καθίζοντάς τον σὲ θρονὶ λαμπρὸ καὶ γυαλισμένο·
«Τί ἦρθες ἐδῶ, χρυσόραβδε, καλὲ κι ἀγαπημένε
Ἑρμῆ μου; Δὲν τὸ συνηθᾶς νὰ μοῦ 'ρχεσαι δὰ τόσο.
Λέγε τὸ τί ἔχεις στὴν καρδιά, κι ἐγὼ θὰ σοῦ τὸ κάμω,
ἂν πρᾶμα εἶναι ποὺ γίνεται, κι ἂ μοῦ περνᾶ ἀπ' τὸ χέρι.
Μὰ τώρα νὰ 'ρθῆς παραμπρὸς νὰ σὲ φιλέψω πρῶτα.»
Αὐτὰ τοῦ μίλησε ἡ θεά, καὶ τοῦ 'στρωσε τραπέζι·
θέτει ἀμβροσία καὶ σμίγει του κοκκινωπὸ νεχτάρι.
Ἔτρωγε τότες κι ἔπινε ὁ Ἀργοφονιὰς ὁ μέγας,
κι ἀφοῦ καλὰ ψυχόπιασε μὲ τὴ θροφὴ τοῦ δείπνου,
κουβέντα τότες ἄνοιξε, καὶ μίλησέ της κι εἶπε·
«Ἐμένα τὸ θεὸ ρωτᾶς ἐσὺ ἡ θεὰ γιατὶ ἦρθα·
ἀλάθευτα θὰ σοῦ τὸ πῶ καθὼς κι ἀποθυμεῖς το.
Ὁ Δίας ἐδῶ μὲ πρόσταξε νὰ ρθῶ χωρὶς νὰ θέλω·

καὶ ποιός θὰ πέρναε θέλοντας τέτοια ἁρμυρὰ πελάγη
ἀπέραντα; ποὺ μήτε μιὰ χώρα θνητῶ δὲ βρίσκεις
θυσίες κι ἑκατοβοδιὲς λαμπρὲς τῶν θεῶν νὰ κάνουν.
Μὰ θεὸς δὲν μπόρεσε ποτὲς τὴ γνώμη νὰ ξεφύγη
τοῦ Δία τοῦ αἰγιδόσκεπου, καὶ μάταιη νὰ τὴ βγάλη.
Λέει πὼς κοντά σου βρίσκεται ὁ πιὸ ἄμοιρος ἀπ' ὅλους
τοὺς ἄντρες ποὺ πολέμησαν τὰ κάστρα τοῦ Πριάμου·
χρόνους ἐννιὰ πολέμησαν, στοὺς δέκα τοὺς τὰ πῆραν·
καὶ πίσω καθὼς γύριζαν τὴν Ἀθηνᾶ θυμῶσαν,
κι αὐτὴ τοὺς σήκωσε κακοὺς ἀνέμους καὶ φουρτοῦνες.
Ὅλ' οἱ λαμπροὶ συντρόφοι του ξολοθρευτῆκαν τότες,
κι ἐκειὸν ἐδῶ τὸν ἔρριξαν τὰ κύματα κι οἱ ἀνέμοι.
Αὐτόνε τώρα σοῦ μηνάει νὰ στείλης πίσω ἀμέσως,
τί δὲν εἶναι τῆς μοίρας του ν' ἀφανιστῆ στὰ ξένα,
τοῦ 'ναι γραφτὸ νὰ ξαναδῆ δικοὺς κι ἀγαπημένους
καὶ ν' ἀξιωθῆ τὸν τόπο του καὶ τ' ἀψηλά του σπίτια.»
Γ' ἄκουσ' αὐτὰ καὶ πάγωσε ἡ τρισόμορφη ἡ θεούλα,
καὶ φώναξέ τον κι εἶπε του μὲ λόγια φτερωμένα·
«Σκληροί, ζουλιάρηδες θεοί, ποὺ δὲ σᾶς ἔφτασε ἄλλος·
ποὺ μὲ θνητὸ δὲ στέργετε θεὰ νὰ συγκοιμᾶται
στὸ φανερό, κι ἂς εἶναι της ἀγαπημένο ταίρι.
Ἔτσι τὴ ροδοδάχτυλη ζουλέψτε ἐσεῖς Αὐγούλα,
σὰν πῆρε τὸν Ὠρίωνα, γλυκόζωοι θεοί μου,
ὥσπου ἡ χρυσόθρονη Ἄρτεμη, ἡ ἁγνή, στὴν Ὀρτυγία
μὲ τὶς ψιλές της σαϊτιὲς τοῦ πῆρε τὴ ζωή του.
Ἔτσι κι ἡ ὥρια ἡ Δήμητρα, σὰν ἔτρεξε ἡ καρδιά της
στὸν Ἰάσιο, καὶ πῆρε την αὐτὸς στὴν ἀγκαλιά του
μὲς στὸ χωράφι τ' ὀργωτό, μόλις τ' ἀκούει ὁ Δίας,
κι ἀστράφτει, καὶ θανατερὸ τοῦ ρίχτει ἀστροπελέκι.
Μ' ἐμένα τώρα τά 'χετε ποὺ ζῆ θνητὸς μαζί μου,
ποὺ ἀτή μου τόνε γλύτωσα σὰν ἦρθε καθισμένος
πὰς στὴν καρίνα μοναχός, τότες ποὺ ὁ Δίας τὸ πλοῖο
μ' ἀστροπελέκι τοῦ 'σκισε στὰ μελανὰ πελάγη.
Ὅλ' οἱ λαμπροὶ συντρόφοι του ξολοθρευτῆκαν τότες,
κι αὐτὸν τὸν ἔρριξαν ἐδῶ τὰ κύματα κι οἱ ἀνέμοι.
Μὲ ἀγάπη τόνε φίλευα καὶ γλυκομελετοῦσα

ἀθάνατο κι ἀγέραστο γιὰ πάντα νὰ τὸν κάνω.
Μὰ ἀφοῦ θεὸς δὲν μπόρεσε τὴ γνώμη νὰ ξεφύγῃ
τοῦ Δία τοῦ αἰγιδόσκεπου καὶ μάταιη νὰ τὴ βγάλῃ,
ἂς σύρῃ, μιὰς τὸ πρόσταξε καὶ τὸ γυρεύει ἐκεῖνος,
στ' ἀτρύγητα τὰ πέλαγα. Δὲ θὰ σταλθῇ ἀπὸ μένα,
τί μήτε πλοῖα μὲ τὰ κουπιά, μήτε συντρόφους ἔχω,
ποὺ νὰ τὸν ταξιδέψουνε στῆς θάλασσας τὰ πλάτια.
Ὅμως μὲ γνώμη πρόθυμη θὰ τὸν καθοδηγέψω,
πῶς νὰ κατέβῃ ἀπείραγος στὴν πατρική του χώρα.»
Κι ὁ μηνυτὴς ὁ Ἀργοφονιὰς γυρίζει καὶ τῆς κρένει·
«Στεῖλ' τονε τώρα, σὰν ποὺ λές, καὶ πρόσεχε τοῦ Δία
τὴ μάνητα, κανὲ κακὸ νὰ μὴ σοῦ ἐρθῇ κατόπι.»
Αὐτὰ τῆς εἶπε, κι ἔφυγε ὁ Ἀργοφονιὰς ὁ μέγας·
καὶ πρὸς τὸ μεγαλόκαρδο Ὀδυσσέα κινάει ἡ νύφη,
σὰν ἄκουσε τὶς προσταγὲς τοῦ Δία τοῦ Ὀλυμπήσου.
Τὸν εἶδε καὶ καθότανε μονάχος στ' ἀκρογιάλι·
δὲ στέγνωναν τὰ μάτια του ποτὲς ἀπὸ τὰ δάκρυα,
μόν' ἔλυωναν οἱ μέρες του οἱ χρυσὲς ἀπὸ τὸν πόνο
τῆς ξενιτειᾶς, κι ἡ θέαινα δὲν τοῦ 'δινε πιὰ γλύκα.
Μόνε τὶς νύχτες στὴ σπηλιὰ μὲ τὸ στανιὸ κοιμόταν
δίχως λαχτάρα στὴν καρδιά, κι ἂς λαχταροῦσε ἐκείνη.
Καὶ στ' ἀκροβράχια τοῦ γιαλοῦ καθόταν καθεμέρα,
ψυχοπονῶντας ἄπαυα μὲ στεναγμοὺς καὶ θρήνους,
καὶ βλέποντας τὶς θάλασσες μὲ μάτια δακρυσμένα.
Σιμά του στάθηκε ἡ θεὰ ἡ χαριτωμένη κι εἶπε·
«Καημένε, μὴ μοῦ κλαίγεσαι πιὰ ἐδῶ, καὶ τὴ ζωή σου
τοῦ κάκου λυώνεις· πρόθυμα ἐγὼ τώρα θὰ σὲ στείλω.
Μόν' ἔλα, καὶ μακρόξυλα μὲ τὸ πελέκι κόψε,
καὶ σάλι ἁπλόχωρο μ' αὐτὰ καλὰ σὰ συνεδέσῃς,
κάσαρα σκάρωσε ἀψηλὰ ἀποπάνωθε, καὶ τότες
σέρνεις καὶ φεύγεις μέσα του πρὸς τ' ἀχνερὰ πελάγη.
Ψωμί, νερὸ καὶ κόκκινο κρασὶ ἐγὼ θὰ σοῦ βάλω,
νὰ μὴν πεινᾶς καὶ φορεσὲς θὰ δώσω νὰ φορέσῃς,
καὶ πρύμο ἀγέρα νὰ φυσάῃ κατόπι σου θὰ στείλω,
ποὺ νὰ γυρίσῃς ἄβλαβος στὴν πατρική σου χώρα,
ἂν θέλημα εἶναι τῶν θεῶν ποὺ ὁρίζουνε τὰ οὐράνια,

που 'ναι ἀπὸ μένα ἀξιώτεροι νὰ κρίνουν καὶ νὰ πράξουν. »
    Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ πολύπαθος Δυσσέας ἀνετριχιάζει,
καὶ φώναξέ την, κι εἶπε της μὲ λόγια φτερωμένα·
    «Ἄλλα στὸ νοῦ σου ἔχεις, θεά, κι ὄχι τὸ μισεμό μου,
που λὲς μὲ σάλι νὰ διαβῶ τῆς θάλασσας τὰ πλάτια
τὰ φοβερά, που οὔτε γοργὰ καράβια δὲν περνᾶνε,
χαρούμενα ἀρμενίζοντας στὸ φύσημα τοῦ Δία.
Μὰ ἐγὼ χωρὶς τὴ γνώμη σου δὲ θά 'μπαινα στὸ σάλι,
ἂν ὅρκο δὲ δεχόσουνα μεγάλο νὰ μοῦ κάνῃς,
πὼς ἄλλο ἐσὺ δὲ μελετᾷς κακὸ στὸ νοῦ σου μέσα. »
    Αὐτὰ εἶπε, κι ἡ μυριόχαρη θεὰ χαμογελώντας
μὲ νάζι τονε χάδεψε, κι ὀνόμασέ τον κι εἶπε·
    « Μαριόλος εἶσαι μὰ τὸ ναί, καὶ κούφιο νοῦ δὲν ἔχεις,
πού ,τέτοιο συλλογίστηκες νὰ ξεστομίσῃς λόγο.
Μάρτυροι ἡ γῆς κι ὁ οὐρανὸς ὁ ἀμέτρητος ἀπάνω,
καὶ τὰ νερὰ πού χύνουνται στὸν Ἅδη ἀπὸ τὴ Στύγα,
τῶν θεῶν βαρὺς καὶ φοβερὸς αὐτὸς εἶν' ὅρκος πάντα,
πὼς ἄλλο ἐγὼ δὲ μελετῶ κακὸ στὸ νοῦ μου μέσα.
Μόνε γιὰ σένα νοιάζουμαι, καὶ σοῦ μιλάω τὸ ἴδιο
ὅπως γιὰ μένα θά 'κανα σὰν τύχαινέ μου ἀνάγκη·
γιατ' ἔχω καλοθέλησιά, καὶ μὲς στὰ σωθικά μου
εἶν' ἡ καρδιά μου μαλακιά, δὲν εἶναι σιδερένια. »
    Αὐτὰ εἶπε, καὶ ξεκίνησε ἡ μυριόχαρη ἡ θεούλα
μὲ βιάση, καὶ στὰ ἀχνάρια της ἀκολουθοῦσε ἐκεῖνος.
Καὶ φτάσανε στὸ θολωτὸ τὸ σπήλιο ἀντάμα οἱ δυό τους·
κάθισ' ἐκεῖνος στὸ θρονὶ πού ὁ Ἑρμῆς προτοῦ καθόταν,
κι ἡ νύφη τοῦ παράθεσε λογῆς θροφὲς ἀπ' ὅσες
νὰ τρῶνε καὶ νὰ πίνουνε οἱ ἀνθρῶποι συνηθᾶνε·
ἀτή της κάθισε ἀντικρὺ τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέα,
κι οἱ παρακόρες φέρανε ἀμβροσία καὶ νεχτάρι.
Καὶ τότες στὰ ἕτοιμα φαγιὰ τὰ χέρια τους ἁπλῶσαν.
Κι ἀπὸ φαγὶ κι ἀπὸ πιοτὸ καλὰ σάνε φρανθῆκαν,
ἡ Καλυψώ, ἡ μυριόχαρη θεά, νὰ λέῃ ἀρχίζει·
    « Γιὲ τοῦ Λαέρτη, διόθρεφτε, πολύσοφε Ὀδυσσέα,
λοιπὸν ἐσὺ στὸ σπίτι σου καὶ στὴ γλυκειὰ πατρίδα
νὰ σύρῃς τώρα λαχταρεῖς ; Ἔτσι ἂς γενῇ, καὶ χαίρου.

Ὅμως ὁ νοῦς σου ἂν τό 'βαζε τὸ πόσα κακοπάθεια
σοῦ 'να φυλάει ἡ μοῖρα σου, στὸν τόπο σου ὡς νὰ φτάσῃς,
σ' αὐτὸ τὸ σπήλιο θά 'μνησκες ἀθάνατος νὰ γίνῃς,
κι ἂς εἶχες τὸ βαρὺ καημὸ τῆς ὥριας σου γυναίκας,
ποὺ μέρα νύχτα νὰ τὴ δῇς τό 'χεις πολλὴ λαχτάρα.
Παινιέμαι δὰ πὼς ἀπ' αὐτὴ χειρότερη δὲν εἶμαι
στὴν ὄψη μήτε στὸ κορμί, καὶ δὲν ταιριάζει κιόλας
θνητὲς μ' ἀθάνατες ποτὲς στὰ κάλλη νὰ μετριοῦνται. »
Τότ' ὁ πολύβουλος Δυσσέας ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Χαριτωμένη μου θεά, μὴ μοῦ ὀργιστῇς γιὰ δαῦτο·
νιώθω κι ἐγὼ πὼς ταπεινὴ στ' ἀνάστημα ἢ στὰ κάλλη
ἡ Πηνελόπη ἡ γνωστικιὰ θὰ φαίνουνταν ὀμπρός σου·
αὐτὴ θνητή, καὶ πάντα ἐσὺ καὶ ἀπέθαντη καὶ νέα.
Ὅμως περίσσια λαχταρῶ, καὶ τὸ ζητῶ ὁλοένα,
νὰ πάω στὸν τόπο, νὰ χαρῶ τοῦ γυρισμοῦ τὴ μέρα.
Κι ἂ μὲ χτυπήσῃ ὀργὴ θεοῦ στὰ μελανὰ πελάγη,
ἔχω καρδιὰ βασταχτερή, κι ἀπομονὴ θὰ κάνω·
ἔπαθα ποὺ ἔπαθα πολλὰ καὶ 'πόφερα ἄλλα τόσα
στὶς μάχες καὶ στὶς θάλασσες· ἂς μοῦ γενῇ καὶ τοῦτο. »
Αὐτά εἶπε· κι ὁ ἥλιος βούτηξε, κι ἁπλώθηκε σκοτάδι·
καὶ μπήκανε στ' ἀπόβαθα τοῦ θολωτοῦ τοῦ σπήλιου·
κι ἐκεῖ πλαγιάσανε μαζὶ καὶ κρυφαγκαλιαστῆκαν.
Σὰ φάνη ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
πῆρε ὁ Δυσσέας καὶ φόρεσε χιτώνα καὶ χλαμύδα,
κι ἔβαλε φόρεμα ἡ θεὰ περίλαμπρο, μεγάλο,
ψιλόφαντο καὶ λιμπιστό· κατόπι ὡριὸ ζωνάρι
ὁλόχρυσο στὴ μέση της, καὶ σκέπη στὸ κεφάλι·
καὶ τότες τοῦ τρανοῦ Ὀδυσσέα νοιαζόταν τὸ ταξίδι.
Πρῶτα πελέκι τοῦ 'δωσε, καλὸ στὶς ἀπαλάμες,
τρανό, χαλκένιο, δίκοπο, ποὺ μέσα του στειλιάρι
ὥριο, ἐλατένιο τοῦ 'χανε βασταγερὰ μπηγμένο·
κατόπι τοῦ προμήθεψε σκεπάρνι ἀκονισμένο,
καὶ πρὸς τὴν ἄκρη πῆρε τον ποὺ 'χε ἀψηλὰ τὰ δέντρα,
κλῆθρες καὶ λεῦκες κι ἔλατα ποὺ ἀγγίζανε τὰ οὐράνια,
ἀπὸ καιρὸ κατάξερα, νά 'ναι ἀλαφρὰ στὸ κῦμα.
Κι ἀφοῦ τὸν τόπο τοῦ 'δειξε ποὺ βρίσκουνταν τὰ δέντρα,

γύρισε πίσω ἡ Καλυψὼ ἡ κυριόχαρη στὸ σπήλιο.
καὶ ξύλα ἐκεῖνος ἔκοβε, καὶ πρόκοβε ἡ δουλειά του.
Ὡς εἴκοσι ἔρριξε δεντρά, τὰ πελεκάει μ' ἀξίνα,
τὰ ροκανίζει τεχνικά, τὰ σιάζει μὲ τὴ στάφνη·
καὶ μὲ τρυπάνια ποὺ ἡ θεὰ ἀπὸ τὴ σπηλιὰ τοῦ φέρνει,
τὰ τρυπανίζει, καὶ μαζὶ τὰ ἁρμολογάει ἀράδα,
χτυπώντας μέσα τους γεροὺς ἁρμοὺς καὶ ξυλοκάρφια.
Κι ὅσο φαρδιὰ τὴν πατωσιὰ σὲ φορτηγὸ καράβι
πιδέξιος κάνει μαραγκός, τόσο φαρδὺ τὸ σάλι
κι ὁ Ὀδυσσέας τὸ σκάρωσε. Ὀρθόστησε πουντέλια
ἀπάνω σὲ πυκνόβαλτα μαντάλια ταιριασμένα·
καὶ τέλος τὰ συνέδεσε μὲ μακρουλὰ μαδέρια.
Κατάρτι μέσα στύλωσε, τὸ ἁρμάτωσε μὲ ἀντένα,
καὶ τὸ τιμόνι ταίριαξε, νὰ κυβερνάη τὸ σάλι,
ποὺ μὲ πλεμάτια ἀπὸ ἰτιὲς τό 'φραξε πέρα ὡς πέρα,
νὰ μὴν περνοῦν τὰ κύματα· καὶ σώριασε ἀπὸ μέσα
κλαριὰ πολλά. Καὶ τοῦ ἔφερε σκουτιὰ ἡ θεὰ φασμένα
γιὰ τὰ πανιά, καὶ τά 'φτιαξε κι αὐτὰ ὁ Δυσσέας μὲ τέχνη.
Κατόπι σκότες ἔδεσε, καὶ ξάρτια καὶ μαντάρια,
καὶ μὲ λοστοὺς στὴ θάλασσα κατέβασε τὸ σάλι.
"Ὅλα σὲ μέρες τέσσερις τά 'χε ἀποτελειωμένα.
Τὴν πέμπτη μέρα ἀπ' τὸ νησὶ ἡ θεὰ τὸν προβοδοῦσε·
τὸν ἔλουσε, τὸν ἔντυσε μὲ ροῦχα μυρισμένα,
τοῦ 'βαλε ἀσκὶ μαῦρο κρασί, νερὸ σὲ ἀσκὶ μεγάλο,
τοῦ γέμισε σακκὶ θροφὲς καὶ διαλεχτὰ προσφάγια,
καὶ πρύμο τοῦ 'στειλε ἁπαλὸ κι ἀπείραγο, ποὺ ὁ μέγας
Δυσσέας ἀναγαλλιάζοντας ἁπλώνει τὰ πανιά του.
Μὲ τὸ τιμόνι τεχνικὰ κυβέρναε καθισμένος,
κι ὁ ὕπνος δὲν κατέβαινε στὰ μάτια του ὅσο 'κοιτα
τὴν Πούλια, τὸ Βοδοζευγὰ ποὺ ἀργεῖ νὰ βασιλέψη,
καὶ τὴν Ἀρκούδα, — κι Ἅμαξα τὴ λέν, — ποὺ αὐτοῦ γυρίζει
καὶ τὸν Ὠρίωνα τηράει, καὶ μόνη αὐτὴ ποτές της
στὰ πέλαγα δὲ λούζεται· ἐκείνη τοῦ 'πε ἡ νύφη,
νὰ τὴ φυλάη ἀπ' τὴ ζερβὴ μεριὰ σὰν ἁρμενίζη.
Ἁρμένιζε ἔτσι δεκαφτὰ μερόνυχτα ὁ Δυσσέας,
στὰ δεκοχτὼ φανήκανε τὰ ὄρη τὰ ἰσκιωμένα,

τῶ Φαιάκων, ποὺ κοντύτερα στὸ δρόμο του βρισκόνταν,
κι σὰν ἀσπίδα μὲς στ' ἀχνὰ φαντάζανε πελάγη.
Ὡς τόσο ἀπ' τοὺς Αἰθίοπες κινάει ὁ Κοσμοσείστης,
καὶ μακρινὰ ξανοίγει τον ἀπ' τῶ Σολύμων τὰ ὄρη,
καὶ στ' ἀνοιχτὰ κοιτώντας τον, θυμὸς πολὺς τὸν πιάνει·
βαριοκουνάει τὴν κεφαλὴ καὶ λέει στὸ νοῦ του μέσα·
« Γιὰ δὲς ποὺ οἱ θεοὶ βουλεύτηκαν ν' ἀποφασίσουν ἄλλα
γιὰ τὸ Δυσσέα, σὰν ἔλειπα στῆς Αἰθιοπίας τὰ μέρη,
καὶ νά τος ἄξαφνα τὴ γῆς ζυγώνει τῶ Φαιάκων,
καὶ νὰ ξεφύγῃ εἶναι γραφτὸ τὸ μαῦρο τέλος τώρα
τῆς συφορᾶς ποὺ τοῦ 'πεσε. Μὰ κι ἄλλα ἀκόμα πάθια
θαρρῶ θὰ τοῦ κατέβουνε, γιὰ νὰ καλοχορτάσῃ. »
Λέει, καὶ μαζώνει σύγνεφα καὶ θάλασσες ταράζει,
κρατώντας τὸ τρικράνι του, καὶ κάθε ἀνέμου φούρια
σηκώνει· γῆς καὶ πέλαγα μὲ σύγνεφα σκεπάζει,
καὶ νύχτα περιχύνεται ἀποπάνω ἀπ' τὰ οὐράνια.
Πέφτει ὁ Σορόκος κι ὁ Νοτιὰς κι ὁ δυνατὸς Πονέντης
κι ὁ αἰθερογέννητος Βοριὰς ποὺ κύματα ἄγρια φέρνει.
Κοπήκανε τὰ γόνατα κι ἡ ἀνάσα τοῦ Ὀδυσσέα,
καὶ πικραμένος ἔλεγε μὲς στὴν τρανὴ ψυχή του·
« Ἀλλοίς μου, τὸ φτωχό· καὶ τί θὰ μοῦ συβοῦνε ἀκόμα;
Φοβᾶμαι πὼς ἀλάθευτα ἡ θεά μου τά 'λεγε ὅλα,
σὰ μοῦ 'πε πὼς στὰ πέλαγα, πρὶ φτάσω στὴν πατρίδα,
βάσανα θά 'χω περισσά, καὶ νά, ποὺ βγαίνουν ὅλα·
ὁ Δίας μὲ τὰ σύγνεφα τὰ οὐράνια στεφανώνει,
καὶ τάραξε τὶς θάλασσες, κι οἱ ἀνέμοι ἀποπαντοῦθε
φυσομανοῦνε· τώρα πιὰ σωστὴ ἡ καταστροφή μου.
Μακαρισμένοι οἱ Δαναοί, καὶ τρὶς μακαρισμένοι,
ποὺ τότες σκοτωθήκανε στὴν διάπλατη Τρωάδα,
γιὰ χάρη τῶν Ἀτρεόπουλων. Μακάρι τέτοιο τέλος
νὰ ἐρχότανέ μου τὸν καιρὸ ποὺ χάλκινα κοντάρια
οἱ Τρῶες μοῦ 'ριχταν κοντὰ στοῦ Ἀχιλλέα τὸ σῶμα.
Θὰ μ' ἔθαφταν οἱ Ἀχαιοὶ καὶ δόξα θὰ μοῦ βγάζαν·
μὰ τώρα θάνατο φριχτὸ νὰ πάθω εἶναι γραμμένο. »
Εἶπε, κι ἀπάνω του ξεσπάει θεόρατο ἕνα κῦμα,
μὲ τέτοια φόρα, ποὺ γυρνάει τὸ σάλι καὶ τραντάζει.

Πέφτει ὁ Δυσσέας ἄξαφνα κι αὐτὸς πέρ' ἀπ' τὸ σάλι,
καὶ τὸ τιμόνι ξεγλιστράει ἀπὸ τὰ δυό του χέρια·
ἀπο τὴ μέση τσάκισε κι ἔπεσε τὸ κατάρτι,
κι ὁ σίφουνας ὁ φοβερὸς ποὺ φυσα ἀποπαντοῦθε
τοῦ 'ριξε ἀντένα καὶ πανὶ μακριὰ μὲς στὰ πελάγη.
Πολληώρα τόνε κράταγε τὸ μέγα κῦμα κάτου,
τι τοῦ βαραίναν τὰ σκουτιά, τῆς Καλυψῶς τὰ δῶρα.
Καὶ σὰν ἀνέβηκε, πικρὴ τὸ στόμα του ἔφτυνε ἅρμη,
ποὺ γύρω τοῦ περέχυνε τὴν κεφαλὴ σὰ βρύση.
Ὅμως τὸ σάλι δὲν ξεχνάει κι ἂν τόσο τυραννιόταν,
μονε ἀπ' τὸ κῦμα χούμιξε καὶ πιάστηκε ἀπὸ δαῦτο,
καὶ κάθισε στὴ μέση του, τὸ χάρο νὰ ξεφύγη.
Κι αὐτὸ κυλιόταν ἀπ' ἐδῶ κι ἐκεῖ στὸ κῦμα ἀπάνω.
Πῶς τὸ χινόπωρο ὁ Βοριὰς τ' ἀγκάθια μὲς στοὺς κάμπους
μαζώνει, κι ὅλα δένουνται σωρὸς τό 'να μὲ τ' ἄλλο,
ὅμοια τὸ συνεπαίρνανε στὰ πέλαγα οἱ ἀνέμοι·
πότε ὁ Νοτιὰς τὸ πέταγε ὁ Βοριὰς γιὰ νὰ τ' ἁρπάξη,
πότε ὁ Σορόκος τὸ πετάει παιχνίδι τοῦ Πονέντη.
Κι ἡ κόρη ἡ λευκαστράγαλη τοῦ Κάδμου Ἰνὼ τὸν εἶδε,
ἡ Λευκοθέα, ποὺ θνητῆς λαλιὰ μιλοῦσε πρῶτα,
μὰ τώρα θεᾶς στὰ πέλαγα τιμὲς ἀπολαβαίνει·
καὶ τὸ Δυσσέα σπλαχνίστηκε ποὺ τυραννοπλανιόταν,
καὶ μ' ὄφιας πεταχτῆς μορφὴ κινάει ἀπὸ τὰ βάθια·
στὸ σάλι τὸ καλόδετο καθίζει καὶ τοῦ κρένει·
« Τι τόσο μίσος σοῦ κρατάει μεγάλο ὁ Κοσμοσείστης,
κακόμοιρε, καὶ βάσανα περίσσια ὅλο σοῦ σπέρνει;
Μὰ ὅσο κι ἂ χολιάζη αὐτός, δὲ σ' ἀφανίζει ἐσένα.
Μόν' ἔλα, κάμε ὅ,τι σοῦ πῶ, γιατὶ χαζὸς δὲ δείχνεις·
βγάλ' τὰ σκουτιά σου, κι ἄφησε τὸ σάλι στοὺς ἀνέμους,
καὶ μὲ τὰ χέρια πλέοντας, πολέμησε νὰ φτάσης
στοὺς Φαίακες, ποὺ 'ναι γραφτὸ νὰ βρῆς τὸ γλυτωμό σου.
Ζῶσε τὰ στήθια σου μ' αὐτὸ τ' ἀθάνατο μαγνάδι,
καὶ τότες φόβο ἀπὸ κακὸ κι ἀπὸ χαμὸ δὲν ἔχεις.
Ὅμως ἀπάνω στὴ στεριὰ τὰ χέρια σου ἅμ' ἀγγίξης,
ξεζώσου το καὶ πέτα το στὰ μελανὰ πελάγη,
ἀλάργα ἀπὸ τὴ γῆς πολύ, τὴν ὄψη ἀλλοῦ γυρνώντας. »

Αὐτὰ τοῦ μίλησε ἡ θεά, καὶ τοῦ 'δωσε μαγνάδι,
κι πάλε ξαναβουτήξε στὰ κύματα σὰν ὄφια,
κι τ' ἀφρισμένα τὰ νερὰ τὴ σκέπασαν ἀμέσως.
Ὡς τόσο ὁ πολυβάσανος Δυσσέας συλλογιέται,
καὶ λέει μὲ στεναγμὸ βαθὺ μὲς στὸν τρανὸ τὸ νοῦ του·
«Ἀλλοιές, κι ἀνίσως πάλε θεὸς παγίδα μοῦ σκαρώνει,
καὶ νὰ μὲ πείσῃ πολεμάει τὸ σάλι μου ν' ἀφήσω·
μὰ δὲ θὰ τὸν ἀκούσω ἐγώ· τί μὲ τὰ μάτια μου εἶδα
μακριὰ τὴ γῆς ποὺ μοῦ 'λεγε πῶς θὰ 'βρω καταφύγιο.
Αὐτὸ θὰ κάμω, ποὺ θαρρῶ καλύτερό 'ναι ἀπ' ὅλα.
Ὅσο τὰ ξύλα αὐτὰ μαζὶ δεμένα συγκρατιοῦνται,
θὰ μείνω ἐδῶ καὶ θὰ βαστῶ μ' ἀπομονὴ στὰ πάθια·
μὰ τ' ἄγρια ἂν πέσουν κύματα καὶ τὸ σκαρὶ μοῦ σπάσουν,
τότες κολύμπι, κι ἄλλο πιὰ καλύτερο δὲ βρίσκω.»
Αὐτὰ καθὼς ἀνάδευε στὸ νοῦ καὶ στὴν ψυχή του,
μεγάλο κῦμα σήκωσεν ὁ σείστης ὁ Ποσειδῶνας,
ὀργιστὸ κι ἀψηλοθόλωτο, ποὺ ἀπάνω του ξεσπάνει.
Καὶ καθὼς σίφουνας σωρὸ ξεράχυρα τινάζει
καὶ τὰ σκορπάει ἐδῶ κι ἐκεῖ, παρόμοια σκορπιστῆκαν
καὶ τὰ δοκάρια τοῦ σκαριοῦ· καὶ τότες ὁ Ὀδυσσέας
σὲ ξύλο καβαλλίκεψε σὰν ποὺ ἄλογο ἀνεβαίνουν,
καὶ τὰ σκουτιὰ ξεγδύθηκε, τῆς Καλυψῶς τὰ δῶρα.
Εὐτὺς γύρω στὰ στήθη του ζώνεται τὸ μαγνάδι,
καὶ μπρουμυτώντας στὰ νερὰ τὰ χέρια του τεντώνει
νὰ κολυμπήσῃ· κι ὁ τρανὸς τὸν εἶδε ὁ Κοσμοσείστης,
καὶ σείνοντας τὴν κεφαλὴ στὸ νοῦ του μέσα κρένει·
«Τώρα ποὺ τόσα τράβηξες, ἄμε στὰ πέλαα γύρνα,
ὥσπου μ' ἀνθρώπους διόθρεφτους νὰ σμίξῃς. Μὰ δὲ θά 'χῃς
θαρρῶ παράπονο πιὰ ἐσὺ πῶς συφορὲς δὲ σοῦ 'ρθαν.»
Καὶ τὰ λαμπρότριχ' ἄλογα μαστίγωσε, καὶ φτάνει
ὡς τὶς Αἰγές, ποὺ τ' ὥριο του βρισκότανε παλάτι.
Καὶ τότες ἄλλο ἡ Ἀθηνᾶ, τοῦ Δία ἡ κόρη, βρῆκε.
Φράζει ἄξαφνα καὶ σταματάει κάθε ἄλλου ἀνέμου δρόμο,
καὶ τοὺς προστάζει νὰ σταθοῦν καὶ νὰ συχάσουν ὅλοι.
Καὶ σήκωσε γοργὸ Βοριὰ νὰ σπάσῃ ὀμπρὸς τὸ κῦμα,
ὥσπου νὰ ρθῇ στοὺς Φαίακες, ποὺ τὸ κουπὶ ἀγαπᾶνε.

ξεφεύγοντας τὸ θάνατο ὁ θεόμορφος Δυσσέας.
Ἐκεῖ θαλασσοπάλευε δυὸ νύχτες καὶ δυὸ μέρες,
κι ἀνέπαυα καταστροφὴ προμάντευε ἡ ψυχή του.
Μὰ ἡ ὥρια Αὐγὴ σὰν ἔφερε τὸ φῶς τῆς τρίτης μέρας,
ἔπεσε τότες ὁ Βοριὰς κι ἁπλώθηκε γαλήνη·
καὶ ρίχνοντας καλὴ ματιὰ βλέπει τὴ γῆς κοντά του,
καθὼς τὸν ἀνασήκωνε θεόρατο ἕνα κῦμα.
Κι ὅπως στὰ τέκνα φαίνεται γλυκειὰ ἡ ζωὴ γονιοῦ τους,
ποὺ ἀρρώστια μακρινὴ τὸν τρώει πολὺν καιρὸ στὴν κλίνη,
καὶ ποὺ σκληρὰ τὸν τυραννεῖ μὲ πόνους κακὴ μοῖρα,
μὰ οἱ θεοὶ ἀπ' τὰ βάσανα τὸν ἀκριβό τους σώνουν,
ἔτσι γλυκειὰ φαινότανε τῆς γῆς ἡ πρασινάδα
στὸν Ὀδυσσέα· καὶ πάσκιζε ὁλοένα κολυμπώντας
νὰ στήσῃ πόδι ἀπὰς στὴ γῆς. Καὶ πιὸ κοντὰ σὰν ἦταν,
ὅσο νὰ φτάσῃ φωνητό, τότε ἄκουγε τὸ χτύπο
τῆς θάλασσας ποὺ δέρνουνταν στὰ βράχια καταπάνω·
γιατὶ βογκοῦσε στὶς στεριὲς τὸ γιγαντένιο κῦμα,
ξεσπάνοντας τρομαχτικὰ κι ἀφροὺς παντοῦ σκορπώντας·
τὶ μήτε ἀράγματα εἶχε ἐκεῖ, μήτε λιμιῶνες εἶχε,
μόνε ἀκρωτήρια δοντωτά, καὶ βράχους καὶ λιθάρια.
Καὶ τοῦ Ὀδυσσέα κόπηκαν τὰ γόνατα κι ἡ ἀνάσα,
καὶ πικραμένος ἔλεγε μὲς στὸν ἀντρίκιο νοῦ του·
«Ἀλλοΐς μου, τώρα ποὺ τὴ γῆς νὰ δῶ βουλήθη ὁ Δίας
ἀνόλπιστα, καὶ ποὺ ἔφτασα νὰ σκίσω τόσα βάθια,
νὰ μὴν τυχαίνῃ πέρασμα ἀπ' τὴ θάλασσα γιὰ νὰ 'βγω,
μόνε ὅλο βράχια κοφτερά, καὶ γύρω τους τὸ κῦμα
βροντάει, καὶ πέτρα γλιστερὴ ἀποπάνωθε ὀρθοστέκει·
βαθιὰ καὶ τὰ νερὰ κοντά, καὶ πάτημα δὲ βρίσκω,
γιὰ νὰ σταθῶ κι ἀπὸ κακὴ νὰ ξεγλυτώσω μοῖρα.
Κι ἂν κάνω νὰ 'βγω, φοβερὸ μπορεῖ νὰ μοῦ 'ρθῃ κῦμα,
καὶ νὰ μὲ ρίξῃ σύγκορμο στὰ κοφτερὰ λιθάρια,
καὶ πάει τοῦ κάκου ὁ ἀγώνας μου. Μὰ ἂν πάλε κολυμπήσω
παρέκει τὸ γιαλὸ γιαλό, τάχα νὰ βρῶ κρυμμένες
ἀπόμερες ἀκρογιαλιὲς καὶ θαλασσένιους κόρφους,
ποιός ξέρει ἂ δὲ μ' ἁρπάξουνε καὶ πάλε ἀνεμοζάλες,
κι στὰ ψαράτα πέλαγα μὲ σύρουν, κι ἂς στενάζω.

Ἢ ἂ δὲ μοῦ στείλῃ φοβερὸ θεριὸ θεὸς κανένας,
ἀπ' ὅσα θρέφει στὰ βαθιὰ ἡ ξακουστὴ Ἀμφιτρίτη·
τί ξέρω πῶς μ' ἀντιπαθάει τῆς γῆς ὁ μέγας σείστης. »
Αὐτὰ καθὼς ἀνάδευε στὸ νοῦ καὶ στὴν ψυχή του,
κῦμα τρανὸ τὸν πέταξε στὸ πετρωτὸ ἀκρογιάλι,
καὶ θὰ γδερνόταν, κι ὅλα του τὰ κόκκαλα θὰ σπάναν,
ἂ δὲν τοῦ φώτιζε τὸ νοῦ ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα.
Μὲ τὰ δυὸ χέρια ἀδράχνοντας τὴν πέτρα, ἐκεῖ κρατιόταν,
καὶ βόγκαε ὥσπου πέρασε τὸ φοβερὸ τὸ κῦμα.
Ἔτσι τὸ ξέφυγε, μὰ αὐτὸ κυλώντας ξαναπίσω,
τόνε χτυπάει, καὶ πιὸ μακριὰ στὰ πέλαα τὸν τινάζει.
Πῶς μέσ' ἀπ' τὸ θαλάμι του χταπόδι σὰν τραβιέται,
πολλὰ πετράδια στὰ βυζιὰ τῶν πλοκαμιῶν κολνᾶνε,
ἔτσι ἔμειναν τὰ γδάρματα στὶς πέτρες κολλημένα
ἀπὸ τ' ἀντρίκια χέρια του· καὶ τόνε σκέπασε ὅλο
τὸ μέγα κῦμα. Κι ἐκειδά, πρὶ νά 'ρθῃ τὸ γραφτό του,
θ' ἀφανιζότανε μεμιᾶς ὁ δόλιος Ὀδυσσέας,
ἂ δὲν τὸν καθοδήγευε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα.
Μέσ' ἀπὸ κῦμα ποὺ μὲ βουὴ πρὸς τὴ στεριὰ κυλιοῦνταν
προβάλλοντας, κολύμπαε μπρός, τὴ γῆς κοιτώντας, ἴσως
καὶ βρῇ ἀκρογιάλι ἀπόμερο καὶ κόρφο θαλασσένιο.
Μὰ σὲ ὥριου στόμα ποταμοῦ σὰν ἦρθε κολυμπώντας,
λαμπρὸς ἐκεῖ τοῦ φάνηκε κι ἀπάνεμος ὁ τόπος,
μὲ δίχως πέτρες. Τό 'νιωσε τὸ ρέμα ποὺ κυλοῦσε,
κι ἀμέσως προσευκήθηκε μὲς στὴν ψυχή του κι εἶπε·
«Ἄκου με, βασιλιὰ καλέ, καὶ παρακαλεστέ μου,
ὅποιος κι ἂν εἶσαι· σοῦ ἔρχουμαι καὶ σοῦ προσπέφτω ἐσένα
ἀπ' τὶς φοβέρες φεύγοντας τοῦ Ποσειδώνα πέρα.
Ὡς κι οἱ ἀθάνατοι οἱ θεοὶ μὲ σεβασμὸ τιμοῦνε
τὸν ἄντρα ποὺ πλανήθηκε καὶ ποὺ 'ρχεται ὀμπροστά τους·
ἔτσι κι ἐγὼ στὸ γόνα σου προσπέφτω ἀποσταμένος.
Σπλαχνίσου με, καὶ ἱκέτης σου παινιέμαι, βασιλιά μου. »
Κι αὐτὸς τὸ ρέμα κόβει εὐτύς, καὶ σταματάει τὸ κῦμα,
κι ἁπλώνει ὀμπρός του σιγαλιά, καὶ τόνε σώζει στὸ ἔβγα
τοῦ ποταμοῦ· καὶ λύγισε ὁ Δυσσέας τὰ γόνατά του,
καὶ τ' ἀντρειωμένα χέρια του, κομμένος ἀπ' τὸ κῦμα.

Εἶχε πρησμένο τὸ κορμί, κι ἀνάβρυζαν οἱ ἅρμες
στὸ στόμα, στὰ ρουθούνια του· χωρὶς μιλιὰ κι ἀνάσα
καὶ ναρκωμένος κοίτουνταν ἀπ' τὸν πολὺ τὸν κόπο.
Μὰ πάλε σὰν ξανάσανε καὶ συμμαζώχτη ὁ νοῦς του,
ξέλυσε ἀμέσως τῆς θεᾶς τὸ μαγικὸ μαγνάδι,
καὶ μέσα στ' ἁρμυρὰ νερὰ τοῦ ποταμοῦ τ' ἀφῆκε.
Κῦμα μεγάλο τό 'συρε στῆς θάλασσας τὸ ρέμα,
κι ἡ θεὰ Ἰνὼ τὸ δέχτηκε γοργὰ στὰ δυό της χέρια·
τότες αὐτὸς ἀφήνει πιὰ τὸν ποταμό, καὶ πέφτει
πάνω στὰ βοῦρλα, καὶ φιλάει τὴ γῆς τὴν καρποδότρα,
καὶ μὲ βαρειά 'λεγε ψυχὴ μὲς στὸν ἀντρίκιο νοῦ του·
«Ἀλλοίς μου, τί θὰ πάθω ἐδῶ, καὶ ποῦ θὰ καταντήσω;
Τὴ νύχτα τὴν ἀνήσυχη στὸν ποταμὸ ἂν περάσω,
ἡ κακὴ πάχνη κι ἡ ψιλὴ δροσιὰ μπορεῖ νὰ σβήσουν
ὁλότελα τὸ πνέμα μου τ' ἀχνὸ καὶ θολωμένο,
τί ἀγέρι τὴν αὐγὴ ψυχρὸ φυσάει ἀπ' τὸ ποτάμι.
Στὴ ράχη πάλε ἂν ἀνεβῶ, καὶ στοῦ δασιοῦ τοὺς ἴσκιους,
καὶ μέσα στὰ πυκνὰ δεντριὰ ἂν πλαγιάσω, νὰ ξεκάμω
τὸ σύγκρυο καὶ τὴν κούραση, κι ὕπνος γλυκὸς μὲ πάρη,
θεριὰ φοβᾶμαι μὴ μὲ βροῦν καὶ θῦμα τους μὲ κάμουν.»
Καὶ αὐτὸ νὰ κάνη φάνηκε στὸ νοῦ του πιὸ συφέρο·
σὲ δάσο γυροθώρητο ποὺ ηὗρε σιμὰ στὸ ρέμα,
μπῆκε καὶ χώθηκε σὲ δυὸ χαμόδεντρ' ἀποκάτω,
ποὺ ἀπὸ μιὰ ρίζα βγαίνανε· ἐλιά 'τανε κι ἀγρίλι.
Μήτ' οἱ ἀνέμοι οἱ σύνυγροι ἐκεῖ πέρα ἀγριοφυσοῦσαν,
μήτε τοῦ ἥλιου οἱ φωτερὲς ἀχτίδες κατεβαῖναν,
μήτε βροχὴ τὰ πέρναγε· τόσο πυκνὰ πλεγμένα
τό 'να μὲ τ' ἄλλο βρίσκουνταν· ἐκεῖ ὁ Δυσσέας τραβήχτη,
καὶ μὲ τὰ χέρια στοίβαξε μεμιὰς μεγάλη στρώση·
γιατ' εἶχε φύλλα περισσὰ τριγύρω σκορπισμένα,
ποὺ σώνανε καὶ δυὸ καὶ τρεῖς νομάτους νὰ σκεπάσουν,
μὰ καὶ χειμώνας νά 'τανε μὲ κρύο σὰ φαρμάκι.
Τὰ εἶδε ὁ ἄντρας ὁ πολύπαθος, καὶ χάρηκε ἡ ψυχή του,
καὶ πλάγιασε στὴ μέση τους, κι ἔρριξε φύλλα πλῆθος
ἀπάνω του. Σὰν ποὺ δαυλὸ στὴ μαύρη στάχτη κρύβεις,
μὲς σ' ἐξοχὴ παράμερη, ποὺ λείπουνε γειτόνοι,

καὶ σώζει σπόρο τῆς φωτιᾶς, μὴν ἀπ᾽ ἀλλοῦθε ἀνάψη,
ἔτσι ὁ Δυσσέας σκεπάστηκε μὲ φύλλα· κι ἡ Παλλάδα
ὕπνο στὰ μάτια τοῦ ᾽σταξε γιὰ νὰ τὸν ἀλαφρώση
ἀπ᾽ τὴ βαρειὰ τὴν κούραση, τὰ βλέφαρά του κλειώντας.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ζ

Ἐκεῖ ὁ πολυβασάνιστος, ὁ μέγας Ὀδυσσέας
κοιμόταν ἀπὸ κούραση κι ἀγρύπνια ἀφανισμένος.
Κι ἡ Ἀθηνὰ ξεκίνησε στὴ χώρα τῶ Φαιάκων,
ποὺ πρῶτα στὴν ἁπλόχωρη Ὑπέρεια κατοικοῦσαν,
παράδιπλα στοὺς Κύκλωπες, ἀνθρώπους ἀλαζόνες,
ποὺ ὄντας περίσσια δυνατοὶ πολλὰ κακὰ τοὺς φτιάναν.
Κι ὁ θεόμορφος Ναυσίθοος τοὺς πῆρε στὴ Σκερία,
κι ἀπὸ ἄντρες σιταρόθρεφτους μακριὰ συμμάζωξέ τους,
σὲ πόλη τοὺς τοιχόκλεισε, τοὺς ἔχτισ᾽ ἐκεῖ σπίτια,
τοὺς ἔστησε ναοὺς θεῶν, καὶ μοίρασε τὴ γῆς τους.
Καὶ σὰν τὸν πῆρε ὁ θάνατος στὸν Ἅδη, τότ᾽ ὁ Ἀλκίνος
βασίλεψε, ποὺ ἡ γνώμη του θεοκατέβαστη ἦταν.
Σ᾽ ἐκείνου ἦρθε τὰ μέγαρα ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα,
τὸ γυρισμὸ τοῦ ἀντρόψυχου Ὀδυσσέα μελετώντας.
Καὶ μπῆκε μὲς στὸ θάλαμο τὸ λαμπροδουλεμένο,
ποὺ κόρη μὲ ὄψη κι ὀμορφιὰ θεόμοιαστη κοιμόταν,
ἡ Ναυσικᾶ, τοῦ ἀντρόψυχου τοῦ Ἀλκίνου ἡ θυγατέρα.
Σιμά ᾽τανε δυὸ κοπελιὲς χαριτοστολισμένες,
στὰ πλάγια θύρας σφανταχτῆς μὲ τὰ κλεισμένα φύλλα.
Σὰν ἀγεράκι χύθηκε στὴν κλίνη τῆς παρθένας,
καὶ στάθηκε ἀποπάνω της καὶ μίλησέ της κι εἶπε,
τῆς θυγατέρας μοιάζοντας τοῦ θαλασσακουσμένου
τοῦ Δύμαντα, ποὺ ὁμήλικη τὴν εἶχε κι ἀκριβή της.
Μ᾽ αὐτῆς τὴν ὄψη μίλησε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·
«Ὀκνὴ μαθές, ὦ Ναυσικᾶ, σὲ γέννησε ἡ μανούλα,
καὶ κάθουνται ἀσυγύριστα τὰ λαμπερά σου ροῦχα.
Μὰ ἀγγίζει ὁ γάμος, ποὺ ὄμορφα κι ἐσὺ νὰ βάλης πρέπει,
νὰ δώσης γιὰ νὰ βάλουνε κι ἐκεῖνοι ποὺ σὲ πάρουν.
Αὐτὰ δὰ φέρνουν ὄνομα καλὸ στὸν κόσμο μέσα,

πού κι ὁ γονιός τὰ χαίρεται κι ἡ βλογημένη ἡ μάνα.
Μόν' πᾶμε πιὰ νὰ πλύνουμε ἡ αὐγὴ καθὼς χαράξη.
Θά 'ρθω κι ἐγὼ νὰ δώσω σου βοήθεια, νὰ προφτάξης
νὰ τοιμαστῆς, γιατὶ πολὺ δὲ μνήσκεις πιὰ παρθένα.
παρ' ἀπὸ τώρα οἱ διαλεχτοὶ τῆς χώρας τῶ Φαιάκων
γυρεύουνέ σε, ποὺ κι ἐσὺ μ' αὐτοὺς μαζὶ μετριέσαι.
Μόνε ἔλα, βάλ' τὸ δοξαστὸ γονιό σου τὴν αὐγούλα.
τὰ ζὰ νὰ παραγγείλη αὐτός, κι ἁμάξι ποὺ νὰ πάρη
τὶς ζῶνες, τὰ φορέματα καὶ τὰ λαμπρὰ τὰ χράμια.
Κάλλιο κι ἐσὺ μ' αὐτὰ νὰ πᾶς, παρὰ νὰ περπατήξης,
τὶ βρίσκουνται τὰ πλυσταριὰ πολὺ μακριὰ ἀπ' τὴ χώρα. »
Αὐτὰ σὰν εἶπε, μίσεψε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα
στὸν Ὄλυμπο, ποὺ τῶν θεῶν εἶναι καθέδρα στέρια.
τὶ μήτε ἀνέμοι τὴ φυσοῦν, μήτε βροχὴ τὴ δέρνει,
καὶ μήτε χιόνι ἀγγίζει την, παρὰ καθάριο ἀγέρι
ἁπλώνεται ἀσυννέφιαστο, καὶ φῶς λευκὸ τὴ λούζει·
κεῖ μέσα αἰώνια χαίρουνται οἱ ἀθάνατοι. Ἐκεῖ πῆγε
τῆς κόρης σάνε μίλησε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα.
Κι ἦρθε ἡ Αὐγὴ ἡ καλόθρονη καὶ σήκωσ' ἀπ' τὴν κλίνη
τὴ λαμπροφόρα Ναυσικᾶ, ποὺ τ' ὄνειρο θυμόταν,
καὶ θάμαζε. Καὶ κίνησε μὲς στὰ παλάτια ἀμέσως
νὰ τὸ μηνύση τοῦ ἀκριβοῦ γονιοῦ της καὶ τῆς μάνας.
Βρῆκε τὴ μάνα στὴ γωνιὰ σιμὰ στὶς παρακόρες,
κι ἔκλωθε νῆμα πορφυρί· τὸν κύρη εἶδε παρόξω,
στοὺς βασιλέους σὰν πήγαινε τοὺς δοξαστούς, ποὺ κάναν
βουλή, καὶ τὸν καλούσανε οἱ Φαίακες οἱ λεβέντες.
Καὶ στάθηκε στὸν ἀκριβὸ γονιὸ κοντὰ καὶ τοῦ 'πε·
« Καλέ μου κύρη, ἕν' ἀψηλὸ δὲ θὰ μοῦ βρῆς ἁμάξι
μ' ὄμορφες ρόδες, τὰ λαμπρὰ φορέματα νὰ πάρω,
ποὺ λερωμένα κοίτουνται, στὸ ρέμα νὰ τὰ πλύνω ;
Ἐσένα τοῦ ἴδιου πρέπει σου, σὰν πρῶτος τῶν μεγάλων,
μὲς στις βουλὲς νὰ κάθεσαι μὲ ροῦχα ὁλοκαθάρια.
Ἔχεις καὶ πέντε καλογιοὺς μαζί σου στὸ παλάτι,
δυὸ παντρεμένους, κι ἄλλους τρεῖς, τῆς ὥρας παλληκάρια,
ποὺ πάντα θένε νιόπλυτα γιὰ τοὺς χοροὺς ποὺ πᾶνε·
ἐγὼ ὅλα αὐτὰ τὰ νοιάζουμαι καὶ τὰ γυρνῶ στὸ νοῦ μου. »

Εἶπε· τοῦ κόρη ντράπηκε νὰ ξεστομίση λόγο
γιὰ γλυκὸ γάμο· ὅμως αὐτὸς τὴ νιώθει καὶ τῆς κρένει·
« Καὶ τὰ μουλάρια μου ἔπαρε, κι ὅ,τι ἄλλο θές, παιδί μου,
καὶ σύρε· ἁμάξι οἱ παραγιοὶ θὰ σοῦ ἁρματώσουν τώρα,
μ' ὄμορφες ρόδες, ἀψηλό, καὶ μὲ κασόνι ἀπάνω. »
Αὐτὰ σὰν εἶπε, πρόσταξε τοὺς παραγιούς, ποὺ ἀκούσαν,
κι ἁμάξι τοῦ ἁρματώσανε μὲ τὶς καλὲς τὶς ρόδες,
καὶ τὰ μουλάρια στὸ ζυγὸ τὰ βάλανε καὶ ζέψαν.
Φέρνει ἀπομέσα ἡ κορασιὰ τ' ἀστραφτερὰ τὰ ροῦχα,
κι ἀπάς στὸ καλοτόρνευτο τ' ἁμάξι τὰ φορτώνει·
τῆς βάζει ἡ μάνα λιμπιστὸ φαγὶ μὲς σὲ κανίστρι,
λογῆς λιγούδια, καὶ κρασὶ μέσα σ' ἀσκὶ τραγῆσο.
Τότες ἡ κόρη ἀνέβηκε στ' ἁμάξι, κι ἡ μανούλα
ὡς καὶ ροῒ τῆς ἔδωσε χρυσό, γεμάτο λάδι,
μὲ τὶς κοπέλες της μαζὶ ν' ἀλείψη τὸ κορμί της.
Καὶ παίρνει τὸ μαστίγι αὐτὴ καὶ τὰ λουριὰ τὰ ὡραῖα,
δίνει βιτσιὰ τῶν μουλαριῶν καὶ ξεκινοῦν μὲ κρότο,
κι ὅλο τραβᾶνε φέρνοντας τὰ ροῦχα καὶ τὴν κόρη,
ὄχι μονάχη· οἱ κοπελιὲς περπάταγαν κατόπι.
Καὶ φτάσανε στοῦ ποταμιοῦ τὸ ρέμα τὸ πανώριο,
βρῆκαν ἀστείρευτα νερὰ γιὰ πλύση, ποὺ ἀναβρύζαν
λαμπρά, καὶ ποὺ τὰ πιὸ λερὰ σκουτιὰ θὰ καθαρίζαν·
καὶ τὰ μουλάρια ξέζεψαν καὶ ξέλυσαν ἐκεῖνες
σιμὰ στὸ χόχλιο ποταμό, νὰ βόσκουν καὶ νὰ τρῶνε
τὴν ἀγριάδα τὴ γλυκειά. Σηκῶσαν ἀπ' τ' ἁμάξι
τὰ ροῦχα, καὶ βουτώντας τα μὲς στὰ νερὰ τὰ σκοῦρα,
γοργὰ καὶ μὲ συνερισιὰ στοὺς λάκκους τὰ πατοῦσαν.
Καὶ σὰν τὰ πλῦναν κι ἔβγαλαν κάθε λερὸ σημάδι,
πῆγαν ἀράδα τ' ἅπλωσαν ἀπάνω στ' ἀκρογιάλι,
κεῖ ποὺ τὶς πέτρες λεύκαινε πὰς στὴ στεριὰ τὸ κῦμα.
Καὶ σάνε λούστηκαν κι αὐτὲς κι ἀλείφτηκαν μὲ λάδι,
καθίσανε καὶ γεύτηκαν στοῦ ποταμοῦ τοὺς ὄχτους,
μὲς στὴ λιακάδα ἀφήνοντας τὰ ροῦχα νὰ στεγνώσουν.
Καὶ σὰ χαρήκανε θροφή, κι αὐτὴ κι οἱ παρακόρες,
βγάλαν τὶς μπόλιες κι ἔπαιξαν τὴ σφαῖρα ἀνάμεσό τους.
Κι ἡ ἀσπροχέρα ἡ Ναυσικᾶ τοὺς γλυκοτραγουδοῦσε.

Πῶς ἡ σαϊτεύτρα ἡ Ἄρτεμη, στὶς ράχες ροβολώντας
τοῦ θεόρατου Ταΰγετου, ἢ στοῦ Ἐρύμανθου τὰ ὄρη,
βρίσκει χαρὰ σ' ἀγριόχοιρους καὶ στὰ γοργὰ τὰ λάφια,
κι οἱ νύφες τῶν δεντρότοπων, τοῦ Δία οἱ θυγατέρες,
μαζί της παίζουν, κι ἡ Λητὼ τηράει κι ἀναγαλλιάζει,
ὡς τόσο ἐκείνη πιὸ ἀψηλὰ κρατάει τὴν ὄψη ἀπ' ὅλες,
ποὺ γλήγορα ξανοίγεις την, ἂν κι ὅλες ὥριες εἶναι·
ἔτσι καὶ τώρα σφάνταζε ἡ παρθένα μὲς στὶς ἄλλες.
    Τὴν ὥρα ὅμως ποὺ θέλοντας στὸ σπίτι νὰ γυρίση,
ξανάζεψε, καὶ δίπλωσε τὰ λαμπερὰ σκουτιά της,
ἄλλο στὸ νοῦ της ἔβαλε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα,
πῶς ὁ Ὀδυσσέας νὰ σηκωθῆ, νὰ δῆ τὴν ὥρια κόρη,
καὶ νὰ τὸν προβοδώση αὐτὴ στὴ χώρα τῶ Φαιάκων.
Σφαῖρα σὲ μιά της κοπελιὰ πετάει ἡ βασιλοπούλα,
μὰ ἀστόχησε, καὶ στὸ βαθὺ τὴν ἔρριξε ποτάμι.
Φωνὴ τότε ὅλες σέρνουνε, ξυπνάει ὁ Ὀδυσσέας,
μισοσηκώνεται, κι αὐτὰ στὸ νοῦ του διαλογιέται·
  «Ἀλλοίς μου, καὶ σὲ τί λογῆς ἀνθρώπων νὰ ἦρθα χώρα;
νά 'ναι ἄραγες ἀσύστατοι κι ἀδικοπράχτες κι ἄγριοι,
ἢ νά 'χουνε φιλοξενιὰ καὶ θεοφοβιὰ στὸ νοῦ τους;
Σὰν κοριτσιῶν ψιλὴ φωνὴ στ' αὐτιά μου νὰ βουΐζη,
σὰ νύφες, ποὺ ἔχουν κατοικιὰ ψηλὰ στὰ κορφοβούνια,
καὶ στὶς πηγὲς τῶν ποταμῶν καὶ στὰ χλωρὰ λιβάδια.
Ἢ νά 'μαι μέσα σὲ θνητοὺς ποὺ ἀνθρώπινα λαλοῦνε;
Ἂς πάω μονάχος μου νὰ δῶ καὶ νὰ καλοξετάσω.»
    Καὶ βγῆκε ἀπ' τὰ χαμόδεντρα ὁ μέγας ὁ Ὀδυσσέας,
κι ἀπὸ τὸ δάσο τὸ πηχτὸ μὲ τὴ βαρειά του χέρα
κόβει πολύφυλλο κλωνὶ τὴ γύμνια του νὰ κρύψη.
Καὶ σὰ λιοντάρι χούμιξε βουνόθρεφτο, ποὺ ξέρει
τὴ δύναμή του, ποὺ βροχὴ κι ἀνέμους δὲ φοβᾶται,
μόνο μὲ μάτια φλογερὰ βόδια κι ἀρνιὰ ζυγώνει,
ἢ τ' ἀγριολάφια κυνηγάει· γιά καὶ σὲ στέρια μάντρα
ἡ πεῖνα του θὰ τό 'σπρωχνε τὰ πρόβατα ν' ἁρπάξη·
ἔτσι στὶς ὡριοπλέξουδες κοπέλες ὁ Ὀδυσσέας
ἐρχόταν, ἂν κι ὁλόγυμνος, τὶ ἀνάγκη τὸν τραβοῦσε.
Σκιάζονται αὐτὲς στὴν ὄψη του τὴ θαλασσοδαρμένη,

και λαφιασμένες στοῦ γιαλοῦ σκορπιένται τὶς ἀκροῦλες·
μονάχα ἡ κόρη ἀπόμεινε τοῦ Ἀλκίνου, τι στὰ στήθια
θάρρος τῆς ἔβαλ' ἡ θεά, και πῆρε της τὸ φόβο.
Ἀγνάντια στάθη ἀσάλευτη· κι ἐκεῖνος διαλογιόταν,
ν' ἀγγίξη της τὰ γόνατα τῆς νέας καὶ νὰ προσπέση,
γιά ἀπὸ μακρόθε μὲ γλυκὰ νὰ τὴ ρωτήξη λόγια
ποὺ πέφτει ἡ χώρα, καὶ σκουτιὰ συνάμα νὰ γυρέψη.
Καὶ συφερώτερο ἔκρινε νὰ τὴν παρακαλέση
ἀπομακρόθε στέκοντας μὲ τὰ γλυκὰ τὰ λόγια,
μὴν πειραχτῆ ἂν τῆς ἄγγιζε τὰ γόνατα ὁ Δυσσέας.
Κι ἀμέσως στοχαζούμενα γλυκομιλώντας κρένει·
« Προσπέφτω σου, ὦ βασίλισσα, θνητὴ γιά ἀθάνατη εἶσαι·
ἂν εἶσαι ἀπ' τὶς ἀθάνατες ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια,
παρόμοια μὲ τὴν Ἄρτεμη, τοῦ μέγα Δία τὴν κόρη,
στὴν ὄψη καὶ στ' ἀνάστημα καὶ στὴ μορφὴ σὲ κρίνω·
ἂν εἶσαι πάλε ἁπλὴ θνητή, τοῦ κόσμου κατοικήτρα,
καλότυχοι, κι ὁ κύρης σου κι ἡ βλογημένη ἡ μάνα,
καλότυχα τ' ἀδέρφια σου, ποὺ πάντα στὴν ψυχή τους
περίσσιας γίνεσαι ἀφορμὴ χαρᾶς, καὶ καμαρώνουν
τέτοιο βλαστάρι σὰ θωροῦν μὲς στοὺς χοροὺς νὰ μπαίνη.
Μὰ ἀκόμα πιὸ καλότυχος ἀπ' ὅλους εἶν' ἐκεῖνος,
ποὺ βγῆ στὰ δῶρα νικητής, καὶ ταίρι του σὲ πάρη.
Τι σὰν κι ἐσένα ἄλλο θνητὸ τὰ μάτια μου δὲν εἶδαν,
ἄντρα ἢ γυναίκα· θαμασμὸς μὲ πιάνει σὰν θωρῶ σε.
Τέτοια στὴ Δῆλο, στὸ βωμὸ τοῦ Ἀπόλλωνα τὸ πλάγι,
νιοβλάσταρη εἶδα φοινικιὰ κάποτε νὰ φουντώνη·
τι κι ἀποκεῖθε πέρασα μὲ λαὸ πολὺ μαζί μου,
παίρνοντας δρόμο ποὺ ἤτανε γραφτὸ νὰ μὲ παθιάση.
Καὶ καθὼς τότες σάστισα τὴ φοινικιὰ σὰν εἶδα,
τι τέτοιο ἀπὸ τὴ γῆς δεντρὶ ποτὲς δὲ βλάστησε ἄλλο,
τώρα μ' ἐσένα, ὦ κορασιά, θαμάζω καὶ σαστίζω,
κι ὅσο ἂν πονῶ, τὰ γόνατα φοβᾶμαι νὰ σοῦ ἀγγίξω.
Εἴκοσι μέρες ὡς τὰ χτὲς στὰ μαῦρα ἤμουν πελάγη,
ποὺ ἀνέμοι καὶ ἄγρια κύματα μὲ σέρναν ὁλοένα
ἀπ' τὸ νησὶ τῆς Ὠγυγίας· κι ἐδῶ μὲ ρίχνει ἡ μοῖρα
νὰ πάθω κι ἄλλα· τι θαρρῶ δὲν ἔπαψαν ἀκόμα.

μόνε οἱ θεοὶ κι ἄλλες πολλὲς φουρτοῦνες μοῦ τοιμάζουν.
Σπλαχνίσου με, ὦ βασίλισσα, ποὺ ἐσένα πρώτη βλέπω,
κατόπι μύρια βάσανα, κι ἄλλο ἄνθρωπο κανένα
ἀπ' ὅσους κατοικοῦν αὐτὸν τὸν τόπο δὲ γνωρίζω.
Τὴ χώρα δεῖξε μου, καὶ δὸς κουρέλι νὰ φορέσω,
ἂν ἔχῃς ρουχοτύλιγμα μαζί σου ἐδῶ φερμένο.
Κι ἐσένα οἱ θεοὶ νὰ δώσουνε ὅ,τι ζητάει ἡ ψυχή σου,
ἄντρα καὶ σπίτι καὶ καλὴ καρδιὰ ἀναμεταξύ σας,
ποὺ ἄλλο στὴ γῆς καλύτερο καὶ πιὸ λαμπρὸ δὲν εἶναι,
παρὰ μιὰ γνώμη νά 'χουνε γυναίκα κι ἄντρας πάντα
στὸ σπίτι, νὰ λυποῦνται ὀχτροί, νὰ καμαρώνουν φίλοι,
καὶ τὸ καλό τους τ' ὄνομα νὰ συχνακοῦνε ἐκεῖνοι. »
Κι ἡ ἀσπροχέρα ἡ Ναυσικᾶ τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Ξένε, ποὺ μήτε ἀσύστατος μήτε κακὸς δὲ δείχνεις, -
στὸν κόσμο τὴν καλοτυχιὰ μοιράζει την ὁ Δίας
καὶ σὲ καλοὺς καὶ σὲ κακούς, τοῦ καθενοῦ ὅπως θέλει· –
κι ἐσένα αὐτὰ ποὺ σοῦ 'δωσε χρωστᾶς νὰ τα ποφέρνῃς.
Ὡς τόσο μιὰ καὶ πάτησες σ' ἐτούτη μας τὴ χώρα,
δὲ θὰ σοῦ λείψῃ φορεσὰ μήτ' ἄλλο ποὺ ταιριάζει
σὲ παθιασμένον ποὺ ἔρχεται μὲ θερμοπαρακάλια.
Τὴν πόλη θὰ σοῦ δείξω ἐγώ, καὶ ποιοὶ ἐδῶ ζοῦν θὰ μάθῃς.
Αὐτὴ τὴν πολιτεία καὶ γῆς οἱ Φαίακες τὴν ἔχουν,
κι ἐγὼ εἶμαι τοῦ τρανόψυχου τοῦ Ἀλκίνου θυγατέρα,
ποὺ ἀπ' αὐτόνε ἡ δύναμη κρεμιέται τῶ Φαιάκων. »
Εἶπε, καὶ τις ὡριόμαλλες φωνάζει παρακόρες·
« Σταθῆτε, ὦ κοπελιές· γιατὶ σὲ ὄψη ἀντροῦ σκορπιέστε ;
ἢ τάχα φοβηθήκατε πὼς εἶναι ὀχτρὸς ἐτοῦτος ;
Δὲ ζῆ στὸν κόσμο ὁ ἄνθρωπος, κι οὔτε ποτὲς θὰ ὑπάρξῃ
ποὺ θὰ 'ρθῃ ἐδῶ τὸν πόλεμο στοὺς Φαίακες νὰ φέρῃ·
γιατὶ ἐμᾶς οἱ ἀθάνατοι πολὺ μᾶς ἀγαπᾶνε.
Ἀπόμακρα στοῦ πέλαγου τὴν ἄκρη κατοικᾶμε,
καὶ μὲ τὰ μᾶς ἄλλοι θνητοὶ δὲ σμίγουν ἐδῶ πέρα.
Ἂν ἦρθε αὐτὸς ὁ δύστηνος μὲς στὰ πλανέματά του,
νὰ τὸν δεχτοῦμε πρέπει μας, γιατὶ ὁ Δίας μᾶς στέλνει
φτωχοὺς καὶ ξένους· λιγοστό, μὰ ἀγαπητό 'ναι δῶρο.
Μόν' δόστε του, κοπέλες μου, καὶ πιοτὸ τοῦ ξένου,

καὶ στὸ ποτάμι λοῦστε τον, σὲ ἀπάνεμο ἕναν τόπο.»
  Εἶπε, καὶ στάθηκαν αὐτές, φώναξε ἡ μιὰ τὴν ἄλλη,
καὶ τὸ Δυσσέα σὲ γωνιὰ συμμαζεμένη πῆραν,
σὰν ποὺ εἶπε τοῦ τρανόψυχου τοῦ Ἀλκίνου ἡ θυγατέρα·
βάλαν σιμά του φορεσιά, χιτώνα καὶ χλαμύδα,
τοῦ δῶσαν λάδι σταλαχτὸ σὲ ροῦ μαλαματένιο,
καὶ τὸν καλέσανε νὰ μπῆ καὶ νὰ λουστῆ στὸ ρέμα.
Κι ὁ μέγας Ὀδυσσέας ἐκεῖ στὶς παρακόρες κρένει·
  «Μακριὰ σταθῆτε, ὦ κοπελιές, μονάχος μου νὰ πλύνω
τὴν ἅρμη ἀπὸ τοὺς ὤμους μου, καὶ ν' ἀλειφτῶ μὲ λάδι,
ποὺ λάδωμα πολὺν καιρὸ δὲν εἶδε τὸ κορμί μου.
Μπρός σας ἐγὼ δὲ λούζουμαι, γιατὶ ντροπῆς μου θά 'ναι
σιμὰ σὲ ὁμορφοπλέξουδες νὰ γυμνωθῶ κοπέλες.»
  Κι αὐτὲς ἀποτραβήχτηκαν, καὶ τὸ εἶπαν τῆς παρθένας.
Καὶ στὸ ποτάμι πλένονταν ὁ μέγας Ὀδυσσέας,
ξαρμίζοντας τὴ ράχη του καὶ τοὺς πλατιοὺς τοὺς ὤμους,
κι ἀπ' τὸ κεφάλι τρίβοντας τῆς θάλασσας τὴν ἄχνη.
Καὶ σάνε λούστηκε καλὰ κι ἀλείφτηκε μὲ λάδι,
καὶ τὰ σκουτιὰ ποὺ τοῦ 'δωσε ἡ παρθένα σάνε 'ντύθη,
τοῦ Δία ἡ γέννα, ἡ Ἀθηνᾶ τὸν ἔκαμε νὰ δείχνη
σὰν πιὸ μεγάλος καὶ παχύς, κι ἀπὸ τὴν κεφαλή του
ὥρια κρεμιόντανε σγουρά, ποὺ μοιάζανε ζουμπούλια.
Καὶ σὰν ποὺ χύνει μάλαμα στὸ ἀσήμι ἄντρας τεχνίτης,
ποὺ ὁ Ἥφαιστος τὸν ἔμαθε κι ἡ Ἀθηνᾶ ἀπὸ τέχνη,
καὶ δίνει χάρη στὰ ἔργα του, παρόμοια τοῦ περέχα
τοὺς ὤμους καὶ τὴν κεφαλὴ μὲ περισσὴ μιὰ χάρη.
Πῆγε ἔπειτα καὶ κάθισε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη,
στράφτοντας χάρες κι ὀμορφιές· τὸν θάμασε ἡ παρθένα,
καὶ πρὸς τὶς ὡριοπλέξουδες κόρες γυρνάει καὶ κρένει·
  «Ἀκοῦστε με, ὦ ἀσπρόχερες κοπέλες, τί σᾶς κρένω·
στοὺς Φαίακες τοὺς θεόμοιαστους δὲν ἦρθε αὐτὸς ὁ ἄντρας
χωρὶς νὰ τὸ θελήσουνε οἱ ἀθάνατοι τοῦ Ὀλύμπου·
σὰν τὸν πρωτόειδα φάνηκε φτωχὸς καὶ τιποτένιος,
μὰ τώρα μοιάζει τῶν θεῶν ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια.
Μακάρι τέτοιος νά 'βγαινε κι ὁ ἄντρας ὁ δικός μου,
καὶ νά 'στεργε στὸν τόπο αὐτὸ μ' ἐμᾶς νὰ λημεριάζη.

Μὰ δῶστε του, κοπέλες μου, φαῒ πιοτὸ τοῦ ξένου.»
    Κι αὐτὲς ἀκοῦν τὰ λόγια της καὶ κάνουν καθὼς εἶπε,
κι ἀμέσως παραθέτουνε φαῒ πιοτὸ σιμά του.
Κι ἔτρωγε κι ἔπινε ἁρπαχτὰ ὁ πολύπαθος Δυσσέας,
τὶ εἶχε πολὺν καιρὸ θροφὴ στὸ στόμα του νὰ βάλη.
    Καὶ τότες ἄλλο ἡ Ναυσικᾶ ἡ ἀσπρόχερη σοφίστη·
διπλώνει, βάζει μὲς στ' ὡριὸ τ' ἁμάξι τὰ σκουτιά της,
ζεύει τὰ δυνατόνυχα μουλάρια, κι ἀνεβαίνει,
παρακινώντας τὸν τρανὸ Ὀδυσσέα μ' αὐτὰ τὰ λόγια·
  «Σήκω, νὰ πᾶμε τώρα ἐμεῖς στὴ χώρα, νὰ σὲ φέρω
στοῦ κύρη μου τοῦ φρόνιμου τ' ἀρχοντικό, τοὺς πρώτους
ἀπὸ τοὺς Φαίακες ἐκεῖ νὰ δῆς καὶ νὰ γνωρίσῃς.
Μὰ κάμε ὅ,τι σοῦ λέω ἐγώ· θαρρῶ πὼς κόφτει ὁ νοῦς σου·
ὅσο χωράφια ἢ χτήματα περνοῦμε τῶν ἀνθρώπων,
ἐσὺ νὰ γοργοπερπατᾶς πίσω ἀπὸ ζὰ κι ἁμάξι,
μὲ τὶς κοπέλες· τότε ἐγὼ τὸ δρόμο θὰ σᾶς δείχνω,
στὴ χώρα ὡς νὰ ζυγώσουμε, ποὺ ἔχει τειχιὰ πυργάτα
τριγύρω της, καὶ δυὸ καλὰ λιμάνια ἀπὸ τὰ πλάγια,
καὶ ποὺ ἔχει τὴ μπασιὰ στενή, κι ἀπὸ τὶς δυὸ προβάλλουν
τὰ πλοῖα, ποὺ καθένα τους ἔχει σκεπὴ δική του.
Κεῖ πέρα, γύρω τοῦ λαμπροῦ τοῦ Ποσειδειοῦ, θὰ δοῦμε
τὴν ἀγορά, μὲ γωνιακὲς βαθιὰ χωσμένες πέτρες
στρωμένη· τ' ἅρμενα αὐτουδὰ τῶν καραβιῶνε φτιάνουν,
τὶς γούμενες καὶ τὰ πανιά, καὶ ξύνουν τὰ κουπιά τους·
τὶ οἱ Φαίακες δὲν ἀγαποῦν σαγίτες καὶ δοξάρια,
μόνε κατάρτια καὶ κουπιὰ καὶ πλοῖα καλοφτιασμένα,
ποὺ χαίρουνταί τα, τοὺς ἀφροὺς τῆς θάλασσας περνώντας.
Τρέμω τὴ γλῶσσα τους, κανεὶς ἂν τύχῃ καὶ μὲ κρίνῃ,
τὶ ἔχουν περίσσια ἀδιαντροπιὰ πολλοί τους μὲς στὴ χώρα,
κι ἕνας τους πρόστυχος μπορεῖ νὰ πῇ ἀγναντεύοντάς μας·
«Ποιός εἶν' αὐτὸς ποὺ ἀκολουθάει τὴ Ναυσικᾶ ὁ ξένος,
ὁ ὥριος κι ὁ τρανός; καὶ ποῦ τὸν βρῆκε; δίχως ἄλλο
τὸν παίρνει· ἢ πρέπει νά 'πεσε μὲ πλοῖο, ἢ ξωμερίτης
καὶ τόνε δέχτηκε, τι αὐτὸς τῆς γειτονιᾶς δὲν εἶναι·
ἴσως καὶ παρακάλεσε θεό, καὶ τῆς κατέβη
ἀπ' τὰ οὐράνια, σύγκλινη γιὰ πάντα νὰ τὴν ἔχῃ.

Κάλλιο ποὺ πῆγε κάπου ἀλλοῦ γαμπρό της νὰ διαλέξῃ,
γιατὶ ἀψηφάει τοὺς Φαίακες ἐδῶ τους συντοπίτες,
ποὺ μύριοι τήνε γύρευαν κι ἀπὸ τοὺς πιὸ μεγάλους.»
Αὐτὰ θὰ ποῦνε, καὶ ντροπῆς ἐγὼ θὰ τά 'χω ἀλήθεια.
Μὰ κι ἄλλη τέτοια νά 'κανε, θὰ τὴν κατηγοροῦσα,
ποὺ ἔρχεται δίχως φιλικὴ καὶ τω γονιῶν της γνώμη,
κι ἄντρες ζητάει πρὶ νὰ γενῇ φανερωμένος γάμος.
Ἄκου με, ὦ ξένε, κι ἔρχου ἐσύ, ἂν θὲς ἀπὸ τὸν κύρη
στὸν τόπο σου προβόδημα, καὶ γλήγορο ταξίδι.
Στὸ δρόμο θὰ 'βρῃς τὸ λαμπρὸ τῆς Ἀθηνᾶς τὸ δάσο,
λεῦκες μ' ἀνάβρυσμα νεροῦ, κι ὁλόγυρα λιβάδι·
ἐκεῖ 'ναι τοῦ γονιοῦ μου ἡ γῆς καὶ τ' ἀνθοπεριβόλια·
ἀπὸ τὴ χώρα ὡς ἐκειδὰ μπορεῖς βουητὸ ν' ἀκούσῃς.
Κάθισ' ἐκεῖ καὶ πρόσμενε νὰ φτάσουμε στὴ χώρα,
καὶ μέσα νὰ κατέβουμε στὰ γονικά μου σπίτια.
Καὶ πιὰ σὰν πῇς πὼς εἴμαστε φτασμένοι ἐμεῖς στὰ σπίτια,
τότες ξεκίνα κατακεῖ καὶ ρώτα τοὺς διαβάτες,
ποῦ 'ναι τοῦ μεγαλόκαρδου τοῦ Ἀλκίνου τὰ παλάτια.
Εὔκολα βρίσκουνται· παιδὶ μπορεῖ νὰ σοῦ τὰ δείξῃ·
τὶ τ' ἄλλα δὲ χτιστήκανε τὰ σπίτια τῶν Φαιάκων,
σὰν ποὺ χτιστῆκαν τοῦ ἥρωα τοῦ Ἀλκίνου τὰ παλάτια.
Καὶ σὰ βρεθῇς στὸ πρόσπιτο καὶ στὴν αὐλή, προχώρα
μὲς στὰ παλάτια γλήγορα, τὴ μάνα ν' ἀντικρύσῃς
ποὺ κάθεται πρὸς τὴ γωνιά, μὲς στῆς φωτιᾶς τὸ φέγγος,
καὶ κλώθει πορφυρὶ μαλλί, ποὺ νὰ τὸ δῇς θαμάζεις,
στὸ στῦλο ἀκουμπισμένη αὐτή, κι οἱ δοῦλες πίσωθέ της.
Ἐκεῖ στημένος βρίσκεται καὶ τοῦ γονιοῦ μου ὁ θρόνος,
ποὺ πίνοντας θὰ κάθεται μὲ ἀθάνατο παρόμοιος.
Πέρασ' τόν, καὶ στὰ γόνατα τῆς μάνας βάλε χέρια,
ἂν θὲς νὰ σοῦ 'ρθῃ γλήγορα τοῦ γυρισμοῦ σου ἡ μέρα,
καὶ νὰ σοῦ ἀνοίξῃ τὴν καρδιά, κι ἂς εἶναι ἡ γῆς σου ἀλάργα.
Τὶ μιὰς κι ἡ μάνα μέσα της σὲ συμπονέσῃ, ξέρε
πὼς τοὺς δικούς σου θένα δῇς, καὶ γλήγορα θὰ φτάσῃς
στὸ σπίτι τὸ καλόχτιστο καὶ στὴ γλυκειὰ πατρίδα.»
    Εἶπε, καὶ χτύπησε τὰ ζὰ μὲ τὸ λαμπρὸ μαστίγι·
κι αὐτὰ μεμιᾶς ἀφήσανε τοῦ ποταμοῦ τὸ ρέμα.

καὶ πῆραν δρόμο ταχτικά, καὶ τρέχανε μὲ τάξη.
Κι αὐτὴ κυβέρνα ταχτικά, σαλεύοντας ἀγάλια
τοῦ μαστιγιοῦ της τὸ λουρί, γιὰ νὰ προφταίνουν πίσω
οἱ δοῦλες κι ὁ Ὀδυσσέας πεζοί· καὶ βασιλεύει ὁ ἥλιος,
καὶ φτάνουνε στῆς Ἀθηνᾶς τὸ δοξασμένο δάσος.
Ὁ θεϊκὸς Δυσσέας ἐκεῖ κάθισε. Καὶ σὲ λίγο
στὴν κόρη προσευκήθηκε τοῦ τρισμεγάλου Δία·
«Τοῦ Δία τοῦ αἰγιδόσκεπου ἀδάμαστη ἐσὺ κόρη,
συνάκουσέ με τώρα, ἐσὺ ποὺ ἄλλοτες ἀρνιόσουν
ν' ἀκούσῃς με, σὰ δέρνομουν ἀπὸ τὸν Κοσμοσείστη·
καὶ κάνε οἱ Φαίακες σπλαχνιὰ κι ἀγάπη νὰ μοῦ δείξουν.»
Τὴν προσευκὴ συνάκουσε ἡ Ἀθηνᾶ ἡ Παλλάδα,
μὰ δὲν τοῦ φανερώνουνταν ὀμπρός του, τὶ φοβόταν
τὸ γονικό της ἀδερφό· βαριὰ ἦταν χολωμένος
μὲ τὸ θεϊκὸ Ὀδυσσέα αὐτός, στὸν τόπο του ὡς νὰ φτάσῃ.

ΡΑΨΩΔΙΑ Η

Ἔτσι ὁ τρανός, πολύπαθος Δυσσέας προσευκόταν,
καθὼς τὴν κόρη φέρνανε στὴ χώρα τὰ μουλάρια.
Καὶ ὡς ἔφτασε στὰ ξακουστὰ παλάτια τοῦ γονιοῦ της,
στὰ ξώθυρα σταμάτησε, κι οἱ θεόμοιαστοι ἀδερφοί της,
ζυγώσανε καὶ στάθηκαν καὶ ξέζεψαν τὰ ζῶα,
καὶ τὰ καθάρια φέρανε φορέματα στὸν πύργο.
Πέρασε τότε ἡ Ναυσικᾶ στὸ θάλαμό της ἴσια,
ὅπου ἡ γριὰ Εὐρυμέδουσα καλὴ φωτιὰ ἄναβέ της,
ἡ συγυρίστρα ποὺ ἄλλοτε ἀπ' τὴν Ἀπείρη πλοῖα,
τὴ φέρανε γοργόλαμνα καὶ δῶρο τήνε δῶσαν
τοῦ Ἀλκίνου, πρῶτος βασιλιὰς σὰν ποὺ ἦταν τῶ Φαιάκων,
καὶ σὰ θεὸ τὸν ἄκουγαν· τὴν κόρη εἶχε ἀναθρέψει,
αὐτή, καὶ τὴ φωτιὰ ἄναβε καὶ τοίμαζε τὸ δεῖπνο.
Τότε ὁ Δυσσέας σηκώθηκε στὴ χώρα νὰ κινήσῃ,
κι ἡ Ἀθηνᾶ καλόθελα τοῦ σκόρπισε κατάχνια,
μὴν τὸν ξανοίξῃ Φαίακας τρανόψυχος, κι ἀρχίσῃ
λόγια νὰ βγάζῃ ἀγγιχτικά, καὶ νὰ ρωτάῃ ποιός εἶναι.
Κι ὅ,τι ἔκανε στὴν πρόσχαρη τὴ χώρα νὰ πατήσῃ

τὸν ἀνταμώνει ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα,
ἄθωο κορίτσι μοιάζοντας πού στάμνα κουβαλοῦσε.
Ὀμπρός του στάθη, κι ὁ τρανὸς τήνε ρωτᾶ Ὀδυσσέας·
« Παιδί μου, μπορεῖς νὰ μὲ πᾶς στοῦ Ἀλκίνου τὰ παλάτια,
τοῦ ἄντρα, πού εἶναι ὁ βασιλιὰς ἐτούτων τῶν ἀνθρώπων;
Τυραννισμένος ἔρχουμαι καὶ ξένος ἐδῶ πέρα,
ἀπὸ λημέρια ἀπόμακρα κι ἀπ' ὅσους κατοικᾶνε
τὴ χώρα καὶ τὴ γῆς αὐτὴ κανένα δὲ γνωρίζω. »
Κι ἡ γαλανόματη ἡ θεὰ γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
« Θὰ σοῦ τὰ δείξω, ξένε μου πατέρα, ἐγὼ τὰ σπίτια
πού μοῦ ζητᾶς, τ' εἶναι σιμὰ στοῦ ἄξιου τοῦ γονιοῦ μου.
Ἔρχου σωπαίνοντας ἐσύ, κι ἐγὼ μπροστὰ πηγαίνω·
κανέναν ἄλλον μὴν κοιτᾶς, καὶ μὴ ρωτᾶς κανέναν,
γιατὶ τοὺς ξένους τοῦτοι ἐδῶ δὲν τοὺς πολυχωνεύουν,
κι ἂν κάποιος ἀπ' ἀλλοῦθε ἐρθῆ, φιλίες δὲν τοῦ ἀνοίγουν,
ἔχοντας θάρρος στὰ γοργὰ καράβια τους, πού σκίζουν
τὰ πέλαα μὲ τὴ συνεργιὰ τοῦ θεοῦ τοῦ κοσμοσείστη,
πού σὰν πουλιὰ γοργοπετοῦν ἢ σὰν τοῦ νοῦ τὴ σκέψη. »
Εἶπε, κι ὀμπρὸς ἡ Ἀθηνᾶ ξεκίνησε μὲ βιάση,
καὶ πίσωθε στ' ἀχνάρια της ἀκολουθοῦσε ἐκεῖνος.
Κι οἱ Φαίακες δὲν τὸν ἔνιωσαν οἱ θαλασσακουσμένοι,
ὀμπρός τους καθὼς διάβαινε περνώντας ἀπ' τὴ χώρα,
τὶ ἡ ὄμορφη καὶ φοβερὴ θεὰ Ἀθηνᾶ τὸν εἶχε
ὁλόσκεπο ἀπὸ καταχνιά, ποθώντας τὸ καλό του.
Καὶ τὸ λιμάνι θάμαζε μὲ τὰ καράβια ἐκεῖνος,
τὶς ἀγορὲς πού κάθουνταν οἱ ἥρωοι, καὶ τὰ μεγάλα
τὰ ξυλοσκέπαστα τειχιά, πού θάμα ἦταν μονάχο.
Καὶ στὰ παλάτια τὰ λαμπρὰ τοῦ βασιλιᾶ σὰ φτάσαν,
τότες τοῦ κρένει ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·
« Νά τα τὰ σπίτια πού ζητᾶς, ὦ ξένε μου πατέρα·
θὰ βρῆς ἐκεῖ τοὺς διόθρεφτους ἀφέντες στὸ τραπέζι·
ὡς τόσο κίνα μέσα ἐσύ, κι ἂς μὴ σὲ πιάνη φόβος·
ἄντρας μὲ θαρρετὴ καρδιὰ σὲ κάθε κάμωμά του
πιὸ ἄξιος πάντα θὰ φανῆ, κι ἂς ἔρχεται ἀπ' ἀλλοῦθε.
Καὶ πρῶτα τὴ βασίλισσα θὰ βρῆς μὲς στὰ παλάτια·
τὴ λὲν Ἀρήτη, κι ἔρχεται κι ἐκείνη ἀπὸ τοὺς ἴδιους

προγόνους ποὺ γεννήθηκε ὁ βασιλέας Ἀλκίνος.
Πρῶτα ὁ Ναυσίθος ἦρθε, ὁ γιὸς τοῦ σείστη Ποσειδώνα
καὶ τῆς Περίβοιας, ποὺ ἤτανε περίσσια ἡ ὀμορφιά της.
Κόρη τοῦ μεγαλόκαρδου Εὐρυμέδοντα στερνή 'ταν
ἐκείνη, τῶν περήφανων Γιγάντων βασιλέα.
Τοὺς ἔχασε τοὺς ἄμυαλους, καὶ χάθηκε κι ἐκεῖνος.
Μὲ τὴν Περίβοια πλάγιασε τότες ὁ κοσμοσείστης,
καὶ τὸ Ναυσίθο γέννησε, τὸ ρήγα τῶν Φαιάκων.
Δυὸ γιοὺς ἐτοῦτος γέννησε, Ρηξήνορα καὶ Ἀλκίνο.
Καὶ νιόπαντρος καὶ δίχως γιὸ ὁ Ρηξήνορας σὰν ἦταν,
τὸν ἔκρουσε ὁ Ἀπόλλωνας ὁ ἀργυροδοξαράτος,
καὶ μόνη σπίτι του ἄφησε μιὰ κόρη, τὴν Ἀρήτη·
αὐτὴν ὁ Ἀλκίνος ἔκαμε κατόπι σύγκλινή του,
καὶ τὴν τιμοῦσε ὅσο καμιὰ στὸν κόσμο δὲν τιμιέται,
ἀπ' ὅσες ζοῦν σὲ χέρια ἀντρὸς στὰ σπιτικά τους τώρα.
Θερμὰ τήνε λατρεύουνε, καὶ τ' ἀκριβὰ παιδιά της,
κι ἴδιος ὁ Ἀλκίνος, κι ὁ λαός, ποὺ σὰ θεὰ τὴ βλέπει
καὶ γκαρδιακὰ τὴ δέχεται στὴ χώρα σὰ διαβαίνη.
Καὶ μήτε λείπει στοχασιὰ ποτὲς ἀπὸ τὸ νοῦ της,
μόν' τῶν ἀντρῶν ποὺ συμπονεῖ τὶς διαφορὲς τελειώνει.
Καὶ σένα ἂ συμπονέση αὐτή, πάλε θὰ δῆς μιὰ μέρα
τοὺς φίλους σου καὶ τοὺς δικούς, καὶ θὰ ξανάρθης πάλε
στὸ σπίτι τ' ἀψηλόσκεπο τῆς γονικῆς σου χώρας.»
Αὐτὰ εἶπε, καὶ τραβᾶ ἡ θεὰ στ' ἀτρύγητα πελάγη,
κι ἀπ' τὴ Σκερία τὴν ὄμορφη φτάνει στὸ Μαραθώνα,
κατόπι στὴν πλατύδρομη τὴ χώρα τῆς Ἀθήνας,
καὶ μπαίνει στὸ στεριόχτιστο ναὸ τοῦ Ἐρεχτέα.
Ἦρθε στοῦ Ἀλκίνου τ' ἀκουστὰ παλάτια κι ὁ Ὀδυσσέας,
κι ὁ νοῦς του σάστιζε πρὶν πάη στὰ χαλκωτὰ κατώφλια·
τὶ σὰ φῶς ἥλιου ἢ φεγγαριοῦ στὰ μάτια του φαινόταν
τοῦ Ἀλκίνου τοῦ τρανόκαρδου τὸ θεόρατο παλάτι.
Χαλκένιοι τοῖχοι στέκονταν ἀπ' τὸ κατώφλι ὡς μέσα
στὰ βάθια, καὶ ζωνόντανε μὲ λαζούρι στεφάνι·
θύρες χρυσὲς σφαλνούσανε τὸ στεριωμένο χτίριο,
μὲ παραστάτες ἀργυροὺς στὸ χαλκωτὸ κατώφλι,
μὲ ἀνώφλι ὁλάργυρο κι αὐτό, καὶ μὲ χρυσὴ κρικέλα

Εἶχε καὶ δυὸ ἀργυρόχρυσους ἀπ' τὰ δυὸ πλάγια σκύλους,
ποὺ ὁ Ἥφαιστος τοὺς ἔφτιαξε μὲ τὴ σοφή του τέχνη,
τὸν πύργο νὰ φυλάγουνε τοῦ Ἀλκίνου τοῦ μεγάλου,
ἀθάνατοι κι ἀγέραστοι γιὰ πάντα καὶ γιὰ πάντα.
Θρονιὰ στὸν τοῖχο ἀραδιαστὰ κι ἀπὸ τὰ δυὸ τὰ πλάγια,
ἀπ' τὸ κατώφλι ὡς τὰ βαθιά, μὲ ντύματα ἀποπάνω,
ἔργα ψιλὰ καλόγνεστα τῶν γυναικῶν, βαλμένα.
Σ' ἐκεῖνα ἀπάνω οἱ προεστοὶ καθόνταν τῶ Φαιάκων,
καὶ τρώγανε καὶ πίνανε, τὶ εἶχαν πολλὰ ὀμπροστά τους.
Σὲ στυλοβάτες δουλευτοὺς χρυσὰ ἀγοράκια στέκαν,
καὶ κράταγαν στὰ χέρια τους λαμπάδες ἀναμμένες,
ποὺ φέγγανε τῶ σύδειπνων τὴ νύχτα στὰ παλάτια.
Πενήντα μὲς στοὺς πύργους του γυναῖκες εἶχε ἐργάτρες·
ἄλλες τους στὸ χερόμυλο ξανθὸ σιτάρι ἀλέθουν,
ἄλλες τους φαίνουνε πανὶ καὶ κλώθουν καθισμένες,
σὰ φύλλα λεύκας ἀψηλῆς σαλεύοντας· καὶ τόσο
κρουστόφαντα εἶναι τὰ λινὰ ποὺ τρέχει ὑγρὸ τὸ λάδι.
Τὶ ὅσο περνοῦν οἱ Φαίακες στὸν κόσμο ὅλους τοὺς ἄλλους
σὲ καραβιοῦ κυβέρνημα, τόσο πιδέξες εἶναι
στὸ φάδι κι οἱ γυναῖκες τους, ποὺ ἡ Ἀθηνᾶ νὰ φτιάνουν
ὥρια δουλειὰ τὶς ἔμαθε, καὶ νοῦ λαμπρὸ ἔδωσέ τους.
Παρόξω ἀπ' τὴν αὐλή, σιμὰ στὴ θύρα, ἔχει περβόλι,
τεσσάρω ζευγαριῶν παντοῦ καλοφραγμένο γύρω,
ποὺ δέντρα πλῆθος φαίνουνται ἀψηλὰ καὶ φουντωμένα·
ἐκεῖ ἀπιδιές, ροδιές, μηλιὲς μὲ τὰ λαμπρὰ τὰ μῆλα,
συκιὲς γλυκόκαρπες κι ἐλιὲς γερὲς καὶ φουντωμένες.
Δὲ λείπει ὁλοχρονὶς καρπός, χειμώνα καλοκαίρι·
τὶ ἄλλα τ' ἀγέρι τὸ γλυκὸ γεννάει κι ἄλλα ὡριμάζει.
Μεστώνει ἀπίδι, κι ἄλλο ἀνθεῖ, καὶ μῆλο πὰς στὸ μῆλο,
πὰς στὸ σταφύλι ἄλλο τσαμπί, καὶ σῦκο πὰς στὸ σῦκο.
Βρίσκεται φυτεμένο ἐκεῖ καὶ πλούσιο ἀμπελοκήπι,
μὲ ἁλώνι μέσα λιακωτὸ σὲ γῆς καλοστρωμένη,
ποὺ ἀπὸ τὸν ἥλιο δέρνεται· σταφύλια ἀλλοῦ τρυγιοῦνται,
ἀλλοῦ πατιοῦνται· παραμπρὸς κρεμιένται οἱ ἀγουρίδες
στὸ ξάνθισμά τους· παρακεῖ νὰ βάφουν ἀρχινᾶνε.
Ἔχει κι ὡριόπλουμες βραγιὲς στοῦ περβολιοῦ τὶς ἄκρες.

κάθε λογῆς, που ὁλοχρονίς σφαντάζουνε στὸ μάτι·
καὶ βρύσες δυό· σκορπιέται ἡ μιὰ μὲς σ' ὅλο τὸ περβόλι,
κι ἡ ἄλλη κάτω ἀπ' τῆς αὐλῆς διαβαίνει τὸ κατώφλι,
πρὸς τὸ παλάτι, κι ἔπαιρναν κεῖθε νερὸ οἱ πολῖτες.
Τέτοια οἱ θεοὶ χαρίζανε λαμπρὰ τοῦ Ἀλκίνου δῶρα.
Στάθηκ' ἐκεῖ ὁ πολύπαθος, ὁ μέγας Ὀδυσσέας
κοιτώντας. Καὶ σὰ θάμασε τὸ καθετὶς στὸ νοῦ του,
ἀπ' τὸ κατώφλι πέρασε καὶ μπῆκε στὸ παλάτι.
Καὶ βρῆκε αὐτοῦ τοὺς προεστοὺς κι ἀρχόντους τῶν Φαιάκων,
ποὺ μὲ ποτήρια στάζανε τοῦ Ἑρμῆ τοῦ ἀγρυπνομάτη,
τὶ ἐκείνου γύναν τὶς στερνὲς σταλιὲς πριχοῦ πλαγιάσουν.
Περνάει ὀμπρός τους ὁ τρανός, πολύπαθος Δυσσέας,
σὲ ἀχνιὰ ποὺ τοῦ περέχυνε ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ κρυμμένος,
ὥσπου ἦρθε στὴν Ἀρήτη ὀμπρὸς καὶ στὸν ἀφέντη Ἀλκίνο.
Ἀγγίζει τῆς βασίλισσας τὰ γόνατα ὁ Δυσσέας,
κι ἡ καταχνιὰ ἡ θεόσταλτη σκορπιέται πίσωθέ του.
Ἄνθρωπο βλέπουν τότε αὐτοί, καὶ σὰ βουβοὶ ἀπομνήσκουν,
μὲ θαυμασμὸ κοιτώντας τον· κι αὐτὸς παρακαλεῖ τους·
«Ἀρήτη, τοῦ Ρηξήνορα τοῦ ἰσόθεου θυγατέρα,
στὸν ἄντρα σου ὁ πολύπαθος προσπέφτω καὶ σ' ἐσένα,
κι αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς σύνδειπνους, ποὺ οἱ θεοὶ νὰ τοὺς χαρίζουν
χρυσὴ ζωή, καὶ στὰ παιδιὰ ν' ἀφήσουνε τὰ πλούτια
τῶν πύργων τους, κι ὅ,τι τιμὲς τοὺς ἔχει δώσει ὁ κόσμος.
Στεῖλτε καὶ μένα γλήγορα νὰ φτάσω στὴν πατρίδα,
ποὺ τόσους χρόνους δέρνουμαι μακριὰ ἀπὸ τοὺς δικούς μου.»
Εἶπε, καὶ χάμου κάθισε, πὰς στῆς γωνιᾶς τὴ στάχτη
πρὸς τὴ φωτιά· καὶ σύχαζαν οἱ ἄλλοι σωπασμένοι.
Τέλος ἀργὰ τοὺς μίλησε ὁ Ἐχένηος ὁ γέρος
ἥρωας, ποὺ στοὺς Φαίακες στὰ χρόνια ἦταν ὁ πρῶτος,
ἄξιος στὰ λόγια, καὶ ἤξερε πολλὰ καὶ περασμένα·
αὐτὸς μὲ νοῦ καλόγνωμο ξαγόρεψέ τους κι εἶπε·
«Ἀλκίνο, δὲν τὸ κρίνω αὐτὸ καλό, καὶ δὲν ταιριάζει
πὰς στῆς γωνιᾶς νὰ κάθεται τὴ στάχτη χάμου ὁ ξένος.
Ἐσένα αὐτοὶ προσμένουνε ν' ἀκούσουν, καὶ βαστιένται.
Μόν' πάρ' τον, σὲ ἀργυρόδετη καθέδρα κάθισέ τον,
καὶ πρόσταξε τοὺς κήρυκες κρασὶ ν' ἀνεκατέψουν,

στάλεις καὶ τοῦ βροντόχαρου νὰ στάξουμε τοῦ Δία
τοῦ ὅποιον σεμνὰ παρακαλεῖ, τὸν προβοδάει ἐκεῖνος·
Ἂς δώση κι ἡ κελάρισσα δεῖπνο τοῦ ξένου ὅ,τι ἔχει.»
Τ' ἀκούγει αὐτὰ καὶ παίρνει εὐτὺς ἀπὸ τὸ χέρι ὁ Ἀλκίνος
το βαθιοστόχαστο Ὀδυσσέα τὸν πολυσοφισμένο,
κι ἀπ' τὴ γωνιὰ πὰς σὲ θρονὶ λαμπρὸ τόνε καθίζει,
ἀφοῦ τὸ γιό του σήκωσε, τὸν ἀκριβὸ Λαοδάμα,
ποὺ ὄντας του μυριαγάπητος καθότανε σιμά του.
Καὶ μπρίκι γιὰ τὸ νίψιμο τοῦ φέρνει τότε ἡ βάγια,
ὥριο, χρυσό, καὶ χύνει του στὴν ἀργυρὴ λεγένη,
καὶ τότες στρώνει ἀντίκρυ του γυαλιστερὸ τραπέζι.
Σεμνὴ κελάρισσα ἔφερε ψωμὶ καὶ παραθέτει,
κι ἀπὸ τὰ καλοφάγια της τοῦ φίλεψε περίσσια.
Κι ὁ θεῖος, ὁ πολύπαθος τρωγόπινε Ὀδυσσέας.
Τότες τοῦ κήρυκα μιλάει καὶ λέει ὁ ἀντρεῖος Ἀλκίνος·
«Ἔλα, Ποντόνε, τὸ κρασὶ μὲς στὸ κροντήρι σμίξε,
καὶ σ' ὅλους μοίρασέ το ἐδῶ, νὰ στάξουμε τοῦ Δία,
που ὅποιον σεμνὰ παρακαλεῖ τὸν προβοδάει ἐκεῖνος.»
Εἶπε καὶ τὸ γλυκὸ κρασὶ καλόσμιξε ὁ Ποντόνος,
καὶ γύρω μοίρασε ἀπαρχὴ μὲ τὰ ποτήρια σὲ ὅλους.
Καὶ σάνε στάξαν κι ἤπιανε ὅσο ἤθελε ἡ καρδιά τους,
ὁ Ἀλκίνος τότε ὁ βασιλιὰς ξαγόρεψέ τους κι εἶπε·
«Ἀκοῦτε με, τῶ Φαιάκωνε ὦ προεστοὶ κι ἀρχόντοι,
τὰ ὅσα μέσα μου ἀγρικῶ νὰ σᾶς τὰ φανερώσω.
Τώρα που φάγατε ἤπιατε, σύρτε νὰ κοιμηθῆτε,
καὶ τὸ ταχὺ περσότερους γερόντους προσκαλοῦμε,
τὸν ξένο να φιλέψουμε, καὶ στοὺς θεοὺς θυσίες
καλὲς ἀφοῦ προσφέρουμε, τὸν πηγαιμὸ νὰ δοῦμε
τοῦ ξένου· νὰ τὸν στείλουμε μὲ συνοδειὰ δική μας,
ἀκόπιαστα κι ἀνέπονα στὸν τόπο του νὰ φτάση,
καὶ νὰ 'βρη γλήγορη χαρὰ ὅσο μακριὰ κι ἂν εἶναι·
μηδὲ νὰ πάθη βλάψιμο ἢ κακὸ μὲς στὸ ταξίδι,
μπριχοῦ νὰ μπῆ στὴ χώρα του· ποὺ ἐκεῖ κατόπι θὰ 'χη
ὅσα στὸν κόσμο ἡ Μοῖρα του κι οἱ σοβαρὲς οἱ Κλῶστρες
μὲ τὴν κλωστὴ τοῦ γνέσανε σὰν τόνε 'γέννα ἡ μάνα.
Ὅμως ἂν εἶναι ἀθάνατος ποὺ ἦρθε ἀπ' τὰ οὐράνια,

τότες κάτι ἄλλο μελετοῦν οἱ θεοὶ νὰ μᾶς σκαρώσουν.
Τὶ ὡς τὰ τώρα ἀσκέπαστοι φανερωθῆκαν πάντα
σ' ἐμᾶς, λαμπρὲς σὰ σφάζουμε ἑκατοβοδιὲς σ' ἐκείνους,
μαζί μας τρωγοπίνοντας, κοντά μας καθισμένοι.
Κι ἂν κάποιος πὰς στὸ δρόμο του ποτὲς τοὺς ἀνταμώση,
δὲν κρύβονται γιατὶ μ' αὐτοὺς γενιά 'μαστε, σὰν ποὺ 'ναι
καὶ οἱ Κύκλωπες καὶ τ' ἄγρια τὰ γένη τῶ Γιγάντων.»
Καὶ γύρισε ὁ πετράξυπνος Δυσσέας κι ἀπολογήθη·
«Ὁ νοῦς σου ἄλλα ἂς νοιάζεται, ὦ Ἀλκίνο· δὲν τοὺς μοιάζω
καθόλου τοὺς ἀθάνατους ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια,
μήτε κορμὶ μήτε μορφή· θνητὸς μονάχος εἶμαι.
Κι ὅσους ἐσεῖς γνωρίζετε βαριὰ δυστυχισμένους,
μ' αὐτοὺς ἐγὼ στὶς συφορὲς νὰ παραβγῶ μποροῦσα.
Κι εἶχα 'γώ κι ἄλλα μου δεινὰ νὰ σᾶς στορήσω ἀκόμα,
ὅσα ἀπὸ θέλημα θεῶν σωρὸς μοῦ μαζωχτῆκαν·
μὰ ἀφῆστε με, ὅσο κι ἂν πονῶ, θροφὴ νὰ πιάσω τώρα·
πιὸ ἀδιάντροπο ἀπὸ τὴν κοιλιὰ τὴ μαύρη ἄλλο δὲν ἔχει,
ποὺ τὴ δική της ὄρεξη νὰ βλέπης σ' ἀναγκάζει,
κι ἂς ἔχης μύρια βάσανα καὶ λύπες στὴν ψυχή σου.
Λύπες κι ἐγὼ ἔχω στὴν ψυχή, κι ὡς τόσο αὐτὴ ὁλοένα
φαΐ γυρεύει καὶ πιοτό· ὅσα ἔπαθα, τὰ σβήνει
ἀπὸ τὸ νοῦ μου ὁλότελα, καὶ νὰ γεμίση θέλει.
Ὡς τόσο τοιμαστῆτε ἐσεῖς στὸ χάραμα τῆς μέρας
νὰ φέρτε ἐμένα τὸ φτωχὸ στὸ χῶμα τῶ γονιῶ μου,
κατόπι τόσα ποὺ ἔπαθα· νὰ δῶ, κι ἂς ἀπεθάνω,
τὰ χτήματα, τοὺς δούλους μου καὶ τ' ἀψηλὸ παλάτι.»
Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι δέχτηκαν κι ἀνάμεσό τους εἶπαν
ὁ ξένος νὰ προβοδωθῆ, γιατὶ σωστὰ λαλοῦσε.
Καὶ σάνε στάξαν, κι ἤπιανε ὅσο ἤθελε ἡ καρδιά τους,
σύραν οἱ ἄλλοι σπίτι του καθένας, νὰ πλαγιάσουν·
μὰ στὸ παλάτι ἀπόμεινε ὁ θεῖος ὁ Ὀδυσσέας,
καὶ πλάγια του καθίσανε ἡ Ἀρήτη κι ὁ Ἀλκίνος
ὁ θεόμοιαστος· καὶ σήκωσαν οἱ δοῦλες τὰ τραπέζια.
Καὶ τότες πρώτη τοῦ μιλάει ἡ Ἀρήτη ἡ ἀσπροχέρα,
τηρώντας τὰ ὄμορφα του σκουτιά, χιτώνα καὶ χλαμύδα,
ποὺ αὐτή της τά 'φτιασε μαζὶ μὲ τὶς σπιτογυναῖκες·

καὶ λάλησέ του κι εἶπε του μὲ φτερωμένα λόγια·
«Αὐτὸ ἐγὼ θέλω, ξένε μου, νὰ σὲ ρωτήξω πρῶτα·
ποιός εἶσαι, κι ἀπὸ ποῦ, καὶ ποιός σοῦ 'δωσ' αὐτὰ τὰ ροῦχα;
Δὲν εἶπες πὼς οἱ θάλασσες ἐδῶ ριγμένο σ' ἔχουν;»
Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος γυρίζει καὶ τῆς κρένει·
«Εἶναι βαρύ, ὦ βασίλισσα, νὰ διηγηθῶ ἕνα ἕνα
τὰ πάθια μου, τ' οἱ θεοὶ πολλὰ μοῦ δῶκαν οἱ ἐπουράνιοι·
αὐτὰ μονάχα θὰ σοῦ πῶ, ποὺ ρώτηξες νὰ μάθης.
Εἶναι μακριὰ στὰ πέλαγα κάποιο νησί, Ὠγυγία,
ποὺ ἡ μαριόλα ἡ Καλυψώ, τοῦ Ἄτλαντα ἡ θυγατέρα,
πανώρια, μὰ καὶ φοβερὴ θεὰ τό 'χει λημέρι·
μήτε θεοὶ μήτε θνητοὶ μ' αὐτὴ δὲ συντροφιάζουν.
Μὰ ἐμένα μ' ἔφερε ὁ θεὸς τὸ δύστυχο σιμά της,
τότες ποὺ ὁ Δίας τὸ γοργὸ καράβι μοῦ 'χε σπάσει
μ' ἀστροπελέκι ἀστραφτερὸ στὰ μαῦρα πέλαα μέσα.
Ὅλοι μου τότες οἱ καλοὶ χαθήκανε σύντροφοι·
κι ἐγὼ τοῦ πλοίου ἀγκαλιαστὰ κρατώντας τὴν καρίνα,
μέρες ἐννιὰ κυλιόμουνα· δέκατη μαύρη νύχτα,
καὶ στὸ νησὶ οἱ ἀθάνατοι τῆς Ὠγυγίας μὲ ρίξαν,
τῆς Καλυψῶς τῆς φοβερῆς κι ὡριόμαλλης λημέρι.
Μὲ πῆρε αὐτή, μὲ φίλευε καὶ μ' ἔθρεφε μὲ πόνο,
καὶ νὰ μὲ κάνη ἀθάνατο κι ἀγέραστο μελέτα·
ὡς τόσο ἐμένα στῆς καρδιᾶς δὲ μ' ἔπειθε τα βάθια.
Χρόνους ἑφτὰ κρατιόμουνα, καὶ τὰ σκουτιὰ ποὺ ἐκείνη
μοῦ χάριζε τ' ἀχάλαστα, τὰ πότιζα μὲ δάκρυα·
μὰ σὰ γυρίσαν κι ἦρθανε τὰ ὀχτὼ τὰ χρόνια, τότες
μὲ παρακίναε κι ἔλεγε στὴ γῆς μου νὰ μισέψω·
γιά ὁ Δίας τῆς τὸ πρόσταξε, γιά γνώμη ἦταν δική της.
Μὲ βάζει σὲ καλόδετο σάλι, πολλὲς μοῦ δίνει
θροφές, ψωμί, γλυκὸ κρασί, λαμπρὰ σκουτιὰ μὲ ντύνει,
καὶ ἀγέρι πρύμο καὶ ἁπαλὸ κατόπι μου φυσάει.
Μέρες στὰ πέλαα δεκαφτὰ ἀρμενίζοντας πλανιόμουν,
στὶς δεκοχτὼ φανήκανε ὀμπροστά μου τὰ ἰσκιωμένα
βουνὰ τῆς γῆς σας· πήδηξε ἀπὸ χαρὰ ἡ καρδιά μου,
τοῦ δύστυχου· τί συφορὲς εἶχα νὰ πάθω κι ἄλλες
πολλές, ποὺ μοῦ τὶς τοίμαζε ὁ θεὸς ὁ κοσμοσείστης.

Αὐτὸς ἀνέμους σήκωσε καὶ μοῦ 'κλεισε τὸ δρόμο,
κι ἀγρίεψε τὶς θάλασσες, ποὺ νὰ βαστῶ τὸ σάλι
δὲ μ' ἄφηναν, μόνε συχνὰ ἀναστέναζα στὸ κῦμα.
Σκορπάει τὸ σάλι ἡ τρικυμιά, κι ἐγὼ μὲ τὸ κολύμπι
τότ' ἔσκιζα τὰ τρίσβαθα νερά, ὥσπου ἐδῶ στὴ γῆς σας
μὲ σπρώξανε καὶ μ' ἔφεραν οἱ θαλασσιὲς κι οἱ ἀνέμοι.
Ἂν τότες ἔκανα στεριά, θὰ μ' ἔδερνε τὸ κῦμα
σὲ πέτρες σπώντας με χοντρὲς καὶ σ' ἄχαρα λημέρια·
μὰ πίσω ἀποτραβήχτηκα, καὶ κολυμπώντας ἦρθα
στὸν ποταμό, ποὺ πιὸ ἥμερος μοῦ φάνη ἐκεῖ ὁ τόπος,
γυμνὸς ἀπὸ χοντρόπετρες, κρυμμένος ἀπὸ ἀνέμους.
Ἔπεσα ἐκεῖ, συνέφερα, καὶ φάνη ἡ θεία ἡ νύχτα·
καὶ πέρ' ἀπ' τὸ οὐρανόθρεφτο ποτάμι ξεκινώντας,
μὲς στὰ χαμόδεντρα ἔγειρα, μὲ σωριασμένα φύλλα
ἀπάνω μου, καὶ μοῦ 'χυσε ὁ θεὸς ἀτέλειωτο ὕπνο.
Ἐκεῖ, στὰ φύλλα ἀνάμεσα, μὲ στήθια ταραγμένα,
ὁλονυχτὶς κοιμόμουνα ὡς αὐγὴ καὶ μεσημέρι.
Μ' ἀφήνει ὁ ὕπνος ὁ γλυκὸς στὸ γέρμα τοῦ ἥλιου ἀπάνω,
καὶ νιώθω τις συντρόφισσες τῆς κόρης σου, ποὺ παῖζαν
στὸν ἄμμο· ἐκείνη σὰ θεὰ σφαντοῦσε ἀνάμεσά τους.
Τῆς πρόσπεσα, κι αὐτὴ ἔδειξε περίσσια φρονιμάδα,
ὅση δὲν ἔλπιζα ποτὲς ἀπὸ μικρὴ νὰ τύχω·
τι οἱ νέοι πάντα ἀστοχασιὲς νὰ κάνουν συνηθᾶνε.
Μοῦ 'δωσε γέμα καὶ λαμπρὸ κρασί, καὶ στὸ ποτάμι
σὰ λούστηκα, μὲ τὰ σκουτιὰ μὲ φόρεσε ποὺ βλέπεις.
Σοῦ τά 'πα ὅλα ἀληθινά, ὅσο ἂν πονῇ ἡ ψυχή μου.»

Κι ὁ Ἀλκίνος τότες γύρισε καὶ λάλησέ του κι εἶπε·
«Δὲν τὸ στοχάστη ἡ κόρη μου σωστά, ὦ ξένε, ἐτοῦτο,
ποὺ ἴσια σ' ἐμᾶς δὲ σ' ἔφερε μαζὶ μὲ τὶς γυναῖκες,
ἂν κι ἐσὺ πρῶτα πρόσπεσες καὶ τὴν παρακαλοῦσες.»

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
«Μὴν τὴ μαλώσῃς, ὦ ἥρωα, τὴν ἄφταιγή σου κόρη·
μοῦ 'λεγε αὐτὴ κατόπι της νὰ ρθῶ μὲ τὶς γυναῖκες,
κι ἐγὼ ἀπὸ φόβο καὶ ντροπὴ δὲν ἤθελα νὰ σμίξω,
μὴ μᾶς δῇς, κι ἀπὸ θυμὸ ἄξαφνα ὁ νοῦς σου ἀνάψῃ·
γιατὶ εὔκολα θυμώνουμαστε στὴ γῆς ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι.»

Κι ὁ Ἀλκίνος πάλε γύρισε καὶ λάλησέ του κι εἶπε·
«Ἐμένα, ὦ ξένε, ἀνώφελα ἡ ψυχή μου δὲ χολώνει
στὰ στήθια μου· κάλλιο ὅλα μας μὲ μέτρο νά 'ναι πάντα.
Μακάρι ὁ Δίας κι ἡ Ἀθηνᾶ κι ὁ Ἀπόλλωνας νὰ δώσουν
σὰν τέτοιος πού 'σαι στὴ μορφή, κι ὁμόγνωμος μ' ἐμένα,
νὰ πάρῃς και τὴν κόρη μου καὶ νὰ λεχτῇς γαμπρός μου
κι ἐδῶ νὰ ζῇς· θὰ σοῦ 'δινα καὶ χρήματα καὶ σπίτι,
ἂν ἔμνησκες αὐτόθελα· μὰ ἂν ὄχι, δὲ σὲ βιάζει
κανένας ἀπ' τοὺς Φαίακες· νὰ μὴν τὸ δώσῃ ὁ Δίας.
Ξέρε πὼς αὔριο συνοδειὰ θὰ βάλω νὰ σὲ πάρουν·
θὰ κοίτεσαι πηγαίνοντας καὶ θὰ γλυκοκοιμᾶσαι,
κι αὐτοὶ τ' ἀτάραχα νερὰ θὰ σκίζουν ὡς νὰ φτάσῃς
στὴ γῆς σου καὶ στὰ σπίτια σου, κι ὅπου ἀγαπᾶς, μὰ ἂς εἶναι
ἀκόμα πιὸ μακρύτερα τὸ μέρος κι ἀπ' τὴν Εὔβοια,
ποὺ λὲν στὴν ἄκρη βρίσκεται τοῦ κόσμου ὅσοι τὴν εἶδαν
ἀπ' τοὺς δικούς μας, τὸν ξανθὸ Ραδάμανθη σὰν πῆραν,
νὰ πάῃ νὰ δῇ τὸν Τιτυὸ ποὺ γιὸς εἶναι τῆς Γαίας.
Ἐκεῖ τότε ἦρθαν ὅλοι τους, καὶ δίχως κόπο φτάσαν
μονημερίς, καὶ γύρισαν πίσω στὴ γῆς τους πάλε.
Καὶ θένα δῇς τί πλοῖα λαμπρὰ καὶ τί λεβέντες ἔχω,
ποὺ ἀνατινάζουν τοὺς ἀφροὺς μὲ τοῦ κουπιοῦ τὴν πλάτη.»
Σ' αὐτὰ τὰ λόγια χάρηκε ὁ πολύπαθος Δυσσέας,
καὶ τότες προσευκήθηκε κι εἶπε· «Πατέρα Δία,
μακάρι καθετὶς νὰ βγῇ ποὺ λάλησε ὁ Ἀλκίνος·
ἔτσι, στὴν τροφοδότρα γῆς ἄσβηστη δόξα νά 'χῃ,
κι ἐγὼ νὰ τύχω γυρισμὸ στὴν πατρική μου χώρα.»
Τέτοια μιλοῦσαν κι ἔλεγαν ἐκεῖνοι ἀνάμεσό τους·
καὶ πρόσταξε τὶς δοῦλες της ἡ Ἀρήτη ἡ ἀσπροχέρα
στρωσίδια νὰ τοιμάσουνε, νὰ βάλουνε τὰ χράμια
τὰ κερμεζὰ καὶ τὰ ὄμορφα, κι ἀπάνω τους τὰ πεύκια,
καὶ τὶς φλοκάτες τὶς κρουστὲς γιὰ ντύσιμο ἀποπάνω.
Κι οἱ δοῦλες βγήκανε μὲ φῶς στὰ χέρια νὰ τοῦ στρώσουν·
καὶ τὸ κλινάρι τὸ στεριὸ σὰν ἔστρωσαν καὶ φτιάξαν,
πήγανε στάθηκαν κοντὰ στὸν Ὀδυσσέα καὶ τοῦ εἶπαν·
«Σήκου, νὰ πᾶς νὰ κοιμηθῇς, ὦ ξένε, εἶναι στρωμένα.»
Εἶπαν, κι ἐκείνου ποθητὸ τοῦ φάνη τὸ κλινάρι.

Τότε ὁ πολυβασάνιστος, ὁ θεῖος Ὀδυσσέας
κοιμήθηκε στὸ τορνευτὸ τῆς αἴθουσας κρεβάτι·
στοῦ παλατιοῦ τ᾽ ἀπόβαθα πλαγιάζει κι ὁ Ἀλκίνος,
καὶ δίπλα του ἡ βασίλισσα τοῦ σιάζει τὰ στρωσίδια.

ΡΑΨΩΔΙΑ Θ

Ἔφεξ᾽ ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
κι ὁ Ἀλκίνος ὁ τρανόψυχος σηκώθη ἀπὸ τὸν ὕπνο·
σηκώθη κι ὁ διογέννητος, ὁ κουρσευτὴς Δυσσέας·
κι ὁ Ἀλκίνος ὁ τρανόψυχος τὸν πῆρε στῶ Φαιάκων
τὴν ἀγορά, ποὺ βρίσκονταν παράδιπλα τῶν πλοίων.
Ἤρθαν καὶ κάθισαν ἐκεῖ στὰ σκαλιστὰ λιθάρια
ἀντάμα οἱ δυό· κι ἡ Ἀθηνᾶ τριγύριζε στὴ χώρα,
μοιασμένη μὲ τὸν κήρυκα τοῦ γνωστικοῦ τοῦ Ἀλκίνου,
κι ἀπὸ ἄντρα σὲ ἄντρα πήγαινε, καὶ καθενοῦ λαλοῦσε,
τοῦ Ὀδυσσέα τὸ γυρισμὸ στὸ νοῦ της μελετώντας·
«Ὀμπρός, ἀμέτε, ὤ ἀρχηγοὶ καὶ προεστοὶ τῶ Φαιάκων,
στὴν ἀγορά, ν᾽ ἀκούσετε τὸν ξένο ποὺ ὅτι ἦρθε
στὸν πύργο τοῦ περίξυπνου τοῦ Ἀλκίνου, ἀπὸ πελάγη
ριγμένος· σὰν ἀθάνατος τ᾽ ἀνάστημά του μοιάζει.»
Αὐτὰ εἶπε, καθενὸς καρδιὰ καὶ νοῦ παρακινώντας.
Κι εὐτὺς γεμίζει ἡ ἀγορὰ καὶ τὰ θρονιὰ ἀπὸ κόσμο·
καὶ θάμαζαν πολλοὶ τὸ γιὸ τηρώντας τοῦ Λαέρτη,
τὸν Ὀδυσσέα τὸ γνωστικό, ποὺ ἡ Ἀθηνᾶ μὲ χάρη
θεόσταλτη περέχα του τὴν κεφαλή, τοὺς ὤμους,
και μέγας κι ἀψηλόκορμος τὸν ἔκανε νὰ δείχνη,
ὥστε σ᾽ ὅλους τοὺς Φαίακες νὰ γίνη ἀγαπημένος,
και φοβερὸς και σεβαστός, καὶ στοὺς πολλοὺς ἀγῶνες
ἄξιος νὰ βγῆ, ποὺ οἱ Φαίακες τοῦ στήσανε κατόπι.
Και σὰ μαζώχτηκαν ἐκεῖ καὶ κάθισαν ἀντάμα,
ὁ Ἀλκίνος τότε ὁ γνωστικὸς ξαγόρεψέ τους κι εἶπε·
«Ἀκοῦστε με, ἐσεῖς ἀρχηγοὶ και πρῶτοι τῶ Φαιάκων,
τὰ ὅσα μέσα μου ἀγρικῶ νὰ σᾶς τὰ φανερώσω.
Μοῦ ἦρθε ὁ ἀγνώριστος αὐτὸς καὶ πλανεμένος ξένος,
ἂν ἀπὸ δύση φάνηκε γιὰ ἀνατολή δὲν ξέρω.

καὶ μᾶς ζητάει προβόδωση, ποὺ βέβαιο νά 'χῃ τέλος.
Κι ἐμεῖς ἂς τόνε στείλουμε σὰν τόσους ἄλλους πρίν του,
γιατὶ κανένας ποὺ ἔρχεται στοὺς πύργους μου δὲ μνήσκει
πολὺν καιρὸ ἀπροβόδωτος καὶ παραπονεμένος.
Μόν' πᾶμε, καὶ στὴ θάλασσα ἂς τραβήξουμε καράβι
καλὸ καὶ πρωτοτάξιδο, κι ἂς διαλεχτοῦν λεβέντες
ἀπ' τὸ λαὸ πενηνταδυό, ποὺ νά 'ναι οἱ πρῶτοι ἀπ' ὅλους.
Σὰν καλοδέστε τὰ κουπιὰ στοὺς πάγκους ξαναβγῆτε,
κι ἐλᾶτε στὰ παλάτια μου νὰ βρῆτε φαγοπότι,
ποὺ ἐγὼ θὰ τό 'χω γιὰ ὅλους σας μὲ βιάση ἑτοιμασμένο.
Αὐτὰ στοὺς νέους λεβέντηδες προστάζω· οἱ ἄλλοι πάλε,
οἱ βασιλέοι, στὰ ὄμορφα παλάτια μου νὰ ἐρθῆτε,
τὸν ξένο νὰ φιλέψουμε· μὴν πῆ κανένας ὄχι·
καὶ τὸ λαμπρὸ τραγουδιστὴ Δημόδοκο καλέστε,
ποὺ τοῦ 'χει δὰ χαρίσει ὁ θεὸς τοῦ τραγουδιοῦ τὸ δῶρο,
νὰ μᾶς γλεντάῃ μ' ὅσα γλυκὰ τραγούδια βγάζει ὁ νοῦς του.»
Αὐτὰ εἶπε, καὶ σηκώθηκε, κι οἱ βασιλέοι κατόπι·
καὶ πῆγε τὸν τραγουδιστὴ τὸ θεῖο ὁ κράχτης νά 'βρῃ,
καὶ παλληκάρια διάλεξαν πενηνταδυό, ποὺ πῆγαν,
σὰν ποὺ εἶπε, στῆς ἀτρύγητης τῆς θάλασσας τὴν ἄκρη.
Καὶ στὸ γιαλὸ σὰν κίνησαν, πρὸς τὸ γοργὸ καράβι,
τὸ τράβηξαν καὶ τό 'ριξαν στῆς θάλασσας τὰ βάθια,
καὶ τὸ κατάρτι στήσανε μὲ τὰ πανιά του ἀπάνω,
καὶ τὰ κουπιά τους στοὺς σκαρμοὺς μὲ τὰ λουριὰ τροπῶσαν,
ὅλα σωστά· τὰ ὁλόασπρα πανιὰ κατόπι ἀνοῖξαν,
κι ἀράξαν τὸ πλεούμενο πρὸς τὸ γιαλό· καὶ τότες
κινήσανε στ' ἀρχοντικὸ τοῦ γνωστικοῦ τοῦ 'Αλκίνου.
Γέμισαν ὅλες οἱ αἴθουσες, οἱ αὐλὲς καὶ τὰ χαγιάτια
ἀπὸ ἄντρες ποὺ μαζώχτηκαν, γέροι καὶ νιοὶ περίσσοι.
Δώδεκ' ἀρνιὰ τοὺς ἔσφαξε ὁ 'Αλκίνοος, ὀχτὼ χοίρους
ἀσπρόδοντους καὶ βόδια δυὸ λοξόποδα τοὺς κόβει,
ποὺ τά 'γδαραν καὶ τά 'σφαξαν καὶ στρώσανε τραπέζια.
Φέρνει κι ὁ κράχτης τὸν καλὸ τραγουδιστὴ μαζί του,
ποὺ ἡ Μοῦσα τὸν ἀγάπησε, καὶ τοῦ 'δωσε σμιγμένο
καλὸ μαζὶ μὲ τὸ κακό. Τὸ φῶς του αὐτὴ τοῦ πῆρε,
μὰ τοῦ 'φερε γλυκειὰ φωνή. Θρονὶ ἀργυροδεμένο

στοὺς καλεστοὺς ἀνάμεσα τοῦ στήνει ὁ κράχτης, διπλα
στύλου ἀψηλοῦ, καὶ σὲ καρφὶ τὴ λύρα του κρεμῶντας
ποπάνωθέ του, τοῦ 'δειξε πρὸς ποῦ ν' ἀπλογερίση.
Καὶ τοῦ 'βαλε τραπέζι ὀμπρὸς μ' ἀπάνω του πανέρι,
καὶ τάσι μὲ καλὸ κρασί, νὰ πιῇ σὰν τοῦ δοκήση.
Τὰ χέρια τότε ὅλοι ἅπλωναν στὰ καλοφάγια ὀμπρός τους.
Κι ἀπὸ πιοτὸ κι ἀπὸ φαΐ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
τὸν ψάλτη ἡ Μοῦσα κίνησε νὰ ψάλη ἀντρῶνε δόξες,
ἀπὸ τραγούδι ποὺ ἔφτανε ἡ φήμη του στὰ οὐράνια,
τοῦ 'Οδυσσέα τὸ μάλωμα καὶ τοῦ 'Αχιλλέα, σὰν πιάσαν
μεγάλο λογομαχητὸ πὰς σὲ ἱερὴ θυσία
καὶ μέσα του ὁ 'Αγαμέμνονας χαιρότανε ὁ μεγάλος
που λογοφέρνανε μαζὶ τῶν 'Αχαιῶν οἱ πρῶτοι.
Τι τέτοια τοῦ προφήτευε ὁ 'Απόλλωνας ὁ Φοῖβος,
τὸ πετρινὸ σὰν πέρασε κατώφλι τῆς Πυθώνας,
νὰ μάθη τὰ μελλούμενα· κι ἀρχίσανε οἱ φουρτοῦνες
Τρωαδιτῶν καὶ Δαναῶν, κατὰ τοῦ Δία τὸ θέλει.

Αὐτὰ τραγούδαε ὁ ξακουστὸς ὁ ψάλτης· κι ὁ 'Οδυσσέας
το πορφυρένιο φόρεμα μὲ τὰ δυὸ χέρια σέρνει
στὴν κεφαλή, καὶ τ' ὥριο του τὸ πρόσωπο σκεπάζει·
τι ντράπηκε τὰ δάκρυα οἱ Φαίακες νὰ τοῦ βλέπουν.
Κι ὅταν ὁ ψάλτης ὁ θεϊκὸς σταμάταγε, ὁ Δυσσέας
τὰ δάκρυα του σφουγγίζοντας ξεσκέπαζε τὴν ὄψη,
κι ἀπὸ διπλόχερο ἔσταζε καυκὶ στοὺς 'Ολυμπήσους.
Μὰ πάλε σὰν ξανάρχιζε, καὶ τὸν παρακινοῦσαν
οἱ ἀρχόντοι, ποὺ ἀγαποῦσανε τοῦ τραγουδιοῦ τὴ γλύκα,
την κεφαλὴ σκεπάζοντας ξαναθρηνοῦσε ἐκεῖνος.
Σ' ὅλους τους ἄλλους ἄφαντα τὰ δάκρυα του κυλοῦσαν,
και μόνε ὁ 'Αλκίνος τά 'νιωσε καὶ τὰ εἶδε, ποὺ σιμά του
καθόταν, καὶ τὸν ἄκουγε νὰ βαριαναστενάζη.
Κι αὐτὸς στοὺς Φαίακες γυρνάει τοὺς ναυτικοὺς καὶ κρένει·

«'Ακοῦτε, τῶ Φαιάκωνε ὦ προεστοὶ κι ἀρχόντοι·
τώρα ποὺ ἐδῶ χαρήκαμε τὸ μοιραστὸ τραπέζι,
καὶ τη γλυκειὰ συντρόφισσα τῶν τραπεζιῶν, τὴ λύρα,
κι ᾽βγοῦμε γιὰ να παίξουμε, καὶ σ' ὅλους τους ἀγῶνες,
του να διηγέται ὁ ξένος μας στοὺς φίλους καὶ δικούς του,

σὰν πάῃ στὴ γῆς του, πόσο ἐμεῖς τοὺς ἄλλους ξεπερνοῦμε
στὸν πόλεμο καὶ στὴ γροθιά, στὸ πήδημα, στὰ πόδια.»
  Αὐτὰ σὰν εἶπε, κίνησε, κι οἱ ἄλλοι ἀκολουθοῦσαν.
Κι ὁ κράχτης ξανακρέμασε τὴ βροντερὴ τὴ λύρα,
καὶ τὸ Δημόδοκο ἔβγαλε, κρατώντας του τὸ χέρι,
ὄξω ποὺ οἱ ἄλλοι διάβαιναν, οἱ πρῶτοι τῶ Φαιάκων,
νὰ δοῦνε τ' ἀγωνίσματα καὶ νὰ τὰ σεργιανίσουν.
Καὶ πήγανε στὴ ἀγορὰ μὲ πλῆθος λαὸ κατόπι·
ἐκεῖ πολλοὶ σηκώθηκαν καὶ διαλεχτοὶ λεβέντες·
πετάχτηκαν Ἀκρόνεος, Ὠκύαλος, Ἐλατρέας,
Ναυτέας, Πρυμνέας ὕστερα κι Ἀγχίαλος κι Ἐρετμέας,
Ποντέας κι Ἀναβησίνεος, Θόωνας καὶ Πλωρέας,
κι ὁ Ἀμφίαλος τοῦ Πολύνεου τοῦ Τεχτονίδη ὁ γόνος·
σηκώθηκε κι ὁ Εὐρύαλος σὰν ἀντροφόνος Ἄρης,
κι ὁ Ναυβολίδης στὸ κορμὶ καὶ στὴ μορφιὰ περνώντας
ὅλους τοὺς Φαίακες, ἐξὸν τὸν ὤριο Λαοδάμα.
Σηκώθηκαν κι οἱ τρεῖς οἱ γιοὶ τοῦ παινεμένου Ἀλκίνου,
ὁ ἰσόθεος Κλυτόνεος, ὁ Ἅλιος κι ὁ Λαοδάμας.
Καὶ πρῶτα βουληθήκανε στὸ τρέξιμο νὰ βγοῦνε.
Ἀπὸ τὴ στήλη χούμηξαν ὅλοι μαζὶ μὲ φούρια,
καὶ σκόνη σήκωναν καθὼς πετοῦσανε στὸ σιάδι.
Κι ὁ ἄξιος ὁ Κλυτόνεος στὸ τρέξιμο ἦρθε πρῶτος·
κι ὅσο μουλάρια ὀργώνουνε σ' ἄσπαρτους τόπους μάκρος,
τόσο στὸ πλῆθος ζύγωσε, κι ἐκείνους πίσω ἀφῆκε.
Κατόπι παραβγήκανε καὶ στὴ βαρειὰ παλαίστρα,
καὶ πρῶτος φάνη ὁ Εὐρύαλος ἀπ' ὅλους τοὺς λεβέντες.
Στὸ πήδημα ὁ Ἀμφίαλος ξεπέρασε τοὺς ἄλλους,
στὴν πέτρα ἀπ' ὅλους κρίθηκε παράξιος ὁ Ἐλατρέας,
κι ὁ Λαοδάμας, ὁ καλὸς τοῦ Ἀλκίνου ὁ γιός, στὸ γρόθο·
καὶ σάνε καλογλέντησαν μὲ τοὺς ἀγῶνες ὅλοι,
τοῦ Ἀλκίνου ὁ γιὸς τὰ λόγια αὐτὰ τοὺς εἶπε, ὁ Λαοδάμας·
  «Ἀδέρφια, ἂς τὸν ρωτήξουμε τὸν ξένο ἐδῶ ἂν κατέχῃ
κανένα ἀγώνα. τί κακὸ κορμὶ θαρρῶ δὲν ἔχει·
τὰ χέρια, οἱ ἄντζες, τὰ μεριά, κι ὁ σβέρκος ὁ γερός του
δείχνουν περίσσια δύναμη· μηδὲ τοῦ λείπει ἡ νιότη,
μόνε που πάθια ἀρίθμητα τὸν ἔχουν τσακισμένο.

Τι σὰν τὴν πικροθάλασσα κακὸ δὲν ἔχει κι ἄλλο
νὰ καταλῇ τὸν ἄνθρωπο, κι ἂς εἶναι σιδερένιος.»
Καὶ τότ' ὁ Εὐρύαλος γυρνᾷ κι αὐτὰ τοῦ ἀπολογιέται·
«Λαοδάμα, αὐτὸ πολὺ σωστὰ μᾶς τό 'πες. Ἄμε τώρα,
κι ὁ ἴδιος σου μιλώντας του σὲ ἀγώνα κάλεσέ τον.»
Αὐτὸ σὰν ἄκουσε ὁ καλὸς ὁ γιόκας τοῦ Ἀλκίνου,
στὴ μέση πῆγε στάθηκε, καὶ μίλαε τοῦ Δυσσέα·
«Ἔλα, πατέρα ξενικέ, νὰ βγῇς κι ἐσὺ σὲ ἀγώνα,
ἂν ξέρῃς, καὶ μοῦ φαίνεσαι πὼς ξέρεις ἀπὸ ἀγῶνες·
τί δόξα μεγαλύτερη στὴ ζωὴ δὲν ἔχει ὁ ἄντρας,
ἀπ' ὅση τὰ ἔργα τῶ χεριῶν καὶ τῶν ποδιῶν τοῦ φέρνουν.
Ἔλα, ἀγωνίσου, σκόρπισε τὶς ἔννοιες ἀπ' τὸ νοῦ σου,
τὶ δὲ θ' ἀργήσῃ ἐσένα πιὰ πολὺ τὸ γύρισμά σου·
καὶ τὸ καράβι σου ἕτοιμο, κι οἱ διαλεχτοὶ συντρόφοι.»
Τότε γυρνᾷ ὁ πολύβουλος Δυσσέας κι ἀπολογιέται·
«Τί μὲ πειράζετε μ' αὐτὰ ποὺ λέτε, ὦ Λαοδάμα;
Ἔννοιες περίσσιες ἔχω ἐγὼ στὸ νοῦ μου, κι ὄχι ἀγῶνες,
ποὺ πάμπολλα εἶδα κι ἔπαθα, κι ἐδῶ στὴ σύναξή σας
ποὺ ἔφτασα τώρα κάθουμαι, τὸ βασιλιά σας κι ὅλους
παρακαλώντας γυρισμὸ πατρίδας νὰ μοῦ δώσουν.»
Καὶ τότες τὸν ἀντίσκοψε ὁ Εὐρύαλος καὶ τοῦ εἶπε
«Πολύξερος ἀλήθεια ἐσὺ δὲ μοῦ σφαντᾶς, ὦ ξένε,
στὰ τόσα τ' ἀγωνίσματα ποὺ συνηθίζει ὁ κόσμος.
Μόνε σὰν κάποιος φαίνεσαι ποὺ μὲ καράβι βγαίνει,
κι ὁρίζει ναῦτες ποὺ καλοὶ περνοῦν πραματευτάδες,
κι ὁ νοῦς του πάντα στὸ φορτιό, τὸ μάτι στὴν πραμάτεια,
κέρδη ζητώντας ἁρπαχτά· ὄχι, ἀθλητὴς δὲ μοιάζεις.»
Τότες λοξὰ κοιτώντας τον τοῦ κάνει ὁ Ὀδυσσέας·
«Ἄσκημα τά 'πες, φίλε, αὐτά, καὶ φαφλατὰς μοῦ μοιάζεις.
Σ' ὅλους τοὺς ἄντρες οἱ θεοὶ κάθε καλὸ δὲ δίνουν,
οὔτε ὄψη κι οὔτε καύκαλα, κι οὔτε μιλιὰ καὶ γλῶσσα.
Μόνε ἄλλος ἄντρας στὴ μορφιὰ ἀδικήθηκε, κι ὡς τόσο
ὁ θεὸς μὲ λόγια τὴ μορφὴ στολίζει τέτοιου ἀνθρώπου,
καὶ τὸν θωροῦν καὶ χαίρουνται ποὺ εὐκολοσυντυχαίνει
γλυκὰ καὶ συσταζούμενα, καὶ λάμπει μὲς στοὺς ἄλλους,
καὶ τὸν τηρᾶνε σὰ θεὸ ἀπ' τὴ χώρα σὰ διαβαίνῃ.

Κι ἀλλονοῦ πάλε τὸ κορμὶ μὲ ἀθάνατου λὲς μοιάζει,
ὅμως τὰ λόγια του αὐτουνοῦ δὲν τὰ στολίζει ἡ χάρη.
Ἔτσι κι ἐσὺ λαμπρὸ κορμὶ μᾶς δείχνεις, ποὺ δὲν μπόρειε
θεὸς νὰ πλάση ἀνώτερο, κι ὅμως ὁ νοῦς σου κλούβιος.
Μοῦ τάραξες τὰ μέσα μου μὲ τ' ἄπρεπά σου λόγια,
τὶ ἐγὼ δὲν εἶμαι ἀνήξερος ἀπὸ καλοὺς ἀγῶνες,
σὰν ποὺ μᾶς εἶπες τώρα δά, μόν' ἤμουν ἀπ' τοὺς πρώτους,
στὴ νιότη καὶ στὰ χέρια μου σὰν εἶχα μπιστοσύνη.
Τώρα ὅμως πόνοι μὲ κρατοῦν σκληροί, γιατὶ ἔχω πάθει
μύρια δεινὰ στὶς θάλασσες καὶ στοὺς φριχτοὺς πολέμους.
Μὰ πάλε, ὅσα κι ἂν ἔπαθα, θὰ μπῶ μὲς στὸν ἀγώνα,
τὶ ὁ λόγος σου ὁ πειραχτικὸς μοῦ κέντησε τὰ σπλάχνα. »
    Εἶπε, χωρὶς νὰ γυμνωθῆ πετιέται, ἁρπάει λιθάρι
τρανό, χοντρό, βαρύτερο πολὺ ἀπὸ τὰ λιθάρια
ποὺ ρίχτανε σὰν παίζανε οἱ Φαίακες συνατοί τους.
Τὸ στρίβει, καὶ τὸ σφεντονάει μὲ τὴ βαρειά του χέρα.
Βούιξ' αὐτό, κι οἱ Φαίακες στὴ γῆς ἀπ' τὴν ὁρμή του
σκύψανε, οἱ μακρόλαμνοι καὶ θαλασσακουσμένοι·
Πέταξ' ἡ πέτρα ἀπάνωθε ἀπ' τῶν ἄλλων τὰ σημάδια,
γοργογυρνώντας· ἡ Ἀθηνᾶ σημάδεψε τὴν ἄκρη,
μὲ ἄντρα στὴν ὄψη μοιάζοντας, καὶ φώναξέ τον κι εἶπε·
    « Τέτοιο σημάδι καὶ τυφλὸς ψάχνοντας θά 'βρη, ὦ ξένε·
μὲ τ' ἄλλα αὐτὸ δὲ σμίχτηκε, μόν' εἶναι πρῶτο πρῶτο,
καὶ μὴ φοβᾶσαι· Φαίακας κανένας δὲν τὸ φτάνει. »
    Ἔτσ' εἶπε· καὶ ὁ πολύπαθος τὸ χάρηκε Ὀδυσσέας,
ποὺ βρῆκε μὲς στὴ σύναξη καλόβουλο ἕνα φίλο,
καὶ μ' ἀλαφρότερη καρδιὰ τότε εἶπε τῶ Φαιάκων·
    « Φτάστε με τώρα αὐτοῦ, παιδιά, κι ὕστερα ρίχτω κι ἄλλο
σὲ τόσο μάκρος ἀπ' ἐδῶ, ἢ καὶ παρέκει ἀκόμα.
Κι ἀπὸ τοὺς ἄλλους ὅποιονα βαστάει τώρα ἡ καρδιά του,
ἂς βγῆ μαζί μου, τὶ ἡ χολὴ μοῦ ἀνέβηκε στ' ἀλήθεια,
σὲ γρόθο, ἢ καὶ στὸ πάλαιμα, στὸ τρέξιμο, ὅ,τι θέλει·
ὅλοι ἂς ἐρθοῦν οἱ Φαίακες μὰ ὄχι ὁ Λαοδάμας,
τὶ αὐτὸς μὲ φιλοξένησε· μὲ φίλο ποιός τὰ βάζει;
Κλούβιος ἀλήθεια ὁ ἄνθρωπος καὶ τιποτένιος εἶναι
ποὺ μ' ἕναν ποὺ τὸν φίλεψε παλέματα γυρεύει

σὲ ξένον τόπο, καὶ ζαβὰ τοῦ βγαίνουν ὅλα ἐτούτου.
Τοὺς ἄλλους δὲν ἀρνιοῦμαι τους μηδ' ἀψηφῶ κανέναν,
μόν' νὰ τοὺς μάθω λαχταρῶ καὶ νὰ τοὺς δοκιμάσω.
Μὲ ἀνθρώπους ποὺ ἀγωνίζονται κακὸς ἐγὼ δὲν εἶμαι.
Ξέρω νὰ πιάνω τεχνικὰ καλόφτιαστο δοξάρι,
και πρῶτος ρίχνοντας χτυπῶ μέσα σ' ὀχτρῶν ἀσκέρι
ὅποιον ματιάσω, δίπλα μου κι ἂς στέκουνται ὅσοι θένε
συντρόφοι, καταπάνω τους σαΐτες νὰ τραβᾶνε.
Ὁ Φιλοχτήτης μοναχὰ μὲ πέρναε στὸ δοξάρι,
σὰν παραβγαίναμ' οἱ Ἀχαιοὶ στὴ χώρα τῆς Τρωάδας.
Κι ἀπὸ τοὺς ἄλλους λέω ἐγὼ ἀνώτερος πὼς εἶμαι,
ὅσοι στὸν κόσμο ζοῦν θνητοὶ σιταροφάγοι τώρα.
Ὅμως δὲν ἤθελα νὰ βγῶ μὲ τοὺς παλιοὺς ἐκείνους,
τὸν Ἡρακλῆ ἢ τὸν Εὔρυτο, τῆς Οἰχαλίας τὸ ρῆγα,
ποὺ δύνονταν καὶ μὲ θεοὺς νὰ βγοῦνε στὸ δοξάρι.
Γι' αὐτὸ νωρὶς ἀπέθανε κι ὁ Εὔρυτος ὁ μέγας,
καὶ γερατειὰ δὲν ἔφτασε· ὁ Ἀπόλλωνας τοῦ ὀργίστη,
καὶ τόνε σκότωσε, ποὺ αὐτὸς στὴ σαΐτα τὸν καλοῦσε.
Καὶ ρίχνω τὸ κοντάρι ἐγὼ ὅσο ἄλλος μηδὲ σαΐτα.
Μόνε στὰ πόδια Φαίακας θὰ μὲ ξεπέρναγε ἴσως,
τί μ' ἔχουν ἄσκημα πολὺ τὰ πέλαα δαμασμένο·
περνώντας δίχως νοιάσιμο χαυνώθηκα στὰ πλοῖα.»

Μιλοῦσε αὐτά, καὶ σώπαιναν οἱ ἄλλοι σωπασμένοι.
Μονάχα ὁ Ἀλκίνος γύρισε καὶ λάλησέ του κι εἶπε·

«Ἐμᾶς αὐτὰ δὲ μᾶς λυποῦν ποὺ συντυχαίνεις, ξένε·
μόνε νὰ δείξῃς σὲ ὅλους μας ζητᾶς τὴν λεβεντιά σου,
ἀπὸ θυμό, που αὐτὸς ἐδῶ σὲ πρόσβαλε ὀμπροστά μας,
ποὺ ἄλλοτες νὰ μὴν μπορῇ θνητὸς νὰ ψεγαδιάσῃ
τὴ λεβεντιά σου, ἂν ἔχῃ νοῦ σωστὰ νὰ συλλογιέται.
Ἄκου με τώρα τί θὰ πῶ, γιὰ νὰ τὰ λὲς καὶ σ' ἄλλους
ἥρωους στὰ παλάτια σου σὰν εἶστε σὲ τραπέζι
μὲ σύγκοιτη καὶ μὲ παιδιὰ τριγύρω, καὶ θυμᾶσαι
τὴ λεβεντιά μας, κι ὅσα ἐμᾶς ἔχει ὁρισμένα ὁ Δίας
ἔργα νὰ κάνουμε ἀπ' ἀρχῆς, ἀπ' τὰ προγονικά μας.
Ἐμεῖς καλοὶ ἀ δὲν εἴμαστε στὸ γρόθο ἢ στὴν παλαίστρα,
στὸ τρέξιμο ὅμως πετάχτοι, καὶ στὰ καράβια πρῶτοι·

καὶ μᾶς ἀρέσουνε χοροί, κιθάρες, φαγοπότια,
ἀπανωτὲς ρουχάλλαξιές, ζεστὰ λουτρά, κλινάρια.
Καὶ τώρα ἐλᾶτε, οἱ Φαίακες οἱ πιὸ ἄξιοι χορευτάδες,
χορέψτε, ὁ ξένος γιὰ νὰ λέῃ στοὺς φίλους καὶ δικούς του,
πίσω σὰν πάῃ, ὡς πόσο ἐμεῖς τοὺς ἄλλους ξεπερνᾶμε
στ' ἀρμένισμα καὶ στὸ χορό, στὰ πόδια, στὸ τραγοῦδι.
Κι ἀμέσως τὴ γλυκόχορδη τὴ λύρα ἂς τρέξῃ κάποιος
νὰ φέρῃ τοῦ Δημόδοκου, 'πομέσα ἀπ' τὸ παλάτι.»
  Ἔτσι μιλάει ὁ θεόμοιαστος ὁ Ἀλκίνος, καὶ πετιέται
ὁ κήρυκας τὴ βαθουλὴ τὴ λύρα ἐκεῖ νὰ φέρῃ.
Κατόπι ἐννιὰ σηκώθηκαν κριτάδες διαλεγμένοι
ἀπ' τὸ λαὸ νὰ κυβερνοῦν μὲ τάξῃ τοὺς ἀγῶνες·
τὸ χοροστάσι ἰσιώσανε, κι ἀνοίξανε τὸ γῦρο.
Φέρνει τοῦ ψάλτῃ ὁ κήρυκας τὴ βροντερὴ τὴ λύρα,
καὶ πῆγε αὐτὸς καταμεσίς, κι ὁλόγυρά του νέοι
στεκόντανε ἰδρομούστακοι, τεχνῖτες χορευτάδες,
κι ἄρχισαν θεϊκὸ χορό· καὶ κοίταγε ὁ Ὀδυσσέας
τὰ πόδια τ' ἀστραφτόγοργα, καὶ θάμαζε ἡ ψυχή του.
  Καὶ μὲ τὴ λύρα του ἄρχισε γλυκὰ τραγούδια ἐκεῖνος,
τῆς Ἀφροδίτης τῆς λαμπρῆς καὶ τοῦ Ἄρη τὶς ἀγάπες,
κρυφὰ σὰν πρωτοσμίξανε στοῦ Ἡφαίστου τὰ παλάτια,
καὶ δῶρα ὁ Ἄρης δίνοντας ἀτίμασε τὸ στρῶμα
τοῦ Ἡφαίστου· καὶ μηνύτορας ὁ Ἥλιος τοῦ ἦρθε τότες,
τι αὐτὸς τοὺς δυό τους μάτιασε ποὺ ἀγκαλιαστὰ φιλιόνταν.
Κι ὁ Ἥφαιστος σὰν τ' ἄκουσε βαριὰ τοῦ κακοφάνη·
πηγαίνει στ' ἀργαστήρι του μὲ πονηριὰ στὸ νοῦ του,
μεγάλο ἀμόνι στύλωσε, καὶ βάρεσε καὶ κόβει
δεσμὰ ἄσπαστα κι ἀξέλυτα, γιὰ νὰ πιαστοῦνε μέσα.
Καὶ τὰ δεσμὰ σὰν ἔφτιαξε ὀργισμένος μὲ τὸν Ἄρη,
πῆγε ἴσια ἐκεῖ ποὺ βρίσκονταν τοῦ γάμου του τὸ στρῶμα,
καὶ τά 'ριξε ὁλοτρόγυρα στοῦ κρεβατιοῦ τὰ πόδια·
ἔρριξε κι ἄλλα ἀπ' τὴ σκεπὴ ἀποπάνωθε περίσσια,
ψιλὰ σὰν ἀραχνόκλωστες, ποὺ ὡς καὶ θεὸς δὲν μπόρειε
νὰ τὰ ξανοίξῃ, τεχνικὰ φτιασμένα σὰν ποὺ τά 'χε.
Καὶ σὰν τὰ καλοτύλιξε τριγύρω στὸ κλινάρι,
στῆς Λῆμνος ἔκανε πὼς πάει τὴν ὅμορφη τὴ χώρα.

πού αὐτὴν ἀπ' ὅλες πιότερο τὶς χῶρες ἀγαποῦσε.
Κι ὁ Ἄρης δὲν κοίταγε ἄδικα ὁ χρυσοχαλινάρης,
μόνε εἶδε τὸν πολύτεχνο τὸν Ἥφαιστο νὰ φεύγῃ·
καὶ στὸ παλάτι κίνησε τοῦ δοξασμένου Ἡφαίστου,
τῆς Ἀφροδίτης τῆς λαμπρῆς τὴν ἀγκαλιὰ ποθώντας.
Κι ἐκείνη, ὅτ' ἦρθε ἀπ' τοῦ τρανοῦ γονιοῦ της τὰ παλάτια,
καθότανε· και μπῆκε αὐτός, χερόπιασέ την, κι εἶπε·
«Ἔλα, ἀκριβή, νὰ πέσουμε νὰ γλυκοκοιμηθοῦμε,
τι ὁ Ἥφαιστος δὲν εἶν' ἐδῶ, παρὰ φτασμένος θά 'ναι
στὴ Λῆμνο, πού οἱ ἀγριόφωνοι οἱ Σινταῖοι λημεριάζουν.»
Εἶπε, κι ἐκείνης ἀρεστὸ τῆς φάνη νὰ πλαγιάσουν.
Κι ἅμα ἔπεσαν, τοὺς κράταγαν ἀπὸ παντοῦ στὸ στρῶμα
τὰ ψιλοκάμωτα δεσμὰ τοῦ ἐφτάξυπνου τοῦ Ἡφαίστου,
καὶ μήτε νὰ σαλέψουνε, καὶ μήτε νὰ σηκώσουν
μέρος κορμιοῦ δὲ δύνονταν. Καὶ τό 'νιωσαν πιὰ τότες
πὼς τρόπο νὰ ξεφύγουνε τὸ δέσιμο δὲν εἶχε.
Κι ἦρθε σιμά τους ἄξαφνα ὁ θεὸς ὁ κουτσοπόδης,
πού πίσω ξαναγύρισε, στὴ Λῆμνο πρὶ νὰ φτάσῃ,
τὶ ὁ Ἥλιος παραφύλαγε, καὶ μήνυμα τοῦ πῆγε.
Κινάει πρὸς τὸ παλάτι του μὲ τὴν καρδιὰ θλιμμένη.
Στὰ πρόθυρα σὰ στάθηκε, βαρὺς καημὸς τὸν πῆρε,
καὶ σέρνει φοβερὴ φωνή, καὶ στοὺς θεοὺς χουγιάζει·
«Πατέρα Δία, καὶ θεοὶ μακαριστοὶ κι αἰώνιοι,
νὰ δῆτε ἐλᾶτε, πράματα γιὰ γέλια, ν' ἀπορῆστε,
τοῦ Δία πῶς μὲ ντρόπιασε ἡ κόρη ἡ Ἀφροδίτη,
ἐμένα τὸν κουτσό, καὶ πάει μὲ τὸ φονιὰ τὸν Ἄρη,
τ' εἶν' ὥριος καὶ γερόποδος αὐτός, κι ἐγὼ σακάτης
ἀπὸ γεννήσιο μου· καὶ ποιός τὸ φταίει παρὰ οἱ γονιοί μου,
πού κάλλιο νὰ μὴ μ' ἔσπερναν. Ἀμέτε τώρα, δῆτε,
ἀπάνω στὸ κρεβάτι μου πῶς κοίτουνται κι οἱ δυό τους·
λυσσάζω ἐγὼ τηρώντας τους. Δὲν τὸ πιστεύω ὡς τόσο
νὰ τὸ γυρέψουν ἄλλοτες παρόμοιο γλέντι ἐκεῖνοι,
κι ἂς ἀγαπιοῦνται τρυφερά, μήτε γιὰ λίγην ὥρα·
μὰ τώρα ἀπ' τὰ κρυφὰ δεσμά, τοῦ κάκου δὲν τοὺς βγάζω
πρὶν πάρω ἀπ' τὸν πατέρα της ὅλα τὰ δῶρα πίσω
πού γιὰ μιὰ τέτοια ἀδιάντροπη τοῦ εἶχα παραδομένα·

τί ἂν ὄμορφη εἶναι ἡ κόρη του, ὅμως μυαλὸ τῆς λείπει. »
Εἶπε, καὶ στὸ χαλκόπυργο οἱ θεοὶ μαζεύουνται ὅλοι·
ἦρθ' ὁ καλόβουλος Ἑρμῆς, ὁ σείστης Ποσειδώνας,
μαζί τους κι ὁ δοξαριστὴς ὁ Ἀπόλλωνας ὁ ρήγας.
Ὅμως οἱ θεὲς ντραπήκανε, καὶ μείνανε στὰ σπίτια.
Στὰ ξώθυρα σταθήκανε οἱ θεοὶ οἱ μεγαλοδότες,
κι ἄσβηστα γέλια ἀρχίσανε οἱ ἀθάνατοι τηρώντας
τὴν τέχνη ποὺ σοφίστη ὁ νοῦς τοῦ ἐφτάξυπνου τοῦ Ἡφαίστου.
Κι ἕνας τους τότες γύρισε καὶ λέει τοῦ πλαγινοῦ του·
« Δὲν ἔχει ὁ δόλος προκοπή, κι ὁ σιγανὸς προφταίνει
τὸ γλήγορο· δὲς τὸν ἀργὸ τὸν Ἥφαιστο πῶς πιάνει
τὸν Ἄρη, ποὺ πιὸ σερπετὸς ἐδῶ δὲ βρίσκεται ἄλλος,
μὲ τέχνες καὶ μὲ μαριολιές, καὶ τώρα θὰ πλερώνῃ. »
Τέτοια λαλοῦσαν κι ἔκρεναν οἱ θεοὶ ἀναμεταξύ τους·
καὶ λέει τοῦ Ἑρμῆ ὁ Ἀπόλλωνας, τοῦ Δία ὁ γιός, ὁ ρήγας.
« Ὦ γιὲ τοῦ Δία, μηνυτὴ καὶ πλουτοδότη Ἑρμῆ μου,
σὲ τέτοια δίχτυα δυνατὰ δὲ θά 'στεργες νὰ πέσῃς,
ἂν εἶχες τὴν ὡριόχρυση Ἀφροδίτη στὸ πλευρό σου ; »
Κι ὁ μηνυτὴς ὁ Ἀργοφονιὰς ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Δοξαριστή μου Ἀπόλλωνα, μακάρι νὰ γινόταν.
Τρεῖς φορὲς τόσα ἂς μοῦ 'ριχταν δεσμὰ γύρω τριγύρω,
κι ἂς μὲ κοιτάζατε οἱ θεοὶ κι οἱ θεὲς μαζί σας ὅλες,
σώνει μὲ τὴν πανώρια ἐγὼ νὰ πλάγιαζα Ἀφροδίτη. »
Εἶπε, κι οἱ ἀθάνατοι θεοὶ ξεσπάσανε στὰ γέλια.
Μὰ παρακάλειε ἀγέλαστος ὁ Ποσειδώνας πάντα
τὸν τεχνοξάκουστο Ἥφαιστο τὸν Ἄρη νὰ ξελύσῃ,
καὶ τοῦ λαλοῦσε κι ἔλεγε μὲ φτερωμένα λόγια·
« Λῦσε τον, καὶ σοῦ τάζω ἐγώ, πὼς σὰν ποὺ ἐσὺ γυρεύεις,
αὐτὸς μπρὸς στοὺς ἀθάνατους τὸ δίκιο θὰ πλερώσῃ. »
Κι ὁ ζαβοπόδης ὁ Ἥφαιστος τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε·
« Αὐτὸ μὴν τὸ γυρεύῃς μου, γαιοκράτη Ποσειδώνα·
κακή 'ναι ἡ τέτοια ἐγγύηση γιὰ τὸν κακὸ νὰ γίνῃ.
Πῶς στοὺς ἀθάνατους ὀμπρὸς θὰ σὲ κρατῶ δεμένο,
ἂν ὁ Ἄρης φύγῃ σὰ λυθῇ, χωρὶς νὰ μὲ πλερώσῃ ; »
Καὶ τότε ἔτσι τοῦ μίλησε ὁ σείστης Ποσειδώνας·
« Κι ἂν τύχῃ ὁ Ἄρης, Ἥφαιστε, καὶ φύγῃ κι ἀστοχήσῃ

τὸ χρέος. ξέρε πὼς ἐγὼ θένα 'μαι ὁ πλερωτής σου.»
Κι ὁ Στραβοπόδης ὁ Ἥφαιστος ἀπολογήθη κι εἶπε·
«Στὸ λόγο σου δὲ γίνεται νὰ πῶ ὄχι, μηδὲ πρέπει.»
Εἶπε, καὶ τὰ δεσμὰ ὁ τρανὸς ὁ Ἥφαιστος ξελύνει.
Κι αὐτοὶ σὰ λευτερώθηκαν ἀπ' τῶ δεσμῶν τὸ βάρος,
πετάξανε, καὶ κίνησε κατὰ τὴ Θράκη ὁ Ἄρης,
κι ἡ φιλογέλαστη θεὰ στῆς Κύπρος πῆε τὴν Πάφο,
ποὺ ἔχει ναό της καὶ βωμὸ μοσκολιβανισμένο.
Οἱ Χάρες τήνε λούσανε, μὲ λάδι τὴν ἀλείψαν
ἀθάνατο—ποὺ γιὰ θεῶν κορμιὰ μονάχα τό 'χουν,
καὶ μὲ σκουτιὰ τὴν ἔντυσαν, ποὺ θάμαζες νὰ βλέπῃς.
Αὐτὰ ὁ καλὸς τραγουδιστὴς τραγούδαε· κι ὁ Δυσσέας
φραινότανε ἀγρικώντας τα· φραινόντουσαν κι οἱ ἄλλοι
οἱ Φαίακες οἱ μακρόλαμνοι κι οἱ θαλασσακουσμένοι.
Κι ὁ Ἀλκίνος σήκωσε τοὺς δυό, Ἅλιο καὶ Λαοδάμα,
χορὸ νὰ στήσουν μόνοι τους, τί δὲν τοὺς ἔφτανε ἄλλος.
Κι ἐκεῖνοι, σφαῖρα παίρνοντας στὰ χέρια πορφυρένια
καὶ λαμπερή, ποὺ ὁ Πόλυβος τὴν ἔφτιαξε ὁ τεχνίτης,
ὁ ἕνας τὴν ἔρριχτε ἀψηλὰ πρὸς τὰ ἰσκιερὰ τὰ νέφια,
γέρνοντας πίσω· ἀπὸ τὴ γῆς πετιόταν τότε ὁ ἄλλος,
κι ἀνάερα τὴν ἅρπαζε τὸ χῶμα πρὶν ἀγγίξῃ.
Κι ἀφοὺ πηδώντας ἔπαιξαν ἐκεῖνοι μὲ τὴ σφαίρα,
χορὸ τότες ἀρχίσανε στὴ γὴ τὴν πολυθρόφα,
συχνὰ ξαλλάζοντας· πολλὰ τὰ χέρια κουρταλῶντας,
ἀγόρια ἐκεῖ παράστεκαν, κι ἦταν ὁ ἀχὸς μεγάλος.
Τότε ὁ Ὀδυσσέας γύρισε καὶ λάλησε τοῦ Ἀλκίνου·
«Ἀλκίνο, πρῶτε βασιλιὰ καὶ τῶ λαῶν καμάρι,
καὶ τὸ καυκιόσουν πὼς αὐτοὶ λαμπροί 'ναι χορευτάδες,
κι ἀληθινὰ τὸ δείξανε· τοὺς βλέπω καὶ σαστίζω.»
Αὐτὰ εἶπε, καὶ τὰ χάρηκε ὁ ἥρωας ὁ Ἀλκίνος,
καὶ στοὺς καλοὺς θαλασσινοὺς τοὺς Φαίακες τότε κρένει·
«Ἀκοῦστε με ὅλοι, ὦ προεστοὶ κι ἀρχόντοι τῶ Φαιάκων·
ἀλήθεια γνώση περισσὴ μᾶς δείχνει αὐτὸς ὁ ξένος,
καὶ δῶρα ἂς τον φιλέψουμε ποὺ πρέπουνε σὲ ξένους.
Δώδεκα ἐδῶ τὴ χώρα μας ὁρίζουν βασιλιάδες,
κι ἐγὼ ἄλλος εἶμαι δέκατος· καθένας ἂς του φέρῃ

καθάρια καὶ καλόπλυστη χλανίδα μὲ χιτώνα,
κι ἀπὸ 'να τάλαντο σωστὸ βαριότιμο χρυσάφι·
κι ὅλ' ἂς τὰ βάλουμε μαζὶ γιὰ νὰ τὰ πάρῃ ὁ ξένος
στὰ χέρια του, καὶ μὲ χαρὰ στὸ δεῖπνο νὰ καθίσῃ.
Ἂς ἔρθῃ κι ὁ Εὐρύαλος μὲ λόγια καὶ μὲ δῶρο
νὰ τὸν γλυκάνῃ, τί ἄπρεπα τοῦ 'χε μιλήσει πρῶτα.»
Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι πρόθυμα συφώνησαν, καὶ στέλνει
καθένας ἕναν κήρυκα τὰ δῶρα νὰ τοὺς φέρῃ.
Κι ὁ Εὐρύαλος σηκώθηκε καὶ λάλησέ του κι εἶπε·
«Ἀλκίνο πρῶτε βασιλιά, καὶ τῶν λαῶν καμάρι,
τὸν ξένο θὰ φιλιώσω ἐγὼ καθὼς μοῦ παραγγέλνεις.
Αὐτὸ τ' ὁλόχαλκο σπαθὶ μὲ τ' ἀσημένιο χέρι,
ποὺ ἔχει καὶ νιοπριόνιστο θηκάρι φιλντισένιο,
θὰ τοῦ τὸ δώσω, δῶρο του νὰ τό 'χῃ τιμημένο.»
Εἶπε, καὶ τ' ἀργυρόδετο σπαθὶ τοῦ παραδίνει,
καὶ λάλησέ του κι εἶπε του μὲ φτερωμένα λόγια·
«Γειά σου, πατέρα ξενικέ, βαρὺ κι ἂ σοῦ 'πα λόγο,
οἱ ἄνεμοι νὰ τὸν πάρουνε, κι οἱ ἀθάνατοι νὰ δώσουν
νὰ ξαναδῇς τὴ σύγκοιτη, στὸν τόπο σου νὰ φτάσῃς,
ποὺ τώρα βασανίζεσαι μακριὰ ἀπὸ τοὺς δικούς σου.»
Κι ὁ Ὀδυσσέας ὁ γνωστικὸς γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
«Γειά σου, παιδάκι μου, κι ἐσύ, κι οἱ θεοὶ νὰ σοῦ χαρίζουν
κάθε καλό· καὶ τὸ σπαθὶ ποτὲς νὰ μὴν ποθήσῃς
ἐτοῦτο ποὺ μοῦ χάρισες, μιλώντας μου μὲ γλύκα.»
Εἶπε, καὶ τ' ἀργυρόκομπο σπαθὶ κρεμάει στὸν ὦμο.
Ὡς τόσο ὁ ἥλιος ἔγειρε, κι ἦρθαν τὰ ὡραῖα δῶρα,
ποὺ τά 'φερναν οἱ κήρυκες στοῦ Ἀλκίνου τὸ παλάτι.
Οἱ γιοὶ τὰ παραλάβανε τοῦ δοξασμένου Ἀλκίνου,
καὶ στὸ πλευρὸ τῆς σεβαστῆς μητέρας τ' ἀπιθῶσαν.
Τότες πρὸς τ' ἀψηλὰ θρονιὰ ὁ ἥρωας ὁ Ἀλκίνος
κίνησε πρῶτος, κι ἤρθανε κι οἱ ἄλλοι καὶ καθίσαν.
Κι ὁ Ἀλκίνος τότε ὁ ἥρωας λάλησε τῆς Ἀρήτης·
«Φέρε τὸ πιὸ ξεχωριστὸ σεντούκι μας, γυναίκα,
καὶ βάλε μέσα νιόπλυτη χλαμύδα καὶ χιτώνα.
Κατόπι βάλε χάλκωμα μὲ τὸ νερὸ νὰ βράσῃ,
γιὰ νὰ λουστῇ, καὶ σὰν τὰ δῇ μὲ τάξῃ ὅλα τὰ δῶρα,

πού οἱ Φαίακες οἱ διαλεχτοὶ τοῦ φέραν ἐδῶ πέρα,
νὰ κάμῃ κέφι τρώγοντας, κι ἀκούγοντας τραγούδι.
Κι ἐγὼ θὰ τοῦ χαρίσω αὐτὸ τ' ὤριο χρυσὸ ποτήρι,
νὰ μὲ θυμᾶται ὁλοζωῆς στ' ἀρχοντικό του μέσα,
στὸ Δία καὶ στοὺς ἄλλονοὺς ἀθάνατους σὰ στάζῃ. »
Εἶπε, καὶ στὶς κοπέλες της παράγγειλε ἡ Ἀρήτη,
μέσα τριπόδι ὁλόταχα πὰς στὴ φωτιὰ νὰ στήσουν.
Κι αὐτὲς τὸ χάλκωμα ἔστησαν τὸ λουτρικὸ στὴ φλόγα,
καὶ μέσα χύσανε νερό, καὶ κάτου καῖγαν ξύλα.
Ζώνουν οἱ φλόγες τὴν κοιλιά, καὶ βράζει τὸ λεβέτι.
Κι ἡ Ἀρήτη λαμπροκάμωτο σεντούκι γιὰ τὸν ξένο
φέρνει ἀπομέσα κι ἔστρωσε τὰ ὡριόπλουμα τὰ δῶρα,
φορέματα καὶ μάλαμα, πού οἱ Φαίακες τοῦ δῶκαν·
ἔβαλε καὶ χλαμύδα αὐτὴ καὶ διαλεχτὸ χιτώνα,
καὶ τότες λόγια φτερωτὰ τοῦ λάλησε καὶ τοῦ εἶπε·
« Αὐτός σου δὲς τὸ σκέπασμα, δέσε γερὰ τὸν κόμπο,
νὰ μὴ σοῦ τὰ πειράξῃ αὐτὰ κανένας στὸ ταξίδι,
στὸ πλοῖο τὸ μαυρόπλευρο πού θὰ γλυκοκοιμᾶσαι. »
Κι αὐτὰ σὰν ἄκουσε ὁ τρανός, πολύπαθος Δυσσέας,
ταιριάζοντας τὸ σκέπασμα γερόδεσε τὸν κόμπο,
μὲ τέχνη, ὅπως τὸν ἔμαθε ἡ δοξασμένη ἡ Κίρκη.
Τότες σεμνὴ κελάρισσα τὸν κάλεσε νὰ σύρῃ
πρὸς τὸ λουτρό, κι αὐτὸς ζεστὸ νερὸ σὰν εἶδε μέσα,
τὸ χάρηκε, τὶ νοιάσιμο δὲν εἶχε τὸ κορμί του
ἀπ' τὸν καιρὸ πού τῆς λαμπρῆς θεᾶς τὸ σπήλιο ἀφῆκε,
πού 'χε κάθε λογῆς καλά, καὶ σὰ θεὸς περνοῦσε.
Κι οἱ κόρες σὰν τὸν ἔλουσαν καὶ λάδι τὸν ἀλεῖψαν,
τοῦ φόρεσαν ὡριόπλουμη χλαμύδα καὶ χιτώνα·
καὶ βγαίνοντας ἀπ' τὸ λουτρὸ ξεκίναε στοὺς λεβέντες
πού πίνανε. Κι ἡ Ναυσικᾶ μὲ κάλλη θεοσταλμένα,
κοντὰ στῆς καλοκάμωτης σκεπῆς τὸ στῦλο στάθη,
καὶ θάμαζε κατάματα τὸν Ὀδυσσέα τηρώντας,
καὶ μὲ δυὸ λόγια φτερωτὰ τοῦ λάλησε καὶ τοῦ εἶπε·
« Γειά σου, χαρά σου, ξένε μου, καὶ σὰ βρεθῇς στὴ γῆς σου
νὰ μὲ θυμᾶσαι, πού τὴ ζωὴ χρωστᾶς σ' ἐμένα πρώτη. »
Καὶ γύρισε ὁ τετράξυπνος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·

«Ὦ Ναυσικᾶ, τοῦ ἀντρόψυχου τοῦ Ἀλκίνου θυγατέρα,
νὰ δώσῃ ὁ Δίας ὁ βροντηχτής, ὁ σύγκλινος τῆς Ἥρας,
στὴ γῆς μου νά ῾ρθω, νὰ χαρῶ τοῦ γυρισμοῦ τὴ μέρα,
καὶ τότε ὁλοχρονὶς ἐγὼ σὰ θεὰ θὰ σὲ δοξάζω,
ποὺ ἀλήθεια ἐσύ, παρθένα μου, τὴ ζωὴ μοῦ ῾χεις σωσμένη.»
Αὐτὰ εἶπε, καὶ θρονιάστηκε σιμὰ στὸ ῥήγα Ἀλκίνο.
Καὶ τὸ φαΐ ἐκεῖ μοίραζαν, καὶ τὸ κρασί τους σμίγαν.
Ἔφερε τότε ὁ κήρυκας καὶ τὸν τραγουδιστή τους,
τὸ λατρευτὸ Δημόδοκο, τὸν πολυτιμημένο,
καταμεσὶς τὸν κάθισε τῶν ἄλλων, καὶ σὲ στῦλο
ἀκούμπησέ τον ἀψηλό. Κι ὁ θεόξυπνος Δυσσέας
στὸν κήρυκα γυρίζοντας τοῦ μίλησε καὶ τοῦ ῾πε,
ἀφοῦ ἀπὸ ράχη ἀσπρόδοντου ἀγριόχοιρου κομμάτι
γεμάτο πάχος τοῦ ῾κοψε, κι ἔμνησκε κι ἄλλο ἀκόμα·
«Νά, κράχτη, τοῦ Δημόδοκου νὰ δώσῃς γιὰ προσφάγι,
ποὺ γκαρδιακὰ τὸν χαιρετῶ, κι ἂς εἶμαι καὶ θλιμμένος.
Σ' ὅλον τὸν κόσμο τοὺς τιμοῦν τοὺς ψάλτες οἱ ἀνθρῶποι,
τὶ ἡ θεία ἡ Μοῦσα τὰ γλυκὰ τοὺς δίδαξε τραγούδια,
ἀγάπη πάντα δείχνοντας ξεχωριστὴ σ' ἐτούτους.»
Εἶπε, καὶ στοῦ Δημόδοκου τὰ χέρια τὸ ἀπιθώνει
ὁ κράχτης, καὶ τὸ δέχτηκε χαρούμενος ἐκεῖνος.
Τὰ χέρια τότε ὅλοι ἅπλωναν στὰ καλοφάγια ὀμπρός τους.
Κι ἀπὸ πιοτὸ κι ἀπὸ φαΐ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
τότε εἶπε τοῦ Δημόδοκου ὁ πολύξυπνος Δυσσέας·
«Ἐσένα ἀπ' ὅλους τοὺς θνητούς, Δημόδοκε, δοξάζω.
Γιά ἡ κόρη τοῦ Δία σ' ἔμαθε ἡ Μοῦσα, γιά κι ὁ Φοῖβος,
καὶ τὰ δεινὰ τῶν Ἀχαιῶν μὲ τόση τέχνη ψέλνεις,
τὰ ὅσα πράξαν κι ἔπαθαν καὶ τράβηξαν ἐκεῖνοι·
κἂν ὁ ἴδιος ἐκεῖ βρέθηκες, κἂν τ' ἄκουσες ἀπ' ἄλλους.
Τώρα ἔλα, σὲ ἄλλο πέρασε, καὶ τ' ἄλογο δηγήσου
τὸ ξύλινο ποὺ ὁ Ἐπειὸς κι ἡ Ἀθηνᾶ σκαρῶσαν,
καὶ ποὺ μὲ δόλο τό ῾φερε στὸ κάστρο ὁ Ὀδυσσέας,
ἄντρες γεμάτο, καὶ μ' αὐτὸ κουρσέψαν τὴν Τρωάδα.
Ἂ μᾶς τὰ δηγηθῇς κι αὐτὰ σωστὰ μὲ τὴ σειρά τους,
σ' ὅλο τὸν κόσμο τότε ἐγὼ γιὰ πάντα θὰ τὸ κρένω,
πῶς ὁ θεὸς σοῦ χάρισε τοῦ τραγουδιοῦ τὸ μάγιο.»

Εἶπε, κι αὐτὸς με τὸ θεὸ ἀρχινώντας, τραγουδοῦσε
τὴν ἱστορία πιάνοντας ἐκεῖ ποὺ τὶς σκηνές τους
κάψαν, καὶ μπῆκαν, φύγανε οἱ 'Αργῖτες μὲ τὰ πλοῖα,
μ' ἄλλοι τους μείνανε μαζὶ μὲ τὸν τρανὸ 'Οδυσσέα,
στὴ χώρα τῶν Τρωαδιτῶν μὲς στ' ἄλογο κρυμμένοι·
τὶ οἱ Τρωαδῖτες ἴδιοι τους τὸ τράβηξαν στὸ κάστρο.
Τ' ἄλογο στέκονταν ἐκεῖ, κι αὐτοὶ πολλὰ λαλοῦσαν
τριγύρω του· κι ἤτανε τρεῖς οἱ γνῶμες μεταξύ τους·
τὸ κούφιο ξύλο ἢ μὲ χερὸ νὰ σκίσουνε πελέκι,
ἢ νὰ τὸ σύρουν κάτακρα νὰ πέση ἀπὰς στὰ βράχια,
ἢ νὰ τ' ἀφήσουνε ἱερὸ γιὰ τοὺς θεοὺς μνημεῖο·
κι αὐτὸ στὸ τέλος ἔγινε· γιατ' ἤτανε τῆς μοίρας
ἡ χώρα νὰ ξολοθρευτῆ, σὰν παραλάβη μέσα
μεγάλο ξύλινο ἄλογο ποὺ ὅλους τοὺς πρώτους κλειοῦσε
'Αργῖτες, πόφερναν κακὸ καὶ φόνο στοὺς Τρωαδῖτες.
Κι ἔψελνε πὼς τὴ ρήμαξαν οἱ 'Αχαιοὶ τὴ χώρα,
ἀπὸ τὰ μέσα τὰ βαθιὰ χουμίζοντας τοῦ ἀλόγου.
Κι ἔψελνε πὼς διαγουμίζαν ἄλλος ἀλλοῦ τὴ χώρα,
πὼς ὁ 'Οδυσσέας ξεκίνησε στὸν πύργο τοῦ Δηιφόβου
μαζὶ μὲ τὸν ἰσόθεο Μενέλαο σὰν Ἄρης,
κι ἐκεῖ, λέει, ἔπιασε βαρειὰ καὶ λυσσασμένη ἀμάχη,
κι ἡ μεγαλόκαρδη 'Αθηνᾶ τοῦ χάρισε τὴ νίκη.

Αὐτὰ τραγούδαε ὁ ξακουστὸς ὁ ψάλτης· κι ὁ 'Οδυσσέας
ἔλιωνε, καὶ τὰ δάκρυα στὰ μάγουλά του τρέχαν.
Κι ὅπως γυναίκα κλαίγοντας ἀπάνω ἀπ' τὸν καλό της,
που ὀμπρὸς σὲ χώρα καὶ στρατὸ λαβώθηκε καὶ πέφτει,
νὰ σώση πόλη καὶ στρατὸ ἀπὸ τὴ μαύρη μέρα,
θωρώντας τον νὰ σπαρταράη στὸ ψυχομαχητό του,
τὸν ἀγκαλιάζει, καὶ πικρὰ μοιρολογάει, κι οἱ ἄλλοι
τὴ ράχη καὶ τοὺς ὤμους της χτυπώντας μὲ κοντάρια,
τὴ σέρνουν ὅπου βάσανα σκλαβιᾶς τὴν περιμένουν,
κι αὐτῆς πικρὸς ψυχόπονος τὴν ὄψη της μαραίνει·
ἔτσι πικρὰ κατέβαιναν τὰ δάκρυα τοῦ 'Οδυσσέα.
Στοὺς ἄλλους κι ὅλους δὲ φαίνονταν, μὰ τά 'νιωθε ὁ 'Αλκίνοος,
που ἦταν σιμά του, κι ἄκουγε τὸ βαριοστέναγμά του.
Καὶ στοὺς καλοὺς θαλασσινοὺς τοὺς Φαίακες τότε εἶπε·

«Ἀκούστε με ὅλοι, ὦ προεστοὶ κι ἀρχόντοι τω Φαιάκων
κι ἂς πάψῃ πιὰ ὁ Δημόδοκος τὴ βροντερὴ τὴ λύρα,
τι αὐτὰ που μᾶς τραγούδησε δὲν τὰ χαρῆκαν ὅλοι.
Ἀφότου ἐδῶ καθίσαμε κι ἄρχισ' ὁ θεῖος ὁ ψάλτης,
δὲν παύει μὲ παράπονο πικρὸ νὰ κλαίγῃ ὁ ξένος·
πόνος μεγάλος τὴν ψυχὴ τοῦ θλίβει δίχως ἄλλο.
Λοιπὸν νὰ πάψῃ ὁ ψάλτης μας γιὰ νὰ χαιρώμαστε ὅλοι,
κι ἐμεῖς ποὺ τὸν φιλεύουμε, κι ὁ ξένος, εἶναι κάλλιο·
τι ὅλα γιὰ χάρη γένηκαν τοῦ σεβαστοῦ μας ξένου,
του δῶρα ποὺ χαρίσαμε, καὶ ποὺ τὸν προβοδοῦμε.
Εἶναι σὰν ἴδιος ἀδερφὸς ὁ ξένος ποὺ προσπέφτει
στον ἄντρα ποὺ σταλαματιὰ τοῦ μνήσκει νοῦς ἀκόμα.
Ὅμως κι ἐσὺ μὴν πολεμᾷς μὲ τέχνες νὰ μᾶς κρύβῃς
ὅσα ρωτήξω· φανερὰ καλύτερ' ἂς τὰ λέμε.
Πὲς τ' ὄνομα ποὺ σ' ἔκραζαν ἐκεῖ κάτω οἱ γονιοί σου,
κι οἱ ἄλλοι μὲς στὸν τόπο σας, κι ἡ γειτονιὰ τριγύρω.
Τι δίχως ὄνομα μαθὲς κανένας δὲν ὑπάρχει
μιὰ και στὸν κόσμο γεννηθοῦν, κακοί, καλοί, τοὺς βγάζουν
και τ' ὄνομά τους οἱ γονιοί. Καὶ τὴν πατρίδα πές μας,
τὴ χώρα σου, τὸ δῆμο σου, νὰ νιώσουν τὰ καράβια,
νὰ βάλουν πλώρη κατακεῖ, ταξίδι σὰ σὲ πάρουν.
Γιατὶ δὲν ταξιδεύουνε οἱ Φαίακες μὲ ποδότες,
μηδ' ἔχουν τὰ καράβια τους τιμόνια, καθὼς τ' ἄλλα,
παρὰ μονάχα τους τὸ νοῦ μαντεύουνε τοῦ ἀνθρώπου,
κι ὅλων τὶς χῶρες ξέρουνε καὶ τὰ παχιὰ χωράφια·
κι ὁλόταχα περνοῦν καὶ πᾶν στῆς θάλασσας τὰ πλάτια,
σὲ ἀντάρα καὶ σὲ σύννεφα κρυμμένα· καὶ δὲν ἔχουν
κανένα φόβο ἢ νὰ χαθοῦν ἢ νὰ βλαφτοῦν ποτές τους.
Αὐτὸ ἐγὼ κάποτε ἄκουσα καὶ ξέρω ἀπ' τὸ γονιό μου
Ναυσίθο, πὼς περίσσια ἐμᾶς ζουλεύει ὁ Ποσειδώνας,
ποὺ ὅλους ἐμεῖς ἀπείραχτοι στὴ γῆ τους προβοδᾶμε.
Κι εἶπε πὼς κάποιο Φαιακινὸ καλόφτιαστο καράβι,
ποὺ θὰ ᾽ρθῃ ἀπὸ προβόδημα στὰ θαμπερὰ πελάγη,
θὰ σπάσῃ, καὶ στὴ χώρα μας βουνὸ θὰ ρίξῃ γύρω.
Αὐτὰ ᾽πε ὁ γέρος κι ὁ θεὸς ἢ θὰ μᾶς τὰ τελέσῃ,
ἢ ἀτέλεστα θὰ μείνουνε, καθὼς αὐτὸς βουλιέται.

Μὰ πές μου τώρα ξάστερα, καὶ ξήγησέ μου κι ἄλλο,
τοὺς τόπους ποὺ πλανήθηκες, τὶς ξενιτειὲς ποὺ πῆγες,
τὶς χῶρες τὶς καλόχτιστες, καὶ ποιοί 'ναι οἱ κάτοικοί τους,
καὶ ποιοί τους ἦταν δύσκολοι κι ἄγριοι κι ἀδικοπράχτες,
καὶ ποιοί ἦτανε φιλόξενοι, μὲ θεοφοβιὰ στὸ νοῦ τους.
Πὲς καὶ γιατὶ θρηνολογᾶς καὶ κλαῖς μὲς στὴν ψυχή σου,
τῶν 'Αργιτῶνε σὰν ἀκοῦς τὰ πάθια καὶ τοῦ Ἴλιου.
Αὐτὰ οἱ θεοὶ τὰ κάμανε, καὶ κλῶσαν τῶν ἀνθρώπων
ξολοθρεμό, νὰ τά 'χουνε οἱ κατοπινοὶ τραγούδι.
Ἢ τάχα στοῦ Ἴλιου νά 'πεσε τὰ τείχη συγγενής σου,
γαμπρὸς ἢ πεθερός; — ποὺ αὐτοὶ πιὸ κοντινοὶ περνοῦνε
ἀπ' τὸ δικό μας ὕστερα τὸ αἷμα καὶ τὴ φύτρα·
ἢ κάποιος βλάμης γκαρδιακὸς καὶ μὲ περίσσια γνώση;
γιατὶ πιὸ λίγο ἀπ' ἀδερφὸς αὐτὸς θαρρῶ δὲν εἶναι.»

ΡΑΨΩΔΙΑ Ι

Τότε γυρίζει ὁ τρίξυπνος Δυσσέας καὶ τοῦ κρένει·
«'Αλκίνο, πρῶτε βασιλιά, καὶ τῶ λαῶν καμάρι,
καλό 'ναι ἀλήθεια τέτοιονε τραγουδιστὴ ν' ἀκοῦμε,
σὰν πού 'ν' ἐτοῦτος, ποὺ θεοῦ λὲς κι ἡ φωνή του μοιάζει.
Τί πιὸ χαριτωμένη ἐγὼ ζωὴ δὲν ξέρω κι ἄλλη,
παρ' ὅταν ὅλος ὁ λαὸς τριγύρω ἀναγαλλιάζη,
καὶ στὰ παλάτια οἱ σύδειπνοι ἀράδα καθισμένοι
ἀκοῦνε τὸν τραγουδιστή, μὲ τὰ τραπέζια ὀμπρός τους
γεμάτα κρέας καὶ ψωμί, κι ὁ κεραστὴς σὰν παίρνη
ἀπ' τὸ κροντῆρι τὸ κρασὶ καὶ χύνη στὰ ποτήρια.
Στὸν κόσμο τ' ὀμορφότερο λογιάζω αὐτὸ πὼς εἶναι.
Ὅμως τὰ βαριοστέναχτα δεινά μου νὰ ρωτήξης
σοῦ 'ρθε λαχτάρα, πιὸ βαριὰ γιὰ νὰ στενάζω ἀκόμα.
Τί πρῶτο νὰ σοῦ δηγηθῶ, καὶ τί στερνό, ποὺ μύρια
κακὰ μοῦ δώκανε οἱ θεοὶ ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια.
Καὶ πρῶτα τ' ὄνομά μου ἂς πῶ, κι ἐσεῖς νὰ τὸ γνωρίστε,
κι ἐγὼ κατόπι, τὸ σκληρὸ τὸ χάρο σὰν ξεφύγω,
νὰ μείνω πάντα φίλος σας, κι ἂς κατοικῶ μακριά σας.
Εἶμ' ὁ Δυσσέας, τοῦ Λαέρτη ὁ γιός, ποὺ ξέρουν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι

τοὺς δόλους μου, κι ἡ δόξα μου στὸν οὐρανὸ ἀνεβαίνει.
Καὶ κατοικῶ στὸ λιόλουστο τὸ Θιάκι, ποὺ ἔχει ἀπάνω
τὸ Νήριτο, τρανὸ βουνὸ ποὺ σειεῖ ἀψηλὰ τὰ φύλλα,
κι ὁλόγυρα πολλὰ νησιὰ τό 'να κοντά 'ναι στ' ἄλλο,
ἡ Σάμη καὶ τὸ Δουλιχιό, κι ἡ Ζάκυνθο ἡ δεντράτη.
'Ετούτη χάμου ἁπλώνεται στὰ πέλαγα τῆς Δύσης,
τ' ἄλλα νησιά 'ναι ξέχωρα, στ' ἀνάβλεμμα τοῦ ἥλιου.
Πέτρες γεμάτο, μὰ καλὸ λεβέντες γιὰ νὰ βγάζῃ.
Ἄλλο ἀπ' τὴ γῆς μου πιὸ γλυκὸ δὲν ξέρω ἐγὼ στὸν κόσμο.
Μὲ κράτησε κι ἡ Καλυψώ, ἡ θεὰ ἡ χαριτωμένη,
μὲς στὴ σπηλιά της, κι ἄντρας της νὰ γίνω λαχταροῦσε·
μὲ κράταε στὰ παλάτια της ἡ Κίρκη, ἡ θεὰ τῆς Αἴας,
ἡ δολοπλέχτρα, κι ἄντρας της νὰ γίνω λαχταροῦσε·
ὅμως ποτὲς δὲ γύρισαν αὐτὲς τὸ νοῦ μου ἐμένα.
'Απὸ πατρίδα καὶ γονιοὺς γλυκότερο δὲν ἔχει
τίποτ' ὁ ἄνθρωπος, κι ἂς ζῇ σὲ πλουτισμένο σπίτι
γῆς ξενικιᾶς κι ἀπόμερης, μακριὰ ἀπὸ τοὺς γονιούς του.
Μὰ τώρα τὸ πολύπαθο ταξίδι ἂς ἱστορήσω,
ποὺ ὁ μέγας Δίας μοῦ ὅρισε σὰ μίσευα ἀπ' τὴν Τροία.
'Απὸ τὸ Ἴλιο ὁ ἄνεμος στοὺς Κίκονες μὲ πῆρε,
στὴν Ἴσμαρο· ἐκεῖ χάλασα καὶ πολιτεία κι ἀνθρώπους·
κι ὅσες γυναῖκες πήραμε καὶ πλούτια ἀπὸ τὴ χώρα,
σωστὰ τὰ μοιραστήκαμε, τὸ δίκιο νά 'χουν ὅλοι.
Τότες παρακινοῦσα ἐγὼ νὰ φύγουμε μὲ βιάση,
μὰ αὐτοί, μεγάλη ἡ τρέλλα τους, δὲ θέλανε ν' ἀκούσουν,
μόν' πίναν ἄσμιχτο κρασί, καὶ σφάζανε περίσσια
ἀρνιά, καὶ λοξοπόδαρα στὸ περιγιάλι βόδια.
Πῆγαν ὡς τόσο οἱ Κίκονες καὶ Κίκονες φωνάξαν,
ποὺ ἀπὸ στεριᾶς γειτόνευαν καὶ ποὺ ἦταν πιότεροί τους,
καὶ πιὸ παλληκαράδες τους, καλοὶ νὰ πολεμοῦνε
ἀπάνω ἀπ' ἅρματα, ἢ πεζοί, σὰν τό 'φερνε ἡ ἀνάγκη.
Σὰν τ' ἄνθια ἦρθαν τῆς ἄνοιξης αὐτοί, καὶ σὰν τὰ φύλλα,
στὸ χάραμα. Μοῖρα κακὴ τότ' ἔπεσ' ἀπ' τὸ Δία
σ' ἐμᾶς τοὺς δύστυχους, πολλὰ γιὰ νὰ μᾶς φέρῃ πάθια.
Στῆσαν τὸν πόλεμο ὀμπροστὰ στὰ γλήγορα καράβια,
καὶ πέφταν κι ἀπ' τὶς δυὸ μεριὲς τὰ χαλκωτὰ κοντάρια.

Πρωὶ ὅσο ἦταν, κι ἔπαιρνε τὸ δρόμο της ἡ μέρα,
βαστιούμαστε ἀγνάντια τους, κι ἂς ἦταν πιότεροι μας.
Μὰ στῶ βοδιῶν τὸ λύσιμο σὰν ἦρθε ὁ Ἥλιος, τότες
οἱ Κίκονες τοὺς Ἀχαιοὺς πιὰ τσάκισαν καὶ σπρῶξαν.
Ἕξη ἀπὸ κάθε πλεούμενο χαλκόποδοι συντρόφοι
σκοτώθηκαν. Οἱ ἄλλοι ἐμεῖς γλυτώσαμε ἀπ' τὸ χάρο.

Καὶ σηκωθήκαμε ἀπ' ἐκεῖ βαριόκαρδοι, μὰ πάλε
καλὰ ποὺ δὲ χαθήκαμε σὰν τ' ἄλλα μας τ' ἀδέρφια.
Καὶ δὲν κινῆσαν τὰ γερτὰ καράβια μας, ὡσότου
φωνάξαμε ἀπὸ τρεῖς φορὲς καθένα ἀπ' τοὺς δικούς μας,
τοὺς δύστυχους, ποὺ πέσανε ἀπ' τοὺς Κίκονες κομμένοι.
Κι ἔστειλ' ἀπάνω μας Βοριὰ ὁ Δίας ὁ συννεφάρης,
κι ἄγρια φουρτούνα· σκέπασε τὴ γῆς καὶ τὰ πελάγη
μὲ νέφια, καὶ κατέβηκε σκοτάδι ἀπ' τὰ οὐράνια.
Καὶ τὰ καράβια καταμπρὸς χουμίξαν, καὶ τοῦ ἀνέμου
ἡ μάνητα ἦρθε κι ἔσκισε κομμάτια τὰ πανιά μας.
Καὶ κάτου ἐμεῖς τὰ ρίξαμε, χαμὸς νὰ μὴ μᾶς ἔρθη,
καὶ στὴ στεριὰ μὲ τὰ κουπιὰ γοργὰ τραβήξαμε ὄξω.
Ἐκεῖ παραμονεύαμε δυὸ νύχτες καὶ δυὸ μέρες,
καὶ τὴν καρδιὰ μᾶς ἔτρωγε τὸ βάσανο κι ὁ κόπος.
Τὴν τρίτη σὰ μᾶς ἔφερε τὴ μέρα ἡ Χρυσαυγούλα,
κατάρτια στήνουμε, λευκὰ πανιὰ τραβᾶμε ἀπάνω,
καθόμαστε, κι ὁ ἄνεμος μαζὶ μὲ τοὺς ποδότες
βάζαν τὰ πλοῖα στὸ δρόμο τους. Καὶ τότες θ' ἀξιωνόμουν
στὸν τόπο μου ἄβλαβος νὰ ρθῶ, μὰ τὸ Μαλέα γυρνώντας
κύμα καὶ ρέμα καὶ Βοριὰς μᾶς βγάζουνε ἀπ' τὸ δρόμο,
καὶ πέρ' ἀπὸ τὰ Κύθηρα στὰ πέλαα μᾶς πετᾶνε.

Μέρες ἐννιὰ μᾶς ἔδερναν οἱ φοβεροὶ οἱ ἀνέμοι
μὲς στὰ ψαράτα πέλαγα· στὶς δέκα στὰ λημέρια
τῶν Λωτοφάγων ἤρθαμε, ποὺ θρέφουνται μὲ τ' ἄνθια.
Βγήκαμε τότες, καὶ νερὸ σὰν πήραμε ἀπὸ βρύση,
κοντὰ στὰ γοργοκάραβα στρῶσαν φαγὶ οἱ συντρόφοι.
Σὰ φάγαμε, σὰν ἤπιαμε, καὶ φράνθηκε ἡ καρδιά μας,
συντρόφους τότες ἔστειλα νὰ πᾶνε καὶ νὰ μάθουν
ποιοὶ ζούσανε σ' αὐτὴ τὴ γῆς σιταροφάγοι ἀνθρῶποι,
[illegible] διάλεξα [illegible] δυὸ μὲ κήρυκα μαζί τους.

Πῆγαν τότες, ζύγωσαν τοὺς Λωτοφάγους ἄντρες
καὶ στοὺς συντρόφους μας αὐτοὶ κακὸ δὲ μελετοῦσαν
κανένα, μόν' τοὺς ἔδωκαν λωτὸ ν' ἀπογευτοῦνε.
Κι ὅποιος στὸ στόμα του ἔβαζε λωτοῦ καρπὸ μελάτο,
δὲν ἤθελε πιὰ μήνυμα νὰ στείλη ἢ νὰ γυρίση,
παρὰ νὰ μείνουν θέλανε στὴ γῆς τῶ Λωτοφάγων,
λωτὸ νὰ τρῶνε, γυρισμὸ πατρίδας λησμονώντας.
Κλαίγανε σὰν τοὺς ἔφερα μὲ τὸ στανιὸ στὰ πλοῖα,
καὶ στὰ ζυγὰ ἀποκάτωθε τοὺς ἔσυρα δεμένους.
Τοὺς ἄλλους τότες φώναξα συντρόφους ν' ἀνεβοῦνε
μεμιᾶς στὰ γοργοκάραβα, μὴν τύχη καὶ κανένας
γευτῆ λωτὸ καὶ γυρισμὸ πατρίδας λησμονήση.
Κι αὐτοὶ ἔμπαιναν κι ἀραδιαστὰ καθίζανε στοὺς πάγκους
καὶ τὰ νερὰ τ' ἀφρόασπρα μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν.

Βαριόκαρδοι τραβᾶμε ἐμπρός, κι ἐρχόμαστε στὰ μέρη
ποὺ οἱ δύστροποι κι οἱ ἄνομοι Κύκλωπες κατοικοῦνε·
αὐτοὶ ποὺ στοὺς ἀθάνατους θεοὺς τ' ἀφήνουν ὅλα,
καὶ δὲ φυτεύουν, μήτε γῆς ὀργώνουνε ἀπατοί τους,
μόν' καθέτι ἀνέσπαρτο κι ἀνόργωτο φυτρώνει,
στάρια, κριθάρια, κλήματα ποὺ δίνουν τὸ κρασί τους
τὸ σταφυλάτο, κι ἡ βροχὴ τοῦ Δία τὰ μεγαλώνει.
Βουλὲς δὲν ἔχουν, σύναξες καὶ νόμους δὲ γνωρίζουν,
μόνε στῶν ἀψηλῶν βουνῶν τὶς ἄκρες λημεριάζουν,
μέσα σὲ σπήλια ὁλόβαθα, καὶ ξέχωρα καθένας
κρίνει γυναίκα καὶ παιδιά, καὶ δὲν ψηφάει τοὺς ἄλλους.

Ἀγριονήσι ἁπλώνεται παρόξω ἀπ' τὸ λιμάνι,
μήτε κοντὰ μήτε μακριὰ ἀπ' τὴ χώρα τῶν Κυκλώπων,
δεντρότοπος, κι ἀγριόγιδα βρίσκουντ' ἐκεῖ περίσσια,
τί ἀνθρώπινη πατημασιὰ τὴ ζωὴ δὲν τοὺς ταράζει,
μήτ' ἐκεῖ μπαίνουν κυνηγοὶ ποὺ σὲ ρουμάνια μέσα
μὲ κόπους καὶ μὲ βάσανα σκαλώνουν κορφοβούνια.
Μήτε σκεπάζουνε τὴ γῆς κοπάδια ἐκεῖ κι ἀλέτρια,
μόνε ἄσπαρτη κι ἀνόργωτη κι ἀπὸ κατοίκους χήρα
γιὰ πάντα εἶναι, καὶ χαίρουνται τὰ γίδια τὴ βοσκή της.
Τί πλοῖα κοκκινόπλωρα οἱ Κύκλωπες δὲν ἔχουν,
καὶ μαραγκοὺς νὰ φτιάνουνε καλόστρωτα καράβια.

καλὰ γιὰ ν' ἀρμενίζουνε καὶ νά 'ρχουνται σὲ χῶρες.
καὶ ποὺ μ'αὐτὰ γυρίζοντας γνωρίζουνται οἱ ἀνθρῶποι·
ἂν τά 'χανε, καλόχτιστο καὶ τὸ νησί τους θά 'ταν.
Καλὸ νησί, ποὺ θά 'φερνε στὴν ὥρα τους ἀπ' ὅλα·
δίπλα τοῦ ἀφρόασπρου γιαλοῦ λιβάδια ἔχει δροσάτα
καὶ μαλακά, ποὺ ἀθάνατα θὰ γίνουνταν ἀμπέλια·
ἴσιος κι ὁ τόπος γιὰ ὄργωμα· τὸ στάρι στὸν καιρό του
βαθὺ θὰ τὸ θερίζανε, τ' εἶναι παχὺ τὸ χῶμα.
Καὶ στὸ λιμιώνα τὸν καλὸ μήτε παράγγι θέλει,
μήτε νὰ ρίχτης ἄγκουρες, κι οὔτε νὰ δένης πρύμη·
μόνε τραβοῦν τὰ πλοῖα στὴ γῆς οἱ ναῦτες, κι ἀπαντέχουν
τὴν ὄρεξη τοῦ ταξιδιοῦ, καὶ πρύμος νὰ φυσήξη.
Καὶ τρέχει κρούσταλλο νερὸ στοῦ λιμανιοῦ τὴν ἄκρη,
ἀπὸ πηγὴ βαθειᾶς σπηλιᾶς, μ' ὁλοτριγύρω λεῦκες.
Ἐκεῖ νὰ πιάσουμε ἤρθαμε, καὶ θεὸς μᾶς ὁδηγοῦσε,
μέσα σὲ νύχτα σκοτεινή, ποὺ τίποτις δὲ θώρειες·
τί καταχνιὰ μᾶς σκέπαζε, καὶ μήτε τὸ φεγγάρι
τὰ νέφια δὲν τὸ ἀφήνανε στὸν οὐρανὸ νὰ φέγγη.
Κανένας τότες τὸ νησὶ δὲν μπόρειε νὰ ξανοίξη,
καὶ τὰ μακριὰ τὰ κύματα ποὺ πρὸς τὴ γῆς κυλιόνταν
δὲν τά 'δαμε, ὥσπου τὰ καλὰ καράβια σέρναμ' ὄξω.
Μαζώξαμε ὅλα τὰ πανιὰ σὰ σύρθηκαν τὰ πλοῖα,
καὶ στ' ἀκρογιάλι βγήκαμε, κι ἐκεῖ μᾶς πῆρε ὁ ὕπνος
προσμένοντας τὴν ὥρια αὐγὴ νὰ ρθῆ καὶ νὰ μᾶς φέξη.
  Ἔφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
καὶ τὸ νησὶ θαμάζοντας γυρνούσαμε νὰ δοῦμε.
Οἱ νύφες τότες στὰ βουνά, τοῦ Δία οἱ θυγατέρες,
τὰ γίδια ξεκινήσανε, νὰ βροῦν φαγὶ οἱ συντρόφοι.
Γερτὰ δοξάρια καὶ μακριὰ κοντάρια ἀπ' τὰ καράβια
ἀμέσως φέρνουμε, καὶ τρεῖς γενήκαμε παρέες·
χτυπᾶμε, καὶ μᾶς ἔδωσε ὁ θεὸς λαμπρὸ κυνήγι.
Μ' ἀκολουθοῦσαν δώδεκα καράβια· στὸ καθένα
ὡς ἐννιὰ γίδια πέσανε· σ' ἐμένα ἀφῆκαν δέκα.
Ὅλη τὴ μέρα, ὡς τοῦ ἡλιοῦ τὸ γέρμα, καθισμένοι
μὲ κρέας ξεφαντώναμε καὶ μὲ κρασὶ φλογάτο,
τί ἀκόμα βάσταε τὸ κρασὶ τὸ μαῦρο στὰ καράβια,

πού μάζωξε ὁ καθένας μας πολὺ μὲς στὶς λαγῆνες,
σὰν πήραμε τὴν ἱερὴ τὴ χώρα τῶν Κικόνων.
Καὶ βλέπαμε ἀντικρὺ καπνὸ στὰ μέρη τῶν Κυκλώπων,
κι ἀκούγαμε μαζὶ μ' αὐτοὺς τὰ γιδοπρόβατά τους.
Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε καὶ πλάκωσε σκοτάδι,
νὰ κοιμηθοῦμε γείραμε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη.
Ἔφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
καὶ συντυχιὰ τοὺς φώναξα, καὶ σ' ὁλουνοὺς τους εἶπα·
«Οἱ ἄλλοι ἐσεῖς νὰ μείνετε, συντρόφοι ἀγαπημένοι·
ἐγὼ μὲ τὸ καράβι μου καὶ τοὺς δικοὺς μου σέρνω,
νὰ πάω νὰ μάθω τί λογῆς ἄνθρωποι ἐκεῖθε ζοῦνε,
νά 'ναι ἄραγες ἀδιάντροποι κι ἄγριοι κι ἀδικοπράχτες,
ἢ τάχα εἶναι φιλόξενοι, μὲ θεοφοβιὰ στὸ νοῦ τους.»
Καὶ στὸ καράβι ἀνέβηκα, καὶ στοὺς συντρόφους μου εἶπα
νὰ λύσουνε τὶς γούμενες καὶ στὸ καράβι νά 'μπουν.
Κι αὐτοὶ ἔμπαιναν κι ἀραδιαστὰ καθίζανε στοὺς πάγκους,
καὶ τὰ νερὰ τ' ἀφρόασπρα μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν.
Στὸν τόπο σάνε φτάσαμε ποὺ ἀλάργα δὲ βρισκόταν,
βλέπουμε δίπλα στὸ γιαλὸ σπηλιὰ κατὰ τὴν ἄκρη,
δαφνόσκεπη, ἀψηλή, ποὺ ἀρνιὰ ξενύχτιζαν καὶ γίδια,
κι αὐλὴ μὲ βαθορίζωτα λιθάρια τοιχωμένη
καὶ μ' ἀψηλόφουντα ἰδρυὰ καὶ πεῦκα ὁλοτριγύρω.
Ἄντρας ἐκεῖ θεόρατος λημέριαζε μονάχος,
ποὺ τὰ κοπάδια του ἔβοσκε σὲ ἀπόμακρα, καὶ μ' ἄλλους
δὲν ἔσμιγε, παρὰ ἔπλεχνε ἀδικιὲς στὴ μοναξιά του.
Τέρας θεόρατο ἤτανε, καὶ μὲ ἄντρα ψωμοφάγο
δὲν ἔμοιαζε, παρὰ ἔμοιαζε δεντράτο κορφοβούνι,
ποὺ μέσα στ' ἀψηλὰ βουνὰ μονάχο ξεχωρίζει.
Τότες στοὺς ἄλλους μου ἀκριβοὺς συντρόφους παραγγέλνω
ἐκεῖ νὰ καρτερήσουνε, τὸ πλοῖο γιὰ νὰ φυλάγουν,
καὶ δώδεκα διαλέγοντας συντρόφους, ἕναν κι ἕναν,
ξεκίνησα μὲ ἀσκὶ τραγιοῦ, καλὸ κρασὶ γεμάτο.
Μοῦ τό 'χε δώσει ὁ Μάρωνας, τοῦ Εὐανθέα ὁ γόνος,
ἱερέας τοῦ Ἀπόλλωνα, τῆς Ἴσμαρος προστάτη,
ποὺ αὐτόν, γυναίκα καὶ παιδὶ διαφέντεψα ἀπὸ σέβας,
τ' εἶχε τοῦ Φοίβου Ἀπόλλωνα τὸ φουντωμένο δάσο

λημέρι του· καὶ μοῦ 'φερε μεγάλα δῶρα τότες.
Μοῦ χάρισ' ἑφτὰ τάλαντα χρυσάφι δουλεμένο,
κροντήρι ἀσήμι μοναχό, καὶ δώδεκα λαγῆνες
μοῦ γέμισε ἄσμιχτο κρασί, γλυκὸ πιοτὸ καὶ θεῖο,
ποὺ δοῦλος δὲν τὸ γνώριζε στὸ σπίτι ἢ παρακόρη,
μόνε ἡ γυναίκα του κι αὐτός, καὶ μιὰ κελάρισσά του.
Καὶ γιὰ νὰ πιοῦνε τὸ γλυκὸ μαῦρο κρασί, ἕνα μόνο
ποτήρι σὲ εἴκοσι ἔφτανε μέτρα νερὸ νὰ χύση,
κι ἀπ' τὸ κροντήρι ἀνέβαινε τὸ μοσκοβολητό του,
θάμα μονάχο· καὶ κανεὶς νὰ τ' ἀρνηθῆ δὲν μπόρειε.
Γέμισ' ἀσκὶ τρανὸ μ' αὐτό, πῆρα μαζὶ καὶ σάκκο
προμήθειες, τὶ ἀπαρχῆς ἐγὼ τὸ μάντεψα στὸ νοῦ μου
πὼς ἄντρα δύναμη πολλὴ ζωσμένο θ' ἀνταμώσω,
ἄγριο, ποὺ μήτε τὸ σωστὸ μήτε τὸ δίκιο νιώθει.
    Γλήγορα πᾶμε στὴ σπηλιά, μὰ ἐκεῖ δὲ βρήκαμέ τον,
παρὰ ἔβοσκε ἔξω στὶς βοσκὲς τὰ πλούσια του κοπάδια.
Σὰν μπήκαμε, κοιτάζαμε τὸ τί 'χε μὲς στὸ σπήλιο·
τὰ τυροβόλια ὁλόγεμα, καὶ μὲς στὶς μάντρες στοίβα
τ' ἀρνιὰ καὶ γίδια, ξέχωρα κλεισμένο τὸ κάθε εἶδος,
χώρια τὰ πρωτογέννητα, τὰ μεσιανά, τὰ τρίτα·
καὶ ἀγγειὰ ποὺ τὰ πλημμύριζε τυρόγαλο· καρδάρια
καὶ σκάφες, ὅλα διαλεχτά, ποὺ ἄρμεγε γάλα μέσα.
Τότε οἱ συντρόφοι μοῦ 'κρεναν καὶ μὲ παρακαλοῦσαν,
τυριὰ καὶ γιδοπρόβατα νὰ πάρουμε ἀπ' τὶς μάντρες,
καὶ στὸ γοργὸ καράβι μας γυρίζοντας μὲ βιάση,
πὰς στ' ἁρμυρὰ τὰ κύματα νὰ βγοῦμε· κι ἐγὼ τότες
δὲν ἄκουγα, ἂν καὶ θά 'τανε πολὺ καλύτερό μας,
μόνε ἤθελα κι αὐτὸν νὰ δῶ, καὶ δῶρα του νὰ λάβω.
Μα αὐτὸς δὲν ἤταν νὰ φανῆ πρόσχαρος στοὺς συντρόφους.
    Και σαν ἀνάψαμε φωτιὰ καὶ κάναμε θυσία,
πήραμε φάγαμε τυρί, καὶ μέσα καθισμένοι
προσμέναμε ὥσπου ἀπ' τὴ βοσκὴ ξανάρθε· κουβαλοῦσε
ξύλα φορτιὸ τρομαχτικό, νὰ τά 'χη γιὰ τὸ δεῖπνο.
Σὰν τά 'ριξε μὲς στὴ σπηλιά, βαριὰ σηκῶσαν βρόντο,
κι ἐμεῖς στὴ μέση τῆς σπηλιᾶς φύγαμε φοβισμένοι.
Μὲς στὴν πλατύχωρη σπηλιὰ τὰ πρόβατα μαζώνει,

ὅσ᾽ αὐτὸς ἄρμεγε· ὄξωθε τ᾽ ἀρσενικὰ του ἀφῆκε,
τράγους, κριάρια, στριμωχτὰ στοῦ αὐλόγυρου τὰ βάθη.
Σήκωσε τότες κι ἔβαλε θυρόπετρα μεγάλη,
τόσο βαρειά, ποὺ εἰκοσιδυὸ δὲ θά ᾽σωναν ἀμάξια
τετράτροχα καὶ δυνατὰ ἀπὸ χάμου νὰ τὴ σύρουν.
Τέτοιο λιθάρι θεόρατο σὰν ἔβαλε στὴ θύρα,
κάθισε, γίδες ἄρμεξε μαζὶ καὶ προβατίνες,
μὲ τάξη, καὶ τῆς καθεμιᾶς σιμὰ ἔβαλε τ᾽ ἀρνί της.
᾽Απ᾽ τ᾽ ἄσπρο γάλα τὸ μισὸ κατόπι ξεχωρίζει,
τὸ πήζει, καὶ μὲς στὰ πλεχτὰ καλάθια τὸ μαζώνει.
Τ᾽ ἄλλο μισὸ τὸ φύλαξε μέσα στ᾽ ἀγγειά, νὰ τό ᾽χη
γιὰ δειπνο του σὰν ἤθελε, νὰ παίρνη καὶ νὰ πίνη.
Καὶ τις δουλειές του βιαστικὰ σὰν τέλειωσε, τὴ στιά του
ἄναψε, καί, ὡς μᾶς ξάνοιξε, φωνάζει· «Ὦ ξένοι, ποιοί εἶστε;
καὶ ποῦθε ταξιδέψατε τοὺς πελαγήσους δρόμους;
Τάχα δουλειὰ σᾶς ἔφερε, ἢ ἐδῶ κι ἐκεῖ πλανιέστε
στὶς θάλασσες, σὰν πειρατὲς ποὺ τριγυρνοῦν καὶ φέρνουν
μὲ τῆς ζωῆς τους κίντυνο ζημιὰ σὲ ξένον κόσμο;»

Εἶπε, κι ἐμᾶς μᾶς ἔκοψε μεμιᾶς τὰ ἤπατά μας
τὸ μουγκρητό του τὸ βαρὺ κι ἡ ὄψη ἡ γιγαντένια.
Ὅμως τοῦ ἀπολογήθηκα κι αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ εἶπα·

«Ἀπὸ τὴν Τροία ἐρχόμαστε, Ἀχαιοὶ ποὺ μύριοι ἀνέμοι
μᾶς πέταξαν στῆς θάλασσας τὰ τρίσβαθα τὰ πλάτια.
Πατρίδα θέλαμε, κι ἀλλοῦ μᾶς φέραν ἄλλοι δρόμοι·
τέτοιο τοῦ Δία στάθηκε τὸ θέλημα κι ἡ γνώμη.
Καὶ λέμε ἀπ᾽ τοῦ Ἀγαμέμνονα τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀτρέα τ᾽ ἀσκέρι
πὼς εἴμαστε, ποὺ ἀκούστηκε στὰ πέρατα τοῦ κόσμου
μεγάλη χώρα παίρνοντας, πλῆθος λαὸ χαλνώντας.
Κι ἐμεῖς ποὺ ἐδῶ βρεθήκαμε, προσπέφτουμέ σου τώρα,
φιλοξενιὰ ἢ καὶ χάρισμα κανένα νὰ μᾶς δώσης,
σὰν ποὺ σὲ ξένους συνηθοῦν. Σεβάσου, ὦ δυνατέ μου,
καὶ τοὺς θεούς· ἱκέτες σου στεκόμαστε ὀμπροστά σου.
Ξένους κι ἱκέτες ἀγαπάει ὁ Δίας νὰ διαφεντεύη
ὁ θεὸς τῶν ξένων τῶν ἱερῶν, ποὺ πάει μαζί τους πάντα.»

Ἔτσ᾽ εἶπα, κι αὐτὸς ἄξαφνα μὲ κάκια μοῦ ἀντισκόβει·
«Γιά κλούβιος εἶσαι, ὦ ξένε μου, γιά μοῦ ᾽ρθες ἀπὸ πέρα,

καὶ νὰ ψηφῶ μοῦ λὲς θεοὺς καὶ νὰ τοὺς ἔχω φόβο·
τὸ Δία τὸν αἰγιδόσκεπο οἱ Κύκλωπες δὲν ψηφοῦνε,
μήτε τοὺς ἄλλους τοὺς θεούς, τ' εἴμαστ' ἀνώτεροί τους.
Δὲ θὰ μὲ κάνη ἡ ὄχτρητα τοῦ Δία νὰ σᾶς ἀφήσω,
ἢ ἐσένα ἢ τοὺς συντρόφους σου, σὰ δὲν τὸ θέλω ἀτός μου.
Λέγε μου ὡς τόσο, ποῦ ἄραξες τ' ὡριόφτιαστο καράβι;
σὲ κάποιαν ἄκρη, ἢ πιὸ κοντά; τί αὐτὸ νὰ ξέρω θέλω.»
Αὐτὰ εἶπε δοκιμάζοντας, μὰ δὲ μὲ γέλαε ἐκεῖνος
ἐμένα τὸν πολύξερο, καὶ τοῦ ἀπαντῶ μὲ δόλο·
«Ὁ τρανταχτής μου τσάκισε τὸ πλοῖο, ὁ Ποσειδώνας,
πετώντας το κατάβραχα σὲ κάβο ἐδῶ τῆς γῆς σας·
οἱ ἀνέμοι ἀπὸ τὰ πέλαγα τὸ σπρώξανε, μὰ ἐτοῦτοι
μαζὶ μ' ἐμένα ξέφυγαν τὸ φοβερὸ τὸ τέλος.»
Εἶπα, μὰ ἀπὸ τὴν κάκια του μιλιὰ δὲ βγάζει ἐκεῖνος·
μόν' χούμηξε, κι ἁπλώνοντας τὰ χέρια στοὺς συντρόφους,
ἅρπαξε δυό, καὶ σὰ σκυλιὰ κάτου στὴ γῆς τοὺς ρίχτει.
Κυλιοῦνταν χάμου τὰ μυαλά, καὶ μούσκευαν τὸ χῶμα.
Τοὺς πῆρε, τοὺς κομμάτιασε, τοὺς τοίμασε γιὰ δεῖπνο,
καὶ σὰ λιοντάρι τοῦ βουνοῦ τοὺς τρώει χωρὶς ν' ἀφήση
σπλάχνο, ψαχνό, γιά κόκκαλο γεμάτο ἀπὸ μεδούλι.
Κι ἐμεῖς στὸ Δία κλαίγοντας σηκώναμε τὰ χέρια,
τέτοια καμώματα φριχτὰ θωρώντας σαστισμένοι.
Κι ὁ Κύκλωπας τὴ διάπλατη σὰ γέμισε κοιλιά του,
κρέατ' ἀνθρώπου τρώγοντας καὶ γάλα ἁγνὸ ρουφώντας,
μὲς στὴ σπηλιὰ ξαπλώθηκε σιμὰ στὰ πρόβατά του.
Τότες ἐγὼ στοχάστηκα μὲς στὴν τρανὴ ψυχή μου,
νὰ πάω κοντά, τὸ κοφτερὸ σπαθί μου νὰ τραβήξω,
καὶ νὰ τὸ μπήξω ὁλόϊσα στὰ στήθια, ἐκεῖ ποὺ ὁ φράχτης
βαστάζει τὸ συκώτι, ἀφοῦ τὸν ψάξω μὲ τὰ χέρια.
Μου 'ρθε ὅμως ἄλλος στοχασμός, κι εἶπα ὄχι· τί μαζί του
κι ἐμεῖς θένα χανόμασταν, τὸ βράχο μὴ μπορώντας
τὸ θεόρατο νὰ σπρώξουμε, ποὺ ἔβαλε αὐτὸς στὴ θύρα.
Καὶ στεναχτὰ προσμέναμε τὴ θεία αὐγὴ νὰ φέξη.
Σὰ φάνη ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
φωτιὰ ἄναψε καὶ τὶς παχειὲς ἄρμεγε προβατίνες,
με τάξη, καὶ τῆς καθεμιᾶς σιμὰ ἔβαζε τ' ἀρνί της.

Καὶ τὶς δουλειὲς τοῦ σπήλιου του σὰν τέλειωσε μὲ βιάση,
ἁρπάζει πάλε δυὸ μαζί, καὶ γέμα του τοὺς κάνει.
Ἀπὸ τὴ θύρα τὸν τρανὸ τότες σηκώνει βράχο,
κι ὄξω ἀπ' τὸ σπήλιο τὰ παχιὰ σὰν πῆρε πρόβατά του,
τὸν ξαναθέτει, σκέπασμα σὰ νά 'ταν σαϊτοθήκης.
Σφυρίζοντας ὁ Κύκλωπας ἀνέβαζε στὰ ὄρη
τὰ πρόβατα· κι ἐγὼ στὸ νοῦ σκέδιο ὀχτρικὸ ζητοῦσα
νὰ γδικιωθῶ, κι ἡ Ἀθηνᾶ νὰ μοῦ χαρίση δόξα.
Καὶ νά, ποιὰ γνώμη φάνηκε καλύτερη στὸ νοῦ μου.
Μεγάλο χλωροκούτσουρο χάμου ἤτανε στὴ μάντρα,
ἐλιά, ποὺ ἐκεῖνος τό 'κοψε, σὰν ξεραθῆ νὰ τό 'χη
ραβδί του· καὶ μᾶς φάνηκε, τηρώντας το, μεγάλο
ὅσο κατάρτι καραβιοῦ τῶν εἴκοσι κουπιῶνε,
ἀπ' τὰ πλατιὰ τὰ φορτηγὰ ποὺ στὰ πελάγη τρέχουν.
Τόσο τρανὸ φαινότανε στὸ μάκρος καὶ στὸ πάχος.
Παίρνω καὶ κόβω ὡς μιὰν ὀργυιὰ κομμάτι ἀπὸ τὸ ξύλο,
καὶ νὰ τὸ πελεκήσουνε προστάζω τοὺς συντρόφους·
κι αὐτοὶ τὸ σιάξαν· τότ' ἐγὼ στὴν ἄκρη τὸ μυτώνω,
καὶ σὰν τὸ καλοπύρωσα μὲ τῆς φωτιᾶς τὴ φλόγα,
τὸ ἀπίθωσα καὶ τό 'κρυψα στὴν κοπριὰ ἀποκάτου,
ποὺ κοίτονταν ἀμέτρητη στοίβα παντοῦ στὸ σπήλιο.
Καὶ λέω στοὺς συντρόφους μου νὰ ρίξουν κλῆρο, ποιοί τους
μαζί μου θὰ κοτήσουνε νὰ πάρουν νὰ τοῦ μπήξουν
μέσα στὸ μάτι τὸ λοστό, καθὼς τὸν πάρη ὁ ὕπνος.
Βγῆκαν ἐκεῖνοι ποὺ κι ἐγὼ ποθοῦσα νὰ διαλέξω·
τέσσερεις βγήκανε, κι ἐγὼ πέμπτος μαζί τους ἤμουν.
Σὰ βράδιασε, ἦρθε φέρνοντας τ' ὡριόμαλλο κοπάδι,
κι ἔβαλε μέσα τὰ παχιὰ τὰ πρόβατα στὸ σπήλιο,
ὅλα, χωρὶς κανένα τους στὴν ὄξω αὐλὴ ν' ἀφήση.
Ἢ κάτι ἀτός του νά 'νιωσε, ἢ θεὸς τόνε φωτοῦσε.
Σήκωσε τότες κι ἔβαλε τὴν πέτρα τὴ μεγάλη,
καὶ γίδες κάθισε ἄρμεξε μαζὶ καὶ προβατίνες,
μὲ τάξη, καὶ τῆς καθεμιᾶς σιμὰ ἔβαλε τ' ἀρνί της.
Καὶ τὶς δουλειὲς τοῦ σπήλιου του σὰν τέλειωσε μὲ βιάση,
ἁρπάζει πάλε δυὸ μαζὶ καὶ δεῖπνο του τοὺς κάνει.
Τότες ἐγὼ τὸν Κύκλωπα σιμώνω καὶ τοῦ κρένω,

μ' ἕνα καρδάρι ὁλόγεμο μαῦρο κρασὶ στὰ χέρια·
«Νά, πάρε, πιές, ὦ Κύκλωπα, ποὺ τρῶς ἀνθρώπου κρέας,
νὰ δῇς πιοτὸ ποὺ φύλαγα κρυμμένο στὸ καράβι·
σοῦ τό 'φερα γιὰ στάξιμο, ἴσως καὶ δείξῃς σπλάχνια,
καὶ πίσω στείλῃς με· μὰ ἐσὺ λυσσᾷς καὶ δὲ χορταίνεις.
Καὶ ποιός ἀπ' τοὺς πολλοὺς θνητούς, σκληρέ, θὰ ξαναρχόταν
ἐδῶ, κατόπι ἀπ' τ' ἄνομα καμώματά σου ἐδαῦτα;»
Εἶπα, κι ἐκεῖνος μὲ ὄρεξη τὸ παίρνει καὶ τὸ πίνει,
καὶ τόσο τὸ γλυκάθηκε, ποὺ δεύτερο γυρεύει·
«Φέρε μου κι ἄλλο πρόθυμα, πές μου καὶ τ' ὄνομά σου,
νὰ σὲ φιλέψω δῶρο ἐγώ, ποὺ νὰ τὸ καμαρώνῃς.
Δίνει κι ἐδῶ στοὺς Κύκλωπες ἡ πλούσια γῆς σταφύλια
ζουμὶ γεμάτα, ποὺ ἡ Βροχὴ τοῦ Δία τὰ ὡριμάζει·
μὰ εἶναι τῆς ἀμβροσίας αὐτὸ καὶ τοῦ νεχτάρου στάμα.»
Εἶπε, κι ἐγὼ ἀπ' τὸ φλογερὸ κρασί ξανάδωσά του·
τρεῖς τόνε κέρασα φορές, καὶ τρεῖς τό 'πιε ὁ χαμένος.
Και τὸ κρασὶ στοῦ Κύκλωπα τὰ φρένα σάνε μπῆκε,
τότες μὲ λόγια μαλακὰ τοῦ μίλησα καὶ τοῦ 'πα·
«Κύκλωπα, τ' ὄνομά μου θές; Ἐγὼ σ' τὸ φανερώνω·
κι ἐσὺ τὸ δῶρο ποὺ ἔταξες νὰ μὲ φιλέψῃς τώρα.
Κανένας ὄνομα ἔχω ἐγώ· Κανένα μὲ φωνάζουν
κι ἡ μάνα μου κι ὁ κύρης μου, κι οἱ ἄλλοι μου οἱ συντρόφοι.»
Ἔτσ' εἶπα, κι αὐτὸς ἄξαφνα μὲ κάκια ἀπολογιέται·
«Και τὸν Κανέναν ὕστερα ἀπ' τοὺς ἄλλους τοὺς συντρόφους
θὰ φάω ἐγώ· μὰ πρῶτα αὐτούς· τὸ δῶρο σου αὐτὸ θά 'ναι.»
Εἶπε, καὶ στρώθη ἀνάσκελα πεσμένος, τὸ χοντρό του
τὸ σβέρκο πλάγι γέρνοντας καθὼς κοιτόνταν, κι ὕπνος
τὸν πῆρε ἀκαταπόνετος, κι ἀπ' τὸ λαιμό του βγαίναν
κρασιὰ κι ἀνθρώπινες μπουκιές, ποὺ ξέρναε μεθυσμένος.
Ἔχωσα τότες τὸ δαυλὸ στὴν ἀναμμένη στάχτη,
νὰ πυρωθῇ, καὶ γκάρδιωνα μὲ λόγια τοὺς συντρόφους,
μὴν τύχῃ καὶ κανένας τους δειλιάσῃ καὶ δὲν ἔρθῃ.
Ὅτι ἄρχιζε τὸ λιόξυλο νὰ καίῃ, χλωρὸ κι ἂν ἦταν,
καὶ σπιθοβόλαε κόκκινο, ἀπ' τὴ φωτιὰ τὸ σέρνω.
Ὁλόγυρα στεκόντανε οἱ συντρόφοι μου, καὶ θάρρος
μεγάλο κάποιος στὴν ψυχὴ θεὸς μᾶς εἶχε βάλει.

Ἠραν αὐτοὶ τὸ σουβλερὸ τὸ λιόξυλο στὰ χέρια,
τὸ μπήξανε στὸ μάτι του, κι ἐγὼ ἀπὸ πάνω τότες
τὸ στριφογύριζα καθὼς ὁ ξυλουργὸς τρυπάνι
στριφογυρνάει σὲ καραβιοῦ δοκάρι, κι ἀποκάτου
τραβὰν οἱ ἄλλοι ἀπὸ τις δυὸ τις ἄκρες τὸ δεμένο
λουρὶ καὶ τὸ κουνοῦν γοργά, καὶ δὸς του αὐτὸ γυρίζει·
παρόμοια τὸ δαυλὸ κι ἐμεῖς τὸν πυρωμένο μέσα
στὸ μάτι του γυρνούσαμε, κι ἔτρεχε γύρω τὸ αἷμα.
Τὸ μάτι καίγουνταν, κι ὁ ἀχνὸς ματόφυλλα καὶ φρύδια
καψάλιζε, κι οἱ ρίζες τους ἀπὸ τὴν πύρα τρίζαν.
Πὼς ὅταν τὸ σκεπάρνι του γιὰ τὸ τρανὸ πελέκι
χώνει στὸ κρύο νερὸ χαλκιάς, χοχλοβουΐζει ἐκεῖνο,
σκληραίνοντας καὶ δύναμη στὸ σίδερο γεννώντας,
ἔτσι τὸ μάτι τσίριζε στὸ λιόξυλο τριγύρω.
Μούγκριξ' ἐκεῖνος φοβερά, κι ἀχολογοῦσε ὁ βράχος,
καὶ φεύγαμ' ἐμεῖς τρέμοντας σὰν ἔσυρε ἀπ' τὸ μάτι
τὸ λιόξυλο μὲ τὰ αἵματα βαμμένο πέρα ὡς πέρα.
Τὸ πέταξε ἀπ' τὰ χέρια του τρελλὸς ἀπὸ τὸν πόνο,
καὶ χούγιαξε φωνάζοντας τοὺς Κύκλωπες νὰ ρθοῦνε
ἀπ' τις σπηλιὲς ποὺ φώλιαζαν πὰς στ' ἄγρια κορφοβούνια.
Κι ἐκεῖνοι ἀκοῦσαν τὸν ἀχό, καὶ δῶθε κεῖθε ἐρχόνταν,
κι ἔξω ἀπ' τὸ σπήλιο στέκοντας ρωτοῦσαν τί παθαίνει·
«Τί κακὸ σοῦ ῤθε κι ἔτσι δά, Πολύφημε, φωνάζεις,
μέσα σὲ νύχτα ἀθάνατη, καὶ μᾶς χαλνᾶς τὸν ὕπνο;
Ἤ παίρνει σου τὰ πρόβατα κάποιος θνητὸς μὲ ζόρι,
ἢ σὲ σκοτώνει αὐτὸς μαθὲς μὲ δύναμη ἢ μὲ δόλο;»
Κι ὁ δυνατὸς Πολύφημος μέσαθε κράζει· «Ὦ φίλοι,
μὲ δόλο, ὄχι μὲ δύναμη· Κανένας ὁ φονιάς μου.»
Κι αὐτοὶ τοῦ ἀπολογήθηκαν μὲ λόγια φτερωμένα·
«Κανένας σὰ δὲ σ' ἄγγιξε καὶ μόνος σου σὰν εἶσαι,
κακὸ ποὺ ὁ Δίας ὁ τρανὸς σοῦ στέλνει, δὲν ξεφεύγεις.
Μόν' κάλεσε τὸν κύρη σου, τὸ ρήγα Ποσειδώνα.»
Εἶπανε, κι ἔφυγαν· κι ἐγὼ στὰ μέσα μου χαιρόμουν,
ποὺ τ' ὄνομα τοὺς γέλασε, κι ἡ περισσή μου γνώση.
Κι ὁ Κύκλωπας στενάζοντας ἀπ' τὸ βαρὺ τὸν πόνο,
ψάχνει καὶ πάει ὡς τὴν μπασιὰ καὶ τὸ λιθάρι σέρνει·

καὶ κάθισε στὴ θύρα ὀμπρός, ἁπλώνοντας τὰ χέρια,
κάποιον νὰ πιάση ἂν ἔβγαινε στ᾽ ἀρνιὰ κρυμμένος μέσα.
Τόσο ἄμυαλος πὼς ἤμουνα τὸ θάρρεψε στὸ νοῦ του.
Ὡς τόσο ἐγὼ τρόπο σωστὸ ζητοῦσα γιὰ νὰ φέρω
κακοῦ θανάτου γλυτωμὸ σὲ μένα καὶ στοὺς ἄλλους,
καὶ δόλους ἔπλεχνα πολλοὺς γιὰ χάρη τῆς ζωῆς μας,
γιατὶ μεγάλη συφορὰ μᾶς τριγυρνοῦσε τότες.
Καὶ νά, ποιὰ γνώμη φάνηκε ἡ καλύτερη στὸ νοῦ μου.
Εἶχε κριάρια ἐκεῖ παχιά, πυκνόμαλλα, μεγάλα,
ὡραῖα, καὶ ποὺ μαύριζε ἡ προβιά τους σὰ γιοφύλλι·
αὐτὰ σιγὰ μὲ λυγαριὲς καλοστριμμένες δένω,
ποὺ ὁ Κύκλωπας γιὰ στρῶμα του τὶς εἶχε ὁ θεομπαίχτης,
ὅλ᾽ ἀπὸ τρία· τὸ μεσιανὸ μ᾽ ἕν᾽ ἄντρα φορτωμένο,
καὶ τ᾽ ἄλλα ἀπὸ τὶς δυὸ μεριὲς νὰ τόνε διαφεντεύουν·
ἔτσι τὰ κάθε τριὰ ἀρνιὰ κι ἕνα ἄντρα κουβαλοῦσαν.
Πιάνω κι ἐγὼ τὸ πιὸ λαμπρὸ κριάρι ἀπὸ τὴ ράχη,
καὶ στὴν κοιλιά του χαμηλὰ τὴ μαλλιαρὴ κρεμιέμαι,
ἀπ᾽ τ᾽ ὥριο του μαλλὶ σφιχτὰ καὶ δυνατὰ πιασμένος.
Ἐκεῖ βαριαστενάζαμε προσμένοντας νὰ φέξη.

Κι ἡ ροδοδάχτυλη ἡ Αὐγὴ σὰ φάνηκε ἀπ᾽ τὰ σκότη,
πρὸς τὴ βοσκὴ χουμίξανε τ᾽ ἀρσενικὰ κοπάδι,
κι ἀνάρμεγα βογγούσανε τὰ θηλυκὰ στὶς μάντρες,
τὶ σκάζαν τὰ μαστάρια τους· κι αὐτὸς τυραννισμένος
ἀπὸ τοὺς πόνους, ἔψαχνε τὶς ράχες τῶν προβάτων
ὀρθὰ καθὼς στεκόντανε· μὴ νιώθοντας ὁ κλούβιος
πὼς ὅλοι στὰ μαλλάτα τους τὰ στήθια ἦταν δεμένοι.
Προβάλλει ἀπ᾽ ὅλα πιὸ στερνὸ στὴ θύρα τὸ κριάρι,
μ᾽ ἐμένα τὸν παμπόνηρο καὶ τὸ μαλλὶ φορτιό του.
Καὶ ψάχνοντάς το ὁ δυνατὸς Πολύφημος τοῦ κρένει·

« Κριάρι μου καλό, γιατὶ στερνὸ ἀπ᾽ τὸ σπήλιο βγαίνεις,
ἐσὺ ποὺ δὲν ἀπόμνησκες ποτὲς ἀπ᾽ τ᾽ ἄλλα πίσω,
μόν᾽ πρῶτο τοὺς χλωροὺς ἀνθοὺς τοῦ χρασιδιοῦ νὰ κόψης
πηλάλαες, καὶ στὶς ρεματιὲς ροβόλαες πάντα πρῶτο,
καὶ νὰ ᾿ρθῆς πρῶτο τὸ βραδὺ βιαζόσουνα στὴ μάντρα ;
καὶ τώρα μοῦ ᾿ρχεσαι στερνό· γιὰ τάχα τοῦ κυροῦ σου
κι ἐσὺ τὸ μάτι λαχταρεῖς, ποὺ μὲ κακοὺς συντρόφους

μου τὸ 'βγάλε, σὰ ζάλισε μὲ τὸ κρασὶ τὸ νοῦ μου,
ὁ καταραμένος ἄνθρωπος, ἐκεῖνος ὁ Κανένας,
πού ἐγὼ θαρρῶ ἀπὸ θάνατο κακὸ δὲ θὰ γλυτώσῃ.
Ἂν εἶχες γνώμη ὅπως ἐγὼ καὶ μιλησιὰ σοῦ 'ρχόταν,
γιὰ νὰ μοῦ πῇς ποῦ κρύβεται καὶ δὲν τὸν φτάνει ἡ ὀργή μου,
ἐδῶ κι ἐκεῖ θὰ σκόρπαγαν σπασμένα τὰ μυαλά του
στὸ σπήλιο χάμου, καὶ μικρὴ θά 'χε ἡ ψυχή μου ἀνάσα
ἀπ' τὰ δεινὰ ποὺ ὁ ἄτιμος Κανένας μοῦ ἔχει φέρει.»
Αὐτὰ σὰν εἶπε, τό 'σπρωξε καταόξω τὸ κριάρι.
Κι ἀπ' τὴ σπηλιὰ ἅμα βγήκαμε κι ἀπ' τῆς αὐλῆς τὸ γῦρο,
ξελύθηκα, καὶ ξέλυσα κατόπι καὶ τοὺς ἄλλους,
κι ἀπ' τὰ λιγνόποδα τ' ἀρνιά, ποὺ ξύγγι ἦταν γεμάτα,
πολλὰ στὸ δρόμο ἁρπάζοντας γυρνοῦμε στὸ καράβι.
Χαρήκαν σὰ μᾶς εἴδανε τοῦ καραβιοῦ οἱ συντρόφοι,
ἐμὰς ποὺ ξεγλυτώσαμε· τοὺς ἄλλους τοὺς θρηνοῦσαν.
Κι εὐτὺς ἐγὼ τοὺς ἔγνεψα ν' ἀφήσουνε τὶς κλάψες,
καὶ πρόσταξα τὰ ὡριόμαλλα τ' ἀρνιὰ μεμιὰς νὰ ρίξουν
στὸ πλοῖο, καὶ πρὸς τ' ἁρμυρὰ τὰ πέλαα νὰ τραβήξουν.
Καὶ μέσα εὐτὺς μπῆκαν αὐτοί, καθίσανε στοὺς πάγκους,
καὶ τὸν ἀστραφτερὸ γιαλὸ μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν.
Σὰν ἤμασταν ὅσο μακριὰ μπόρειε ἡ φωνὴ νὰ φτάσῃ,
τότες ἐγὼ τοῦ Κύκλωπα πειραχτικὰ φωνάζω·
«Δὲ σοῦ 'ταν, Κύκλωπα, γραφτό, δειλοῦ θνητοῦ συντρόφους
νὰ φᾷς μὲς στὴ βαθειὰ σπηλιὰ μὲ τόση ἀγριωσύνη.
Μόνε γραφτό 'ταν τὰ ἔργα σου τὰ μαῦρα νὰ σὲ βροῦνε,
ποὺ δὲ φοβήθηκες, σκληρέ, στὴ στέγη σου τοὺς ξένους
νὰ φᾷς, κι ὁ Δίας κι οἱ θεοὶ σοῦ τὰ πλερῶσαν τώρα.»
Εἶπα, κι ἐκείνου χόλιασε περσότερο ἡ ψυχή του,
καὶ ξεκολνώντας τὴν κορφὴ τρανοῦ βουνοῦ, τὴν παίρνει
κι [illegible] στὸ μελανόπλωρο καράβι τὴν τινάζει·
καὶ κόντεψε τοῦ τιμονιοῦ τὴν ἄκρη νὰ βαρέσῃ].
Κι ἡ θάλασσα τρικύμισε σὰν ἦρθε κάτω ἡ πέτρα·
κι εὐτὺς τὸ κῦμα τράβηξε στὰ πίσω τὸ καράβι,
φουσκονεριὰ ἀπ' τὸ πέλαγο, κι ὡς τὴ στεριὰ τὸ φέρνει.
Μὰ ἐγὼ κοντάρι ἁρπάζοντας μακρὺ τό 'σπρωξα ἀλάργα,
καὶ στοὺς συντρόφους ἔγνεψα μὲ τὸ κεφάλι ἀμέσως,

προστάζοντας νὰ πιάσουνε κουπὶ γιὰ νὰ σωθοῦμε.
ἀπ' τὸ χαμό· καὶ στὸ κουπὶ μεμιᾶς αὐτοὶ ριχτῆκαν.
Στὴ θάλασσα ὅμως διάστημα σὰ βγήκαμε ἄλλο τόσο,
ἐγὼ ἄλλη μιὰ τοῦ φώναξα τοῦ Κύκλωπα, ἂν κι οἱ ἄλλοι
μὲ λόγια παρακαλεστὰ μὲ μπόδιζαν καὶ κρέναν·
« Τέτοιον ἀγριάνθρωπο τί θές, καημένε, κι ἐρεθίζεις;
ποὺ μιά του μοναχὴ πετριὰ μᾶς γύρισε τὸ πλοῖο
κατὰ στεριᾶς καὶ λέγαμε πὼς ἦρθε πιὰ ὁ χαμός μας.
Κι ἀνίσως τότες ἄκουγε λαλιὰ γιὰ φωνητό μας,
κομμάτια θὰ μᾶς ἔκανε κεφάλια καὶ καράβι,
μὲ κάποια του χοντρόπετρα· τόσο μακριὰ τὶς ρίχτει. »
Εἶπαν, μὰ ἐγὼ ὁ τρανόψυχος δὲν ἤθελα ν' ἀκούσω,
μόν' ἄλλη μιὰ τοῦ φώναξα μὲ χολιασμένα σπλάχνα·
« Κύκλωπα, ἂν ἄνθρωπος θνητὸς κανένας σὲ ρωτήξη,
πῶς ἔτυχε τὸ μάτι σου κακοτυφλιὰ νὰ πάθη,
τό 'χει τυφλώσει νὰ τοὺς πῆς ὁ κουρσευτὴς Δυσσέας,
τοῦ Λαέρτη ὁ γιός, ποὺ βρίσκεται στὸ Θιάκι ἡ κατοικιά του. »
Αὐτὰ εἶπα, καὶ μουγκρίζοντας ἀπολογήθη ἐκεῖνος·
« Ἀλλοίς, γιὰ δὲς πῶς τὰ παλιὰ μαντέματα μοῦ βγῆκαν.
Ἦταν ἐδῶ προφήτης μας παράξιος καὶ μεγάλος,
ὁ Τήλεμος τοῦ Εὐρύμου ὁ γιός, στὴ μαντοσύνη πρῶτος,
ποὺ γέρασε μαντεύοντας στὴ χώρα τῶν Κυκλώπων·
αὐτὰ ὅλα ἐκεῖος μοῦ τά 'λεγε πὼς θὰ γενοῦν μιὰ μέρα,
καὶ πὼς θὰ χάσω ἐγὼ τὸ φῶς ἀπ' τοῦ Ὀδυσσέα τὰ χέρια.
Μὰ πάντα ἐγὼ φαντάζομουν κάποιον τρανὸ λεβέντη,
πὼς θα 'ρθη ἐδῶ μὲ δύναμη μεγάλη ἁρματωμένος.
Κι ἄξαφνα τώρα ἕνας μικρὸς καὶ τιποτένιος νάνος,
δαμάζοντάς με μὲ κρασί, τὸ μάτι μου στραβώνει.
Μὰ ἔλα, Ὀδυσσέα, γύρνα ἐδῶ, νὰ σὲ ξενοφιλέψω,
καὶ νὰ σοῦ κάμω προβοδὸ τὸ θεὸ τὸν κοσμοσείστη·
γιατ' εἶμαι ἐκείνου ἐγὼ παιδί, καὶ κύρης μου παινιέται.
Καὶ θὰ μὲ γιάνη ἂν θέλη, αὐτός, κι ὄχι ἄλλος μὲς στὸν κόσμο,
μήτε θεὸς μακαριστός, μήτε θνητὸς κανένας. »
Εἶπε, κι ἐγὼ ἀποκρίθηκα· « Μακάρι νὰ δυνόμουν
νὰ σὲ στερήσω ἀπὸ ψυχὴ κι ἀπὸ ζωή, καὶ μέσα
στὰ μαῦρα λημεριάσματα νὰ σὲ γκρεμίσω τοῦ Ἅδη.

νὰ μὴν μπορῇ τὸ μάτι σου ν' ἀνοίξῃ μήτε ὁ Σεισμὸς.»
Εἶπα, κι αὐτὸς δεήθηκε στὸ μέγα Ποσειδῶνα,
ἁπλώνοντας τὰ χέρια του στὰ ὁλόαστρα τὰ οὐράνια·
«Ὦ Ποσειδῶνα, βασταχτὴ τῆς γῆς, καὶ μαυρογήτη,
συνάκουσέ με, ἂν σοῦ εἶμαι γυιός, καὶ κύρης μου ἂν παινιέσαι·
κάμε ὁ Δυσσέας ὁ κουρσευτὴς νὰ μὴ γυρίσῃ πίσω,
| τοῦ Λαέρτη ὁ γυιός, ποὺ βρίσκεται στὸ Θιάκι ἡ κατοικιά του
Κι ἂν εἶν' τῆς μοίρας του γραφτὸ νὰ δῇ τοὺς ποθητούς του,
τὸ σπίτι τὸ καλόχτιστο καὶ τὴν πατρίδα ἐκεῖνος,
ἂς κακοφτάσῃ ἀργά, χωρὶς κανένα σύντροφό του,
μὲ ξένο πλοῖο, καὶ συφορὲς νὰ βρῇ στὸ σπιτικό του.»
Εἶπε, και τὸν συνάκουσε ὁ θεὸς ὁ μαυρογήτης.
Καὶ τότες πιὸ θεόρατη ξανασηκώνει πέτρα,
στριφογυρνάει την, καὶ μὲ ὁρμὴ τὴ ρίχτει γιγαντένια,
καὶ πίσω ἀπ' τὸ μαυρόπλωρο καράβι τὴν τινάζει,
καὶ κόντεψε τοῦ τιμονιοῦ τὴν ἄκρη νὰ βαρέσῃ.
Κι ἡ θάλασσα τρικύμισε σὰν ἦρθε κάτω ἡ πέτρα,
| κι ἦρθε τὸ κῦμα κι ἔσπρωξε πέρ' ἀπ' τὴ γῆς τὸ πλοῖο
Καὶ στὸ νησὶ σὰ φτάσαμε ποὺ τ' ἄλλα μας καράβια
τὰ καλοσκάρωτα ἔμνησκαν, καὶ ποὺ οἱ σύντρόφοι γύρω
καθόντανε καὶ κλαίγουνταν προσμένοντάς μας πάντα,
ἴσια στὸν ἄμμο σύραμε καὶ ἀράξαμε τὸ πλοῖο,
καὶ τότες βγήκαμε κι ἐμεῖς ἀπάνω στ' ἀκρογιάλι.
Καὶ φέρνοντας τὰ πρόβατα τοῦ Κύκλωπα ἀπ' τὸ πλοῖο,
τὰ μοιραστήκαμε, μὴ βγῇ κανεὶς ἀδικημένος.
Μὰ στῶν ἀρνιῶν τὸ μοίρασμα μοῦ δώσανε οἱ λεβέντες
καὶ τὸ κριάρι ξέχωρα· καὶ τό 'σφαξα στὸν ἄμμο,
τοῦ Δία τοῦ μαυρονέφελου, ποὺ εἶν' ὅλων βασιλέας,
καὶ τὰ μεριὰ τοῦ πρόσφερα· μὰ ἐκεῖνος ἀψήφουσε
θυσίες, καὶ λογάριαζε τὰ πλοῖα μας ν' ἀφανίσῃ
τὰ καλοσκάρωτα, μαζὶ μὲ τοὺς καλοὺς συντρόφους.
Ἐκεῖ λοιπὸν καθόμασταν ὁλήμερα ὡς τὸ γέρμα,
μὲ κρέατα καὶ μὲ κρασὶ γλυκὸ φαγοποτῶντας.
Κι ὁ ἥλιος σάνε βύθισε, κι ἁπλώθηκε σκοτάδι,
νὰ κοιμηθοῦμε πέσαμε στὸ περιγιάλι ἀπάνω.
Ἔφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,

καὶ τότες τοὺς συντρόφους μου προστάζω στὰ καράβια,
νὰ μποῦν καὶ τὰ πρυμόσκοινα νὰ λύσουν. Κι αὐτοὶ μπῆκαν
κι ἀπὰς στοὺς πάγκους πήγανε καὶ κάθισαν ἀράδα,
καὶ τὸν ἀστραφτερὸ γιαλὸ μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν.
Καὶ πλέγαμε βαριόψυχοι, ποὺ ἂν κι ἤμασταν σωσμένοι,
τόσους συντρόφους χάσαμε καλοὺς κι ἀγαπημένους.

ΡΑΨΩΔΙΑ Κ

Στῆς Αἰολίας τὸ νησὶ τότε ἤρθαμε, ποῦ ζοῦσε
τοῦ Ἱππότη ὁ γιὸς ὁ Αἴολος, τῶν θεῶν ἀγαπημένος·
νησὶ πλεούμενο· χαλκὸς τειχὶ τὸ περιζώνει,
γερὸ σὲ ὀρθὰ καὶ γλιστερὰ θεμελιωμένο βράχια.
Καὶ δώδεκα εἶχε αὐτὸς παιδιὰ μὲς στ' ὥριο του παλάτι,
ἔξη κοπέλλες, κι ἔξη γιούς, τῆς ὥρας παλληκάρια.
Στὶς ἔξη θυγατέρες του δίνει γαμπροὺς τοὺς γιούς του,
ποὺ ζοῦνε μὲ τὸν κύρη τους καὶ μὲ τὴν ἄξια μάνα,
καὶ μύρια χαίρουνται μαζὶ πιοτὰ καὶ καλοφάγια.
Ὁλήμερα γεμάτο ἀχὸ καὶ τσίκνα τὸ παλάτι,
κι ὁλονυχτὶς πλαγιάζουνε μὲ τὰ καλά τους ταίρια,
πάνω σὲ μαλακὰ χαλιὰ καὶ σκαλιστὰ κρεβάτια.
Σ' αὐτῶν τὴ χώρα φτάσαμε καὶ τὰ λαμπρὰ παλάτια.
Μήνα μὲ ξενοφίλευαν καὶ καθετὶς ρωτοῦσαν,
γιὰ τὸ Ἴλιο, γιὰ τοὺς Ἀχαιούς, τὰ πλοῖα, τὸ γυρισμό τους·
κι ἐγὼ τοῦ τὰ διηγόμουνα μὲ τὴ σειρὰ καθένα.
Μὰ σὰν τοῦ ζήτησα κι ἐγὼ νὰ μὲ ξεπροβοδώση,
ὄχι δὲν εἶπε, μόν' καλὴ προβόδωση μοῦ κάνει.
Ἔγδαρε βόδι ἐννιάχρονο, καὶ μοῦ 'δωσε τ' ἀσκί του
μὲ κάθε ἀνέμου βουητεροῦ φυσήματα γεμάτο·
τὶ ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου φύλακα τὸν εἶχε τῶν ἀνέμων,
νὰ παύη ἢ νὰ σηκώνη αὐτὸς ὅποιον ἀγέρα θέλει.
Καὶ μ' ἀσημένιο τό 'δεσε μὲς στὸ καράβι νῆμα,
ποὺ μήτε λίγο φύσημα ἀπεκεῖ νὰ μὴν ξεφεύγη·
καὶ μοῦ ἔβγαλε τὸ Ζέφυρο γιὰ νὰ καταβοδώση
κι ἐμᾶς καὶ τὰ καράβια μας· μὰ ὁ δρόμος νὰ τελειώση
δὲν ἔμελλε, τὶ ἀπ' ἀγνωσιὰ χαθήκαμε δική μας·

Μέρες ἐννιὰ ἀρμενίζαμε μερονυχτίς· στὶς δέκα
ἀρχίζει πιὰ καὶ φαίνουνταν ἡ γῆς ἡ πατρική μου,
καὶ τὶς φωτιὲς ξανοίγαμε ποὺ καῖγαν ἀντικρύ μας.
Τότες ἐγὼ γλυκόπεσα στὸν ὕπνο ἀποσταμένος,
ποὺ κανενὸς δὲν ἄφηνα τοῦ καραβιοῦ τὴ σκότα,
μόνε ἴδιος μου τὴν κράταγα, πιὸ γλήγορα νὰ 'ρθοῦμε·
κι ὅλοι οἱ συντρόφοι μου ἀρχινοῦν κι ἀνάμεσά τους κρένουν,
πὼς τάχα μάλαμα ἔφερνα κι ἀσημικὸ μαζί μου,
τοῦ Αἰόλου τοῦ τρανόκαρδου τοῦ γιοῦ τοῦ Ἱππότη δῶρο.
Καὶ γύρισε καὶ μίλησε τοῦ πλαγινοῦ του κάποιος.
«Γιὰ δῆτε πῶς τὸν ἀγαποῦν παντοῦ καὶ τὸν τιμοῦνε,
σ' ὅποιους ἀνθρώπους ἔρχεται καὶ σ' ὅποια χώρα βγαίνει.
Ἀπ' τὴν Τρωάδα θησαυροὺς πολλοὺς κι ὡραίους φέρνει,
κι ἐμεῖς, ποὺ τὸ ἴδιο κάναμε ταξίδι ὅπως ἐκεῖνος,
γυρίζουμε στὸν τόπο μας μὲ τ' ἀδειανὰ τὰ χέρια.
Καὶ τώρα δὲς τί ὁ Αἴολος τοῦ χάρισε γιὰ ἀγάπη·
ἂς πᾶμε κι ἂς κοιτάξουμε τί νά 'ναι τάχα ἐτοῦτα,
πόσο χρυσάφι μὲς στ' ἀσκὶ καὶ πόσο ἀσήμι φέρνει.»
Εἶπαν, καὶ νίκησε ἡ κακὴ βουλὴ μὲς στοὺς συντρόφους.
Λῦσαν τ' ἀσκί, καὶ ξέσπασαν παντῆς λογῆς ἀνέμοι,
καὶ στρόβιλος τοὺς τράβηξε μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα
στὰ πέλαγα, καὶ κλαίγανε· κι ἐγὼ ξυπνῶ καὶ βλέπω,
καὶ μοναχός μου ἀνάδευα μέσα στὸν ἄξιο νοῦ μου,
γιά ἀπὸ τὸ πλοῖο νὰ ριχτῶ καὶ νὰ χαθῶ στὸ κῦμα,
γιά νὰ ὑποφέρω ἀμίλητα καὶ ζωντανὸς νὰ μείνω.
Κι εἶπα νὰ μείνω ζωντανός, καὶ στὸ καράβι μέσα
κοιτόμουν ὁλοσκέπαστος· καὶ στὸ νησὶ τοῦ Αἰόλου
οἱ ἀνέμοι μᾶς ξανάσπρωξαν, κι οἱ ἄλλοι ἀναστενάζαν.
Βγήκαμε τότες, πήραμε νερό, κι ἡ συντροφιά μου
καθίσαν κι ἔφαγαν κοντὰ στὰ γλήγορα καράβια.
Κι ἀπὸ φαγὶ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ χόρτασε ἡ καρδιά μας,
πῆρα μαζί μου κήρυκα, κι ἀπ' τοὺς συντρόφους ἕναν,
κι ὡς στοῦ Αἰόλου πήγαμε τὰ ξακουστὰ παλάτια·
τὸν ηὗρα καὶ τρωγόπινε μὲ σύγκοιτη καὶ τέκνα.
Ἅμα ἤρθαμε, καθίσαμε κοντὰ στοὺς παραστάτες,
πὰς στὸ κατώφλι· ἀπόρησαν αὐτοὶ καὶ μὲ ρωτοῦσαν·

« Πῶς ἦρθες ; τί κακοτυχιὰ σὲ βρῆκε, ὦ Ὀδυσσέα ;
Πρόθυμα ἐμεῖς σὲ στείλαμε στῆς γῆς σου τὰ λημέρια,
καὶ στὰ παλάτια, κι ὅπου ἀλλοῦ λαχτάραγε ἡ καρδιά σου. »
Εἶπαν· κι ἐγὼ ἀποκρίθηκα μὲ τὴν ψυχὴ θλιμμένη·
« Κακοὶ συντρόφοι μ᾿ ἔβλαψαν, κι ὕπνος σκληρὸς ἀντάμα·
μὰ ἐσεῖς ποὺ δύναμη ἔχετε, γλυτῶστε μας, ὦ φίλοι. »
Μὲ τέτοια λόγια μαλακὰ τοὺς μίλησα, μὰ ἐκεῖνοι
ἄλαλοι μείνανε ὅλοι τους, κι ἀπάντησε ὁ πατέρας·
« Γκρεμίσου, κακορίζικε, μεμιᾶς ἀπ᾿ τὸ νησί μου·
καλὸ δὲν τό ᾽χω νὰ δεχτῶ καὶ νὰ ξεπροβοδώσω
ἄνθρωπο ποὺ οἱ μακαριστοὶ θεοὶ τὸν κατατρέχουν.
Γκρεμίσου, τί θεῶν ὀργὴ σ᾿ ἔχει ὡς ἐδῶ σταλμένο. »
Εἶπε, καὶ μ᾿ ἔδιωξε ἀπ᾿ ἐκεῖ κι ἐγὼ βαριοθλιβόμουν.
Καὶ βγήκαμε ἀρμενίζοντας μὲ τὴν καρδιὰ καημένη.
Καὶ μὲ σκιαγμένο οἱ ἄντρες νοῦ βαριὰ λαμνοκοποῦσαν,
τοῦ κάκου, τί δὲ φαίνονταν τοῦ γυρισμοῦ ἡ ἐλπίδα.
Ἕξ μέρες ἀρμενίζαμε νύχτα καὶ μέρα τὸ ἴδιο,
στις ἐφτὰ μέρες φτάνουμε στῆς Λάμος τ᾿ ὥριο κάστρο,
στὴν ἀψηλὴ Τηλέπυλο, τῶ Λαιστρυγόνων χώρα,
ποὺ βοσκὸς μπαίνει καὶ βοσκὸ ποὺ βγαίνει συντυχαίνει.
Ἄγρυπνος ἄνθρωπος μιστοὺς δυὸ ἐκεῖ μποροῦσε νά ᾽χη,
τὸν ἕναν βόδια βόσκοντας, κι ἀρνιὰ λευκὰ τὸν ἄλλον·
τί οἱ δρόμοι βρίσκουνται κοντὰ τῆς νύχτας καὶ τῆς μέρας.
Στ᾿ ὥριο λιμάνι μπήκαμε ποὺ βράχοι τὸ τειχίζουν
τετράψηλοι κι ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρὰ κι ἀπὸ τὴν ἄλλη,
κι ἄκρες προβάλλουν πεταχτὲς ἀντίκρυ ἡ μιὰ τῆς ἄλλης
στὴ θάλασσα, κι εἶναι στενὸ τοῦ λιμανιοῦ τὸ ἔμπα·
κεῖ μέσα φέρανε ὅλοι τους τὰ δίπλωρα καράβια.
Κοντὰ κοντὰ τὰ δέσανε μὲς στὸ βαθιὸ λιμιώνα,
τι κῦμα ἐκεῖ δὲ φύσκωνε μικρὸ μήτε μεγάλο,
παρὰ γαλήνη ἁπλώνονταν ὁλόλευκη παντοῦθε.
Ἐγὼ μονάχος ἄραξα τὸ μαῦρο πλοῖο μου ἔξω
κατὰ τὴν ἄκρη, κι ἔδεσα στοὺς βράχους τὰ παράγγια,
κι ἀνέβηκα καὶ στάθηκα στ᾿ ἀψήλου ν᾿ ἀγναντέψω·
μὰ μήτε ἀντρῶνε φαίνονταν μήτε βοδιῶν σημάδια,
μόνε καπνὸ ἀγναντεύαμε κι ἀνέβαινε ἀπὸ χάμου.

Τότες συντρόφους ἔστειλα νὰ πᾶνε καὶ νὰ μάθουν
τί λογῆς ζοῦν σ' αὐτὴ τὴ γῆς σιταροφάγοι ἄνθρωποι·
διάλεξα δυό, καὶ κήρυκα τοὺς ἔδωσα γιὰ τρίτο.
Κι αὐτοὶ τὸ δρόμο πήρανε τὸν ἴσιο, ποὺ τ' ἁμάξια
στὴ χώρα ἀπ' τ' ἀψηλὰ βουνὰ τὰ ξύλα κατεβάζαν.
Κόρη ἀνταμώνουν ποὺ ἔπαιρνε νερὸ ἀπ' τὴ χώρα ἀπόξω,
τοῦ Λαιστρυγόνα βασιλιᾶ τὴ ζουλεμένη κόρη.
Στὴν Ἀρτακία κατέβαινε, τὴν κρουσταλλένια βρύση,
ποὺ φέρνανε ἀπ' ἐκεῖ νερὸ στὴ χώρα· αὐτοῦ σταθῆκαν,
τῆς μίλησαν, καὶ ρώτηξαν ποιὸς νά 'τανε τοῦ τόπου
ὁ βασιλιάς, καὶ τάχα ποιοὺς ὅριζε αὐτὸς ἀνθρώπους.
Κι ἐκείνη αὐτὸς τοὺς ἔδειξε τὰ σπίτια τοῦ γονιοῦ της.
Καὶ βρῆκαν τὴ γυναίκα του μὲς στὰ τρανὰ παλάτια,
σὰν κορφοβούνι θεόρατη, κι ἡ ὄψη της τρομάρα.
Φωνάζει αὐτὴ ἀπ' τὴν ἀγορὰ μεμιᾶς τὸν Ἀντιφάτη,
τὸν ἄντρα της, κι αὐτὸς φριχτὸ ξολοθρεμὸ ποθώντας,
ἁρπάζει κάνει δεῖπνο του τὸν ἕν' ἀπ' τοὺς συντρόφους.
Οἱ ἄλλοι οἱ δυὸ πετάχτηκαν καὶ δρόμο στὰ καράβια.
Τότες ἐκεῖνος χούγιαξε στὴ χώρα, κι οἱ ἀντρειωμένοι
οἱ Λαιστρυγόνες χούμιξαν ὁλοῦθε σὰν ἀκοῦσαν,
ἀρίθμητοι, καὶ μοιάζανε Γίγαντες, κι ὄχι ἀνθρῶποι.
Πέτρες, ἑνὸς ἀντρὸς φορτιὸ τὴν καθεμιά, τινάζαν
ἀπὸ τὰ βράχια, κι ἔφερναν ἀχὸ στὰ πλοῖα μεγάλο,
τί οἱ ναῦτες ξολοθρεύονταν καὶ τὰ καράβια σπάζαν.
Σὰν ψάρια τοὺς καμάκιζαν κι ἄθλιο φαγὶ τοὺς κάναν.
Κι ὅσο ἀφανίζονταν αὐτοὶ μὲς στὸ βαθιὸ λιμιώνα,
ἐγὼ τὸ κοφτερὸ σπαθὶ τραβῶ ἀπὸ τὸ πλευρό μου,
καὶ κόβω τὰ πρυμόσκοινα τοῦ μαύρου καραβιοῦ μου.
Νὰ πέσουν τότες στὸ κουπὶ προστάζω τοὺς συντρόφους,
τὸ χάρο νὰ ξεφύγουμε· κι αὐτοὶ καθίζουν ὅλοι,
κι ἀναταράζουν τὰ νερὰ μὲ φόβο καὶ τρομάρα.
Φεύγει ἀπ' τοὺς βράχους μιὰ χαρὰ τοὺς κρεμαστούς, καὶ βγαίνει
στὴ θάλασσα τὸ πλοῖο μου· τ' ἄλλα χαθῆκαν ὅλα.

Καὶ πλέγαμε βαριόψυχοι, ποὺ ἂν κι ἤμαστε σωσμένοι
τόσους συντρόφους χάσαμε καλοὺς κι ἀγαπημένους.
Στὴν Αἴα τότες ἤρθαμε, νησὶ ποὺ κατοικοῦσε

ἡ Κίρκη, ἡ ὡριόμαλλη θεά, κι ἡ ἀνθρωπολαλοῦσα,
τοῦ Αἰήτη τοῦ κακόβουλου ἡ φοβερὴ αὐταδέρφη.
Γονιοί τους καὶ τῶνε δυονῶν ὁ φωτιστὴς ὁ Ἥλιος
κι ἡ Πέρση, ποὺ τοῦ Ὠκεανοῦ παινιόταν θυγατέρα.
Ἐκεῖ τὸ ἀράξαμε σιγὰ στὴν ἄκρη τὸ καράβι,
μὲς σὲ λιμάνι ἀπάνεμο, καὶ θεὸς μᾶς ὁδηγοῦσε.
Βγήκαμε τότες μείναμε δυὸ μέρες καὶ δυὸ νύχτες,
τὶ ὁ ἀποσταμὸς τὴν ἔτρωγε κι ὁ πόνος τὴν καρδιά μας.
Τὴν τρίτη σὰ μᾶς ἔφερε τὴ μέρα ἡ χρυσαυγούλα,
πῆρα τὸ κοφτερὸ σπαθὶ καὶ τὸ κοντάρι τότες,
κι ἀπ' τὸ καράβι κίνησα κι ἀνέβηκα τ' ἀψήλου,
ἴσως κι ἀνθρώπων ἔργα ἰδῶ κι ἀκούσω τὴ λαλιά τους.
Σὲ βράχου στάθηκα κορφή, κι ἀγνάντια μου τηρώντας,
ἀπ' τὴν ἁπλόχωρη τὴ γῆς καπνὸ θωρῶ καὶ βγαίνει,
μέσ' ἀπ' τὰ δάση τὰ πυκνά, στῆς Κίρκης τὰ παλάτια.
Καὶ τότες συλλογιόμουνα κι ἀνάδευα στὸ νοῦ μου,
ἐκεῖ ποὺ μαῦρο εἶδα καπνὸ νὰ πάγω καὶ νὰ μάθω.
Κι αὐτὸ μοῦ φάνη πιὸ σωστό· νὰ σύρω πρῶτα κάτου
στὸ γοργὸ πλοῖο καὶ φαγὶ νὰ δώσω τῶ συντρόφων,
κι ἀπὲ νὰ στείλω μέρος τους νὰ πᾶνε καὶ νὰ μάθουν.
Ὅτι ἔφτανα πρὸς τὸ γυρτὸ καράβι, λὲς καὶ κάποιος
θεὸς νὰ μὲ σπλαχνίστηκε τὸν ἔρμο, κι ἕνα λάφι
μοῦ στέλνει ἀψηλοκέρατο, παχύ, στὸ δρόμο ἀπάνω,
ποὺ ἀπὸ τοῦ δάσου τὴ βοσκὴ κατέβαινε στὸ ρέμα
νὰ ξεδιψάση, ποὺ τοῦ ἡλιοῦ ἡ πυράδα τό 'χε ἀνάψει.
Κεῖ ποὺ ἔβγαινε, τὸ βάρεσα στὸ ραχοκόκκαλό του,
κι ἀπὸ τὴν ἄλλη πέρασε τὸ χάλκινο κοντάρι.
Πέφτει βογγώντας καταγῆς, καὶ πέταξε ἡ πνοή του.
Τὸ πάτησα, κι ἀπ' τὴν πληγὴ τραβώντας τὸ κοντάρι,
τὸ στρώνω χάμου, καὶ σκοινὶ μὲ λυγαριὲς καὶ βοῦρλα
ὡς μιὰν ὀργυιὰ σὰν ἔστριψα, μὲ τέχνη ἀπ' ἄκρη ὡς ἄκρη,
καλόδεσα τοῦ θεότρανου τοῦ ζώου μαζὶ τὰ πόδια,
καὶ στὸ καράβι τό 'φερα ἀπ' τὸ σβέρκο φορτωμένος
μὲ τὸ κοντάρι ἀκούμπισμα, τὶ ἀλλιῶς δὲ θὰ δυνόμουν
μὲ τὸ ἕνα χέρι νὰ βαστῶ τέτοιο θεριὸ στὸν ὦμο.
Μπρὸς στὸ καράβι τό 'ριξα, καὶ σήκωσα τοὺς φίλους,

καθένα τους σιμώνοντας καὶ καλοπιάνοντάς τους·
«Ἂν καὶ θλιβόμαστε, παιδιά, δὲν κατεβαίνουμε ὅμως
στοῦ Ἅδη ἀκόμα τοὺς βυθοὺς πρὶν ἔρθῃ ἡ μαύρη ἡ ὥρα.
Ἐλᾶτε, κι ὅσο βρίσκεται στὸ πλοῖο μας φαγοπότι,
ἂς θυμηθοῦμε τὸ φαΐ, κι ἂς μὴ μᾶς δέρνῃ ἡ πεῖνα.»
Εἶπα, κι αὐτοὶ μ' ἀκούσανε, ξεσκέπασαν τὰ μάτια,
κι ἀπάνου στὴν ἀκρογιαλιὰ θαμάζανε τὸ λάφι,
κεῖνο τὸ θεότρανο θεριό. Σὰν τό εἶδαν καὶ χαρῆκαν,
χερονιφτῆκαν κι ἔστρωσαν ἀρχοντικὸ τραπέζι.
Καὶ τότε ἐκεῖ καθόμασταν ὁλήμερα ὡς τὸ γέρμα,
μ' ἄσωστο κρέας, μὲ γλυκὸ κρασὶ φαγοποτώντας·
μὰ ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε κι ἁπλώθηκε σκοτάδι,
τότες κι ἐμεῖς πλαγιάσαμε στὸ περιγιάλι ἀπάνω.
Ἔφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
κι ὅλους σὲ σύναξη ἔφερα, καὶ μίλησά τους κι εἶπα·
«Ὅσος κι ἂν εἶναι ὁ πόνος σας, σύντροφοι, ἀκοῦστέ με.
Ποῦ 'ναι ἡ αὐγὴ δὲν ξέρουμε, καὶ ποῦ 'ναι τὸ σκοτάδι,
καὶ ποῦ βουτάει κάτω ἀπ' τὴ γῆς ὁ φωτιστὴς ὁ Ἥλιος,
καὶ πάλε ποῦ σηκώνεται· μὰ ἐλᾶτε κι ἂς σκεφτοῦμε
ἂν κάποιος τρόπος βρίσκεται· δὲ βλέπω ἐγὼ κανέναν.
Ἀνέβηκα στὸ ξάγναντο ποὺ εἶναι ὅλο βράχια καὶ εἶδα,
νησὶ ποὺ ἀτέλειωτα κρατοῦν πέλαα στεφανωμένο·
νησὶ στρωμένο χαμηλά, μὰ ξάνοιγα στὴ μέση
καπνὸ ποὺ μέσ' ἀπ' τὰ πυκνὰ τὰ δάσια ξεκινοῦσε.»
Εἶπα, κι αὐτοὺς τοὺς κόπηκε ἡ καρδιά, τὶ ἀνιστοροῦσαν
τὰ ὅσα ὁ Λαιστρυγόνας πρὶν τοὺς ἔκαμε Ἀντιφάτης,
κι ὁ ἀντροφάγος Κύκλωπας μὲ τὴ σκληρὴ τὴ γνώμη,
καὶ δάκρυα ἀρχίσανε πικρὰ νὰ χύνουν καὶ νὰ κλαῖνε.
Μὰ τί ὄφελος τοὺς ἔφερνε τὸ τόσο μοιρολόγι;
Τότ' ἐγὼ χώρισα σὲ δυὸ παρέες τοὺς συντρόφους,
καὶ δυὸ τοὺς ἔβαλ' ἀρχηγούς· ἐγὼ στὴ μιὰ παρέα,
καὶ τὸ θεόμοιαστο ὅρισα Εὐρύλοχο στὴν ἄλλη.
Μέσα σὲ κράνος χάλκινο τινάξαμε τοὺς κλήρους,
κι ὁ κλῆρος τοῦ τρανόψυχου τοῦ Εὐρύλοχου πετιέται.
Κίνησε αὐτὸς μὲ εἰκοσιδυὸ συντρόφους, ποὺ ὅλοι κλαῖγαν,
κι ἐμεῖς ποὺ πίσω μείναμε θρηνούσαμε τὸ ἴδιο.

Καὶ βρῆκαν σὲ ἀνοιχτοτοπιά, στῆς λαγκαδιᾶς τὴ μέση,
χτισμένα μὲ τὸ μάρμαρο τῆς Κίρκης τὰ παλάτια.
Βουνήσους λύκους βλέπανε τριγύρω καὶ λιοντάρια,
ποὺ τά ᾿χε ἡ Κίρκη μὲ κακὰ βοτάνια μαγεμένα·
μὰ ἀπάνω τους δὲ χούμιξαν, μόν᾿ τὶς μακριὲς οὐρές τους
κουνώντας χοροπήδαγαν καὶ τοὺς καλοδεχόνταν.
Πῶς τὰ σκυλιά, ὅταν ἔρχεται ἀπὸ τραπέζι ὁ ἀφέντης,
τὸν καλοδέχουνται, γλυκὰ λιγούδια καρτερώντας,
ἔτσι τὰ δυνατόνυχα λιοντάρια αὐτὰ κι οἱ λύκοι
χαιρόνταν σειώντας τὴν οὐρά· μὰ ἐκεῖνοι φοβηθῆκαν,
τέτοια θεριὰ παράξενα καὶ τρομερὰ θωρώντας.
Στῆς ὡριοπλέξουδης θεᾶς τὰ ξώθυρα καθίζουν,
κι ἀκοῦν τὴν Κίρκη μέσαθε ποὺ γλυκοτραγουδοῦσε,
μεγάλο φαίνοντας πανὶ κι ἀχάλαστο, σὰν ποὺ ᾿ναι
τῶν θεῶν τὰ ἔργα τὰ ψιλὰ καὶ τὰ λαμπρὰ καὶ τὰ ὥρια.
Τότ᾿ ὁ Πολίτης ὁ ἀρχηγός, ποὺ ἀπ᾿ ὅλους τοὺς συντρόφους
μοῦ ᾿τανε φίλος πιὸ πιστός, γυρίζει καὶ τοὺς κρένει·
«Παιδιά, πανὶ ἐκεῖ φαίνοντας κάποια θεὰ ἢ γυναίκα
μὲ γλύκα τραγουδάει πολλή, κι ἀχολογάει ὁ πύργος.
Ἂς τῆς φωνάξουμε.» Κι αὐτοὶ τῆς φώναξαν ν᾿ ἀκούσῃ.
Τρέχει στὴ θύρα τὴ λαμπρὴ κι ἀνοίγει τότε ἡ Κίρκη,
καὶ τοὺς καλεῖ· καὶ μπήκανε χωρὶς νὰ στοχαστοῦνε·
ὅμως δὲν μπῆκε ὁ Εὐρύλοχος, φοβώντας κάποιο δόλο.
Τοὺς πῆρε καὶ τοὺς κάθισε σὲ θρόνους καὶ καθέδρες·
τυρὶ κι ἀλεύρια καὶ ξανθὸ μέλι τοὺς ἀναδεύει
μὲ κρασὶ Πράμνειο, κι ἔσμιξε κακόχυμα βοτάνια,
ποὺ πίνοντας τὴν πατρικὴ τὴ γῆς τους νὰ ξεχάσουν.
Καὶ σὰν τοὺς κέρασε, κι αὐτοὶ σὰν ἤπιαν, τότ᾿ ἐκείνη
χτυπώντας τους μὲ τὸ ραβδὶ τοὺς κλεῖ στὶς χοιρομάντρες·
κι ἄξαφνα χοίρου κάνουνε φωνή, κορμί, κεφάλι
καὶ τρίχες, καὶ μονάχα ὁ νοῦς τοὺς ἔμενε σὰν πρῶτα.
Ἐκεῖ κλεισμένοι κλαίγανε, καὶ γιὰ νὰ φᾶνε ἡ Κίρκη
τους ἔρριχνε πρινόκαρπους, ἀκράνια, βαλανίδια,
που οἱ χοῖροι οἱ χαμοκύλιστοι νὰ τρῶνε συνηθᾶνε.
Τότες ὁ Εὐρύλοχος γυρνάει στὸ μελανὸ καράβι,
νὰ πῇ τὴν ἔρμη συφορὰ ποὺ βρῆκε τοὺς συντρόφους.

Μὰ ὁ πόνος τὸν συνέπνιγε, καὶ λόγο δὲ δυνόταν
νὰ βγάλῃ, παρὰ γέμιζαν τὰ μάτια του ἀπὸ δάκρυα,
κι ὁ νοῦς του ἄλλο δὲν ἤξερε παρὰ τὸ μοιρολόγι.
Μὰ ἐμεῖς τονε ρωτούσαμε ὁλοένα σαστισμένοι,
καὶ τότες τὸν ξολοθρεμὸ μᾶς ξήγησε τῶν ἄλλων·
« Σὰν ποὺ εἶπες, ὦ Ὀδυσσέα λαμπρέ, κινήσαμε στὰ δάσια,
καὶ βρήκαμε ἀνοιχτοτοπιά, στῆς λαγκαδιᾶς τὴ μέση,
ποὺ ἤτανε μαρμαρόχτιστο κι ἀστραφτερὸ παλάτι.
Ἔφαινε κάποια ἐκεῖ πανὶ καὶ γλυκοτραγουδοῦσε,
θεὰ ἡ γυναίκα· τότε αὐτοὶ φωνάξανε ν' ἀκούσῃ.
Τρέχει στὴ θύρα τὴ λαμπρὴ κι ἀνοίγει τους ἐκείνη,
καὶ τοὺς καλεῖ· καὶ μπήκανε χωρὶς νὰ στοχαστοῦνε·
ὅμως ἐγὼ βαστάχτηκα φοβώντας κάποιο δόλο.
Ὅλοι τους χάθηκαν, καὶ πιὰ μήτ' ἕνας τους δὲ φάνη,
ἂν κι ἐγὼ κάθομουν ἐκεῖ πολλὴ ὥρα καρτερώντας. »
Αὐτά εἶπε, κι ἐγὼ κρέμασα τρανὸ σπαθὶ στοὺς ὤμους
χαλκένιο, ἀσημοκάρφωτο, καὶ πῆρα τὸ δοξάρι,
καὶ πάλι νά 'ρθῃ πρόσταξα, τὸ δρόμο νὰ μοῦ δείξῃ.
Μὰ αὐτὸς τὸ γόνα μου ἔπιασε καὶ μὲ παρακαλοῦσε,
κι ἔτσι λαλοῦσε κλαίγοντας μὲ λόγια φτερωμένα·
« Ἄσε μ' ἐμένα, ὦ διόθρεφτε· μὲ τὸ στανιὸ ἐκεῖ πέρα
μὴ μὲ τραβᾷς· σοῦ λέω ἐγὼ πὼς μήτ' ἐσὺ δὲ θά 'ρθῃς,
μήτε θὰ φέρῃς ἄλλονε· κι ἂς φύγουμ' ἀπ' ἐδῶθε
μ' ἐτούτους, ὅσο 'ναι καιρὸς ἀκόμα νὰ σωθοῦμε. »
Ἔτσ' εἶπε, κι ἐγὼ γύρισα κι ἀπολογιὰ τοῦ κάνω·
« Κάθισ' ἐσύ, ὦ Εὐρύλοχε, σ' αὐτὸν ἐδῶ τὸν τόπο,
στὸ κούφιο μαυροκάραβο κοντὰ νὰ τρῶς νὰ πίνῃς·
ἐγὼ θὰ πάω, ἀβάσταχτη δύναμη ἐκεῖ μὲ σπρώχνει. »
Εἶπα, κι ἀπ' τὸ καράβι εὐτὺς κι ἀπ' τὸ γιαλὸ ἀνεβαίνω.
Κι ὅτι ἔμπαινα μὲς στὸ ἱερὸ λαγκάδι, καὶ νὰ φτάσω
στοὺς τρανοὺς πύργους κόντευα τῆς μάγισσας τῆς Κίρκης,
πηγαίνοντας μ' ἀντάμωσε ὁ Ἑρμῆς ὁ χρυσοράβδης,
μοιάζοντας νέο ποὺ ἀρχίζανε τὰ γένεια του νὰ δρώνουν,
ποὺ τότες δὰ καὶ φαίνεται χαριτωμένη ἡ νιότη.
Κι ἐκεῖνος μὲ χερόπιασε, καὶ φώναξέ με κι εἶπε·
« Τί πάλε μέσα στὰ βουνὰ μόνος γυρνᾷς, καημένε,

τοῦ τόπου ἀνήξερος; Ἐκεῖ, μὲς στοὺς βαθιοὺς κρυψῶνες
τῆς Κίρκης, οἱ συντρόφοι σου σὰ χοῖροι εἶναι κλεισμένοι.
Ἢ μήπως ἔρχεσαι νὰ μπῆς καὶ νὰ τοὺς λευτερώσῃς;
Μὰ δὲ θὰ ξαναβγῇς, θαρρῶ, παρὰ κι ἐσὺ θὰ μείνῃς.
Ἐγὼ ὅμως θέλω ἀπὸ κακὸ νὰ σὲ γλυτώσω τέτοιο.
Νά· ἔμπα μ' ἐτοῦτο τὸ καλὸ βοτάνι στὰ παλάτια
τῆς Κίρκης, κι ἀπὸ τὴν κακὴ θὰ σὲ φυλάῃ τὴν ὥρα.
Ὅλες τὶς μαῦρες τέχνες της θὰ σοῦ τὶς πῶ ἐγὼ τώρα.
Χυλὸ θὰ φτιάξῃ, καὶ κακὸ βοτάνι θὰ τοῦ σμίξῃ,
μὰ τὸ καλὸ βοτάνι ποὺ σοῦ δίνω, δὲ θ' ἀφήσῃ
νὰ πιάσουνε τὰ μάγια της· τώρ' ἂς σοῦ πῶ καὶ τ' ἄλλα.
Ἅμα ἔρθῃ ἡ Κίρκη μὲ μακρὺ ραβδὶ νὰ σὲ βαρέσῃ,
ἀπ' τὸ πλευρό σου τράβα ἐσὺ τὸ κοφτερὸ σπαθί σου,
καὶ ρίξου της σὰ νὰ ζητᾶς μ' αὐτὸ νὰ τὴ σπαράξῃς.
Θὰ φοβηθῇ, καὶ θὰ σοῦ πῇ μαζί της νὰ πλαγιάσῃς.
Τότες ἐσὺ μὴν ἀρνηθῇς μὲ τὴ θεὰ νὰ σμίξῃς,
κι ἔτσι νὰ σὲ καλονοιαστῇ, νὰ λύσῃ καὶ τοὺς ἄλλους.
Μὰ πρῶτα ἂς κάμῃ τῶν θεῶν τὸν ὅρκο τὸ μεγάλο,
πὼς δὲ θὰ βάλῃ ἄλλο κακὸ στὸ νοῦ της, νὰ μὴν τύχῃ
κι ἅμα σὲ δῇ γυμνό, ἀντρειὰ καὶ δύναμη σοῦ πάρῃ.»
Εἶπε, καὶ τράβηξε ἀπ' τὴ γῆς ὁ Ἀργοφονιὰς βοτάνι
καὶ δίνοντάς το μοῦ 'δειξε τὸ κάθε φυσικό του.
Ἡ ρίζα του κατάμαυρη, τὸ λούλουδο σὰ γάλα,
μῶλυ τὸ λὲν οἱ ἀθάνατοι, καὶ δὲν τὸ ξερριζώνει
ἄνθρωπος εὔκολα· οἱ θεοὶ μποροῦν ὅμως τὰ πάντα.
Τότες ἀνέβηκε ὁ Ἑρμῆς ἀπὸ τὸ δεντρονήσι
στὸν ἀψηλόκορμο Ὄλυμπο, κι ἐγὼ κατὰ τὸν πύργο
τῆς Κίρκης μὲ βαρειὰ καρδιὰ ξεκίνησα. Σὰν ἦρθα,
καὶ στάθηκα στὰ πρόθυρα τῆς θεᾶς τῆς σγουρομάλλας,
τῆς φώναξα, καὶ μ' ἄκουσε, καὶ τὶς φωτόλαμπρές της
θύρες ἀνοίγοντας αὐτὴ μὲ προσκαλοῦσε νά 'μπω·
καὶ πῆγα ἐγὼ κατόπι της μὲ ταραγμένα στήθια.
Σὲ ἀργυροκάρφωτο θρονὶ μὲ κάθισε ἅμα μπῆκα,
ὡραῖο καὶ περίτεχνο, μ' ἀκουμποπόδι ὀμπρός μου,
καὶ μοῦ 'δωσε χυλὸ νὰ πιῶ μὲς σὲ χρυσὸ ποτήρι,
ρίχνοντας μέσα βότανα, καὶ μαῦρα μελετῶντας.

Σὰν πῆρα κι ἤπια, καὶ τῆς θεᾶς τὰ μάγια δὲν μὲ πιάσαν,
μὲ βάρεσε μὲ τὸ ραβδί, καὶ φώναξέ με κι εἶπε·
« Στὴ χοιρομάντρα ἔλα κι ἐσύ, νὰ σμίξῃς μὲ τοὺς ἄλλους.»
Εἶπε, κι ἐγὼ τὸ κοφτερὸ τραβῶ σπαθὶ ἀπ' τὴ μέση,
καὶ χύνομαι, σὰ νά 'θελα μ' αὐτὸ νὰ τὴ σπαράξω.
Ἔσκουξε αὐτή, καὶ σκύβοντας τὰ γόνατά μου πιάνει
καὶ κλαίγονταν καὶ μοῦ 'κρενε μὲ λόγια φτερωμένα·
« Ποιός εἶσ' ἐσύ, κι ὁ τόπος σου, καὶ ποιά τὰ γονικά σου;
Παράξενο, βοτάνια μου νὰ πιῇς, καὶ νὰ μὴν πιάσουν.
Ἄλλος θνητὸς δὲ βάσταξε κανένας ὡς τὰ τώρα,
μιὰς κι ἤπιε, κι ἀπ' τὰ χείλη του περάσαν τὰ πιοτά μου.
Μὰ ἐσένα ὁ νοῦς σου ἀμάγευτος στὰ σωθικά σου μνήσκει.
Ἀλήθεια ὁ πολυσόφιστος ἐσὺ Ὀδυσσέας θά 'σαι,
ποὺ ὁ χρυσοράβδης πάντα Ἑρμῆς μοῦ τό 'λεγε πὼς θά 'ρθῃ,
ἀπὸ τὴν Τροία γυρίζοντας μὲ τὸ γοργὸ καράβι.
Μὲς στὸ φηκάρι τὸ σπαθὶ ξανάβαλέ μου, κι ἔλα
νὰ πᾶμε στὸ κρεβάτι μου μαζὶ ν' ἀγκαλιαστοῦμε,
καὶ στῆς ἀγάπης τὰ φιλιὰ νὰ βροῦμε μπιστοσύνη.»
Αὐτὰ σὰ μίλησε ἡ θεά, γυρίζω καὶ τῆς κρένω·
«Ὦ Κίρκη, πῶς ζητᾶς ἐγὼ νὰ σοῦ φερθῶ μὲ γλύκα,
ποὺ χοίρους στὰ παλάτια σου τοὺς φίλους μου ἔχεις κάμει,
κι ἐμένα ἐδῶ κρατώντας με πονηρευτὰ καλεῖς με
στὸ θάλαμό σου, τάχα ἐκεῖ μαζί σου νὰ πλαγιάσω,
κι ἔτσι, σὰ γυμνωθῶ, ἀντρειὰ καὶ δύναμη μοῦ πάρῃς;
Μὰ ἐγὼ πὰς στὸ κρεβάτι σου δὲ δέχουμαι ν' ἀνέβω,
ἂ δὲν θελήσῃς, ὦ θεά, βαρὺ νὰ κάμῃς ὅρκο,
πὼς ἄλλο ἀγνάντια μου κακὸ στὸ νοῦ σου δὲ θὰ βάλῃς.»
Εἶπα, κι αὐτὴ μοῦ ὁρκίστηκε καθὼς ἐγὼ ζητοῦσα.
Κι ἅμα τὸν ὅρκον ἄμωσε καὶ πῆρε ὁ ὅρκος τέλος,
τότες ἀπάνω στ' ὥριο της ἀνέβηκα κρεβάτι.
Ὡς τόσο συγυρίζανε μὲς στὰ παλάτια οἱ βάγιες.
Τέσσερεις ἦταν, κι εἴχανε τῶν παλατιῶν τὴν ἔννοια·
ἀπὸ βρυσοῦλες καὶ δεντρὰ τὴ φύτρα τους κρατοῦσαν,
κι ἀπ' τὰ ποτάμια τὰ ἱερὰ ποὺ στοὺς γιαλοὺς κυλιοῦνται.
Μιὰ σκέπαζε ὅλα τὰ θρονιὰ μὲ πορφυρένιες σκέπες,
πανώριες, μὲ ἀποκάτουθε λινόφαντα ἁπλωμένα·

τραπέζια ἡ ἄλλη ἀσημωτὰ μπρὸς στὰ θρονιὰ τραβοῦσε.
κι ἀπάνω τους ἀράδιαζε χρυσόπλεχτα πανέρια·
ἡ τρίτη μέσα στ᾿ ἀργυρὸ ἀνακάτωνε κροντήρι
γλυκὸ κρασί, καὶ μοίραζε μαλαματένια τάσια·
καὶ φέρνει ἡ τέταρτη νερό, καὶ τὶς φωτιὲς ἀνάβει
κάτου ἀπὸ τρίποδα τρανό, καὶ τὸ νερὸ ζεσταίνει.
Καὶ τὸ νερὸ σὰν ἔβρασε στ᾿ ἀστραφτερὸ λεβέτι,
τὸ πῆρε, σύγκιο τό ᾿καμε, καλόδεχτο νὰ γίνῃ,
καὶ βάζοντάς με σὲ λουτρό, περνάει κεφάλι κι ὤμους,
καὶ τὴ βαρειὰ τὴν κούραση σηκώνει ἀπ᾿ τὸ κορμί μου.
Σὰ μ᾿ ἔλουσε καὶ μ᾿ ἄλειψε μὲ τὸ παχὺ τὸ λάδι,
καὶ μ᾿ ὥρια χλαίνα μ᾿ ἔντυσε καὶ μὲ χιτώνα ἡ κόρη,
μὲ πῆρε καὶ μὲ κάθισε σ᾿ ἀργυροκάρφωτη ἕδρα,
περίτεχνη καὶ πλουμιστή, μ᾿ ἀκουμποπόδι ὀμπρός μου·
[καὶ μπρίκι γιὰ τὸ νίψιμο μοῦ φέρνει τότε ἡ βάγια,
ὥριο, χρυσὸ καὶ χύνει μου στὴν ἀργυρὴ λεγένη
γιὰ νὰ πλυθῶ, καὶ στρώνει μου τὸ γυαλιστὸ τραπέζι.
Σεμνὴ κελάρισσα ἔφερε ψωμὶ καὶ παραθέτει,
κι ἀπὸ τὰ καλοφάγια της μοῦ πρόσφερε περίσσια.]
καὶ νὰ γευτῶ μὲ κάλεσε· μὰ ἐγὼ δὲν μπόρουν· ἦταν
ὁ νοῦς μου ἀλλοῦ, καὶ πρόβλεπε πολλὰ δεινὰ ἡ ψυχή μου.
Τηρώντας με νὰ κάθουμαι, καὶ χέρι νὰ μὴ βάζω
στὸ φαΐ, παρὰ νὰ φαίνουμαι σὲ θλίψη βυθισμένος,
σιμώνει ἡ Κίρκη, καὶ μιλάει μὲ φτερωμένα λόγια·
«Τί κάθεσαι μαθὲς βουβός, καὶ τρῶς τὰ σωθικά σου,
καὶ δὲν ἀγγίζεις μήτε φαΐ, μήτε πιοτό, Ὀδυσσέα;
ἢ δόλους ὑποψιάζεσαι καινούργιους; Μὰ κατόπι
ἀπ᾿ τὸ βαρὺ τὸν ὅρκο μου, δὲν ἔχεις νὰ φοβᾶσαι.»
Ἔτσ᾿ εἶπε· καὶ γυρίζω ἐγὼ καὶ τῆς ἀπολογιέμαι·
«Ποιός ἄντρας, Κίρκη, γνωστικὸς θά ᾿χε καρδιὰ νὰ παίρνῃ
φαΐ ἢ πιοτὸ πρὶν τοὺς καλοὺς συντρόφους του γλυτώσῃ,
καὶ γλυτωμένους πρὶν τοὺς δῆ μὲ τὰ δικά του μάτια;
Μὰ ὁλόψυχα ἐσὺ ἂν ποθῇς νὰ πιῶ ἐδῶ καὶ νὰ φάγω,
λῦσ᾿ τους, νὰ δοῦν τὰ μάτια μου τ᾿ ἀγαπητά μου ἀδέρφια.»
Εἶπε, κι ἀπ᾿ τὰ παλάτια της ἡ θεὰ περνάει καὶ βγαίνει,
ραβδὶ κρατώντας, κι ἔρχεται, τὴ χοιρομάντρα ἀνοίγει.

Τούς ἔβγαλε, καί μοιάζανε θρεφτάρια ἐννιά χρονῶνε
Ἀγνάντια της σταθήκανε, κι ἀπό σιμά περνώντας
ἡ Κίρκη, μ᾽ ἄλλο βότανο τούς ἄλειψε ἕναν ἕναν.
Ἀπ᾽ τά κορμιά τους χύθηκαν ὅλες οἱ τρίχες τότες,
πού ᾽χαν φυτρώσει μέ τῆς θεᾶς τό βλαβερό βοτάνι,
κι ἄνθρωποι ξαναγένηκαν καλύτεροι ἀπ᾽ τά πρῶτα,
στή νιότη καί στ᾽ ἀνάστημα, στήν ὀμορφιά, στή χάρη.
Καί μέ εἶδαν καί μέ γνώρισαν, καί μοῦ ᾽πιασαν τό χέρι,
καί κλαίγαν μέ καρδιόπονο, καί μέσα στά παλάτια
ἀχολογοῦσε ἡ κλάψα τους, πού ὡς κι ἡ θεά λυπήθη.
Σιμά μου τότες στάθηκε ἡ λαμπρή θεά καί μοῦ ᾽πε·
« Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσέα,
ξεκίνα τώρα στό γιαλό καί στό γοργό καράβι.
Τραβῆξτε πρῶτα στή στεριά τό πλοῖο· ἐκεῖ μαζῶξτε
μές στίς σπηλιές τά πράματα καί τ᾽ ἄρμενά σας ὅλα,
κι ὕστερα γύρνα φέρνοντας μαζί σου τούς συντρόφους. »
Αὐτά εἶπε· κι ἡ ἀντρίκια μου ψυχή δέν ἔλεγε ὄχι·
καί πῆγα κατά τό γοργό καράβι στ᾽ ἀκρογιάλι,
καί βρῆκα ἐκεῖ τούς ἀκριβούς συντρόφους στό καράβι,
νά δέρνουνται καί νά θρηνοῦν ἀχνοί καί δακρυσμένοι.
Κι ὡς τά μοσκάρια στό μαντρί τήν ὥρα πού γυρίζουν
ἀπ᾽ τό γρασίδι στήν αὐλή χορτάτες οἱ ἀγελάδες,
ὅλα μαζί χοροπηδοῦν μπροστά τους, πού κι ἡ στάνη
δέν τά χωρεῖ, κι ἀνέπαυα γύρω στίς μάνες τρέχουν
μουγκρίζοντας, ἔτσι κι αὐτοί σά μ᾽ εἴδανε κοντά τους,
χουμίζανε δακρύζοντας· καί φάνηκε στό νοῦ τους,
σά νά ᾽ρθανε στόν τόπο τους, στό πετρωτό τό Θιάκι,
ἐκεῖ πού γεννηθήκανε κι ἐκεῖ πού ἀνατραφῆκαν.
Θρηνώντας τότες μοῦ ᾽πανε μέ φτερωμένα λόγια·
«Ὁ γυρισμός σου, ὦ διόθρεφτε, τόση χαρά μᾶς δίνει,
ὅση τό Θιάκι ἂ βλέπαμε, τό ποθητό νησί μας.
Καί τώρα πές μας τό χαμό τῶν ἄλλω μας συντρόφων. »
Καί τούς ἀπολογήθηκα μέ μαλακά ἐγώ λόγια·
« Πρῶτα τό πλοῖο ἂς σύρουμε στή γῆς, κι ἂς κουβαλᾶμε
μές στίς σπηλιές τά πράματα καί τ᾽ ἄρμενά μας ὅλα·
κι ἐσεῖς μαζί μου νά ᾽ρθετε κατόπι τοιμαστῆτε,

στῆς θεᾶς τῆς Κίρκης τὰ ἱερὰ παλάτια, γιὰ νὰ δῆτε
τοὺς φίλους ποὺ φαγοποτοῦν, τί ἔχουν ἐκεῖνοι ἀπ' ὅλα.»
Εἶπα, κι ἐκεῖνοι ἀκούσανε τὰ λόγια μου. Ἕνας ὅμως,
ὁ Εὐρύλοχος, μοῦ μπόδιζε τοὺς ἄλλους τοὺς συντρόφους,
καὶ φώναζέ τους, κι ἔλεγε μὲ λόγια φτερωμένα·
« Ποῦ πᾶτε, ὦ κακορίζικοι, τί συφορὲς ζητᾶτε,
καὶ θέτε νὰ μαζεύεστε στῆς Κίρκης τὰ παλάτια,
ποὺ χοίρους θὰ μᾶς κάμη αὐτὴ καὶ λύκους καὶ λιοντάρια,
νὰ τῆς φυλᾶμε τὸ λαμπρὸ παλάτι μὲ τὸ ζόρι,
σὰν ποὺ ἔκαμε καὶ ὁ Κύκλωπας στὴ μάντρα του ὅταν μπῆκαν
μέσα οἱ σύντρόφοι μας κι αὐτὸς ὁ ἀπόκοτος Δυσσέας,
ποὺ ἀπὸ τὴν τρέλλα του κι αὐτοὶ χαθήκανε καὶ πᾶνε. »
Εἶπε, κι ἐμένα μέσα μου μοῦ 'ρθε ἔτσι νὰ τραβήξω
ἀπ' τὸ παχύ μου τὸ μερὶ τὴν κοφτερὴ τὴ σπάθα,
μιὰ νὰ τοῦ δώσω, καὶ στὴ γῆς νὰ πέση ἡ κεφαλή του,
κι ἂς ἤτανε καὶ συγγενὴς στενός μου· μὰ οἱ συντρόφοι
μὲ κράταγαν ἀπὸ παντοῦ μιλώντας μου μὲ γλύκα·
« Ἂς τὸν ἀφήσουμε πιὰ αὐτόν, θεογέννητε, ἂν ὁρίζης,
νὰ μείνη στὸ κατάγιαλο καὶ νὰ φυλάη τὸ πλοῖο·
κι ἐμᾶς στῆς Κίρκης τὰ ἱερὰ παλάτια ὁδήγησέ μας. »
Κι ἀπ' τὸ καράβι ἀνέβηκαν, κι ἀπ' τοῦ γιαλοῦ τὴν ἄκρη,
καὶ πίσω μήτ' ὁ Εὐρύλοχος δὲν ἔμεινε, μόν' πῆγε
κι αὐτός, γιατί φοβήθηκε τὰ τρομερά μου λόγια.
Τοὺς ἄλλους πάλε φίλους μας μὲς στὰ παλάτια ἡ Κίρκη
τοὺς ἔλουσε, τοὺς ἄλειψε μὲ τὸ παχὺ τὸ λάδι,
τοὺς φόρεσε ὅλους μὲ κρουστὲς χλαμύδες καὶ χιτῶνες·
καὶ μέσα ἐκεῖ τοὺς βρήκαμε ποὺ τρώγανε καὶ πίναν.
Καὶ βλέποντας καθένας τους καὶ νιώθοντας τὸν ἄλλον,
στενάζανε καὶ κλαίγανε, ποὺ ἀχολογοῦσε ὁ πύργος.
Στάθηκε ὀμπρός μου ἡ τρίχαρη θεὰ καὶ μοῦ 'πε τότες·
« Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσέα,
μὴν κλαῖτε καὶ μὴ δέρνεστε· κι ἐγὼ τὸ ξέρω πόσα
μέσα στὶς ἄγριες θάλασσες παθήματα σᾶς ἦρθαν,
καὶ πόσα βάσανα στὴ γῆς ἀπὸ ἄδικους ἀνθρώπους.
Ἐλᾶτε τώρα στὸ φαῒ καὶ στὸ κρασὶ καθίστε,
ὥσπου νὰ ψυχοπιάσουνε τὰ σπλάχνα σας, καὶ νά 'στε

σὰν τότες πού τ' ἀφήσατε τὸ πετρωτό σας Θιάκι,
κι ὄχι σὰν τώρα μισεροὶ καὶ παραπονεμένοι,
ποὺ ὅλο θυμᾶστε τ' ἄπειρα φριχτὰ πλανέματά σας,
κι ὁ νοῦς σας ἀπὸ τὰ πολλὰ δεινὰ χαρὰ δὲν ξέρει.»
Αὐτά εἶπε, κι ἡ λεβέντικη τὴν ἄκουσε ἡ ψυχή μας.
Καὶ μείναμε γλεντίζοντας ὁλάκερο ἕνα χρόνο
μὲ τὰ περίσσια κρέατα καὶ τὸ γλυκὸ κρασί της.
Μὰ ὁ χρόνος σάνε γύρισε μὲ τῶ μηνῶν τὸ διάβα,
κι οἱ μέρες μεγαλώνανε, τότε οἱ καλοὶ συντρόφοι
μὲ πήρανε παράμερα καὶ μίλησαν καὶ μοῦ 'παν·
« Καιρὸς πιὰ τὴν πατρίδα μας νὰ θυμηθῇς, καημένε,
γραφτό σου ἂν εἶναι νὰ σωθῇς καὶ ν' ἀξιωθῇς νὰ φτάσῃς
στὸ σπίτι σου τ' ὡριόχτιστο, στὴν πατρική σου χώρα. »
Αὐτά εἶπαν, καὶ ἡ λεβέντικη τοὺς ἄκουσε ψυχή μου,
[Καὶ τότε ἐκεῖ καθόμασταν ὁλήμερα ὡς τὸ γέρμα,
μ' ἄσωστο κρέας, μὲ γλυκὸ κρασὶ φαγοποτώντας·
μὰ ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε κι ἁπλώθηκε σκοτάδι,
οἱ ἄλλοι στὰ βαθιοΐσκιωτα πλαγιάσανε παλάτια.]
Κ. ἐγὼ στῆς Κίρκης τὸ λαμπρὸ ἀνεβαίνοντας κρεβάτι,
τὰ γόνατά της ἔπιασα καὶ τὴν παρακαλοῦσα,
κι ἄκουγε αὐτὴ τὰ φτερωτὰ ποὺ τῆς λαλοῦσα λόγια·
« Ὦ Κίρκη, αὐτὸ ποὺ μοῦ 'ταξες καιρὸς νὰ τὸ τελέσῃς·
στεῖλε με πιὰ στὸν τόπο μου· τὸ λαχταρεῖ ἡ ψυχή μου,
τὸ λαχταροῦν κι οἱ φίλοι μου, ποὺ τὴν καρδιὰ μοῦ τρῶνε,
κι ὁλόγυρά μου δέρνουνται κάθε ὥρα ποὺ ἐσὺ λείπεις. »
Αὐτὰ εἶπα, κι ἡ πανέμορφη θεὰ μοῦ ἀπολογιέται·
« Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσέα,
δὲ θέλω πιὰ νὰ μένετε μὲ τὸ στανιὸ κοντά μου.
Ὅμως κι ἕν' ἄλλο πρῶτα ἐσεῖς θὰ κάμετε ταξίδι·
στῆς Περσεφόνης τῆς σκληρῆς καὶ στοῦ Ἅδη τὰ λημέρια
θὰ πᾶτε, τὰ μελλούμενα ν' ἀκοῦστε ἀπ' τὸ Θηβαῖο
τὸν Τειρεσία, τὸν τυφλὸ μάντη ποὺ ὁ νοῦς του ἀκόμα
κρατιέται, τὶ κι ἂν πέθανε, τὴ γνώση ἡ Περσεφόνη
τοῦ φύλαξε, καὶ δὲ γυρνάει σὰν ἴσκιος μὲ τοὺς ἄλλους. »
Αὐτὰ σὰν εἶπε, ἐμένανε ραγίστηκε ἡ καρδιά μου·
καὶ στὸ κλινάρι κάθισα καὶ τό 'ριξα στὸ κλάμα.

καὶ μήτε ζωὴ μήτε ἥλιου φῶς δὲν ἤθελε ἡ ψυχή μου.
Μὰ σὰ χαμοκυλίστηκα καὶ χόρτασα τὸ κλάμα,
πάλε τῆς ξαναμίλησα καὶ ρώτηξά την κι εἶπα·
« Καὶ ποιός τὸ δρόμο αὐτὸ θὰ ρθῇ καὶ θὰ μᾶς δείξῃ, ὦ Κίρκη;
Δὲν πῆγε μὲ πλεούμενο κανεὶς στὸν Ἅδη ἀκόμα. »
Αὐτὰ εἶπα, κι ἡ πανέμορφη θεὰ μοῦ ἀπολογιέται·
« Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσέα,
γιὰ ὁδηγητὴ μὴ νοιάζεσαι τοῦ μαύρου καραβιοῦ σου·
στῆσ' τὸ κατάρτι, τέντωσε τ' ἄσπρα πανιά, καὶ κάθου·
θὰ σοῦ φυσήξῃ μιὰ ὁ Βοριάς, κι ἐκεῖ τὸ πλοῖο θὰ φέρῃ.
Μὰ τὸ βαθὺ καθὼς διαβῇς Ὠκεανὸ καὶ φτάσῃς
στὸν ἄγριον ὄχτο καὶ στ' ἁγνὰ τῆς Περσεφόνης δάσια,
μὲ τὶς ἰτιὲς τις ἄκαρπες καὶ τὶς ψηλὲς τὶς λεῦκες,
ἄραξ' ἐκεῖ τὸ πλοῖο σου στοῦ Ὠκεανοῦ τὴν ἄκρη,
καὶ στοῦ Ἅδη κίνησε νὰ πᾶς τ' ἀραχνιασμένο σπίτι.
Ἐκεῖ ὁ Πυριφλεγέθοντας στοῦ Ἀχέροντα τὸ ρέμα
κυλιέται μὲ τὸν Κωκυτὸ ποὺ πέφτει ἀπὸ τὴ Στύγα,
κι ὁ βράχος ποὺ βαρύβροντα τὰ δυὸ ποτάμια σμίγουν.
Σὰ φτάσῃς, ὦ ἥρωα, κοντὰ στὸν τόπο ποὺ ἱστορῶ σου,
σκάψε ὡς μιὰ πήχη λάκκο ἐκεῖ τοῦ μάκρου καὶ τοῦ πλάτου
καὶ χύσε ὁλόγυρα σταλιὲς στοὺς πεθαμένους ὅλους,
πρῶτα μελόνερο, ὕστερα γλυκὸ κρασί, καὶ τρίτο
πάλε νερό· καὶ μὲ λευκὸ πασπάλιζέ τα ἀλεύρι·
καὶ λέγοντας πολλὲς εὐκὲς στ' ἀδύναμα κεφάλια
τῶν πεθαμένων, τάξε τους πὼς ἅμα ἐρθῇς στὸ Θιάκι
στεῖρα δαμάλα διαλεχτὴ στὸν πύργο σου θὰ σφάξῃς,
καὶ πὼς θ' ἀνάψῃς τους πυρὰ γεμάτη ὡραῖα δῶρα,
καὶ χώρια ἀρνὶ κατάμαυρο τοῦ Τειρεσία θὰ κόψῃς,
τοῦ κοπαδιοῦ τὸ πιὸ καλό. Καὶ σὰν παρακαλέσῃς
μὲ προσευχὲς τὰ δοξαστὰ τῶν πεθαμένων πλήθια,
σφαχτὸ κριάρι πρόσφερε καὶ μαύρη προβατίνα
γυρνώντας τα πρὸς τὸ Ἔρεβος· μὰ γύρνα ἐσὺ ἀποκεῖθε,
κι ἀντίκρυζε τοῦ ποταμοῦ τοὺς ὄχτους· τότες θά 'ρθουν
αὐτοῦ σιμά σου πάμπολλες ψυχὲς τῶν πεθαμένων.
Βάλε καὶ τοὺς συντρόφους σου νὰ γδάρουν καὶ νὰ κάψουν
τ' ἀρνιὰ ποὺ τά 'χει ἀλύπητο μαχαίρι ἐκεῖ ριγμένα.

καὶ προσευκὲς νὰ κάμουνε στοὺς δυὸ θεούς, στὸν Ἅδη
τὸ φοβερό, καὶ στὴ σκληρὴ συνάμα Περσεφόνη·
κι ἐσύ, ἀπ᾽ τὴ μέση σέρνοντας τὸ κοφτερὸ σπαθί σου,
κάθου καὶ διῶχνε τῶ νεκρῶν τ᾽ ἀδύναμα κεφάλια
μακριὰ ἀπ᾽ τὸ αἷμα, ὡς ν᾽ ἀκουστῇ τοῦ Τειρεσία ὁ λόγος.
Κι εὐτὺς ὁ μάντης θὰ φανῇ καὶ θὰ σοῦ πῇ, ὦ ἀφέντη,
τοῦ δρόμου τὰ μετρήματα, καὶ ποῦθε θὰ περάσῃς
τὰ πέλαα τὰ πολύψαρα στῆ γῆς σου νὰ γυρίσῃς.»
Αὐτὰ εἶπε, κι ἡ χρυσόθρονη σὰν πρόβαλε ἡ Αὐγούλα,
μὲ πῆρε καὶ μὲ φόρεσε χιτώνα καὶ χλαμύδα·
κι ἴδια της φόρεμα ἔβαλε περίλαμπρο, μεγάλο,
ψιλόφαντο καὶ λιμπιστό· κατόπι ὡριὸ ζουνάρι
ὁλόχρυσο στὴ μέση της, καὶ σκέπη στὸ κεφάλι.
Τότες στοὺς πύργους μπῆκα ἐγώ, κι ἕνα ἕνα τοὺς συντρόφους
παρακινοῦσα ἀπὸ κοντὰ μὲ λόγια μελωμένα.
«Μὴν πιὰ βαθιὰ ἀνεσαίνετε μὲς στὸ γλυκὸ τὸν ὕπνο,
μόν᾽ πᾶμε· ἡ Κίρκη ἡ δέσποινα μοῦ ὁρμήνεψε τὸ δρόμο.»
Τοὺς εἶπα, κι ἡ λεβέντικη μὲ ὑπάκουσε ψυχή τους.
Μὰ κι ἀποκεῖθε ἀπείραχτους δὲν πῆρα τοὺς συντρόφους·
κάποιος, ὁ Ἐλπήνορας, μικρός, κι ὄχι ἄντρας στοὺς πολέμους,
μήτε καὶ στὰ μυαλὰ γερός, παράμερα ἀπ᾽ τοὺς ἄλλους
εἶχε πλαγιάσει στὴ σκεπὴ τῶν παλατιῶν τῆς Κίρκης,
δροσιὰ νὰ βρῇ μὲ τοῦ κρασιοῦ τὸ βάρος ζαλισμένος.
Μὰ ἀκούγοντας τὸ σάλαγο ποὺ φεύγανε οἱ συντρόφοι,
πετιέται ἀπάνω· ἀστόχησε νὰ κατεβῇ ἀπ᾽ τὴ σκάλα
ξανὰ τὴν ἀψηλή, κι ὀμπρὸς ἴσια τραβώντας πέφτει
ἀπὸ τὴ στέγη· ὁ σβέρκος του ἔσπασε ἀπ᾽ τὰ σφοντύλια,
κι ἀμέσως στοῦ Ἅδη τοὺς βυθοὺς κατέβηκε ἡ ψυχή του.
Στὸ δρόμο ποὺ πηγαίναμε τοὺς εἶπα αὐτὰ τὰ λόγια·
«Θὰ λέτε δὰ στὰ σπίτια μας καὶ στὴν καλὴ πατρίδα
πὼς πᾶμε· ὅμως μᾶς ὅρισε ἄλλο ταξίδι ἡ Κίρκη,
στῆς Περσεφόνης τῆς σκληρῆς καὶ στοῦ Ἅδη τὰ λημέρια,
τοὺς λόγους γιὰ ν᾽ ἀκούσουμε τοῦ μάντη Τειρεσία.»
Αὐτὰ εἶπα, καὶ στὰ λόγια μου ραγίστηκε ἡ καρδιά τους·
καὶ κάθισαν καὶ κλαίγανε, μαδώντας τὰ μαλλιά τους,
μὰ τί ὄφελος τοὺς ἔφερνε τὸ τόσο μοιρολόγι ;

Σὰν ἤρθαμε στ' ἀκρόγιαλο καὶ στὸ γοργὸ καράβι,
βαριοθλιμμένοι, καὶ πικρὰ χύνοντας δάκρυα ἀκόμα,
στὸ μαυροκάραβο ἔρχεται καὶ κριάρι δένει ἡ Κίρκη,
μὲ προβατίνα ὁλόμαυρη, κι ἀγνώριστη διαβαίνει.
Καὶ ποιός ἀγνάντεψε θεὸ χωρὶς αὐτὸς νὰ θέλῃ,
γιά κατεδῶθε ξεκινάει, γιά κατακεῖθε φεύγει;

ΡΑΨΩΔΙΑ Λ

Καὶ στὸ γιαλὸ σὰν ἤρθαμε καὶ στὸ γοργὸ καράβι,
πρῶτα ἀπ' τὴ γῆς τὰ σύραμε στὴν ὥρια κυματοῦσα,
καὶ τὸ κατάρτι στήσαμε καὶ τὰ πανιά του ἀπάνω,
καὶ πήραμε καὶ βάλαμε τὰ πρόβατα· καὶ μέσα
κι ἐμεῖς θλιμμένοι μπήκαμε πικρὰ χύνοντας δάκρυα.
Καὶ πίσω ἀπ' τὸ μαυρόπλωρο καράβι στέλνει ἡ Κίρκη
ἡ φοβερὴ κι ἡ ὡριόμαλλη κι ἡ ἀνθρωπολαλοῦσα,
πρύμο καλὸ καὶ φιλικὸ πού τὰ πανιὰ φουσκῶναν.
Καὶ τ' ἄρμενα σὰ σιάξαμε, καθίσαμε, κι ὁδήγα
ὁ ἀγέρας τὸ καράβι μας μαζὶ μὲ τὸν ποδότη.
Μὲ τεντωμένα τὰ πανιὰ ἀρμενίζαμε ὁλημέρα,
μὰ ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε κι ἀπόσκιωναν οἱ δρόμοι,
στοῦ τρίσβαθου βρεθήκαμε τοῦ Ὠκεανοῦ τὶς ἄκρες,
ἐκεῖ πού τῶν Κιμμεριωτῶν εἶν' ὁ λαὸς κι ἡ χώρα,
πού καταχνιὰ καὶ σύγνεφα γιὰ πάντα τοὺς σκεπάζουν,
καὶ τοῦ ἥλιου τοῦ χρυσόλαμπρου δὲν τοὺς θωροῦν οἱ ἀχτίδες,
μήτε πρὸς τ' ἀστερόσπαρτα σὰν ἀνεβαίνῃ οὐράνια,
μήτ' ἀπ' τὰ ὕψη τ' οὐρανοῦ στὴ γῆς σὰν κατεβαίνῃ,
μόνε τοὺς ἄμοιρους φριχτὴ πλακώνει πάντα νύχτα.
Ἤρθαμε αὐτοῦ κι ἀράξαμε, καὶ βγάλαμε τ' ἀρνιά μας,
καὶ τότες ἀκλουθήσαμε τοῦ Ὠκεανοῦ τὸ ρέμα,
ὥσπου στὸ μέρος φτάσαμε πού ἡ Κίρκη εἶχε ὁρμηνέψει.
Ἐκεῖ σφαχτὰ ὁ Εὐρύλοχος κι ὁ Περιμήδης φέραν,
κι ἐγὼ ἔσυρα τὸ κοφτερὸ σπαθὶ ἀπὸ τὸ πλευρό μου,
κι ἔσκαψα λάκκο ὡς πήχη μιά, τοῦ μάκρου καὶ τοῦ πλάτου·
καὶ χύνω ὁλόγυρα σταλιὲς στοὺς πεθαμένους ὅλους,
πρῶτα μελόνερο, ὕστερα γλυκὸ κρασί, καὶ τρίτο

πάλι νερό· καὶ μὲ λευκό τὰ πασπαλίζω ἀλεύρι·
καὶ λέγοντας πολλὲς εὐκὲς στ' ἀδύναμα κεφάλια
τῶν πεθαμένων, ἔταξα πὼς ἅμα ἐρθῶ στὸ Θιάκι
στείρα δαμάλα διαλεχτὴ στὸν πύργο μου θὰ σφάξω,
καὶ πὼς θ' ἀνάψω τους πυρὰ γεμάτη ὡραῖα δῶρα,
καὶ χώρια ἀρνὶ κατάμαυρο τοῦ Τειρεσία θὰ κόψω,
τοῦ κοπαδιοῦ τὸ πιὸ καλό. Καὶ τῶν νεκρῶν τὰ πλήθια
μὲ τάματα καὶ προσευκὲς θερμοπαρακαλώντας,
πῆρα τ' ἀρνιὰ καὶ τά 'σφαξα στὸ λάκκο· καὶ τὸ αἷμα
ἔτρεχε ὁλόμαυρο. Ἄρχισαν τῶν πεθαμένων τότες
καὶ μαζευόνταν οἱ ψυχὲς ἀπ' τὸ Ἔρεβος τὸ μαῦρο,
νύφες ἀντάμα κι ἄγουροι, τυραννισμένοι γέροι,
παρθένες κόρες τρυφερές, νεοθλιμμένες ὅλες,
κι ἄντρες πολλοὶ ἀπὸ χάλκινα κοντάρια λαβωμένοι,
νεκροὶ ποὺ εἴχανε τ' ἄρματα μὲ τὸ αἷμα τους βαμμένα
κι ἐδῶθε ἐκεῖθε ἀρίθμητοι γύρω στὸ λάκκο ἐρχόνταν,
μὲ ἀχὸ πολύ, καὶ μ' ἔπιανε χλωμὸς ἐμένα φόβος.
Τότε εἶπα στοὺς συντρόφους μου νὰ γδάρουν καὶ νὰ κάψουν
τ' ἀρνιὰ ποὺ τά 'χε ἀλύπητο μαχαίρι ἐκεῖ ριγμένα,
καὶ προσευκὲς νὰ κάμουνε στοὺς δυὸ θεούς, στὸν Ἅδη
τὸ φοβερό, καὶ στὴ σκληρὴ συνάμα Περσεφόνη·
κι ἐγώ, ἀπ' τὴ μέση σέρνοντας τὸ κοφτερὸ σπαθί μου,
τῶν πεθαμένων ἔδιωχνα τ' ἀδύναμα κεφάλια,
μακριὰ ἀπ' τὸ αἷμα, ὡς ν' ἀκουστῇ τοῦ Τειρεσία ὁ λόγος.
Πρώτη τοῦ Ἐλπήνορα ἡ ψυχὴ μᾶς ἦρθε, τοῦ συντρόφου,
τί ἀκόμα μὲς στὴ μαύρη γῆς δὲν ἤτανε θαμμένος,
ποὺ ἐμεῖς τὸ σῶμα ἀφήκαμε στῆς Κίρκης τὰ παλάτια,
ἄκλαυτο κι ἄθαφτο, γιατὶ μᾶς ἔβιαζε ἄλλος μόχτος.
Τὸν εἶδα, καὶ δακρύσανε τὰ μάτια μου ἀπ' τὸν πόνο
καὶ φώναξά τον, κι εἶπα του μὲ φτερωμένα λόγια·
«Ἐλπήνορα, πῶς ἔφτασες μὲς στὰ βαθιὰ σκοτάδια
πεζός, κι ἐμένα πρόκαμες, ποὺ μὲ καράβι ἐρχόμουν ;»
Εἶπα, καὶ βαριοστέναξε κι ἀπολογήθη ἐκεῖνος·
« Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσέα,
θεοῦ κατάρα, καὶ πιοτὸ περίσσιο μ' ἀφανίσαν·
ἀστόχησα, σὰν πλάγιασα στῆς Κίρκης τὰ παλάτια,

κι ἀντὶς ξανὰ ἀπ᾽ τὴν ἀψηλὴ νὰ κατεβῶ τὴ σκάλα,
ἐγὼ μπροστά μου ὁλόϊσα τράβηξα κι ἀπ᾽ τὴ στέγη
κάτου ἔπεσα, κι ὁ σβέρκος μου ἔσπασε ἀπ᾽ τὰ σφοντύλια,
κι ἀμέσως στοῦ Ἅδη τοὺς βυθοὺς κατέβηκε ἡ ψυχή μου.
Μὰ τώρα, στ᾽ ὄνομα ἐκεινῶν ποὺ ἀκόμα ἐδῶ δὲν ἦρθαν,
τῆς σύγκοιτης, καὶ τοῦ γονιοῦ ποὺ σ᾽ ἔθρεφε μικρούλη,
καὶ τοῦ Τηλέμαχου, ποὺ ἐκεῖ μονάχο τὸν ἀφῆκες,
γιατί ξέρω, γυρίζοντας ἀπ᾽ τοῦ Ἅδη τὰ λημέρια,
στῆς Αἴας πάλε τὸ νησὶ θ᾽ ἀράξῃς τὸ καράβι,
παρακαλῶ σε, ὦ βασιλιά, θυμήσου με σὰ φτάσῃς,
μὴ φύγῃς κι ἄκλαυτο, ἄθαφτο μ᾽ ἀφήσῃς ἐκεῖ πέρα,
καὶ γίνω αἰτία νὰ ὀργιστῇ κανένας θεὸς μαζί σου.
Μόν᾽ πάρε με καὶ κάψε με μαζὶ μὲ τ᾽ ἄρματά μου,
καὶ βάλε στὸν ἀφρόλευκο γιαλὸ κοντὰ μνημοῦρι,
νὰ μὲ πονοῦν τὸν ἄμοιρο κατόπι ὅσοι τὸ βλέπουν·
κάμε μου αὐτά, καὶ τὸ κουπὶ στὸ μνῆμα ἀπάνω στῆσε
τὸ ἴδιο ποὺ ζώντας ἔλαμνα μαζὶ μὲ τοὺς συντρόφους. »

Εἶπε, κι ἐγὼ τοῦ μίλησα κι ἀπολογήθηκά του·
«Ὅλα, ὅσα μοῦ ᾽πες, ἄμοιρε, σωστὰ θὰ σοῦ τὰ κάμω. »

Τέτοιες κουβέντες θλιβερὲς κάναμε ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου,
ἐγὼ ἀπ᾽ τὴ μιὰ τὴ σπάθα μου κρατώντας στὸ αἷμ᾽ ἀπάνω,
τὸ φάντασμα τοῦ Ἐλπήνορα λαλώντας ἀπ᾽ τὴν ἄλλη.

Κι ἦρθε σιμὰ τότε ἡ ψυχὴ τῆς πεθαμένης μάνας,
τοῦ ἀντρόψυχου τοῦ Αὐτόλυκου ἡ θυγατέρα Ἀντίκλεια,
ποὺ τὴν ἀφῆκα ζωντανὴ σὰ μίσευα στὴν Τροία.
Τὴν εἶδα ἐγὼ καὶ δάκρυσα, καὶ πόνεσε ἡ καρδιά μου·
ὡς τόσο δὲν τὴν ἄφηνα τὸ αἷμα νὰ ζυγώσῃ,
ὅσο πολὺ κι ἂν θλίβομουν, πρὶ μοῦ μιλήσῃ ὁ μάντης.

Καὶ τοῦ Θηβαίου ἦρθε σιμὰ ἡ ψυχὴ τοῦ Τειρεσία,
καὶ κράταε τὸ χρυσὸ ραβδί· μὲ γνώρισε, καὶ μοῦ ᾽πε·
« Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσέα,
τί ἀφῆκες, ὦ κακόμοιρε, τὸ φῶς τοῦ ἥλιου κι ἦρθες
νὰ δῇς νεκροὺς κι αὐτὸν ἐδῶ τὸν ἄχαρο τὸν κόσμο ;
Φεύγα ἀπ᾽ τὸ λάκκο, μέριασε τὸ κοφτερὸ σπαθί σου,
αἷμα νὰ πιῶ, καὶ νὰ σοῦ πῶ κατόπι τὴν ἀλήθεια. »

Εἶπε, κι ἐγὼ τραβήχτηκα, καὶ στὸ φηκάρι χώνω

τ' ἀργυροκάρφωτο σπαθί, κι αἷμα σὰν ἤπιε μαῦρο,
ὁ μέγας μάντης μίλησε κι αὐτὰ τὰ λόγια μοῦ 'πε
« Γλυκειὰ πατρίδα μελετᾷς, θεόλαμπρε Ὀδυσσέα,
ὅμως σὲ μάχεται ὁ θεός· θαρρῶ πὼς δὲν ξεφεύγεις
τὸν Κοσμοσειστή, ποὺ θυμὸ γιὰ σένα μέσα του ἔχει,
καὶ βράζει ἀπὸ τὴ μάνητα, που τύφλωσες τὸ γιό του.
Μὰ πάλε ὅσα κι ἂν πάθετε, θὰ φτάσετε ἂν θελήσῃς
νὰ βασταχτῇς, κι ἐσὺ κι αὐτοὶ οἱ σύντροφοί σου, ἅμα πᾶτε
στῆς Θρινακιᾶς τὸ νησὶ μὲ τὸ καλόφτιαστό σου
καράβι, πίσω ἀφήνοντας τὰ μενεξιὰ πελάγη·
θὰ βρῆτε ἐκεῖ νὰ βόσκουνε τὰ πρόβατα καὶ βόδια
τοῦ Ἥλιου, ποὺ ἀποπάνωθε βλέπει κι ἀκούει τὰ πάντα.
Αὐτὰ ἂν ἀφήσῃς ἄβλαβα, κι ἂν θὲς τὸ γυρισμό σου,
ὅσο πολλὰ κι ἂν πάθετε πάλε στὸ Θιάκι πᾶτε·
μὰ ἂν τὰ πειράξῃς, πρόσμενε ξολοθρεμὸ στὸ πλοῖο
καὶ στοὺς συντρόφους κι ἴδιος σου ἂ σωθῇς, θὰ κακοφτάσῃς
ἀργά, μὲ δίχως σύντροφο, καὶ μὲ καράβι ξένο.
Καὶ θά 'βρῃς μὲς στὸ σπίτι σου μεγάλα κακοπάθια·
ἄντρες ἀπόκοτους θὰ βρῇς νὰ καταλοῦν τὸ βιός σου,
μὲ δῶρα τ' ὥριο ταίρι σου νὰ πάρουν πολεμώντας.
Ὅμως γι' αὐτὰ θὰ γδικιωθῇς, σοῦ λέω ἐγώ, σὰ φτάσῃς·
κι ἀφοῦ μὲς στὰ παλάτια σου χαλάσῃς τοὺς μνηστῆρες,
μὲ ἀπάτη ἢ κι ὁλοφάνερα μὲ κοφτερὸ λεπίδι,
θὰ σύρῃς τότε παίρνοντας τὸ δυνατὸ κουπί σου,
νὰ πᾶς στὴ χώρα τῶν ἀντρῶν ποὺ θάλασσα δὲν ξέρουν,
καὶ ποὺ φαΐ δὲν συνηθοῦν νὰ τρῶνε ἁλατισμένο,
καὶ μήτε κοκκινόπλωρα καράβια αὐτοὶ γνωρίζουν,
μήτε τὰ δυνατὰ κουπιά, ποὺ 'ναι φτερὰ τῶν πλοίων.
Νά, καὶ σημάδι ξάστερο, ποὺ δὲ θὰ σοῦ ξεφύγῃ·
σὰν ἀνταμώσῃς ἄλλονε στὸ δρόμο ταξιδιώτη,
καὶ λέει δικράνι πὼς βαστᾷς στὸν ὥριο σου τὸν ὦμο,
τότες τὸ δυνατὸ κουπὶ μπῆξε στὴ γῆς, καὶ κάμε
καλόδεχτες θυσίες ἐκεῖ στὸ ρήγα Ποσειδώνα,
κριάρι, ταῦρο σφάζοντας, κι ἀγριόχοιρο βαρβάτο·
καὶ γύρνα στὴν πατρίδα σου ἑκατοβοδιὲς νὰ κάμῃς
ἱερὲς γιὰ τοὺς ἀθάνατους ποὺ ὁρίζουνε τὰ οὐράνια,

μὲ τὴ σειρὰ τοῦ καθενοῦ· κι ὁ θάνατος θὰ σοῦ ᾽ρθῃ
ὄξω ἀπὸ θάλασσα, ἀλαφρός, καὶ θὰ σὲ γλυκοπάρῃ
μὲς στὰ καλὰ γεράματα, ποὺ ὁλόγυρα οἱ λαοί σου
θὰ χαίρουνται καλοτυχιά. Σοῦ ᾽πα ὅλη τὴν ἀλήθεια. »
    Αὐτὰ εἶπε, κι ἐγὼ γύρισα κι ἀπολογήθηκά του·
«Ἔτσι θὰ τά ᾽χουνε οἱ θεοὶ κλωσμένα, ὦ Τειρεσία.
Μὰ πές μου τώρα ξάστερα κι αὐτό· τῆς πεθαμένης
μανούλας μου, νά, τὴν ψυχὴ ἐδῶ βλέπω καθισμένη
σιμὰ στὸ αἷμα ἀμίλητη, καὶ δὲ γυρνάει, τοῦ γιοῦ της
νὰ δῇ τὴν ὄψη ἀγνάντια της, καὶ νὰ τοῦ προσμιλήσῃ.
Πῶς ἄραγες θὰ μ᾽ ἔνιωθε πὼς εἶμαι τὸ παιδί της ; »
    Εἶπα, κι ὁ μάντης γύρισε κι ἀπολογήθη ἀμέσως·
« Εὔκολο πρᾶμα θὰ σοῦ πῶ, καὶ κράτα το στὸ νοῦ σου·
ὅποιον ἀπ᾽ τοὺς νεκροὺς νὰ ρθῇ σιμὰ στὸ αἷμα ἀφήσῃς,
αὐτὸς ἀλήθειες θὰ σοῦ πῇ· μὰ ὅποιονε ἐσὺ διώχνεις,
αὐτὸς τραβιέται μακριὰ καὶ ξαναφεύγει πίσω. »
    Σὰν εἶπε αὐτά, κι ὁρμήνεψε τὴ μοῖρα ὁ Τειρεσίας,
στὸν Ἅδη ξαναγύρισε· ὡς τόσο ἐγὼ στεκόμουν
ὡσότου ἡ μάνα ζύγωσε καὶ μαῦρο ρούφηξε αἷμα·
καὶ τότ᾽ εὐτὺς μὲ γνώρισε καὶ μοῦ ᾽κρενε θρηνώντας·
  « Πῶς ἦρθες, γιέ μου, ζωντανὸς στὰ μαῦρα αὐτὰ σκοτάδια ;
Δύσκολο γιὰ τοὺς ζωντανοὺς νὰ δοῦνε αὐτὰ ἐδῶ κάτω.
[Τρανοὶ στὴ μέση ποταμοὶ καὶ φοβερὰ ποτάμια·
καὶ πρῶτ᾽ ἀπ᾽ ὅλα ὁ Ὠκεανός, ποὺ νὰ διαβῇ κανένας
πεζὸς δὲ δύνεται, χωρὶς καλόφτιαστο καράβι.]
Τάχ᾽ ἀπ᾽ τὴν Τροία ξέπεσες ἐδῶ μὲ τοὺς συντρόφους,
πολὺ σάνε πλανήθηκες μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα,
κι ἀκόμα στὰ παλάτια σου τὸ ταίρι σου δὲν εἶδες ; »
    Αὐτὰ εἶπε, κι ἐγὼ μίλησα κι ἀπολογήθηκά της.
« Μάνα μου, ἀνάγκη μ᾽ ἔφερε στὸν Ἅδη νὰ ρωτήξω
τὴ μοῖρα μου ἀπ᾽ τὸ θεϊκὸ Θηβαῖο, τὸν Τειρεσία·
τί ἀκόμα ἐγὼ δὲν ἄγγιξα τῶν Ἀχαιῶν τὴ χώρα,
μηδὲ στὴ γῆς μου πάτησα, παρὰ ὅλο ἐρμοπλανιέμαι,
ἀφόντας μὲ τὸ θεϊκὸ Ἀγαμέμνονα εἶχα φύγει
γιὰ τὸ Ἴλιο τ᾽ ἀλογαρικο, τοὺς Τρῶες νὰ πολεμήσω.
Ὡς τόσο, πές μου ξάστερα καὶ ξήγησέ μου ἐτοῦτο·

πῶς σοῦ 'ρθε ὁ κορμοτεντωτής ὁ Χάρος καὶ σὲ πῆρε ;
νά 'ταν ἀρρώστια μακρινή, γιά ἡ Ἄρτεμη ἡ τοξεύτρα
μὲ τὶς ψιλὲς σαγίτες της ἦρθε νὰ σὲ σκοτώση ;
Πές μου καὶ γιὰ τὸν κύρη μου, καὶ γιὰ τὸ γιὸ ποὺ ἀφῆκα,
ἂν τὰ πρωτάτα μου κρατοῦν ἀκόμα αὐτοί, γιά κάποιος
ἄλλος τὰ πῆρε, καὶ θαρροῦν πὼς πιὰ δὲ θὰ γυρίσω.
Πές μου καὶ τῆς γυναίκας μου ποιά 'ναι ἡ βουλὴ κι ἡ γνώμη·
κάθεται πάντα μὲ τὸ γιὸ καὶ κυβερνάει τὸ σπίτι,
ἢ τάχα τὴν παντρεύτηκε 'Αχαιὸς ἀπ' τοὺς προυχόντους ; »
Καὶ τότε ἡ κερὰ μάνα μου μοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Μ' ἀπομονὴ περίσσια αὐτὴ στοὺς πύργους μέσα κλειέται,
καὶ μαῦρες μέρες καὶ νυχτιὲς περνάει καὶ χύνει δάκρυα.
Καὶ μήτε τὰ πρωτάτα σου κανεὶς δὲν πῆρε ἀκόμα,
παρὰ ἥσυχα ὁ Τηλέμαχος φυλάει τ' ἀρχοντικά σου,
καὶ πάντα τόνε προσκαλοῦν στὰ μοιραστὰ τραπέζια,
σὰν ποὺ ταιριάζει σὲ κριτή· κι ὁ γέρος σου ὁ πατέρας
μένει καὶ ζῆ στὴν ἐξοχή, καὶ δὲν πατάει ποτές του
στὴ χώρα, μήτε χαίρεται κλινάρια μὲ στρωσίδια,
καὶ μὲ λαμπρὰ παπλώματα, μόν' πέφτει τὸ χειμώνα
στὸ σπίτι μὲ τοὺς δούλους του πὰς στῆς γωνιᾶς τὴ στάχτη,
κι ἔχει μὲ ροῦχα ταπεινὰ ντυμένο τὸ κορμί του·
τὸ θέρος καὶ τὸ καρπερὸ χινόπωρο σὰν ἔρθη,
πηγαίνει τὸν ἀνήφορο στ' ἀμπελοχώραφό του,
κι ἔχει παντοῦ κρεβάτι του τὰ σκόρπια φύλλα χάμου.
Κοίτετ' ἐκεῖ καὶ χολοσκάει κι ὁ πόνος του πληθαίνει
ποθώντας σε, καὶ γερατειὰ κακὰ τὸν βασανίζουν.
Ἔτσι ἀφανίστηκα κι ἐγώ, κι ἦρθε μὲ πῆρε ὁ Χάρος·
μήτε ἡ τοξεύτρα ἡ Ἄρτεμη πὄχει ἄσφαλτο τὸ μάτι,
μὲ τὶς ψιλὲς σαγίτες της δὲν ἦρθε νὰ μὲ κρούση,
καὶ μήτε ἀρρώστια φοβερὴ καμιὰ δὲ μοῦ εἶχε πέσει,
νὰ μοῦ μαράνη τὸ κορμὶ καὶ πάρη τὴν ψυχή μου·
μόν' ὁ καημός σου κι ἡ ἔννοια σου, μὰ κι ἡ καλή σου ἡ γνώμη
μοῦ σβῆσαν τὴ γλυκειὰ ζωή, πανάκριβε 'Οδυσσέα. »
Αὐτά εἶπε, κι ἐγὼ τό 'θελα κι ἀνάδευα στὸ νοῦ μου
νὰ τὴν ἀδράξω τὴν ψυχὴ τῆς πεθαμένης μάνας.
Τρεῖς φορὲς χύθηκα μὲ ὁρμὴ ν' ἀδράξω την ποθώντας,

καὶ τρεῖς φορὲς μὲ ξέφυγε σὰν ὄνειρο, σὰν ἴσκιος·
καὶ μὲς στὰ σπλάχνα μου ἔκανε πιὸ κοφτερὸ τὸν πόνο.
Φώναξα τότες κι εἶπα της μὲ φτερωμένα λόγια·
« Μάνα, γιατὶ δὲ στέκεσαι ποὺ θέλω νὰ σ' ἀδράξω,
νὰ κρατηθοῦμε ἀγκαλιαστὰ μέσα στὸν Ἅδη οἱ δυό μας
νὰ βροῦμε κἂν παρηγοριὰ στὸ κρύο τὸ μοιρολόγι ;
Γιά τάχα νά 'σαι φάντασμα ποὺ ἡ θεία ἡ Περσεφόνη,
μοῦ 'στειλε, ἀκόμα πιὸ πικρὰ γιὰ νὰ βαριοστενάζω ; »
Εἶπα, κι ἡ μάνα μου ἡ καλὴ μοῦ ἀπολογήθη ἀμέσως·
« Ἀλλοίς, παιδί μου, ποὺ ἄτυχος τόσο δὲ βρέθηκε ἄλλος·
ὄχι, τοῦ Δία δὲ σὲ γελάει ἡ κόρη ἡ Περσεφόνη,
μόν' εἶναι τέτοια τοῦ θνητοῦ σὰν ἀποθάνη ἡ μοῖρα·
τὶ οἱ σάρκες καὶ τὰ κόκκαλα νευρόδετα δὲ μένουν,
μόν' τ' ἀφανίζει τῆς φωτιᾶς ἡ λυσσασμένη φλόγα,
ἅμα ἀπὸ τ' ἄσπρα κόκκαλα ἡ πνοή μας φύγη πρῶτα
κι ἀνοίξη τὰ φτερὰ καὶ πάη σὰν ὄνειρο ἡ ψυχή μας.
Μὰ τρέξε πάλε πρὸς τὸ φῶς, καὶ μάθε τα ὅλα τοῦτα
νὰ τὰ δηγέσαι ἀργότερα κι ἐσὺ τῆς σύγκοιτής σου. »
Ἐμεῖς ἔτσι μιλούσαμε καὶ νά, ἦρθαν οἱ γυναῖκες
ποὺ ἡ Περσεφόνη ἡ θεϊκιὰ τὶς εἶχε ἐκεῖ σταλμένες,
ὅλες μεγάλων σύγκοιτες λεβέντηδων καὶ κόρες.
Γύρω καθὼς μαζεύουνταν αὐτὲς στὸ μαῦρο τὸ αἷμα,
πῶς νὰ ρωτήξω καθεμιὰ στὸ νοῦ μου ἀναγυρνοῦσα.
Κι αὐτὸς ὁ τρόπος πιὸ σωστὸς στὸ λογισμό μου φάνη·
τραβώντας τὸ μακρὺ σπαθὶ ἀπ' τὸ χοντρὸ μερί μου,
ὅλες μαζὶ δὲν ἄφηνα τὸ αἷμα νὰ πιοῦν τὸ μαῦρο.
Κι αὐτὲς ἀράδα ἐρχόντουσαν, καὶ καθεμιὰ μοῦ ξήγα
τὸ γένος καὶ τὰ φύτρα της καθὼς τὴν ἐρωτοῦσα.
Καὶ πρώτη ἐκεῖ 'δα τὴν Τυρὼ τὴν καλογεννημένη,
ποὺ ἔλεγε γόνος τοῦ λαμπροῦ πὼς ἦταν Σαλμωνέα,
καὶ πὼς τὴν εἶχε ταίρι του τοῦ Αἰόλου ὁ γιὸς Κρηθέας·
Τον Ἐνιπέα ἀγάπησε τὸν ποταμὸ τὸ θεῖο,
ποὺ ἦταν ἀπ' ὅλους πιὸ ὄμορφος τοὺς ποταμοὺς τοῦ κόσμου,
καὶ στοὺς πανώριους ὄχτους του συνήθαε νὰ πλανιέται.
Μ' ἐκεῖνον μοιάζοντας τῆς γῆς ὁ σαλευτὴς καὶ ζώστης,
σιμά της στοῦ ἀφροκύλιστου του ποταμοῦ τὸ στόμα

πλάγιασε· κύμα σκοτεινό τούς έζωσε σάν όρος
γερτό, νά κρύψη τό θεό καί τή θνητή γυναίκα.
Έκεί ό θεός τής έλυσε τής παρθενιάς τή ζώνη,
τήν κοίμισε, καί τού έρωτα σάν τέλεσε τό έργο,
τό χέρι της γλυκόσφιξε, καί φώναξέ την κι είπε·
« Χαίρου πού έγώ σ' άγκάλιασα· κι άμα γυρίση ό χρόνος,
θα 'χης πανόμορφα παιδιά, τί τών θεών ή άγάπη
δέν πάει του κάκου· νοιάζου τα καί μοσκανάθρεφέ τα.
Πήγαινε τώρα σύχαζε, καί μήν τό ξεστομίσης·
μά ό Ποσειδώνας, ξέρε το, έγώ 'μαι ό κοσμοσείστης. »
Αυτά είπε, καί στήν θάλασσα βουτάει τήν κυματούσα.
Κι έκείνη γέννησε τούς δυό, Πελία καί Νηλέα,
πού ήρωες βγήκανε πιστοί τού Δία τού μεγάλου·
στήν Ίωλκό βασίλεψεν ό θεόπλουτος Πελίας,
στήν Πύλο τήν άμμουδερή ό ήρωας ό Νηλέας.
Κι άκόμα ή ρήγισσα Τυρώ γέννησε τού Κρηθέα,
τόν Αίσονα, τόν άμαξά Άμυθάονα, τό Φέρη.
Είδα κατόπι τού Άσωπού τήν κόρη, τήν Άντιόπη·
κι αύτή στού Διός τήν άγκαλιά καυκιόταν πώς κοιμήθη,
καί δυό παιδιά γεννήθηκαν, ό Άμφίονας κι ό Ζήθος·
τή Θήβα τήν έφτάπορτη πρωτόχτισαν έκείνοι,
καί τήν πυργώσαν, τί άπυργοι δέ δύνονταν νά ζήσουν
στή Θήβα τήν άπλόχωρη, κι άς ήταν άντρειωμένοι.
Είδα καί τού Άμφιτρύωνα τό ταίρι, τήν Άλκμήνη,
πού ό Δίας τήν άγκάλιασε, καί γέννησε μαζί του
τό λιονταρόψυχο Ήρακλή, τής λεβεντιάς τόν πύργο·
καί τή Μεγάρα, τού τρανού τού Κρέοντα θυγατέρα,
πού τού Άμφιτρύωνα τού γιού τού άδάμαστου ήταν ταίρι.
Τή μάνα είδα τού Οιδίποδα, τήν όμορφη Έπικάστη,
πού άνήξερη έκαμε φριχτή παρανομιά, καί δέχτη
τό γιό της άντρα, πού έσφαξε τόν κύρη καί τήν πήρε,
κι οί άθάνατοι φανέρωσαν τήν άνομιά στόν κόσμο.
Αυτός στή Θήβα τή γλυκειά βασανισμένος ρήγας
τών Καδμιτών κυβέρνησε άπό θεών κατάρα·
μά έκείνη στού Άδη τού άσπλαχνου κατέβηκε τά βάθια·
τί στόν καημό της μέ θηλειά κρεμάστηκε άπ' τή στέγη

τὴν ἀψηλή, κι ἀμέτρητα τοῦ ἀφῆκε πίσω πάθια,
πάρα πολλά, ὅσα φέρνουνε τῆς μάνας οἱ κατάρες.
Τὴ Χλώρη εἶδα τὴν ὄμορφη ποὺ ἕναν καιρὸ ὁ Νηλέας
τὴν πῆρε γιὰ τὰ κάλλη της μ' ἀρίφνητά του δῶρα,
κόρη στερνὴ τοῦ Ἀμφίονα, τοῦ γιοῦ τοῦ Ἰάσου, ποὺ ἦταν
τοῦ Ὀρχομενοῦ τῶν Μινυῶν ρήγας· κι αὐτὴ στὴν Πύλο
βασίλευε, καὶ γέννησε λαμπρὰ παιδιά, τὸ Χρόμιο,
τὸν ἄξιο Περικλύμενο, τὸ Νέστορα, καὶ κόρη
τὴν λεβεντόκαρδη Πηρώ, τοῦ κόσμου τὸ καμάρι,
ποὺ νύφη τὴ ζητούσανε παντοῦθε, μὰ ὁ Νηλέας
μόνε ἐκεινοῦ τὴν ἔδινε ποὺ θά 'φερνε στὴν Πύλο
τοῦ Ἰφίκλου τὰ λοξόποδα καὶ κουτελάτα βόδια
ἀπ' τὴ Φυλάκη, τ' ἀγριωπά· καὶ θεῖος μάντης τότες
νὰ τοῦ τὰ φέρη βάλθηκε, μὰ ὀργὴ θεοῦ τοῦ πέφτει,
καὶ μὲ δεσμὰ τὸν ἔζωσαν βοδοβοσκοὶ στοὺς κάμπους.
Μὰ οἱ μῆνες σάνε διάβηκαν κι οἱ μέρες σὰν τελειῶσαν,
κι ἔκλεινε ὁ χρόνος, κι ἔσωναν τὸν κύκλο τους οἱ ὧρες,
τότε ὁ ἀντρεῖος ὁ Ἴφικλος ξεδέσμεψε τὸ μάντη,
τὴ μοῖρα σὰν προφήτεψε, κατὰ τοῦ Δία τὸ θέλει.
Τὴ Λήδα ἀγνάντεψα ὕστερα, τὸ ταίρι τοῦ Τυνδάρου,
ποὺ γέννησε δυὸ ἀντρόψυχα παιδιά, τὸν Κάστορα ἕναν
τὸν ἀλογάρη, κι ἄλλονε τὸ μέγα Πολυδεύκη,
τὸ γροθομάχο· ζωντανοὺς ἡ γῆς ἡ ψυχοδότρα
τοὺς ἔχει, καὶ τοὺς τίμησε στὸν κάτω κόσμο ὁ Δίας·
μιὰ μέρα ζωντανεύουνε, καὶ μιά 'ναι πεθαμένοι,
καθένας μὲ τὴ μέρα του, καὶ σὰν θεοὶ τιμιοῦνται.
Καὶ εἶδα τὴν Ἰφιμέδεια, γυναίκα τοῦ Ἀλωέα,
ποὺ ἔλεγε πὼς μὲ τὸ θεὸ κοιμήθη Ποσειδώνα,
καὶ δυὸ τοῦ γέννησε παιδιά, μὰ ζωὴ πολλὴ δὲν εἶχαν·
τὸν Ὦτο τὸν ἰσόθεο, καὶ τὸ λαμπρὸ Ἐφιάλτη,
ποὺ ἀπ' ὅσους ἡ γῆς ἔθρεψε πιὸ ἀψηλόκορμοί 'ταν,
κι ποὺ μονάχα ὁ Ὠρίωνας στὰ κάλλη τοὺς περνοῦσε·
ἐννιὰ χρονῶν ἦταν παιδιά, κι ἐννιὰ εἶχαν πῆχες πλάτος,
κι ἀνέβαινε τὸ μπόγι τους ὀργυιὲς ἐννιὰ τοῦ ὕψου·
καὶ τοὺς ἀθάνατους αὐτοὶ φοβέριξαν πὼς θά 'ρθουν
νὰ φέρουνε στὸν Ὄλυμπο πολέμου ἀχὸ κι ἀντάρα.

Τὴν Ὄσσα πὰς στὸν Ὄλυμπο πασκίζανε νὰ στήσουν,
τὸ Πήλιο μὲ τ' ἀνεμιστὰ κλωνιὰ στὴν Ὄσσα ἀπάνω,
ν' ἀνέβουνε τὸν οὐρανό. Κι ἂ ζούσανε νὰ φτάσουν
στὰ χρόνια τῆς παλληκαριᾶς, θὰ κάναν τὸ σκοπό τους·
μὰ ὁ γιὸς τοῦ Δία καὶ τῆς Λητῶς τῆς ὀμορφομαλλούσας
τοὺς χάλασε πρὶ βγάλουνε σγουρὰ στὰ μάγουλά τους,
καὶ πρὶν τὸ χνούδι τ' ἀνθερὸ τοὺς σκιώση τὸ πηγούνι.
Τὴ Φαίδρα εἶδα, τὴν Πρόκριδα, τὴν ὄμορφη Ἀριάδνη,
κόρη τοῦ Μίνωα τοῦ φριχτοῦ, ποὺ ἕναν καιρὸ ὁ Θησέας
ἀπὸ τὴν Κρήτη στὴν ἱερὴ τὴν πῆρε Ἀθήνα, δίχως
νὰ τὴ χαρῆ· τὶ ἡ Ἄρτεμη τὴ σκότωσε στῆς Δίας
τ' ἀκρόγιαλα, τὴ μαρτυριὰ τοῦ Διόνυσου ἀγρικώντας.
Τὴ Μαίρα, τὴν Κλυμένη ἐκεῖ, καὶ τὴ φριχτὴ Ἐριφύλη,
ποὺ πρόδωσε τὸν ἄντρα της γι' ἀτίμητο χρυσάφι,
εἶδα κατόπι στὴ σειρά. Μὰ ποιὰ νὰ ὀνοματίσω
ἀπ' ὅσες εἶδα σύγκοιτες καὶ κόρες τῶν ἡρώων·
ἡ νύχτα ὅλη δὲ θά 'σωνε· κι εἶναι ὥρα νὰ πλαγιάσω,
ἢ μὲ τοὺς φίλους στὸ γοργὸ καράβι, ἢ ἐδῶ πέρα·
κι οἱ θεοὶ κι ἐσεῖς πιὰ νοιάζεστε γιὰ τὸ προβόδωμά μου. »
Αὐτά εἶπε, κι ὅλοι σύχαζαν καὶ σώπαιναν τριγύρω,
δεμένοι ἀπὸ τὸ μάγιο του μὲς στὸ ἰσκερὸ παλάτι.
Τότες τὸ λόγο ἀρχίνησε ἡ Ἀρήτη ἡ λευκοχέρα·
« Φαίακες, πῶς σᾶς φαίνεται τοῦ ἀνθρώπου, ἀλήθεια, ἐτούτου
ἡ χάρη κι ἡ κορμοστασιά, κι ὁ ἴσιος νοῦς του μέσα ;
Δικός μου ὁ ξένος, μὰ κι ἐσᾶς τούτη ἡ τιμὴ στολίζει.
Νὰ φύγη μὴν τὸν βιάζετε, καὶ μὴν τοῦ λυπηθῆτε
τὰ δῶρα ποὺ ἔχει ἀνάγκη αὐτὸς μεγάλη· γιατὶ κι ἄλλα
βρίσκονται στὰ παλάτια σας, χάρη στοὺς θεούς, περίσσια. »
Σὲ τοῦτα ὁ γέρος ἥρωας ὁ Ἐχένηος εἶπε τότες,
αὐτὸς ποὺ μὲς στοὺς Φαίακες στὰ χρόνια ἦταν ὁ πρῶτος·
«Ὦ φίλοι μου, ὅσα ἡ φρόνιμη βασίλισσα μᾶς εἶπε
ἀκοῦτε τα· στὴ γνώμη μας ἐνάντια αὐτὰ δὲν εἶναι.
Ἀπ' τὸν Ἀλκίνο κρέμεται πράξη καὶ λόγος τώρα. »
Κι ὁ Ἀλκίνος τότε ὁ βασιλιὰς τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε·
« Θὰ γίνη ὁ λόγος σου ὅσο ζῶ ἐγὼ καὶ βασιλεύω
στὴ χώρα τῶν Φαιάκωνε ποὺ τὰ κουπιὰ ἀγαπᾶνε.

Μὰ ἂς κάνῃ ὁ ξένος πομονή, ὅσο ἂν ποθῇ πατρίδα,
ὡς αὔριο, ποὺ τὰ δῶρα του θὰ τά 'χω συναγμένα.
κι ὅσο γιὰ τὸ προβόδωμα, θὰ τὸ νοιαστοῦνε οἱ ἄντρες
ὅλοι, κι ἐγὼ μαζὶ ποὺ ἐδῶ τὸν τόπο ἐξουσιάζω. »
Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε
« Ἀλκίνο, ἀφέντη δοξαστέ, καὶ τῶ λαῶν καμάρι,
καὶ χρόνο ἀνίσως γύρευες ἐδῶ νὰ μείνω ἀκόμα,
και πλούσια δῶρα ἂν δίνοντας μὲ στέλνατε κατόπι
ἄλλο κι ἐγὼ δὲ θά 'θελα, τί γιὰ καλό μου θά 'ταν
νὰ φτάσω στὴν πατρίδα μου μὲ πιὸ γεμάτα χέρια·
πιὸ σεβαστὸς κι ἀγαπητὸς ἀλήθεια θὰ γινόμουν
σ' ἐκείνους που θὰ μ' ἔβλεπαν στὸ Θιάκι νὰ γυρίζω. »
Κι ὁ Ἀλκίνος πάλι γύρισε καὶ μίλησέ του κι εἶπε·
« Στὰ μάτια μας δὲ φαίνεσαι πλάνος ἐσύ, Ὀδυσσέα,
και δολοπλόκος σαν πολλοὺς ποὺ ἡ γῆς ἡ μαυρη θρέφει,
σκόρπιους παντοῦ, ποὺ ψέματα πλάθουν, και δὲν τὰ νιώθεις.
Ἐσένα ὁ λόγος σου ὄμορφος καὶ ξάστερος ὁ νοῦς σου,
καὶ σὰν τραγουδιστὴς ἐσὺ δηγήθηκες μὲ τέχνη
τῶν Ἀργιτῶν τὰ βάσανα μαζὶ μὲ τὰ δικά σου.
Μὰ πές μου τώρα ἀληθινὰ και ξήγησέ μου ἐτοῦτο
ἀπ' τοὺς ἰσόθεους φίλους σου ποιοὺς εἶδες ποὺ ἦρθαν τότες
μαζί σου στὸ Ἴλιο κι ὕστερα τοὺς πῆρε ὁ μαῦρος Χάρος ;
Ἡ νύχτα τώρα ἀτέλειωτη, δὲν ἦρθε ἡ ὥρα τοῦ ὕπνου
ἀκόμα, μόν' δηγήσου μας τὰ θαμαστά σου τὰ ἔργα.
Ὡς τὰ γλυκοχαράματα θὰ στέκομουν ν' ἀκούσω,
ἂν ἔστεργες τὰ πάθια σου νὰ πῇς μὲς στὸ παλάτι. »
Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Ἀλκίνο, βασιλιὰ τρανὲ καὶ τῶ λαῶν καμάρι,
στὴν ὥρα της κι ἡ συντυχιά, στὴν ὥρα του κι ὁ ὕπνος·
μὰ κι ἄλλα ἂν ἔχῃς ὄρεξη ν' ἀκούσῃς, δὲ σοῦ ἀρνιοῦμαι
νὰ δηγηθῶ τα πιὸ φριχτὰ παθήματα τῶν φίλων
ποὺ ἀργότερα χαθήκανε ξεφύγανε τὸ Χάρο
στοὺς ἄγριους τῶν Τρωαδιτῶν πολέμους, μα κατοπι
στὸ γυρισμὸ τοὺς ἔσβησε ἡ βουλὴ κακῆς γυναίκας.
Ἐδῶ κι ἐκεῖ ἅμα σκόρπισε ἡ σεβάσμια Περσεφόνη
τῶ γυναικῶνε τις ψυχές, μοῦ ζύγωσεν ἀγνάντια

κι ἦρθε τοῦ Ἀγαμέμνονα ἡ ψυχή, τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀτρέα,
βαρυθλιμμένη, γύρω του κι οἱ ἄλλοι ὅσοι μαζί του
βρήκανε θάνατο θλιβερὸ στοῦ Αἴγιστου τὸ παλάτι.
Κι αὐτὸς ἀμέσως μὲ γνώρισε τὸ μαῦρο αἷμα σὰν ἤπιε,
κι ἔχυνε βρύση δάκρυα, κι ἄρχισε μοιρολογοῦσε,
τὰ δυό του χέρια ἁπλώνοντας, μὲ πόθο νὰ μὲ φτάσει·
μὰ νεῦρο πιὰ καὶ ὑπόσταση καμιὰ δὲν εἶχε τώρα,
σὰν ποὺ εἶχε ἐκεῖνος μιὰ φορὰ στὰ λυγερά του μέλη.
Τὸν εἶδα ἐγώ, κι ἐδάκρυσα, καὶ πόνεσε ἡ καρδιά μου,
καὶ φώναξά του, κι εἶπα του μὲ φτερωμένα λόγια·
«Γιὲ τ᾽ Ἀτρέα, γιὲ Ἀγαμέμνονα, καὶ δοξασμένε ρήγα,
ποιά μοίρα τοῦ παντοκοίμου σὲ βάρεσε θανάτου;
Τάχα στὰ πλοῖα σὲ ρήμαξε ὁ θεὸς ὁ Ποσειδώνας,
κακιὰ φουρτούνα στέλνοντας μ᾽ ἀνάποδους ἀνέμους;
ἢ στὴ στεριὰ σὲ χάλασαν ὀχτροὶ σάνε ζητοῦσες
βόδια νὰ σύρῃς καὶ καλὸ μαλλὶ νὰ κόψῃς πρόβειο,
ἢ χώρα σὰν πολέμαγες νὰ πάρῃς μὲ τὶς σκλάβες;»
Εἶπα, κι ἀμέσως γύρισε κι ἀπολογήθη ἐκεῖνος·
«Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσέα,
μήτε στὰ πλοῖα μὲ ρήμαξε ὁ θεὸς ὁ Ποσειδώνας,
κακιὰ φουρτούνα στέλνοντας μ᾽ ἀνάποδους ἀνέμους,
μήτε στὴ γῆς μὲ χάλασαν ὀχτροί· παρὰ τὴ μοίρα
τοῦ Χάρου μοῦ ᾽φερε ὁ Αἴγιστος μὲ τὴν καταραμένη
γυναίκα μου, καὶ μ᾽ ἔκαψε· μὲ κάλεσε σὲ δεῖπνο,
καὶ μ᾽ ἔσφαξε ὅπως σφάζουνε μὲς στὸ παχνὶ τὸ βόδι.
Σὲ τέτοιο τέλος μ᾽ ἔφερε φριχτό, κι ὁλόγυρά μου
σφάζονταν κι οἱ συντρόφοι μου σὰν κάπροι ἀσπροδοντάτοι,
σὲ ἀνθρώπου πλούσιου καὶ τρανοῦ, ποὺ σφάζουνται γιὰ γάμο,
ἢ γιὰ φαγὶ συντροφικό, ἢ ἀρχοντικὸ τραπέζι.
Εἶδες στὸν κόσμο ἀρίθμητοι νεκροὶ νὰ πέφτουν ἄντρες
μονομαχώντας ἢ σμιχτὰ στῆς μάχης τὴν ἀντάρα·
μὰ θὰ θλιβόσουν πιὸ πικρὰ νὰ τά ᾽βλεπες ἐκεῖνα,
στὸν πύργο σὰν κοιτόμασταν τριγύρω στὸ κροντήρι
καὶ στὰ τραπέζια τὰ λαμπρά, μὲ λίμνη τὸ αἷμα χάμου.
Καὶ τῆς Κασσάντρας τὴ φωνή, τῆς κόρης τοῦ Πριάμου,
φριχτὴ ἄκουσα· τὴ σκότωνε ἡ πλανεύτρα ἡ Κλυταιμνήστρα

κοντά μου· κι ἐγὼ σήκωσα τὰ χέρια, ξεψυχώντας
μὲ τὸ σπαθὶ στὰ σπλάχνα μου, κι ἔπεσα πάλε χάμου.
Καὶ μ' ἄφησε ἡ ξαδιάντροπη στὸν Ἅδη νὰ πάω, δίχως
νὰ πιάσῃ κἂν τὰ μάτια μου, τὸ στόμα μου νὰ κλείσῃ.
Ἄλλο φριχτότερο καὶ πιὸ σιχαμερὸ δὲν εἶναι
ἀπὸ γυναίκα ποὺ ἔργατα κακὰ στὸ νοῦ της βάζει·
τέτοια κι αὐτὴ σοφίστηκε, καὶ γένηκε τοῦ ἀντρός της
φόνισσα καὶ θαρροῦσα ἐγὼ ποὺ μιὰς ἐκεῖ γυρίσω,
θὰ μὲ δεχτοῦν χαρούμενα καὶ τὰ παιδιὰ κι οἱ δοῦλοι·
μὰ αὐτὴ ἡ σοφὴ στὶς πονηριές, ντροπιάστηκε κι ἀτή της
κι ὅλες τὶς ἄλλες ντρόπιασε γυναῖκες, ὡς ἀκόμα
κι ὅσες καλόγνωμες στὴ γῆς κατόπι θὰ φανοῦνε.»
Καὶ τότες ἐγὼ γύρισα καὶ τοῦ εἶπα· «Ἀλλοίς, καὶ πόσο
σκληρὰ ὁ Δίας ὁ βροντηχτὴς κατάτρεξε ἀπαρχῆθες
τοῦ Ἀτρέα τὸ γόνο, κι ἀφορμὴ τὸ θέλημα γυναίκας·
γιὰ τὴν Ἑλένη μύριοι μας χαθήκαμε, κι ἐσένα
παγίδες, ποὺ ἔλειπες μακριά, σοῦ ἔστηνε ἡ Κλυταιμνήστρα.»
Εἶπα, κι ἐκεῖνος γύρισε κι αὐτὸς μοῦ ἀπολογήθη·
«Λοιπόν, ποτές σου μαλακὸς μὴν εἶσαι στὴ γυναίκα·
κι ὅλα ποὺ ξέρεις μὴν τῆς λές, παρὰ μονάχα μέρος,
καὶ τ' ἄλλα κράτα της κρυφά. Μὰ ὡς τόσο ἐσύ, Ὀδυσσέα,
ἀπ' τὴ γυναίκα σου κακὸ νὰ πάθῃς μὴ φοβᾶσαι·
γιατ' εἶναι ἐκείνη γνωστικιά, κι ἔχει μεγάλες χάρες,
ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη, τοῦ Ἰκάριου ἡ θυγατέρα.
Νιόνυφη, ἀλήθεια, τότε ἐμεῖς τὴν εἴχαμε ἀφησμένη,
ποὺ βγήκαμε στὸν πόλεμο, κι εἶχε μωρὸ στὴ ρώγα.
Τώρα κι αὐτὸς θὰ κάθεται μαζὶ μὲ τοὺς μεγάλους·
καλότυχος, ποὺ σὰν ἐρθῇ θὰ τόνε δῇ ὁ γονιός του,
κι αὐτὸς θὰ σφίξῃ τὸ γονιὸ θερμὰ στὴν ἀγκαλιά του.
Ἐμένα ὡς καὶ τὸ γιόκα μου δὲν ἄφησε ἡ δική μου
νὰ τὸν χαροῦν τὰ μάτια μου, μόν' ἔσβησέ με πρῶτα.
Ἄλλο ἐγὼ τώρα θὰ σοῦ πῶ, καὶ κράτα το στὸ νοῦ σου·
κρυφά, κι ὄχι ὁλοφάνερα στὴ φίλη σου πατρίδα
ν' ἀράξῃς, γιατί χάθηκε πιὰ ἡ πίστη ἀπ' τὶς γυναῖκες.
Μὰ τώρα πές μου ξάστερα καὶ ξήγα μου κι ἐτοῦτο·
ἂν τάχα ἀκοῦτε ζωντανὸς πὼς εἶναι ἀκόμη ὁ γιός μου.

ἢ στον Ὀρχομενό, ἢ μπορεῖ στὴν ἀμμουδάτη Πύλο,
ἢ καὶ στὴ Σπάρτη τὴν πλατειά, κοντὰ στοῦ Μενελάου,
τι ἀκόμα δὲν τὸν εἶδε ἡ γῆς νεκρὸ τὸν ὥριο Ὀρέστη. »

Αὐτὰ εἶπε κι ἐγὼ γύρισα κι ἀπολογήθηκά του·
« Τοῦ Ἀτρέα γιέ, τί μὲ ρωτᾷς; δὲν ξέρω ἂ ζῇ ὁ Ὀρέστης,
ἢ ἂν πέθανε, κι εἶναι κακὸ τ' ἀνώφελα νὰ λέμε. »

Μὲ τέτοια λόγια θλιβερὰ μιλούσαμ' ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου,
βαριοκαρδοι, καὶ χύναμε τὰ δάκρυα ποτάμι.
Κι τότε πρόβαλε ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀχιλλέα μπροστά μου,
κι ὁ Πατρόκλος κι ὁ δοξαστὸς Ἀρχίλοχος μαζί του,
κι ὁ Αἴαντας, ποὺ στὸ κορμὶ ἦταν πρῶτος καὶ στὴν ὄψη
ἀπὸ τοὺς ἄλλους Δαναούς, ἐξὸν τὸν Ἀχιλλέα.
Καὶ τοῦ γοργόποδου ἡ ψυχὴ γιοῦ τοῦ Πηλέα ποὺ μ' εἶδε,
μὲ γνώρισε, καὶ κλαίγοντας αὐτὰ τὰ λόγια μοῦ εἶπε·

« Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσέα,
τί κάμωμα πιὸ φοβερὸ θὰ σοφιστῇς ἀκόμα;
Πῶς κότησες νὰ κατεβῇς στὸν Ἅδη ποὺ φωλιάζουν
κούφιοι νεκροί, φαντάσματα θνητῶν ἀποσταμένων; »

Αὐτὰ εἶπε, κι ἐγὼ γύρισα κι ἀπολογήθηκά του·
«Ὦ πρῶτε μὲς στοὺς Ἀχαιούς, γιὲ τοῦ Πηλέα, Ἀχιλλέα,
τὸν Τειρεσία ἦρθα νὰ βρῶ, τὴ γνώμη του ν' ἀκούσω,
πῶς πίσω στὸ πετρόσπαρτο τὸ Θιάκι θὰ γυρίσω·
τι ἀκόμα γῆς Ἀχαϊκὴ δὲ σίμωσα, καὶ μήτε
χῶμα πατρίδας πάτησα, μόνε ὅλο τυραννιέμαι.
Μὰ σὰν κι ἐσὲ μακαριστός, ὦ Ἀχιλλέα, δὲ βγῆκε
στὰ περασμένα ἄλλος κανείς, μήτε θὰ βγῇ κατόπι·
γιατὶ σὰ θεὸ καὶ ζωντανὸ οἱ Ἀργῖτες σὲ τιμοῦσαν,
καὶ τώρα μέγας καὶ τρανὸς στοὺς πεθαμένους εἶσαι·
γιὰ δαῦτο πῶς ἀπέθανες μὴ θλίβεσαι, Ἀχιλλέα. »

Κι αὐτὸς μοῦ ἀπολογήθηκε· « Περίλαμπρε Ὀδυσσέα,
τὸ θάνατο μὴ μοῦ ζητᾷς μὲ λόγια νὰ γλυκάνῃς.
Κάλλιο στὴ γῆς νὰ βρίσκομουν, κι ἂς δούλευα σὲ ἀνθρώπου
μικροῦ, μὲ δίχως βιὸς πολύ, παρὰ στὸν Ἅδη νὰ εἶμαι,
καὶ βασιλέας νὰ λέγουμαι τῶν πεθαμένων ὅλων.
Ὡς τόσο γιὰ τὸν ἄξιο μου τὸ γιὸ δυὸ λόγια πές μου,
ἂ βγῆκε αὐτὸς στὸν πόλεμο πρῶτος γιὰ νά 'ναι, ἢ ὄχι.

Καὶ δῶσ' μου τοῦ ἀψεγάδιαστου Πηλέα μαντάτα, ἂν ἔχῃς·
ἀκόμα τάχα τὸν τιμάει ὁ λαὸς τῶν Μυρμιδόνων,
ἢ καταφρόνια γίνηκε τῆς Φτίας καὶ τῆς Ἑλλάδας,
τώρα ποὺ γεροντόδαρα τὰ γερατειὰ τὸν πιάσαν;
Γιατὶ πιὰ δὲν τοῦ εἶμαι ἐγὼ βοηθὸς μέσα στὸ φῶς τοῦ ἥλιου,
τέτοιος σὰν ποὺ ἤμουν μιὰ φορὰ στὴ διάπλατη Τρωάδα,
ποὺ ἔκοβα πλῆθος λεβεντιὰ βοηθώντας τοὺς Ἀργίτες.
Τέτοιος γιὰ λίγο ἂν πήγαινα στοῦ κύρη τὸ παλάτι,
τρομάρα θὰ τοὺς ἔδιναν τὰ ἡρωϊκά μου χέρια,
τοὺς ὅσους τὸν ὀχτρεύουνται καὶ τὶς τιμές του ἁρπάνε.»

Αὐτά εἶπε, κι ἐγὼ γύρισα κι ἀπολογήθηκά του·
«Μαντάτα τοῦ ἀψεγάδιαστου Πηλέα δὲν κατέχω·
ὅμως γιὰ τὸ Νεοπτόλεμο, τὸ γιὸ τὸν ἀκριβό σου,
ὅλη, καθὼς μοῦ γύρεψες, θὰ μάθῃς τὴν ἀλήθεια·
Ἴδιος μου ἐγὼ μὲ τὸ γερτὸ τὸν ἔφερα καράβι,
ἀπὸ τὴ Σκύρο στοὺς Ἀχαιοὺς τοὺς καλοπολεμάρους.
Καὶ συνεχὴ σὰν εἴχαμε στῆς Τροίας τὴ χώρα ἀντικρύ,
πάντα μιλοῦσε πρῶτα αὐτός, κι ἀστόχαστα δὲ λάλει·
μόνε ὁ ἰσόθεος Νέστορας κι ἐγὼ περνούσαμέ τον.
Καὶ πόλεμο σὰ βγαίναμε στὸν κάμπο τῆς Τρωάδας,
με τὸ σωρὸ δὲν ἔμνησκε καὶ μὲ τ' ἀσκέρι ἐκεῖνος,
μόν' ἔτρεχε, καὶ στὴν ἀντρειὰ δὲν ἄφηνε ἄλλον πρῶτο·
πολλοὺς λεβέντες χάλναγε στὴ φοβερὴ τὴ μάχη.
Δὲ θὰ μποροῦσα νὰ τοὺς πῶ καὶ νὰ τοὺς νοματίσω,
τοὺς ὅσους αὐτὸς χάλασε βοηθώντας τοὺς Ἀργίτες·
θὰ πῶ ὅμως τὸν Εὐρύπυλο, τὸ γόνο τοῦ Τηλέφου,
μὲ τοὺς Κητειῶτες φίλους του ποὺ γύρω του σφαζόνταν,
κι αἴτια τὰ δῶρα στάθηκαν ποὺ μιὰ γυναίκα πῆρε.
Δεύτερο ἀπὸ τὸ Μέμνονα τόσο ὄμορφο δὲν εἶδα.
Καὶ στ' ἄλογο σὰν μπήκαμε τῶν Ἀργιτῶν οἱ πρῶτοι,
ποὺ τὸ μαστόρεψε ὁ Ἐπειός, κι ἐγὼ μονάχος εἶχα
τὴν ἐξουσία ν' ἀνοιγοκλειῶ τὸ στέριο του κρυψώνα,
τότες οἱ ἄλλοι τῶν Δαναῶν ἀρχόντοι καὶ ρηγάδες
σφουγγίζανε τὰ δάκρυα καὶ τρέμαν ἀπὸ φόβο,
μὰ ἐκείνου τ' ὥριο πρόσωπο ποτὲς χλωμὸ δὲν τό εἶδα,
κι οὔτε ἀπὸ τὰ μάγουλά του σφούγγισ' ἐκεῖνος δάκρυα·

μου ἀπὸ μέσα νὰ ριχτῇ θαρρετὰ παραγγελνοῦσε,
τὴ σπάθα του ὅλο πιάνοντας καὶ τὸ βαρὺ κοντάρι,
κι ἀμελετῶντας φοβερὸ κακὸ στοὺς Τρωαδῖτες.
Μὰ σὰνε διαγουμίσαμε τὴ χώρα τοῦ Πριάμου,
μπῆκε μὲ τὸ μερίδιο του στὸ πλοῖο καὶ μ' ὥρια δῶρα,
ἀλάβωτος, τὸ χάλκινο κοντάρι δὲν τὸν πῆρε,
ἀπομακρόθε ἢ καὶ κοντά, σὰν ποὺ συχνὰ τυχαίνει
στὸν πόλεμο ποὺ ἀνάκατα λυσσομανάει ὁ Ἄρης.»
Εἶπα, καὶ τοῦ γοργόποδου ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀχιλλέα
στὸν κάμπο μὲ τ' ἀσφόδελα κίνησε δρασκελῶντας,
ὅλη χαρά, ποὺ ἀγρίκησε τὶς δόξες τοῦ παιδιοῦ του.
Μὰ οἱ ἄλλες ἐκεῖ στέκανε οἱ ψυχὲς τῶν πεθαμένων,
θλιμμένες, καὶ τὸν πόνο της ἡ καθεμιὰ ρωτοῦσε.
Μόνε ἡ ψυχὴ τοῦ Αἴαντα, τοῦ γιοῦ τοῦ Τελαμώνα,
στεκότανε παράμερα, μ' ἐμένα χολιασμένη,
ποὺ νίκησα στὰ πλοῖα κοντὰ στὴν κρίση ποὺ εἶχε στήσει
γιὰ τοῦ Ἀχιλλέα τ' ἅρματα ἡ σεβαστή του ἡ μάνα,
[κι οἱ Τρωαδῖτες κρίνανε μαζὶ μὲ τὴν Παλλάδα].
Μακάρι νὰ μὴν κέρδιζα, τότες, τέτοιο βραβεῖο,
τὶ ἐκεῖνα τ' ἅρματα ἔχωσαν στὴ γῆς τέτοιο λεβέντη,
τὸν Αἴαντα, ποὺ σ' ὀμορφιὰ καὶ σ' ἔργα ξεπερνοῦσε
τοὺς ἄλλους Δαναούς, ἐξὸν τὸ δοξαστὸ Ἀχιλλέα.
Σ' ἐκεῖνον τότες δυὸ γλυκὰ γύρισα κι εἶπα λόγια·
« Αἴαντα, τοῦ μεγάλου γιὲ τοῦ Τελαμώνα, ἀλήθεια,
μήτε νεκρὸς δὲ μοῦ ἔμελλες τὸ χόλιασμα ν' ἀφήσῃς
γιὰ τ' ἅρματα ποὺ κέρδισα, τ' ἀναθεματισμένα ;
Γιὰ τὸ κακὸ τῶν Ἀργιτῶν οἱ θεοὶ τὰ κάμαν ὅλα,
καὶ τέτοιον πύργο χάσαμε· κι ὅλοι θρηνοῦμε τώρα
οἱ Δαναοὶ κι ἐσένανε μὲ τοῦ Πηλέα τὸ γόνο·
μὰ ἄλλος δὲν εἶναι ἀφορμὴ παρὰ ὁ Δίας μονάχος,
ποὺ φοβερὰ τῶ Δαναῶν τ' ἁρματωμένα ἀσκέρια
ὀχτρεύτηκε, καὶ σοῦ ὅρισε τὴ μοῖρα τοῦ θανάτου.
Μὰ ἔλα, ἀφέντη, κι ἄκουσε τὰ λόγια ποὺ σοῦ κρένω,
καὶ δάμασε τὴ μάνητα τῆς ἡρωϊκιᾶς ψυχῆς σου.»
Εἶπα, κι αὐτὸς ἀπάντηση δὲ μοῦ 'δωκε, μόν' πῆγε
στὸ Ἔρεβος μὲ τὶς ψυχὲς τῶν ἄλλων πεθαμένων.

Καὶ πάλε ἴσως θὰ μίλειε μου, κι ἂς ἦταν χολωμένος,
ἢ ἐγὼ θὰ τοῦ μιλοῦσα. μὰ ἡ καρδιά μου μὲς στὰ στήθια
νὰ δῆ ποθοῦσε τὶς ψυχὲς κι ἄλλων νεκρῶν ἀκόμα.
Κι εἶδα τὸ Μίνωα, τὸ λαμπρὸ τοῦ Δία τὸ γιό, ποὺ κράτα
χρυσο ραβδί, καὶ κάθονταν κριτὴς τῶν πεθαμένων·
ἄλλοι ὄρθιοι κι ἄλλοι καθιστοὶ μπροστὰ στὸ βασιλέα
μέσ στοῦ Ἅδη τοῦ πλατύθυρου κρινόνταν τὰ παλάτια.
Κατόπι τὸν Ὠρίωνα ξάνοιξα τὸ γιγάντιο,
στὸν κάμπο τῶν ἀσφόδελων τ' ἀγρίμια νὰ σωριάζη,
ποὺ ἀπάνω στὰ ἔρημα βουνὰ τά 'χε σκοτώσει ὁ ἴδιος,
ράβδα στὰ χέρια ὁλόχαλκη κι ἀνέσπαστη κρατώντας.
Καὶ τὸν Τιτυὸ εἶδα, τῆς Γῆς τῆς δοξασμένης θρέμμα,
ποὺ ἁπὰς στὸ χῶμα κοίτουνταν καὶ σκέπαζε ἐννιὰ πλέθρα·
δυὸ ἀγιοῦπες ἀπ' τὰ δυὸ πλευρὰ τοῦ τρῶγαν τὸ συκώτι,
μέσ' ἀπ' τὴ σκέπη μπαίνοντας· δὲν μπόρειε νὰ τοὺς διώξη,
τι εἶχε πειράξει τὴ Λητώ, τὴν ἀκριβὴ τοῦ Δία,
τὸν Πανοπέα σὰ διάβηκε νὰ πάη πρὸς τὴν Πυθώνα.
Κι ἀκόμα εἶδα τὸν Τάνταλο, βαριὰ τυραννισμένο·
ὡς τὸ πηγούνι στέκονταν μὲς στὰ νερὰ τῆς λίμνης,
διψοῦσε, καὶ μήτε σταλιὰ νὰ πάρη δὲ δυνόταν·
μόνε, ἅμα ὁ γέρος ἔσκυβε νὰ πιῆ νὰ ξεδιψάση,
κάτου ρουφιόταν τὸ νερὸ κι ἔφευγε, καὶ στὰ πόδια
γύρω φαινόταν μαύρη γῆς, ξερόκαυτη ἀπ' τὴ μοῖρα.
Καὶ δέντρα ἀψηλοφύλλωτα κρεμοῦσαν τὸν καρπό τους,
ροϊδιές, ἀφράτες ἀπιδιές, μηλιὲς καλοκαρποῦσες,
συκιὲς μελόγλυκες, κι ἐλιὲς φουντόκλωνες κι ἀνθάτες·
κι ἅμ' ἅπλωνε τὰ χέρια του καρπὸ νὰ κόψη ὁ γέρος,
οἱ ἄνεμοι παίρναν τὰ δεντρὰ στῶ συννεφιῶν τοὺς ἴσκιους.
Κι ἀκόμα εἶδα τὸ Σίσυφο φριχτὰ βασανισμένο·
κοτρώνα αὐτὸς θεόρατη καὶ μὲ τὰ δυὸ βαστοῦσε,
καὶ στυλωμένος ἔσπρωχνε, μὲ πόδια καὶ μὲ χέρια,
τὴν πέτρα ἀπάνω στὸ βουνό· κι ὅτι ἔκανε νὰ φτάση,
καὶ νὰ περάση ἀπ' τὴν κορφή, τὸν ἔπαιρνε τὸ βάρος
καὶ πρὸς τὸν κάμπο ἀνήλεη κατρακυλοῦσε ἡ πέτρα.
Κι αὐτὸς πάλι ἔσπρωχνε βαριά, καὶ τὸ κορμί του ὁ ἴδρος
περέχυνε, καὶ σκέπαζε τὴν κεφαλή του ἡ σκόνη.

Κι εἶδα τὸ δυνατὸ Ἡρακλῆ, καὶ μόνο φάντασμα ἦταν,
τι ἀτός του ζῆ καὶ χαίρεται μὲ τοὺς θεοὺς τοῦ Ὀλύμπου,
καὶ τὸν κερνᾷ ἡ ὡριόφτερνη στὰ φαγοπότια του Ἥβη,
τοῦ Δία ἡ κόρη τοῦ τρανοῦ καὶ τῆς πανώριας Ἥρας.
Ὄλ' οἱ νεκροὶ τριγύρω του χουγιάζανε σὰν ὄρνια,
ποὺ τρομασμένα φεύγανε· κι αὐτὸς σὰ νύχτα μαύρη
μὲ τὸ δοξάρι του γυμνό, στὴν κόρδα τὴ σαγίτα,
ἀγριοκοιτοῦσε κι ἕτοιμος φαινότανε νὰ ρίξη.
Λουρὶ χρυσὸ καὶ τρομερὸ γύρω στὰ στήθια του εἶχε,
κι ἀπάνω του ἔργα θάματα φαντάζαν δουλεμένα,
ἀρκοῦδες, ἀγριογούρουνα, φλογόματα λιοντάρια,
πόλεμοι, μάχες, φονικά, καὶ χαλασμὸς ἀνθρώπων.
Ὅποιος ἐκεῖνο τὸ λουρὶ μαστόρεψε, ἂς μὴ θέλη
λουρὶ ἄλλο μὲ τὴν τέχνη του παρόμοιο νὰ δουλέψη.
Μόλις μ' ἀγνάντεψε κι εὐτὺς μὲ γνώρισε ποιὸς ἤμουν,
καὶ κλαίγοντας μοῦ μίλησε μὲ λόγια φτερωμένα·
« Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσέα,
κακὴ κι ἐσένα, ὦ δύστυχε, σὲ κατατρέχει μοῖρα,
αὐτὴ ποὺ τράβηξα κι ἐγὼ κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ ἥλιου.
Τοῦ Δία κι ἂν ἤμουνα παιδί, μὰ ἀρίθμητα εἶχα πάθια,
γιατ' ἤμουν δοῦλος σὲ ἄνθρωπο πολὺ κατώτερό μου,
καὶ ἀγῶνες μοῦ 'βαζε βαριούς, καὶ μ' ἔστειλε νὰ φέρω
τὸ σκύλο κάποτε ἀποδῶ, θαρρώντας πὼς δὲν μπόρειε
ἄλλο βαρύτερο ἀπ' αὐτὸν ἀγώνα νὰ μοῦ βάλη.
Τὸν πῆρα καὶ τοῦ ἀνέβασα τὸ σκύλο ἀπὸ τὸν Ἄδη·
μὰ μὲ βοήθησε ὁ Ἑρμῆς κι ἡ Ἀθηνᾶ ἡ Παλλάδα. »
Αὐτὰ σὰν εἶπε, τράβηξε μὲς στοῦ Ἄδη τὸ λημέρι,
κι ἐγὼ στὸν τόπο μου ἔμεινα νὰ δῶ μὴν ἔρθη κι ἄλλος
ἀπ' τοὺς ἡρώους ποὺ ἀπέθαναν σὲ χρόνους περασμένους.
Καὶ τοὺς παλιοὺς θ' ἀντάμωνα τοὺς ἄντρες ποὺ ποθοῦσα,
τῶν θεῶν τὰ δοξαστὰ παιδιά, Θησέα καὶ Πειρίθο.
μὰ πλῆθος ἄπειρο οἱ νεκροὶ συνάζονταν, καὶ βγάζαν
ἄγριον ἀχό· κι ἐμένα εὐτὺς χλωμὸς μὲ πῆρε φόβος,
μὴν ἀπ' τὸν Ἄδη ἡ θεϊκιὰ μοῦ στείλη ἡ Περσεφόνη
τῆς τερατόμορφης Γοργῶς τὸ φοβερὸ κεφάλι.
Στὸ πλοῖο τότες κίνησα, καὶ τῶ συντρόφων εἶπα

ν' ἀνέβουν· τὰ πρυμόσκοινα νὰ λύσουν· κι αὐτοὶ μέσα
μπήκαν, στοὺς πάγκους κάθισαν, καὶ τὸ καράβι πῆρε
τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ὠκεανοῦ τὸ ρέμα κάτου, πρῶτα
μὲ τὰ κουπιά μας, κι ὕστερα πάλε μὲ πρύμο ἀγέρι.

ΡΑΨΩΔΙΑ Μ

Τοῦ Ὠκεανοῦ τὰ ρέματα τὸ πλοῖο σὰν ἀφῆκε,
κι ἀπάνω ἀπὸ τὰ κύματα τοῦ διάπλατου πελάγου
ἦρθε στῆς Αἴας τὸ νησί, ποὺ κατοικεῖ ἡ Αὐγούλα,
καὶ σὲ γλυκοὺς χορότοπους χρυσανατέλνει ὁ Ἥλιος,
ἐκεῖ στὸν ἄμμο φτάσαμε κι ἀράξαμε τὸ πλοῖο,
καὶ πήγαμε πλαγιάσαμε στὸ περιγιάλι ἀπάνω,
προσμένοντας τὴ λαμπερὴ νὰ γλυκοφέξῃ Αὐγούλα.
Κι ἔφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
καὶ στέλνω τοὺς συντρόφους μου στῆς Κίρκης τὰ παλάτια,
τὸ λείψανο τοῦ Ἐλπήνορα νὰ πάρουν καὶ νὰ φέρουν.
Πήγαμε, κόψαμε κλαριά, στὴν ἄκρη στὸ περγιάλι,
τὸν θάψαμε βαριόκαρδοι καὶ δάκρυα χύνοντάς του.
Καὶ σὰν καλοκαήκανε ὁ νεκρὸς καὶ τ' ἅρματά του,
μνημούρι τοῦ σηκώσαμε καὶ στήσαμέ του στήλη,
καὶ τὸ ἴσιο μπήξαμε κουπὶ πὰς στὴν κορφὴ τοῦ τάφου.
Κι ἐκεῖ ποὺ αὐτὰ νοιαζόμασταν, δὲν ξέφυγε τῆς Κίρκης
πὼς ἀπ' τὸν Ἅδη φτάσαμε, παρὰ ἦρθε στολισμένη
κοντά μας· ἤρθανε μαζὶ κι οἱ βάγιες της καὶ φέρναν
ψωμὶ καὶ κρέατα πολλὰ μὲ τὸ κρασὶ τὸ μαῦρο.
Στάθηκε τότ' ἡ ὁλόλαμπρη θεὰ ὀμπροστά μας κι εἶπε·
«Ἀθεόφοβοι, ποὺ ζωντανοὶ πήγατ' ἐσεῖς στὸν Ἅδη,
ποὺ δυὸ θανάτους θά 'χετε, οἱ ἄλλοι ξέρουν ἕναν·
ἐλᾶτε τώρα ἐσεῖς ἐδῶ νὰ φᾶτε καὶ νὰ πιῆτε
ὁλήμερα· κι ἡ χρυσαυγὴ καθὼς γλυκοχαράξῃ,
κινᾶτε. Ἐγὼ τὸ δρόμο σας θὰ δείξω, καὶ τὰ πάντα
θὰ σᾶς μαντέψω, μὴν κακὴ σᾶς πέσῃ ἄξαφνα ὥρα,
καὶ μύρια πάθετε δεινὰ στεριᾶς ἢ καὶ πελάγου.»
Αὐτὰ εἶπε, καὶ κατάπεισε τὸ νοῦ μας τὸν ἀντρικό.
Ὁλήμερα καθόμασταν ἐκεῖ ὡς τὸ γέρμα τοῦ ἥλιου

με τὰ περίσσια κρέατα, και μὲ κρασὶ φλογάτο·
Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε κι ἁπλώθηκε σκοτάδι,
οἱ ἄλλοι στὰ πρυμόσκοινα σιμὰ καλοπλαγιάσαν,
μα ἐμένα ἀπὸ τὸ χέρι αὐτὴ παράμερα με πῆρε,
με κάθισε, και πλάγιασε κοντά μου και ρωτοῦσε·
κι ἕνα πρὸς ἕνα τότε ἐγὼ της στόρησα τα πάντα.
Και μίλησέ μου ἡ σεβαστὴ θεά, κι αὐτὰ μου κρένει·
«Αὐτὰ ὅπως τὰ 'πες ἔγιναν· τώρα κι ἐσὺ ν' ἀκούσῃς
ὅσα σοῦ πῶ· ἀγκαλὰ ὁ θεὸς θὰ σ' τα θυμίσῃ ὁ ἴδιος.
Και πρῶτα ταξιδεύοντας θὰ φτάσῃς στις Σειρῆνες,
ποὺ ὅλους μαγεύουν τοὺς θνητοὺς ποὺ λάχουνε κοντά τους·
ὅποιος σιμώσῃ ἀπ' ἀγνωσιὰ κι ἀκούσῃ τη φωνή τους,
ἀπὸ γυναίκα και παιδιὰ χαρὰ νὰ μὴν προσμένῃ
μήτε πατρίδα πῶς θὰ δῇ, τι μὲ γλυκὰ τραγούδια
αὐτὲς τόνε μαγεύουνε μὲς ἀπ' τη λιβαδιά τους.
Σωρὸς ἐκεῖ τ' ἀνθρωπινὰ τὰ κόκκαλα σαπίζουν
γυμνά, ποὺ εἶναι τὸ δέρμα τους χυμένο ὁλοτριγύρω.
Προσπέρνα τις, και στούπωνε καλὰ τ' αὐτιὰ τῶν ἄλλων
μὲ μελοζύμωτο κερὶ νὰ μὴν μποροῦν ν' ἀκούσουν.
Κι ἂν ποθυμήσῃς ἴδιος σου ν' ἀκούσῃς, ἂς σὲ δέσουν
ὁλόρθο χεροπόδαρα στοῦ καταρτιοῦ τη ρίζα,
κι ἂς καλοσφίξουν τῶ σκοινιῶν τις ἄκρες στὸ κατάρτι,
και τότες χαίροντας θ' ἀκοῦς μακρόθε τις Σειρῆνες.
Μὰ ἂν ἴσως και παρακαλῇς τοὺς ἄλλους νὰ σὲ λύσουν,
ἐκεῖνοι ἀκόμα πιὸ σφιχτὰ νὰ δένουν τὰ σκοινιά σου.

Καὶ τὸ καράβι σου ἀπ' ἐκεῖ σὰ σώσῃ νὰ περάσῃ,
δὲ σοῦ ὁρμηνεύω πιὰ ἀπὸ ποῦ τὸ δρόμο σου νὰ πάρῃς
ἀτός σου κρίνε· ἐγὼ τους δυὸ θὰ σοῦ ἐξηγήσω δρόμους.
Ἀπὸ τη μιὰ εἶναι κρεμαστὲς οἱ πέτρες ποὺ ὁλοένα
μὲ κύματα ἡ γλαυκόματη τὶς δέρνει ἡ Ἀμφιτρίτη·
αὐτὲς Πλανούμενες τις λὲν οἱ θεοὶ οἱ μακαρισμένοι.
Κι οὐδὲ πουλὶ τις προσπερνάει, και μήτε οἱ περιστέρες
τὴν ἀμβροσία ποὺ φέρνουνε στὸ Δία τὸν πατέρα,
μόνε κι αὐτὲς κάθε φορὰ τὶς παίρνει ἡ γλιστροπέτρα·
μὰ στέλνει κι ἄλλην ὁ θεός, λειψὲς νὰ μὴν τὶς ἔχῃ.
Θνητοῦ καράβι ἐκεῖθενε δὲν ἔφυγε, κι ἂν ἦρθε,

μόνε καραβοσανίδια καὶ ἀνθρωπινὰ κουφάρια
κυλιοῦνται ἀπὸ τὰ κύματα κι ἀπ' τῆς φωτιᾶς τὴ λύσσα.
Ἕνα μονάχο διάβηκε τῆς θάλασσας καράβι,
ἡ κοσμολάλητη ἡ Ἀργώ, γυρνώντας ἀπ' τοῦ Αἰήτη·
κι αὐτὴ σὲ βράχους θά 'σπανε τρανούς, χωρὶς τὸ χέρι
τῆς Ἥρας, ποὺ λυπήθηκε τὸν Ἰάσονα ἀπ' ἀγάπη.
  Ἀπὸ τὴν ἄλλη, οἱ βράχοι οἱ δυό, ποὺ ὁ ἕνας ἀνεβαίνει
στοὺς οὐρανούς, κι ἡ σουβλερὴ κορφή του τοὺς ἀγγίζει·
μαύρη τὸν ζώνει συννεφιά, ποὺ πάντα 'ναι ἁπλωμένη,
μηδὲ λαμπρύνει ἡ ξαστεριὰ ποτὲς τὸ μέτωπό του,
μὰ ἂς εἶναι θερισμοῦ καιρός, ἂς εἶναι χινοπώρι.
Ν' ἀνέβη ἐκεῖ ἢ νὰ κατεβῆ θνητὸς δὲ θὰ μποροῦσε
ποτὲς κανένας, κι εἴκοσι χέρια καὶ πόδια ἂν εἶχε·
γιατ' εἶναι ὁ βράχος γλιστερός, σὰν πέτρα λιστρωμένη.
Καὶ σπήλιο ἀνοίγει σκοτεινὸ μὲς στὴν καρδιὰ τοῦ βράχου,
στὴ Δύση, καὶ πρὸς στὸ Ἔρεβος· καὶ κατακεῖ τὴν πλώρη
τοῦ καραβιοῦ θὰ στρέψετε, περίλαμπρε Ὀδυσσέα.
Μηδὲ πιδέξιος τοξευτὴς μέσ' ἀπὸ τὸ καράβι
ρίχνοντας τὴ σαγίτα του δὲ θά 'φτανε στὸ σπήλιο.
Κεῖ μέσα ἡ Σκύλλα κατοικεῖ καὶ φοβερὰ γαυγίζει·
ἔχει φωνούλα σκυλακιοῦ νιογέννητου, κι ὡς τόσο
εἶναι κακότροπο θεριό, κι οὔτε θνητὸς κανένας,
κι οὔτε θεὸς θὰ χαίρονταν θωρώντας το ἀντικρύ του.
Ἔχει καὶ πόδια δώδεκα, ποὺ ξέκρεμα εἶναι ὅλα,
κι ἕξι θεόμακρους λαιμούς, καὶ στὸν καθένα ἀπάνω
κεφάλι στέκει τρομερὸ μὲ τρεῖς ἀράδες δόντια,
πυκνὰ καὶ σφιχτοκάρφωτα καὶ θάνατο γεμάτα.
Μὲς στὸ βαθὺ τὸ σπήλιο της ὡς τὰ μισὰ χωμένη,
ἀπὸ τὸ μαῦρο βάραθρο τ' ἄγρια κεφάλια βγάζει,
κι ἐκεῖ ψαρεύει, ψάχνοντας ὁλόγυρα στὸ βράχο,
δελφίνια καὶ σκυλόψαρα κι ἄλλα θαλασσαγρίμια,
ποὺ μύρια ἡ κυματόβροντη τὰ βόσκει ἡ Ἀμφιτρίτη.
Ναύτης δὲν τὸ παινέθηκε πὼς ξέφυγε μὲ πλοῖο
ἀπὸ κεῖ πέρα ἀπείραγος· μὲ κάθε της κεφάλι
ἁρπάει ἀπ' τὸ μαυρόπλωρο καράβι κι ἕναν ἄντρα.
  Τὸν ἄλλο χαμηλότερο, Ὀδυσσέα, θὰ δῇς τὸ βράχο·

κοντά 'ναι οἱ δυό τους, θὰ 'φτανε ἡ σαγίτα σου νὰ ρίξῃς.
Μεγάλος εἶναι ὀρνιὸς ἐκεῖ, μυριόφυλλος, καὶ κάτου
ἡ θεία ἡ Χάρυβδη ρουφάει τὸ μελανὸ τὸ κῦμα.
Τὴ μέρα τρεῖς φορὲς ξερνάει, καὶ τρεῖς φορὲς ρουφάει·
νὰ μὴ σοῦ τύχῃ καὶ βρεθῇς τὴν ὥρα ποὺ ρουφήξῃ,
τί δὲ θὰ σὲ ξεγλύτωνε μηδὲ τοῦ κόσμου ὁ σείστης.
Μόν' ζύγωνε τὸ πλοῖο εὐτὺς πρὸς τὴ Σπηλιὰ τῆς Σκύλλας,
καὶ πέρναε, τί καλύτερο νὰ κλαῖς ἔξι συντρόφους
τοῦ καραβιοῦ παρὰ ὅλοι τους μαζὶ ν' ἀφανιστοῦνε.»
Εἶπε, κι ἐγὼ ἀποκρίθηκα· «Πές μου, ὦ θεά, ἐσὺ τώρα,
τὴ φοβερὴ τὴ Χάρυβδη σὰν πῶς νὰ τὴν ξεφύγω,
μὰ καὶ τῆς Σκύλλας τῆς φριχτῆς ν' ἀντισταθῶ, ἂν χουμίξῃ;»
Εἶπα, κι ἡ σεβαστὴ θεὰ μοῦ ἀπολογιέται ἀμέσως·
«Πάλε, καημένε, βάσανα γυρεύεις καὶ πολέμους·
μὰ μήτε τοὺς ἀθάνατους θεοὺς πιὰ δὲ φοβᾶσαι;
Αὐτὴ 'ναι ἀθάνατο κακό, θνητὴ δὲν εἶναι ἡ Σκύλλα·
ἄγρια, φριχτὴ κι ἀμάχητη. Διαφέντεψη δὲν ἔχει
αὐτὴ καμιά, καὶ κάλλιο ἐσὺ νὰ φεύγῃς ἀπ' ὀμπρός της.
Τί ἀνίσως γιὰ ν' ἀρματωθῇς κοντοσταθῇς στὰ βράχια,
φοβοῦμαι μὴν προφτάξῃ αὐτή, καὶ μ' ἕνα χούμισμά της
ὅσα εἶναι τὰ κεφάλια της, τόσους σοῦ ἁρπάξῃ ἀνθρώπους.
Μόνε γοργὰ νὰ λάμνετε, καὶ τὴν Κραταιὴ φωνάξτε,
τὴ μάνα ποὺ τὴ γέννησε γιὰ τὸ κακὸ τοῦ κόσμου,
καὶ θὰ τὴν ἐμποδίσῃ αὐτὴ νὰ μὴν ξαναχουμίξῃ.
Κατόπι στὸ καλὸ νησὶ τῆς Θρινακίας θὰ φτάσῃς.
Βόδια ἐκεῖ βόσκουνε πολλὰ κι ἀρνιὰ παχιὰ τοῦ Ἥλιου,
ἐφτὰ κοπὲς βοδιῶν, ἐφτὰ καλῶν ἀρνιῶν κοπάδια,
πενήντα καθεμιὰ κοπή, κι αὐτὰ μήτε γεννοῦνε,
καὶ μήτε λιγοστεύουνε· καὶ θεὲς τὰ κυβερνᾶνε,
δυὸ νύφες ὡριοπλέξουδες, Φαέθουσα, Λαμπετία,
τοῦ Ἥλιου τοῦ Ὑπερίονα καὶ τῆς Νεαίρας κόρες.
Ἡ μάνα ποὺ τὶς γέννησε καὶ γλυκοανάθρεψέ τις,
πὰς στὸ νησὶ τὶς ἔβαλε τῆς Θρινακίας νὰ ζοῦνε,
τὰ γονικά τους πρόβατα καὶ βόδια νὰ φυλάγουν.
[Αὐτὰ ἂν τ' ἀφήσῃς ἄβλαβα, καὶ θὲς τὸ γυρισμό σου,
ὅσο πολλὰ κι ἂν πάθετε, πάλε στὸ Θιάκι πᾶτε·

μὰ ἂν τὰ πειράζῃς, πρόσμενε ξολοθρεμὸ στὸ πλοῖο
καὶ στοὺς συντρόφους· ἴδιος σου μπορεῖς νὰ ξεγλυτώσῃς,
μὰ ἀργὰ θὰ φτάσῃς κι ἄσκημα, κι ἀπὸ συντρόφους ἔρμος.»
Αὐτὰ εἶπε· κι εὐτὺς πρόβαλε ἡ χρυσόθρονη ἡ Αὐγούλα
καὶ στοῦ νησιοῦ της ἡ θεὰ τραβήχτηκε τὰ μέσα.
Καὶ στὸ καράβι πῆγα ἐγώ, καὶ τῶ συντρόφων εἶπα
νὰ λύσουν τὰ πρυμόσκοινα, κι ἀπάνω ν' ἀνεβοῦνε.
Κι αὐτοὶ στὸ πλοῖο ἀνέβηκαν, καὶ κάθισαν στοὺς πάγκους,
καὶ τὸν ἀστραφτερὸ γιαλὸ μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν.
Καὶ πίσω ἀπ' τὸ μαυρόπλωρο καράβι στέλνει ἡ Κίρκη
ἡ φοβερὴ κι ἡ ὀμορφομάλλα κι ἡ ἀνθρωπολαλοῦσα,
πρύμο καλὸ καὶ φιλικὸ ποὺ τὰ πανιὰ φουσκώνει.
Καὶ τ' ἄρμενα σὰ σιάξαμε, καθίσαμε, κι ὁδήγα
ὁ ἀγέρας τὸ καράβι μας μαζὶ μὲ τὸν ποδότη.
Τότε εἶπα μὲ βαρειὰ καρδιὰ στοὺς φίλους μου συντρόφους·
«Καλὸ δὲν εἶναι, φίλοι μου, νὰ ξέρῃ ἕνας μονάχα
ἢ δυό, τὰ λόγια τὰ ἱερὰ ποὺ μοῦ 'πε ἡ θεία Κίρκη·
μόνε τὰ κρένω καὶ σ' ἐσᾶς, νὰ ξέρουμε ἂν θὰ βροῦμε
ζωή, ἢ ἂν θὰ ξεφύγουμε τὴ μοῖρα τοῦ θανάτου.
Πρῶτα, νὰ φεύγω ἀπ' τὴ φωνὴ τῶ φοβερῶ Σειρήνων
κι ἀπὸ τ' ἀνθολιβάδια τους, παράγγειλέ μου ἡ Κίρκη.
Κι ἐγὼ μονάχος, εἶπε μου, ν' ἀκούσω τὴ φωνή τους·
στοῦ καταρτιοῦ τὴ ρίζα ἐσεῖς δέστε με τώρα ὀλόρθο,
καὶ καλοσφίξτε τῶ σκοινιῶν τὶς ἄκρες στὸ κατάρτι,
γερὰ κρατώντας με, κι ἐγὼ σὰ λέω νὰ μὲ ξελύστε,
ἐσεῖς ἀκόμα πιὸ σφιχτὰ νὰ δένετε τοὺς κόμπους.»
Ἐκεῖ ποὺ αὐτὰ τοὺς ἔλεγα καὶ τοὺς καλοξηγοῦσα,
στῶ δυὸ Σειρήνων τὸ νησὶ τ' ὥριο καράβι φτάνει,
ποὺ ὁ πρύμος τὸ γοργόσπρωχνε. Κι ἀμέσως καταπέφτει
τ' ἀγέρι, κι ἔρχεται λαμπρὴ στὴ θάλασσα γαλήνη,
σὰν κάποιος ν' ἀποκοίμισε θεὸς τὰ κύματά της.
Τότες αὐτοὶ σηκώθηκαν καὶ τὰ πανιὰ διπλῶσαν,
μὲς στὸ καράβι τά 'θεσαν, κι ἀράδα καθισμένοι,
μὲ τὰ καλόξυστα κουπιὰ τὶς θάλασσες ἀσπρίζαν·
Λιανίζω ἐγὼ τροχὸ κερὶ μὲ κοφτερὸ μαχαίρι,
καὶ μὲ τ' ἀντρειωμένα μου τὸ καλοσφίγγω χέρια.

Κι ὡς τὸ κερὶ τὸ ζέσταινε ἡ μεγάλη δύναμή του
κι ὁ Ἥλιος ὁ Ὑπεριονίδης μὲ τὶς θέρμες του ἀχτίδες
ἀράδα τότες ἔφραξα τ᾽ αὐτιὰ τους ὅλωνῶνε.
κι ἐκεῖνοι χεροπόδαρα μὲ δέσανε στὸ πλοῖο
ὀλόρθο, καὶ κομποσφίξαν τὶς ἄκρες στὸ κατάρτι·
καὶ τὸν ἀστραφτερὸ γιαλὸ μὲ τὰ κουπιὰ βαρούσαν.
Σὰν ἤρθαμε τόσο κοντὰ ποὺ ἀκούγεται ἂν φωνάξῃς,
γοργὰ τραβώντας, τὸ ᾽νιωσαν αὐτὲς τοῦ καραβιοῦ μας
τὸ διάβα, καὶ μᾶς σύρανε ψιλόφωνο τραγούδι·
«Ἔλα, καμάρι τῶν Ἀχαιῶν, πολύμνητε Ὀδυσσέα,
τὸ πλοῖο σου κράτα, τὴ γλυκειὰ φωνή μας γιὰ ν᾽ ἀκούσῃς·
Δὲν πέρασε ἀπ᾽ ἐδῶ κανεὶς μὲ μελανὸ καράβι,
χωρὶς ν᾽ ἀκούσῃ ἀπὸ κοντὰ τὸ γλυκολάλημά μας,
παρὰ μισεύει χαίροντας ποὺ ἔμαθε κι ἄλλα ἀκόμα.
τὶ ξέρουμε ὅσα τράβηξαν μὲς στὴν πλατειὰ Τρωάδα
καὶ Τρωαδῖτες κι Ἀχαιοί, καθὼς οἱ θεοὶ τὰ ὁρίσαν,
καὶ ξέρουμε ὅσα γίνουνται στὴ γῆς τὴν πολυθρόφα.»
Αὐτὰ μᾶς γλυκολάλησαν· κι ἐγὼ ὅλο λαχταροῦσα
ν᾽ ἀκούσω, καὶ τοὺς ἔγνεφα τοὺς ἄλλους νὰ μὲ λύσουν·
μὰ ἐκεῖνοι πέσαν στὸ κουπὶ κι ὀμπρὸς γοργοτραβοῦσαν.
Κι ὁ Εὐρύλοχος σηκώθηκε μαζὶ κι ὁ Περιμήδης
καὶ μὲ δεσμὰ περσότερα μὲ δέναν καὶ μὲ σφίγγαν.
Κι σὰν τὶς προσπεράσαμε, καὶ πιὰ μήτ᾽ ἡ λαλιά τους
καὶ μήτε τὰ τραγούδια τους κοντά μας δὲν ἐρχόνταν,
ἔβγαλαν τότες τὸ κερὶ οἱ ἀγαπημένοι φίλοι,
ποὺ ἐγὼ στ᾽ αὐτιά τους ἄλειψα, κι ἀπ᾽ τὰ δεσμὰ μὲ λύσαν.
Μὰ ὅταν ἐκεῖνο τὸ νησὶ τ᾽ ἀφήκαμε πιὰ πίσω,
βλέπω ἕνα κῦμα καὶ καπνό, κι ἀχὸ μεγάλο ἀκούγω.
Τρομάξαν ὅλοι, τὰ κουπιὰ τοὺς φύγαν ἀπ᾽ τὰ χέρια,
καὶ στὰ νερὰ βροντήξανε· καὶ στάθη τὸ καράβι,
ποὺ δὲν κρατοῦσαν πιὰ κουπιὰ μακριὰ γιὰ νὰ τὸ σπρώξουν.
Κι ἐγὼ στὸ πλοῖο γύριζα, καὶ κάθε σύντροφό μου
ζυγώνοντας, μὲ μαλακὰ τοὺς προσμιλοῦσα λόγια·
«Ἀδέρφια, ἐμεῖς ἀμάθητοι δὲν εἴμαστε ἀπὸ πάθια·
πάθημα αὐτὸ χειρότερο δὲν εἶναι δὰ ἀπ᾽ ἐκεῖνα
ποὺ ἡ δύναμη τοῦ Κύκλωπα μᾶς ἔδωκε στὸ σπήλιο·

όμως καὶ τότε ἡ γνώση μου κι ὁ νοῦς κι ἡ ἀντρειοσύνη
μᾶς γλύτωσαν, καὶ πάντα αὐτὰ θὰ τὰ θυμᾶστε ἐλπίζω.
Ἐλᾶτε τώρα, κι ὅ,τι πῶ νὰ τὸ καλοδεχτοῦμε.
Ἐσεῖς αὐτοῦ μὲ τὰ κουπιὰ στοὺς πάγκους καθισμένοι,
βαρᾶτε τ᾽ ἄγρια κύματα, κι ἴσως τὸ δώση ὁ Δίας
καὶ πάλι τοῦ ξολοθρεμοῦ ξεφύγουμε τὴ μοῖρα.
Κι ἐσύ, τιμονιέρη, βάλε το στὸ νοῦ σου ὅ,τι προστάζω,
γιατὶ τὸ δοιάκι ἐσὺ κρατᾶς καὶ κυβερνᾶς τὸ πλοῖο.
Ὄξω ἀπὸ κεῖνον τὸν καπνὸ κι ἀπὸ τὸ κῦμα βάστα,
καὶ πρὸς τὸ βράχο ζύγωνε, τὸ πλοῖο νὰ μὴ σοῦ φύγη,
καὶ πάρη δρόμο κατακεῖ, καὶ στὸ χαμὸ μᾶς ρίξης. »
Αὐτὰ τοὺς εἶπα, κι ἄκουσαν τὰ λόγια μου ὅλοι τότες.
Μὰ γιὰ τῆς Σκύλλας τὸ κακὸ τ᾽ ἀγιάτρευτο, οὔτε λόγο
δὲν εἶπα, μήπως φοβηθοῦν κι ἀφήσουν τὰ κουπιά τους,
καὶ στὰ βαθιὰ τοῦ καραβιοῦ κατέβουν καὶ κρυφτοῦνε.
Καὶ τότες δὲν τὴν ψήφησα τῆς Κίρκης τὴν ὁρμήνεια,
ποὺ μοῦ ἔλεγε νὰ μὴ φανῶ μὲ τὴν ἀρματωσιά μου,
παρὰ στοῦ πλοίου ἀνέβηκα τὴν πλώρη ἀρματωμένος,
κρατώντας δυὸ στὰ χέρια μου θεόμακρα κοντάρια·
τὶ κατακεῖ περίμενα πὼς θὰ πρωτόβγη ἡ Σκύλλα,
τοῦ βράχου τὸ φριχτὸ θεριό, ποὺ μοῦ ἔφαγε τοὺς φίλους.
Μὰ δὲν μποροῦσα νὰ τὴ δῶ· τὰ μάτια μου ἀποκάναν
κοιτώντας καὶ ξετάζοντας τοῦ βράχου τὰ σκοτάδια.
Καὶ τὸ στενὸ περνούσαμε μὲ βόγγο καὶ λαχτάρα·
ἐδῶθε ἡ Σκύλλα, κι ἀντικρὺ τῆς Χάρυβδης τὸ τέρας
ξαναρουφοῦσε τ᾽ ἁρμυρὰ νερὰ τῆς κυματούσας.
Καὶ σὰν τὰ ξέρναε, σὰ βρασμὸς μὲς στὸ πυρὸ καζάνι
γουργούριζε ὅλη ἀνάκατη, κι ἡ ἄχνη ξεπετιόταν
ψηλά, ὡς ἀπάνω στὶς κορφὲς τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου βράχου.
Καὶ πάλε τ᾽ ἁρμυρὰ νερὰ σὰν τὰ ξαναρουφοῦσε,
ἀνάκατη ἀπομέσαθε φαινόταν, καὶ βροντοῦσε
ὁ βράχος γύρω φοβερά, καὶ κάτου ἡ γῆς φαινόταν
μαύρη ἀπ᾽ τὸν ἄμμο, κι ἔτρεμαν αὐτοί, χλωμοὶ ἀπ᾽ τὸ φόβο.
Κι ἐκεῖ καθὼς κοιτάζαμε, καταστροφὴ φοβώντας,
μοῦ ἁρπάζει ἡ Σκύλλα ἀπ᾽ τὸ βαθὺ καράβι ἕξι ναυτάτους,
στὰ χέρια καὶ στὴ δύναμη τὰ πρῶτα παλληκάρια.

Κι ἐγὼ γυρίζοντας νὰ δῶ τοὺς ἄλλους στὸ καράβι,
τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια τους ἀπάνωθε ἀγναντεύω,
που σηκωμένοι ἀνάερα γογγύζανε μὲ πόνο,
καὶ μὲ φωνάζανε στερνὴ φορὰ μὲ τ' ὄνομά μου.
Κι ὅπως ψαρὰς μ' ἕνα μακρὺ ραβδὶ ἀπ' τὸν κάβο ρίχνει
στὰ μικρὰ ψάρια δόλωμα, καὶ κέρατο τινάζει
καλοῦ βοδιοῦ στὴ θάλασσα, κι ἅμα πιαστῆ τὸ ψάρι
στὴ γῆς ἀπάνω τὸ πετάει κι ἐκεῖνο σπαρταρίζει,
κι αὐτοὶ ἔτσι σπαρταρίζοντας στὸ βράχο κουβαλιόνταν,
καὶ τὸ θεριὸ τοὺς ἔτρωγε, καὶ ξεφωνίζαν ὅλοι,
σ' ἐμὲ τὰ χέρια ἁπλώνοντας στοῦ χάρου τὸν ἀγώνα.
Ἄλλο πιὸ θλιβερὸ ἀπ' αὐτὸ τὰ μάτια μου δὲν εἶδαν,
ἀπ' ὅλα ποὺ δοκίμασα τὶς θάλασσες περνώντας.
    Κι ἀπ' τὴ φριχτὴ τὴ Χάρυβδη, τὴ Σκύλλα, καὶ τοὺς βράχους
σὰ φύγαμε, στὸ ὁλόχαρο νησί 'ρθαμε τοῦ Ἥλιου,
ποὺ οἱ ὥριες πλατυμέτωπες βοσκοῦσαν ἀγελάδες,
καὶ πρόβατα μαζὶ παχιὰ ποὺ ὁρίζει ὁ θεὸς περίσσια.
Ὄντας ἀκόμα στ' ἀνοιχτὰ γρικοῦσα ἀπ' τὸ καράβι
τὰ βόδια ποὺ μουγκρίζανε κεῖ ποὺ ἦταν μαντρισμένα,
καὶ τῶν προβάτων τὶς φωνές. Κι ἦρθε στὸ νοῦ μου ὁ λόγος
τοῦ Τειρεσία, τοῦ τυφλοῦ προφήτη ἀπὸ τὴ Θήβα,
μὰ καὶ τῆς Κίρκης, ποὺ πολὺ μοῦ σύσταιναν κι οἱ δυό τους
μακριὰ νὰ φεύγω ἀπ' τὸ νησὶ τοῦ Ἥλιου τοῦ φωτοδότη.
    Καὶ τότες μὲ βαρειὰ καρδιὰ γυρνῶ καὶ λέω στοὺς φίλους·
«Ἀκοῦστε αὐτὸ ποὺ θὰ σᾶς πῶ, πολύπαθοι συντρόφοι.
Νὰ δῆτε τί μοῦ μάντεψαν ὁ Τειρεσίας στὸν Ἅδη
κι ἡ θεὰ τῆς Αἴας, ποὺ σοβαρὰ μοῦ σύστησαν κι οἱ δυό τους
μακριὰ νὰ φεύγω ἀπ' τὸ νησὶ τοῦ φωτοδότη τοῦ Ἥλιου.
τὶ φοβερή, λέει, συφορὰ μᾶς περιμένει ἐκεῖθε·
μόνε τραβᾶτε στ' ἀνοιχτὰ τὸ μελανὸ καράβι.»
    Αὐτὰ εἶπα· καὶ ραγίστηκε ἡ καρδιά τους σὰν τ' ἀκοῦσαν.
Τότες μὲ λόγια ὁ Εὐρύλοχος πικρὰ μοῦ ἀπολογιέται·
«Εἶσαι, Ὀδυσσέα, σκληρόκαρδος· μὲ δύναμη περίσσια,
ἀκούραστο, ἔχεις τὸ κορμί· κι ἀλήθεια σιδερένιο
πρέπει νὰ σοῦ 'ναι τὸ σκαρί, ποὺ ὁ κόπος κι ἡ ἀγρύπνια
δαμάζει τοὺς συντρόφους σου, κι ἐσὺ δὲν τοὺς ἀφήνεις

στο θαλασσόζωστο νησί να βγοῦν καὶ νὰ τοιμάσουν
δεῖπνο, νὰ φᾶνε νὰ χαροῦν· παρὰ τὴ μαύρη νύχτα
μᾶς θὲς νὰ παραδέρνουμε πάνω στ' ἀχνὰ πελάγη,
πέρ' ἀπ' ἐκεῖνο τὸ νησί. Κι ἀπὸ τὶς νύχτες βγαίνουν
πάντα οἱ ἀνέμοι οἱ φοβεροί, τῶν καραβιῶν ὁ τρόμος·
καὶ πῶς μπορεῖς τὴ συφορὰ τοῦ χάρου νὰ ξεφύγῃς,
ἂν ἄξαφνα κακὴ Νοτιὰ γιὰ δύστροπος Πονέντης
σηκώσῃ ἀνεμοστρόβιλο καὶ θαλασσοφουρτούνα,
ποὺ δίχως νὰ ρωτᾷ θεοὺς τσακίζει τὰ καράβια;
Μὰ ἂς κάνουμε τὸ θέλημα τῆς μαύρης νύχτας τώρα,
δεῖπνο ἂς τοιμάσουμε κοντὰ στὸ βαθουλὸ καράβι,
καὶ τὴν αὐγὴ τὸ βγάζουμε στὰ διάπλατα πελάγη.»
Αὐτὰ μοῦ λέει ὁ Εὐρύλοχος, κι οἱ ἄλλοι συφωνᾶνε.
Τό 'νιωσα τότες πὼς θεὸς γυρεύει τὸ κακό μου,
καὶ μίλησά του κι εἶπα του μὲ λόγια φτερωμένα·
«Εὐρύλοχε, εἶμαι μόνος μου, κι ἐσεῖς μὲ βιάζετε ὅλοι·
μὰ ἔλατε, κι ὅρκο ἀμώσετε τώρα ὅλοι ἐσεῖς μεγάλο,
πὼς ἂν κοπάδια τύχουμε βοδιῶνε καὶ προβάτων,
δὲ θὰ σας ἔρθῃ ἀστοχασιὰ νὰ κόψτε ἀρνιὰ καὶ βόδια,
παρὰ ἥσυχοι θα χαίρεστε τῆς Κίρκης τὶς προμήθειες.»
Εἶπα, καὶ μοῦ τ' ὁρκίστηκαν ἐκεῖνο ποὺ ζητοῦσα.
Καὶ στοὺς θεοὺς σὰν ἄμωσαν, καὶ πῆρε ὁ ὅρκος τέλος,
τ' ὥριο καράβι ἀράξαμε μὲς στὸ βαθιὸ λιμιώνα,
ποὺ εἶχε κοντὰ γλυκὸ νερό, καὶ βγῆκαν οἱ συντρόφοι
ἔξω στὴ γῆς, καὶ τοίμασαν τὸ δεῖπνο τους πιδέξια.
Κι ἀπὸ φαΐ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
θυμήθηκαν καὶ κλάψανε τοὺς δύσμοιρους συντρόφους,
ποὺ ἅρπαξ' ἡ Σκύλλα κι ἔφαγε· κι ἐκεῖ ποὺ ἀκόμα κλαίγαν,
ἥμερος ὕπνος ἔρχεται καὶ τοὺς ἀποκοιμίζει.
Στὴν τρίτη βίγλα τῆς νυχτός, τότες ποὺ τ' ἄστρα γέρνουν,
ἀνεμοζάλη σήκωσε ὁ Δίας ὁ συννεφάρης,
κι ἄγρια φουρτούνα ξέσπασε, ποὺ τύλιγε μὲ νέφια
στεριὲς μαζὶ καὶ πέλαγα, καὶ μαύριζε ὁ αἰθέρας.
Σὰ φάνη ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
στὸ βαθὺ σπήλιο σύραμε τὸ μελανὸ καράβι·
καὶ χοροστάσια εἶχαν ἐκεῖ κι ἕδρες [illegible] οἱ Νύφες.

Κι ἐγὼ τότες τοὺς σύναξα, καὶ μίλησά τους κι εἶπα·
«Νά καὶ φαγὶ νὰ καὶ πιοτὸ μὲς στὸ καράβι, ὦ φίλοι·
ἄστε ἀπ' τὰ βόδια κι ἂς λείψουμε, κακὸ νὰ μὴ μᾶς ἔρθη·
γιατὶ εἶναι φοβεροῦ θεοῦ τ' ἀρνιὰ κι οἱ ἀγελάδες,
τοῦ Ἥλιου, ποὺ ἀποπάνωθε τηράει κι ἀκούει τὰ πάντα.»
Αὐτὰ εἶπα, κι ἡ λεβέντικη τὰ δέχτηκε ψυχή τους.
Ὡς τόσο ἀνέπαυος Νοτιὰς φυσοῦσε ὅλο το μήνα,
κι ἀπὸ Σιρόκο καὶ Νοτιὰ καιρὸς δὲ φύσαγε ἄλλος.
Κι ὅσο τὸ στάρι βρίσκονταν καὶ τὸ κρασὶ τὸ μαῦρο,
τὰ βόδια δὲν τ' ἀγγίζανε, φοβῶντας τη ζωή τους.
Μὰ σὰν ἀρχίσαν οἱ θροφὲς νὰ λείπουνε ἀπ' τ' ἁμπάρι,
κυνῆγι νὰ ζητήσουνε γυρίζαν ἀπ' ἀνάγκη,
πιάνοντας ψάρια καὶ πουλιά, κι ὅ,τι ἔβρισκαν ὀμπρός τους·
τί ἡ πεῖνα τοὺς τὰ θέριζε τὰ σωθικά. Ἐγὼ τότες
μὲς στὸ νησὶ τραβήχτηκα παράκληση νὰ κάμω,
ἴσως καὶ μοῦ 'δειχνε ὁ θεὸς τοῦ γυρισμοῦ τὸ δρόμο.
Σέρνω στὰ μέσα τοῦ νησιοῦ, μακριὰ ἀπὸ τοὺς συντρόφους,
σὲ τόπο νίβω ἀπάνεμο τὰ χέρια, καὶ κατόπι
πρὸς ὅλους τοὺς ἀθάνατους προσεύχουμαι τοῦ Ὀλύμπου·
κι ἐκεῖνοι στὰ ματόφυλλα γλυκὰ μοῦ χῦσαν ὕπνο.
Τότε ὁ Εὐρύλοχος κακὴ πρωτάρχισε κουβέντα·
«Ἀκοῦστε, ὦ φίλοι, τι θὰ πῶ, πολὺ κι ἂν τυραννιέστε·
πικρὸς ὁ κάθε θάνατος τῶν ἄμοιρων ἀνθρώπων,
μὰ ἀπ' ὅλους εἶναι πιὸ φριχτὸς τῆς πείνας νὰ πεθάνῃς.
Τοῦ Ἥλιου τὶς καλύτερες ἂς πάρουμε ἀγελάδες,
κι ἂς σφάξουμε ἑκατοβοδιὲς στοὺς θεοὺς νὰ μᾶς βοηθήσουν.
Κι ἂν φτάσουμε στὴν ποθητὴ πατρίδα μας, τὸ Θιάκι,
τοῦ Ἥλιου τοῦ Ὑπερίονα ναὸ θὰ χτίσουμε ὥριο,
καὶ δῶρα μέσα διαλεχτὰ θὰ βάλουμε περίσσια.
Κι ἂν πάλε τὰ ὀρθοκέρατα σὰ χάσῃ βόδια ὁ Ἥλιος
χολιάσῃ, καὶ νὰ σπάσῃ μας θελήσῃ τὸ καράβι,
κι οἱ ἄλλοι θεοὶ τὸ στέργουνε, κάλλιο στὸ κῦμα ἀπάνω
μιὰ καὶ καλὴ νὰ καταπιῶ νερὸ νὰ ξεψυχήσω,
παρὰ νὰ λιώνω σιγανὰ σ' αὐτὸ τὸ ρημονήσι.»
Αὐτὰ τοὺς εἶπε ὁ Εὐρύλοχος, κι ἐκεῖνοι συμφωνοῦσαν.
Καὶ τοῦ Ἥλιου τὶς καλύτερες μαζῶξαν ἀγελάδες

ἐκεῖ σιμά, δὲ βόσκανε μακριὰ ἀπ' τὸ μαῦρο πλοῖο
οἱ ἀγελάδες οἱ ὄμορφες, λοξὲς καὶ κουτελάτες.—
κι ὁλόγυρα τους ἔλεγαν εὐκὲς τῶν ἀθανάτων,
ἀπὸ 'να δρῦ ἀψηλόκλωνο χλωρὰ μαδῶντας φύλλα,
τὶ ἀσπρουδερὸ δὲν εἴχανε κριθάρι στὸ καράβι.
Καὶ σὰν προσευκηθήκανε, καὶ σφάξανε καὶ γδάραν,
τότες λιανίσαν τὰ μεριά, τὰ τύλιξαν μὲ σκέπη,
τὰ δίπλωσαν κι ἀπὸ παντοῦ κομμάτια ὠμὰ τοὺς θέσαν.
ὅμως κρασὶ δὲν εἴχανε στ' ἅγια σφαχτὰ νὰ χύσουν,
μόνε τοὺς στάξανε νερὸ στὴ φλόγα σὰν ψηνόνταν.
Καὶ σὰν καῆκαν τὰ μεριὰ καὶ γεύτηκαν τὰ σπλάχνα,
κόψανε τ' ἄλλα κι ὕστερα τὰ πέρασαν στὴ σούβλα.
Τότες ὁ ὕπνος ὁ γλυκὸς τὰ βλέφαρά μου ἀφῆκε,
καὶ στ' ἀκρογιάλι κίνησα πρὸς τὸ γοργὸ καράβι.
Μὰ μόλις στὸ καλόφτιαστο σιμὰ καράβι πῆγα,
ἦρθε τῆς τσίκνας ὁ γλυκὸς καπνὸς ὁλόγυρά μου.
Καὶ τότες στοὺς ἀθάνατους στενάζοντας φωνάζω·
«Δία πατέρα, καὶ θεοὶ μακαριστοὶ κι αἰώνιοι,
σὲ ὕπνο βαρὺ μὲ ρίξατε γιὰ συφορά μου ἀλήθεια,
κι αὐτοὶ ποὺ μείνανε φριχτὴ δουλειὰ μοῦ σοφιστῆκαν.»
Κι ἡ Λαμπετὴ ἡ μακρόπεπλη τρέχει μηνάει στὸν Ἥλιο
πῶς τὶς καλές του πήγαμε καὶ σφάξαμε ἀγελάδες.
Κι ἐκεῖνος στοὺς ἀθάνατους φωνάζει χολωμένος·
«Δία πατέρα, καὶ θεοὶ μακαριστοὶ κι αἰώνιοι,
τοὺς φίλους γδικιωθῆτε μου τοῦ Ὀδυσσέα, ποὺ πῆγαν
καὶ μὄσφαξαν ἀδιάντροπα τὰ βόδια ποὺ χαιρόμουν
νὰ τὰ θωρῶ ἀνεβαίνοντας τὸν οὐρανὸ μὲ τ' ἄστρα,
καὶ σὰ γυρνοῦσα πρὸς τὴ γῆς ἀπ' τ' οὐρανοῦ τὰ ὕψη.
Κι ἂν πλερωμὴ πρεπούμενη δὲ δώσουνε, θὰ φύγω
κάτου στὸν Ἅδη, στοὺς νεκροὺς τὸ φῶς μου νὰ χαρίζω.»
Κι ὁ Δίας τοῦ ἀποκρένεται ὁ συννεφομαζώχτης·
«Τὸ φῶς σου στοὺς ἀθάνατους χύνε ἐσὺ τώρα, ὦ Ἥλιε,
καὶ στοὺς θνητοὺς ποὺ κατοικοῦν τὴ γῆς τὴν τροφοδότρα,
καὶ μὲ τ' ἀστροπελέκι μου, στὴ μέση τοῦ πελάγου,
θὰ τοὺς τὸ σκίσω ἐγὼ στὰ δυὸ τὸ γοργοκάραβό τους.»
Τ' ἄκουσ' αὐτὰ ἀπ' τὴν Καλυψὼ τὴν ὀμορφομαλλοῦσα,

που ἀπ' τὸν Ἑρμῆ, τὸ μηνυτή, μου εἶπε πῶς τά 'χε ἀκούσει.

Καὶ στὸ γιαλὸ σὰν ἔφτασα καὶ πῆγα στὸ καράβι,
τοὺς πῆρα καὶ τοὺς μάλωσα χώρια καθέναν, κι ὅμως
γιατρειὰ δὲ βρίσκαμε καμιά· νεκρὲς πιὰ οἱ ἀγελάδες.
Κατόπι μᾶς φανέρωσαν οἱ ἀθάνατοι σημάδια·
πετσιὰ σερνόνταν, κρέατα μουγγρίζανε ἀπ' τὶς σοῦβλες,
ψητὰ κι ὠμά, κι ἀκούγαμε μουκανητὰ βοδιῶνε.

Ἕξι μερόνυχτα ἔτρωγαν οἱ βλάμηδες συντρόφοι
τοῦ Ἥλιου τὰ πιὸ διαλεχτὰ ποὺ εἶχαν ἁρπάξει βόδια·
σὰν ἔφερε τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς τὴν ἔβδομη τὴ μέρα,
ἔπεσε τότε ὁ ἄνεμος, σιγάνεψε ἡ φουρτούνα·
κι ἐμεῖς στὸ πλοῖο ποὺ μπήκαμε, τὸ βγάλαμε πελάγου,
καὶ τὸ κατάρτι στήσαμε, μ' ἄσπρα πανιὰ ἁπλωμένα.

Μὰ τὸ νησὶ ἅμ' ἀφήσαμε, κι ἄλλη στεριὰ τριγύρω
δὲ φαίνονταν, παρὰ οὐρανὸς καὶ θάλασσα παντοῦθε,
σύννεφο μαῦρο ἀπάνω μας τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς ἁπλώνει,
ποὺ θεοσκότεινα ἔγιναν τὰ πέλαγα ἀποκάτου.
Πολλὴ ὥρα δὲν ἀρμένισε ἀπὸ τότες τὸ καράβι·
τ' ἦρθε Πονέντης ἄξαφνος μ' ἄγρια μαζὶ φουρτούνα,
κι ἔσπασε ὁ σίφουνας τὰ δυὸ τὰ ξάρτια στὸ κατάρτι·
κι ἔπεσε πρὸς τὰ πίσω αὐτό, καὶ τ' ἄρμενα στ' ἀμπάρι·
καὶ τὸ κατάρτι πέφτοντας στὴν πρύμη τὸν ποδότη
πὰς στὸ κεφάλι χτύπησε· λυῶμα τὰ καύκαλά του,
κι αὐτὸς ἀπὸ τὸ κάσαρο σὰ βουτηχτὴς γκρεμίστη,
καὶ πέταξε ἀπ' τὰ κόκκαλα ἡ λεβέντικη ψυχή του.
Τότες ὁ Δίας βρόντηξε, καὶ μὲ τ' ἀστροπελέκι
χτυπάει τὸ πλοῖο, κι ὁλόβολο τ' ἀναποδογυρίζει,
γεμάτο θειάφι· πέφτουνε στὴ θάλασσα οἱ συντρόφοι,
γύρω στὸ μαυροκάραβο γυρνώντας σὰν κουροῦνες,
καὶ χέρι θεοῦ τοὺς ἔκοβε τοῦ γυρισμοῦ τὴ γλύκα.

Ὡς τόσο ἐγὼ βαστιόμουνα μὲς στὸ καράβι, ὡσότου
ἀπ' τὴν καρίνα τὰ πλευρὰ ξεκάρφωσε ἡ φουρτούνα,
κι ἔτσι γυμνὴ τὴν ἔσερνε τὸ κῦμα· τὸ κατάρτι
σπασμένο χτύπαγε σ' αὐτή· μ' ἀπάνω του μαντάρι
φτιαγμένο ἀπὸ βοδόπετσο κρατοῦσε περασμένο.
Μ' αὐτὸ συνέδεσα τὰ δυό, καρίνα καὶ κατάρτι,

καθισ' ἀπάνω κι οἱ ἄνεμοι μὲ πῆραν οἱ ὀργισμένοι.
Ἡ ἄγρια τότες ἔπαψε φουρτούνα τοῦ Πουνέντη,
κι ἦρθε καὶ φύσηξε Νοτιάς, σὲ πάθια νὰ με ρίξῃ,
στὴν τρομερὴ τὴ Χάρυβδη καὶ πάλε ν' ἀρμενίσω.
Ὁλονυχτὶς δερνόμουνα, καὶ σάνε φάνη ὁ Ἥλιος
στὴ μαύρη Χάρυβδη ἔφτασα καὶ στὸν γκρεμὸ τῆς Σκύλλας.
Καθὼς ρουφοῦσε ἡ Χάρυβδη τῆς θάλασσας τὴν ἅρμη,
ἐγὼ κατὰ τὴν ἀγριά τοῦ βράχου ὀρνιὸ πετιέμαι,
καὶ τὸ κορμί μου κόλλησε σὰ νυχτερίδα ἀπάνω.
Δὲν εἶχα ποῦ τὸ πόδι μου νὰ βάλω νὰ πατήσω,
τι οἱ ρίζες ἤτανε μακριά, καὶ τὰ τρανὰ κλωνιά του
ἁπλώνονταν ἀνάερα τὴ Χάρυβδη νὰ ἰσκιώσουν.
Ἐκεῖ γερὰ κρατιόμουνα, προσμένοντας τὸ τέρας
νὰ μοῦ ξεράσῃ στὰ νερὰ καρίνα καὶ κατάρτι.
Ἀργὰ πολὺ γυρίσανε, σὰ μ' ἔφαγε ἡ λαχτάρα·
τέλος τὴν ὥρα ποὺ κριτὴς σηκώνεται γιὰ δεῖπνο
ἀφοῦ τις διαφορὲς πολλῶν ἀνθρώπων καθαρίσῃ,
πομέσα ἀπὸ τὴ Χάρυβδη ξεπρόβαλαν τὰ ξύλα.
Χέρια καὶ πόδια λεύτερα τότες ἀφήνω ἀμέσως,
μέσα στο κῦμα βρόντηξα, παράξω ἀπὸ τὰ ξύλα,
καθίζω, καὶ τὰ χέρια μου κάνω κουπιὰ καὶ λάμνω.
Ὅμως τὴ Σκύλλα πιὰ νὰ δῶ δὲν ἄφησε ὁ πατέρας
τῶν θεῶν κι ἀνθρώπων· εἰδεμή, κι ἐγὼ θ' ἀφανιζόμουν.
Μέρες ἐννιὰ πλανιόμουνα· τὴ δέκατη τὴ νύχτα
στὴν Ὠγυγία μὲ φέρανε οἱ θεοί, ποὺ λημεριάζει
ἡ Καλυψὼ ἡ ὡριομάλλα κι ἡ φοβερὴ θεοῦλα.
Μ' ἀγάπας καὶ μὲ νοιάζονταν. Τί νὰ τὰ ξαναλέγω;
Ἐχτὲς μέσ' στὸ παλάτι σου κι ἐσὲ καὶ τῆς κυρᾶς σου
σᾶς τὰ διηγήθηκα ὅλ' αὐτά· καὶ δὲ μ' ἀρέσει ἐκεῖνα
τὰ καθαρὰ ἱστορημένα νὰ τὰ διηγιέμαι πάλε.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ν

Αὐτὰ τοὺς εἶπε· κι ὅλοι τους σωπαίνανε ἀμπροστά του,
δεμένοι ἀπὸ τὸ μάγιο του μὲς στὰ ἰσκιερὰ παλάτια.
Τότες ἀπολογιέται του ὁ Ἀλκίνος καὶ του κρένει:

«Μιὰ κι ἦρθες στὰ χαλκόστρωτα καὶ στ' ἀψηλό μου σπίτι,
θαρρῶ πως δὲ θὰ πλανεθῆς, Δυσσέα, στὸ γυρισμό σου,
μόνο ὅσα πρὶν κι ἂν ἔπαθες, στὸν τόπο σου θὰ φτάσης.
Καὶ στὸν καθένα ἀπὸ σᾶς ποὺ μέσα στὸ παλάτι
τὸ ἀμμαυρό μου πίνετε κρασὶ καὶ τὸ ὁλογιάτο,
καὶ τὰ τραγούδια χαίρεστε, νὰ τί θὰ πῶ κι ἀκοῦστε.
Μέσα στὸ καλοπελέκητο σεντούκι 'ναι τὰ ροῦχα,
τὸ δουλεμένο μάλαμα καὶ τὰ φιλέματα ὅλα,
ποὺ ἐδῶ τοῦ ξένου φέρανε οἱ ἄρχοντοι τῶν Φαιάκων·
τώρα μεγάλο τρίποδα ἂς τοῦ βροῦμε καὶ λεβέτι
καθένας· καὶ κατόπι ἐμεῖς συνάζουμε ἀπ' τὸ δῆμο·
τί εἶναι βαρὺ ἀπ' ὅλους του νὰ δίνη ἕνας μονάχος.»
Εἶπε ὁ Ἀλκίνοος, κι ἄρεσαν τὰ λόγια του στοὺς ἄλλους·
καθένας τότες κίνησε στὸ σπίτι νὰ πλαγιάση.
Ἐφέξ' ἡ ροδοδαχτύλη, τῆς νύχτας κόρη, Αὐγούλα,
καὶ μὲ τὰ στέρια χάλκωμα πῆγαν γιὰ τὸ καράβι.
Ἴδιος τους μπῆκε ὁ ἀντρόκαρδος ὁ Ἀλκίνοος στὸ καράβι,
καὶ μέσα τὰ καλόθεσε στοὺς πάγκους ἀποκάτου,
νὰ μὴ σκουντάβουν σὰν τραβὰν κουπὶ τὰ παλληκάρια.
Κι ἐκεῖνοι πῆγαν νὰ χαροῦν τοῦ Ἀλκίνου τὸ γιορτάσι.
Καὶ βόδι αὐτός τους ἔσφαξε, θυσία στὸ γιὸ τοῦ Κρόνου,
τὸ Δία τὸ μαυρονέφελο, ποὺ 'ναι ὅλων βασιλέας.
Καὶ τὰ μεριὰ σὰν ἔκαψαν, στὸ θεόλαμπρο τραπέζι
φραίνονταν καὶ τραγούδα τους ὁ κοσμοτιμημένος
κι ὁ θεϊκὸς τραγουδιστὴς Δημόδοκος. Ὡς τόσο
συχνὰ στὸν ἥλιο γύριζε τὴν κεφαλὴ ὁ Δυσσέας,
τὸ γέρμα λαχταρίζοντας, καὶ γυρισμὸ ποθώντας.
Καὶ σὰν ποὺ δεῖπνο ὀρέγεται ὁ ἀργάτης ποὺ ὁλημέρα
τὰ μαῦρα βόδια τοῦ 'σερναν τὸ ἀλέτρι στὰ χωράφια,
καὶ βλέπει μὲ χαρὰ τὸ φῶς τοῦ ἡλιοῦ νὰ βασιλεύη,
καὶ στὸ φαγὶ πηγαίνοντας τὰ γόνατά του τρέμουν,
τέτοια χαρά 'φερε τοῦ ἡλιοῦ τὸ γέρμα στὸ Δυσσέα.
Καὶ γλήγορα στοὺς Φαίακες ποὺ τὸ κουπὶ ἀγαπᾶνε,
μὰ στὸν Ἀλκίνο ξέχωρα, μίλησε τότες κι εἶπε·
«Ἀλκίνο, πρῶτε βασιλιά, καὶ τῶν λαῶν καμάρι,
κάμετε στάξες, στεῖλτε με μὲ τὸ καλό, καὶ γειά σας.

Τὶ τώρα πιὰ τελέστηκαν ὅσα ἤθελε ἡ καρδιά μου.
ταξίδι καὶ χαρίσματα. ποὺ οἱ θεοὶ νὰ τὰ βλογάνε.
νὰ ξαναβρῶ τὸ σπίτι μου καὶ τὴν καλὴ γυναίκα.
καὶ νὰ γυρίσω ἀνάμεσα στοὺς ἀκριβούς μου φίλους.
Κι ἐσεῖς ποὺ ἐδῶ ἀπομνήσκετε, νὰ 'στε ἡ χαρὰ γιὰ πάντα
τῶ γυναικῶν καὶ τέκνω σας, κι οἱ θεοὶ νὰ σᾶς φυλᾶνε,
καὶ συφορὲς ἡ χώρα σας ποτὲς νὰ μὴ γνωρίση.»
Αὐτὰ εἶπε, καὶ τὰ λόγια του καλοδεχτήκαν ὅλοι,
κι εἶπαν ὁ ξένος νὰ σταλῆ, γιατὶ σωστὰ μιλοῦσε.
Καὶ λάλησε τοῦ κήρυκα ὁ ἀντρόψυχος ὁ Ἀλκίνος·
« Σμίξε. Ποντόνε. τὸ κρασὶ καὶ μοίρασέ το σὲ ὅλους
μὲς στὸ παλάτι. προσευκὲς νὰ κάμουμε τοῦ Δία.
κι ἀπὲ νὰ προβοδήσουμε τὸν ξένο στὸ νησί του.»
Εἶπε. καὶ πρόσγλυκο κρασὶ τοὺς ἔσμιξε ὁ Ποντόνος,
καὶ σ' ὅλους γύρω μοίρασε· κι ἐκεῖνοι ἀπὸ τὶς ἕδρες
στοὺς τρισμακάριστους θεοὺς ποὺ 'ναι στὰ οὐράνια, στάξαν.
Τότες σηκώθηκε ὁ τρανὸς Δυσσέας, στῆς Ἀρήτης
τὰ χέρια τὸ διπλόκουπο παράδωσε ποτήρι,
καὶ λάλησέ της κι εἶπε της μὲ φτερωμένα λόγια·
« Γειά σου. χαρά σου ὁλοζωῆς. βασίλισσα. ὥσπου νά 'ρθουν
τὰ γερατειὰ κι ὁ θάνατος, ποὺ τοὺς θνητοὺς προσμένουν·
μισεύω τώρα, κι εὔκουμαι νὰ χαίρεσαι ἐδῶ μέσα
τὰ τέκνα σου καὶ τὸ λαὸ καὶ τὸ γενναῖο Ἀλκίνο.»
Εἶπε. καὶ διάβηκε ὁ λαμπρὸς Δυσσέας τὸ κατώφλι,
καὶ κήρυκα ὁ ἀντρόκαρδος ὁ Ἀλκίνος στέλνει ὄμπρος του.
νὰ τόνε φέρη στὸ γιαλὸ πρὸς τὸ γοργὸ καράβι·
κι ἡ Ἀρήτη δοῦλες τοῦ 'βαλε νὰ τόνε συνοδέψουν.
Σκουτὶ καλοπλυμένο ἡ μιὰ σηκώνει καὶ χιτώνα,
ἄλλη σεντούκι κουβαλάει καλόφτιαστο, καὶ τρίτη
μὲ τὸ κρασὶ τὸ κόκκινο καὶ μὲ θροφὴ ἀκλουθοῦσε.
Καὶ στὸ γιαλὸ σὰ φτάσανε, καὶ στὸ καράβι μπῆκαν,
τὰ παλληκάρια οἱ προβοδοὶ στὸ κουφωτὸ καράβι
πῆραν καὶ βάλαν τὰ πιοτὰ καὶ τὶς προμήθειες ὅλες·
καὶ τοῦ Ὀδυσσέα στρώσανε βελέντζα καὶ σεντόνι
στοῦ καραβιοῦ τὸ κάσαρο, γιὰ νὰ γλυκοκοιμᾶται
στὴν πρύμη· αὐτὸς ἀνέβηκε καὶ πλάγιασ' ἐκεῖ τότες

σιωπώντας· κι αὐτοὶ κάθισαν ἀραδιαστοὶ στοὺς πάγκους,
καὶ τὸ παράγγι ξέλυσαν ἀπὸ τὴν τρύπια δέστρα.
Κι πίσω καθὼς γέρνανε καὶ τὰ νερὰ σκορποῦσαν,
ὕπνος βαρὺς κατέβαινε πιὰ στὰ ματόφυλλά του,
βαθὺς περίσσια καὶ γλυκός, μὲ θάνατο παρόμοιος·
Σὰν ποὺ σὲ κάμπο ἀλόγατα τετράζυγα βαρβάτα
στοῦ μαστιγιοῦ τὸ χτύπημα μαζὶ χουμίζουν ὅλα,
κι ἀναπηδώντας ἀψηλὰ μεγάλο δρόμο κόβουν,
ἔτσι κι ἡ πλώρη ἀνέβαινε τοῦ ψήλου, κι ἀποπίσω
τοῦ πολυτάραχου γιαλοῦ τὸ κῦμα ἀφρομανοῦσε.
Κι ἔτρεχ᾽ ἐκεῖνο μιὰ χαρά, ποὺ μήτε κιρκινέζι,
τὸ πιὸ γοργὸ πετάμενο, θὰ μπόρειε νὰ τὸ φτάξῃ.
Μὲ τέτοια φόρα διάβαινε στὶς θάλασσες ἀπάνω,
φέρνοντας ἄντρα μὲ θεοὺς παρόμοιο στὴ σοφία,
ποὺ ἀριθμητα ἄλλοτες δεινὰ κι ἂν ἔπαθε ἡ ψυχή του,
σὲ ἀντρῶν πολέμους καὶ φριχτὰ ταξίδια τοῦ πελάγου,
τώρα κοιμόταν ἥσυχα, τὰ πάθια του ξεχνώντας.

Σὰν πρόβαλε τὸ φωτερὸ τ᾽ ἀστέρι ποὺ στὰ οὐράνια
τῆς νυχτογέννητης αὐγῆς πρωτομηνάει τὴ φέξη,
τὸ πλοῖο τὸ πελαγόδρομο ζύγωνε πιὰ στὸ Θιάκι.

Βρίσκετ᾽ ἐκεῖ τοῦ Φόρκυνα, τοῦ πελαγήσου γέρου,
κάποιο λιμάνι, καὶ σ᾽ αὐτὸ δυὸ κάβοι ποὺ προβάλλουν,
βραχόσπαρτοι, πρὸς τὴν μπασιὰ τοῦ λιμανιοῦ συγκλίνουν,
κι ὄξω κρατοῦν τὰ κύματα ποὺ οἱ τρικυμιὲς σηκώνουν·
μὰ μέσα τὰ καλόφτιαστα συχάζουνε καράβια,
δίχως δεσίματα, ἅμα μποῦν καὶ βροῦνε ἀραξοβόλι.
Εἶναι κι ἐλιὰ μακρόφυλλη βαθιὰ μὲς στὸ λιμάνι·
καὶ δίπλα της ἀχνόθαμπη σπηλιὰ χαριτωμένη,
ἱερὸ λημέρι τῶν Νυφῶν ποὺ λέγουνται Ναϊάδες.
Κροντήρια καὶ διπλόχερες λαγῆνες ἐκεῖ βρίσκεις,
ποὺ τὰ μελίσσια μέσα τους πηγαίνουν καὶ φωλιάζουν.
Εἶναι καὶ πέτρινοι ἀργαλειοὶ περίτρανοι, ποὺ οἱ Νύφες
φαίνουν σκουτιὰ πορφυρωτὰ ποὺ βλέπεις καὶ θαμάζεις.
Ἔχει κι ἀστείρευτα νερά, καὶ θύρες δυό· μιὰ θύρα
πρὸς τὸ Βοριὰ ποὺ δύνουνται ν᾽ αὐλίζουνται κι ἄνθρωποι,
κι ἡ ἄλλη, θεϊκιά, πρὸς τὸ Νοτιά, ποὺ ἄνθρωποι δὲν περνᾶνε.

μόνε εἶναι των ἀθάνατων ἡ θύρα ἐκείνη δρόμος.
Αὐτοὶ ἀπὸ πρὶν γνωρίζοντας μπήκαν ἐκεῖ ν' ἀράξουν,
καὶ τὸ καράβι στὴ στεριὰ ἔξω ἔπεσε ὡς τὴ μέση,
με τέτοια ὁρμή, τὸ σπρώχνανε στὰ ὀμπρὸς οἱ λαμνοκόποι.
Κι αὐτοὶ στὴ στεριὰ σα βγήκανε ἀπ' τὸ γερὸ καράβι,
πρῶτ' ἀπ' τὸ πλοῖο τὸ κουφωτὸ τὸν Ὀδυσσέα σηκῶσαν
μὲ τὸ σεντόνι τὸ λινὸ καὶ τὸ λαμπρὸ στρωσίδι·
στὴν ἀμμουδιὰ τὸν ἔθεσαν καθὼς βαριοκοιμόταν.
κι ὕστερα βγάλαν τὰ καλὰ ποὺ οἱ Φαίακες τοῦ δῶκαν
τοῦ ἐρχόταν μὲ τῆς Ἀθηνᾶς τὴ χάρη στὴ πατρίδα.
Τὰ θέσαν ὅλα στῆς ἐλιᾶς τη ρίζα σωριασμένα,
ἔξω ἀπ' το δρόμο, μὴν τὰ δῆ περαστικὸς κανένας,
καὶ πάη καὶ τὰ πειράξη πρὶν ξυπνήση ὁ Ὀδυσσέας.
Κι αὐτοὶ ξαναγυρίζανε στὸν τόπο τους. Μα ὁ Σειστής
δὲν ξέχνα τὶς φοβέρες του στὸ θεϊκὸ Ὀδυσσέα,
καὶ πῆγε τοῦ Δία στὸν Ὄλυμπο τὴ γνώμη νὰ ρωτήξη·
«Δία πατέρα, ἐγὼ τιμὴ δὲ θά 'χω πιὰ καὶ δόξα
μὲς στοὺς θνητούς, μιὰς καὶ θνητοὶ δὲ μὲ τιμοῦν ἐμένα,
οἱ Φαίακες δά, ποὺ λέγουνται κι ἀπόγονοι δικοί μου.
Γιὰ τὸ Δυσσέα τὸ εἶπα ἐγὼ πὼς στὴν πατρίδα θά 'ρθη,
πολλὰ σὰν πάθη· γυρισμὸ νὰ τοῦ ἀρνηθῶ ποτές μου
δὲ θέλησα, τι τὸ 'ταξες ἐσὺ πως θὰ γυρίση.
Καὶ τώρα αὐτοὶ τὸν πέρασαν μὲ τὸ γοργὸ καράβι
καθὼς βαθιοκοιμότανε, τὸν ἔβγαλαν στο Θιάκι,
καὶ τοῦ 'δωκαν ἀρίφνητα χαρίσματα, χρυσάφι,
χαλκὸ καὶ δουλευτὰ σκουτιά, πού τόσα κι ἀπ' τὴν Τροία
δὲ θά 'φερνε ἂν ἐρχότανε ἀποκεῖθε δίχως βλάβη,
μὲ τὸ σωστὸ μερίδιο του ἀπὸ λάφυρα γυρνώντας.»
Κι ὁ Δίας τοῦ ἀποκρένεται ὁ συννεφομαζώχτης·
«Σειστή, μεγαλοδύναμε, τι λόγο πῆγες κι εἶπες;
Δε σ' ἀτιμοῦν οἱ ἀθάνατοι· καὶ πῶς θ' ἀποκοτοῦσαν
ἐσένα τὸ μεγάλο τους καὶ πρῶτο ν' ἀψηφήσουν;
Κι ἂν ἄντρας κάποιος δυνατὸς κι ἀπόκοτος θελήση
νὰ σὲ προσβάλη, ἐσὺ μπορεῖς νὰ γδικιωθῆς κατόπι.
Κάνε ὅπως θέλεις, καὶ καθὼς καλὸ το κρίνει ὁ νοῦς σου.»
Κι αὐτὰ τοῦ ἀπολογήθηκε ὁ σειστὴς Ποσειδώνας·

«Μεμιᾶς, ὦ μαυροσύννεφε, θὰ 'κανα αὐτὸ ποὺ κρένεις,
μὰ πάντα τὸ θυμό σου ἐγὼ φοβᾶμαι κι ἀποφεύγω.
Καὶ τώρα θέλω τ' ὄμορφο καράβι τῶν Φαιάκων
ποὺ θά 'ρθη ἀπὸ προβόδωμα στὰ θαμπερὰ πελάγη,
νὰ σπάσω καὶ στὴ χώρα τους βουνὸ νὰ ρίξω γύρω,
νὰ πάψουν καὶ νὰ μὴ μποροῦν νὰ προβοδοῦν ἀνθρώπους.»

Κι ὁ Δίας του ἀποκρένεται ὁ συννεφομαζώχτης·
«Αὐτὸ θαρρῶ καλύτερο μέσα στὸ νοῦ μου, ὦ φίλε·
ὅλοι ἀπ' τὴ χώρα σὰ θωροῦν τὸ πλοῖο ν' ἀρμενίζη,
ἐσὺ ἀποδίπλα στὴ στεριὰ βράχο νὰ τὸ πετρώσης,
νὰ μοιάζη σὰν πλεούμενο, καὶ νὰ θαμάζουνται ὅλοι,
καὶ μὲ τρανὸ τὴ χώρα τους βουνὸ νὰ τριγυρίζης.»

Αὐτὸ ἀπ' τὸ Δία σὰν ἄκουσε τοῦ κόσμου ὁ μέγας σειστής,
πρὸς τὴ Σχερία ξεκίνησε, τὸν τόπο τῶν Φαιάκων,
καὶ στάθηκε· σὰν πρόβαλε τ' ἀνάφρυδο καράβι
στὸ κῦμα γοργολάμνοντας, ζυγώνει ὁ Ποσειδώνας,
μὲ τὴν παλάμη τὸ βαράει, στὰ βάθια τὸ ριζώνει,
πέτρα τὸ κάνει, ξεκινάει καὶ χάνεται ἀποκεῖθε.

Κι οἱ Φαίακες οἱ μακρόλαμνοι κι οἱ θαλασσακουσμένοι
μὲ λόγια τότες φτερωτὰ μιλοῦσαν μεταξύ τους,
κι ἕνας τους γύρναε κι ἔλεγε τοῦ διπλανοῦ του ἐτοῦτα·
«Ἀλλοί! καὶ ποιός μᾶς ἔδεσε στὰ πέλαγα τὸ πλοῖο,
στὴ χώρα καθὼς γύριζε κι ὁλόβολο φαινόταν;»

Αὐτὰ εἶπε καὶ τί γένηκε δὲ γνώριζε κανείς τους.
Κι ὁ Ἀλκίνος τότε ὁ βασιλιὰς ξαγόρεψέ τους κι εἶπε·
«Γιὰ δῆτε πῶς οἱ παλαιικὲς μᾶς βγαίνουν προφητεῖες
τοῦ κύρη μου, σὰν ἔλεγε πὼς μᾶς φτονοῦσε ὁ Σείστης,
ποὺ ὅλους ἐμεῖς ἀπείραχτοι στὴ γῆς τους προβοδᾶμε.
κι εἶπε πὼς κάποιο Φαιακινὸ καλόφτιαστο καράβι
ποὺ θά 'ρθη ἀπὸ προβόδημα στὰ θαμπερὰ πελάγη,
θὰ σπάση καὶ στὴ χώρα μας βουνὸ θὰ ρίξη γύρω.
Αὐτὰ εἶπε τότε ὁ γέροντας, καὶ σήμερα τελιοῦνται.
Μὰ ἐλᾶτε τώρα, κι ὅ,τι πῶ νὰ τὸ καλοδεχτοῦμε·
μὴν προβοδᾶτε πιὰ θνητό, σὰν ἔρχεται κανένας
στὴ χώρα μας· κι ἂς σφάξουμε τοῦ Ποσειδώνα τώρα
δώδεκα ταύρους διαλεχτούς, ἴσως καὶ σπλαχνιστῆ μας,

καὶ μὲ τρανὸ τὴ χώρα μας βουνὸ δὲν τριγυρίζῃ.»
  Εἶπε, κι αὐτοὶ φοβήθηκαν, καὶ τοίμασαν τοὺς ταύρους.
Καὶ τότες προσευχήθηκαν στὸ ῥήγα Ποσειδῶνα
οἱ ἀφέντηδες κι οἱ προεστοὶ τῆς χώρας τῶ Φαιάκων,
ὁλόρθοι γύρω στὸ βωμό. Κι ὁ μέγας ὁ Ὀδυσσέας
σηκώθη ἀπὸ τὸν ὕπνο του στὴ γῆς τὴν πατρική του,
καὶ μήτε τήνε γνώρισε, καιροὺς ξενιτεμένος·
τι ἡ διογέννητη Ἀθηνᾶ μ' ἀχνὸ τὸν περεχοῦσε,
νὰ τὸν φυλάξῃ ἀγνώριστο, καὶ νὰ τὸν δασκαλέψῃ,
μὴν τόνε νιώσῃ ἡ σύγκοιτη κι οἱ φίλοι κι οἱ πολίτες,
πρὶν κάθε τους ἀδίκημα πλερώσουν οἱ μνηστῆρες.
Γιὰ δαῦτο καὶ τοῦ σφάνταζαν ἀλλιώτικα ὅλα γύρω,
τὰ μονοπάτια τὰ μακριά, τὰ ὁλόκλειστα λιμάνια,
τὰ δέντρα τὰ ὁλοφούντωτα, κι οἱ βραχουριὲς παντοῦθε.
Πετιέται ἀπάνω, στέκεται, κοιτάζει τὴν πατρίδα,
καὶ τότε θλιβερὰ βογγάει, καὶ τὰ μεριὰ βαρώντας
μὲ τὶς παλάμες, κλαίγεται καὶ λέει μοιρολογώντας·
  «Ἀλλοΐς μου, καὶ σὲ τί λογῆς ἀνθρώπων ἦρθα χώρα;
νά 'ναι ἄραγες ἀσύστατοι κι ἀδικοπράχτες κι ἄγριοι,
ἢ νά 'χουνε φιλοξενιὰ καὶ θεοφοβιὰ στὸ νοῦ τους;
Ποῦ φέρνω αὐτοὺς τοὺς θησαυρούς; καὶ ποῦ πλανιέμαι ἄτος μου;
Μακάρι ἂς ἔμνησκαν αὐτοὶ στὴ χώρα τῶ Φαιάκων,
καὶ τότε σὲ ἄλλο βασιλιὰ θὰ πρόσφευγα μεγάλο,
ποὺ θὰ μὲ καλοδέχουνταν καὶ θὰ μὲ προβοδοῦσε.
Ποῦ τώρα νὰ τὰ θέσω αὐτὰ δὲν ξέρω, μήτε πάλε
τ' ἀφήνω ἐδῶ, μὴν ἔρθουνε καὶ μοῦ τ' ἁρπάξουν ἄλλοι.
Ἀλλοΐς μου, σὲ ὅλα γνωστικοὶ δὲν ἤτανε καὶ δίκιοι
οἱ ἀφεντάδες κι οἱ προεστοὶ τῶ Φαιάκων, τί μὲ φέραν
σὲ ξένη γῆς· μοῦ κρένανε πὼς τάχα θὰ μὲ πᾶνε
στὸ Θιάκι μου τὸ ξάστερο, καὶ δὲ μοῦ τὸ τελέσαν.
Ὁ Δίας ὁ συνακουστὴς γι' αὐτὸ νὰ τοὺς πλερώσῃ,
ποὺ ὅλους θωρεῖ ἀποπάνωθε, καὶ τοὺς κακοὺς παιδεύει.
Μὰ τώρα ἂς πάω, τοὺς θησαυροὺς νὰ δῶ καὶ νὰ μετρήσω,
μὴν πῆραν κάτι φεύγοντας μὲ τὸ γοργὸ καράβι.»
  Σὰν εἶπε αὐτά, τοὺς τρίποδες μετροῦσε τοὺς πανώριους,
καὶ τὰ λεβέτια, τὰ σκουτιά, καὶ τὸ λαμπρὸ χρυσάφι,

καὶ τίποτες δὲν τοῦ 'λειπε· μὰ ἔκλαιγε γιὰ τὴ γῆς του,
καὶ πικραναστενάζοντας σερνότανε στὴν ἄκρη
τοῦ πολυτάραχου γιαλοῦ. Κι ἦρθε ἡ Ἀθηνᾶ σιμά του,
μοιάζοντας νέο πιστικὸ ποὺ πρόβατα φυλάγει,
περίσσια τρυφερόκορμο, καὶ σὰ βασιλοπαίδι.
Εἶχε διπλὴ στὸν ὦμο της καλόφτιαστη φλοκάτα,
στὰ ὥρια πόδια σάνταλα, στὰ χέρια της κοντάρι.
Ἅμα τὴν εἶδε χάρηκε καὶ ζύγωσε ὁ Δυσσέας,
καὶ φώναξέ την, κι εἶπε της μὲ λόγια φτερωμένα·
«Φίλε, ποὺ πρῶτος ἔλαχες σ' αὐτὴ τὴ χώρα ὀμπρός μου
γειά σου, καὶ μὴ μοῦ φέρνεσαι κακόγνωμα· μόν' σῶσε
κι ἐτοῦτα ἐδῶ κι ἐμένανε· τὶ σὰ θεό μου ἐσένα
κοιτώντας καὶ δοξάζοντας στὰ γόνατά σου πέφτω.
Καὶ τοῦτο τώρα ξήγα μου μὲ ἀλήθεια, νὰ τὸ ξέρω·
Ποιά γῆ 'ναι αὐτή, καὶ ποιός λαός; τί ἄνθρωποι ἐδῶ γεννιοῦνται;
νά 'ναι νησάκι ξάστερο κι αὐτό, γιά μήπως ἄκρη
τῆς καρπερῆς εἶναι στεριᾶς πρὸς τὸ γιαλὸ ἁπλωμένη;»
Τότε γυρνὰ καὶ τοῦ μιλᾶ ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·
«Γιά κοῦφιος εἶσαι, ὦ ξένε μου, γιά ἀπὸ μακριὰ μᾶς ἦρθες,
καὶ μὲ ρωτᾶς γι' αὐτὴ τὴ γῆς. Δὲν εἶναι δὰ καὶ τόσο
στὸν κόσμο ἀγνώριστη· πολλοὶ τὴν ξέρουν· κι ὅσοι ζοῦνε
πρὸς τοῦ ἥλιου τὴν ἀνατολή, κι ὅσοι στὰ μέρη ζοῦνε
ποὺ πέφτουν καταπίσωθε πρὸς τ' ἀχνερὰ σκοτάδια.
Δὲν εἶναι γῆς γιὰ ἀλόγατα, παρὰ γεμάτη πέτρα·
μὰ πάλε μήτε γῆς φτωχή, κι ἁπλόχωρη ἂς μὴν εἶναι.
Στάρι περίσσιο καὶ κρασὶ καλὸ μᾶς δίνει ὁ τόπος,
τὶ πάντα πέφτει ἐδῶ βροχὴ καὶ μᾶς δροσαίνουν πάχνες·
γίδια καὶ βόδια βρίσκουνε καλὴ βοσκὴ ἐδῶ πέρα,
μὰ καὶ τὰ δέντρα μὲ νερὰ ποτίζουνται περίσσια.
Κι ἔτσι τὸ Θιάκι ἀκούστηκε κι ὡς τὴν Τρωάδα ἀκόμα,
ποὺ λένε ἀπ' τὴν Ἀχαϊκὴ τὴ γῆς μακριὰ πὼς εἶναι.»
Αὐτὰ εἶπε, κι ἀναγάλλιασε ὁ μέγας ὁ Ὀδυσσέας,
βλέποντας πὼς ὁ τόπος του ἦταν ἡ γῆς ἐκείνη,
ἀπ' ὅσα τοῦ φανέρωσε τοῦ Δία ἡ θυγατέρα.
Καὶ φώναξέ την κι εἶπε της μὲ λόγια φτερωμένα,
ἀλήθεια ὅμως δὲν ἔλεγε, παρὰ τὸ λόγο γύρνα,

πάντα μεγάλες πονηριὲς στὸ νοῦ του μελετώντας·
« Καὶ στὴν ἀπλόχωρη ἄκουγα τὴν Κρήτη γιὰ τὸ Θιάκι,
πέρ' ἀπ' τὰ πέλαγα· κι ἐγὼ τώρα ἔρχουμαι ἀπατός μου,
μ' αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς θησαυρούς· στὰ τέκνα μου ἄλλα τόσα
ἀφῆκα. σάνε σκότωσα τὸ γιὸ τοῦ Ἰδομενέα,
τὸ γοργοπόδη Ὀρσίλοχο. καὶ ξέφυγα ἀποκεῖθε.
Κάθε ἄντρα σιταρόθρεφτο στὸ τρέξιμο νικοῦσε
στὴν Κρήτη αὐτός· μὰ θέλησε τὰ τρωαδίτικα ὅλα
νὰ μοῦ κρατήση λάφυρα, ποὺ ἐγὼ 'παθα γιὰ δαῦτα,
καὶ σε πολέμους ἀντρικοὺς καὶ στ' ἄγρια τὰ πελάγη,
τι τοῦ γονιοῦ του ἀκόλουθος δὲν ἔστεργα νὰ γίνω
στὴν Τροία. παρὰ μάχομουν μ' ἄλλους δικούς μου πρῶτος.
Σιμὰ στὸ δρόμο τοῦ 'στησα μὲ φίλο μου καρτέρι,
κι ἀπ' τὰ χωράφια ἐρχάμενο τὸν πῆρα μὲ κοντάρι.
Ἦτανε νύχτα σκοτερὴ στὰ οὐράνια, καὶ κανένας
δὲν ἔνιωσε, μόνε κρυφὰ τοῦ πῆρα τὴν ψυχή του.
Καὶ σὰν τόνε θανάτωσα μὲ σουβλερὸ κοντάρι,
πῆγα σὲ πλοῖο σὲ Φοίνικες ἀρχόντους νὰ προσπέσω,
καὶ δῶρα ἀκριβοπόθητα τοὺς ἔδινα ζητώντας
μαζί τους νὰ μὲ πάρουνε στὴν Πύλο νὰ μ' ἀφήσουν,
ἢ στὴν ἱερὴ τὴν Ἤλιδα ποὺ Ἐπειῶτες τὴν ὁρίζουν.
Ὅμως τοῦ ἀνέμου ἡ δύναμη τοὺς ἔσπρωχνε ἀποκεῖθε
χωρὶς νὰ θέν· δὲ ζήταγαν αὐτοὶ νὰ μὲ γελάσουν.
Καὶ τότες παραδέρνοντας φτάσαμ' ἐδῶ τὴ νύχτα,
καὶ στὸ λιμένα μπήκαμε βαρὺ κουπὶ τραβώντας.
Δὲ συλλογιόμασταν φαΐ, κι ἂς εἴχαμέ του ἀνάγκη·
μόνε ἀπ' τὸ πλοῖο βγήκαμε κι αὐτοῦ πλαγιάσαμε ὅλοι.
Στ' ἀποσταμένο μου κορμὶ γλυκὸς κατέβηκε ὕπνος,
κι ἐκεῖνοι τότες ἔβγαλαν τὰ πράματα ἀπ' τὸ πλοῖο,
κι ἀπάνω ἐδῶ στὴν ἀμμουδιὰ ποὺ κοίτομουν τὰ θέσαν.
Κατόπι στὴν ὡριόχτιστη κινῆσαν Σιδονία,
κι ἔμεινα ἐγὼ μονάχος μου μὲ τὴν καρδιὰ θλιμμένη. »
Εἶπε, καὶ χαμογέλασε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα,
κι ἁπλώνοντας τὸ χέρι της τὸν χάδεψε, καὶ φάνη
σα δέσποινα ὥρια καὶ τρανή, σ' ἔργα λαμπρὰ πιδέξια.
Κι φώναξέ τον κι εἶπε του μὲ λόγια φτερωμένα·

«Μαργιόλος καὶ τετραπόνηρος θὰ 'ναι ὅποιος σὲ περάσῃ
σὲ κάθε ἀπάτη, μὰ καὶ θεὸς ἂν τύχῃ νά 'ναι ἀκόμα.
Σκληρὲ καὶ μυριοσόφιστε κι ἀχόρταγε στοὺς δόλους,
ὡς καὶ στὴ γῆς σου σὰ βρεθῇς δὲν τὸ ἀστοχᾶς τὸ ψέμα,
μήτε τὰ λόγια τὰ πλαστά, ποὺ ἀρχῆθες τ' ἀγαποῦσες.
Μὰ τώρα αὐτὰ ἂς τ' ἀφήσουμε· σοφοὶ εἴμαστε κι οἱ δυό μας,
πρῶτος κι ἐσὺ μὲς στοὺς θνητοὺς στὴ γνώση καὶ στὰ λόγια,
καὶ πάλε ἐγὼ μὲς στοὺς θεοὺς γιὰ νοῦ καὶ γιὰ ξυπνάδα
εἶμ' ἀκουσμένη. Τοῦ Διὸς τὴν κόρη, τὴν Παλλάδα,
τὴν Ἀθηνὰ δὲ γνώρισες ἐσύ, ποὺ μερανύχτα
σοῦ παραστέκω, σ' ὅλα σου τὰ πάθια φυλαχτός σου,
καὶ ποὺ ἔκαμα τοὺς Φαίακες νὰ σ' ἀγαπήσουν ὅλοι.
Καὶ τώρα ἀκόμα βγῆκα ἐδῶ, γιὰ νὰ συλλογιστοῦμε
πῶς νὰ σοῦ κρύψω τὰ καλὰ ποὺ οἱ Φαίακες σοῦ δῶκαν
καθὼς ὁ νοῦς μου τὰ ὅρισε, μαζί σου νὰ τὰ φέρῃς.
Μὰ νὰ σοῦ πῶ, καὶ τί δεινὰ στὸ σπιτικό σου ἡ μοίρα
σοῦ φύλαξε· κι ἐσὺ καρδιὰ νὰ κάμῃς ν' ἀπομένῃς,
καὶ σὲ κανένα μὴν ξηγᾶς οὔτ' ἄντρα οὔτε γυναίκα,
πὼς ἀπ' τὰ ξένα γύρισες, παρὰ ὅσα κι ἂν παθαίνῃς
ἀπὸ κακόβουλους θνητούς, ἀμίλητα νὰ τά 'χῃς.»
Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος γυρίζει καὶ τῆς κρένει:
«Δύσκολα ὁ ἄνθρωπος, θεά, σὲ νιώθει ἂ σ' ἀγναντέψῃ,
ὅσο κι ἂν ξέρῃ· γιατὶ ἐσὺ λογῆς μοιασίδια παίρνεις.
Τοῦτο γνωρίζω ἐγὼ καλά, πὼς πρῶτα μοῦ ἤσουν φίλη,
ὅσον καιρὸ μαχόμασταν οἱ Ἀχαιοὶ στὴν Τροία.
Μὰ ἀφότου ἐμεῖς κουρσέψαμε τὴ χώρα τοῦ Πριάμου,
καὶ στὰ καράβια μπήκαμε, κι ὁ θεὸς μᾶς σκόρπισε ὅλους,
δὲ σ' εἶδα μήτε σ' ἔνιωσα, διογέννητη, ἀπὸ τότες,
μὲς στὸ καράβι μου νὰ ρθῇς καὶ νὰ μὲ διαφεντέψῃς.
Παρὰ πλανιόμουν ἄπαυα μὲ τὴν καρδιὰ καμένη,
ὡσότου ἀπὸ τὰ βάσανα οἱ θεοὶ μὲ λευτερῶσαν,
κι ἐσὺ πιὰ μὲ τὰ λόγια σου στὴν πλούσια γῆ τῶ Φαιάκων
μὲ γκαρδιώνες, καὶ μ' ἔφερνες ἀτή σου μὲς στὴ χώρα.
Μὰ στοῦ γονιοῦ σου τ' ὄνομα παρακαλῶ σε τώρα,
τι δὲν πιστεύω νά 'φτασα στὸ ξάστερό μου Θιάκι,
μόνε πλανιέμαι σ' ἄλλη γῆς, κι αὐτὰ θαρρῶ ποὺ μοῦ 'πες

με πονηριά μού τά 'πλασες, τό νοῦ μου νὰ γελάσῃς·
λέγε μου, ἀλήθεια, βρίσκουμαι στὴν ποθητὴ πατρίδα; »
Κι ἡ γαλανόματη 'Αθηνᾶ τοῦ ἀπολογήθη τότες·
« Μὲ τέτοιες πάντα συλλογὲς τὸ νοῦ σου βασανίζεις·
γι' αὐτὸ κι ἐγὼ στὰ πάθια σου μονάχο δὲ σ' ἀφήνω,
που 'σαι δὰ τόσο γνωστικός, καλὸς κι ἀνοιχτομάτης.
Ἂν ἦταν ἄλλος κι ἔρχονταν στὸν τόπο του ἀπ' τὰ ξένα,
θένα 'τρεχε, τὴ σύγκοιτη νὰ δῆ καὶ τὰ παιδιά του·
μὰ ἀκόμα ἐσὺ δὲ λαχταρεῖς νὰ μάθῃς καὶ ν' ἀκούσῃς,
μόν' πρῶτα τὴ γυναίκα σου ζητᾶς νὰ δοκιμάσῃς,
ποὺ μὲς στὸν πύργο κάθεται καὶ τυραννιέται ἡ ἔρμη,
κι οἱ νύχτες της, κι οἱ μέρες της περνᾶνε μὲ τὰ δάκρυα.
Ποτὲς δὲν τὸ φοβόμουνα, μόν' τό 'χα ἐγὼ στὸ νοῦ μου,
πὼς πίσω θένα 'ρθῇς χωρὶς κανένα σύντροφό σου·
ὅμως στὸν Ποσειδῶνα ἐγώ, στ' ἀδέρφι τοῦ γονιοῦ μου,
δὲν ἤθελα ν' ἀντισταθῶ, τὶ σοῦ ἦταν χολωμένος,
τὸ μάτι ἀφότου τύφλωσες τοῦ ἀγαπημένου γιοῦ του.
Τώρα τοὺς τόπους τοῦ Θιακιοῦ γιὰ νὰ πειστῇς σοῦ δείχνω.
Νά, τοῦ παλιοῦ θαλασσινοῦ τοῦ Φόρκυνα ὁ λιμιώνας·
νά, κι ἡ μακρόφυλλη ἡ ἐλιὰ στοῦ λιμανιοῦ τὴν ἄκρη,
καὶ δίπλα της ἡ ἀχνόθαμπη σπηλιά, ἡ χαριτωμένη,
ἱερὸ λημέρι τῶν Νυφῶν ποὺ λέγουνται Ναϊάδες·
ἐκεῖ 'ναι καὶ τὸ θολωτὸ τὸ σπήλιο ποὺ σ' ἐκεῖνες
πολλὲς ἐσὺ ἑκατοβοδιὲς καλόδεχτες τελοῦσες·
νά, καὶ τὸ Νήριτο βουνό, τ' ὁλόσκεπο ἀπὸ δάσια. »
Εἶπε, καὶ σκόρπισε ὁ ἀχνός, καὶ φάνη ἡ γῆς τριγύρω·
τὴν εἶδε κι ἀναγάλλιασε ὁ πολύπαθος Δυσσέας,
καὶ χαίροντας σὰ φίλησε τὴ γῆς τὴν πλουτοδότρα,
στὶς Νύφες προσευκήθηκε σηκώνοντας τὰ χέρια·
«Ὦ Νύφες, κόρες τοῦ Διός, ν' ἀξιωθῶ σας πάλε
δὲν τό 'λπιζα· σᾶς χαιρετῶ μὲ τὶς γλυκειὲς εὐκές μου,
και δῶρα θὰ σᾶς φέρνουμε σὰν πρῶτα ἐμεῖς περίσσια,
ἂν ἡ νικήτρια ἡ 'Αθηνᾶ, τοῦ Δία ἡ θυγατέρα,
ζωὴ μοῦ δώσῃ, καὶ ἀντρειὰ στὸ γιὸ τὸν ἀκριβό μου. »
Κι ἡ γαλανόματη 'Αθηνᾶ τοῦ λάλησε καὶ τοῦ εἶπε·
« Θάρρος· γι' αὐτὰ ἂς μὴ νοιάζεται καθόλου τώρα ὁ νοῦς σου.

Μόν' ἔλα, καὶ τὰ πράματα στὰ βάθια τ' ὥριου σπήλιου
ἃς πᾶμε ν' ἀπιθώσουμε, κρυμμένα ἐκεῖ νὰ τα 'χῃς·
κατόπι συλλογιόμαστε τί 'ναι καλὸ νὰ γίνῃ. »
 Εἶπε, και μπῆκε ἡ θέαινα στὸ ἀχνόθαμπο τὸ σπήλιο,
γιὰ νὰ 'βρῃ τοὺς κρυψῶνες του· καὶ τότες ὁ Ὀδυσσέας
τῆς ἔφερε τὰ χρυσικὰ καὶ τὰ χαλκοστολίδια,
καὶ τὰ καλόφτιαστα σκουτιὰ ποὺ οἱ Φαίακες τοῦ χαρίσαν.
Κι ἀφοῦ καλὰ τ' ἀπίθωσε, βάζει τρανὸ λιθάρι
στοῦ σπήλιου τὸ ἔμπα ἡ Ἀθηνᾶ, τοῦ Δία ἡ θυγατέρα.
 Τότες καθίσαν στῆς ἱερῆς ἐλιᾶς τὴ ρίζα οἱ δυό τους,
νὰ δοῦν πῶς θὰ ξεκάμουνε τοὺς ἄτιμους μνηστῆρες.
Κι ἄρχισε πρώτη ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·
 « Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσέα,
δὲς τώρα τοὺς ἀδιάντροπους μνηστῆρες πῶς θὰ σπάσῃς,
ποὺ τρία χρόνια κυβερνοῦν τὸν πύργο σου, ζητώντας
μὲ δῶρα ν' ἀποχτήσουνε τὸ ἰσόθεό σου ταίρι·
κι ἐκείνη, πάντα κλαίγοντας, ποὺ ἀκόμα νὰ γυρίσῃς,
ἐλπίδες καὶ ταξίματα τοῦ καθενοῦ τους δίνει,
καὶ τοὺς μηνάει μηνύματα, κι ἂς κλώθῃ ὁ νοῦς της ἄλλα. »
 Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος γύρισε καὶ τῆς εἶπε·
« Ἀλλοί, μὲ τοῦ Ἀγαμέμνονα τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀτρέα τὴ μοίρα,
θάνατο θά 'βρισκα κακὸ κι ἐγὼ μὲς στὸ παλάτι,
ἂν ὅλα δὲ μοῦ τά 'λεγες καθάρια ἐσύ, ὦ θεά μου.
Καὶ τώρα ὁρμήνεψέ με πῶς νὰ πάω νὰ τοὺς παιδέψω·
ἀτή σου στέκου πλάγι μου καὶ δίνε μου ἀντρειοσύνη,
σὰν τότες ποὺ χαλνούσαμε τὰ ὥρια πυργιὰ τῆς Τροίας.
Ἂν ἔτσι μοῦ παράστεκες λαμπρή, ὦ γαλανομάτα,
καὶ μὲ τρακόσους θά 'βγαινα νὰ χτυπηθῶ νομάτους
σιμά σου, τὶ τὴν πρόθυμη διαφέντεψή σου θά 'χα. »
 Κι ἡ γαλανόματη θεὰ τοῦ ἀπολογήθη τότες·
« Σιμά σου θά 'μαι, καὶ πολύ, καὶ δὲ θὰ σ' ἀστοχήσω
σὰν ἔρθῃ ἡ ὥρα· καὶ θαρρῶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες
ποὺ τώρα κατατρώγουνε τὸ βιός σου θὰ σκορπίσουν
καὶ τὸ αἷμα τους καὶ τὰ μυαλὰ τότε στὸ χῶμα ἀπάνω.
Μὰ πρῶτα πρέπει ἀγνώριστο στοὺς ἄλλους νὰ σὲ κάνω·
θὰ σοῦ ζαρώσω τ' ὄμορφο καὶ λυγερὸ κορμί σου,

θὰ σοῦ ἀφανίσω τὰ ξανθὰ μαλλιὰ τῆς κεφαλῆς σου,
καὶ θὰ ντυθῇς παλιόρουχο, νὰ σὲ σιχαίνουνται ὅλοι·
τὰ μάτια σου τὰ λαμπερά, θαμπὰ θὰ σοῦ τὰ κάνω,
ποὺ τιποτένιος νὰ φανῇς καὶ στοὺς μνηστῆρες ὅλους,
καὶ στὴ γυναίκα καὶ στὸ γιὸ ποὺ μές στὸ σπίτι ἀφῆκες.
Καὶ πρῶτα τὸ χοιροβοσκὸ πήγαινε ν' ἀνταμώσῃς,
ποὺ νοιάζεται τοὺς χοίρους σου, καὶ σὲ πονεῖ ἡ καρδιά του,
μὰ καὶ τὸ γιόκα σου ἀγαπᾶ, καὶ τὸ χρυσό σου ταίρι.
Σιμὰ στὰ ζῶα θὰ κάθεται, ποὺ βόσκουνε στὴν πέτρα
τοῦ Κόρακα, ποὺ εἶναι κοντὰ κι ἡ Ἀρέθουσα ἡ βρυσούλα·
τρῶν βαλανίδια νόστιμα, κι ἁγνὸ νεράκι πίνουν,
καὶ καλοθρέφονται μ' αὐτὰ καὶ πλήθιο πάχος πιάνουν.
Ἐκεῖ μαζί του κάθισε καὶ ρώτηξέ τον ὅλα,
ὥσπου στὴν καλογυναίκα νὰ πάω ἐγὼ τὴ Σπάρτη,
τὸ γιό σου τὸν Τηλέμαχο, Ὀδυσσέα μου, νὰ φωνάξω·
αὐτὸς στὴ Λακεδαίμονα, τοῦ Μενελάου τὴ χώρα,
πῆγε νὰ μάθῃ ἂν τάχα ζῇς κι ἀκούγεσαι στὸν κόσμο.»
Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος ἀπολογήθη κι εἶπε·
«Τί δὲν τοῦ τα 'λεγες ἐσύ, ποὺ ὅλα τὰ ξέρει ὁ νοῦς σου;
ἢ τάχα μὲς στὰ πέλαγα κι αὐτὸς γιὰ νὰ πλανιέται
μὲ βάσανα, καὶ νὰ τοῦ τρῶν οἱ ἄλλοι τὰ καλά του;»
Κι ἡ γαλανόματη θεὰ τοῦ ἀπολογήθη τότες·
«Γι' αὐτὸν μὴν πολυνοιάζεσαι· ἐγὼ τὸν ὁδηγοῦσα
ποὺ τ' ὄνομά του ν' ἀκουστῇ πηγαίνοντας κεῖ κάτω.
Βάσανα αὐτὸς δὲν ἔχει ἐκεῖ, μόν' κάθεται στοὺς πύργους
τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀτρέα, καὶ χαίρεται τ' ἀρίφνητα καλά του.
Μὲ μαῦρο πλοῖο οἱ ἄγουροι κι ἂν τοῦ 'στησαν καρτέρι,
τὸ χαλασμό του θέλοντας στὸ Θιάκι πρὶ γυρίσῃ,
δὲν τὸ φοβᾶμαι αὐτό· θαρρῶ πὼς κάμποσους μνηστῆρες
θὰ φάῃ ἡ γῆς, ποὺ σήμερα τὸ βιός σου καταλοῦνε.»
Αὐτὰ σὰν εἶπε, μὲ ραβδὶ τὸν ἄγγιξε ἡ Παλλάδα,
καὶ ζάρωσε τὸ λυγερὸ καὶ τ' ὄμορφο κορμί του,
καὶ τὰ ξανθὰ τοῦ ἀφάνισε μαλλιὰ τῆς κεφαλῆς του,
καὶ σκέπασε μὲ γέρικο πετσὶ τὰ μέλη του ὅλα·
τὰ δυό του μάτια θάμπωσε ποὺ πρῶτα ἀστραποβολοῦσαν,
καὶ μ' ἄσχημο παλιόρουχο τοῦ 'ντυσε τὸ κορμί του.

κουρελιασμένα καὶ λερὰ καὶ μαῦρα ἀπὸ καπνιά,
κι ἀπάνω λάφινη προβιὰ μακριὰ καὶ μαδημένη·
τοῦ δίνει καὶ ραβδὶ χοντρό, κι ἕναν τορβὰ στὸν ὦμο,
σχισμένο καὶ μὲ πρόστυχο σκοινὶ γιὰ κρεμαστήρι.
Αὐτὰ εἶπαν, καὶ χωρίστηκαν· κι ἐκείνη πῆγε νὰ βρῇ
στὴ θεία τὴ Λακεδαίμονα τ' ἀγόρι τοῦ Ὀδυσσέα.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ξ

Κι ἀπ' τὸ λιμάνι πῆρε αὐτὸς βουνήσιο μονοπάτι
σὲ δάσια μέσα, ποὺ ἡ θεὰ τοῦ τό 'χε πῆ πὼς ζοῦσε
ὁ πάγκαλος χοιροβοσκὸς ποὺ νοιάζουνταν τὸ βιός του
πιότερο ἀπ' ὅλους ποὺ ὁ τρανὸς Δυσσέας εἶχε δικούς του.
Τὸν βρῆκε καὶ καθότανε στὰ ξώθυρα μονάχος,
μπρὸς σὲ μεγάλο αὐλόγυρο ἀψηλόστεκο κι ὡραῖο,
μὲ δρόμο γύρω, ποὺ ἴδιος του τὸν εἶχε ἐκεῖ φτιασμένο
γιὰ τοῦ ξενιτεμένου του τοῦ ἀφεντικοῦ τοὺς χοίρους,
δίχως νὰ ξέρῃ ἡ ἀφέντισσα κι ὁ γέρος ὁ Λαέρτης,
ἀπὸ βουνόπετρες συρτές, μ' ἀγριαπιδιὲς φραγμένο.
Κι ἀπόξω ὀρθόστησε πολλὰ παλούκια πυκνωμένα
γύρω τριγύρω ἀπὸ ἰδρυὰ καλὰ πελεκημένα·
καὶ χοιρομάντρες δώδεκα μὲς στὴν αὐλὴ εἶχε χτίσει
κοντὰ κοντά, κι ἡ καθεμιὰ κλειοῦσε πενήντα μάνες
γουροῦνες χαμοπλαγιαστές· τ' ἀσερνικὰ μαντρίζαν
ὄξω, πολὺ πιὸ λιγοστά· τι οἱ θεϊκοὶ οἱ μνηστῆρες
τὰ τρῶγαν, κι ὁ χοιροβοσκὸς τοὺς ἔφερνε ὁλοένα
κι ἀπό 'να, τὸ καλύτερο καὶ πιὸ παχὺ θρεφτάρι·
τρακόσα ἑξήντα ἀρσενικὰ τοῦ μνήσκανε μονάχα.
Τέσσερεις σκύλοι σὰ θεριὰ ξενύχτιζαν κοντά τους,
ποὺ ὁ πρῶτος τῶ χοιροβοσκῶν τοὺς εἶχε ἀναθρεμμένους.
Καινούργια ἐκεῖνος ταίριαζε στὰ πόδια του τσαρούχια,
βόδινο κόβοντας πετσὶ καλοχρωματισμένο·
γυρίζαν οἱ ἄλλοι ἐδῶ κι ἐκεῖ μὲ τὰ χοιροκοπάδια,
οἱ τρεῖς· τὸν τέταρτο ὁ βοσκὸς στὴ χώρα εἶχε σταλμένο,
θρεφτάρι στοὺς ἀπόκοτους μνηστῆρες γιὰ νὰ φέρῃ,
γιὰ νὰ τὸ σφάξουνε, νὰ φᾶν καὶ κρέας νὰ χορτάσουν.

Καὶ ξάφνω τὰ μαντρόσκυλα σὰν εἶδαν τὸ Δυσσέα,
τοῦ χύθηκαν γαυγίζοντας· τότες μὲ γνώση χάμου
κάθισε αὐτός, μὰ τοῦ 'πεσεν ἡ ράβδα ἀπὸ τὸ χέρι,
κι ἐκεῖ θὰ κακοπάθαινε, στὴ στάνη του ἀποδίπλα,
μὰ χούμιξε γοργόποδος ξοπίσω ὁ χοιροτρόφος
στὴν ξώπορτα, καὶ τὸ πετσὶ τοῦ ξέφυγε ἀπ' τὸ χέρι.
Καὶ τὰ σκυλιά του ἐδῶ κι ἐκεῖ σὰ σκόρπισε μὲ πέτρες
καὶ μὲ φοβέρες, γύρισε κι αὐτὰ εἶπε στὸν ἀφέντη·
«Ἀκόμα λίγο, κι ἄξαφνα σὲ ξέσκιζαν οἱ σκύλοι,
κι ἀπ' ἀφορμή σου, γέρο μου, πολὺ θὰ ντροπιαζόμουν.
Μὰ κι ἄλλα οἱ θεοὶ παθήματα καὶ στεναγμοὺς μοῦ δῶκαν.
τί κάθουμαι καὶ κλαίγω ἐδῶ θεόμοιαστον ἀφέντη·
κοιτάζω τὰ θρεφτάρια αὐτὰ γιὰ νὰ τὰ τρῶνε οἱ ξένοι,
κι ἐκεῖνος δίχως πόρεψη πλανιέται μερανύχτα
σὲ χῶρες μέσα ἀλλόγλωσσων ἀνθρώπων καὶ λημέρια,
ἃ ζῆ δὰ ἀκόμα κι ἂν θωρῆ τοῦ γήλιου τὴ λαμπράδα.
Μὰ ἔλα, γέρο, τώρα ἐσύ, κι ἂς πᾶμε στὴν καλύβα,
κι ἀπὸ ψωμὶ κι ἀπὸ κρασὶ ἡ καρδιά σου σὰ χορτάση,
λὲς ἀποποῦθε φάνηκες, καὶ ποιά τὰ βάσανά σου.»
Εἶπε ὁ καλὸς χοιροβοσκός, καὶ μέσα τόνε πῆρε,
καὶ τοῦ 'στρωσε δασιὰ κλαδιὰ μ' ἀγριογιδιοῦ ἀποπάνω
προβιὰ τριχάτη καὶ τρανή, ποὺ στρῶμα του τὴν εἶχε.
Κι αὐτὸς μ' ἐδαῦτα χάρηκε, και φώναξέ τον κι εἶπε·
«Ὁ Δίας κι οἱ ἀθάνατοι θεοὶ ἂς σοῦ δίνουν, ξένε,
γιὰ τὸ καλό σου δέξιμο, τὰ ποὺ ζητάει ἡ καρδιά σου.»
Κι ἐσύ, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κι εἶπες·
«Μὰ κι ἀπὸ σένα πιὸ μικρὸς νὰ ἐρχότανε, δὲ θά 'ταν,
ὦ ξένε μου, πρεπούμενο νὰ μὴν τιμήσω ξένο·
τ' εἶναι τοῦ Δία ὅλ' οἱ φτωχοὶ κι οἱ ξένοι· κι ἀρεστὸ 'ναι
τὸ λίγο ποὺ ἐμεῖς δίνουμε· νόμος αὐτὸς τῶ δούλων,
ποὺ τὸν καινούργιο ἀφέντη τους τόνε φοβοῦνται πάντα.
Τί τοῦ 'κοψαν οἱ ἀθάνατοι τὸ γυρισμό του ἐκείνου,
ποὺ θὰ μ' ἀγάπαε γκαρδιακὰ καὶ θά 'δινε μου πλούτια,
σπίτι καὶ χτῆμα καὶ μαζὶ γυναίκα ζηλεμένη,
κι ὅσα ὁ ἀφέντης ὁ καλὸς χαρίζει σὲ ἄνθρωπό του,
ποὺ καλοδούλεψε, κι ὁ θεὸς τὰ ἔργατά του αὐξαίνει,

καθὼς ἐμένα τὰ ἔργατα που κάνω αὐτὰ μοῦ ἀξίνει.
Ἂ γέραζε κι ὁ ἀφέντης μου δῶ πέρα, τί χαρά μου.
Μὰ χάθηκε, πού ἂς χάνουνταν ἡ φύτρα τῆς Ἑλένης
ἡ ἀνακερη, που ἀντρῶν ψυχὲς πλῆθος γι' αὐτὴ χαθήκαν·
γιατὶ γιὰ τοῦ Ἀγαμέμνονα τὴ χάρη κι αὐτὸς πῆγε
στὸ Ἴλιο τ' ἀλογάρικο, τοὺς Τρῶες νὰ πολεμήση.»
Εἶπε, καὶ στὸ χιτώνα του σφιχτόδεσε τὴ ζώνη,
καὶ πρὸς τὶς μάντρες κίνησε, πού ἦταν κλεισμένοι χοίροι.
Δυὸ πῆρε καὶ τους ἔσφαξε, κι ἀπὲ καψάλισέ τους,
τους λιάνισε καὶ πέρασε τὰ κρέατα στὶς σοῦβλες,
καὶ σὰν καλοψηθήκανε τὰ φέρνει τοῦ Ὀδυσσέα,
ὁλόζεστα μὲ τὰ σουβλιά, καὶ μ' ἄσπρο ἀλεύρι ἀπάνω.
Σμίγει καὶ τὸ μελόγλυκο κρασὶ μὲς στὸ καρδάρι,
καθίζει ἀγνάντια, τὸν καλεῖ, κι αὐτὰ τοῦ συντυχαίνει·
«Τρῶγε ἀπὸ δούλου χοιρινὸ κρεάσι τώρα, ὦ ξένε·
τὰ παχουλὰ θρεφτάρια μας τὰ χαίρουνται οἱ μνηστῆρες,
που μέσα τους εἶναι ἄσπλαχνη κι ἀθεόφοβη ἡ ψυχή τους.
Μὰ τ' ἄνομα οἱ μακαριστοὶ θεοὶ δὲν τ' ἀγαπᾶνε,
παρὰ τὰ δίκια καὶ καλὰ τιμοῦν καμώματά μας.
Κι ἂν κακοπράχτες κι ἄτιμοι πατήσουνε γῆς ξένη,
καὶ λάφυρα ν' ἁρπάξουνε τοὺς βοηθήση ὁ Δίας,
τὸ πλοῖο φορτώνουν, καὶ γοργὰ στὸν τόπο τους γυρνοῦνε,
τὶ τὴν ψυχή τους τυραννεῖ θεϊκῆς ὀργῆς τρομάρα.
Μὰ ἐτοῦτοι ἀπὸ θεοῦ φωνὴ θ' ἀκοῦσαν καὶ θὰ μάθαν
τὸ μαῦρο τέλος του, ἐπειδὴς δὲν προξενεύουν δίκια,
μήτε γυρνοῦν στὰ σπίτια τους, μόν' κάθουνται καὶ τρῶνε,
τὰ πλούτια μας μ' ἀδιαντροπιὰ χωρὶς νὰ τὰ λυποῦνται.
Τὶ κάθε μέρα καὶ νυχτιὰ πού μᾶς χαρίζει ὁ Δίας,
ἕνα σφαχτὸ δὲ σφάζουνε, καὶ μήτε δυὸ μονάχα·
ἀτέλειωτα καὶ τὸ κρασὶ τραβοῦν καὶ τὸ ρουφᾶνε,
γιατ' εἶχε βιὸς ἀρίφνητο, κι ὅσο κανένας ἄλλος
δὲν εἶχε στὴ μαυροστεριὰ μηδὲ στὸ Θιάκι μέσα.
Εἴκοσι ἀρχόντοι μαζωχτοὶ δὲν ἔχουν τόσα πλούτια·
νὰ σ' τὰ μετρήσω. Δώδεκα κοπὲς βοδιῶνε κεῖθε·
κι εἶναι ἄλλες τόσες πρόβατα, κι ἀκόμα τόσες χοίροι·
γιδιὰ κοπάδια δώδεκα, ἁπλωτά, πού οἱ πιστικοί του

τὰ βόσκουν καὶ τὰ νοιάζουνται, καὶ ξένοι καὶ δικοί του.
Κι ἐδῶ, στὴν ἄκρη τοῦ νησιοῦ, γιδιῶν κοπάδια βόσκουν
ἕντεκα, καὶ καλόβουλοι τὰ σαλαγᾶνε ἀνθρῶποι.
Καθεμερνὰ καθένας τους θὰ φέρη στοὺς μνηστῆρες
ἀπὸ τὰ γίδια τὰ παχιὰ τὸ πιὸ καλὸ ποὺ βρίσκει.
Ἐγὼ φυλάω καὶ νοιάζουμαι τοὺς χοίρους ἐδῶ ἐτούτους,
καὶ πάντα τὸν καλύτερο διαλέγω καὶ τοὺς στέλνω.»
Εἶπε· κι ἐκεῖνος ἁρπαχτὰ τρωγόπινε σωπώντας,
καὶ μέσα του κρυφόπλεχνε κακὸ γιὰ τοὺς μνηστῆρες.
Καὶ σάνε καλοδείπνησε καὶ φράνθηκε ἡ καρδιά του,
ὁ ἄλλος τὸ ποτήρι του ποὺ γιὰ πιοτὸ κρατοῦσε,
κρασὶ γεμάτο τοῦ 'δωσε, κι αὐτὸς τὸ καλοδέχτη,
καὶ φώναξέ του κι εἶπε του μὲ λόγια φτερωμένα·
«Φίλε, καὶ ποιὸς σ' ἀγόρασε μὲ βιὸς δικό του ἐσένα,
μεγάλος καὶ βαθιόπλουτος, καθὼς τὸν παρασταίνεις,
καὶ λὲς γιὰ τοῦ 'Αγαμέμνονα τὴ χάρη θά 'χη πέσει;
Πές μου, μὴν τόνε γνώρισα ποιός ἦταν· γιατὶ ὁ Δίας
κι οἱ ἄλλοι θεοὶ θὰ ξέρουν ἂν τὸν εἶδα κι ἐδῶ φέρνω
μαντάτα του· τι γύρισα μέρη πολλὰ στὸν κόσμο.»
Κι ὁ πρῶτος τῶ χοιροβοσκῶν ἀπάντησε καὶ τοῦ 'πε.
«Μηδ' ἡ γυναίκα μήτε ὁ γιός, ὦ γέρο, δὲν ἀκούγει
τὸν ταξιδιώτη ποὺ ἔρχεται καὶ λέει μαντάτα φέρνει·
πολλοὶ πλανιοῦνται κι ἔρχουνται γιὰ λίγη πόρεψή τους,
μὰ τοὺς γελοῦν μὲ ψέματα καὶ κρύβουν τὴν ἀλήθεια.
Ἂν τύχη κοσμογυριστὴς καὶ φτάση ἐδῶ στὸ Θιάκι,
ἔρχεται, λόγια πλανερὰ στὴ δέσποινά μου κρένει,
κι αὐτὴ τὸν καλοδέχεται, κι ὅλα ζητάει νὰ μάθη,
χύνοντας δάκρυα περισσά, σὰν ποὺ 'ναι τὸ συνήθειο
κάθε γυναίκας που ἄντρα της στὰ ξένα ἔχει χαμένο.
Ἔτσι κι ἐσὺ θὰ σκάρωνες, ὦ γέρο, παραμύθια,
σ' ὅποιον χλαμύδα σοῦ 'δινε νὰ βάλης καὶ χιτώνα.
Ὡς τόσο ἐκειοῦ θὰ τοῦ 'γδαραν τὰ κόκκαλά του οἱ σκύλοι
καὶ τὰ ὄρνια τὰ γοργόφτερα, καὶ τέλειωσε ἡ ζωή του·
ἢ ψάρια τόνε φάγανε στὴ θάλασσα, καὶ τώρα
τὰ κόκκαλά του στὴ στεριὰ κοίτουνται μὲς στοὺς ἄμμους.
Χάθηκ' ἐκεῖνος, καὶ σ' ἐμᾶς τοὺς φίλους μὰ σ' ἐμένα

ἀκόμα πιότερο ἄφησε τῆς στέρησης τὸν πόνο·
τί τέτοιο ἀφέντη πάγκαλο δὲ θά 'βρω ὅπου κι ἂν πάω.
μήτε στῆς μάνας μου ξανὰ καὶ στοῦ κυροῦ ἂ γυρίσω
τὸ σπίτι ποὺ γεννήθηκα, καὶ μ' ἔθρεψαν ἐκεῖνοι.
Μήτε γιὰ κείνους τόσο ἐγὼ δὲ θά 'κλαιγα, κι ἂς θέλω
νὰ τοὺς χαροῦν τὰ μάτια μου στὴν ποθητὴ πατρίδα·
μὰ τοῦ 'Οδυσσέα ποὺ χάθηκε μὲ συνεπαίρνει ὁ πόθος.
Ποὺ τ' ὄνομά του ντρέπουμαι νὰ πῶ, κι ἂς λείπῃ, ὦ ξένε,
τί μ' ἀγαποῦσε ὁλόψυχα καὶ μὲ πονοῦσε ἐκεῖνος·
φίλο ἀδερφὸ τὸν κράζω ἐγώ, κι ἂς βρίσκεται μακριά μου.»
Τότες τοῦ λάλησε ὁ τρανός, πολύπαθος Δυσσέας·
«Φίλε, ποὺ ἀρνιέσαι ὁλότελα νὰ πῇς πὼς θὰ ξανάρθῃ
ἐκεῖνος πάλε, κι ἄπιστος ὁλοένα μένει ὁ νοῦς σου,
ἐγὼ τοῦ βρόντου δὲ μιλῶ, παρὰ σοῦ λέω μὲ ὅρκο,
πὼς ὁ Δυσσέας ἔρχεται· κι ὅσο γιὰ συχαρίκια,
εὐτὺς ποὺ στὰ παλάτια του ὁ ἀφέντης σου πατήσῃ,
μὲ ὥρια χλαμύδα καὶ καλὸ χιτώνα θὰ μὲ ντύσῃς·
πρὶν ὅμως δὲν τὰ δέχουμαι, πολλὴ κι ἂν τά 'χω ἀνάγκη·
τί ὅσο ἐγὼ σιχαίνουμαι τὶς μαῦρες πόρτες τοῦ Ἅδη,
τόσο κι ἐκεῖνον ποὺ ψευτιὲς σοφίζεται ἀπὸ φτώχεια.
Ὁ Δίας νά 'ναι μάρτυρας, τὸ ξενικὸ τραπέζι,
κι ἐτούτη ἡ στιὰ τοῦ θεόλαμπρου 'Οδυσσέα ποὺ μὲ δέχτη,
πὼς ὅλ' αὐτὰ θὰ τελεστοῦν καθὼς ἐγὼ τὰ λέγω.
Μέσα στὸ χρόνο αὐτὸν ἐδῶ θὰ φτάσῃ ὁ 'Οδυσσέας.
Τοῦτος ὁ μήνας ἅμα βγῇ, κι ἅμα πατήσῃ ὁ ἄλλος,
θὰ ρθῇ πάλε στὸ σπίτι του, καὶ θὰ παιδέψῃ ἐκείνους
ποὺ βρίζουν τὴ γυναίκα του καὶ τὸ χρυσό του γιόκα.»
Κι ἐσύ, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης, κι εἶπες·
«Μήτε σοῦ δίνω ἐγὼ ποτὲς τὰ συχαρίκια, ὦ γέρο,
καὶ μήτε ὁ 'Οδυσσέας θὰ ρθῇ στὸ σπίτι του· μόν' πίνε
ἥσυχα ἐσύ, καὶ πίνοντας ἄλλη κουβέντα ἂς βροῦμε,
κι αὐτὰ μὴ μοῦ θυμίζῃς τα, γιατί πονεῖ ἡ καρδιά μου
σὰ μοῦ θυμίζουν ἄξαφνα τὸ δοξαστό μου ἀφέντη.
Καὶ τώρα ἂς τὸν ἀφήσουμε τὸν ὅρκο, ἂν καὶ μακάρι
νά 'ρθῃ ὁ Δυσσέας, καθὼς κι ἐγὼ ποθῶ κι ἡ Πηνελόπη,
κι ὁ θεόμοιαστος Τηλέμαχος κι ὁ γέρος ὁ Λαέρτης.

Ὡς τόσο τὸν Τηλέμαχο, τὸ τέκνο τοῦ Ὀδυσσέα,
τὸν πικροκλαίω, ποὺ οἱ θεοὶ τὸν θρέψαν σὰ βλαστάρι,
κι εἶπα, δὲ θά 'βγῃ πιὸ ἀχαμνὸς ἀπ' τὸ λαμπρὸ γονιό του,
τὸν ξακουστὸ στὴν ὀμορφιὰ καὶ στὸ κορμί, μὰ τώρα
κάποιος θνητὸς ἢ ἀθάνατος τοῦ θάμπωσε τὰ φρένα·
στὴν ὥρια Πύλο τράβηξε ν' ἀκούσῃ τοῦ γονιοῦ του
μαντάτα. Κι οἱ καμαρωτοὶ μνηστῆρες τοῦ 'χουν στήσει
καρτέρι πὰς στὸ γυρισμό, γιὰ νὰ χαθῇ τὸ γένος
καὶ τ' ὄνομα τοῦ ἰσόθεου τοῦ Ἀρκείσιου ἀπ' τὸ Θιάκι.
Μὰ ἂς τὸν ἀφήσουμε, ἢ πιαστῇ ἀπ' αὐτούς, ἢ καὶ γλυτώσῃ,
σὰ βάλῃ ὁ Δίας τὸ χέρι του καὶ τόνε διαφεντέψῃ.
Μόνε ἔλα, γέρο, κι ὅλα σου διηγήσου μου τὰ πάθια·
πές μου κι ἐτοῦτο ξάστερα· ποιός εἶσαι, κι ἀποποῦθε;
ποιοί 'ν' οἱ γονιοί σου, ὁ τόπος σου; μὲ τί καράβι φάνης;
οἱ ναῦτες πῶς σὲ φέρανε στὸ Θιάκι; ποιοί παινιένται
πὼς εἶναι; τί θαρρῶ πεζὸς ἐδῶ δὲ μᾶς ὁρίζεις.»
Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
«Ὅλα σωστὰ κι ἀληθινὰ θὰ σοῦ τὰ πῶ ἐγὼ τοῦτα.
Και νά 'χαμε γιὰ κάμποσον καιρὸ μὲς στὴν καλύβα
φαὶ καὶ γλυκερὸ κρασί, καὶ καλοκαθισμένοι
νὰ τρώγαμε, νὰ πίναμε, κι οἱ ἄλλοι νὰ δουλεῦαν,
θὰ σοῦ μιλοῦσα ἀλάκερο τὸ χρόνο δίχως κόπο,
καὶ πάλε δὲ θὰ τέλειωνα τὰ πάθια τῆς ψυχῆς μου,
ὅσα ἀπὸ θέλημα θεῶν σωρὸς μοῦ μαζωχτῆκαν.
Ἀπ' τὴν ἀπλόχωρη βαστάει ἡ φύτρα μου τὴν Κρήτη,
καὶ πλούσιου ἀνθρώπου εἶμαι παιδί· κι ἄλλους πολλοὺς στὸ σπίτι
γέννησε γιοὺς κι ἀνάθρεψε μὲ τὴ στεφανωτή του,
μὰ ἐμένα ἐκεῖ μὲ γέννησε σκλάβα ἀγαπητικιά του.
Ὅμως σὰν τ' ἄλλα του παιδιὰ κι ἐμένα μὲ τιμοῦσε,
ὁ Κάστορας τοῦ Ὕλακα· θρέμμα του ἐγὼ παινιέμαι,
ποὺ τόνε λάτρευε σὰ θεὸ στὴν Κρήτη ὁ κόσμος ὅλος,
τὶ πλούτια καὶ καλοτυχιὰ καὶ ξακουστὰ εἶχε τέκνα.
Μὰ τοῦ θανάτου οἱ δαίμονες στὸν Ἅδη σὰν τὸν πῆγαν,
τὰ παλληκάρια του τὸ βιὸς μοιράστηκαν μὲ κλήρους,
κι ἐμένα λίγο μεστικὸ μοῦ ἀφῆκαν, κι ἕνα σπίτι.
Κόρη γονιῶν μυριοπλούτων πῆρα γυναίκα τότες.

ἀπὸ δική μου λεβεντιά, γιατί ἄναντρος δὲν ἤμουν
μήτε ἀνωφέλευτος ἐγώ· τώρα μοῦ λεῖψαν ὅλα.
Μὰ κι ἀπ' τὴν καλαμιὰ θαρρῶ ποὺ βλέπεις, θὰ μὲ νιώσῃς,
τί ἤμουν πρίχοῦ μὲ ζώσουνε τὰ βάσανα κι οἱ πόνοι.
Θάρρος καὶ τόλμη ἡ Ἀθηνᾶ κι ὁ Ἄρης μοῦ χαρίσαν,
ποὺ ἀσκέρια ὀμπρός μου σπάζανε· σὰν ἔπαιρνα μαζί μου
παλληκαράδες διαλεχτούς, καὶ στήναμε καρτέρι,
μεγάλο πλέχνοντας κακὸ τοῦ ὀχτροῦ, ἡ ἀντρειωμένη
ψυχή μου τότες θάνατο δὲ λόγιαζε ὀμπροστά της.
μόν' πρῶτος πρῶτος χούμιζα, κι ὅποιος ὀχτρὸς δὲ μπόρειε
νὰ μὲ ξεφύγῃ, τοῦ 'παιρνα τὴ ζωὴ μὲ τὸ κοντάρι.
Τέτοιος ἐγὼ στὸν πόλεμο· δὲ μ' ἄρεζαν χωράφια
καὶ σπιτικά, ποὺ συνηθοῦν λαμπρὰ παιδιὰ νὰ θρέφουν,
μόνε ὅλο πλοῖα μὲ τὰ κουπιὰ λαχτάραγε ἡ καρδιά μου,
πολέμους, καὶ καλόξεστα κοντάρια καὶ σαγίτες,
κακά, ποὺ φόβο σὲ ἀλλονοὺς κι ἀνατριχίλα δίνουν.
Μὰ πάλε, τὰ ὅσα μοῦ 'βαζε ὁ θεὸς στὸ νοῦ ἀγαποῦσα·
τὶ ἄλλα ὁ ἕνας κυνηγάει, κι ἄλλα ζητάει ὁ ἄλλος.
Καὶ πρὶν ἀκόμα οἱ Ἀχαιοὶ πατήσουνε στὴν Τροία,
ἐννιὰ φορὲς ἐγὼ ἀρχηγὸς μὲ τὰ καράβια βγῆκα
σὲ ξένους τόπους, καὶ πολλὰ μάζευα τότες πλούτια.
Διάλεγα μέρος, καὶ πολλὰ μοῦ πέφταν καὶ στὸν κλῆρο.
Μεγάλωσε κι ἀρχόντηνε μεμιὰς τὸ σπιτικό μου,
κι ὅλοι τὴν Κρήτη μ' ἔβλεπαν μὲ σεβασμὸ καὶ φόβο.
Μὰ σὰ στοχάστη ὁ βροντηχτὴς ὁ Δίας τὸ ταξίδι
τὸ τρομερό, ποὺ ἀρίθμητους ἀφάνισε λεβέντες,
ἐμένα καὶ τὸν ξακουστὸ Ἰδομενέα προστάξαν
νὰ πᾶμε οἱ δυό μας ἀρχηγοὶ στὸ Ἴλιο μὲ τὰ πλοῖα.
Δὲν ἦταν τρόπος ν' ἀρνηθῶ· βαρὺς τοῦ λαοῦ ὁ λόγος.
Χρόνους ἐννιὰ χτυπιούμασταν Ἀχαιοὶ μὲ Τρωαδῖτες,
στοὺς δέκα χρόνους, πήραμε τὴ χώρα τοῦ Πριάμου·
ὅμως στὸ γυρισμὸ θεὸς μᾶς σκόρπισε τὰ πλοῖα,
κι ἐμένα ὁ Δίας συφορὲς τοῦ δόλιου μελετοῦσε·
τὶ μόλις μήνα χάρηκα παιδιά, γυναίκα, πλούτια,
καὶ πόθος μοῦ 'ρθε στὴν καρδιὰ καράβια ν' ἀρματώσω,
καὶ μὲ συντρόφους διαλεχτοὺς στὴν Αἴγυπτο νὰ σύρω.

Ἐννιὰ καράβια ἀρμάτωσα, καὶ τρέξαν μέσα κόσμος.
Ἔξι μερόνυχτα οἱ καλοὶ συντρόφοι τρωγοπίναν,
καὶ τότε ἐγὼ τοὺς ἔδινα παχιὰ σφαχτὰ ὁλοένα,
νὰ θυσιάζουνε στοὺς θεούς, νὰ γεύουνται κι ἀτοί τους.
Ἔβδομη μέρα, ἀπ᾽ τὴν πλατειὰ τὴν Κρήτη ξεκινῶντας
μὲ δυνατὸ καλὸ Βοριὰ ἀρμενίζαμε στὰ πρύμα,
ποὺ ρέμα λὲς μᾶς ἔσερνε· μήτ᾽ ἕνα ἀπ᾽ τὰ καράβια
δὲν ἔπαθε, μόν᾽ ἄβλαβοι καθόμασταν, κι ἐκεῖνα
τὰ πήγαινε ἴσια ὁ ἄνεμος μαζὶ μὲ τοὺς ποδότες.
Σὲ μέρες πέντε φτάσαμε στοῦ ποταμοῦ τοῦ Αἰγύπτου
τὸ καλὸ ρέμα· καὶ ἄραξα τὰ δίπλωρα καράβια.
Πρόσταξα τότες τοὺς καλοὺς συντρόφους μου νὰ μείνουν
αὐτοῦ, πλάϊ στὰ καράβια τους, γιὰ νὰ τὰ διαφεντεύουν,
κι ἔστειλα βίγλες νὰ τηροῦν ἀπ᾽ τὶς κορφὲς τριγύρω·
μὰ ἐκεῖνοι ξεπαρθήκανε κι ὅπου ἤθελαν τραβῆξαν·
τῶν Αἰγυπτίων κουρσέψανε τὰ ὁλόμορφα χωράφια,
καὶ παίρναν γυναικόπαιδα, χαλνούσανε τοὺς ἄντρες.
Κι ἦρθε ὡς τὴ χώρα τὸ βουητό, κι ἀκοῦν αὐτοὶ καὶ τρέχουν
σὰν ἔφεξε· καὶ γέμισε πεζούρα καὶ καβάλα
ὅλος ὁ κάμπος, κι ἄστραφτε ὁ χαλκός· κι ὁ βροντοχάρης
ὁ Δίας στοὺς συντρόφους μου ρίχνει κακὴ φευγάλα,
κι ἕνας δὲν κόταε νὰ σταθῇ κι ὀχτρό του ν᾽ ἀντικρύσῃ,
γιατί παντοῦθε ἀφανισμὸς κακὸς τοὺς εἶχε ζώσει.
Τότες πολλοὺς μοῦ σκότωσαν τὰ κοφτερὰ σπαθιά τους,
κι ἄλλους τοὺς πιάσαν ζωντανοὺς καὶ στὴ σκλαβιὰ τοὺς ρίξαν.
Ὡς τόσο αὐτὸ τὸ στοχασμὸ μοῦ φέρνει ὁ Δίας στὸ νοῦ μου,
ἂν καὶ μακάρι ὁ θάνατος νὰ μ᾽ εὕρισκε ἐκεῖ πέρα,
τί κι ἄλλα μὲ προσμένανε παθήματα κατόπι.
Βγάζω καὶ θέτω καταγῆς τὸ κράνος, τὴν ἀσπίδα,
καὶ τὸ κοντάρι, κι ἀντικρὺ στοῦ βασιλέα τ᾽ ἁμάξι
πηγαίνοντας, προσπέφτω του, φιλῶ τὰ γόνατά του·
κι ἐκεῖνος μὲ σπλαχνίστηκε, μὲ κάθισε στ᾽ ἁμάξι,
καὶ μέσα στὰ παλάτια του μὲ πῆρε δακρυσμένο.
Πολλοὶ μὲ τὰ κοντάρια τους χυνόντανε ἀφρισμένοι,
γιὰ νὰ μὲ κόψουνε, μὰ αὐτὸς ἀλάργα τοὺς κρατοῦσε·
φοβότανε τὴ μάνητα τοῦ Δία τοῦ ξενοσώστη.

που τὰ ἔργα τὰ παράνομα τά 'χει σὲ μέγα μίσος.
Ἔμεινα ἐκεῖ χρόνους ἑφτά, καὶ τότε ἀπὸ τοὺς ντόπιους
μάζεψα πλούτια ἀρίφνητα, γιατὶ ὅλοι τους μοῦ δίναν.
Σὰν ἔγιναν τὰ χρόνια ὀχτώ, τότε ἦρθε κάποιος ἄντρας
ἀπ' τὴ Φοινίκη, μάστορης στὸ ψέμα καὶ στὸ δόλο,
κι ἀχόρταγος, ποὺ πάμπολλους εἶχε ἀδικήσει ἀνθρώπους.
Ἐκεῖνος μὲ κατάπεισε νὰ πᾶμε στὴ Φοινίκη,
ποὺ βρίσκονταν τὰ σπίτια του καὶ τ' ἄλλα χτήματά του.
Ἔμεινα χρόνο ἀλάκερο μαζί του στὴ Φοινίκη.
Μὰ οἱ μῆνες σάνε διάβηκαν κι οἱ μέρες σὰν τελειῶσαν,
κι ὁ χρόνος σάνε γύρισε κι οἱ ἐποχὲς ξανάρθαν,
μὲ πελαγόδρομο σκαρὶ μὲ παίρνει στὴ Λιβύα,
μὲ ἀπάτη, τάχα τὸ φορτιὸ μαζί του γιὰ νὰ φέρω,
μὰ μὲ σκοπό, σὰν πάω ἐκεῖ νὰ μ' ἀκριβοπουλήση.
Τὸν ἔνιωσα, μὰ ἀνέβηκα στὸ πλοῖο του ἀπ' ἀνάγκη.
Μὲ δυνατὸ καλὸ βοριὰ τραβοῦσε τοῦ πελάγου
πέρ' ἀπ' τὴν Κρήτη· χαλασμὸ τοὺς μελετοῦσε ὁ Δίας.
Τὴν Κρήτη σὰν ἀφήσαμε, κι ἄλλη στεριὰ τριγύρω
δὲ φαίνονταν, παρὰ οὐρανὸς καὶ θάλασσα παντοῦθε,
σύννεφο μαῦρο ἀπάνω μας τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς ἁπλώνει,
ποὺ θεοσκότεινα ἔγιναν τὰ πέλαγα ἀποκάτου.
Τότες ὁ Δίας βρόντηξε, καὶ μὲ τ' ἀστροπελέκι
χτυπάει τὸ πλοῖο, κι ὁλόβολο τ' ἀναποδογυρίζει
γεμάτο θειάφι· πέφτουνε στὴ θάλασσα οἱ συντρόφοι,
γύρω στὸ μαυροκάραβο γυρνῶντας σὰν κουροῦνες
καὶ χέρι θεοῦ τοὺς ἔκοβε τοῦ γυρισμοῦ τὴ γλύκα.
Μὰ ἐμένα τοῦ πολύπαθου τετράψηλο κατάρτι
μοῦ βάζει ἀπ' τὸ μαυρόπλωρο καράβι ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου
στὰ χέρια, ἀπὸ τὴ συφορὰ γιὰ νὰ γλυτώσω ἐκείνη.
Τ' ἀγκάλιασα, καὶ μ' ἔπαιρναν οἱ λυσσασμένοι ἀνέμοι.
Μέρες ἐννιὰ πλανιόμουνα, τὴ δέκατη τὴ νύχτα
μεγάλο κῦμα μ' ἔρριξε στῶν Θεσπρωτῶν τὴ χώρα.
Ἐκεῖ μὲ δέχτη ὁ Φείδωνας ὁ ρήγας, δίχως λύτρα
τὶ ὁ γιός του, ποὺ μὲ πρόφτασε ἀπ' τὸ κρύο κι ἀπ' τὸν κόπο
κατακομμένο μ' ἔφερε στὸ πατρικὸ παλάτι,
κι ὁ ρήγας τότες μ' ἔντυσε χλαμύδα καὶ χιτώνα.

Γιὰ τὸ Δυσσέα ἔμαθα ἐκεῖ, τί μοῦ 'λεγε κι ὁ ἴδιος
πῶς τόνε δέχτη φιλικά, στὸν τόπο του σὰ γύρνα·
καὶ μοῦ 'δειξε ὅσους θησαυροὺς εἶχε ὁ Δυσσέας συνάξει,
χαλκό, χρυσάφι, σίδερο μὲ τέχνη δουλεμένο,
που σῶναν καὶ τὴ δέκατη νὰ θρέψουνε γενιά του·
τόσα τοῦ μένανε καλὰ στοῦ βασιλέα τὰ σπίτια.
Καὶ στὴ Δωδώνη μοῦ 'λεγε πῶς εἶχε αὐτὸς περάσει,
ἀπ' τ' ἀψηλόκορφο τὸ δρῦ τὸ θέλημα τοῦ Δία
ν' ἀκούση πῶς θὰ ξαναρθῆ στὸ πλούσιο τὸ νησί του,
κρυφὰ μαθὲς ἢ φανερά, τόσον καιρὸ ποὺ λείπει.
Καὶ μὲς στὸ σπίτι στάζοντας μοῦ ὁρκίστη πῶς τὸ πλοῖο
ἦταν ριχμένο, κι ἕτοιμοι στεκόνταν οἱ συντρόφοι,
στὴ γῆς νὰ τόνε φέρουνε τῆς ποθητῆς πατρίδας.
Ἐμένα ὅμως πρωτόστειλε, γιατ' ἔτυχε καράβι
Θεσπρωτικὸ νὰ ξεκινάη στὸ καρπερὸ Δουλίχι.
Στὸ βασιλέα τὸν Ἄκαστο τοὺς εἶπε νὰ μὲ φέρουν,
μα αὐτοὶ κακὰ βουλεύτηκαν, γιὰ νὰ τραβήξω κι ἄλλα
παθήματα καὶ συφορές· κι ἀπ' τὴ στεριὰ σὰ βγῆκε
πολὺ ἀνοιχτὰ τὸ πλεούμενο, σοφίστηκαν νὰ βροῦνε
τὸν τρόπο νὰ μὲ ρίξουνε μὲς στῆς σκλαβιᾶς τὰ πάθια.
Μοῦ βγάλαν τὴ χλαμύδα μού, μοῦ βγάλαν τὸ χιτώνα,
κι ἄλλο παλιὸ μὲ ντύσανε κουρέλι καὶ χιτώνα,
αὐτὰ ἐδῶ τὰ παλιόρουχα ποὺ βλέπεις κι ἔχω τώρα·
καὶ πρὸς τὸ βράδυ φτάσανε στὸ ξάστερο τὸ Θιάκι.
Σφιχτὰ μὲς στὸ καλόθρονο σὰ μ' ἔδεσαν καράβι,
καὶ μὲ σκοινὶ πολύστρεφτο, πηδήξανε μὲ βιάση
στὴ γῆς, καὶ καλοκάθισαν νὰ φᾶνε στ' ἀκρογιάλι.
Ὡς τόσο γλήγορα οἱ θεοὶ μοῦ ξέλυσαν τὸν κόμπο,
κι ἐγὼ μὲ τὸ παλιόρουχο σκεπάζοντας τὴν ὄψη,
ἀπ' τὸ καλοπελέκητο κατέβηκα τιμόνι,
πάνω στὴ θάλασσα ἔρριξα τὸ στῆθος, καὶ τὰ χέρια
ἁπλώνοντας κολυμπητὰ βγαίνω στὴ γῆς, καὶ τρέχω
κι ἀνάμερά τους κρύβουμαι στὰ φυλλωτὰ τὰ δάσια.
Τοῦ κάκου γύριζαν αὐτοὶ καὶ δυνατὰ φωνάζαν,
μὰ δὲν τὸ κρίνανε καλὸ παρέκει νὰ ζητήσουν,
καὶ γύρισαν καὶ μπήκανε στὸ βαθουλὸ καράβι·

κι ἔτσ' οἱ θεοὶ μὲ κρύψανε καλὰ καὶ δίχως κόπο,
καὶ στὴν αὐλὴ μὲ φέρανε φρόνιμου ἀνθρώπου. Βλέπεις,
ἀκόμα εἶναι τῆς μοίρας μου στὸν κόσμο αὐτὸν νὰ ζήσω.»

Κι ἐσύ, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κι εἶπες·
«Ἄμοιρε ξένε, περισσὰ μὲ λύπησες δηγώντας
ἕνα ἕνα τὰ ὅσα τράβηξες καὶ τὰ ὅσα πῆγες κι ἦρθες.
Μὰ δὲ λαλεῖς, θαρρῶ, σωστά, καὶ μήτε θὰ μὲ πείσης
μὲ τὰ ὅσα μοῦ δηγήθηκες ἐσὺ γιὰ τὸ Δυσσέα.
Γιατί μαθὲς νὰ κάθεσαι καὶ ψέματα νὰ κρένης;
Καὶ μοναχός μου ξέρω ἐγὼ τὸ ἂν θὰ γυρίση ἐκεῖνος·
ξέρω πὼς ὅλ' οἱ ἀθάνατοι τὸν ἔχουνε μισήσει,
καὶ νὰ χαθῆ δὲ στέρξανε στοὺς Τρωαδῖτες μέσα,
γιὰ ἀπὸ τὸν πόλεμο ὕστερα σ' ἀγαπητὲς ἀγκάλες.
Καὶ τότες οἱ Παναχαιοὶ θὰ τοῦ 'στηναν μνημοῦρι,
κι ὄνομα θά 'βγαζε λαμπρὸ ν' ἀφήση τοῦ παιδιοῦ του.
Μὰ τώρα οἱ Ἅρπυιες ἄδοξα τὸν πῆραν, κι ἐγὼ μένω
στὴ μάντρα μου ὁλομόναχος· μήτε στὴ χώρα κάτου
δὲν πάω, ἐξὸν ἡ φρόνιμη σὰν τύχη Πηνελόπη
νὰ μὲ φωνάξη, μήνυμα ἀπὸ κάπου σὰν τῆς ἔρθη.
Καθίζουν τότες κι ὅλοι τους ψιλορωτοῦν τὸν ξένο,
κι αὐτοὶ ποὺ κλαῖνε καὶ πονοῦν γιὰ τὸ χαμὸ τοῦ ρήγα,
κι αὐτοὶ ποὺ χαίρουν, καὶ τὸ βιός ἀπλέρωτα τοῦ τρῶνε·
μὰ ἐγὼ κανένα δὲ ρωτῶ πιὰ ἀπ' τὸν καιρὸ ποὺ κάποιος
μὲ γέλασε Αἰτωλὸς φονιάς, ποὺ σὲ χωριὰ καὶ χῶρες
πλανέθηκε, κι ἦρθ' ὡς ἐδῶ, κι ἐγὼ τὸν καλοδέχτην.
Καὶ πὼς τὸν εἶδε μοῦ 'λεγε στοῦ Ἰδομενέα στὴν Κρήτη,
τὰ πλοῖα του σὰ διόρθωνε τ' ἀνεμοτσακισμένα,
καὶ πὼς μὲ τοὺς ἰσόθεους συντρόφους του θὰ φτάση
τὸ θέρο ἢ τὸ χινόπωρο μὲ πλούτια φορτωμένος.
Κι ἐσύ, ποὺ θεὸς σὲ φέρνει ἐδῶ, πολύπαθέ μου γέρο,
νὰ μοῦ κερδίσης μὴ ζητᾶς μὲ δόλους τὴν καρδιά μου·
μ' αὐτὰ δὲ θὰ σὲ σεβαστῶ, καὶ δὲ θὰ σ' ἀγαπήσω,
παρ' ἀπὸ φόβο τοῦ Διὸς κι ἀπὸ ψυχοπονιά μου.»

Τότε ὁ Δυσσέας μίλησε ὁ πολύβουλος καὶ τοῦ εἶπε·
«Ἄπιστη ἀλήθεια τὴν καρδιὰ μέσα στὰ στήθια σου ἔχεις·
τοῦ κάκου πᾶν οἱ ὅρκοι μου, καὶ δὲ σὲ καταπείθω.

Μὰ συμφωνία ἂς κάμουμε, καὶ μάρτυρες ἂς εἶναι
οἱ ἀθάνατοι ἀποπάνωθε, ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια·
σ᾽ ἐτοῦτο ἂν ὁ ἀφέντης σου στὸ σπίτι του γυρίσῃ,
ἐσὺ μοῦ δίνεις φόρεμα χλαμύδα καὶ χιτώνα,
καὶ στὸ Δουλίχι στέλνεις με, ποὺ τὸ ποθεῖ ἡ καρδιά μου·
μὰ ἂν ὁ ἀφέντης δὲ φανῇ καθὼς ἐγὼ σοῦ κρένω,
τοὺς δούλους βάλε ἀπ᾽ τὸν γκρεμνὸ νὰ πᾶνε νὰ μὲ ρίξουν,
ποὺ ἄλλος φτωχὸς νὰ μὴν κοτάῃ νὰ σὲ ξαναγελάσῃ.»
Κι ὁ πάγκαλος χοιροβοσκὸς τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
«Μεγάλη δόξα καὶ τιμὴ στὸν κόσμο θά ᾽χα, ὦ ξένε,
καὶ τώρα καὶ κατοπινά, στὸ σπίτι μου μιᾶς κι ἦρθες,
καὶ σοῦ ᾽δωκα νὰ φᾶς νὰ πιῇς, κατόπι ἂν σὲ χαλνοῦσα,
καὶ δίχως πόνο σοῦ ᾽παιρνα τὴν ποθητὴ ζωή σου.
Μὲ τί καρδιὰ θὰ πρόσφερνα τότες εὐχὴ τοῦ Δία;
Μὰ ὥρα γιὰ δεῖπνο· ἂς ἔρχουνταν ἀμέσως οἱ συντρόφοι,
τραπέζι νὰ μᾶς στρώσουνε λαμπρὸ μὲς στὸ καλύβι.»
Αὐτὰ καθὼς μιλοῦσανε τὰ λόγια μεταξύ τους,
ζυγώνουν οἱ χοιροβοσκοὶ καὶ φέρνουνε τοὺς χοίρους.
Τοὺς κλείσανε νὰ κοιμηθοῦν ἐκεῖ ποὺ συνηθοῦσαν,
κι αὐτοί, στὶς μάντρες μπαίνοντας, βγάζαν ἀχὸ μεγάλο.
Κι ὁ πάγκαλος χοιροβοσκὸς φωνάζει στοὺς συντρόφους·
«Φέρτε μου τὸ καλύτερο καπρὶ γιὰ νὰ τὸ σφάξω
τοῦ ξένου ἐδῶ, μὰ καὶ γιὰ μᾶς καλό, ποὺ μερανύχτα
πολλὰ τραβᾶμε ὅλο γι αὐτὰ τ᾽ ἀσπρόδοντα καπριά μας,
κι ἄλλοι μᾶς τρῶν τὸν κόπο μας χωρὶς νὰ μᾶς πλερώνουν.»
Αὐτὰ τοὺς εἶπε, κι ἔσκισε τὰ ξύλα μ᾽ ἀξινάρι,
κι αὐτοὶ τοῦ φέρανε παχὺ καπρὶ πέντε χρονῶνε,
ἐκεῖ παράδιπλα τῆς στιᾶς· τοὺς θεοὺς δὲν ἀστοχοῦσε
ὁ γέρος ὁ χοιροβοσκός, τί ᾽χε στὰ φρένα γνώση.
Ἔκοψε τρίχες ἀπαρχὴ ἀπ᾽ τοῦ χοίρου τὸ κεφάλι,
καὶ στὴ φωτιὰ τὶς ἔρριξε· καὶ τῶν θεῶν εὐχόταν
νὰ φέρουνε στὸ σπίτι του τὸ γνωστικὸ Ὀδυσσέα.
Κατόπι σήκωσε δαυλὸ ποὺ δὲν τὸν εἶχε σκίσει,
καὶ βάρεσε καὶ σκότωσε τὸ ζῶ· κι οἱ ἄλλοι τότες
τὸ σφάξαν, τὸ καψάλισαν, τὸ κόψανε κομμάτια,
καὶ στοίβαξε αὐτὸς τὰ ὠμὰ ποὺ τά ᾽κοβε ἀπ᾽ ὁλοῦθε.

μέσα στὴν σκέπη τὴν παχειά, καὶ τά 'καμε ἀπαρχή του·
κι σὰν τ' ἀλεύρωσε καλά, πὰς στὴ γωνιὰ τὰ βάζει.
Κι τ' ἄλλα τὰ λιανίσανε, τὰ πέρασαν στὶς σοῦβλες,
τὰ ψήσανε μὲ προσοχή, τὰ ξεσουβλίσαν ὅλα,
καὶ στοὺς ταβλάδες τά 'ριξαν· καὶ στάθη τότε ὁ γέρος,
ποὺ ἔνιωθε πάντα τὸ σωστό, νὰ τὸ καλομοιράση.
Σὲ μέρη ἑφτὰ τὰ χώρισε· στὶς Νύφες θεὲς τὸ πρωτο
καὶ στὸν Ἑρμῆ, τῆς Μαίας τὸ γιό, μαζὶ μ' εὐχὲς προσφέρνει,
καὶ τ' ἄλλα στὸν καθένα τους· καὶ τοῦ Ὀδυσσέα χωρίζει
τὸ ψαρονέφρι ἀλάκερο τοῦ χοίρου γιὰ τιμή του·
καὶ τὸ εἶδε αὐτὸς καὶ χάρηκε, κι ὀνόμασέ τον κι εἶπε·
«Ὅσο σ' ἀγάπησα, Εὔμαιε, κι ὁ Δίας νὰ σ' ἀγαπήση,
ποὺ ἐμένα τὸν ἀσήμαντο τιμᾶς μὲ τέτοια δῶρα.»
Κι ἐσύ, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κι εἶπες·
«Τρῶγε, καλέ μου ξένε, ἐσὺ καὶ τὰ καλά μας χαίρου·
τὸ ἕνα ὁ θεὸς χαρίζει μας, καὶ τ' ἄλλο μᾶς τ' ἀρνιέται
ὅπως στὸ νοῦ του βουληθῆ, τὶ δύνεται τὰ πάντα.»
Αὐτὰ εἶπε, κι ἔκαψε ἀπαρχὲς στοὺς θεοὺς τοὺς παναιώνιους,
κι ἔσταξε, κι ἔβαλε καυκὶ λαμπρὸ κρασὶ γεμάτο
μὲς στοῦ Ὀδυσσέα τοῦ κουρσευτῆ τὰ χέρια· τότε δίπλα
στὸ μερτικό του κάθισε· καὶ μοίραζε ὁ Μεσαύλης
ψωμί, ποὺ ὁ Εὔμαιος δοῦλο του τὸν εἶχε ἀγορασμένο
ἀτός του ἀπὸ τοὺς Ταφινούς, σὰν ἔλειπε ὁ ἀφέντης,
δίχως νὰ ξέρη ἡ ἀφέντισσα κι ὁ γέρος ὁ Λαέρτης·
κι ἁπλῶσαν χέρια στὰ ἕτοιμα φαγιὰ ποὺ 'χαν ὀμπρός τους.
Κι ἀπὸ φαΐ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
πῆρ' ὁ Μεσαύλης τὸ ψωμί, κι ἐκεῖνοι χορτασμένοι
ἀπὸ ψωμὶ καὶ κρέατα κινῆσαν νὰ πλαγιάσουν.
Νύχτα ἦρθε χασοφέγγαρη κι ἀγριωπή, ποὺ ὁ Δίας
ἔβρεχε, κι ἄνεμος ὑγρὸς ὁλονυχτὶς φυσοῦσε.
Τότες τοῦ γέρου μίλησε ὁ Δυσσέας, νὰ δοκιμάση
ἂν ὁ ἴδιος τὴ χλαμύδα του θὰ βγάλη νὰ τοῦ δώση,
ἢ σὲ ἄλλο σύντροφο θὰ πῆ, ἀφοῦ τόση τοῦ εἶχε ἀγάπη·
«Ἄκουσε τώρα, ὦ Εὔμαιε, κι ὅλοι οἱ συντρόφοι γύρω
κάτι ἔταξα, καὶ θὰ τὸ πῶ· τὶ τὸ τρελλὸ μ' ἀνάβει
κρασὶ ποὺ καὶ τοὺς γνωστικοὺς κινάει νὰ τραγουδᾶνε,

μὲ γέλια νὰ γλεντίζουνε, καὶ στοὺς χοροὺς νὰ βγαίνουν,
μὰ καὶ νὰ λὲν ὅσα ἤτανε καλὸ νὰ μὴ λεχτοῦνε.
Τώρα κι ἐγώ, ποὺ ἀρχίνησα νὰ λέω, δὲ θὰ τὸ κρύψω.
Μακάρι νιότη νἄχα ἐγώ, καὶ τέτοια γεροσύνη,
σὰν που εἶχα σάνε στήσαμε καρτέρι ὀμπρὸς στὴν Τροία.
Ὁ γιὸς τοῦ Ἀτρέα ὁ Μενέλαος κι ὁ μέγας Ὀδυσσέας
ἤτανε τότες ἀρχηγοί, κι ἐμένα βάλαν τρίτο.
Στὴ χώρα φτάνοντας σιμὰ καὶ στ᾽ ἀψηλὸ τὸ κάστρο,
ἐκεῖ τριγύρω στὰ πηχτὰ χαμόδεντρα, στοῦ βάλτου
τὶς καλαμιὲς πλαγιάσαμε κρυμμένοι στ᾽ ἅρματά μας·
καὶ νύχτα πλάκωσε κακή, Βοριὰς πολὺς φυσοῦσε,
που ὅλα παγῶναν, καὶ ψυχρὸ σὰν πάχνη ἔπεφτε χιόνι,
καὶ τὸ κρουστάλλι ὁλόγυρα κολνοῦσε στὶς ἀσπίδες.
Ὅλοι εἶχαν καὶ φοροῦσανε χλαμύδες καὶ χιτῶνες,
κι ἀναπαυόνταν ἥσυχα κάτω ἀπὸ τὶς ἀσπίδες·
ἐγὼ ὅμως τὴ χλαμύδα μου σὲ σύντροφο εἶχ᾽ ἀφήσει
ἀστόχαστα· δὲν τό ᾽λεγα ποτὲς νὰ ξεπαγιάσω·
μόνο τὴ ζώνη τὴ λαμπρὴ καὶ τὴν ἀσπίδα πῆρα.
Στὴν τρίτη βίγλα τῆς νυχτός, τότες ποὺ τ᾽ ἄστρα γέρνουν,
μὲ τὸν ἀγκώνα σάλεψα τὸν Ὀδυσσέα σιμά μου,
κι αὐτὸς μεμιὰς μ᾽ ἀγρίκησε· καὶ φώναξά τον κι εἶπα·
«Γιὲ τοῦ Λαέρτη, Διογενῆ, πολύτεχνε Ὀδυσσέα,
πάω νὰ πεθάνω· κάποιος θεὸς μὲ γέλασε νὰ μείνω
μὲ τὸ χιτώνα μοναχά, καὶ γλυτωμὸ δὲ βλέπω.»
Ἔτσ᾽ εἶπα, καὶ στὰ φρένα του νά, τί στοχάστη ἐκεῖνος,
μεγάλος καθὼς ἤτανε στὸ νοῦ καὶ στοὺς πολέμους·
σιγομιλώντας ἔσκυψε καὶ μοῦ ᾽πε· «Σώπα τώρα,
μὴν τύχη κι ἄλλος Ἀχαιὸς κανένας σ᾽ ἀγρικήση.»
Κατόπι στὸν ἀγκώνα του τὴν κεφαλὴ ἀκουμπώντας,
μίλησε· «Ἀκοῦστε, φίλοι μου, κι ὄνειρο μοῦ ᾽ρθε θεῖο
στὸν ὕπνο· βγήκαμε πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὰ καράβια,
κι ἂς πάη τοῦ Ἀγαμέμνονα κάποιος νὰ πῆ, τοῦ ἀφέντη,
ἀπ᾽ τὰ καράβια πιὸ πολλοὺς νὰ στείλη ἐδῶ νὰ ᾽ρθοῦνε.»
Εἶπε, κι ὁ Θόας τοῦ Ἀντραίμονα ὁ γιὸς πηδάει ἀμέσως
καὶ τὴν πορφυροχρώματη χλαμύδα του πετώντας
τρέχει στὰ πλοῖα· τυλίχτηκα τότες ἐγὼ τὸ ροῦχο
χαρούμενος, καὶ πλάγιασα· καὶ φάνηκε ἡ Αὐγούλα

λάμποντας ἡ χρυσόθρονη. Κάι νά ᾽χα τώρα ἐκεῖνα
τὰ νιάτα καὶ τὴ δύναμη, θὰ μοῦ ᾽δινε χλαμύδα
κάποιος μὲς στῶ χοιροβοσκῶν τὶς μάντρες, ἀπ᾽ ἀγάπη
καὶ σεβασμὸ πρὸς ἄνθρωπο καλὸ καὶ παινεμένο·
μὰ τώρα μ᾽ ἀψηφοῦν, γιατὶ μὲ βλέπουν μὲ κουρέλια.»

Κι ἐσύ, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κι εἶπες:
«Καλὰ μᾶς τὴ διηγήθηκες τὴν ἱστορία σου, γέρο,
δὲν εἶπες τίποτε ἄτοπο, μηδὲ ποὺ θὰ σὲ βλάψη·
δὲ θὰ σοῦ λείψη μήτ᾽ αὐτό, μηδ᾽ ὅ,τι ἄλλο ταιριάζει
σὲ ἱκέτη ποὺ ἔπαθε πολλά, καὶ ποὺ ἔρχεται ὀμπροστά μας·
ὅμως σὰ φέξη πάλε αὐγή, θὰ βάλης τὰ παλιά σου.
Γιατ᾽ ἀλλαξὲς δὲν ἔχουμε χλαμύδες καὶ χιτῶνες
ἐδῶ πολλές, παρ᾽ ἀπὸ μιὰ καθένας μας τὴν ἔχει.
Ὅμως σὰν ἔρθη ὁ ἀκριβογιὸς τοῦ ἀφέντη τοῦ Ὀδυσσέα,
τότε θένα σοῦ δώση αὐτὸς χλαμύδα καὶ χιτώνα,
κι ὅπου ἡ καρδιά σου λαχταρεῖ θὰ σὲ ξεπροβοδήση.»

Σὰν εἶπε αὐτὰ σηκώθηκε καὶ τοῦ ἔφτιασε τὸ στρῶμα
σιμὰ στὴ στιά, ὅπου ἔβαλε γιδιῶνε καὶ προβάτων
προβιές, κι ἀπάνω τοῦ ἔρριξε, σὰν πλάγιασε ὁ Δυσσέας,
τρανὴ χλαμύδα καὶ χοντρή, ποὺ κι ἄλλη εἶχε δική του,
νὰ τὴ φορῆ σὰν πλάκωνε πολὺ βαρὺς χειμώνας.

Ἔτσι ὁ Δυσσέας κοιμήθηκε, κοιμήθηκαν καὶ τ᾽ ἄλλα
τὰ παλληκάρια πλάγι του· μὰ ὡς τόσο ὁ χοιροτρόφος
δὲν ἔστεργε νὰ κοιμηθῆ μακριάθε ἀπὸ τοὺς χοίρους,
μόνε ἀρματώθηκε νὰ βγῆ· καὶ χάρηκε ὁ Δυσσέας
ποὺ γιὰ τὸ βιός του νοιάζουνταν σὰν ἔλειπε ὁ ἀφέντης.
Πρῶτα στοὺς ὤμους τοὺς πλατιοὺς κρεμάζει τὸ σπαθί του,
βάζει χλαμύδα χοντρουλή, προφύλαμα τοῦ ἀνέμου,
κι ἔρριξ᾽ ἀπάνω του προβιὰ παχειᾶς μεγάλης γίδας,
πῆρε κοντάρι σουβλερό, νὰ διώχνη σκύλους κι ἄντρες,
καὶ πῆγε πλάγιασε κοντὰ στ᾽ ἀσπρόδοντα θρεφτάρια,
κάτου ἀπὸ πέτρα θολωτὴ καὶ στοῦ Βοριᾶ τὸ ἀπάγγιο.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ο

Κι ἡ Ἀθηνᾶ στὴ διαπλατη τὴ Λακεδαίμονα ἦρθε,
στὸν ἄξιο γιὸ τοῦ ἀντρόψυχου Ὀδυσσέα νὰ θυμίση
τὸ γυρισμό του νὰ νοιαστῇ, καὶ νά 'ρθῃ στὴν πατρίδα.
Τὸν βρῆκε μὲ τοῦ Νέστορα τὸ γιὸ τὸν παινεμένο
στὸ πρόσπιτο τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαου πλαγιασμένο·
βαθιὰ γλυκοκοιμότανε τοῦ Νέστορα τὸ τέκνο,
ὄχι ὅμως κι ὁ Τηλέμαχος, ποὺ ἀκοίμητο τὸν κράτα
ἡ συλλογὴ τοῦ κύρη του στὴ θεία τὴ νύχτα μέσα.
Σιμά του στάθη κι εἶπε του ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·
« Τηλέμαχε, δὲν πρέπει πιὰ στὰ ξένα νὰ πλανιέσαι,
στὸ σπίτι βιὸς ἀφήνοντας κι ἀγέρωχους ἀνθρώπους,
μὴν τύχῃ αὐτοὶ και μοιράστοῦν καὶ καταλύσουν ὅλους
τοὺς θησαυρούς σου, καὶ σοῦ βγῇ χαμένο τὸ ταξίδι.
Τρέχα πὲς στὸν τρανόφωνο Μενέλαο νὰ σὲ στείλῃ
στὸ σπίτι, ἀκόμα γιὰ νὰ βρῇς τὴν ἀκριβή σου μάνα,
ποὺ τώρα τὴν παρακινοῦν κι ὁ κύρης καὶ τ' ἀδέρφια
νὰ πάρῃ τὸν Εὐρύμαχο, ποὺ τοὺς μνηστῆρες ὅλους
καὶ στ' ἀντιπροίκια πέρασε καὶ στὰ περίσσια δῶρα.
Μὴν τύχῃ κι ἄθελά σου αὐτὴ πάρῃ τὸ βιὸς καὶ φύγῃ.
Τι τῆς γυναίκας τὴν ψυχὴ τὴν ξέρεις δὰ πῶς εἶναι·
θέλει ν' ἀξαίνῃ τὰ καλὰ τοῦ ἀντρὸς ποὺ θὰ τὴν πάρῃ,
μὰ τὰ προτερινὰ παιδιὰ καὶ τὸν ἀγαπημένο
τὸ σύγκοιτο ποὺ πέθανε, δὲ θέλει νὰ τοὺς ξέρῃ.
Πήγαινε τώρα, τὸ ἔχει σου νὰ μπιστευτῇς στὰ χέρια
τῆς παρακόρης ποὺ θὰ δῇς πιὸ τίμια ἀπὸ τὶς ἄλλες,
ὡσότου νύφη δοξαστὴ οἱ θεοὶ σοῦ φανερώσουν.
Κι ἄλλο ἕνα λόγο θὰ σοῦ πῶ, κι ἐσὺ στὸ νοῦ σου βάλ' τον·
κρυφὸ καρτέρι σοῦ 'στησαν οἱ πρῶτοι ἀπ' τοὺς μνηστῆρες,
μὲς στὸ στενὸ ποὺ ἀνάμεσο Θιάκι καὶ Σάμῃ πέφτει,
γιὰ νὰ σοῦ πάρουν τὴ ζωὴ στὸν τόπο σου πρὶν φτάσῃς.
Δὲν τὸ φοβᾶμαι αὐτό· θαρρῶ πὼς κάμποσους μνηστῆρες
θὰ φάῃ ἡ γῆς, ποὺ σήμερα τὸ βιός σου καταλοῦνε.
Ὡς τόσο βάστα ἀπ' τὰ νησιὰ μακριὰ τ' ὡριὸ καράβι,
κι ὅλο τὴ νύχτα ἀρμένιζε· καὶ πρύμο θὰ σοῦ στείλῃ

φέρη ὅποιος ἀθάνατος σὲ διαφεντεύει πάντα.
Στὸ πρῶτο πρῶτο τοῦ Θιακιοῦ τ' ἀκρόγιαλο ποῦ στάσῃς
στεῖλε μὲ τοὺς συντρόφους σου μαζὶ τὸ πλοῖο στὴ χώρα,
κι πρῶτα ἀπ' ὅλα ἐσὺ νὰ πᾷς νὰ βρῇς τὸ χοιροτρόφο,
ποὺ νοιάζεται τοὺς χοίρους σου, καὶ σὲ πονεῖ ἡ καρδιά του.
Ἐκεῖ τὴ νύχτα πέρασε, καὶ στεῖλ' τονε στὴ χώρα
τὴν εἴδηση τῆς γνωστικιᾶς νὰ φέρῃ Πηνελόπης,
πῶς γλύτωσες, κι εἶσ' ἄβλαβος, κι ἔφτασες ἀπ' τὴν Πύλο.»
Εἶπε, καὶ τράβηξε ψηλὰ στὸν Ὄλυμπο ν' ἀνέβῃ.
Κι αὐτὸς τὸ γιὸ τοῦ Νέστορα σκουντώντας μὲ τὸ πόδι,
ἀπ' τὸ θεόγλυκο ὕπνο του τὸν ξύπνησε, καὶ τοῦ εἶπε·
«Πεισίστρατε τοῦ Νέστορα, σήκου, στ' ἀμάξι ζέψε
τ' ἄλογα τὰ μονόνυχα, νὰ πάρουμε τὸ δρόμο.»
Καὶ τότε ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα τοῦ ἀντίσκοψε καὶ τοῦ εἶπε·
«Δὲ γίνεται, Τηλέμαχε, νὰ βγοῦμε μὲς στὴ νύχτα,
βιάση πολλὴ κι ἂν ἔχουμε· θὰ φέξῃ ὅπου καὶ νά 'ναι.
Περίμενε ὥσπου ὁ δοξαστὸς Μενέλαος τοῦ Ἀτρέα
φορτώσῃ πὰς στ' ἀμάξι σου τὰ δῶρα ποὺ σοῦ δίνει,
καὶ μὲ γλυκοὺς χαιρετισμοὺς σοῦ πῇ τὸ κατευόδιο·
τὶ ἀπ' ὅσους τὸν φιλοξενοῦν θυμᾶται ὁ ξένος πάντα
ἐκεῖνον ποὺ μὲ ξέχωρη τὸν καλοδέχτη ἀγάπη.»
Αὐτά εἶπε, κι ἡ χρυσόθρονη φάνηκε εὐτὺς ἡ Αὐγούλα.
Κι ἔρχεται ὁ μεγαλόφωνος Μενέλαος σιμά τους,
ἅμα σηκώθη ἀπ' τὸ πλευρὸ τῆς ὥριας σύγκοιτής του.
Καὶ σὰν τὸν εἶδε ὁ ἀκριβογιὸς τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέα,
ντύνεται ἀμέσως βιαστικὰ τὸ λαμπερὸ χιτώνα,
στοὺς ἀντρειωμένους ὤμους του ρίχνει βαρειὰ φλοκάτα,
καὶ βγαίνει καὶ προστέκεται· κι αὐτὰ τοῦ συντυχαίνει
τὸ παλληκάρι ὁ ἀκριβογιὸς τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέα·
«Γιὲ τοῦ Ἀτρέα διόθρεφτε, Μενέλαε βασιλέα,
εἶναι ὥρα νὰ μὲ στείλῃς πιὰ στὴν ποθητὴ πατρίδα,
γιατ' ἡ καρδιά μου λαχταρεῖ νὰ ξαναρθῶ στὸ σπίτι.»
Καὶ τότε ὁ μεγαλόφωνος Μενέλαος τοῦ κρένει·
«Νὰ σὲ κρατήσω ἐδῶ πολύ, Τηλέμαχε, δὲ θέλω,
τὸ γυρισμό σου ἀφοῦ ποθεῖς· ὅποιος περίσσια δείχνει
στὸν ξένο ἀγάπη γιά ὄχτρητα, τὸν κατακρίνω ἐτοῦτον·

σ' ὅλα τὸ μέτριο πιὸ καλό· κακό, νὰ λὲς τοῦ ξένου
νὰ φύγῃ, ἂ δὲν τὸ θέλῃ αὐτός· κακό, καὶ νὰ κρατᾶς τον
στὴ βιάση του. Σὰ βρίσκεται σιμά σου, φίλευέ τον·
ἂν πάλε θέλῃ μισεμό, καλοπροβόδιζέ τον.
Μεῖνε ὅμως πρῶτα νὰ μὲ δῇς στ' ἀμάξι ν' ἀπιθώνω
τὰ ὥριά σου δῶρα, καὶ νὰ πῶ τῶ γυναικῶνε μέσα
μὲ τὰ πολλὰ βρισκούμενα τραπέζι νὰ μᾶς στρώσουν.
Δόξα περίλαμπρη γιὰ μᾶς, καὶ γιὰ τὰ σένα κέρδος,
ποὺ πᾶτε δρόμο μακρινό, νὰ φᾶτε καὶ νὰ πιῆτε.
Καὶ στὴν Ἑλλάδα ἂν θὲς νὰ βγῇς, καὶ σ' ὅλο τὸ Ἄργος μέσα,
ἔρχουμαι ἀντάμα σου κι ἐγώ· τὸ ἀμάξι θὰ σοῦ ζέψω,
καὶ θὰ σὲ πάρω σὲ πολλὲς ἀνθρώπων πολιτεῖες·
κανένας τότες μ' ἀδειανὰ δὲ θὰ μᾶς στείλῃ χέρια.
παρὰ σ' ἐμᾶς ἢ τρίποδα καλόχαλκο, ἢ λεβέτι,
ἢ δυὸ μουλάρια, ἢ καὶ χρυσὸ ποτήρι θὰ χαρίσῃ.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
«Τοῦ Ἀτρέα γόνε διόθρεφτε, Μενέλαε βασιλέα,
θέλω νὰ πάω στὸν τόπο μου, τὶ δὲν ἀφῆκα πίσω
σὰν ἔφευγα κανένανε νὰ μοῦ φυλάῃ τὸ βιός μου·
μὴν τύχῃ ὁ ἴδιος μου χαθῶ τὸν κύρη μου ζητώντας,
ἢ χάσω πολυτίμητο στολίδι ἀπ' τὰ παλάτια.»

Σὰν ἄκουσε ὁ τρανόφωνος Μενέλαος ἐτοῦτο,
παράγγειλε στὴ σύγκοιτη καὶ στὶς γυναῖκες μέσα
μὲ τὰ πολλὰ βρισκούμενα τραπέζι νὰ τοιμάσουν.
Μόλις σηκώθηκε, ἔφτασε κοντὰ κι ὁ Ἐτεωνέας,
ποὺ δὲν καθόταν μακριά· καὶ τοῦ 'πε ὁ γιὸς τοῦ Ἀτρέα
ν' ἀνάψῃ ἀμέσως τὶς φωτιές, τὰ κρέατα νὰ ψήσῃ,
κι ἄκουσ' αὐτὸς τὴν προσταγή. Κι ὁ ἴδιος πῆγε τότε
στὸ θάλαμο ὁ Μενέλαος τὸ μοσκομυρισμένο,
μὲ τὴν Ἑλένη ἀντάμα του καὶ μὲ τὸ Μεγαπένθη.
Κι ἐκεῖ ποὺ φυλαγόντουσαν οἱ θησαυροὶ σὰ φτάσαν,
πῆρε στὸ χέρι ὁ βασιλιὰς διπλόκουπο ποτήρι,
κι εἶπε τοῦ γιοῦ του ἕν' ἀργυρὸ κροντήρι νὰ σηκώσῃ·
κι ἡ Ἑλένη στὰ σεντούκια της ζυγώνει, ποὺ εἶχε μέσα
ὡριόπλουμα φορέματα, δουλειὰ δική της ὅλα.
Ἕν' ἀπὸ κεῖνα σήκωσε καὶ πῆρε ἡ ὥρια Ἑλένη,

ἀπ᾽ ὅλα τὸ πλατύτερο καὶ πιὸ ὄμορφο στὸ ξόμπλι,
που σὰν ἀστέρι ἦταν λαμπρό, καὶ κάτω ἀπ᾽ ὅλα τό ᾿χε.
Καὶ στὸν Τηλέμαχο ἤρθανε περνώντας τὰ παλάτια,
κι ὁ ξανθομάλλης βασιλιὰς τοῦ μίλησε καὶ τοῦ εἶπε·
« Τὸ γυρισμὸ ποὺ λαχταρεῖς, Τηλέμαχε, ἂς σοῦ δώση
ὁ Δίας ὁ πολύβροντος, ὁ σύγκοιτος τῆς Ἥρας.
Κι ἀπ᾽ ὅσα δῶρα σπίτι μου φυλάω θησαυρισμένα,
σου δίνω τ᾽ ὀμορφότερο, τὸ πιὸ βαριότιμό μου.
Σοῦ δίνω ψιλοδούλευτο κροντῆρι, ὅλο ἀσήμι,
κι ἀπάνωθε τὰ χείλη του μὲ μάλαμα σμιγμένα·
δουλειὰ τοῦ Ἡφαίστου· ὁ Φαίδιμος ὁ ἥρωας τό ᾿χει δώσει,
ὁ ρήγας τῶ Σιδωνιτῶν, τότες ποὺ ἐδῶ γυρνώντας
στ᾽ ἀρχοντικό του κόνεψα· δικό σου θέλω νά ᾿ναι. »
   Εἶπε καὶ τὸ διπλόκουπο τοῦ πρόσφερε ποτῆρι
τοῦ Ἀτρέα ὁ γιὸς ὁ ἥρωας· καὶ τότε ὁ ἀντρειωμένος
ὁ Μεγαπένθης ἔφερε κι ἀπίθωσε ὀμπροστά του
τ᾽ ἀστραφτερὸ κροντῆρι του τ᾽ ἀσημοδουλεμένο·
Κατόπι ἡ κρινομάγουλη στάθη ὀμπροστά του Ἑλένη
σηκώνοντας τὸ φόρεμα, κι ὀνόμασέ τον κι εἶπε·
« Τοῦτο κι ἐγώ, παιδάκι μου, τὸ δῶρο σοῦ χαρίζω,
ἀπ᾽ τὴν Ἑλένη θύμημα γιὰ τὴ χρυσὴ τὴν ὥρα
τοῦ γάμου σου, νὰ τὸ φορῆ ἡ καλή σου, κι ὡς τὰ τότες,
ἂς τὸ φυλάη ἡ ἀγαπητὴ μανούλα σου στὸ σπίτι.
Τώρα μὲ γειὰ καὶ μὲ χαρὰ νὰ τ᾽ ἀξιωθῆς νὰ φτάσης
στ᾽ ἀρχοντικὸ παλάτι σου, στὴν ποθητὴ πατρίδα. »
   Εἶπε, καὶ τοῦ τὸ πρόσφερε, κι αὐτὸς τὸ καλοδέχτη.
Παίρνοντας τότες ὁ ἥρωας Πεισίστρατος, τὰ δῶρα,
τὰ θάμασε καὶ τά ᾿βαλε μὲς στ᾽ ἀμαξιοῦ τὴν κόφα.
Κι ὁ ξανθουλὸς Μενέλαος τοὺς ἔφερε στὸν πύργο,
κι ἐκεῖνοι ἀράδα στὰ θρονιὰ καθίσαν καὶ στὶς ἕδρες.
Καὶ μπρίκι γιὰ τὸ νίψιμο τοὺς φέρνει τότε ἡ βάγια,
ὥριο χρυσό, καὶ χύνει τους στὴν ἀργυρὴ λεγένη
γιὰ νὰ πλυθοῦν, καὶ στρώνει τους τὸ γυαλιστὸ τραπέζι.
Σεμνὴ κελάρισσα ἔφερε ψωμὶ καὶ παραθέτει,
κι ἀπὸ τὰ καλοφάγια της τοὺς ἔβαλε περίσσια.
Κι ὁ Ἐτεωνέας ἔκοβε καὶ μοίραζε τὸ κρέας,

καθὼς κρασὶ τοὺς κέρνα ὁ γιὸς τοῦ δοξασμένου ρήγα.
Κι αὐτοὶ ἅπλωναν τὰ χέρια τους στὰ φαγητὰ ὀμπροστά τους.
Κι ἀπὸ φαΐ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
πᾶνε ὁ Τηλέμαχος κι ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα καὶ ζεύουν,
καὶ μὲς στ' ἁμάξι μπαίνουνε τ' ὀμορφοπλουμισμένο,
καὶ βγαίνουν ἀπ' τὰ πρόθυρα κι ἀπ' τὸν πολύβοο πύργο.
Τότες τοὺς ἦρθε ὁ ξανθουλὸς Μενέλαος τοῦ Ἀτρέα,
χρυσὸ ποτήρι μὲ κρασὶ θεόγλυκο κρατώντας
στὸ δεξὶ χέρι, στάξιμο νὰ κάμουν πρὶν κινήσουν.
Καὶ στάθηκε ὀμπρὸς στ' ἄλογα, καὶ χαιρετώντας εἶπε·
« Γειά σας, παιδιά, καὶ πῆτε του τοῦ Νέστορα τοῦ ρήγα
παρόμοια εὐχή· σὰν ἀγαθὸς μοῦ στάθηκε πατέρας
ὅσον καιρὸ μαχόμασταν οἱ Ἀχαιοὶ στὴν Τροία. »
Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Σὰ φτάσουμε, ὦ διόθρεφτε, θὰ τοῦ τὰ ποῦμε ἐκείνου
ὅλα καθὼς ἐσὺ τὰ λές· μακάρι καὶ στὸ Θιάκι
ἔτσι νὰ φτάσω, καὶ νὰ βρῶ τὸν Ὀδυσσέα στὸ σπίτι,
καὶ πόση ἀγάπη μοῦ 'δειξες νὰ πῶ, καὶ πὼς γυρίζω
μαζί μου φέρνοντας λαμπρὰ καὶ πάμπολλά σου δῶρα. »
Κι αὐτὰ σὰν εἶπε, πέταξε πουλὶ πρὸς τὰ δεξά του,
ἀϊτός, κι εἶχε στὰ νύχια του λευκὴ πελώρια χήνα,
ἥμερη, μέσ' ἀπ' τὴν αὐλή· καὶ τρέχανε κατόπι
γυναῖκες κι ἄντρες κράζοντας· καὶ τὸ πουλὶ κοντά τους
ἦρθε καὶ χούμηξε δεξὰ στ' ἄλογα ὀμπρὸς πετώντας·
κι εἶδαν αὐτοὶ καὶ χάρηκαν κι ἀναγαλλιάσαν ὅλοι.
Καὶ τότες ὁ Πεισίστρατος τοῦ Νέστορα αὐτὰ εἶπε·
« Στοχάσου τώρα, διόθρεφτε Μενέλαε, βασιλέα,
ἂν τὸ σημάδι αὐτὸ ὁ θεὸς τὸ δείχνη ἐμᾶς ἢ ἐσένα. »
Εἶπε, κι ὁ πολεμόχαρος Μενέλαος συλλογιόταν
νὰ βρῆ τὸ νόημα καὶ σωστὰ νὰ τοῦ τὸ ξεδιαλύνη.
Μὰ ἡ λαμπροφόρα πρόλαβε ἡ Ἑλένη καὶ τοὺς εἶπε·
« Ἀκοῦτε, ἐγὼ σᾶς τὸ ξηγῶ καθὼς στὸ νοῦ μου μέσα
οἱ ἀθάνατοι τὸ βάζουνε, καὶ λέω πὼς ἔτσι θά 'βγη.
Σὰν ποὺ 'ρθε ὁ ἀϊτὸς ἀπ' τὸ βουνό, ποὺ ἔχει γενιὰ καὶ φύτρα,
κι ἀπ' τὴν αὐλή της ἅρπαξε τὴ φυλαγμένη χήνα,
ἔτσι ὁ Δυσσέας στὸ σπίτι του, σὰν πλανηθῆ καὶ πάθη,

θένα 'ρθῆ καὶ θὰ γδικιωθῆ· μπορεῖ καὶ νά 'ρθε κιόλας,
καὶ νὰ σκαρώνῃ φοβερὰ δεινὰ γιὰ τοὺς μνηστῆρες.»
Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη κι εἶπε·
«Νὰ δώσῃ ὁ Δίας ὁ βροντηχτής, ὁ σύγκοιτος τῆς Ἥρας,
κι ἀπὸ κεῖ πέρα τότ' ἐγὼ σὰ θεὰ θὰ σὲ δοξάζω.»
Καὶ τ' ἄλογα μαστίγωσε, καὶ κεῖνα πῆραν δρόμο,
κι ἀπὸ τὴ χώρα διάβηκαν καὶ χύθηκαν στὸν κάμπο·
Πὰς στὰ λαιμά τους ὁ ζυγὸς ὁλημερὶς κουνοῦσε,
μὰ ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε κι ἀπόσκιωσαν οἱ δρόμοι,
στὶς Φῆρες σταματήσανε, στοὺς πύργους τοῦ Διοκλέα,
ποὺ ἤτανε γιὸς τοῦ Ὀρσίλοχου, καὶ τ' Ἀλφειοῦ ἦταν 'γγόνι.
Ἐκεῖ ξενύχτισαν, κι αὐτὸς φιλόξενα τοὺς δέχτη.
Ἔφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
ζέψανε κι ἀνεβήκανε στὸ πλουμισμένο ἁμάξι,
καὶ βγῆκαν ἀπ' τὰ πρόθυρα κι ἀπ' τὸν πολύβοο πύργο·
δίνει βιτσιὰ στ' ἀλόγατα, κι αὐτὰ γοργοπετάξαν.
Γλήγορα φτάνουν στ' ἀψηλὰ τῆς Πύλος κατατόπια,
καὶ τότε εἶπε ὁ Τηλέμαχος στοῦ Νέστορα τὸ τέκνο·
«Καλέ μου, τάχα θά 'στεργες ὅ,τι σοῦ πῶ νὰ κάνῃς;
Παινιόμαστε πὼς ἄπειρη μᾶς ἔφερε φιλία
ἡ ἀγάπη τῶν πατέρων μας, κι ὁμήλικους μᾶς δένει·
μὰ πιὸ βαθιὰ ἑνωθήκαμε μὲ τὸ ταξίδι ἐτοῦτο.
Μὴν προσπεράσῃς, διόθρεφτε, τὸ πλοῖο, μόν' ἄφησέ με
ἐδῶ, μὴν τύχῃ σπίτι του καὶ μὲ κρατήσῃ ὁ γέρος
νὰ μὲ φιλέψῃ, ὅσο πολὺ κι ἂ βιάζουμαι νὰ φτάσω.»
Εἶπε, κι ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα στοχάστη μὲς στὸ νοῦ του
πὼς κάλλιο στοῦ Τηλέμαχου τὸ θέλημα νὰ στέρξῃ.
Καὶ νά, τί συλλογίστηκε πὼς εἶναι πιὸ συφέρο·
κατὰ τὸ πλοῖο στὸ γιαλὸ τ' ἀλόγατα γυρίζει,
κι ὅλα τὰ δῶρα τὰ λαμπρὰ στὴν πρύμνη μέσα ἀδειάζει,
ποὺ τοῦ 'δωσε ὁ Μενέλαος, φόρεμα καὶ χρυσάφι·
καὶ τότες τὸν παρακινεῖ μὲ λόγια φτερωμένα·
«Τρέξε κι ἀνέβα τώρα ἐσύ, πὲς νά 'ρθουν κι οἱ συντρόφοι,
πρὶν φτάσω ἐγὼ στὸν πύργο μας, καὶ πρὶν τ' ἀκούσῃ ὁ γέρος.
Γιατὶ καλὰ κατέχω το στὰ φρένα καὶ στὸ νοῦ μου,
πὼς ὄντας δυνατόγνωμος, δὲ θὰ σ' ἀφήσῃ, θά 'ρθῃ

νὰ σὲ φωνάξῃ, κι ἄπραγος θαρρῶ δὲ θὰ γυρίσῃ,
τι τὴν ψυχή του ἀκράτητος θυμὸς θά 'χῃ πιασμένη. »
Καὶ τὰ λαμπρότριχα ἄλογα χτυπάει μὲ τὸ μαστίγι,
κατὰ τὴν Πύλο, καὶ γοργὰ στ' ἀρχοντικό τους φτάνει.
Συνάμα κι ὁ Τηλέμαχος προστάζει τοὺς συντρόφους·
« Γιὰ συγυρίστε τ' ἄρμενα, παιδιά, στὸ μαῦρο πλοῖο,
κι ἂς ἀνεβαίνουμε κι ἐμεῖς ν' ἀρχίζουμε τὸ δρόμο. »
Εἶπε, κι ἐκεῖνοι πρόθυμα τὴν προσταγή του ἀκοῦσαν,
καὶ μπῆκαν καὶ καθίσανε στοῦ καραβιοῦ τοὺς πάγκους.
Αὐτὰ νοιαζόταν, κι ἔκανε σιμὰ στὴν πρύμνη στάξες
καὶ προσευκὲς στὴν Ἀθηνᾶ· κι ἦρθε σιμά του ξένος
μάντης ποὺ σκότωσε ἄνθρωπο, καὶ νὰ ξεφύγῃ ζήτα·
ἀπ' τὸν Μελάμποδα ἔρχονταν ἡ φύτρα κι ἡ γενιά του,
ποὺ μιὰ φορὰ ζοῦσε κι αὐτὸς στὴν ἀρνοθρέφτρα Πύλο,
κι εἶχε ἐκεῖ πλούτια ἀρίφνητα κι ἀρχοντικὰ παλάτια·
κατόπι ξενιτεύτηκε κι ἀφῆκε τὸ Νηλέα,
τὸ ρήγα τὸν τρανόψυχο, τοῦ κόσμου τὸ καμάρι,
ποὺ χρόνο κράταε ἀλάκερο τὸ βιός του μὲ τὴ βία,
ὅταν ἐκεῖνος κλειόταν στοὺς πύργους τοῦ Φυλάκου,
δεμένος μὲ τὶς ἅλυσες, καὶ βάσανα τραβώντας
γιὰ τοῦ Νηλέα τὴν κορασιά, κι ἀπ' τὴν βαρειὰ τὴν τρέλλα
ποὺ ἡ Ἐρινύα ἡ φοβερὴ θεὰ τοῦ 'ριξε ἀπάνω.
Ὡς τόσο τότες γλύτωσε, καὶ μπόρεσε νὰ φέρῃ
τὰ βόδια τὰ μουγγρόφωνα στὴν Πύλο ἀπ' τὴ Φυλάκη,
γδικιώνοντας τὴν ἄνομη πράξη τοῦ θείου Νηλέα,
κι ἔτσι ἔφερε τὴν κορασιὰ στ' ἀδέρφι του στεφάνι.
Κατόπι ξενιτεύτηκε στ' ἀλογοβόσκητο Ἄργος,
γιατ' ἤτανε γραφτό του ἐκεῖ νὰ ζήσῃ καὶ νὰ γίνῃ
ρήγας περίσσιων Ἀργιτῶν. Καὶ πῆρ' ἐκεῖ γυναίκα,
κι ἔστησε σπίτι ἀρχοντικό, καὶ γέννησε δυὸ τέκνα,
δυὸ δυνατοὺς λεβέντηδες, τὸ Μάντιο κι Ἀντιφάτη.
Καὶ τὸν τρανόψυχο Ὀϊκλῆ γέννησε ὁ Ἀντιφάτης,
κι ὁ Ὀϊκλῆς τὸν Ἀμφιάραο, τῆς λεβεντιᾶς τὸν πύργο,
ποὺ τοῦ 'χε ἀγάπη περισσὴ κι ὁ αἰγιδοφόρος Δίας,
κι ὁ Φοῖβος· μὰ δὲν ἔφτασε στῶ γερατειῶν τὴ θύρα,
παρὰ στὴ Θήβα χάθηκε ἀπ' τὰ δῶρα τῆς γυναίκας.

Δυὸ γιοὺς αὐτός, Ἀμφίλοχο κι Ἀλκμαίωνα, εἶχε κάμει.
Ὁ Μάντιος πάλι γέννησε Κλεῖτο καὶ Πολυφείδη·
τον Κλεῖτο στοὺς ἀθάνατους ἡ Αὐγὴ ἡ χρυσοθρονοῦσα
τὸν πῆρε γιὰ τὰ κάλλη του· τὸν Πολυφείδη ὁ Φοῖβος
Ἀπόλλωνας τὸν ὅρισε τοῦ κόσμου πρῶτο μάντη,
σαν πέθαν' ὁ Ἀμφιάραος· μὰ στὴν Ὑπερησία,
σὰ μάλωσε μὲ τὸ γονιό, νὰ κατοικήση πῆγε,
κι σ' ὅλους τοὺς θνητοὺς τῆς γῆς προφήτευε ἀποκεῖθε.
Ἐκείνου ὁ γιός, Θεοκλύμενο τὸν ἔλεγαν, τότε ἦρθε
κι στάθη στὸν Τηλέμαχο κοντά, στὴν ὥρα ἀπάνω
ποὺ προσευχόταν κι ἔσταζε σιμὰ στὸ μαῦρο πλοῖο,
καὶ φώναξέ τον, κι εἶπε του μὲ λόγια φτερωμένα·
«Ὦ φίλε, ἀφοῦ σὲ βρῆκα ἐδῶ στὴν ὥρα τῆς θυσίας,
παρακαλῶ σε, γιὰ τὸ θεό, γι' αὐτὰ ποὺ θυσιάζεις,
μὰ καὶ γιὰ ἐσένα, καὶ γι' αὐτοὺς ποὺ ἐδῶ σὲ συντροφεύουν,
λέγε μου αὐτὸ ποὺ σὲ ρωτῶ, καὶ τίποτα μὴν κρύβῃς·
ποιός εἶσαι; ποιά 'ναι ἡ φύτρα σου, κι ἡ χώρα κι οἱ γονιοί σου;»
Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
«Μὲ ἀλήθεια ἐγὼ θὰ σοῦ τὰ πῶ τὰ ποὺ ρωτᾶς, ὦ ξένε·
τὸ Θιάκι ἐμένα ὁ τόπος μου, Ὀδυσσέας ὁ γονιός μου,
σὰ ζοῦσε κι ἦταν· τώρ' αὐτὸν κακὸ τὸν βρῆκε τέλος.
Γι' αὐτὸ δὰ πῆρα συντροφιά, καὶ βγῆκα μὲ καράβι,
νὰ μάθω γιὰ τὸν κύρη μου, τὸν πολυπλανεμένο.»
Κι ὁ θεόμορφος Θεοκλύμενος ἀπάντησέ του κι εἶπε·
«Κι ἐγὼ ἀπ' τὸν τόπο μου ἔφυγα, τὶ σκότωσα πατριώτη,
ποὺ ἦταν πολλὰ κι ἀρίθμητα τ' ἀδέρφια κι οἱ γενιές του,
στ' Ἄργος τ' ἀλογοβόσκητο, τῶν Ἀχαιῶν οἱ πρῶτοι.
Μιᾶς κι ἀπ' ἐκείνους μπόρεσα τὸ χάρο νὰ γλυτώσω
φεύγω μακριά, κι εἶναι γραφτὸ στὸν κόσμο νὰ πλανιέμαι.
Προσπέφτω σου, καὶ πάρε με στὸ πλοῖο, γιατὶ κιόλα
θαρρῶ μὲ κυνηγοῦν αὐτοὶ γιὰ νὰ μὲ θανατώσουν.»
Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη κι εἶπε·
«Ἀπ' τὸ καλόφτιαστό μου ἐγὼ καράβι δὲ σὲ διώχνω·
ἀνέβα, κι ὅ,τι βρίσκεται στὸ πλοῖο θὰ σὲ φιλέψω.»
Εἶπε, κι ἀπὸ τὸ χέρι του τὸ χάλκινο κοντάρι
πῆρε, καὶ δίπλα τό 'θεσε μὲς στὸ γερτὸ καράβι·

ἀπάνω στὸ πλεούμενο κι ὁ ἴδιος του ἀνεβαίνει,
καὶ παίρνει τὸ Θεοκλύμενο στὴν πρύμνη καὶ σιμά .
Ὡς τόσο τὰ πρυμόσκοινα ξέλυσαν οἱ συντρόφοι,
καὶ πρόσταξε ὁ Τηλέμαχος καλώντας τους νὰ πιάσουν
νὰ βάλουν τ' ἄρμενα· κι αὐτοὶ μὲ βιάση τὸν ἀκοῦσαν.
Σηκώσανε καὶ στήσανε τὸ ἐλάτινο κατάρτι
στὸ μεσοδόκι τὸ σκαφτό, τὸ δέσανε μὲ ξάρτια,
καὶ μὲ καλόστριφτα λουριὰ τ' ἄσπρα πανιὰ τραβῆξαν.
Τότες ἡ δέσποινα Ἀθηνᾶ πρύμο ἄνεμο τοὺς στέλνει,
ποὺ ἀπ' τὸν αἰθέρα χύνονταν, γοργὰ γιὰ ν' ἀρμενίση
πὰς στὶς ἁρμυροθάλασσες τὸ πλοῖο. Καὶ περάσαν
ἀπόξω ἀπ' τοὺς Κρουνοὺς κι ἀπ' τὴν καλόνερη Χαλκίδα.
Κι ὁ γήλιος σὰ βασίλευε, κι ἀπόσκιωναν οἱ δρόμοι,
μὲ τοῦ Διὸς τὸν ἄνεμο γιὰ τὶς Φεὲς τραβοῦσε,
καὶ γιὰ τὴ θεία τὴν Ἤλιδα, ποὺ Ἐπειῶτες τὴν ὁρίζουν·
καὶ στὰ βραχόσπαρτα νησιὰ πλώρη ἔβαλε ἀποκεῖθε,
ἂν θὰ γλυτώση ἢ θὰ χαθῆ στὸ νοῦ του μελετώντας.
Ὡς τόσο στὴν καλύβα ἐκεῖ δειπνοῦσε ὁ Ὀδυσσέας
μὲ τὸ χοιροβοσκό· σιμὰ δειπνούσανε κι οἱ ἄλλοι.
Κι ἀπὸ φαῒ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
ρωτάει ὁ Δυσσέας τὸν καλὸ βοσκό, νὰ δοκιμάση
ἂν τὸν πονάη εἰλικρικὰ κι ἂν θὰ τοῦ πῆ νὰ μείνη
ἐκεῖ στὴ στάνη, ἢ θὰ τοῦ πῆ στὴ χώρα νὰ κινήση·
«Ἄκουσε τώρα, ὦ γέροντα, κι οἱ ἄλλοι ἐσεῖς συντρόφοι,
στὴ χώρα θέλω τὸ ταχὺ νὰ πάω νὰ διακονεύω,
νὰ μὴ σᾶς γίνω βαρετὸς κι ἐσὲ καὶ στοὺς συντρόφους.
Τὴ συμβουλή σου δῶσε μου, καὶ βάλε μου κανέναν
νὰ μ' ὁδηγήση ἐκεῖ· κι ἐγὼ μονάχος θὰ γυρίζω
ἴσως καὶ κάποιος φέρη μου κανάτα καὶ καρβέλι.
Καὶ στὰ παλάτια θά 'φτανα τοῦ θείου τοῦ Ὀδυσσέα,
τῆς Πηνελόπης τῆς καλῆς νὰ δώσω τὰ μαντάτα·
ἐκεῖ καὶ τοὺς ἀγέρωχους θένα 'σμιγα μνηστῆρες,
καὶ δεῖπνο ἀπὸ τ' ἀμέτρητα θὰ μοῦ 'διναν καλά τους,
τί θὰ στεκόμουν πρόθυμος σ' ὅ,τι δουλειὰ γυρεῦαν.
Ἄκουσ' ἐδῶ καὶ πρόσεξε τὸ τί σοῦ συντυχαίνω·
μὲ τοῦ μαντάτορα τοῦ Ἑρμῆ τὴ συνεργειά, ποὺ σὲ ὅλων

αὐτὸς τὰ ἔργα τῶν θνητῶν χάρη καὶ δόξα δίνει.
κανένας νὰ μοῦ παραβγῇ στὴ μαστοριὰ δὲν εἶναι,
νὰ καλονάβω τις φωτιές, ξερὰ νὰ σκίζω ξύλα,
νὰ καλοψήνω, νὰ κερνῶ, τὰ κρέατα νὰ μοιράζω,
κι ὅσ' ἄλλα στοὺς ἀφεντικοὺς οἱ δοῦλοι πάντα φτιάνουν.»
Κι ἐσύ, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, βαριὰ πονώντας τοῦ εἶπες·
«Ἀλλοι, πῶς τέτοιος στοχασμὸς ἦρθε στὸ νοῦ σου, ὦ ξένε;
Τέλος κακὸ νὰ σοῦ 'ρθῃ ἐκεῖ γυρεύεις χωρὶς ἄλλο,
καὶ μὲς στὴ συντροφιὰ ζητᾶς νὰ πέσῃς τῶ μνηστήρων,
ποὺ τ' ἄχτι τους κι ἡ ἀδιαντροπιὰ στὰ οὐράνια φτάνει ἀπάνω.
Κι οἱ δοῦλοι ποὺ τοὺς νοιάζονται δὲ μοιάζουνε μ' ἐσένα.
παρὰ εἶναι νέοι μ' ἀρχοντικὰ φορέματα ντυμένοι,
μὲ μυρωμένα τὰ μαλλιὰ μὲ πρόσωπα πανώρια·
κι ἀπάνω σε καλόφτιαστα τραπέζια ὁλοτριγύρω,
ψωμιὰ καὶ κρέατα ὅσα θές, καὶ τὸ κρασὶ περίσσιο.
Μεῖνε μαζί μας, κανενὸς ἐδῶ, μὰ μήτ' ἐμένα
μήτ' ἀλλονοῦ συντρόφου μου δὲ θένα δώσῃς βάρος.
Καὶ σὰ γυρίσῃ ὁ ἀκριβογιὸς τοῦ ἀφέντη τοῦ Ὀδυσσέα,
τότε θὰ σοῦ φορέσῃ αὐτὸς χλαμύδα καὶ χιτώνα,
κι ὅπου ἡ καρδιά σου λαχταρεῖ θὰ σὲ ξεπροβοδήσῃ.»
Κι ἀπολογήθηκε ὁ λαμπρός, πολύπαθος Δυσσέας·
«Ἄμποτε ὅσο σ' ἀγάπησα νὰ σ' ἀγαπάῃ κι ὁ Δίας,
ποὺ ἀπ' τὴ βαρειὰ τοῦ ζήτουλα κακομοιριὰ μὲ σώζεις.
Ἔρμος στὰ ξένα σὰ γυρνᾶς, χειρότερο δὲν εἶναι·
μόνε γιὰ μιὰ παλιοκοιλιὰ τόσα τραβοῦν οἱ ἀνθρῶποι,
σὰν τοὺς πλακώνῃ ἡ ρήμαξη κι ἡ συφορὰ κι ὁ πόνος.
Καὶ τώρα ποὺ κρατᾷς με ἐσὺ νὰ μείνω ὥς νά 'ρθῃ ἐκεῖνος,
ἔλα καὶ πὲς γιὰ τοῦ θεϊκοῦ τοῦ Ὀδυσσέα τὴ μάνα,
καὶ τὸ γονιό, ποὺ ἀφῆκε τον στῶ γερατειῶν τὶς θύρες,
ἂν εἶναι ἀκόμα ζωντανοί, τὸ φῶς τοῦ ἥλιου ἂ βλέπουν,
ἢ ἀπέθαναν καὶ βρίσκουνται στοῦ Ἄδῃ τὰ κατατόπια.»
Κι ὁ πρῶτος τῶ χοιροβοσκῶν ἀπολογήθη κι εἶπε·
«Μὲ ἀλήθεια καὶ γιὰ δαῦτα ἐγὼ θὰ σοῦ μιλήσω, ὦ ξένε.
Ὁ Λαέρτης ζῇ, μὰ ἀνέπαυα παρακαλεῖ τὸν Δία
νὰ τόνε σβήσῃ ὁ θάνατος στὴν κατοικιά του μέσα.
Μοιρολογάει καὶ δέρνεται γιὰ τὸ χαμένο γιό του,

καὶ τὴν καλή του σύγκοιτη, καὶ κλαίει τὸ θάνατό της,
ποὺ τοῦ 'φερε τὰ γερατειὰ πριχοῦ νὰ ρθῇ ὁ καιρός του.
Ὁ πόνος τήνε μάρανε τοῦ ἀγαπητοῦ παιδιοῦ της,
κι ἀπέθανε· ποὺ θάνατος παρόμοιος νὰ μὴν πάρῃ
κανένα μας συγκάτοικο καὶ καλοπράχτη φίλο.
Ἐκείνη ὅσο βρισκότανε, βαρὺ καημὸ κι ἂν εἶχε,
πάντ' ἀγαποῦσα νὰ ρωτῶ γι' αὐτὴ καὶ νὰ μαθαίνω,
γιατὶ μ' ἀνάθρεψε μαζὶ μὲ τὴν καλὴ Χτιμένη,
τὴ ζουλεμένη κόρη της, τὸ πιὸ στερνὸ παιδί της·
μαζὶ μ' αὐτὴ ἀναθράφηκα, καὶ μὲ τιμοῦσαν ὄχι
πολὺ λιγώτερο ἐκεινῆς. Κι ἡ ὥρα μας σὰν ἦρθε,
καὶ γλυκανθοῦσε ἀπάνω μας χαριτωμένη νιότη,
στὴ Σάμη τήνε στείλανε καὶ μύρια δῶρα πῆραν.
Κι ἐμένα σὰ μὲ στόλισε μὲ χλαίνα καὶ χιτώνα,
καὶ μοῦ 'δωκε ποδήματα στὰ πόδια νὰ φορέσω,
μ' ἔστειλ' ἐδῶ στὴν ἐξοχή, καὶ πάντα μ' ἀγαποῦσε.
Ἐκεῖνα τώρα λείπουνε· μὰ αὐτὸ μου τὸ ἔργο μνήσκω
ἀκόμα, κι οἱ μακαριστοὶ θεοὶ μοῦ τὸ βλογᾶνε·
ἔφαγα κι ἤπια ἀπ' ὅλ' αὐτά, καὶ μοίρασα καὶ σὲ ἄλλους.
Μὰ λόγο ἢ ἔργο τῆς κυρᾶς γλυκὸ πιὰ δὲν ἀκοῦμε,
ἀφότου ἐκεῖ στὸ σπίτι της ἡ συφορὰ κατέβη
μὲ τοὺς ἀπόκοτους αὐτούς. Κι οἱ δοῦλοι ἔχουν ἀνάγκη
νὰ τῆς μιλᾶνε τῆς κυρᾶς, νὰ τὴ ρωτᾶνε γιὰ ὅλα,
νὰ τρῶνε καὶ νὰ πίνουνε, νὰ παίρνουνε καὶ κάτι
μαζί τους ἔξω, ἀπ' τὰ καλὰ ποὺ λαχταρεῖ ἡ ψυχή τους.»
Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
«Ἀλλοίμονο· πόσο μικρός, καλὲ χοιροβοσκέ μου,
ἀπὸ πατρίδα καὶ γονιοὺς στὰ ξένα πῆρες δρόμο.
Μὰ πές μας τώρα ξάστερα καὶ ξήγησέ μου ἐτοῦτο·
τάχα πλατύδρομη θνητῶν ρημώθη πολιτεία,
ποὺ μέσα κατοικούσανε κι ἡ μάνα σου κι ὁ κύρης,
ἢ μοναχὸ σὲ βρήκανε μὲ πρόβατα καὶ βόδια
δύστροποι ἄνθρωποι, κι ἄξαφνα σὲ ρίξαν στὸ καράβι,
καὶ σ' ἔφεραν σὲ πούλησαν σ' αὐτοῦ τοῦ ἀντρὸς τὰ σπίτια;»
Κι ὁ πρῶτος τῶν χοιροβοσκῶν ἀπάντησέ του κι εἶπε·
«Ξένε, σὰ μὲ ρωτᾶς κι αὐτά, καὶ θέλεις νὰ τὰ μάθῃς,

τώρα, ἄκουγε, καὶ γλέντιζε, καὶ πίνε τὸ κρασί σου
καθούμενος· ἀπέραντες οἱ νύχτες τώρα· κι ἔχεις
καιρὸ καὶ γιὰ νὰ κοιμηθῇς, καιρὸ καὶ γιὰ ν' ἀκούγῃς·
καὶ νὰ γλεντᾷς· νὰ κοιμηθῇς δὲν εἶναι ἀνάγκη ἀκόμα·
κι ὁ πολὺς ὕπνος βαρετός. Ὅποιου τραβάει ἡ καρδιά του,
ἂς ἔβγῃ κι ἂς πλαγιάσῃ αὐτός· καὶ σὰ χαράξῃ ἡ μέρα,
ἂς φάῃ, καὶ τοῦ ἀφεντικοῦ τοὺς χοίρους ἂς βοσκήσῃ.
Ἐμεῖς μὲς στὴν καλύβα μας ἐδῶ φαγοποτῶντας
γλεντοῦμε τὰ μεγάλα μας ἀνιστορῶντας πάθια·
ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου· γλέντι του τοῦ καταντοῦν οἱ πόνοι
τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ἔπαθε πολλά, καὶ ποὺ πολυπλανήθη.
Καὶ τώρα τοῦτο θὰ σοῦ πῶ ποὺ μὲ ρωτᾷς νὰ μάθῃς.
    Νησί 'ναι, ἂν τό 'χῃς ἀκουστά, Συρία τ' ὄνομά του,
ἀπὸ τὴν Ὀρτυγία, ψηλά, ποὺ 'ναι οἱ τροπὲς τοῦ ἥλιου·
κόσμο δὲν ἔχει καὶ πολύ, μὰ καρπερὸ καὶ πλούσιο
σὲ πρόβατα καὶ σὲ βοσκές, σὲ ἀμπέλια καὶ σιτάρι.
Ἡ πεῖνα ἐκεῖ δὲν ἔρχεται, μήτ' ἄλλη μαύρη ἀρρώστια
δὲν πέφτει τοὺς κακόμοιρους ἀνθρώπους νὰ θερίζῃ·
παρὰ στὴν πολιτεία τους οἱ ἄνθρωποι σὰ γεράσουν,
ὁ Φοῖβος ὁ ἀργυρότοξος κι ἡ Ἄρτεμη μὲ σαΐτες
ἀνέπονες πηγαίνουνε καὶ τοὺς γλυκοκοιμίζουν.
Δυὸ πολιτεῖες εἶν' ἐκεῖ, καὶ τά 'χουν μοιρασμένα·
ἕνα γνωρίζουν βασιλιά, τὸν κύρη μου κι οἱ δυό τους,
ἄντρα θεόμοιαστο πολύ, τὸ Κτήσιο τοῦ Ὀρμένου.
    Κι ἤρθανε τότες Φοίνικες θαλασσοξακουσμένοι,
ἁρπάχτες, καὶ μ' ἀρίθμητα στολίδια στὸ καράβι.
Εἶχε ὁ γονιός μου Φοίνισσα στὸ σπίτι του γυναίκα,
ὥρια καὶ μεγαλόκορμη, σ' ἔργα λαμπρὰ τεχνίτρα·
αὐτὴ τήνε ξελόγιασαν οἱ Φοίνικες οἱ πλάνοι,
καὶ καθὼς ἔπλενε σιμὰ στὸ μελανὸ καράβι,
κάποιος τὴν πρωταγκάλιασε καὶ τὸ φιλί της πῆρε,
ποὺ τὴ γυναίκα ξεπλανάει ὅσο καλὴ κι ἂν εἶναι.
Καὶ τήνε ρώταγε ὕστερα ποιά νά 'ταν κι ἀποποῦθε·
κι ἐκείνη ἀμέσως τοῦ 'δειξε τὸν πύργο τοῦ γονιοῦ μου·
«Ἀπ' τὴν πολύχαλκη ἔρχουμαι Σιδῶνα, κι εἶμαι κόρη
τοῦ Ἀρύβαντα, ποὺ ὁ πύργος του βιὸς ἤτανε γεμάτος·

μὰ ἐμένα κλέφτες Ταφινοὶ μὲ βρῆκαν καὶ μ' ἁρπάξαν
ἐρχάμενη ἀπ' τὴν ἐξοχή, καὶ πέρα ἐκεῖ μὲ φέραν,
στοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ τ' ἀρχοντικό, κι ἀγόρασέ με ἐκεῖνος. »
Κι ὁ ἄντρας ποὺ τῆς ἔδωσε κρυφὸ φιλὶ τῆς κρένει·
« Δὲν ἔρχεσαι στὸν τόπο σου μαζί μας τώρα πίσω,
νὰ ξαναδῇς τὸ σπίτι σου, τὸν κύρη, τὴ μανούλα;
τὶ ζοῦν ἀκόμα, καὶ μὲ βιὸς πολὺ τοὺς λογαριάζουν. »
Κι ἐκείνη τότες μίλησε κι ἀπάντησέ του κι εἶπε·
« Κι αὐτὸ θὰ γίνῃ ἂ δέχεστε νὰ μ' ὁρκιστῆτε, ὦ ναῦτες,
πὼς ἄβλαβη στὸν τόπο μου πίσω θένα μὲ πᾶτε. »
Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι ὁρκίστηκαν καθὼς ζητοῦσε ἐκείνη.
Κι οἱ ναῦτες σὰν ἀμώσανε καὶ τέλειωσαν τὸν ὅρκο,
πάλε τοὺς ξαναμίλησε καὶ τοὺς ξανάειπε ἐκείνη·
« Σωπᾶτε τώρα· καὶ κανεὶς ἀπ' ὅλους τοὺς συντρόφους
ἂς μὴ μιλάῃ σὰ μ' ἀπαντάῃ στὸ δρόμο ἢ καὶ στὴ βρύση,
μὴν πάῃ κανένας καὶ τὰ πῇ τοῦ γέρου στὸ παλάτι,
καὶ νιώσῃ, καὶ σὲ φοβερὰ μέσα δεσμὰ μὲ ρίξῃ,
φέρῃ ξολοθρεμὸ κι ἐσᾶς· μόνε στὸ νοῦ φυλᾶτε
τὸ μυστικό, καὶ γλήγορα ψουνίστε τὴν πραμάτεια·
καὶ σὰ γεμίσῃ βιὸς πολὺ τὸ μελανὸ καράβι,
στὸν πύργο ἂς μοῦ 'ρθῃ μήνυμα, κι ἐγὼ σᾶς φέρνω τότες
κι ἀπὸ χρυσάφι ὅσο μπορεῖ στὰ χέρια μου νὰ πέσῃ.
Μὰ κι ἄλλο θὰ σᾶς πλέρωνα μὲ τὴν καρδιά μου ναῦλο.
Ἐγὼ 'χω τοῦ ἀρχοντόπουλου τὴν ἔννοια στὸ παλάτι·
ξυπνὸ παιδάκι, ποὺ ὅπου βγῶ κι αὐτὸ μαζί μου τρέχει·
ἂ σᾶς τὸ φέρω, ἀρίθμητα θένα σᾶς δώσῃ κέρδη,
ὅπου τὸ πᾶτε, ἀνάμεσα σὲ ἀλλόγλωσσους ἀνθρώπους. »
Σὰν εἶπε αὐτά, ξεκίνησε πρὸς τὰ λαμπρὰ παλάτια.
Ὅλο τὸ χρόνο μείνανε στὰ μέρη μας ἐκεῖνοι,
μὲ βιὸς πολὺ γεμίζοντας τὸ βαθουλὸ καράβι.
Μὰ σὰν τὸ καλοφόρτωσαν κι ἦταν καιρὸς νὰ σύρουν,
στείλανε τότες μήνυσαν τῆς ὄμορφης γυναίκας.
Κι ἦρθε ἄνθρωπος πολύξερος στὸν πύργο τοῦ γονιοῦ μου,
ποὺ εἶχε ἁλυσίδα μάλαμα πλεχτὴ μὲ κεχριμπάρι,
κι ἡ μάνα ἡ πολυσέβαστη κι οἱ παρακόρες ὅλες
τὴν ἔψηχναν τὴν κοίταζαν ζητώντας ν' ἀγοράσουν.

Τῆς κρυφογνέφει τότε αὐτὸς καὶ φεύγει στὸ καράβι.
Ἀπὸ τὸ χέρι παίρνει με κι ὄξω μὲ βγάζει ἐκείνη,
καὶ βρίσκει μὲς στὸ πρόσπιτο ποτήρια καὶ τραπέζια,
π' ἐκεῖ σὰν καλοφάγανε τοῦ γέρου καλεσμένοι,
κινήσανε στὴ συντυχιὰ τοῦ δήμου νὰ καθίσουν.
Παίρνει καὶ κρύβει γλήγορα στὸν κόρφο τρία ποτήρια,
καὶ βγαίνει· ἀστόχαστα κι ἐγὼ κατόπι ἀκολουθοῦσα.
Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλευε κι ἀπόσκιωναν οἱ δρόμοι,
τρεχάτοι κατεβήκαμε στὸν ὄμορφο λιμιώνα,
ποὺ τὸ γοργὸ περίμενε καράβι τῶν Φοινίκων.
Μᾶς πήρανε καὶ μπήκανε καὶ τράβηξαν πελάγου,
καὶ πρύμο ἔστελν' ἄνεμο τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς ὁ Δίας.
Ἐξάμερο ἀρμενίζαμε νύχτα καὶ μέρα τὸ ἴδιο,
μὰ ὅταν ὁ Δίας ἔφερε τὴν ἔβδομη τὴ μέρα,
μιὰ σαϊτιὰ τῆς Ἄρτεμης βαραίνει τὴ γυναίκα,
κι αὐτὴ βροντώντας ἔπεσε στοῦ καραβιοῦ τ' ἀμπάρι,
καθὼς μέσα στὴ θάλασσα βουτάει τὸ βουτηστάρι.
Τὴ ρίξανε ξεφάντωμα στὶς φῶκες καὶ στὰ ψάρια,
καὶ μοναχός μου ἀπόμεινα μὲ τὴν καρδιὰ θλιμμένη.
Στὸ Θιάκι ἐδῶ τοὺς ἔφεραν οἱ θάλασσες κι οἱ ἀνέμοι,
καὶ μὲ τὰ πλούτια ποὺ ὅριζε μ' ἀγόρασε ὁ Λαέρτης.
Ἔτσι τὰ μάτια μου τὴ γῆς αὐτὴ πρωτογνωρίσαν.»

Καὶ τότε ὁ διογέννητος τοῦ ἀπάντησε Ὀδυσσέας·
«Πολὺ βαθιὰ τὴν ἄγγιξες, ὦ φίλε, τὴν καρδιά μου,
ἕνα πρὸς ἕνα λέγοντας τὰ πάθια τῆς ψυχῆς σου.
Ὅμως μαζὶ μὲ τὸ κακὸ σοῦ 'δωκ' ἐσένα ὁ Δίας
καὶ τὸ καλό· πολλὰ 'παθες, μὰ νά, ποὺ βρῆκες ἄντρα
καλό, ποὺ πρόθυμα νὰ τρῶς σοῦ δίνει καὶ νὰ πίνῃς,
καὶ καλοζῆς· μὰ ἐγὼ πολλὲς μὲς στὰ πλανέματά μου
χῶρες ἀνθρώπων πέρασα, καὶ τώρα ἐδῶ ξεπέφτω.»

Τέτοια μιλοῦσαν κι ἔλεγαν ἐκεῖνοι ἀνάμεσό τους,
κι ὕστερα πλάγιασαν· πολὺ δὲ μεῖναν πλαγιασμένοι,
τὶ γλήγορα γλυκόφεξε ἡ χρυσόθρονη ἡ Αὐγούλα.
Ὡς τόσο τοῦ Τηλέμαχου στ' ἀκρόγιαλο οἱ συντρόφοι
γοργὰ ξελῦναν τὰ σκοινιὰ καὶ βγάζαν τὸ κατάρτι,
καὶ στ' ἄραγμα σὰ φέρανε μὲ τὰ κουπιὰ τὸ πλοῖο,

φουντάρανε τὴν ἄγκουρα, καὶ δέσαν τὶς πρυμάτσες.
Κατόπι βγῆκαν κι ἴδιοι τους στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη,
φαῒ τοιμάσαν κι ἔσμιξαν τὸ φλογερὸ κρασί τους.
Κι ἀπὸ φαῒ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος μ' αὐτὰ τὰ λόγια ἀρχίζει·
« Τώρα στὴ χώρα φέρτε ἐσεῖς τὸ μαῦρο μας καράβι,
κι ἐγὼ πρὸς τὰ χωράφια μου καὶ τοὺς βοσκοὺς πηγαίνω,
καὶ σὰν τὰ δῶ τὰ κτήματα, στὴ χώρα θὰ κατέβω
τὸ βράδυ· στὸ ξημέρωμα γιὰ πλερωμὴ θὰ στρώσω
τραπέζι μὲ γλυκὸ κρασί, μὲ κρέατα περίσσια. »
Καὶ τότες ὁ θεόμοιαστος Θεοκλύμενος τοῦ κρένει·
« Καὶ ποῦ νὰ πάω, ὦ γιέ μου, ἐγώ; σὲ τίνος νά 'ρθω σπίτι
ἀπ' ὅσους ἄντρες κυβερνοῦν τὸ πετρωτὸ τὸ Θιάκι;
Ἢ λὲς νὰ πάω στὴ μάνα σου καὶ στὸ παλάτι σου ἴσια; »
Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Σ' ἄλλους καιροὺς στὸν πύργο μας θὰ σὲ καλοῦσα νά 'ρθῃς·
δὲν ἀψηφοῦν τὸν ξένο ἐκεῖ· μὰ γιὰ κακό σου θά 'ναι,
τί ἐγὼ θὰ λείπω, καὶ νὰ δῇς τὴ μάνα δὲ θὰ μπόρειες·
στὸν πύργο ἐκείνη τοὺς γαμπροὺς συχνὰ δὲν ἀντικρύζει,
μόνε στ' ἀνώγι κάθεται καὶ τὸ πανὶ της φαίνει.
Σὲ κάποιον ἄλλον θὰ σοῦ πῶ νὰ πᾷς, κι ἐτοῦτος εἶναι
ὁ Εὐρύμαχος, ὁ ὡραῖος γιὸς τοῦ φρόνιμου Πολύβου,
ποὺ σὰ θεὸ τόνε θωροῦν ὅλοι στὸ Θιάκι μέσα·
πρῶτος τους εἶναι, καὶ ζητάει μὲ περισσὴ λαχτάρα
νὰ πάρῃ καὶ τὴ μάνα μου καὶ τοῦ γονιοῦ τὶς δόξες.
Μὰ αὐτὰ μονάχα ὁ κάτοικος τοῦ Ὀλύμπου, ὁ Δίας, τὰ ξέρει,
ἂν θὰ τοὺς φέρῃ τὴν κακὴ τὴ μέρα πρὶν τὸ γάμο. »
Τέτοια καθὼς τοῦ μίλησε, πετάει πουλὶ δεξά του,
τοῦ Ἀπόλλωνα μαντάτορας γοργόφτερος πετρίτης·
εἶχε ἀγριοπερίστερο στὰ νύχια καὶ μαδοῦσε,
κι ἀνάμεσα Τηλέμαχου καὶ καραβιοῦ σκορποῦσε
φτερά. Κι ὁ Θεοκλύμενος τὸν πῆρε ἀπὸ τοὺς ἄλλους
μακριά, τὸ χέρι τοῦ 'σφιξε, καὶ μίλησέ του κι εἶπε·
« Ἀπὸ θεό 'ναι τὸ πουλί, Τηλέμαχε, ποὺ φάνη
δεξιά σου· τό εἶδα, κι ἔνιωσα πὼς μαντικὸ πουλί 'ναι.
Βασιλικώτερη γενιὰ δὲν ἔχει ἀπ' τὴ δική σας

τὸ Θιάκι, καὶ μεγάλοι ἐσεῖς θὰ ζῆτε ἐδῶ γιὰ πάντα.»
Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη κι εἶπε·
«Μακάρι αὐτὸς ὁ λόγος σου νὰ βγῆ, καλέ μου ξένε·
ἀγάπες καὶ χαρίσματα πολλὰ θὰ σοῦ 'χα τότες,
ποὺ ὅλοι ἐδῶ θὰ σ' ἔβλεπαν καὶ θὰ σὲ μακαρίζαν.»
Καὶ στὸν πιστό του σύντροφο τὸν Πείραιο τότες εἶπε·
«Γιὲ τοῦ Κλυτίου, ποὺ ἀπ' τὰ παιδιὰ ποὺ μ' ἔφεραν στὴν Πύλο,
ἐσὺ πολὺ πιὸ πρόθυμα τὰ λόγια μου ἀγρικοῦσες,
καὶ τώρα τοῦτον πάρε μου στὸ σπίτι σου τὸν ξένο,
καὶ φίλευε καὶ τίμα τον ὁλόψυχα ὥσπου νά 'ρθω.»
Κι ὁ ξακουστὸς κονταριστὴς ὁ Πείραιος τοῦ ἀπαντοῦσε·
«Κι ἂν ἔμνησκες πολὺν καιρό, Τηλέμαχε, ἐδῶ πέρα,
καλὰ τὸν ξένο θὰ δεχτῶ, καὶ θά 'χη τὸ ὅ,τι ὁρίζει.»
Καὶ στὸ καράβι ἀνέβηκε, καὶ φώναξε τοὺς ἄλλους
νὰ λύσουν τὰ πρυμόσκοινα καὶ ν' ἀνεβοῦν κι ἐκεῖνοι.
Καὶ μπῆκαν καὶ καθίσανε στοῦ καραβιοῦ στοὺς πάγκους.
Καὶ φόρεσε ὁ Τηλέμαχος τὰ σάνταλα τὰ ὡραῖα,
καὶ πῆρε ἀπὸ τὸ κάσαρο βασταγερὸ κοντάρι
μὲ μύτη χάλκινη· κι αὐτοὶ ξελῦσαν τὶς πρυμάτσες·
κινῆσαν καὶ τραβούσανε κατὰ τὴ χώρα τότες,
καθὼς τοὺς εἶπε ὁ ἀκριβογιὸς τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέα.
Κι αὐτὸς γοργὰ περπάτηξε ὥσπου ἦρθε στὴν αὐλή του,
ποὺ ἤτανε χοῖροι ἀρίθμητοι δικοί του, καὶ σιμά τους
ξενύχταε ὁ χοιροβοσκὸς ποὺ ἀγάπαε τοὺς ἀφέντες.

ΡΑΨΩΔΙΑ Π

Καὶ στὸ καλύβι ὁ πάγκαλος βοσκὸς μὲ τὸ Δυσσέα,
ἀνάψαν τὴν αὐγὴ φωτιὰ καὶ τὸ φαΐ τοιμάζαν,
καὶ στεῖλαν ὄξω τοὺς πιστοὺς μαζὶ μὲ τὰ κοπάδια.
Κι οἱ σκύλοι στὸν Τηλέμαχο ποὺ ἐρχόταν, τὴν οὐρά τους
σαλεῦαν καὶ δὲ γαύγιζαν· τοὺς νιώθει ὁ Ὀδυσσέας,
ἀκούει τὸ ποδοβολητό, καὶ λέει εὐτὺς τοῦ γέρου·
«Κάποιος ἐδῶ θὰ σοῦ 'ρχεται, καλέ μου, σύντροφός σου,
ἢ κι ἄλλος γνώριμος, ἀφοῦ δὲν ἀλυχτοῦνε οἱ σκύλοι,
μόν' ὅλο σειοῦνε τὴν οὐρά· καὶ πόδια ἀνθρώπου ἀκούγω.»

Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε, κι ὁ ἀκριβογιός του φάνη,
καὶ στάθηκε στὰ ξώθυρα· ξαφνίζεται ὁ γερούλης,
ἀναπηδάει, καὶ τοῦ 'πεσαν ἀπὸ τὰ χέρια οἱ κοῦπες,
ποὺ τὸ φλογάτο μέσα τους καλόσμιγε κρασί του·
κι ἔτρεξε, βρέθηκε ὀμπροστά στὸν ἀκριβό του ἀφέντη,
τοῦ φίλησε τὴν κεφαλή, τὰ δυὸ λαμπρά του μάτια,
τὰ δυό του χέρια, κι ἔχυσε δάκρυο μαργαριτάρι.
Καὶ σὰν ποὺ τρυφερόκαρδος γονιὸς παιδὶ ἀγκαλιάζει,
σὰν ἔρχετ' ἀπ' τὰ μακρινά, ποὺ ἔλειπε χρόνους δέκα,
κι ἦταν στερνὸ καὶ μοναχό, καὶ τοὔ 'καιγε τὰ σπλάχνα,
ἔτσι ὁ καλὸς χοιροβοσκὸς τὸ θεόμοιαστό του ἀφέντη
στὴν ἀγκαλιά του σφίγγοντας, γλυκὰ τόνε φιλοῦσε,
τὸ χάρο σὰ νὰ ξέφυγε, καὶ τοῦ 'λεγε θρηνώντας·
« Τηλέμαχε, γλυκό μου φῶς, ἦρθες, κι ἐγὼ δὲ θάρριουν
πὼς θὰ σὲ δῶ, σὰν κίνησες στὴν Πύλο μὲ καράβι.
Ἔμπα, παιδάκι μου ἀκριβό, νὰ σὲ χαρῇ ἡ ψυχή μου,
θωρώντας σε ἀπ' τὰ μακρινὰ κοντά μας νιοφερμένο·
τὶ στὴν ξοχὴ δὲν ἔρχεσαι συχνὰ καὶ στοὺς βοσκούς σου,
μόνε στὴ χώρα κάθεσαι, κι αὐτὸ ποθεῖ ἡ καρδιά σου,
νὰ βλέπῃς πάντα τοὺς κακοὺς μνηστῆρες μαζεμένους. »

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπάντησέ του κι εἶπε·
« Μετὰ χαρᾶς, κυρούλη μου, γιὰ σένα ἦρθα δῶ πέρα,
νὰ δῶ σε μὲ τὰ μάτια μου, τὸ τί θὰ πῇς ν' ἀκούσω,
στὸν πύργο ἂ μνήσκῃ ἡ μάνα μου, ἢ κάποιος ἂν τὴν πῆρε
ἀπ' τοὺς ἡρώους, κι ἔμεινε τοῦ Ὀδυσσέα ἡ κλίνη
ἔρμη ἀπὸ στρώματα μαθὲς καὶ καταραχνιασμένη. »

Κι ὁ πρῶτος τῶ χοιροβοσκῶν τοῦ λάλησε καὶ τοῦ εἶπε·
« Κάθετ' ἀκόμα ἡ μάνα σου μ' ἀπομονὴ περίσσια
μὲς στ' ἀψηλὰ παλάτια σου, ποὺ μαῦρα μερονύχτια
ἔρχουνται πάντα καὶ περνοῦν, κι αὐτὴ ὅλο χύνει δάκρυα. »

Καὶ πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι του τὸ χάλκινο κοντάρι·
καὶ μπῆκε αὐτὸς καὶ πέρασε τὸ πέτρινο κατώφλι.
Τότ' ὁ Δυσσέας σηκώνεται, τὸ κάθισμά του δίνει,
μὰ ἐκεῖνος δὲν τὸν ἄφηνε, καὶ τοῦ εἶπε· « Κάθου, ὦ ξένε,
μέσα στὸ σπίτι μας ἐμεῖς θὰ βροῦμε κι ἄλλον τόπο,
κι ἐδῶ 'ναι κεῖνος ποὺ μπορεῖ νὰ μᾶς τὸν προμηθέψῃ. »

Εἶπε· καὶ ξαναγύρισε καὶ κάθισε ὁ Δυσσέας·
Καὶ στρώνει ὁ Εὔμαιος κλωνιά, ρίχτει προβιὰ ἀποπάνω,
κι ἐκεῖ ὁ ἀγαπημένος γιὸς τοῦ Ὀδυσσέα καθίζει.
Τότες πινάκια κρέατα ψητὰ τοὺς παραθέτει
ὁ Εὔμαιος ὁ χοιροβοσκός, ποὺ ἀποβραδὶς τοῦ μεῖναν.
Καὶ βιαστικὰ σὰ σώριασε ψωμὶ μὲς στὰ πανέρια,
καὶ γλυκουλὸ καλόσμιξε κρασὶ μὲς στὸ καρδάρι,
πῆγε κι ἀγνάντια κάθισε τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέα.
Τὰ χέρια τότες ἅπλωναν στὰ φαγητὰ ὁμπρόστά τους,
Κι ἀπὸ φαὶ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
τοῦ ἄξιου μίλησε βοσκοῦ ὁ Τηλέμαχος, καὶ τοῦ εἶπε·
« Κυρούλη, πούθενε ἔρχεται δωπέρα αὐτὸς ὁ ξένος ;
οἱ ναῦτες πῶς τὸν φέρανε στὸ Θιάκι ; ποιοί παινιένται
πὼς εἶναι ; τί θαρρῶ πεζὸς ἐδῶ δὲ μας ὁρίζει. »
Κι ἐσύ, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κι εἶπες·
« Τὴν πᾶσα ἀλήθεια, τέκνο μου, θ' ἀκούσης ἀπὸ μένα·
ἀπ' τὴν πλατύχωρη κρατάει ἡ φύτρα του τὴν Κρήτη,
καὶ λέει πὼς σὲ πολλὲς θνητῶν πλανήθηκε αὐτὸς χῶρες
γυρνώντας· ἔτσι ἡ μοίρα του το θέλησε· καὶ τώρα
ἀπὸ καράβι Θεσπρωτῶν πάλε ἔφυγε, καὶ φάνη
μὲς στὸ καλύβι μου· κι ἐγὼ τὸν παραδίνω ἐσένα.
Πρᾶξε ὅπως βούλεσαι καὶ θές· ἱκέτης σου τὸν ἔχεις. »
Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Ἀλλοίς, καὶ τι καρδιόπονο μοῦ φέρνει αὐτός σου ὁ λόγος·
καὶ πῶς νὰ τὸν ἀποδεχτῶ τὸν ξένο ἐγὼ στὸ σπίτι,
ποὺ νέος ὄντας δύναμη στὸ χέρι μου δὲ νιώθω,
μπρὸς σ' ἄντρα νὰ διαφεντευτῶ ποὺ θὰ μὲ βρίση πρῶτος·
τῆς μάνας πάλε, μέσα της ὁ νοῦς της ἀναδεύει,
τάχα τὴν κλίνη νὰ ντραπῆ τοῦ ἀντρός της καὶ τὸν κόσμο,
κι ἔτσι μαζί μου μνήσκοντας νὰ κυβερνάη τὸ σπίτι,
γιά ἀπ' τοὺς μνηστῆρες Ἀχαιοὺς ν' ἀκολουθήση ἐκεῖνον,
ποὺ τῆς φανῆ ὁ καλύτερος, καὶ φέρη πλέρια δῶρα.
Ὅμως τὸν ξένο τώρα αὐτόν, στὸ σπίτι σου μιὰς κι ἦρθε,
θὰ τόνε ντύσω μὲ λαμπρὸ χιτώνα καὶ χλαμύδα,
σπαθί μου θά 'χη δίκοπο, καὶ σάνταλα στὰ πόδια,
θὰ τόνε στείλω ὅπου ἡ καρδιὰ κι ὁ νοῦς του ἀποθυμήση

Κάλλιο ἐσὺ κράτα τον ἂν θὲς ἐδῶ, καὶ φίλεψέ τον,
κι ἐγὼ σοῦ στέλνω τὰ σκουτιὰ καὶ τὶς προμήθειες ὅλες,
νὰ μὴ σᾶς γίνεται ζημιὰ κι ἐσένα καὶ τῶν ἄλλων.
Δὲν τὸν ἀφήνω ἐγὼ νὰ ρθῇ κειπέρα στοὺς μνηστῆρες,
τὄχουνε τόση ἀποκοτιὰ κι ἀδιαντροπιὰ καὶ κάκια·
μὴν τὸν πειράξουν, κι ὕστερα καημὸ πολὺ θὰ τό 'χω.
Στὸν ἄντρα ποὺ χτυπάει πολλούς, μὰ ἂς εἶν' κι ἀντρειωμένος,
δύσκολη ἡ νίκη, τὶ πολὺ πιὸ δυνατοί 'ναι ἐκεῖνοι. »
Τότες τοῦ λάλησε ὁ τρανός, πολύπαθος Δυσσέας·
« Φίλε, ποὺ τώρα γίνεται κι ἐγὼ νὰ σοῦ μιλήσω,
πόσο ἡ καρδιά μου σκίζεται, ν' ἀκούγω τὰ ὅσα λέτε,
πὼς ἀνομιὲς σοφίζουνται στοὺς πύργους σου οἱ μνηστῆρες,
μ' ὅλο ποὺ τέτοιος φαίνεσαι λεβέντης. Πές μου τώρα,
νὰ τυραννιέσαι τάχα θές, ἢ σοῦ 'χει ὁ λαός σου μῖσος
μέσα στὸ δῆμο, τὴ φωνὴ κάποιου θεοῦ ἀκλουθώντας;
Ἢ τάχα φταὶν τ' ἀδέρφια σου, ποὺ αὐτοὶ σὰ σηκωθοῦνε,
καὶ μάχη ἂ γίνη φοβερή, μᾶς φέρνουν πάντα θάρρος.
Ὤχου, καὶ νιὸς ἂν ἤμουνα μὲ τὴν καρδιά μου ἐδαύτη,
ἢ τοῦ λαμπροῦ Ὀδυσσέα γιός, ἢ κι ἴδιος ὁ Ὀδυσσέας
[ἀπὸ τὰ ξένα φτάνοντας, κι ἐλπίδα μένει ἀκόμα],
θά 'θελα ὀχτρὸς νὰ μοῦ 'κοβε τὴν κεφαλή μου ἐμένα,
ἂ δὲν τοὺς ἔφερνα κακὸ μεγάλο ἐκείνους ὅλους,
μὲς στὰ παλάτια μπαίνοντας τοῦ γόνου τοῦ Λαέρτη.
Κι ἂν μὲ τὰ πλήθια τους αὐτοὶ τὸ μοναχὸν ἐμένα
μὲ δάμαζαν, ἂς ἔπεφτα κάλλιο νεκρὸς στὸν πύργο,
παρὰ νὰ βλέπω ἀδιάκοπα τέτοια ἔργα ντροπιασμένα,
τοὺς ξένους νὰ τοὺς βρίζουνε, μὰ καὶ τὶς παρακόρες
ἀδιάντροπα νὰ σέρνουνε μὲς στὰ λαμπρὰ παλάτια,
κρασὶ περίσσιο νὰ τραβοῦν καὶ τὶς θροφὲς νὰ τρώνε,
κι ὅλα του κάκου, ἀνώφελα, γιὰ ἔργο ποὺ δὲ θὰ γίνη. »
Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Γι' αὐτὰ ὅλα ἐγὼ ξάστερα θὰ σοῦ μιλήσω, ὦ ξένε·
μήτ' ὁ λαὸς γιὰ μένανε δὲν ἔχει μῖσος κι ἔχτρα,
καὶ μήτ' ἀδέρφια δὲ μοῦ φταῖν, ποὺ αὐτοὶ σὰ σηκωθοῦνε,
καὶ μάχη ἂ γίνη φοβερή, μᾶς φέρνουν πάντα θάρρος.
Νά, πὼς ὁ Δίας μᾶς ἔκαμε μονάκληρο τὸ γένος·

μοναχογιὸ τὸν γέννησε ὁ Ἀρκείσιος τὸ Λαέρτη,
τὸν Ὀδυσσέα μοναχογιὸ τὸν εἶχε κι ὁ Λαέρτης·
καὶ πάλε ὁ Ὀδυσσέας ἐμὲ μοναχοπαίδι μὲ εἶχε,
καὶ στὸ παλάτι μ' ἄφησε, καὶ δὲ με καλοχάρη.
Καὶ τώρα ὀχτροὶ κακόβουλοι μᾶς γέμισαν τὸ σπίτι·
γιατὶ ὅσοι γύρω στὰ νησιὰ πρωτοστατοῦν ἀρχόντοι,
Δουλίχι, Σάμη, Ζάκυθο μὲ τὰ δασὰ τὰ δέντρα,
κι ὅσοι στὸ βραχορίζωτο τὸ Θιάκι ἐδῶ ἀρχοντεύουν,
ὅλοι ζητοῦν τὴν μάνα μου καὶ μοῦ χαλνοῦν τὸ βιός μου.
Κι ἐκείνη μήτε ἀρνιέται τους γάμο φριχτό, καὶ μήτε
τέλος νὰ δώση δύνεται· κι ὁλοένα αὐτοὶ τὸ σπίτι
μοῦ καταλοῦνε· γλήγορα κι ἐμένα θὰ μὲ φᾶνε.
Στὰ χέρια ὡς τόσο τῶν θεῶν ἂς μείνουν ὅλα ἐτοῦτα·
τρέξε, κυρούλη, τώρα ἐσύ, καὶ πὲς τῆς Πηνελόπης
τῆς φρόνιμης, πὼς ἔφτασα γερὸς ἀπὸ τὴν Πύλο.
Ἐγὼ θὰ μείνω ἐδῶ, κι ἐσὺ τὸ μήνυμα σὰ δώσης
μόνο σ' αὐτή, γύρισε ἐδῶ· ὅμως Ἀχαιὸς κανένας
νὰ μὴν τὸ μάθη, τὶ πολλοὶ γυρεύουν τὸ κακό μου.»
Κι ἐσύ, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κι εἶπες·
«Ξέρω καὶ νιώθω· τό 'χα ἐγὼ στὸ νοῦ μου ὅ,τι προστάζεις.
Μὰ πές μου πάλε ξάστερα καὶ ξήγα μου κι ἐτοῦτο·
νὰ πάω μαθὲς μαντάτορας ἂν πρέπη καὶ τοῦ Λαέρτη
τοῦ δόλιου, ποὺ τὸν ἔτρωγε τοῦ γιοῦ του ὡς τώρα ὁ πόνος,
κι ὡς τόσο κοίταε χτήματα, τρωγόπινε στὸ σπίτι
μὲ παραγιοὺς κάθε φορὰ ποὺ τό 'θελε ἡ καρδιά του·
μὰ τώρα ποὺ ὡς τὴν Πύλο ἐσὺ μὲ τὸ καράβι βγῆκες,
δὲν τρώγει μήτε πίνει πιά, μήτε κοιτάζει χτῆμα,
μόν' κάθεται καὶ δέρνεται καὶ βαριαναστενάζει,
καὶ λυώνουν ὅλο οἱ σάρκες του στὰ κόκκαλά του γύρω.»
Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
«Κι ὅμως θὰ τὸν ἀφήσουμε, κι ἂς θλίβεται ἡ ψυχή μας·
ἂν ἦταν ὅλα στῶν θνητῶν τὸ χέρι, πρῶτα πρῶτα
γιὰ τὸ γονιὸ θὰ ὁρίζαμε τοῦ γυρισμοῦ τὴ μέρα.
Μὰ κάλλιο γύρνα ἐδῶ σὰν πῆς τὸ μήνυμα τῆς μάνας,
καὶ μὴν πλανιέσαι σὲ ξοχὲς γιὰ νὰ τὸν ἀνταμώσης·
πὲς μοναχὰ τῆς μάνας μου νὰ στείλη παρακόρη

κρυφὰ στὸ γέρο γλήγορα, τὸ μήνυμα νὰ δώσῃ.»
Σηκώθη τότε ὁ Εὔμαιος, τὰ σάνταλά του πῆρε,
στὰ πόδια τὰ καλόδεσε, καὶ κίνησε στὴ χώρα.
Τῆς Ἀθηνᾶς δὲν ξέφυγεν ὁ πηγαιμός του ὡς τόσο,
μόνε κατέβη ἡ θέαινα, πῆρε μορφὴ γυναίκας
ὥριας καὶ μεγαλόκορμης, τ' ἔργα λαμπρὰ τεχνίτρας,
ἔξω ἀπ' τὴ θύρα στάθηκε, καὶ φάνη τοῦ Ὀδυσσέα.
Δὲν ἔνιωσε ὁ Τηλέμαχος μήτε εἶδε τὴν Παλλάδα,
τι θεὸς δὲ φανερώνεται καθάρια στὸν καθένα·
μὰ ὁ Δυσσέας τὴν ξάνοιξε καὶ τὰ σκυλιὰ τὴν εἶδαν,
καὶ δίχως γαύγισμα ἔφυγαν βογγώντας μὲς στὰ βάθια
τῆς στάνης. Τοῦ 'γνεψε ἡ θεά, κι ἔνιωσ' αὐτὸς καὶ βγῆκε
δίπλα στὸν τοῖχο τῆς αὐλῆς, καὶ στάθηκε ὀμπροστά της·
κι ἡ Ἀθηνᾶ κοιτώντας τον τοῦ μίλησε καὶ τοῦ εἶπε·
«Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσέα,
ὅλα πιὰ τώρα ξήγα τα τοῦ γιοῦ σου, μὴν τὰ κρύβῃς·
κι ἅμα τοιμάσετε μαζὶ τὸ φόνο τῶ μνηστήρων,
στὴ χώρα τὴν περίλαμπρη νὰ πᾶτε· δὲ θ' ἀργήσω
κι ἐγὼ νὰ ἔρθω, ποὺ λαχταρῶ ν' ἀγωνιστῶ κοντά σας».
Εἶπε, καὶ μὲ χρυσὸ ραβδὶ τὸν ἄγγιξε ἡ Παλλάδα
καὶ φόρεμα σὰν τοῦ 'βαλε καθάριο καὶ χιτώνα,
τοῦ λάμπρυνε ὅλο τὸ κορμὶ μὲ τὸν ἀνθὸ τῆς νιότης.
Μελαχρινὸς ξανάγινε μὲ πιὸ γεμάτην ὄψη,
καὶ μὲ τὰ γένια ὁλόμαυρα τριγύρω στὸ πηγούνι.
Αὐτὰ σὰν τοῦ 'καμε ἡ θεά, τὸν ἄφησε· κι ἐκεῖνος
μὲς στὴν καλύβα γύρισε· κι ὁ γιός του σαστισμένος
γύρνας τὰ μάτια κατ' ἀλλοῦ, θεὸς μὴν τύχῃ κι ἦταν.
Καὶ φώναξέ τον, κι εἶπε του μὲ λόγια φτερωμένα·
«Ἀλλιώτικος μοῦ φάνηκες, ὦ ξένε, ἀπὸ τὰ πρῶτα·
ἄλλα φορεῖς κι ἡ ὄψη σου κι αὐτὴ ἀλλαγμένη τώρα.
Ἕνας θεὸς 'σαι ἀπ' τοὺς θεοὺς ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια.
Ἐλέησέ μας, σοῦ τάζουμε καλόδεχτες θυσίες,
καὶ δῶρα χρυσοδούλευτα· προσπέφτω σου, λυπήσου».
Τότες τοῦ ἀπάντησε ὁ τρανός, πολύπαθος Δυσσέας·
«Θεὸς δὲν εἶμ' ἐγώ· γιατί μὲ θεοὺς μὲ παρομοιάζεις;
τυρὰ εἶμ' ἐγὼ ὁ πατέρας σου, ποὺ ἐσὺ γι' αὐτὸν πονῶντας

τόσα τράβας ἀπὸ κακοὺς καὶ δύστροπους ἀνθρώπους.»
Μ' αὐτὰ τὰ λόγια φίλησε τὸ γιό του, καὶ τὰ δάκρυα
τοῦ τρέξαν ἀπ' τὰ μάγουλα, ποὺ ὡς τότες τὰ κρατοῦσε.
Δὲν ἤθελε ὁ Τηλέμαχος νὰ τὸ πιστέψη ἀκόμα
πὼς ἦταν ὁ πατέρας του, κι αὐτὰ τοῦ ἀπολογήθη
«Δὲν εἶσ' ἐσὺ ὁ πατέρας μου ὁ Ὀδυσσέας, μόν' εἶσαι
κάποιος θεὸς καὶ μὲ πλανᾶς, γιὰ νὰ τραβήξω κι ἄλλα·
τι δὲ θὰ μπόρειε αὐτὰ θνητὸς νὰ πλάση μοναχός του,
δίχως νὰ ἐρθῆ κάποιος θεὸς συνάμα, κι ὅπως τοῦ ἀρέσει
τὸν κάμη γέρο ἔτσι εὔκολα, κι ἔξαφνα πάλε νέο.
Γι' ὡς τώρα γέρος ἤσουνα καὶ φτωχικὰ ντυμένος,
καὶ τώρα μοιάζεις τοὺς θεοὺς ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια.»
Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος ἀπάντησέ του κι εἶπε·
«Κι ἂν τάχα ξαναφάνηκε, Τηλέμαχε, ὁ γονιός σου,
δὲ σοῦ ταιριάζει ν' ἀπορῆς καὶ νὰ θαμάζης τόσο·
ἄλλος πιὰ ἐδῶ κατόπι μου δὲν ἔρχεται Ὀδυσσέας·
ἐγώ 'μαι αὐτός, κι ἀφοῦ πολὺ πλανήθηκα στὰ ξένα,
τώρα στὰ χρόνια τὰ εἴκοσι γυρίζω στὴν πατρίδα.
Εἶναι κι αὐτὸ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς νικηφόρας ἔργο,
ποὺ ὅπως θελήση δύνεται νὰ κάνη με νὰ μοιάζω,
πότε φτωχὸς καὶ ταπεινός, καὶ πότε πάλε νέος,
μὲ τὸ κορμί μου ἀρχοντικὰ φορέματα ντυμένο.
Κι εἶν' εὔκολο γιὰ τοὺς θεοὺς ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια,
ἢ νὰ δοξάσουν ἄνθρωπο θνητό, ἢ νὰ ταπεινώσουν.»
Εἶπε, καὶ κάθισε· κι ὁ γιὸς στὴν ἀγκαλιά του πῆρε
τὸ δοξαστὸ πατέρα του μὲ θρήνους καὶ μὲ δάκρυα.
Τότες κι οἱ δυὸ ξεβούρκωσαν, καὶ δυνατὰ στριγγλίζαν,
κι ἀπ' ὄρνια ξεφωνίζοντας πιὸ ἀψὰ κι ἀπὸ σπαράχτες
ἀγιοῦπες ἢ θαλασσαϊτούς, ποὺ πῆραν τὰ μικρά τους,
ἀκόμα πρὶ φτερώσουνε, τῆς ἐξοχῆς οἱ ἀργάτες·
τόσο πικρὰ ἀπ' τὰ βλέφαρα τὰ δάκρυα τους χυνόνταν.
Κι ὁ γήλιος θὰ βασίλευε, κι ἀκόμα αὐτοὶ θὰ κλαῖγαν,
ἂν ἔξαφνα ὁ Τηλέμαχος τὸν Ὀδυσσέα δὲ ρώτα·
«Μὲ τί καράβι φάνηκες ὡς τόσο ἐδῶ, πατέρα;
κι οἱ ναῦτες ποὺ σὲ φέρανε ποιοὶ λέγανε πὼς ἦταν;
Γιατὶ πεζὸς ἐσὺ θαρρῶ δὲν ἦρθες ὡς τὸ Θιάκι.»

Κι ἀπολογήθη του ὁ τρανός, πολύπαθος Δυσσέας·
«Ὅλη ἀπ᾽ ἐμένα, τέκνο μου, θ᾽ ἀκούσῃς τὴν ἀλήθεια.
Μὲ φέραν ἐδῶ Φαίακες θαλασσοξακουσμένοι,
ποὺ κάθε ξένον προβοδοῦν ποὺ φτάσῃ στὸ νησί τους·
μὲ τὸ γοργὸ καράβι τους, καθὼς γλυκοκοιμόμουν,
ἦρθαν στὸ Θιάκι, μ᾽ ἔβγαλαν, καὶ μὲ λαμπρὰ μ᾽ ἀφῆκαν
δῶρα, χρυσὰ καὶ χάλκινα, καὶ μὲ φαντὰ περίσσια·
ὅλα κρυμμένα σὲ σπηλιὰ μὲ θεϊκιὰ βοήθεια.
Τώρα ἦρθα ἐδῶ, τῆς Ἀθηνᾶς τὰ λόγια ἀκολουθώντας,
μαζὶ νὰ κανονίσουμε τὸ φόνο τῶν ὀχτρῶ μας.
Καὶ τοὺς μνηστῆρες ἔλα ἐσύ, κι ἕνα πρὸς ἕνα πές μου,
νὰ μάθω πόσοι εἶν᾽ ὅλοι τους, καὶ ποιός εἶν᾽ ὁ καθένας·
καὶ μέσα στὸν ἀλάθευτο θὰ μελετήσω νοῦ μου,
ἂν ἐμεῖς σώνουμε μαζὶ μ᾽ ἐκείνους νὰ πιαστοῦμε
δίχως βοηθοὺς καὶ μοναχοί, γιά κι ἄλλους θὰ χρειαστοῦμε.»
Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε·
«Πατέρα, πάντα τ᾽ ἄκουγα τὸ δοξαστὸ ὄνομά σου,
πόσο στὸ χέρι μαχητής, στὸ νοῦ μεγάλος ἦσουν·
ὅμως αὐτὸς ὁ λόγος σου τὰ φρένα μου σαστίζει·
πῶς δυὸ νομάτοι θὰ πιαστοῦν μὲ τόσους ἀντρειωμένους;
Κι αὐτοὶ δὲν εἶναι μήτε μιὰ μήτε καὶ δυὸ δεκάδες,
μόνε πολὺ περσότεροι· θὰ μάθῃς τώρα πόσοι.
Ἀπὸ Δουλίχι πρόβαλαν πενήντα δυὸ μνηστῆρες,
νέοι ἕνας κι ἕνας, καὶ μ᾽ αὐτοὺς δοῦλοι ἔξ ἀκολουθᾶνε·
ἔχουμ᾽ εἰκοσιτέσσερεις λεβέντες ἀπὸ Σάμη.
Ἀπὸ τὴ Ζάκυθο εἴκοσι παιδιὰ Ἀχαιῶν μᾶς ἦρθαν,
κι ἀπὸ τὸ Θιάκι δώδεκα μετροῦμε παλληκάρια.
Εἶναι μ᾽ αὐτοὺς κι ὁ Μέδοντας, ὁ κήρυκας καὶ θεῖος
τραγουδιστής, μὲ δυὸ μαζὶ παράξιους μοιραστάδες.
Σ᾽ ὅλους αὐτοὺς ἂν πέσουμε σὰ βρίσκουνται ἐκεῖ μέσα,
φοβᾶμαι, μὴ μᾶς βγῇ πικρὴ καὶ μαύρη ἡ γδίκιωσή μας.
Μόνε στοχάσου ἂ δύνεσαι νὰ βρῇς στὸ νοῦ σου μέσα
διαφεντευτὴ ποὺ πρόθυμα βοήθεια θὰ μᾶς φέρῃ.»
Κι ἀπάντησε ὁ πολύπαθος, ὁ θεῖος Ὀδυσσέας·
«Ἄκου τί λέω, καὶ πρόσεξε, καὶ σκέψου ἂν ἡ βοήθεια
τῆς Ἀθηνᾶς και τοῦ θεικοῦ πατέρα της μᾶς σώνει,

ή κι άλλονε διαφεντευτή πρέπει νά ψάξω νά 'βρω.»
Κι ό γνωστικός Τηλέμαχος άπολογήθη κι εἶπε·
«Μεγάλοι άλήθεια εἶναι κι οἱ δυὸ βοηθοί ποὺ μοῦ ὀνομάζεις·
τί θρονιασμένοι στ' άψηλὰ τὰ σύννεφα κι οἱ δυό τους,
θεοὺς μαζί κι ἀθάνατους στὸν κόσμο ἐξουσιάζουν.»
Κι ἀπάντησε ὁ πολύπαθος, ὁ θεῖος 'Οδυσσέας·
«Δὲ θέν' ἀργήσουν νὰ βρεθοῦν κι οἱ δυὸ στὴ μαύρη ἀμάχη,
ἅμα τοῦ 'Αρη ἡ μάνητα κι ἐμᾶς καὶ τοὺς μνηστῆρες
μᾶς συνεπάρη. 'Ως τόσο ἐσύ, καθὼς γλυκοχαράξη,
τρέξε, καὶ τοὺς περήφανους ζύγωσ' ἐκεῖ μνηστῆρες·
κατόπι ἐμένανε ὁ βοσκὸς στὴ χώρα θὰ μὲ φέρη,
μὲ κακορίζικου μορφὴ καὶ γέρου διακονιάρη.
Κι ἀνίσως μοῦ κακοφερθοῦν ἐκεῖνοι στὸ παλάτι,
κράτα τὸν πόνο μέσα σου τὰ πάθια μου θωρώντας·
μὰ κι ἂ μὲ ποδοσέρνουνε στὴ θύρα, καὶ σαγίτες
μοῦ ρίχτουν, στέκου ἀτάραγος ἐσὺ κι ἀπόμενέ τα·
καὶ μόνε λέγε τους γλυκὰ τὴν τρέλλα τους νὰ πάψουν·
ἀγκαλὰ αὐτοὶ δὲ θὰ σ' ἀκοῦν, τὶ ἡ ὥρα τους ἀγγίζει.
[Κι ἄλλο ἕνα πρᾶμα θὰ σοῦ πῶ, κι ἔχε το ἐσὺ στὸ νοῦ σου·
ἡ 'Αθηνᾶ ἡ πολύβουλη σὰ μὲ φωτίση, τότες
θὰ γνέψω μὲ τὴν κεφαλή, καὶ τότ' ἐσὺ θὰ νιώσης,
κι ὅσα ἅρματα μᾶς βρίσκουνται στὸν πύργο θὰ μαζέψης,
καὶ μὲς στὰ βάθια τοῦ ἀψηλοῦ θαλάμου θὰ τὰ θέσης·
κι ὅταν ἐκεῖνοι, θέλοντας νὰ ξέρουν, σὲ ρωτᾶνε,
ἐσὺ μὲ λόγια μαλακὰ γλυκαποκοίμιζέ τους,
καὶ λέγε τους· «'Απ' τὸν καπνὸ τὰ πῆρα, τὶ δὲν εἶναι
σὰν ποὺ ὁ 'Οδυσσέας τ' ἄφησε μισεύοντας στὴν Τροία;
μόνε ἡ ἀχνίλα τῆς φωτιᾶς τὰ θόλωσε ἀπὸ τότες.
Μὰ κι ἄλλο μεγαλύτερο βάζει στὸ νοῦ μου ὁ Δίας·
μὴν τύχη καὶ σὲ μάλωμα σᾶς ρίξη τὸ μεθύσι,
καὶ χτυπηθῆτε, κι ἀτιμιὰ στὴν προξενιά σας φέρτε·
γιατὶ μονάχο του τραβάει τὸ σίδερο τὸν ἄντρα.»
"Ομως ν' ἀφήσης ἕτοιμους δυὸ λάζους, δυὸ κοντάρια,
κι ἀσπίδες δυό, ποὺ βιαστικὰ ν' ἀδράξουμε στὰ χέρια,
κι ὁ Δίας μὲ τὴν 'Αθηνᾶ θὰ τοὺς μαγέψουν τότες.]
Μὰ κι ἄλλο τώρα θὰ σοῦ πῶ κι ἐσὺ ἔχε το στὸ νοῦ σου·

παιδί μου ἀλήθεια ἂν εἶσαι ἐσύ, κι ἀπὸ δικό μας αἷμα,
κανένας νὰ μὴ μάθη ἐκεῖ πὼς ἦρθε ὁ Ὀδυσσέας.
Λαέρτης καὶ χοιροβοσκὸς μὴν τύχη καὶ τ' ἀκούσουν
μήτε κανένας τοῦ σπιτιοῦ, καὶ μήτε ἡ Πηνελόπη,
παρὰ μονάχοι ἐμεῖς οἱ δυὸ νὰ μάθουμε τὶς γνῶμες
τῶ γυναικῶν, καὶ δοκιμὴ νὰ κάνουμε στοὺς ἄντρες,
ποιὸς ἀπ' τοὺς δούλους μᾶς τιμάει, κι ἀκόμα μᾶς φοβᾶται,
καὶ ποιὸς ξεχνᾶ μας κι ἀψηφάει λεβέντη σὰν κι ἐσένα.»

Καὶ τότες ὁ μυριόχαρος τοῦ ἀπολογήθη γιός του·
«Πατέρα, ἀργότερα θαρρῶ θὰ νιώσης τὴν ψυχή μου,
καὶ πὼς δὲν ἔχω θένα βρῆς τὰ λογικά μου κούφια·
μὰ αὐτὸ ποὺ τώρα μελετᾶς δὲν τό 'χω γιὰ καλό μας.
Στοχάσου το· πολὺν καιρὸ θὰ χάσης ἂν καθέναν
νὰ δοκιμάσης ξέχωρα στὰ χτήματα γυρίζης·
κι αὐτοὶ στὸ μεταξὺ θὰ τρῶν τὸ βιός μας στὰ παλάτια
ἀναπαμένοι, ἀδιάντροποι, καὶ δίχως νὰ λυποῦνται.
Καλό 'ναι ἀλήθεια νὰ κοιτᾶς νὰ μάθης τὶς γυναῖκες,
ποιές ἄτιμα σοῦ φέρνουνται καὶ ποιές δὲν ἔχουν κρῖμα·
μὰ νὰ γυρνοῦμε τὶς αὐλὲς νὰ δοκιμάζουμε ἄντρες,
αὐτὸ δὲν τό 'θελα· στερνὰ νὰ γίνουν κάλλιο ἐτοῦτα,
σημάδι ἂν ἔχης φανερὸ τοῦ αἰγιδοφόρου Δία.»

Τέτοια αὐτοὶ τότες λέγανε μονάχοι ἀνάμεσό τους·
ὡς τόσο τὸ καλόφτιαστο καράβι ἦρθε στὸ Θιάκι,
ποὺ τὸν Τηλέμαχο ἔφερε καὶ τοὺς συντρόφους ὅλους
ἀπὸ τὴν Πύλο. Μπήκανε στὸ τρίσβαθο λιμάνι,
τραβῆξαν ἔξω στὴ στεριὰ τὸ μελανὸ καράβι,
καὶ τ' ἄρματά τους σήκωσαν καμαρωτοὶ λεβέντες,
καὶ στοῦ Κλυτίου φέρανε τὰ δῶρα τὰ πανώρια.
Κατόπι στεῖλαν κήρυκα στοὺς πύργους τοῦ Ὀδυσσέα,
τὸ μήνυμα τῆς φρόνιμης νὰ φέρη Πηνελόπης,
πὼς πῆγε ὁ γιός της στὴν ἐξοχή, μὰ ἐκεῖνος εἶχε στείλει
στὴ χώρα τὸ καράβι του, νὰ μὴν τῆς ἔρθη φόβος
τῆς δοξαστῆς βασίλισσας καὶ χύση θερμὰ δάκρυα.
Κι ὁ κήρυκας μὲ τὸ βοσκὸ στὸν πύργο ἀντάμα φτάνουν
νὰ φέρουν τὸ ἴδιο μήνυμα κι οἱ δυὸ τῆς Πηνελόπης.
Κι ὡς στὸ λαμπρὸ σὰν μπήκανε τοῦ Ὀδυσσέα παλάτι,

ὁ κήρυκας ἀνάμεσα στὶς παρακόρες εἶπε·
«Ἦρθε ὁ μονάκριβός σου γιός, Βασίλισσα, ἀπ' τὴν Πύλο.»
Ζυγώνει κι ὁ χοιροβοσκὸς κι λέει τῆς Πηνελόπης
ὅλα ὅσα τοῦ παράγγειλε τ' ἀγαπητὸ παιδί της.
Κι ὅλα καθὼς τὰ πρόσταξε σὰν εἶπε ἕνα πρὸς ἕνα,
τοῦ πύργου ἀφήνει τὶς αὐλὲς καὶ ξεκινάει στὴ στάνη.
Καὶ τοὺς μνηστῆρες ἔπιασε βαριὰ καρδιὰ καὶ λύπη,
καὶ βγῆκαν δίπλα ἀπ' τῆς αὐλῆς τὸν τοῖχο τὸ μεγάλο,
καὶ πήγανε, κι ὁλόμπροστα καθίσανε τῆς θύρας.
Καὶ τότες τοῦ Πολύβου ὁ γιὸς ὁ Εὐρύμαχος τοὺς εἶπε·
«Ἔργο τρανὸ ὁ Τηλέμαχος κατόρθωσε μὲ τόλμη,
τέτοιο ταξίδι, — κι εἴπαμε πὼς δὲ θὰ τὸ τελέση·
τώρα καράβι διαλεχτὸ μὲ λαμνοκόπους ἄξιους
ἂς ρίξουμε, ποὺ ὁλόταχα τὸ μήνυμα νὰ φέρουν
στοὺς φίλους, νὰ γυρίσουνε γοργὰ στὸ Θιάκι πίσω.»
Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωνε, κι ὁ Ἀμφίνομος γυρνώντας
τὰ μάτια του πρὸς τὸ βαθιὸ λιμιώνα, εἶδε τὸ πλοῖο
καθὼς μαζῶναν τὰ πανιά, καὶ πιάναν τὰ κουπιά τους.
Καὶ ἀπ' τὴν καρδιά του γέλασε, καὶ φώναξε στοὺς ἄλλους·
«Τί θέλουμε τὸ μήνυμα πιὰ τώρα, αὐτοί 'ναι μέσα.
Ἢ κάποιος θεὸς τοὺς φώτισε, ἢ κι εἶδαν τὸ καράβι
ποὺ πέρναε, καὶ δὲν πρόφταξαν νὰ πᾶν καὶ νὰ τὸ πιάσουν.»
Εἶπε, κι αὐτοὶ σηκώθηκαν, καὶ στ' ἀκρογιάλι πῆγαν·
καὶ στὴ στεριὰ τραβήξανε τὸ μελανὸ καράβι,
καὶ τ' ἄρματά τους σήκωσαν καμαρωτοὶ λεβέντες.
Κι ὅλοι μαζὶ στὴν ἀγορὰ κινῆσαν, μηδ' ἀφῆναν
ἄλλον ἢ νέο ἢ γέροντα μαζί τους νὰ καθίση.
Καὶ τότες τοῦ Εὐπείθη ὁ γιὸς ὁ Ἀντίνος, σ' αὐτοὺς εἶπε·
«Ὠχοῦ, πῶς ἀπ' τὸν ὄλεθρο οἱ θεοὶ τόνε γλυτῶσαν;
Στὰ βράχια τ' ἀνεμόδαρτα σκοποὶ καθόνταν πάντα,
κι ἀπανωτὰ ξαλλάζανε· καὶ σὰ βουτοῦσε ὁ ἥλιος,
δὲν ξενυχτούσαμε στὴ γῆς, παρὰ μὲ τὸ καράβι
γυρνούσαμε ὡς τὸ χάραμα, φυλάγοντας καρτέρι
θάνατο στὸν Τηλέμαχο, νὰ πᾶμε πιάνοντάς τον.
Κι ὡς τόσο θεὸς τὸ θέλησε, καὶ γύρισε στὸ Θιάκι.
Μὰ ἐμεῖς ἐδῶ ἂς κοιτάξουμε τὸ τέλος του τὸ μαῦρο,

μὴ μᾶς ξεφύγῃ· τί θαρρῶ πὼς ὅσο ζῇ δὲ βγαίνει
πέρα ἡ δουλειά μας, τί καὶ νοῦ καὶ γνώση ἐκεῖνος ἔχει,
κι ἐμᾶς ἀγάπη ὁ λαὸς σὰν πρῶτα δὲ μᾶς ἔχει.
Μόνε βιαστῆτε, πρὶν αὐτὸς σὲ συντυχιὰ καλέσῃ
τοὺς Ἀχαιούς· γιατὶ ἄπραγος, θαρρῶ, δὲ θένα μείνῃ,
παρὰ μὲ ὀργὴ θὰ σηκωθῇ καὶ σ' ὅλους θὰ κηρύξῃ
πὼς σκοτωμὸ τοῦ πλέχναμε, μὰ πρόφταξε καὶ σώθη.
Κι ἄνομα τέτοια ἀκούγοντας ἐκεῖνοι δὲ θὰ στέρξουν,
κι ἴσως μᾶς φέρουνε κακό, κι ἀπ' τὴν πατρίδα ἀκόμα
μᾶς διώξουν, καὶ μᾶς κάμουνε νὰ φύγουμε στὰ ξένα.
Μόνε μακριὰ στὴν ἐξοχή, παρέκει ἀπὸ τὴ χώρα
ἂς τὸν βαρέσουμε ἄξαφνα, γιά καὶ στὸ δρόμο ἀπάνω·
κατόπι μοιραζόμαστε τὸ βιὸς καὶ τὰ καλά του,
καὶ τὰ παλάτια ἀφήνουμε τῆς μάνας του, νὰ τά 'χῃ
ὅποιος τὴν πάρῃ ταίρι του. Μὰ ἀνίσως κι ἐσεῖς πάλι
δὲ δέχεστε, καὶ θέτε αὐτὸς νὰ ζῇ καὶ τὰ καλά του
τὰ πατρικὰ νὰ χαίρεται, δῶ πέρα ἂς μὴ ζητοῦμε
νὰ μαζευόμαστε, καὶ βιὸς πολὺ νὰ καταλοῦμε·
μόν' προξενειὰ ἀπ' τὸ σπίτι του καθένας μας ἂς κάνῃ
μὲ δῶρα του, κι αὐτὴ ἂς δεχτῇ τὸν ἄντρα ποὺ θὰ δώσῃ
τὰ πιότερα καὶ τῆς φανῇ τῆς μοίρας ὁ σταλμένος.»
Αὐτά εἶπε, κι ὅλοι σώπασαν κι ἀμίλητοι ἀπομεῖναν.
Μὰ ἀπάνω ἐκεῖ ὁ Ἀμφίνομος ξαγόρεψέ τους κι εἶπε,
ὁ γιόκας ὁ μυριόχαρος τοῦ ρήγα Νίσου, γόνου
τοῦ Ἀρήτου, ποὺ ἦρθεν ἀρχηγὸς καὶ κάλλιος τῶ μνηστήρων
ἀπ' τὸ Δουλίχι τὸ χλωρό, τὸ σιταροσπαρμένο,
και ποὺ τὰ λόγια του ἄρεσαν τῆς ὥριας Πηνελόπης,
γιατ' εἶχε πάντα στὴν καρδιὰ περίσσια καλωσύνη.
Αὐτὸς λοιπὸν καλόγνωμα ξαγόρεψέ τους κι εἶπε·
«Ὦ φίλοι, τὸν Τηλέμαχο ποτὲς δὲ θὰ χαλνοῦσα·
κακό, βασιλικὴ γενιὰ μὲ φονικὸ νὰ σβήσῃς·
τὴ γνώμη κάλλιο ἂς μάθουμε τῶν ἀθανάτων πρῶτα.
Ἂν εἶναι μὲ τὸ θέλημα τοῦ Δία τοῦ βροντορίχτη,
κι ἴδιος ἐγὼ τόνε χαλνῶ, κι ὅλους τοὺς ἄλλους σπρώχνω·
Μὰ ἂν τὸ μποδίζουνε οἱ θεοί, νὰ πάψετε σᾶς λέγω.»
Εἶπε, καὶ σ' ὅλους ἄρεσαν τοῦ Ἀμφίνομου τὰ λόγια.

Κι ἀμέσως σηκωθήκανε καὶ στοῦ Ὀδυσσέα πῆγαν
τὸν πύργο, καὶ καθίσανε πὰς στὰ λαμπρὰ θρονιά του.
Τότες στὸ νοῦ τῆς φρόνιμης τῆς Πηνελόπης ἦρθε
ὀμπρὸς στοὺς παραδιάντροπους νὰ κατεβῆ μνηστῆρες,
γιατὶ ἔμαθε πὼς γύρευαν τὸ τέλος τοῦ παιδιοῦ της,
τὶ ὁ κήρυκας ὁ Μέδοντας ποὺ τ' ἄκουσε τῆς τό 'πε.
Καὶ μὲ τὶς βάγιες συντροφιὰ μὲς στὰ παλάτια μπῆκε.
Κι ἡ ζουλεμένη ἀρχόντισσα σὰν πῆγε στοὺς μνηστῆρες,
σιμὰ στὸ στύλο στάθηκε τῆς δουλεμένης στέγης,
σηκώνοντας στὴν ὄψη της τὸ λιόλαμπρο φακιόλι,
καὶ τὸν Ἀντίνο μάλωσε καὶ μίλησέ του κι εἶπε·
«Ἀντίνο, ἀδιάντροπε, κακέ, ποὺ μὲς στὸ Θιάκι σ' ἔχουν
γιὰ πρῶτο ἀπ' τοὺς ὁμήλικους στὴ γνώση καὶ στὰ λόγια·
μὰ τέτοιος δὲν ἤσουν ἐσύ. Ζουρλέ, πως πᾶς καὶ πλέχνεις
τοῦ γιοῦ μου μαῦρο θάνατο, καὶ μήτε καὶ σὲ μέλει
γιὰ τοὺς ἱκέτες πὄχουνε τὸ Δία γιὰ μάρτυρά τους;
Μεγάλο κρίμα εἶναι κακὸ νὰ πλέχνη ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου.
Ξεχνᾶς πὼς ὁ πατέρας σου μᾶς ἦρθε ἐδῶ ἱκέτης,
σὰν ἔφευγε ἀπὸ τὸ λαὸ ποὺ χόλιασε μαζί του,
γιατ' εἶχε πάρει συντροφιὰ ληστὲς ἀπὸ τὴν Τάφο,
καὶ χάλασε τοὺς Θεσπρωτοὺς ποὺ 'ταν δικοί μας φίλοι.
Καὶ νὰ τοῦ πάρουν τὴ γλυκειὰ ζωὴ γυρεῦαν τότες,
κι ὅλο τ' ἀρίθμητό του βιὸς ν' ἁρπάξουν καὶ νὰ φᾶνε·
μὰ ὅσο αὐτοὶ κι ἂ μάνιαζαν, τοὺς μπόδισ' ὁ Δυσσέας.
Καὶ τώρα, χωρὶς δίκιο ἐσὺ τοῦ καταλεῖς τὸ σπίτι,
γυρεύεις τὴ γυναίκα του, σκοτώνεις τὸ παιδί του,
κι ἐμένα μὲ λυπεῖς πικρά. Μὰ ἐγὼ σοῦ λέω νὰ πάψης,
νὰ πῆς καὶ τῶ συντρόφω σου νὰ πάψουνε κι ἐκεῖνοι.»
Κι ὁ Εὐρύμαχος τῆς ἀπαντάει, ὁ γόνος τοῦ Πολύβου·
«Ὦ Πηνελόπη γνωστικιά, τοῦ Ἰκάριου θυγατέρα,
θάρρος, κι ἂς μὴν τὰ νοιάζεται καθόλου ἐδαῦτα ὁ νοῦς σου.
Δὲν ἦρθε ἀκόμα ἐδῶ στὴ γῆς καὶ μήτε θά 'ρθη ἐκεῖνος
ποὺ χέρι στὸν Τηλέμαχο τὸ γιό σου θένα βάλη,
ὅσο ἐγὼ ζῶ, καὶ βλέπουνε τὰ μάτια μου στὸν κόσμο.
Γιατὶ ἕνα λόγο θὰ σοῦ πῶ, κι ὁ λόγος μου θὰ γίνη·
θὰ τρέξη στὸ κοντάρι μου εὐτὺς τὸ μαῦρο του αἷμα.

τι ὁ πολεμόχαρος συχνὰ κι ἐμένανε Ὀδυσσέας
στὰ γόνατά του μ' ἔπαιρνε, καὶ μοῦ 'βαζε στὰ χέρια
κρέας ψημένο καὶ κρασὶ στὰ χείλη πορφυρένιο.
Γι' αὐτὸ καὶ τοῦ Τηλέμαχου περίσσια τοῦ 'χω ἀγάπη,
κι ἀπ' τοὺς μνηστῆρες θάνατο νὰ μὴ φοβᾶται ἐκεῖνος·
μὰ ἂν εἶναι νά 'ρθη ἀπ' τοὺς θεούς, πῶς νὰ σωθῆ δὲν ἔχει.»
Μὲ τέτοια τήνε θάρρευε, μὰ φόνο μελετοῦσε.
Κι ἐκείνη μὲς στ' ἀνώγια της τὰ θεόλαμπρα ἀνεβαίνει,
καὶ κλαίει τὸν Ὀδυσσέα της, ὥσπου ἡ γαλανομάτα
θεὰ κατέβασε γλυκὸ στὰ βλέφαρά της ὕπνο.
Καὶ τὸ βραδὺ ὁ καλὸς βοσκὸς στὸν Ὀδυσσέα ξανάρθε,
ποὺ μὲ τὸ γιό του τοίμαζε τὸ δεῖπνο, καὶ θρεφτάρι
κάναν θυσία χρονιάρικο. Κι ἡ Ἀθηνᾶ κατέβη
τότε, καὶ μὲ ραβδὶ τὸ γιὸ βαρώντας τοῦ Λαέρτη,
τὸν Ὀδυσσέα, τὸν ἔκαμε γέρο ξανὰ σὰν πρῶτα.
Καὶ μὲ φτωχὰ τὸν ἔντυσε φορέματα, μὴν τύχη
καὶ τόνε δῆ ὁ χοιροβοσκὸς καὶ τόνε νιώση ὀμπρός του,
και δὲν τὸ κρύψη, μόν' τὸ πῆ τῆς ὥριας Πηνελόπης.
Καὶ πρῶτος ὁ Τηλέμαχος τοῦ μίλησε καὶ τοῦ 'πε·
«Ἦρθες, καλέ μας· τί ἄκουσες στὴ χώρα νὰ δηγοῦνται;
Ἀπ' τὸ καρτέρι γύρισαν οἱ θεότρανοι μνηστῆρες,
ἢ ἀκόμα ἐκεῖ μὲ καρτεροῦν στὸ Θιάκι νὰ γυρίσω;»
Κι ἐσύ, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κι εἶπες·
«Δὲν ἤθελα νὰ τὰ ρωτῶ καὶ νὰ τὰ μάθω ἐτοῦτα,
στὴ χώρα μέσα τρέχοντας· βιαζόμουνα νὰ δώσω
τὸ μήνυμά μου ὁλόταχα, καὶ πίσω νὰ ξανάρθω.
Καὶ κήρυκας μαντάτορας γοργός, ἀπ' τοὺς συντρόφους
ἔφτασε ἀντάμα, κι ἔδωσε τῆς μάνας λόγο πρῶτος.
Ξέρω κι ἕν' ἄλλο νὰ σᾶς πῶ ποὺ μὲ τὰ μάτια μου εἶδα
πάνω ἀπ' τὴ χώρα, στὸ βουνὸ τοῦ Ἑρμῆ σὰν εἶχα φτάσει,
καράβι ἀγνάντεψα γοργὸ νὰ μπαίνη στὸ λιμάνι,
γεμάτο μὲ ἄντρες, κι ἤτανε μὲ ἀσπίδες φορτωμένο,
καὶ μὲ κοντάρια δίστομα. Καὶ φάνηκε σὰν νά 'ταν
μνηστῆρες ὅλοι τους αὐτοί, μὰ ἄλλο νὰ πῶ δὲν ξέρω.»
Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος χαμογελώντας ρίχτει
ματιὰ πρὸς τὸν πατέρα του, κρυφὰ ἀπ' τὸ χοιροτρόφο.

Καὶ τις δουλειὲς σὰν τέλειωσαν καὶ τοίμασαν τὸ δεῖπνο,
καθίσανε κι ἀπόλαψαν τοῦ τραπεζιοῦ τὰ δῶρα.
Κι ἀπὸ φαΐ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
τὴν κλίνη θυμηθήκανε, καὶ χάρηκαν τὸν ὕπνο.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ρ

Ἔφεξ᾽ ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
κι ὁ πολυαγαπημένος γιὸς τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέα
τὰ θεόμορφά του σάνταλα στὰ πόδια του ἀποδένει,
καὶ στὴν παλάμη παίρνοντας τὸ δυνατὸ κοντάρι
στὴ χώρα γιὰ νὰ κατεβῆ, λέει τοῦ χοιροβοσκοῦ του·
« Στὴ χώρα πάω, κυρούλη μου, γιὰ νὰ μὲ δῆ ἡ μανούλα,
τὶ δὲ θὰ πάψη νὰ θρηνῆ καὶ νὰ μοιρολογιέται
ἂ δὲ μὲ δῆ τὸν ἴδιο μου· καί, νὰ τί σοῦ προστάζω·
τὸν ξένο αὐτὸ τὸν ἄμοιρο φέρ᾽ τον νὰ διακονεύῃ
στὴ χώρα· κι ὅποιος θέλει ἐκεῖ καρβέλι καὶ κανάτα
τοῦ δίνει· ἐγὼ δὲ δύνεμαι, μέσα στὰ πάθια ἐδαῦτα
ποὺ ἔχει ἡ ψυχή μου, πόρεψη τοῦ καθενὸς νὰ δίνω.
Κι ὁ ξένος πάλε ἂν πειραχτῆ χειρότερο θὰ τοῦ ῾βγῇ.
Ἀλήθειες ξάστερες ἐγὼ πάντα νὰ λέω μ᾽ ἀρέσει. »
Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος ἀπάντησέ του κι εἶπε·
« Φίλε μου, ἐδῶ δὲν ἤθελα κι ἐγὼ νὰ μὲ κρατήσουν.
Κάλλιο στὴ χώρα ἡ διακονιά, παρὰ μὲς στὰ χωράφια·
πάντα θὰ δώσῃ ἐκεῖ μικρὴ βοήθεια ὅποιος θελήσῃ.
Δὲν εἶναι πιὰ τὰ χρόνια μου στὶς μάντρες γιὰ νὰ μνήσκω,
καὶ προσταγὲς τοῦ ἀφέντη μου σὲ καθετὶς ν᾽ ἀκούγω.
Μόν᾽ ἄμε ἐσύ, κι ὁ ἄνθρωπος ποὺ πρόσταξες μὲ φέρνει,
σὰ ζεσταθῶ μὲ τὴ φωτιά, καὶ σφίξη τὸ λιοπύρι.
Κουρέλια ᾽ναι τὰ ροῦχα μου, καὶ τῆς αὐγῆς ἡ πάχνη
θὰ μὲ παγώσῃ· κι εἴπατε πὼς εἶναι ἀλάργα ἡ χώρα. »
Καὶ τράβηξε ὁ Τηλέμαχος ὁλόγοργ᾽ ἀπ᾽ τὴ στάνη,
γιὰ τοὺς μνηστῆρες χαλασμὸ στὸ νοῦ του μελετώντας.
Καὶ κάτου στὸ λαμπρόχτιστο σὰν ἔφτασε παλάτι,
στὸ μακρὺ στύλο ἀκούμπησε τὸ σουβλερὸ κοντάρι,
καὶ μπῆκε, τὸ κατώφλι του τὸ πέτρινο περνώντας.
Τὸν εἶδε πρώτη καὶ καλὴ ἡ Εὐρύκλεια ἡ παραμάνα,

καθὼς ἀπίθωνε προβιὲς πὰς στὰ θρονιὰ τοῦ πύργου,
καὶ δακρυσμένη ζύγωσε· ὁλόγυρά του κι οἱ ἄλλες
οἱ δοῦλες μαζωχτήκανε τοῦ ἀδάμαστου Ὀδυσσέα,
καὶ τὸν γλυκοφιλούσανε στὴν κεφαλή, στοὺς ὤμους.

Κι ἡ φρόνιμη ἀπ᾽ τὸ θάλαμο προβάλλει ἡ Πηνελόπη,
σὰν Ἄρτεμη πανόμορφη, καὶ σὰ χρυσὴ Ἀφροδίτη·
μὲ δάκρυα τὸ μονάκριβο παιδί της ἀγκαλιάζει,
φιλώντας τὸ κεφάλι του καὶ τὰ λαμπρά του μάτια,
καὶ μὲ κλαψιάρικη φωνὴ τοῦ μίλησε καὶ τοῦ εἶπε·
« Τηλέμαχε, γλυκό μου φῶς, ἦρθες, κι ἐγὼ δὲ θάρρουν
πὼς θὰ σὲ δῶ σὰν πρύμισες κρυφά μου κι ἄθελά μου
στὴν Πύλο, τοῦ πατέρα σου μαντάτα γιὰ ν' ἀκούσης.
Ὡς τόσο τώρα ὅσ᾽ ἄκουσες κι ὅσα εἶδες, ἔλα πές μου. »

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπάντησέ της κι εἶπε·
« Μὴ φέρνης πόνου βούρκωμα μὲς στὴν καρδιά μου, ὦ μάνα,
τώρα ποὺ μόλις ξέφυγα κακὸ καὶ μαῦρο τέλος·
μόνε σὰ λούσης τὸ κορμί, καὶ καθαρὰ τὸ ντύσης,
ἀνέβαινε στ᾽ ἀνώγι σου μὲ τὶς καλές σου βάγιες,
καὶ σ᾽ ὅλους ἑκατοβοδιὲς τοὺς ἀθανάτους τάξε,
ἴσως κι ὁ Δίας γδίκιωση γιὰ χάρη μας τελέση.
Ἐγὼ θὰ πάω στὴν ἀγορά, τὸν ξένο νὰ καλέσω,
ποὺ ἦρθε ἀπ᾽ τὴν Πύλο ἀντάμα μου, γιὰ ἐδῶ σὰν ξεκινοῦσα,
καὶ ποὺ μὲ τοὺς ὁμοιόθεους τὸν ἔστειλα συντρόφους
στὸν Πείραιο, παραγγέλνοντας περίσσια νὰ τοῦ δείξη
τιμὴ μέσα στὸ σπίτι του κι ἀγάπη ὥσπου νὰ φτάσω. »

Αὐτὰ εἶπε· κι ἔμεινε ἄφτερος στὰ χείλη της ὁ λόγος·
καὶ τὸ κορμὶ σὰν ἔλουσε καὶ ντύθηκε καθάρια,
πῆγε, ἔταξε ἑκατοβοδιὲς στοὺς ἀθανάτους ὅλους,
ἴσως κι ὁ Δίας γδίκιωση γιὰ χάρη της τελέση.

Βγῆκε ὕστερα ὁ Τηλέμαχος κρατώντας τὸ κοντάρι,
καὶ δυὸ γοργόποδα σκυλιὰ κατόπι ἀκολουθοῦσαν.
Μὲ χάρη τότε ἡ Ἀθηνᾶ θεϊκὴ τὸν περεχοῦσε,
κι ὅλος ὁ κόσμος θάμαζε θωρώντας του τὰ κάλλη.
Τριγύρω του οἱ θεότολμοι μαζεύτηκαν μνηστῆρες,
μὲ ὄμορφα λόγια, καὶ κακοὺς σκοποὺς στὸ λογισμό τους.
Ὅμως αὐτὸς ἀπόφυγε τὸ πλῆθος τους, καὶ πῆγε

κάθισ' ἐκεῖ που ὁ Μέντορας, ὁ Ἄντιφος κι ὁ Ἀλιθέρσης,
παλιοί του φίλοι πατρικοὶ καθόντουσαν· κι ἐκεῖνοι
τόνε ρωτοῦσαν καθετί. Κι ὁ Πείραιος, ὁ μεγάλος
κι ὁ ξακουστὸς κονταριστής, τὸν ξένο φέρνοντάς του,
ἀπὸ τὴ χώρα πέρασε, στὴν ἀγορὰ κατέβη,
καὶ ζύγωσε. Δὲ στάθηκε ὁ Τηλέμαχος μακριά τους,
μόνε τὸν ξένο σίμωσε. Κι ὁ Πείραιος τότες πρῶτος
τοῦ μίλησε· « Τηλέμαχε, στεῖλε μου εὐτὺς γυναῖκες
τὰ δῶρα ποὺ ὁ Μενέλαος σοῦ 'δωσε γιὰ νὰ πάρουν. »
Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπάντησέ του κι εἶπε·
« Ὦ Πείραιε, δὲ γνωρίζουμε πῶς ὅλ' αὐτὰ θὰ βγοῦνε.
Ἂν οἱ μνηστῆρες μυστικὰ στὸν πύργο μὲ σκοτώσουν,
κι ὅλα κατόπι μοιραστοῦν τὰ πατρικά μου πλούτια,
κάλλιο ἔχε τα τὰ δῶρα ἐσύ, παρ' ἀπ' αὐτοὺς κανένας·
ἂν πάλε ἐγὼ ξολοθρεμὸ καὶ θάνατο τοὺς δώσω,
τότες τὰ φέρνεις χαίροντας, καὶ χαίροντας τὰ παίρνω. »
Εἶπε, καὶ τὸν πολύπαθο ξένο ἔφερε στὸ σπίτι.
Καὶ μέσα στὸ λαμπρόχτιστο σὰν ἔφτασαν παλάτι,
ἀπάνω σ' ἔδρες καὶ θρονιὰ τὶς χλαῖνες ἀποθέσαν,
καὶ μὲς σὲ γοῦρνες σκαλιστὲς καθίσαν καὶ λουστῆκαν.
Κι οἱ δοῦλες σὰν τοὺς ἔλουσαν κι ἀλεῖψαν τους μὲ λάδι,
καὶ τοὺς φορέσανε κρουστὲς χλαμύδες καὶ χιτῶνες,
ἀπ' τὰ λουτρά τους βγήκανε καὶ στὰ θρονιὰ καθίσαν.
Καὶ μπρίκι γιὰ τὸ νίψιμο τοὺς φέρνει τότε ἡ βάγια,
ὥριο, χρυσό, καὶ χύνει τους στὴν ἀργυρὴ λεγένη
γιὰ νὰ πλυθοῦν, καὶ στρώνει τους γυαλιστερὸ τραπέζι.
Σεμνὴ κελάρισσα ἔφερε ψωμὶ καὶ παραθέτει,
κι ἀπὸ τὰ καλοφάγια της τοὺς ἔβαλε περίσσια.
Κι ἀντίκρυ ἡ μάνα του, σιμὰ στοῦ παλατιοῦ τὸ στύλο,
ἀναγερμένη σὲ θρονὶ ψιλόκλωθε μὲ ρόκα.
Κι αὐτοὶ ἅπλωναν τὰ χέρια τους στὰ καλοφάγια ὀμπρός τους.
Κι ἀπὸ πιοτὸ κι ἀπὸ φαῒ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
ἡ Πηνελόπη ἡ γνωστικιὰ τὸ λόγο πρώτη ἀρχίζει·
« Τηλέμαχε, στ' ἀνώγι ἐγὼ θ' ἀνέβω νὰ πλαγιάσω
στὴν κλίνη ποὺ μὲ στεναγμοὺς καὶ δάκρυα τὴ ραντίζω,
ἀφότου στὸ Ἴλιο κίνησε ὁ Δυσσέας μὲ τοὺς Ἀτρεῖδες·

κι ὅμως ἐσὺ δὲ θές νὰ 'ρθῆς καὶ νὰ μοῦ πῆς καθάρια,
μέσα στὸν πύργο πρὶ νὰ μποῦν οἱ θεότολμοι μνηστῆρες,
γιὰ τοῦ γονιοῦ σου ἂν ἔμαθες τὸ γυρισμὸ στὰ ξένα.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπάντησέ της κι εἶπε·
«Τὸ καθετίς, μητέρα μου, θὰ δηγηθῶ μὲ ἀλήθεια.
Στὴν Πύλο καὶ στὸ Νέστορα σὰ φτάσαμε τὸ ρήγα,
μὲς στ' ἀψηλὰ παλάτια του μὲ δέχτηκε μὲ ἀγάπη
καὶ πόνο, σὰν ποὺ δέχεται γονιὸς ἀκριβοπαίδι,
σὰν ἔρχετ' ἀπὸ ξενιτειές, ποὺ ἐκεῖ πλανιόταν χρόνια·
ὅμοια μὲ δέχτηκε κι αὐτὸς κι οἱ ξακουσμένοι γιοί του,
κι ἔλεγε πὼς ἀπὸ ἄνθρωπο δὲν ἄκουσε στὸν κόσμο
ἂ ζοῦσε γιά ἂν ἀπέθανε ὁ ἀντρόψυχος Δυσσέας.
Ὅμως στὸν πολεμόχαρο Μενέλαο τοῦ Ἀτρέα
μὲ ἄλογατα καὶ μὲ ἅρματα λαμπρὰ προβόδωσέ με,
κι ἐκεῖ εἶδα τὴν Ἀργίτισσα Ἑλένη, ποὺ γιὰ κείνη
κι οἱ Ἀργῖτες ἔπαθαν πολλὰ δεινά, κι οἱ Τρωαδῖτες,
κατὰ τὸ θέλημα τῶν θεῶν. Καὶ τότες ὁ Μενέλαος
μὲ ρώτησε ὁ βροντόφωνος ποιὰ ἀνάγκη με εἶχε φέρει
στὴν ὥρια Λακεδαίμονα· καὶ τοῦ 'πα τὴν ἀλήθεια.
Κι αὐτὸς ἀπολογήθηκε, κι αὐτὰ τὰ λόγια μοῦ εἶπε·
«Ὠχοῦ, σὲ τί παλληκαρᾶ κλινάρι νὰ πλαγιάσουν
τοὺς ἦρθεν ὄρεξη αὐτονοὺς τοὺς ἄναντρους, ἀλήθεια.
Καθὼς μὲς σ' ἄγριου λιονταριοῦ ρουμάνι ἡ ἀλαφίνα,
κοιμίζει βυζαστάρικα νιογέννητα λαφούλια,
καὶ παίρνει τὶς βουνοπλαγιὲς καὶ τὰ χλωρὰ λαγκάδια,
καὶ βόσκει, μὰ ἄξαφνα γυρνάει μὲς στὴ μονιά του ἐκεῖνος,
καὶ φέρνει τέλος φοβερὸ σὲ μάνα καὶ λαφούλια,
ἔτσι κι ὁ Ὀδυσσέας φριχτὰ θὰ τοὺς τελειώση ἐκείνους.
Κι, ὦ Δία Θεέ μου, κι Ἀθηνᾶ, κι Ἀπόλλωνα, ἂν ἐκεῖνος
τοὺς πέση σὰν ποὺ φάνηκε στὴν ὄμορφη τὴ Λέσβο,
ποὺ πρόβαλε καὶ πάλεψε μὲ τὸ Φιλομηλείδη,
καὶ μονομιὰς τὸν ἔρριξε, κι οἱ Ἀχαιοὶ χαρῆκαν,
ἂν τέτοιος ὁ Ὀδυσσέας ἐρθῆ καὶ πέση στοὺς μνηστῆρες,
γλήγορο θά 'ν' τὸ τέλος τους, κι ὁ γάμος τους φαρμάκι.
Κι αὐτὰ ποὺ τώρα μὲ ρωτᾶς καὶ ποὺ παρακαλεῖς με,
δὲ θὰ τὰ πῶ τριγυριστὰ καὶ δὲ θὰ σὲ γελάσω.

παρὰ ὅσα μοῦ 'πε ὁ ἄλαθος τῆς θάλασσας ὁ γέρος
ἕνα πρὸς ἕνα θὰ 'χῃς τα καὶ λόγο δὲ θὰ κρύψω.
Τὸν εἶδε, μοῦ 'πε, σὲ νησὶ δάκρυα πολλὰ νὰ χύνῃ,
στῆς θέαινας τῆς Καλυψῶς, ποὺ δίχως θέλησή του
κρατάει τον, καὶ δὲ δύνεται νὰ δῇ γλυκειὰ πατρίδα·
τὶ μήτε πλοῖα μὲ τὰ κουπιά, μήτε συντρόφους ἔχει,
ποὺ νὰ τὸν πάρουν ἀπ' ἐκεῖ στῆς θάλασσας τὰ πλάτια.
Αὐτά 'πε ὁ πολεμόχαρος Μενέλαος τοῦ 'Ατρέα.
Καὶ τότες πίσω γύρισα, καὶ πρύμο μοῦ χαρίσαν
οἱ ἀθάνατοι, καὶ μ' ἔφερναν στὴν ποθητὴ πατρίδα.»
Αὐτὰ εἶπε, καὶ τῆς τάραξε στὰ στήθια τὴν καρδιά της.
Καὶ τότες ὁ θεόμοιαστος Θεοκλύμενος τοὺς εἶπε·
« Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ δοξαστοῦ 'Οδυσσέα,
δὲν τὰ γνωρίζει αὐτὸς σωστά, καὶ κάλλιο ἐμένανε ἄκου,
ποὺ σοῦ μαντεύω ἀλάθευτα, καὶ τίποτις δὲν κρύβω.
'Ο Δίας νά 'ναι μάρτυρας, τὸ ξενικὸ τραπέζι,
κι ἐτούτη ἡ στιὰ τοῦ θεόλαμπρου 'Οδυσσέα ποὺ μὲ δέχτη,
ἐδῶ 'ναι στὴν πατρίδα του ὁ Δυσσέας, κι ἢ γυρίζει
ἢ κάθεται, καὶ τὶς κακὲς αὐτὲς δουλειὲς μαθαίνει,
καὶ σ' ὅλους φοβερὰ δεινὰ σκαρώνει τοὺς μνηστῆρες·
εἶδα πουλὶ προφητικὸ στὸ πλοῖο σὰν καθόμουν,
καὶ τότες τοῦ Τηλέμαχου τὰ λάλησα καὶ τὰ εἶπα.»
Κι ἡ Πηνελόπη ἡ γνωστικιὰ μ' αὐτὰ τοῦ ἀπολογιέται·
« Μακάρι, ὦ ξένε, ὁ λόγος σου νὰ βγῇ καθὼς τὸν εἶπες·
μαζὶ μὲ τὴν ἀγάπη μου θὰ σοῦ 'δινα καὶ δῶρα
τόσο πολλά, π' ὅσοι ἔβλεπαν θένα σὲ μακαρίζαν.»
Τέτοια λαλοῦσαν κι ἔλεγαν ἐκεῖνοι ἀνάμεσό τους·
καὶ στοῦ 'Οδυσσέα κατάμπροστα οἱ μνηστῆρες τὰ παλάτια
δισκοβολώντας γλέντιζαν καὶ ρίχνοντας κοντάρια
σὲ γῆς στρωτή, ποὺ ἀδιάντροπα ἐκεῖ πάντα μαζευόνταν.
Μὰ πρὸς τὸ γιόμα, ποὺ ἔφταναν ὁλοῦθε ἀπ' τὰ χωράφια
τὰ πρόβατα κι οἱ πιστικοὶ τὰ φέρνανε σὰν πάντα,
τοὺς εἶπε τότε ὁ Μέδοντας, ὁ κήρυκας ποὺ ἀπ' ὅλους
τοὺς ἄρεσε νὰ κάθεται μαζί τους στὸ τραπέζι·
« Τώρα, παιδιά, ποὺ φράνθηκε μὲ τὸν ἀγώνα ὁ νοῦς σας
νὰ τοιμαστῆτε γιὰ φαγὶ μὲς στὸ παλάτι ἐλᾶτε,

τ' εἶναι καλὸ στὴν ὥρα του νὰ γίνη τὸ τραπέζι.»
    Εἶπε, κι αὐτοὶ τὸν ἄκουσαν, καὶ σηκωθῆκαν, πῆγαν.
Καὶ μέσα στὰ λαμπρόχτιστα σὰν μπήκανε παλάτια,
ἀπάνω σ' ἕδρες καὶ θρονιὰ τὶς χλαῖνες ἀπιθῶσαν,
κι ἔσφαξαν πρόβατα τρανά, καλοθρεμμένα γίδια,
θρεφτάρια χοίρους, καὶ παχὺ δαμάλι γιὰ νὰ φᾶνε.
Ὡς τόσο ἀπὸ τὴν ἐξοχὴ στὴ χώρα ὁ Ὀδυσσέας
μὲ τὸν καλόκαρδο Εὔμαιο νὰ σύρη τοιμαζόταν.
Κι ὁ πρῶτος τῶ χοιροβοσκῶν μίλησε τότε κι εἶπε·
  « Ξένε, ποὺ τώρα λαχταρεῖς στὴ χώρα νὰ κατέβης,
καθὼς ὁ ἀφέντης πρόσταξε, κι ἐγὼ 'θελα νὰ μείνης
ἐδῶ στὴ στάνη φύλακας· μὰ σέβας τοῦ 'χω μέγα
καὶ φόβο, μήπως ὕστερα μανιάση· καὶ τοῦ ἀφέντη
φοβᾶμαι τὰ μαλώματα. Μὰ ἂς πᾶμε τώρα, ἡ μέρα
πάει νὰ μεσιάση κι ἡ δροσιὰ θά 'ναι κακὴ τὸ βράδυ.»
    Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος ἀπάντησέ του κι εἶπε·
« Ξέρω, καὶ νιώθω· τό 'χα ἐγὼ στὸ νοῦ μου αὐτὸ ποὺ μοῦ 'πες.
Μὰ ἂς πᾶμε, κι ἐσὺ δεῖχνε μου τὸ δρόμο πέρα ὡς πέρα,
καὶ δῶσ' μου, ἂν ἔχης πουθενά, κουτσόραβδο κομμένο,
γιὰ ν' ἀκουμπῶ, τὶ δύσκολος εἶναι, μοῦ λέτε, ὁ δρόμος.»
    Εἶπε, καὶ κρέμασε παλιὸ τορβὰ κουρελιασμένο
στὸν ὦμο μὲ χοντρὸ σκοινί, καὶ τοῦ 'δωκε συνάμα
ραβδὶ ὁ καλὸς χοιροβοσκός, καθὼς τὸ πεθυμοῦσε.
Ξεκίνησαν, μὰ οἱ πιστικοὶ μὲ τὰ σκυλιὰ στὴ στάνη
μεῖναν καὶ φύλαγαν· κι αὐτὸς ὁδήγαε τὸν ἀφέντη,
ποὺ σὰ ζητιάνος φαίνονταν ἐλεεινὸς καὶ γέρος,
καὶ στὸ ραβδί του ἀκούμπαγε παλιόρουχα ντυμένος.
    Πῆραν τὸ πετρωτὸ στρατὶ καὶ ζύγωσαν τὴ χώρα,
καὶ σάνε φτάσανε σιμὰ στὴν κρουσταλλένια βρύση,
ποὺ ὁ κόσμος ἔπαιρνε νερό, κι ὁ Νήριτος τὴν εἶχε,
κι ὁ Ἴθακος κι ὁ Πολύχτορας, χτισμένη, κι ἦταν λεῦκες
δάσος ἐκεῖ νερόθρεφτες ποὺ ὁλοῦθε τὴν κυκλῶναν,
καὶ κατρακύλα κρυὸ νερὸ ψηλάθε ἀπὸ τὸ βράχο,
κι ἦταν βωμὸς ἀπάνωθε χτισμένος, ποὺ θυσιάζαν
στὶς Νύφες ὅσοι διάβαιναν· κεῖ πέρα ὁ Μελανθέας
τοὺς βλέπει τοῦ Δολίου ὁ γιός, μὲ δυὸ βοσκοὺς κατόπι.

πού φέρναν τὰ πιὸ διαλεχτὰ τῶν κοπαδιῶνε γίδια
γιὰ τῶ μνηστήρων τὸ φαγί· κι ἅμα τοὺς εἶδε ἐκεῖνος
πειραχτικὰ τοὺς μίλησε καὶ μὲ μεγάλη κάκια,
καὶ τὸ Δυσσέα πληγώνανε τ' ἀδιάντροπά του λόγια·
«Ἕνας ἀχρεῖος τὸν ἄλλονε μὰ τὴν ἀλήθεια σέρνει
κι ἔτσι παντοτινὰ ὁ θεὸς ὅμοιο στὸν ὅμοιον φέρνει.
Ποῦ τάχα, ὤ βρώμικε βοσκέ, τὸν πᾶς αὐτὸν τὸν χάφτη
τὸν παλιοζήτουλα, μωρέ, τῶν τραπεζιῶν τὴ λώβα;
Σὲ πόσες πόρτες θὰ σταθῇ τὴ ράχη του νὰ τρίβη,
ὄχι λεβέτια καὶ σπαθιά, παρὰ βουκιὲς ζητώντας.
Δῶσ' τον ἐμένα, φύλακα τῆς στάνης νὰ τὸν ἔχω,
νὰ μοῦ σαρώνη τὸ μαντρί, χλωρόκλαδα νὰ φέρνη
στὰ γίδια, καὶ νὰ πίνη ὀρό, παχιὰ μεριὰ νὰ κάνη.
Τώρα ὅμως ποὺ κακόμαθε, δὲ θέ' δουλειὰ νὰ πιάση,
μόνε τοῦ ἀρέσει σὲ χωριὰ νὰ σέρνεται καὶ χῶρες,
νὰ θρέφη μὲ τὴ διακονιὰ τὴ λαίμαργη κοιλιά του.
Μὰ ἔχω δυὸ λόγια νὰ σοῦ πῶ, κι ὅ,τι σοῦ λέω θὰ γίνη·
ἂν τύχη κι ἔρθη στοῦ θεϊκοῦ τοῦ Ὀδυσσέα τοὺς πύργους,
τριγύρω στὴν κεφάλα του πολλὰ σκαμνιὰ ριγμένα
ἀπὸ τὰ χέρια τῶν ἀντρῶν θὰ σπάσουν τὰ πλευρά του.»
Καὶ καθὼς πέρναε, τοῦ 'δωσε κλωτσιὰ ὁ χαζὸς στὸ γόφο·
μὰ ἐκεῖνος δὲν ξεστράτισε, παρὰ ἔμεινε στὸ δρόμο·
Τότες στὸ νοῦ του μέσα ὁ γιὸς ἀνάδευε τοῦ Λαέρτη,
νὰ ὁρμήση, καὶ μὲ μιὰ ραβδιὰ νὰ τόνε ξεπαστρέψη,
ἢ ἁρπάζοντάς τον ἀπ' τ' αὐτιά, νὰ τοῦ βροντήξη χάμου
τὴν κούτρα· μὰ τὸ ἀπόμεινε, καὶ βάσταξε ἡ καρδιά του.
Κι ἀγριομιλώντας ὁ βοσκὸς στὸν ἄλλον ἀντικρύ του,
ἔβγαλ' εὐχὴ ἀψηλόφωνη μὲ χέρια σηκωμένα·
«Νύφες τῆς βρύσης, καὶ τοῦ Διὸς ὦ κόρες, ἂν ποτές του
μεριὰ ὁ Δυσσέας σᾶς ἔκαψε σὲ πάχος τυλιγμένα
γιδιῶν κι ἀρνιῶνε, τούτη μου τελέστε τὴ λαχτάρα·
ἂς ἔρθη ἐκεῖνος πιά, καὶ θεὸς ἂς τόνε φέρη κάποιος.
Αὐτὸς θὰ σοῦ τὰ σκόρπιζε στ' ἀλήθεια τὰ καμάρια
ποὺ τώρ' ἀγέρωχα κρατᾶς στὴ χώρα τριγυρνώντας,
ἐνῶ ἀφανίζουνε κακοὶ βοσκοὶ τὰ πρόβατά σου.»
Κι ὁ Μελανθέας ἀπάντησε καὶ τοῦ 'πε· «Ὠχοῦ, τί κρένει,

ὁ σκύλος ὁ παμπόνηρος, πού ἐγὼ θὰ τὸν περάσω
μακριὰ ἀπ' τὸ Θιάκι κάποτες μὲ μελανὸ καράβι
κέρδος νὰ βγάλω περισσό. Ὅμως μακάρι τώρα
τοῦ Φοίβου τοῦ ἀργυρότοξου οἱ σαΐτες νὰ σκοτώσουν
στὸν πυργο τὸν Τηλέμαχο, γιὰ κονταριὲς μνηστήρων,
σὰν πού ὁ γονιός του χάθηκε στὰ μακρινὰ καὶ ξένα. »
　　Αὐτά εἶπε, καὶ τοὺς ἄφησε σιγὰ νὰ περπατᾶνε,
μὰ ἐκεῖνος γλήγορα ἔφτασε στοῦ ρήγα τὰ παλάτια,
καὶ μπῆκε εὐτὺς καὶ κάθισε μαζὶ μὲ τοὺς μνηστῆρες,
ἀντίκρυ στὸν Εὐρύμαχο, πού τὸν παραγαποῦσε.
Τοῦ βάλαν ἀπ' τὰ κρέατα τὸ μερτικό του οἱ δοῦλοι,
κι ἡ σεβαστὴ κελάρισσα ψωμὶ παράθεσέ του
νὰ φάῃ· κι ἦρθαν ὁ πάγκαλος βοσκὸς μὲ τὸ Δυσσέα,
καὶ στάθηκαν κοντά· ὡς αὐτοὺς τῆς βαθουλῆς ἐρχόταν
τῆς φόρμιγγας τὸ παίξιμο, τὶ τότες ἀρχινοῦσε
κι ὁ Φήμιος τὸ τραγούδι του. Καὶ τοῦ 'σφιξε ὁ Δυσσέας
τὸ χέρι τοῦ χοιροβοσκοῦ, καὶ μίλησέ του κι εἶπε·
　« Εὔμαιε, αὐτά 'ναι τὰ λαμπρὰ παλάτια τοῦ Ὀδυσσέα·
κι ἀνάμεσα σὲ πάμπολλα μπορεῖς νὰ τὰ ξανοίξης.
Ἀπ' τό 'να στ' ἄλλο μέσα πᾶς, κι ἔχουν αὐλὴ κλεισμένη
μὲ τείχισμα στεφανωτὸ καὶ στεριωμένες πόρτες
δικάνατες· καὶ ποιός μπορεῖ νὰ τὰ καταφρονέση ;
Βλέπω καὶ μέσα περισσοὶ πίνουν καὶ τρῶνε ἀνθρῶποι·
καπνοῦ προβάλλει μυρουδιά, κι ἀκούγονται τῆς λύρας
οἱ κόρδες, πού οἱ ἀθάνατοι γιὰ τὰ τραπέζια ὁρίσαν. »
　　Κι ἐσύ, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κι εἶπες·
« Κι αὐτὸ μεμιᾶς τὸ ἀπείκασες, σὰν πού ὅλα ἐσὺ τὰ νιώθεις.
Μὰ τώρα πῶς θὰ κάμουμε καιρὸς νὰ στοχαστοῦμε.
Γιά πρῶτος στὰ παλάτια ἐσὺ τὰ ὡριοχτισμένα μπαίνεις,
καὶ στοὺς μνηστῆρες προχωρεῖς, καὶ πίσω ἐγὼ προσμένω,
γιά ἂν θέλῃς κοντοστάσου ἐσύ, κι ὀμπρὸς ἐγὼ πηγαίνω.
Μὰ μὴν ἀργῇς νὰ μὴ σὲ δοῦν ἀπόξω, κι ἢ σὲ διώξουν,
ἢ σὲ βαρέσουν ἄξαφνα· στοχάσου αὐτὸ πού σοῦ 'πα. »
　　Κι ἀπάντησε ὁ πολύπαθος κι ὁ μέγας Ὀδυσσέας·
« Ξέρω, καὶ νιώθω· τό 'χω ἐγὼ στὸ νοῦ μου αὐτὸ πού μοῦ 'πες.
Μόν' ἐσὺ τράβηξε ὀμπροστά, κι ἐγὼ θὰ μείνω πίσω·

σε χτυπησιὲς καὶ σὲ ριξιές. ἀνήξερος δὲν εἶμαι·
βαστάει ἡ καρδιά μου. τι πολλὰ μοῦ ᾿ρθαν ἐμένα πάθια
σὲ ἀμάχες καὶ σὲ κύματα· κι αὐτὸ μ᾿ ἐκεῖνα ἂς ἔρθῃ.
Ὅμως τὴ λύσσα τῆς κοιλιᾶς δὲ δύνεσαι νὰ κρύψῃς,
ποὺ ἡ ἔρμη ἀρίθμητα δεινὰ στὸν κόσμο πάντα φέρνει.
Γιὰ κείνην ἀρματώνουνται καλόζυγα καράβια,
ποὺ σκίζουνε τὰ πέλαγα καὶ τοὺς ὀχτροὺς χτυπᾶνε. »
 Αὐτὰ καθὼς λαλούσανε κι ἀνάμεσό τους λέγαν,
σκυλὶ ποὺ κοίτουνταν, τ᾿ αὐτια καὶ τὸ κεφάλι ὀρθώνει,
ὁ Ἄργος, ποὺ ὁ ἀντρόψυχος Δυσσέας τὸν εἶχε θρέψει.
ὅμως δὲν τόνε χάρηκε, γιατ᾿ εἶχε φύγει ἐκεῖνος
στὴ Τροία τότες τὴν ἱερή· σ᾿ ἄλλους καιροὺς οἱ νέοι
τὸν παίρνανε, νὰ κυνηγοῦν λαγούς, ζαρκάδια, γίδια.
Τώρα, π᾿ ὁ ἀφέντης ἔλειπε, τὸν ἄφηναν πεσμένο
στὴν σωριασμένη τὴν κοπριὰ βοδιῶν καὶ μουλαριῶνε,
ποὺ ὀμπρὸς στὴ θύρα ἁπλώνονταν, κι οἱ παραγιοὶ ἀποκεῖθε
τὴν σήκωναν καὶ κόπριζαν τοὺς κήπους τοῦ Ὀδυσσέα.
Ἀπάνω αὐτοῦ κοιτότανε τσιμπουριασμένος ὁ Ἄργος.
Καὶ τώρα, ἅμα μυρίστηκε σιμὰ τὸν Ὀδυσσέα,
γοργοσαλεύει τὴν οὐρά, τ᾿ αὐτιά του κατεβάζει,
μὰ πιὸ κοντὰ τοῦ ἀφέντη του δὲν μπόρειε νὰ ζυγώσῃ.
Γύρισ᾿ αὐτὸς τὴν ὄψη του καὶ σφούγγισ᾿ ἕνα δάκρυο
κρυφὸ μὲ τρόπο, κι ὕστερα τὸν πιστικὸ ρωτοῦσε·
« Μεγάλο θάμα, στὴν κοπριὰ νὰ μνήσκῃ τέτοιος σκύλος·
ὄμορφος σκύλος, μὰ ἆραγες νά ᾿ναι καὶ γοργοπόδης
κοντὰ στὴν τόση του ὀμορφιά, γιά νά ᾿ναι δὰ ἀπὸ κείνους
ποὺ στὰ τραπέζια στολισμὸ τοὺς ἔχουν οἱ ἀφεντάδες ; »
 Κι ἐσύ, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κι εἶπες·
« Εἶν᾿ ἐκεινοῦ ποὺ ἀπέθανε στὰ ξένα αὐτὸς ὁ σκύλος.
Ἂν ἦταν ἔτσι στὸ κορμί, καὶ στὰ ἔργα του σὰν τότες
ποὺ ὁ Ὀδυσσέας τὸν ἄφησε κινώντας γιὰ τὴν Τροία,
τότες θὰ κοίτας δύναμη καὶ γληγοράδα, ἀλήθεια.
Ἀγρίμι δὲν τοῦ ξέφευγε μὲς στὰ βαθιὰ τοῦ λόγγου,
κάθε κυνήγι, ποὺ ἔβγαζε στ᾿ ἀχνάρια μαθημένος.
Μὰ παθιασμένος τώρ᾿ αὐτός, ὁ ἀφέντης του στὰ ξένα
χαμένος, καὶ δὲ νοιάζονται γι᾿ αὐτὸν ἐδῶ οἱ γυναῖκες.

Κι οἱ δοῦλοι, σὰ δὲ βρίσκεται ποπάνω τους ἀφέντης,
δουλειὰ νὰ κάμουνε σωστὴ δὲ θέλουνε πιὰ τότες·
τὶ παίρνει τὴ μισὴ ἀρετὴ τοῦ ἀνθρώπου ὁ βροντορίχτης
ὁ Δίας, ἅμα τῆς σκλαβιᾶς ἡ μαύρη τοῦ ᾿ρθῆ μέρα.»
    Αὐτὰ σὰν εἶπε, στὰ λαμπρὰ παλάτια μέσα μπῆκε,
καὶ πῆγε τοὺς καμαρωτοὺς μνηστῆρες ν᾿ ἀνταμώση.
Ὅμως τὸν Ἄργο θάνατος μαῦρος κι ἀχνὸς τὸν πῆρε,
σὰν εἶδε τὸν ἀφέντη του, στὰ εἴκοσι χρόνια ἀπάνω.
    Κι ὁ θεόμοιαστος Τηλέμαχος πρῶτος ἀπ᾿ ὅλους εἶδε
μὲς στὰ παλάτια τὸ βοσκὸ νὰ μπαίνη καὶ τοῦ γνέφει
νὰ πάη σιμά του· γύρω του τηράει αὐτός, καὶ παίρνει
σκαμνὶ ποὺ τό ᾿χε ὁ μοιραστὴς ποὺ μοίραζε τὸ κρέας
στοὺς ἥρωες ποὺ τρωγόπιναν μὲς στὰ λαμπρὰ παλάτια.
Ἀγνάντια στοῦ Τηλέμαχου ζυγώνει τὸ τραπέζι,
κι ἐκεῖ καθίζει· ὁ κήρυκας τοῦ παραθέτει τότες
μερίδα ὀμπρός του, καὶ ψωμὶ τοῦ δίνει ἀπ᾿ τὸ πανέρι.
    Εὐτὺς κατόπι του ἔφτασε στοὺς πύργους κι ὁ Ὀδυσσέας,
ὅμοιος μὲ κακορίζικο καὶ γέρο ψωμοζήτη,
ἀκουμπισμένος σὲ ραβδί, καὶ κουρελοντυμένος.
Καὶ καθὼς μπῆκε, κάθισε στὸ φράξινο κατώφλι,
σὲ παραστάτη γέρνοντας ἀπ᾿ ὥριο κυπαρίσσι,
ποὺ τό ᾿χε σιάξει τεχνικὰ μὲ στάφνη ὁ μάστορής του.
Προσκάλεσε ὁ Τηλέμαχος τὸν πιστικὸ σιμά του,
καὶ παίρνοντας ἀλάκερο ψωμὶ ἀπὸ τὸ πανέρι,
καὶ κρέας ὅσο οἱ φοῦχτες του μαζὶ χωροῦσαν, τοῦ εἶπε·
    «Πάρ᾿ τα, τοῦ ξένου δῶσ᾿ τα αὐτά, καὶ πές του δίνοντάς τα,
κι ἀπ᾿ τοὺς μνηστῆρες ὁλονοὺς νὰ πάη καὶ νὰ γυρέψη.
Σὰν ἔχη ἀνάγκη ὁ ἄνθρωπος, νὰ ντρέπεται δὲν πρέπει.»
    Αὐτά εἶπε, κι ὁ χοιροβοσκὸς σὰν τ᾿ ἄκουσε, πηγαίνει
σιμά του, καὶ τοῦ προσμιλεῖ μὲ φτερωμένα λόγια·
«Ξένε, ὁ Τηλέμαχος αὐτὰ σοῦ δίνει, καὶ μηνᾶ σου
κι ἀπ᾿ τους μνηστῆρες ὁλονοὺς νὰ πᾶς καὶ νὰ γυρέψης,
τὶ λέει πὼς εἶναι ἀταίριαστη ἡ ντροπὴ σὲ διακονιάρη.»
    Καὶ τότε ὁ πολυστόχαστος Δυσσέας ἀπάντησέ του·
«Ὁ Δίας τοῦ Τηλέμαχου καλοτυχιὰ νὰ δίνη,
κι ὅλ᾿ ἂς τοῦ γίνουνε καθὼς ἀποθυμεῖ ἡ καρδιά του.»

Αὐτά εἶπε, καὶ τὰ δέχτηκε στὶς φοῦχτες του καὶ χάμου
στὰ πόδια του τ' ἀκούμπησε στὸ φτωχικὸ σακί του.
Κι ὅσο ὁ καλὸς τραγουδιστὴς τραγούδαε στὰ παλάτια,
ἔτρωγε αὐτός· σὰν ἔπαψε νὰ τραγουδάη ἐκεῖνος,
κι ἀπόφαγε ὁ Δυσσέας, βοὴ σηκῶσαν οἱ μνηστῆρες·
καὶ στάθη ὀμπρός του ἡ Ἀθηνᾶ καὶ τὸν παρακινοῦσε
γύρω νὰ πάη μαζεύοντας καρβέλια ἀπ' τοὺς μνηστῆρες,
ποιός εἶναι δίκιος καὶ καλός, ποιός ἄδικος, νὰ μάθη·
μὰ κι ἔτσι ἡ θεὰ δὲν ἔμελλε κανένα νὰ γλυτώση.
Ἄρχισ' αὐτὸς ἀπὸ δεξὰ καὶ καθενὸς ζητοῦσε
τὸ χέρι ἁπλώνοντας, παλιὸς σὰ νά 'τανε ζητιάνος.
Κι αὐτοὶ πονώντας τοῦ 'διναν, ὅμως πολὺ ἀποροῦσαν,
κι ἕνας τὸν ἄλλον ρώταγε ποιός ἦταν κι ἀποποῦθε.
Καὶ τότες ὁ γιδοβοσκὸς ὁ Μελανθέας τοὺς εἶπε·
« Ἀκοῦστε με, τῆς δοξαστῆς βασίλισσας μνηστῆρες,
γι' αὐτὸν τὸν ξένο· ἐγὼ καὶ πρὶν τὸν εἶχα δῆ, καὶ βέβαια
ὁ Εὔμαιος θὰ τὸν ἔφερνε σ' αὐτὸν τὸν πύργο τότες.
Ποιός ὅμως εἶν' αὐτὸς καὶ ποιά ἡ γενιά του, δὲν κατέχω. »
Κι ὁ Ἀντίνος τὸ χοιροβοσκὸ μάλωσε τότες κι εἶπε·
« Τί μᾶς τὸν ἔφερες, κι ἐσὺ χοιροβοσκέ, στὴ χώρα ;
Λὲς τάχα δὲ μᾶς ἔφταναν τόσοι ἄλλοι γυρολόγοι
παλιοζητιάνοι βαρετοί, τῶν τραπεζιῶνε λῶβες ;
Ἢ λίγοι ἐδῶ μαζώχτηκαν καὶ τρῶν τὸ βιὸς τοῦ ἀφέντη,
καὶ πῆγες καὶ προσκάλεσες κι ἐτοῦτον ἐδῶ τώρα ; »
Κι ἐσύ, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κι εἶπες·
« Σωστά, ὦ Ἀντίνε, δὲ λαλεῖς, ὅσο εὐγενὴς κι ἂν εἶσαι.
Καὶ ποιός ποτές του γύρεψε νὰ προσκαλέση ξένον
ἀλλοῦθε, ἐξὸν ἂν ἦτανε χρειαζούμενος τεχνίτης,
κανένας μάντης, ἢ γιατρός, ἢ ξυλουργός, ἢ θεῖος
τραγουδιστής, ποὺ μὲ γλυκὰ τραγούδια μᾶς γλεντίζει ;
αὐτοὶ δά, ποὺ ὡς τὰ πέρατα γυρεύουνται τοῦ κόσμου·
ὅμως κανένας δὲν καλεῖ καταλυτὴ ζητιάνο.
Μὰ ἐσύ 'σουν ὁ πιὸ δύστροπος ἀπ' ὅλους τοὺς μνηστῆρες
γιὰ ὅλους κι ἐμένα χωριστὰ τοὺς δούλους τοῦ Ὀδυσσέα.
Ὡς τόσο ἐγὼ δὲ σὲ ψηφῶ· σώνει νὰ ζῆ στοὺς πύργους
ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη κι ὁ θεόμοιαστος ὁ γιός της. »

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
« Σώπα, μὲ δαύτονε πολλὰ μιλήματα μὴν ἔχῃς·
πάντα μὲ λόγια συνηθάει πικρὰ νὰ μᾶς χολώνῃ,
μὰ καὶ τοὺς ἄλλους προσκαλεῖ παρόμοια νὰ μᾶς λένε. »
Εἶπε, κι ἐκείνου μίλησε μὲ λόγια φτερωμένα·
« Πολὺ ὄμορφα, καὶ σὰ γονιός, ὦ Ἀντίνε, μᾶς κοιτάζεις,
ποὺ ἀπ' τὸ παλάτι ζήτησες εὐτὺς νὰ φύγῃ ὁ ξένος
μὲ προσταγὴ τόσο βαρειά· ὁ θεὸς νὰ μὴν τὸ δώσῃ.
Μοίραζε, δὲ λυπᾶμαι ἐνώ· πρῶτος ἐγὼ τὸ θέλω.
Μὴ νοιάζεσαι τὴ μάνα μου μήτ' ἄλλον ἀπ' τοὺς δούλους,
ποὺ βρίσκουνται μὲς στοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα τὰ παλάτια.
Μὰ τέτοιους στοχασμοὺς ἐσὺ στὰ φρένα σου δὲν ἔχεις,
τὶ προτιμᾶς νὰ καλοτρῶς, παρ' ἀλλονοῦ νὰ δίνῃς. »
Κι ὁ Ἀντίνος τότες γύρισε κι αὐτὰ τοῦ ἀπολογήθη·
« Τηλέμαχε περήφανε κι ἀκράτητε, τί μοῦ 'πες;
Ἂν ὅλοι τόση πόρεψη τοῦ δίναν οἱ μνηστῆρες,
σωστοὺς τρεῖς μῆνες θά 'κανε στὸ σπίτι νὰ ζυγώσῃ. »
Κι ἀπ' τὸ τραπέζι κάτωθε σκαμνὶ τραβάει καὶ δείχνει,
ποὺ τὰ λαμπρά του ἀκούμπαγε τὰ πόδια σὰ δειπνοῦσε.
Ὡς τόσο οἱ ἄλλοι τοῦ 'διναν, καὶ μὲ ψωμὶ καὶ κρέας
τὸ σάκο του γεμίσανε· καὶ κάνοντας νὰ σύρῃ
πρὸς τὸ κατώφλι, νὰ γευτῇ τῶν Ἀχαιῶν τὰ δῶρα,
σιμὰ τοῦ Ἀντίνου στάθηκε, καὶ μίλησέ του κι εἶπε·
« Δῶσε μου, φίλε· ὁ πιὸ ἀχαμνὸς ἐδῶ θαρρῶ δὲν εἶσαι,
μόν' πρῶτος ἀπ' τοὺς Ἀχαιούς, τὶ βασιλιὰς μοῦ μοιάζεις.
Γι' αὐτὸ καὶ πιότερο ψωμὶ νὰ δώσῃς ἐσὺ πρέπει,
καὶ τότες ὡς τὰ πέρατα τῆς γῆς θὰ σὲ δοξάζω.
Κι ἐγὼ εἶχα σπίτια μιὰ φορὰ στὸν κόσμο, κι ἤμουν πλούσιος
κι εὐτυχισμένος, κι ἔδινα σ' ἐκείνους ποὺ γυρνοῦσαν
καὶ γύρευαν, ὅποιοι ἤτανε, κι ἀπ' ὅ,τι εἶχαν ἀνάγκη·
καὶ δούλους εἶχα ἀρίθμητους, κι ἄλλα καλὰ περίσσια,
ποὺ ἔχουν αὐτοὶ ποὺ καλοζοῦν καὶ ποὺ τοὺς λένε ἀρχόντους.
Μὰ ὁ Δίας ἄλλα θέλησε καὶ μοῦ τὰ ρήμαξε ὅλα,
μὲ πολυπλάνητους ληστὲς σὰ μ' ἔβγαλε καὶ πῆγα
στὸν Αἴγυπτο τὸ μακρινό, νὰ χάσω ἐκεῖ τὰ πάντα.
Στὸν ποταμὸ σὰν ἄραξα τὰ δίπλωρα καράβια,

πρόσταξ' ἀμέσως τοὺς καλοὺς συντρόφους μου νὰ μείνουν
αὐτοῦ, πλάι στὰ καράβια τους, γιὰ νὰ τὰ διαφεντέβουν,
κι ἔστειλα βίγλες νὰ τηροῦν ἀπ' τὶς κορφὲς τριγύρω·
μὰ ἐκεῖνοι ξεπαρθήκανε κι ὅπου ἤθελαν τραβῆξαν·
τῶν Αἰγυπτίων κουρσέψανε τὰ ὁλόμορφα χωράφια,
καὶ παίρναν γυναικόπαιδα, χαλνούσανε τοὺς ἄντρες.
Κι ἦρθε ὡς τὴ χώρα τὸ βοητό, κι ἀκοῦν αὐτοὶ καὶ τρέχουν
σὰν ἔφεξε· καὶ γέμισε πεζούρα καὶ καβάλλα
ὅλος ὁ κάμπος, κι ἄστραφτε ὁ χαλκός· κι ὁ βροντοχάρης
ὁ Δίας στοὺς συντρόφους μου ρίχνει κακὴ φευγάλα,
κι ἕνας δὲν κόταε νὰ σταθῇ κι ὀχτρό του ν' ἀντικρύσῃ,
γιατὶ παντοῦθε ἀφανισμὸς κακὸς τοὺς εἶχε ζώσει.
Τότες πολλοὺς μοῦ σκότωσαν τὰ κοφτερὰ σπαθιά τους,
κι ἄλλους τοὺς πιάσαν ζωντανοὺς καὶ στὴ σκλαβιὰ τοὺς ρίξαν.
Μένα σὲ φίλο μ' ἔδωκαν, ποὺ ἔτυχε ἐκεῖ, στοῦ Ἴασου
τὸ γιὸ τὸ Δμήτορα, τρανὸ τῆς Κύπρος βασιλέα.
Ἀπὸ κεῖ πέρα τώρα ἐδῶ βασανισμένος ἦρθα.»

Κι ὁ Ἀντίνος τότες φώναξε «Μα ποιος θεὸς μας φέρνει
αὐτὸ τὸ μέγα βάσανο, τῶν τραπεζῶν τὴ λώβα;
Μακριὰ ἀπὸ τὸ τραπέζι μου, στὴ μέση που εἶσαι, στάσου,
σὲ πιὸ πικρὴ νὰ μὴ βρεθῇς ἄλλη Αἴγυπτο καὶ Κύπρο,
ἀδιάντροπος κι ἀπόκοτος σὰν πού 'σαι διακονιάρης.
Μὲ τὴν ἀράδα σ' ὅλους πᾶς, καὶ ξένοιαστα ὅλοι δίνουν·
τὶ κρατημὸ δὲν ἔχουνε καὶ λύπη, μόνε ρίχτουν
ἀπὸ τὰ ξένα, ἀφοῦ πολλὰ καθένας ἔχει ὀμπρός του.»

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος τραβήχτηκε καὶ τοῦ 'πε·
«Κρίμας ποὺ σὰν τὰ κάλλη σου κι ἡ γνώση σου δὲν εἶναι·
μήτ' ἅλας ἀπ' τὸ σπίτι σου δὲ θά 'δινες ποτές σου,
ἀφοῦ σὲ ξένο κάθεσαι τραπέζι, καὶ νὰ δώσης
βουκιὰ ψωμὶ δὲ βάσταξες, ποὺ τά 'χεις τόσα ὀμπρός σου.»

Εἶπε, κι ὁ Ἀντίνος πιὸ βαριὰ τότες χολώνει ἀκόμα,
κι ἀγριοκοιτώντας τον, μ' αὐτὰ τοῦ μίλησε τὰ λόγια·
«Τώρα δὲν ἔχει πιά, γερὸς ἀπ' τὸ παλάτι ἐτοῦτο
πίσω θαρρῶ πὼς δὲ γυρνᾶς, ἀφοῦ μᾶς βρίζεις κιόλας.»

Εἶπε, κι ἁρπώντας τὸ σκαμνί, τοῦ τὸ πετάει στὴν ἄκρη
τοῦ ὤμου τοῦ δεξιοῦ· μὰ αὐτός, ἀσάλευτος σὰ βράχος,

δὲ λύγισε ἀπ' τὸ χτύπημα τοῦ 'Αντίνου, μόν' σωπώντας
τὴν κεφαλή του κούνησε, τ' εἶχε κακὸ στὸ νοῦ του.
Καὶ στὸ κατώφλι γύρισε, καὶ κάθισε, καὶ χάμου
τ' ὁλόγεμό του βάζοντας σακί, στοὺς ἄλλους εἶπε·
« 'Ακοῦτε με, τῆς δοξαστῆς βασίλισσας μνηστῆρες,
ὅσα ἐγὼ μέσα μου ἀγρικῶ θὰ σᾶς τὰ φανερώσω.
Κανέναν πόνο ὁ ἄνθρωπος δὲν ξέρει, μήτε λύπη
σὰ χτυπηθῆ παλεύοντας νὰ σώση τὸ δικό του,
ἂς εἶναι βόδια ἢ ἄσπρα ἀρνιά· μὰ ἐμένανε ὁ 'Αντίνος
μὲ βάρεσε γιὰ τὴν κοιλιὰ τὴ σιχαμένη κι ἔρμη,
καὶ ποὺ μ' ἀρίθμητα δεινὰ τὸν κόσμο βασανίζει.
Ὅμως κι οἱ ζήτουλοι θεοὺς ἂν ἔχουν κι 'Ερινύες,
πρὶν ἔρθη ὁ γάμος, θάνατος θὰ σβήση τὸν 'Αντίνο. »
Κι ὁ 'Αντίνος τοῦ ἀποκρίθηκε· « Κάθου καὶ σώπα, ὦ ξένε,
καὶ τρῶγε αὐτοῦ, ἢ φύγε ἀλλοῦ, τὶ ἀλλιῶς ἀπ' τὰ παλάτια
οἱ νέοι μ' αὐτὰ τὰ λόγια σου τραβώντας σου τὰ πόδια
ἢ καὶ τὰ χέρια, ἀλάκερο θένα σὲ γδάρουν ὄξω. »
Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλους ἄξαφνα θυμὸς πολὺς τοὺς πῆρε·
κι ἀπὸ τοὺς ξιππασμένους νιοὺς ἕνας αὐτὰ λαλοῦσε·
« Κακὰ ἔκαμες τὸ ζήτουλα, ὦ 'Αντίνε, νὰ βαρέσης,
κακόμοιρε, ποὺ κάποιος θεὸς μπορεῖ ἐπουράνιος νά 'ναι.
Τὶ μοιάζοντας οἱ θεοὶ συχνὰ μ' ἀλλομερῖτες ξένους
μορφὲς ἀλλάζουν, καὶ γυρνοῦν στὶς χῶρες τῶν ἀνθρώπων,
νὰ ἰδοῦν ποιοὶ φέρνονται ἄνομα καὶ ποιοὶ ἔχουν δίκιους νόμους. »
Αὐτὰ οἱ μνηστῆρες λέγανε, μὰ ἐκεῖνος τ' ἀψηφοῦσε.
Πικράθηκε ὁ Τηλέμαχος τὸ βάρεμα τηρώντας,
μὰ δάκρυο ἀπὸ τὸ μάτι του δὲ χύθη, μόν' σωπώντας
τὴν κεφαλή του κούνησε, τ' εἶχε κακὸ στὸ νοῦ του.
Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη σὰν ἔμαθε τοῦ 'Αντίνου
τὸ κάμωμα, εἶπε στὶς καλὲς ἀγνάντια παρακόρες·
« Κι αὐτὸν ὁ χρυσοδόξαρος ἔτσι ἂς χτυπήση ὁ Φοῖβος. »
Καὶ τότες ἡ κελάρισσα τῆς κάνει ἡ Εὐρυνόμη·
« Ἂν πιάσουν οἱ κατάρες μας, ἀπ' αὐτονοὺς κανένας
νὰ ζήση ὡς τὴ χρυσόθρονη δὲ σώνει τὴν Αὐγούλα. »
Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γυρίζει καὶ τῆς κρένει·
« Ὅλ' εἶναι ὀχτροί μας, μάνα μου, τὶ τὸ κακό μας θένε·

μὰ αὐτὸς ἀκόμα πιότερο τὸ μαῦρο χάρο μοιάζει.
Ξένος βαριόμοιρος γυρνάει στὸν πύργο, κι ἀπ' τοὺς ἄντρες
ψωμοζητάει, γιατὶ πολλὴ τὸν ἀναγκάζει φτώχεια·
κάθε ἄλλος του 'δωσε θροφὴ καὶ πόρεψη περίσσια,
κι αὐτὸς σκαμνὶ τοῦ πέταξε πὰς στὸ δεξὶ τὸν ὦμο.»
Αὐτὰ στὶς παρακόρες της στὸ θάλαμο καθόταν
ἡ Πηνελόπη κι ἔλεγε· κι ἔτρωγε ὁ θεῖος Δυσσέας.
Τότες ἐκείνη φώναξε τὸν Εὔμαιο, καὶ τοῦ εἶπε·
«Ἄμε, ὦ καλὲ κυρούλη μου, προσκάλεσε τὸν ξένο,
νὰ τὸν καλωσορίσω ἐγώ, καὶ νὰ τόνε ρωτήξω
μήπως τοῦ καρτερόψυχου Δυσσέα μαντάτα ξέρη
ἢ μὴν τὸν εἶδε· σὰν πολὺ ταξιδεμένος μοιάζει.»
Κι ὁ ἄξιος χοιροβοσκὸς τῆς ἀποκρίθη κι εἶπε·
«Ἂς σώπαιναν οἱ Ἀχαιοί, βασίλισσα, ν' ἀκούσης
τὰ ὅσα συντυχαίνει αὐτός, καὶ νὰ χαρῆ ἡ καρδιά σου.
Τρία σωστὰ μερόνυχτα τὸν εἶχα στὴν καλύβα,
τὶ ἐκεῖ μοῦ πρωτοφάνηκε σὰν ξέφυγε ἀπ' τὸ πλοῖο,
ὅμως δὲν πρόφταξε ὅλα του νὰ δηγηθῆ τὰ πάθια.
Καθὼς καλὸς τραγουδιστής, ποὺ θεοὶ τόνε διδάξαν,
βγαίνει καὶ τραγουδάει γλυκὰ τραγούδια στοὺς ἀνθρώπους,
κι ὅλοι κοιτώντας τον ἀκοῦν μ' ἀχόρταγη λαχτάρα,
ὅμοια κι αὐτὸς μὲ μάγευε σιμά μου καθισμένος.
Καὶ μοῦ 'πε φίλος πατρικὸς πὼς εἶναι τοῦ Ὀδυσσέα,
καὶ πὼς στὴν Κρήτη κατοικεῖ, τοῦ Μίνωα τὴν πατρίδα.
Ἀπὸ τὰ κεῖθε τώρα ἐδῶ τὸν πέταξαν τὰ πάθια,
καὶ λέει καὶ γιὰ τὸ θεϊκὸ πὼς ἄκουσε Ὀδυσσέα,
ἐδῶ σιμά, πρὸς τὴν παχειὰ τῶν Θεσπρωτῶνε χώρα,
πὼς ζῆ, καὶ φέρνει θησαυροὺς στοὺς πύργους του περίσσους.»
Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη σ' ἐκεῖνον ἀποκρίθη·
«Πήγαινε, κάλεσ' τον ἐδῶ, γιὰ νὰ τὰ πῆ μπροστά μου,
κι ἐκεῖνοι ἂς παίζουν, ἢ ὀμπροστὰ στὶς θύρες καθισμένοι,
ἢ μὲς στοὺς πύργους αὐτουδά, μιὰς κι εἶναι ἀναπαμένοι,
ποὺ μνήσκουνε στὰ σπίτια τους ἀκέρια τὰ καλά τους,
σιτάρι καὶ γλυκὸ κρασί, καὶ μόνε οἱ δοῦλοι τρῶνε.
Ὅμως ἐκεῖνοι ὁλοκαιρὶς σ' αὐτὸ τὸ σπίτι ζοῦνε,
καὶ βόδια σφάζοντας κι ἀρνιὰ καὶ τὰ παχιά μας γίδια,

κάθονται τρώνε, καὶ μαζὶ κρασὶ φλογάτο πίνουν,
τοῦ κάκου, καὶ τὰ σπαταλοῦν· τί δὲν εἶναι κανένας
σὰν τὸ Δυσσέα, ἀπ' τὴν πληγὴ τὸ σπίτι νὰ γλυτώση.
Μιὰς νὰ 'ρθῆ στὴν ἀγαπητὴ πατρίδα του ὁ Δυσσέας,
καὶ μὲ τὸ γιό του γδικιωμὸ θὰ βρῆ τῆς ἀνομιᾶς τους. »
Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος φτερνίστηκε μὲ κρότο,
κι ὅλος ὁ πύργος βούηξε· γελάει ἡ Πηνελόπη,
καὶ κρένει τοῦ χοιροβοσκοῦ μὲ λόγια φτερωμένα·
« Πήγαινε, κάλεσε, Εὔμαιε, τὸν ξένο ἐδῶ μπροστά μου.
Δὲ βλέπεις πῶς φτερνίστηκε μ' αὐτὰ τὰ λόγια ὁ γιός μου;
Θὰ πῆ πὼς βέβαιος θάνατος θὰ βρῆ κάθε μνηστήρα·
μήτ' ἕνας ἀπ' τὴ μαύρη του δὲ θὰ γλυτώση μοῖρα.
Κι ἕνα ἄλλο λόγο θὰ σοῦ πῶ, κι ἐσὺ νὰ τὸν θυμᾶσαι·
ἂ δῶ πὼς ὅλα βγαίνουνε σωστὰ ποὺ μᾶς δηγιέται,
θὰ τόνε ντύσω μὲ ὄμορφη χλαμύδα καὶ χιτώνα. »
Αὐτὰ ὁ καλὸς χοιροβοσκὸς σὰν ἄκουσε, πηγαίνει
σιμὰ στὸν ξένο, στέκεται, καὶ τοῦ λαλεῖ· « Πατέρα,
ἡ μάνα τοῦ Τηλέμαχου σὲ κράζει, ἡ Πηνελόπη·
Ὅσο πολλὰ κι ἂν ἔπαθε, κι ὅσο ἂν πονῆ ἡ καρδιά της,
νὰ σὲ ρωτήξη λαχταρεῖ γιὰ τὸν καλό της ἄντρα.
Κι ἂ δῆ πὼς ὅλα βγαίνουνε σωστὰ ποὺ μᾶς δηγιέσαι,
χιτώνα καὶ χλαμύδα αὐτὴ νὰ βάλης θὰ σοῦ δώκη,
ποὺ ἔχεις ἀνάγκη· θὰ μπορῆς καὶ νὰ ζητᾶς παντοῦθε
ψωμὶ νὰ βόσκης τὴν κοιλιά, καὶ θὰ σοῦ δίνουν ὅλοι. »
Κι ἀπολογιέται του ὁ τρανός, πολύπαθος Δυσσέας·
« Εὔμαιε, σωστὰ μεμιὰς ἐγὼ θὰ τὰ δηγόμουν ὅλα
στὴν Πηνελόπη τὴ σεμνὴ τοῦ Ἰκάριου θυγατέρα,
τί γνώρισα τὰ πάθια του μαζί του σὰν πλανιόμουν.
Ὅμως φοβᾶμαι τῶν κακῶν μνηστήρων τὸ κοπάδι,
ποὺ τ' ἄχτι τους κι ἡ ἀδιαντροπιὰ στὰ οὐράνια ἀπάνω φτάνει.
Γιατὶ καὶ τώρα ποὺ ἕνας τους, στὸν πύργο σὰ γυρνοῦσα,
μὲ πόνεσε βαρώντας με, χωρὶς κακὸ νὰ πράξω,
βοηθὸς μήτ' ὁ Τηλέμαχος μήτ' ἄλλος δὲ μοῦ στάθη.
Πές της λοιπὸν τῆς φρόνιμης κερᾶς νὰ περιμείνη,
βιάση κι ἂν ἔχη περισσή, νὰ γείρη πρῶτα ὁ ἥλιος,
καὶ τότες γιὰ τὸ γυρισμὸ τοῦ ἀντρός της ἂς ρωτήξη.

καθίζοντάς με ἐκεῖ στὴ στιά, τί εἶμαι κακοντυμένος,
καθὼς γνωρίζεις κι ἴδιος σου, ποὺ ᾽ρθα σ᾽ ἐσένα πρῶτα.»
Ξεκίνησε ὁ χοιροβοσκὸς σὰν τοῦ ᾽πε αὐτὰ ὁ Δυσσέας.
κι ἅμ᾽ ἀπ᾽ τὴ θύρα πέρασε, τοῦ κρένει ἡ Πηνελόπη·
«Δὲ μοῦ τὸν ἔφερες, βοσκέ; τί κρένει ὁ διακονιάρης;
ἢ κάποιος τόνε τρόμαξε; ἢ καὶ ντροπὴ τὸν πῆρε
μέσα στὸν πύργο; Εἶναι κακὸς ὁ ντροπαλὸς ζητιάνος.»
Κι ἐσύ, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τῆς ἀποκρίθης κι εἶπες·
«Καλὰ στοχάζεται, ὦ κυρά, κι ἔτσι θὰ κάναν ἄλλοι.
τῶν ἔρμων τὴν ἀποκοτιὰ μνηστήρω νὰ ξεφύγουν·
καὶ νὰ προσμείνῃς σοῦ μηνάει ὥσπου νὰ γείρῃ ὁ ἥλιος.
Καλύτερο, ὦ βασίλισσα, θαρρῶ ᾽ναι καὶ γιὰ σένα
μονάχη σου νὰ τοῦ μιλᾶς, νὰ τὸν ἀκοῦς μονάχη.»
Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
«Ὁ ξένος δὲν εἶν᾽ ἄμυαλος· σωστὰ τὰ βλέπει ὁ νοῦς του·
τί ἄλλους δὲν ἔχει ἐδῶ θνητοὺς ἀνθρώπους σὰν ἐτούτους,
νὰ συλλογιένται τὸ κακό, καὶ ν᾽ ἀδικοῦν τὸν κόσμο.»
Αὐτὰ εἶπε· κι ὁ χοιροβοσκὸς πρὸς τῶν μνηστήρων πῆγε
τὸ πλῆθος, ἅμα τέλειωσε μὲ τὴν κερὰ τὸ λόγο.
Καὶ τοῦ Τηλέμαχου λαλεῖ μὲ φτερωμένα λόγια,
σιμώνοντας τὴν κεφαλή, νὰ μὴν ἀκούσουν ἄλλοι·
«Ἐγὼ πηγαίνω τώρα ἐκεῖ τοὺς χοίρους νὰ φυλάξω
καὶ τ᾽ ἄλλα, ποὺ ᾽ναι τὸ ἔχει σου, καὶ τὸ δικό μου τὸ ἔχει·
κι ἐδῶ ἐσὺ τοῦτα φρόντιζε, καὶ πρῶτα τὸν ἑαυτό σου,
νὰ μὴ μᾶς πάθῃς τίποτα, τί ἔχουν πολλοὶ ἀπ᾽ ἐτούτους
κακὸ σκοπὸ γιὰ λόγου σου, ποὺ ὁ Δίας νὰ τοὺς λυώσῃ,
πρὶ νὰ μᾶς ἔρθῃ τὸ κακὸ καὶ πρὶ μᾶς ξολοθρέψουν.»
Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπάντησέ του κι εἶπε·
«Κυρούλη μου, ἔτσι θὰ γενῇ· ξεκίνα ἐσὺ τὸ γέρμα,
καὶ γύρισε αὔριο τὴν αὐγὴ μὲ τὰ καλὰ σφαχτά σου·
τὰ ἐδῶ θὰ τὰ φροντίσω ἐγὼ κι οἱ ἀθάνατοι σιμά μου.»
Καὶ στὸ καλόφτιαστο θρονὶ κάθισε πάλε ἐκεῖνος·
κι ἀπὸ φαΐ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ χόρτασε ἡ καρδιά του,
στὴ χοιρομάντρα γύρισε, κι ἀφῆκε τὰ παλάτια,
γεμάτα κόσμο, ποὺ ἔτρωγαν καὶ ποὺ χαροκοποῦσαν
μὲ τὸ τραγούδι, μὲ χορούς, τί κόντευε τὸ βράδυ.

ΡΑΨΩΔΙΑ Σ

Κι ἦρθε ἕνας ζήτουλας κοινός, ποὺ στοῦ Θιακιοῦ τὴ χώρα
γύρνα ζητώντας, ξακουστὸς γιὰ τὴν ἀχορτασιά του·
ἔτρωγε κι ἔπινε ἄπαυα, μὰ δύναμη δὲν εἶχε
μήτ' ἀντρειοσύνη, ὅσο τρανὸς στὴν ὄψη κι ἃ φαινόταν.
Ἡ μάνα του τὸν ἔβγαλε σάνε γεννήθη Ἀρναῖο,
μὰ ὅλοι οἱ νέοι τὸν φώναζαν Ἶρο, τὶ τόνε στέλναν
κι ἔτρεχε σὰν τὴν Ἴριδα μηνύματα νὰ φέρη.
Ἀπ' τὸ παλάτι του ἦρθ' αὐτὸς τὸν Ὀδυσσέα νὰ διώξη,
καὶ τὸν κακόβριζε μ' αὐτὰ τὰ φτερωμένα λόγια.
«Φεύγα ἀπ' τὴν πόρτα, γέρο μου, νὰ μὴ σὲ ποδοσύρουν.
Δὲ βλέπεις πῶς μοῦ γνέφουνε αὐτοὶ ὅλοι μὲ τὸ μάτι
νὰ σὲ πετάξω : ὅμως ἐγὼ ντροπῆς μου σὰ νὰ τό 'χω.
Μὰ σῦρε ἃ δὲν ἀποθυμῆς στὰ χέρια νὰ πιαστοῦμε.»
Καὶ λέει ἀγριοκοιτώντας τον ὁ τρίξυπνος Δυσσέας·
«Ἐγώ, μωρέ, ποτὲς κακὸ δὲ σοῦ 'πραξα μήτε εἶπα,
μὰ μήτε καὶ σοῦ ζήλεψα ποὺ παίρνεις τόσα δῶρα.
Κι οἱ δυό μας θὰ χωρέσουμε σ' ἐκεῖνο τὸ κατώφλι·
ἂν κι ἄλλος ξένα μερικὰ ζητήση, τί ζουλεύεις ;
Θαρρῶ ζητεύεις δὰ κ' ἐσύ, κι οἱ θεοὶ θὰ μᾶς πορέψουν.
Μὴ θὲς μαζί μου νὰ πιαστῆς, μὴν τύχη καὶ θυμώσω,
καὶ μ' ὅλα μου τὰ γερατειὰ σοῦ περιχύσω μ' αἷμα
τὰ χείλη καὶ τὰ στήθια σου· καὶ θά 'μουν συχασμένος
τὴν ταχινή, γιατὶ ὄρεξη δὲ θὰ σοῦ 'ρχόταν πάλε
νὰ ξαναμπῆς στ' ἀρχοντικὸ τοῦ γόνου τοῦ Λαέρτη.»
Κι ὁ Ἶρος τότε ὁ ζήτουλας φωνάζει χολιασμένος·
«Ὤχου, καὶ πῶς μωρολογάει τρεχάτα ὁ ψωμοχάφτης,
σὰ χουχουλόγρια· θά 'θελα νὰ τόνε πιάσω ἀλήθεια,
καὶ μὲ τὰ δυὸ βαρώντας του, τὰ δόντια ἀπ' τὰ σαγόνια
σὰν τῆς γουρούνας νὰ πετῶ τῆς σπαρτοκαταλύτρας.
Ἔλα, καὶ ζώσου νὰ μᾶς δοῦν κι αὐτοὶ ὅλοι στὴν παλαίστρα·
καὶ πῶς στὴ μάχη ἀποκοτᾶς νὰ βγῆς μὲ νεώτερό σου ;»
Ἔτσι ὀμπροστὰ στὶς ἀψηλὲς τὶς θύρες λογοφέρναν,
ἀπάνω στὸ πελεκητὸ στεκάμενοι κατώφλι.
Τοὺς ἄκουσε ἀπομέσαθε ὁ ἀντρόψυχος Ἀντίνος,

κι ἀπ' τὴν καρδιά του γέλασε, καὶ στοὺς μνηστῆρες εἶπε·
« Δὲ μᾶς συνέβηκε ἄλλοτε, ἀδέρφια, τέτοιο πρᾶμα,
μὲς στὰ παλάτια αὐτὰ ὁ θεὸς νὰ στέλνῃ τέτοιο γλέντι.
Στὰ χέρια πᾶνε νὰ πιαστοῦν ὁ ξένος μὲ τὸν Ἶρο·
μὰ ἐλᾶτε νὰ τοὺς σπρώξουμε νὰ φαγωθοῦν οἱ δυό τους. »
Εἶπε, καὶ τρέξαν ὅλοι τους γελώντας, καὶ τριγύρω
στοὺς φτωχοφορεμένους δυὸ ζητιάνους μαζωχτῆκαν·
καὶ τότ' ἔτσι τοὺς μίλησε τοῦ Εὐπείθη ὁ γιὸς ὁ Ἀντίνος·
« Ἀκοῦστε αὐτὸ ποὺ θὰ σᾶς πῶ, λεβέντηδες μνηστῆρες.
Ἔχουμ' ἐδῶ γιδοκοιλιὲς πὰς στὴ φωτιὰ βαλμένες,
ποὺ μ' αἷμα τὶς γεμίσαμε καὶ ξύγγι γιὰ τὸ δεῖπνο·
ὅποιος νικήσῃ ἀπὸ τοὺς δυό, καὶ βγῇ πιὸ παλληκάρι,
ἂς σηκωθῇ, κι ἀπ' τὶς κοιλιὲς ὅποια τοῦ ἀρέσῃ ἂς πάρῃ·
κι ὕστερ' ἂς τρώῃ αὐτὸς μ' ἐμᾶς γιὰ πάντα, καὶ κανέναν
νά 'ρχεται μέσα νὰ ζητάῃ δὲ θέν' ἀφήνουμε ἄλλον. »
Αὐτά 'πε ὁ Ἀντίνος, κι ἄρεσαν τὰ λόγια του στοὺς ἄλλους.
Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος μὲ πονηριὰ τοὺς κρένει·
« Παιδιά, σὲ ἀγώνα δὲν μπορεῖ νὰ βγῇ μὲ νεώτερό του
γέρος σὰ μένανε ἄνθρωπος καὶ κακοπαθιασμένος·
κι ὅμως ἡ ἄπιστη ἡ κοιλιὰ νὰ χτυπηθῶ μὲ βιάζει.
Ὡς τόσο ἐσεῖς ἀμῶστε μου μ' ὅρκο φριχτό, καὶ πῆτε
πὼς ἄνομα κανένας σας δὲ θὰ βοηθήσῃ ἐτοῦτον
βαρώντας με, ἀποκάτω του πιὸ εὔκολα νὰ πέσω. »
Αὐτά εἶπε, κι ὅλοι ὁρκίστηκαν καθὼς αὐτὸς ζητοῦσε.
Καὶ στοὺς θεοὺς σὰν ἄμωσαν, καὶ πῆρε ὁ ὅρκος τέλος,
ξαναρχινάει ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος τὸ λόγο·
« Ἂν θέλῃ ἡ ἀντρειωμένη σου ψυχὴ νὰ τὸν ξεκάνῃς,
ὦ ξένε, ἐτοῦτον, ἄλλονα μὴ φοβηθῇς κανένα,
τί θὰ παλαίψῃ μὲ πολλοὺς ἐσένα ὅποιος χτυπήσῃ.
Ξένο μου σ' ἔχω, κι εἶναι δυὸ μαζί μας βασιλιάδες·
ὁ Ἀντίνος κι ὁ Εὐρύμαχος, ἄντρες κι οἱ δυὸ μὲ γνώσῃ. »
Αὐτά 'λεγε ὁ Τηλέμαχος, καὶ συμφωνοῦσαν ὅλοι·
κι ὁ Ὀδυσσέας τὴ γύμνια του μὲ τὰ κουρέλια δένει,
καὶ δείχνει τότες τὰ ὅμορφα καὶ τὰ παχιὰ μεριά του,
καὶ φάνηκαν τὰ διάπλατα τὰ στήθια του κι οἱ ὦμοι,
καὶ τὰ βραχιόνια τὰ γερά· ζυγώνει κι ἡ Παλλάδα

σιμά, καὶ τὸ βασιλικὸ κορμί του μεγαλώνει.
Θαυμάσανε κι ἀπομείναν τότε οἱ μνηστῆρες ὅλοι,
καὶ γύριζε ἕνας κι ἔλεγε τὸν πλαγινὸ κοιτώντας·
« Καὶ τί κακὸ ποὺ γύρευε νὰ πάθῃ ὁ καψο-Ἶρος.
Γιὰ δὲς μερὶ ποὺ κρύβανε τοῦ γέρου τὰ κουρέλια. »
Αὐτὰ εἶπαν, καὶ ταράχτηκε μέσα ἡ καρδιὰ τοῦ Ἴρου.
Ὅμως ἀφοῦ τὸν ἔζωσαν, τὸν φέραν τὰ κοπέλια
μὲ τὸ στανιό, τὶ σύγκορμος τρεμούλιαζε ἀπ' τὸ φόβο.
Κι ὁ Ἀντίνος τόνε μάλωσε κι ὀνόμασέ τον κι εἶπε·
« Καὶ νὰ μὴν εἶχες γεννηθῆ βουβάλι φουσκωμένο,
ποὺ αὐτὸν ἐσὺ τὸν ἄνθρωπο φοβᾶσαι καὶ τρομάζεις,
τὸ γέρο, κι ἂς τὸν ἔφαγαν τὰ βάσανα ποὺ τοῦ 'ρθαν.
Μὰ ἐγὼ ἕνα λόγο θὰ σοῦ πῶ, κι αὐτὸ ποὺ πῶ θὰ γίνῃ.
Ἂ σὲ καταπονέσῃ αὐτός, καὶ βγῆ πιὸ παλληκάρι,
θένα σὲ στείλω στὴ στεριὰ μὲ μελανὸ καράβι,
στὸ βασιλέα τὸν Ἔχετο, τοῦ κόσμου ἀδικοπράχτη,
μύτη κι αὐτιὰ νὰ κόψῃ σου μ' ἀλύπητο μαχαίρι,
καὶ βγάζοντάς σου τὰ κρυφὰ τὰ ρίξῃ ὠμὰ στοὺς σκύλους. »
Εἶπε, κι ἐκεῖνον πιότερη τὸν ἔπιασε τρομάρα.
στὴ μέση σὰν τὸν ἔφερναν. Τότες οἱ δυὸ τὰ χέρια
σηκώσανε, κι ἀνάδευε στὸ νοῦ του ὁ Ὀδυσσέας,
νὰ τὸν χτυπήσῃ, ποὺ νεκρὸς στὸν τόπο ἐκεῖ νὰ μείνῃ,
ἢ μ' ἕνα βάρεμα ἀλαφρὸ νὰ τόνε στρώσῃ χάμου.
Καὶ συλλογιώντας ἔκρινε πιὸ φρόνιμο πὼς ἦταν
νὰ δώσῃ βάρεμα ἀλαφρό, μὴν τόνε νιώσουν οἱ ἄλλοι.
Σηκώνουν χέρι, καὶ χτυπάει στὸν δεξιὸν ὦμο ὁ Ἶρος.
Στὸ ζνίχι κι ὁ Δυσσέας χτυπάει, κατὰ τ' αὐτὶ ἀποκάτου,
καὶ μέσα σπάει τὰ κόκαλα· καὶ κόκκινο αἷμα τρέχει
ἀπὸ τὸ στόμα. Βόγγησε κι ἔπεσε χάμου ὁ Ἶρος,
τὰ δόντια τρίζοντας καθὼς τὰ χώματα κλωτσοῦσε.
Σηκώσανε τὰ χέρια τους οἱ ξέλαμπροι μνηστῆρες,
κι ἀπὸ τὰ γέλια ἀπέθαναν. Τὸν παίρνει ἀπὸ τὸ πόδι,
καὶ μέσ' ἀπὸ τὸ πρόθυρο καταόξω σέρνοντάς τον,
ὁ Ὀδυσσέας τὸν ἔφερε στῶν παλατιῶν τὶς θύρες·
καὶ γέρνοντάς τον στῆς αὐλῆς τὸν τοῖχο, κάθισέ τον,
ραβδὶ στὸ χέρι τοῦ 'βαλε, καὶ φώναξέ τον κι εἶπε·

«Κάθου αὐτοῦ τώρα, τὰ σκυλιὰ νὰ διώχνῃς καὶ τοὺς χοίρους,
καὶ μὴ μοῦ βγαίνῃς φύλακας τῶν ξένων καὶ ζητιάνων,
χαμένε, πιὸ χειρότερα γιὰ νὰ μὴ σοῦ 'ρθουν πάθια.»
  Αὐτὰ εἶπε, καὶ παλιὸν τορβὰ γεμάτο τρύπες ρίχτει
στοὺς ὤμους του, μὲ πρόστυχο σκοινί, γιὰ κρεμαστήρι,
καὶ στὸ κατώφλι γύρισε καὶ κάθισε. Κι οἱ ἄλλοι
μὲ γέλια μπήκανε πολλὰ καὶ τόνε προσμιλοῦσαν·
«Ὁ Δίας κι οἱ ἀθάνατοι νὰ σοῦ χαρίζουν, ξένε,
ὅ,τι ἐσὺ πιότερο ποθεῖς, κι ὅ,τι ζητάει ἡ καρδιά σου,
ποὺ ἐτοῦτον τὸν ἀχόρταγο νὰ τρέχῃ δὲν ἀφῆκες
στὴ χώρα μέσα· στὴ στεριὰ θένα σταλθῇ μὲ πλοιο,
στὸ βασιλέα τὸν Ἔχετο, τοῦ κόσμου ἀδικοπράχτη».
  Εἶπαν· καὶ χάρηκε ὁ λαμπρὸς Δυσσέας στὰ λόγια ἐκεῖνα.
Κι ὁ 'Αντίνος ἔβαλε τρανὴ μπρός του κοιλιὰ γεμάτη
αἷμα καὶ ξύγγι· δυὸ ψωμιὰ κι ὁ 'Αμφίνομος τοῦ φέρνει
ἀπ' τὸ πανέρι, μὲ χρυσὸ τὸν χαιρετάει ποτήρι,
καὶ λέει του· «Γειά σου, ὦ ξένε μας πατέρα, καὶ νὰ σοῦ 'ρθουν
καλὰ στερνά· γιατ' εἶν' πολλὰ τὰ βάσανά σου τώρα».
  Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας κι ἀπάντησέ του·
«'Αμφίνομε, ἄνθρωπος ἐσὺ μοῦ φαίνεσαι μὲ γνώση·
τέτοιο ὄνομα ἄκουγα λαμπρὸ πὼς εἶχε κι ὁ γονιός σου,
ὁ πλούσιος κι ὁ καλόκαρδος ὁ Δουλιχιώτης Νῖσος·
ἐκείνου λέγεσαι παιδί, καὶ σὰ λεβέντης μοιάζεις.
Καὶ τώρα λόγο θὰ σοῦ πῶ, ποὺ ἐσὺ καλάκουσέ τον.
'Απ' ὅσα ζοῦν καὶ σέρνουνται πάνω στὴ γῆς, κανένα
ἀπ' τὸ θνητὸ πιὸ ἀδύναμο δὲ βρίσκεται ἄλλο πλάσμα.
Ὅσο βαστιέται κι οἱ θεοὶ καλοτυχιὰ τοῦ δίνουν,
θαρρεῖ πὼς δὲν μπορεῖ κακὸ στὸν κόσμο πιὰ νὰ πάθῃ·
ἂν ὅμως οἱ μακαριστοὶ θεοὶ τοῦ φέρουν λύπες,
τότες κι ἀθέλητα μπορεῖ καὶ τὶς βαστάει ἡ καρδιά του.
Τὶ ἀλλάζει τῶν θνητῶν ὁ νοῦς κι αὐτὸς κατὰ τὴ μέρα,
ποὺ τοὺς χαρίζει τῶν θεῶν κι ἀνθρώπων ὁ πατέρας.
Θά 'χα κι ἐγὼ καλοτυχιὲς καὶ πλούτια μὲς στὸν κόσμο,
μὰ μύριες ἔπραξα ἀνομιὲς μὲ τῆς ἀντρειᾶς τὴν τόλμη,
κι ἀπὸ τὴν πίστη τὴν πολλὴ σὲ ἀδέρφια καὶ πατέρα.
Λοιπὸν ποτές του τὸ ἄδικο νὰ μὴ ζητάῃ κανένας,

μόν' ἂς τὰ χαίρεται ἥσυχα ὅσα οἱ θεοὶ τοῦ δίνουν.
Καὶ τώρα βλέπω τί ἀνομιὲς σοφίζουνται οἱ μνηστῆρες,
ποὺ καταλοῦν τὰ χτήματα, καὶ βρίζουν τὴ γυναίκα
ἐκείνου, ποὺ θαρρῶ μακριὰ ἀπὸ φίλους καὶ πατρίδα
δὲ βρίσκεται· καὶ μάλιστα κοντά 'ναι· ἐσένα τότες
θεὸς ἂς φέρη σπίτι σου, νὰ μὴν τὸν ἀντικρύσης
τὴν ὥρα ποὺ στὴν ποθητὴ πατρίδα του γυρίση·
τὶ στὸ παλάτι του ἅμα αὐτὸς πατήση, δίχως αἷμα
σοῦ λέω πῶς δὲ θὰ χωριστοῦν ἐκεῖνος κι οἱ μνηστῆρες».
Αὐτὰ εἶπε, καὶ σὰν ἔσταξε κι ἤπιε κρασὶ καὶ φράνθη,
ξανάθεσε στοῦ βασιλιᾶ τὰ χέρια τὸ ποτήρι.
Τότες αὐτὸς βαριόκαρδος περπάταε μὲς στὸν πύργο,
σκυμμένο τὸ κεφάλι του, γιατὶ κακὸ φοβάταν.
Μὰ κι ἔτσι δὲν τὸν ξέφυγε τὸ χάρο· τὶ ἡ Παλλάδα
μὲ τ' ὅπλο τοῦ Τηλέμαχου τὸν ἔκαμε νὰ πέση·
καὶ πῆγε ξανακάθισε στὸ θρόνο ποὺ εἶχε ἀφήσει.
Τότες τῆς ἔβαλε στὸ νοῦ ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα,
τῆς φρόνιμης βασίλισσας καὶ κόρης τοῦ Ἰκαρίου,
μπρὸς στοὺς μνηστῆρες νὰ φανῆ, κι ἐλπίδα στὴν ψυχή τους
νὰ φέρη μεγαλύτερη, καὶ λατρευτὴ νὰ γίνη
στὸ γιό της καὶ στὸν ἄντρα της περσότερο ἀπὸ πρῶτα.
Καὶ λαφρογέλασε ἄκαρδα, καὶ στὴν κελάρισσα εἶπε·
« Θέλει, Εὐρυνόμη, ὅσο ἄλλοτες δὲν ἤθελε ἡ καρδιά μου,
μπρὸς στοὺς μνηστῆρες νὰ φανῶ, κι ἂς εἶν' καὶ μισητοί μου,
καὶ στὸ παιδάκι μου νὰ πῶ δυὸ λόγια γιὰ καλό του,
νὰ μὴν πολυξανοίγεται μὲ τοὺς κακοὺς μνηστῆρες,
ποὺ πάντα τοῦ γλυκομιλοῦν, μὰ κρύβει μαῦρα ὁ νοῦς τους. »
Καὶ τότες ἡ κελάρισσα τῆς εἶπε ἡ Εὐρυνόμη·
« Καλὰ καὶ συσταζούμενα τὰ λὲς αὐτά, παιδί μου,
κι ἄμε τοῦ γιοῦ σου νὰ τὰ πῆς, κρυφὰ μὴν τὰ φυλάγης·
μὰ νίψου πρῶτα, κι ἄλειψε τὴν ὄψη σου μὲ λάδι,
μὴν ἔρχεσαι μὲ πρόσωπο θαμπὸ καὶ δακρυσμένο,
τ' εἶναι κακὸ νὰ φαίνεσαι πάντα γιομάτη πίκρα,
τώρα δὰ ποὺ ἄντρας γένηκε, στοὺς θεοὺς καθὼς τὸ εὐκόσουν,
μιὰ μέρα νὰ τὸν ἀξιωθῆς μὲ γένια φυτρωμένα. »
Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γύρισε τότες κι εἶπε·

«Ἂν καὶ πονῇς με, ὅμως αὐτὰ μὴ μοῦ τὰ λές, καλή μου,
ἐγὼ μαθὲς νὰ νίβουμαι, τὴν ὄψη μου ν' ἀλείβω·
τὶ ἐμένα οἱ θεοὶ οἱ ἀθάνατοι τὰ κάλλη μοῦ ἀφανίσαν,
ἀφότου ἐκεῖνος ἔφυγε μὲ τὰ βαθιὰ καράβια.
Μόνε τῆς Ἱπποδάμειας πὲς καὶ τῆς Αὐτονόης,
νά ᾽ρθουν νὰ μὲ παρασταθοῦν μὲς στὸ παλάτι οἱ δυό τους·
τι ντρέπουμαι μονάχη μου νὰ πάω στοὺς ἄντρες μέσα.»
 Εἶπε, καὶ διάβηκε ἡ γριὰ πομέσα ἀπ᾽ τὸ παλάτι,
νὰ πάη νὰ δώση μήνυμα τῶ γυναικῶνε νά ᾽ρθουν.
 Τότε ἄλλο συλλογίστηκε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·
μὲ ὕπνο γλυκὸ περέχυσε τοῦ Ἰκάριου τὴν κόρη,
καὶ πλάγιασε, κοιμήθηκε, καὶ λύθηκαν οἱ ἁρμοί της
καθὼς κοιτότανε· κι ἡ θεὰ μὲ δῶρα τὴ στολίζει
ἀθάνατα, ποὺ οἱ Ἀχαιοὶ θωρώντας, νὰ θαμάζουν.
Καὶ πρῶτα ἀμάραντη ὀμορφιὰ στὴν ὄψη της ἁπλώνει,
σὰν τῆς ὡριοστεφάνωτης τὴν ὀμορφιὰ Κυθέρειας,
στὸν ἐρωτιάρικο χορὸ σὰν μπαίνη τῶ Χαρίτων·
τὴν ἔκαμε καὶ πιὸ ἀψηλή, καὶ πιὸ τρανὴ στὴν ὄψη,
κι ἀπ᾽ τὸ κοφτὸ τὸ φιλντισὶ πιὸ λαμπερὴ καὶ πιὸ ἄσπρη.
Αὐτὰ σὰν ἔκαμε, ἔφυγε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·
κι ἀπ᾽ τὸ παλάτι φτάσανε οἱ ἀσπροχεροῦσες βάγιες,
κι ἀπ᾽ τὸν κατάγλυκο ὕπνο της τὴν ξύπνησε ἡ φωνή τους.
Τὴν ὄψη μὲ τὰ χέρια της ἔτριψε τότες, κι εἶπε·
 «Ὕπνος ποὺ μ᾽ ηὗρε μαλακὸς τὴν κακοπαθιασμένη.
Μακάρι τέτοιο θάνατο νὰ μοῦ ᾽δινε ἡ παρθένα
ἡ Ἄρτεμη, ποὺ ὁλοζωὶς στὰ δάκρυα νὰ μὴ λυώνω,
τὶς χάρες τὶς ἀρίθμητες ποθώντας τοῦ ἀκριβοῦ μου
τοῦ ἀντρός, ποὺ ἀπ᾽ ὅλους ἤτανε τοὺς Ἀχαιοὺς ὁ πρῶτος.»
 Αὐτὰ σὰν εἶπε, ἀπ᾽ τὰ λαμπρὰ κατέβηκε τ᾽ ἀνώγια,
μόνη της ὄχι· ἀντάμα της δυὸ βάγιες κατεβῆκαν.
Κι ἡ ζουλεμένη ἀρχόντισσα σὰν πῆγε στοὺς μνηστῆρες,
σιμὰ στὸ στύλο στάθηκε τῆς δουλεμένης στέγης,
σηκώνοντας στὸ πρόσωπο τὸ λαμπερὸ φακιόλι,
μὲ τὶς παραστεκάμενες ἀπὸ τὶς δυὸ πλευρές της.
Κι ἐκεῖνοι, γλυκοτρέμοντας ἀπ᾽ τὴν πολλὴ λαχτάρα,
εὐχόταν τὴν ἀγάπη της μιὰ μέρα νὰ χαροῦνε.

Καὶ τότες αὐτὴ μίλησε τοῦ ἀκριβογιοῦ της, κι εἶπε·
« Σοῦ 'φυγε ὁ νοῦς, Τηλέμαχε, καὶ λογισμὸ δὲν ἔχεις.
Παιδὶ σὰν ἤσουν, πιότερα σοφίζουνταν ὁ νοῦς σου·
καὶ τώρα ποὺ μεγάλωσες, καὶ παλληκάρι γίνης,
κι ὅποιος τηράει τὴν ὀμορφιὰ καὶ τὴν κορμοστασιά σου
θὰ πῆ πὼς εἶσαι ἀρχόντου γιός, ὅμως δὲν ἔχεις τώρα
τὰ φρένα σου σὰν ἄλλοτες, καὶ λείπει ὁ λογισμός σου.
Δές, πῶς αὐτὸ τὸ κάμωμα μὲς στὸ παλάτι ἀφῆκες
νὰ γίνη· ξένος ἄξαφνα νὰ κακοπάθη ὀμπρός σου.
Μὰ ἂν πάθαινε μαθὲς κι αὐτὸς ποὺ κάθεται ἐκεῖ τώρα,
παρόμοιο μεταχείρισμα σκληρὸ μὲς στὸ παλάτι,
πόση ἀτιμιά, καὶ τί ντροπὴ σ' ὅλον τὸν κόσμο θά 'χες. »
Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κρένει·
« Δὲν τὸ παραξενεύουμαι, μανούλα, ποὺ χολώνεις·
μὰ ὅλα στὸ νοῦ μου τά 'χω ἐγώ, κι ὅλα τὰ ξεδιαλύνω,
καὶ τὸ καλὸ καὶ τὸ κακό, τὶ πιὰ μωρὸ δὲν εἶμαι.
Ὅμως σωστὰ τὸ καθετὶς δὲ δύνομαι νὰ κρίνω,
τὶ ἄλλος ἐδῶ κι ἄλλος ἐκεῖ τὰ φρένα μου σαστίζουν,
αὐτοὶ ἐδῶ οἱ κακόβουλοι, κι ἐγὼ βοηθοὺς δὲν ἔχω.
Ὡς τόσο σὰν ποὺ θέλανε δὲν τέλειωσε τοῦ ξένου
καὶ τοῦ Ἴρου ἡ μάχη· πιὸ γερὸς καὶ δυνατὸς ὁ ξένος.
Ἄχ, Δία πατέρα, κι Ἀθηνᾶ, κι Ἀπόλλωνα, ἂς μποροῦσα
νὰ δῶ μὲς στὰ παλάτια μας ἐτούτους τοὺς μνηστῆρες
νὰ γέρνουν τὰ κεφάλια τους πεσμένοι ἄλλοι ἐδῶ μέσα,
ἄλλοι παρόξω στὴν αὐλή, κορμιὰ παραλυμένα,
καθὼς κι ὁ Ἴρος κάθεται κεῖ στῆς αὐλῆς τὴ θύρα,
καὶ γέρνει τὸ κεφάλι του σὰ νά 'ταν μεθυσμένος,
κι ὄρθιος στὰ πόδια νὰ σταθῆ δὲ δύνεται, καὶ μήτε
νὰ σύρη πίσω σπίτι του, κορμὶ παραλυμένο. »
Αὐτὰ λαλοῦσαν κι ἔλεγαν ἐκεῖνοι ἀνάμεσό τους·
καὶ μίλησε ὁ Εὐρύμαχος τῆς Πηνελόπης κι εἶπε·
«Ὦ Πηνελόπη φρόνιμη, τοῦ Ἰκάριου θυγατέρα,
ἂν ὅλοι τοῦ Ἄργους οἱ Ἀχαιοὶ σὲ βλέπανε δωπέρα,
πιότεροι θὰ τρωγόπιναν μνηστῆρες στὰ παλάτια
τ' ἀπόταχο, γιατ' εἶσαι ἐσὺ τῶ γυναικῶν ἡ πρώτη,
στὸ κάλλος καὶ στ' ἀνάστημα, καὶ στὰ σωστά σου φρένα. »

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε·
« Εὐρύμαχε, τὶς χάρες μου, τὰ κάλλη, τὸ κορμί μου,
τ' ἀφάνισαν οἱ ἀθάνατοι, στὴν Τρωάδα σὰν κινῆσαν
οἱ Ἀργῖτες, καὶ μ' αὐτοὺς μαζὶ κι ὁ ἄντρας μου ὁ Δυσσέας.
Ἐκεῖνος ἂν ἐρχότανε τὴ ζωή μου νὰ φροντίζῃ,
πιὸ δοξασμένο καὶ λαμπρὸ θένα' ταν τ' ὄνομά μου.
Τώρα ἔχω λύπες, τὶ πολλὰ δεινὰ μοῦ φέρνει ἡ μοῖρα.
Ἄχ, τότες ποὺ ἀπ' τὴν ποθητὴ πατρίδα ξεκινοῦσε,
θυμᾶμαι πῶς ἀπ' τὸ δεξὶ μ' ἔπιασε χέρι, κι εἶπε·
« Γυναίκα, δὲ στοχάζουμαι πῶς οἱ φτερόποδοι ὅλοι
Ἀχαιοὶ θένα γυρίσουνε γεροὶ ἀπὸ τὴν Τρωάδα·
τὶ λὲν πῶς πολεμόχαροι κι οἱ Τρωαδῖτες ὄντας,
κι ἀπὸ κοντάρι ξέρουνε, κι ἀπὸ δοξάρι νιώθουν
καὶ σὲ γοργόποδα ἄλογα ἀνεβαίνουν, καὶ τὸν ὅμοιο
ἀποφασίζουν μονομιὰς ἀγώνα τοῦ πολέμου.
Ἔτσι, δὲν ξέρω ἂν ὁ θεὸς θ' ἀφήσῃ νὰ γυρίσω,
ἢ ἐκεῖ στὴν Τροία ἂν θὰ χαθῶ· κι ἐδῶ σὺ νοιάζου τα ὅλα.
τὴ μάνα καὶ τὸν κύρη μου σὰν τώρα φρόντιζέ τους.
ἢ καὶ καλύτερα, ὅσο 'γὼ βρίσκουμ' ἐκεῖ στὰ ξένα·
καὶ τοῦ παιδιοῦ μας ἅμα δῇς τὰ γένια νὰ φυτρώνουν
τότε ἄφησε τὸ σπίτι σου, πάρε ὅποιον θέλεις ἄντρα. »
Ἐκεῖνος τέτοια μοῦ 'λεγε, κι ὅλα τελιοῦνται τώρα.
κι ἡ νύχτα δὲ θ' ἀργήσῃ πιὰ τοῦ μαύρου γάμου ἐμένα.
τῆς ἔρμης, ποὺ μοῦ τό 'σβησε τὸ ριζικό μου ὁ Δίας.
Μὰ κι ἄλλος πόνος φοβερὸς ἀγγίζει τὴν καρδιά μου·
τέτοιες δὲν εἶχαν ἄλλοτες συνήθειες οἱ μνηστῆρες·
ἀρχοντοκόρη ἂν θέλανε νὰ πάρουν ζουλεμένη,
κι ἀνάμεσό τους μάχονταν ποιὸς νὰ τὴν κάμῃ νύφη,
βόδια μαζί τους φέρνανε κι ἀρνιὰ καλοθρεμμένα,
γιὰ τοὺς δικοὺς τῆς κορασιᾶς, κι ὥρια τῆς δίναν δῶρα,
μὰ ξένα πλούτια χάρισμα δὲν τρώγανε ποτές τους. »
Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ πολύπαθος χαιρότανε Ὀδυσσέας,
ποὺ πάσκιζε τὰ δῶρα τους νὰ πάρῃ, καὶ μὲ λόγια
γλυκὰ γλυκὰ τοὺς μάγευε, μὰ ὁ νοῦς της ἄλλα ζήτα.
Κι ὁ Ἀντίνος τοῦ Εὐπείθη ὁ γιὸς ἀπάντησέ της κι εἶπε·
«Ὦ Πηνελόπη φρόνιμη, τοῦ Ἰκάριου θυγατέρα,

ὅποιος ἐδῶ ἀπ᾽ τοὺς ᾽Αχαιοὺς θέλει νὰ φέρνῃ δῶρα,
δέχου τα· δὲν εἶναι καλὸ χαρίσματα ν᾽ ἀρνιέσαι·
μὰ ἐμεῖς μήτε στὰ χτήματα, μήτε κι ἀλλοῦ δὲν πᾶμε,
πρὶ νὰ διαλέξῃς ἄντρα σου τῶν ᾽Αχαιῶν τὸν πρῶτο.»
Αὐτά ᾽πε ὁ ᾽Αντίνος, κι ἄρεσαν τὰ λόγια του στοὺς ἄλλους,
κι ἔστειλαν ὅλοι κήρυκα τὰ δῶρα νὰ τοὺς φέρῃ.
Τοῦ ᾽Αντίνου πέπλο φέρανε πανώριο καὶ μεγάλο,
καὶ πλουμιστό, μὲ δώδεκα μαλαματένιες κόπτσες
ποὺ στὰ θηλύκια ταίριαζαν τὰ ὀμορφολυγισμένα.
Τοῦ Εὐρύμαχου περίτεχνη τοῦ φέραν ἁλυσίδα,
κεχριμπαρένια καὶ χρυσή, ποὺ ἔφεγγε σὰν τὸν ἥλιο.
Οἱ δοῦλοι τοῦ Εὐρυδάμαντα δυὸ σκουλαρίκια φέραν,
μὲ τρία σὰ μοῦρα, ὁλόλαμπρα, πετράδια τὸ καθένα.
Κι ὁ βασιλέας ὁ Πείσαντρος, ὁ γιὸς τοῦ Πολυχτόρου,
δῶρο ἔστειλε πανόμορφο σφανταχτερὸ γιορντάνι.
῞Ομοια κι οἱ ἄλλοι οἱ ᾽Αχαιοὶ προσφέρνανε στολίδια.
Κατόπι ἡ θεία ἡ δέσποινα στ᾽ ἀνώγια της ἀνέβη,
κι οἱ βάγιες ἀκολούθησαν μὲ τὰ πανώρια δῶρα.
᾽Εκεῖνοι πάλε μὲ χοροὺς καὶ μὲ γλυκὰ τραγούδια
γλεντίζανε, προσμένοντας ὥσπου νὰ ρθῇ τὸ βράδυ·
καὶ καθὼς γλέντιζαν τ᾽ ἀχνὸ κατέβηκε τὸ βράδυ.
Στήσανε τότες δυὸ φανοὺς νὰ φέγγουνε, καὶ βάλαν
ξύλα στεγνὰ κι ὁλόξερα καὶ νιοσκισμένα γύρω,
ποὺ σμίγοντάς τα μὲ δαδιὰ τὰ κράταν ἀναμμένα
οἱ δοῦλες τοῦ ἀντρειόψυχου Δυσσέα μὲ τὴν ἀράδα.
Σ᾽ αὐτὲς τότε ὁ πολύβουλος κι ὁ θεϊκὸς Δυσσέας
μίλησε· «Δοῦλες τοῦ τρανοῦ τοῦ ᾽Οδυσσέα, ποὺ λείπει
στὰ ξένα χρόνους καὶ καιρούς, ἀμέτε ἐκεῖ ποὺ μνήσκει
ἡ σεβαστὴ ἡ βασίλισσα, καὶ πιάστε ἐκεῖ τὴ ρόκα,
ἢ γνέθετε γιὰ γλέντι της, σιμά της καθισμένες,
καὶ σ᾽ ὅλους τούτους ποὺ ᾽ναι ἐδῶ μπορῶ καὶ φέγγω ἀτός μου.
Μὰ ἀκόμα κι ἂν προσμένουνε τὴν ὥρια Αὐγούλα νά ᾽ρθῃ,
δὲ μὲ τρομάζουνε· τί ἐγὼ βαστῶ σὲ κάθε κόπο.»
Εἶπε, κι ἐκεῖνες γέλασαν, κι εἶδαν ἡ μιὰ τὴν ἄλλη.
Μὰ ἡ Μελανθὼ τότε ἄσκημα τοῦ μίλησε ἡ ὀμορφούλα,
ποὺ τοῦ Δολίου ἦταν παιδί, μὰ καλανάθρεψέ την

ἡ Πηνελόπη, καὶ λαμπρὰ τῆς χάριζε παιγνίδια·
ὅμως τὴν Πηνελόπη αὐτὴ δὲ συμπονοῦσε τώρα,
παρὰ μὲ τὸν Εὐρύμαχο κρυφὲς ἀγάπες εἶχε.
Αὐτὴ τοῦ κακομίλησε μὲ πεῖσμα τοῦ Ὀδυσσέα·
« Καημένε ξένε, ποὺ θαρρῶ ξεκουτιασμένος εἶσαι,
δὲν πᾶς μὲς σὲ χαλκιάδικο νὰ κοιμηθῇς, ἢ χάνι,
μόνε ἦρθες καὶ μωρολογᾶς ἐδῶ μὲ τόσο θάρρος,
[σ' αὐτοὺς τοὺς ἄντρες ὀμπροστὰ χωρὶς νὰ νιώθῃς φόβο ;
Γιά τὸ κρασὶ σὲ ζάλισε, γιά τέτοια πάντα θά 'ναι
τὰ φρένα σου, καὶ κάθεσαι καὶ μᾶς λαλεῖς τοῦ βρόντου].
Ἢ καμαρώνεις ποὺ ἔρριξες τὸν Ἶρο τὸ ζητιάνο ;
Κοίτα μὴν ἄλλος ἄξαφνα καλύτερός του σοῦ 'ρθῃ,
καὶ μὲ τ' ἀντρίκια χέρια του τὰ κόκκαλα σοῦ σπάσῃ,
καὶ βουτημένο στὰ αἵματα σὲ διώξῃ ἀπ' τὸ παλάτι. »
Καὶ λέει ἀγριοκοιτώντας την ὁ ρήγας ὁ Ὀδυσσέας·
« Θὰ τρέξω, τοῦ Τηλέμαχου νὰ τὰ μηνύσω, ὦ σκύλα,
αὐτὰ ποὺ λές, νὰ ρθῇ μεμιᾶς κομμάτια νὰ σὲ κόψῃ. »
Μ' αὐτὰ τὰ λόγια δείλιασαν ἀμέσως οἱ γυναῖκες·
τοὺς κόπησαν τὰ ἤπατα, καὶ σκόρπισαν καὶ φύγαν
περίτρομες, τὶ πίστευαν πὼς εἶπε τὴν ἀλήθεια.
Στοὺς ἀναμμένους τοὺς φανοὺς στάθηκε τότε ἐκεῖνος
νὰ φέγγῃ, καὶ στὸ πρόσωπο θωροῦσε τὸν καθέναν,
μὰ ἄλλα στὸ νοῦ του γύριζε, ποὺ ἀτέλεστα δὲ μεῖναν.
Κι ἡ Ἀθηνᾶ δὲν ἄφηνε τοὺς θεότολμους μνηστῆρες
νὰ παύουν τὴν κακογλωσσιά, γιὰ νὰ κατέβῃ ὁ πόνος
ἀκόμα πιὸ βαθύτερα στοῦ Ὀδυσσέα τὰ σπλάχνα.
Καὶ πρῶτος ὁ Εὐρύμαχος, ὁ γόνος τοῦ Πολύβου,
τὸν Ὀδυσσέα πείραζε, γιὰ νὰ γελοῦν οἱ φίλοι·
«Ἀκοῦτε με, ὦ τῆς δοξαστῆς βασίλισσας μνηστῆρες,
τὰ ὅσα μέσα μου ἀγρικῶ νὰ σᾶς τὰ φανερώσω.
Δὲν ἦρθε αὐτὸς χωρὶς βουλὴ θεοῦ μὲς στὸ παλάτι
τοῦ Ὀδυσσέα· σὰν τὰ δαδιὰ κι ἡ κεφαλή του φέγγει,
τὶ ἀπάνω της δὲν ἔμεινε μικρὴ ἢ μεγάλη τρίχα. »
Καὶ τοῦ Ὀδυσσέα κουβέντιασε, τοῦ καστροπολεμίτη·
« Θὰ 'ρχόσουν τάχα ἀργάτης μου, ἂ σὲ ζητοῦσα, ὦ ξένε,
σὲ κάποιαν ἄκρη χωραφιῶν, μὲ πλερωμή, νὰ φέρνης

λιθάρια γιὰ τοὺς φράχτες μου, καὶ δέντρα νὰ φυτεύῃς;
Ἐκεῖ θροφὴ θὰ σοῦ 'δινα, καὶ μὲ τὸ παραπάνω,
καὶ θά 'χες καὶ φορέματα, καὶ τὰ ποδήματά σου.
Μὰ τώρα ποὺ κακόμαθες, δουλειὰ δὲ θὲς νὰ πιάσῃς
μόνε σ' ἀρέσει σὲ χωριὰ νὰ σέρνεσαι καὶ χῶρες,
νὰ θρέφῃς μὲ τὴ διακονιὰ τὴ λαίμαργη κοιλιά σου ».
Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας κι ἀπολογήθη·
« Ἤθελ' ἀλήθεια στὴ δουλειὰ νὰ παραβγοῦμε οἱ δυό μας
τὴν ἄνοιξη, ὦ Εὐρύμαχε, ποὺ μεγαλώνει ἡ μέρα,
πὰς στὸ γρασίδι· νὰ κρατῶ καλόγερτο δρεπάνι,
παρόμοιο νὰ κρατᾶς κι ἐσύ, καὶ νὰ δοκιμαστοῦμε,
ὡς τὸ σκοτάδι νηστικοί, καὶ νά 'χῃ ἐκεῖ χορτάρι.
Ἢ καὶ δυὸ βόδια ἂν ἔβρισκα λαμπρὰ νὰ κυβερνήσω,
μεγάλα καὶ βασταγερά, γρασίδι χορτασμένα,
ὁμήλικα, συνταιριαστά, μὲ δύναμη περίσσια,
ποὺ ὁ κάθε σβῶλος τῆς σποριᾶς νὰ πέφτῃ ὀμπρὸς στ' ἀλέτρι,
θὰ μ' ἔβλεπες πῶς θ' ἄνοιγα τ' αὐλάκι πέρα ὡς πέρα.
Κι ἂν ἀπὸ κάπου πόλεμο σήκωνε ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου
σήμερα, κι εἶχα ἀσπίδα ἐγώ, καὶ δυὸ μαζὶ κοντάρια,
κι ὁλόχαλκο περίκρανο στὴν κεφαλὴ ἁρμοσμένο,
μὲς στοὺς προμάχους θά 'βλεπες ἐμένα πρῶτο πρῶτο,
καὶ δὲ θὰ κατηγόρειές με ποτὲς γιὰ τὴν κοιλιά μου.
Μὰ εἶσαι κακόβουλος ἐσύ, κι εἶναι σκληρὴ ἡ καρδιά σου
κι ὅμως μεγάλος καὶ πολὺς φαντάζεσαι πὼς εἶσαι,
ἂν καὶ μὲ λίγους σμίγεσαι, καὶ τούτους ὄχι ἀντρείους
Ἀνίσως στὴν πατρίδα του γυρίσῃ ὁ Ὀδυσσέας,
οἱ θύρες οἱ τετράπλατες ὀμπρός σου θὰ στενέψουν,
θὰ φεύγῃς ἀπ' τὰ πρόθυρα νὰ τιναχτῆς στοὺς δρόμους. »
Αὐτὰ εἶπε, καὶ βαρύτερα ὁ Εὐρύμαχος χολιάζει,
κι ἀγριοκοιτώντας τον λαλεῖ μὲ φτερωμένα λόγια.
« Κακὰ θὰ πάθῃς μὰ τὸ ναί, παλιάνθρωπε, ἀπὸ μένα,
ποὺ ὀμπρὸς σ' αὐτοὺς μωρολογᾶς χωρὶς νὰ νιώθῃς φόβο·
γιά τὸ κρασὶ σὲ ζάλισε, γιά τέτοια πάντα θά 'ναι
τὰ φρένα σου, καὶ κάθεσαι καὶ μοῦ λαλεῖς τοῦ βρόντου.
Ἢ καμαρώνεις ποὺ ἔρριξες τὸν Ἶρο τὸ ζητιάνο; »
Αὐτὰ εἶπε, κι ἄδραξε σκαμνί· καὶ τότες ὁ Ὀδυσσέας

φοβήθηκε καὶ κάθισε στοῦ 'Αμφίνομου τὸ γόνα·
καὶ χτύπησε ὁ Εὐρύμαχος πὰς στὸ δεξὶ τὸ χέρι
τὸν κεραστή· καὶ μὲ βουητὸ κυλίστηκε ὁ προχύτης,
κι αὐτὸς ἀνάμεσα ἔπεσε στὰ χώματα βογγώντας.
Κι οἱ ἄλλοι στὰ βαθιόσκιωτα παλάτια ὀχλαλοῦσαν·
κι ἀπ' αὐτοὺς κάποιος ἔλεγε τηρώντας πλαγινό του·
« Νά 'χε χαθῆ στὴν ἐρημιὰ πρὶν ἔρθη αὐτὸς ὁ ξένος,
δὲ θένα σήκωνε μαθὲς τέτοια βουὴ ἐδωπέρα.
Καὶ τώρα λογοφέρνουνε γιὰ ζήτουλους, καὶ γλύκα
δὲν ἔχουν τὰ τραπέζια μας, μόν' τὸ κακὸ πρωτεύει. »
Καὶ τότες ὁ Τηλέμαχος τοὺς ἔλεγε ὁ λεβέντης·
« Κακότυχοι, φρενιάζετε, καὶ δὲν μπορει πιὰ ὁ νοῦς σας
μηδὲ πιοτὸ μηδὲ φαΐ νὰ κρύψη· θεὸς σᾶς σπρώχνει.
Τώρα ποὺ καλοφάγατε, στὸ σπίτι σας καθένας
ἀμέτε καὶ συχάζετε· δὲ διώχνω ἐγὼ κανέναν. »
Αὐτὰ εἶπε, καὶ δαγκάνοντας τὰ χείλη τους ἐκεῖνοι,
θαμάζαν τὸν Τηλέμαχο, πόσο ἀνοιχτὰ μιλοῦσε.
Καὶ τότες ὁ 'Αμφίνομος ξαγόρεψέ τους κι εἶπε,
ὁ δοξαστὸς τοῦ Νίσου γιὸς καὶ τοῦ 'Αρήτου ἀγγόνι·
« Παιδιά, σὰ μᾶς μιλοῦν σωστά, δὲν πρέπει ἐμεῖς ἀγνάντια
λαλώντας νὰ θυμώνουμε καὶ νὰ λογομαχοῦμε.
Τὸν ξένο μὴν τὸν βρίζετε, μήτε κανέναν ἄλλον
ἀπὸ τοὺς δούλους τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα στὰ παλάτια·
Μόν' ἂς ἀρχίση ὁ κεραστής, καὶ στάξιμο σὰ γίνη,
πηγαίνουμε στὰ σπίτια μας νὰ πέσουμε στὸν ὕπνο·
τὸν ξένο τὸν ἀφήνουμε στὸν πύργο τοῦ 'Οδυσσέα·
ἱκέτη του ὁ Τηλέμαχος τὸν ἔχει, κι ἂς νοιαστῆ τον. »
Εἶπε, καὶ σ' ὅλους εὔλογα τὰ λόγια του φανῆκαν.
Κι ὁ ἥρωας Μούλιος, κήρυκας, τοῦ 'Αμφίνομου κοπέλι,
μὲς στὸ κροντήρι τὸ κρασὶ καλόσμιξε, καὶ σὲ ὅλους
γύρω τὸ μοίρασε. Κι αὐτοὶ στοὺς ἀθανάτους στάξαν,
κι ἤπιαν μελόγλυκο κρασί. Καὶ σάνε στάξαν ὅλοι,
κι ἤπιαν κρασὶ ὅσο ἤθελε ἡ καρδιά τους, ξεκινῆσαν
καθένας πρὸς τὸ σπίτι του, νὰ πέσουνε στὸν ὕπνο.

ΡΑΨΩΔΙΑ Τ

Μὰ στὸ παλάτι ὁ θεϊκὸς ἀπόμεινε Ὀδυσσέας,
μὲ τὴ θεὰ ἀναδεύοντας τὸ φόνο τῶ μνηστήρων,
κι αὐτὰ τοῦ γιοῦ του μίλησε τὰ φτερωμένα λόγια·
«Ἀνάγκη μέσα τ' ἄρματα, ὦ Τηλέμαχε, νὰ θέσης
κι ὅταν ἐκεῖνοι θέλοντας νὰ ξέρουν, σὲ ρωτᾶνε,
ἐσὺ μὲ λόγια μαλακὰ γλυκαποκοίμιζέ τους,
καὶ λέγε τους: —Ἀπ' τὸν καπνὸ τὰ πῆρα τί δὲν εἶναι
σὰν ποὺ ὁ Δυσσέας τ' ἄφησε μισεύοντας στὴν Τροία,
μόνε ἡ ἀχνίλα τῆς φωτιᾶς τὰ θόλωσε ἀπὸ τότες.
Μὰ κι ἄλλο μεγαλύτερο βάζει στὸ νοῦ μου ὁ Δίας,
μὴν τύχη καὶ σὲ μάλωμα σᾶς ρίξη τὸ μεθύσι,
καὶ χτυπηθῆτε, κι ἀτιμιὰ στὴν προξενειά σας φέρτε,
γιατί μονάχο του τραβάει τὸ σίδερο τὸν ἄντρα.»
Τὸν ἄκουσε ὁ Τηλέμαχος τὸν ἀκριβὸ γονιό του,
καὶ τὴ βυζάστρα Εὐρύκλεια φωνάζει, καὶ τῆς κρένει·
«Μὲς στὸ παλάτι κράτα μου τὶς κοπελιές, ὦ μάνα,
ὥσπου τοῦ κύρη τ' ἄρματα στὸ θάλαμο νὰ θέσω,
τὰ ὥρια, ποὺ τὰ τρώει πολλὴ στὸ σπίτι μας καπνίλα,
ἀπὸ τὰ τότες ποὺ ἔφυγε, κι ἤμουν ἐγὼ παιδάκι.
Θὰ τὰ φυλάξω τώρα ἐκεῖ ποὺ ἄχνη φωτιᾶς δὲ φτάνει.»
Καὶ τότες ἡ πανάκριβη τοῦ κρένει παραμάνα·
«Μακάρι, ὦ γιέ μου, ν' ἄρχιζες μὲ πονεσιὰ καὶ γνώση
τὸ σπίτι αὐτὸ νὰ νοιάζεσαι καὶ νὰ φυλάης ἀλήθεια.
Μὰ πές μου ὡς τόσο, ποιά τὸ φῶς τώρα θὰ ρθῆ νὰ φέρη,
ποὺ δὲν ἀφήνεις νὰ 'βγουνε τὶς δοῦλες νὰ σοῦ φέγγουν;»
Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπάντησέ της κι εἶπε·
«Τοῦτος ὁ ξένος, γιατὶ ἀργὸς δὲν τὸ σχωρνῶ νὰ μείνη
ὅποιος μοῦ ἀγγίζει τὸ ψωμί, κι ἂς ἦρθε κι ἀπ' τὰ ξένα.»
Αὐτὰ εἶπε, κι ἔμεινε ἄφτερος στὰ χείλη της ὁ λόγος
καὶ τοῦ καλόχτιστου ἔκλεισε τοῦ παλατιοῦ τὶς θύρες.
Τότε ὁ Δυσσέας ξεκίνησε μὲ τὸ λεβέντη γιό του,
καὶ μέσα κράνη φέρανε, κι ἀφαλωτὲς ἀσπίδες,
καὶ σουβλερὰ κοντάρια. Ὀμπρὸς ἡ Ἀθηνᾶ ἡ Παλλάδα
χρυσὸ λυχνάρι κράταγε, ποὺ ἔχυνε φῶς πανώριο.

Κι ἀμέσως ὁ Τηλέμαχος φωνάζει τοῦ γονιοῦ του·
«Θάμα ᾿ναι αὐτό, πατέρα μου, πού βλέπω ἐδῶ ὀμπροστά μου·
τριγύρω οἱ τοῖχοι τοῦ σπιτιοῦ, τὰ μεσοδόκια τὰ ὥρια,
καὶ τὰ ἐλατένια τὰ δοκιὰ κι οἱ ἀψηλωμένοι οἱ στῦλοι,
ὅλα ἀναλάμπουν καὶ χτυποῦν στὰ μάτια μου σὰ φλόγες.
Κάποιος Θεὸς κατέβηκε δῶ μέσα ἀπ᾿ τὰ οὐράνια.»
Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τοῦ κρένει·
«Σώπα, τὸ νοῦ σου βάσταξε, καὶ μὴ ρωτᾶς τοῦ κάκου·
τέτοια ἡ συνήθεια τῶν θεῶν πού κατοικοῦν τὰ οὐράνια.
Μόνε ἄμε ἐσὺ ν᾿ ἀνεπαυτῆς, κι ἐγὼ ἐδῶ πέρα μνήσκω,
τὶς δοῦλες καὶ τὴ μάνα σου νὰ κάμω νὰ μιλήσουν.
Τὶ καθετὶς μὲ κλάματα θὰ μὲ ρωτήξῃ ἐκείνη.»
Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος ἀπ᾿ τὰ παλάτια βγῆκε,
καὶ μὲ τὴ λάμψη τῶ φανῶν περνάει στὸ θάλαμό του,
πού αὐτοῦ κοιμότανε, γλυκὸς σὰν τοῦ κατέβαινε ὕπνος·
πλάγιασ᾿ ἐκεῖ, καὶ πρόσμενε τῆς χαραυγῆς τὴν ὥρα.
Μὰ στὸ παλάτι ὁ θεϊκὸς ἀπόμεινε ᾿Οδυσσέας,
μὲ τὴ θεὰ γυρεύοντας τὸ φόνο τῶ μνηστήρων.
Τότες ἀπὸ τὸ θάλαμο κι ἡ Πηνελόπη φάνη,
παρόμοια μὲ τὴν Ἄρτεμη καὶ τὴ χρυσὴ Ἀφροδίτη.
Φέρανε πλάγι τῆς φωτιᾶς καὶ θέσαν τὸ θρονί της,
πού τορνευτὸ μὲ φίλντισι κι ἀσήμι τό ᾿χε φτιάξει
ὁ μάστορης ὁ ᾿Ικμάλιος, μαζὶ μ᾿ ἀκουμποπόδι
συνταιριαστό, καὶ μὲ προβιὰ μεγάλη σκεπασμένο·
σ᾿ ἐκεῖνο ἀπάνω ἡ φρόνιμη καθόταν Πηνελόπη.
᾿Απ᾿ τὰ παλάτια πρόβαλαν καὶ δοῦλες ἀσπροχέρες,
πού σήκωσαν τὰ φαγητὰ καὶ τὰ λαμπρὰ τραπέζια,
καὶ τὰ ποτήρια πού ἔπιναν οἱ ἀγέρωχοι μνηστῆρες.
Κι ἔρριξαν χάμου τὶς φωτιὲς ἀπ᾿ τοὺς φανούς, καὶ βάλαν
ἄλλα περίσσια ἀπάνω τους ξύλα γιὰ φῶς καὶ ζέστα.
Τότες ἀρχίζει ἡ Μελανθὼ ξανὰ μὲ τὸ Δυσσέα·
«᾿Ακόμα θὰ μᾶς τυραννῆς, ὦ ξένε, ἐδῶ τὴ νύχτα,
στὸ σπίτι τριγυρίζοντας, κοπέλες νὰ ματιάζῃς;
Σοῦ σώνουν, κακορίζικε, τὰ πὄφαγες, καὶ φεύγα.
Ἢ τάχα θὲς μὲ τὶς δουλειὲς νὰ πεταχτῆς στὸ δρόμο;»
Καὶ λέει ἀγριοκοιτώντας την ὁ μέγας ᾿Οδυσσέας·

« Γιατί μὲ τόσο, ἀθεόφοβη, μὲ κατατρέχεις ἄχτι ;
Τάχα πού 'μαι ἔτσι δὰ λερὸς καὶ φτωχικὰ ντυμένος,
καὶ βγαίνω καὶ ψωμοζητῶ στῆς πείνας τὴν ἀνάγκη ;
Τέτοιοι 'ναι κεῖνοι ποὺ στὴ γῆς γυρίζουν καὶ ζητᾶνε.
Κι ἐγὼ εἶχα σπίτια μιὰ φορὰ στὸν κόσμο, κι ἤμουν πλούσιος,
κι εὐτυχισμένος, κι ἔδινα σ' ἐκείνους ποὺ γυρνοῦσαν,
καὶ γύρευαν, ὅποιοι ἤτανε, κι ἀπ' ὅ,τι εἶχαν ἀνάγκη·
καὶ δούλους εἶχα ἀρίθμητους κι ἄλλα καλὰ περίσσια,
ποὺ ἔχουν αὐτοὶ ποὺ καλοζοῦν καὶ ποὺ τοὺς λένε ἀρχόντους.
Μὰ ὁ Δίας ἄλλα θέλησε, καὶ μοῦ τὰ ρήμαξ' ὅλα·
Κι ἐσύ, ὦ γυναίκα, κοίταξε μὴ χάσης τὴ λαμπράδα
ποὺ σὲ στολίζει ἀνάμεσα σὲ τόσες ἄλλες δοῦλες,
μαζί σου ἂν τύχη κι ἄξαφνα χολιάση ἡ δέσποινά σου,
ἢ ἂν ἔρθη, σὰν ποὺ ἐλπίζουνε, στὸ Θιάκι ὁ 'Οδυσσέας.
Κι ἂν πάλε ἐκεῖνος χάθηκε καὶ γυρισμὸ δὲν ἔχει,
νά, ὁ γιόκας του ὁ Τηλέμαχος, μεγάλος μὲ τὴ χάρη
τοῦ 'Απόλλωνα· δὲ δύνεται νὰ πράξη ἐδῶ γυναίκα
κακό, χωρὶς νὰ ξέρη αὐτός, τὶ πιὰ παιδὶ δὲν εἶναι.»
    Κι ἡ Πηνελόπη ἡ γνωστικιὰ τὸν ἄκουσε, κι ἀμέσως
τὴν παρακόρη μάλωσε, καὶ φώναξέ της κι εἶπε·
  «'Αδιάντροπη κι ἀθεόφοβη, τὴ βλέπω σου τὴν κάκια,
ποὺ ἀπάνω στὸ κεφάλι σου θὰ πέση αὐτὴ κατόπι.
Σὰ νὰ μὴ γνώριζες μαθές, μιὰς κι ἄκουγές με τότες
πῶς μέσα στὸ παλάτι μου ποθοῦσα νὰ ρωτήξω
τὸν ξένο γιὰ τὸν ἄντρα μου, γιατὶ βαρειά 'χω λύπη.»
    Κατόπι τῆς κελάρισσας τῆς Εὐρυνόμης κρένει·
« Φέρε, Εὐρυνόμη, ἐδῶ θρονὶ μὲ τὴν προβιὰ ἀποπάνω,
ὁ ξένος νὰ καθίση ἐκεῖ, νὰ λέη καὶ νὰ μ' ἀκούγη
σὰν τοῦ μιλῶ, τί λαχταρῶ νὰ τὸν καλοξετάσω.»
    Εἶπε, κι ἐκείνη πρόθυμα φέρνει σιμὰ καὶ στήνει
σκαμνὶ καλοπελέκητο, μὲ τὴν προβειὰ ἀποπάνω.
Κάθισ' ἐκεῖ ὁ πολύπαθος κι ὁ θεῖος 'Οδυσσέας,
κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη μ' αὐτὰ τὰ λόγια ἀρχίζει·
  « Ξένε, ἐγὼ πρῶτα πρῶτα αὐτὸ νὰ σὲ ρωτήξω θέλω·
ποιός εἶσαι ἐσύ, καὶ πούθενε ; ποιὰ ἡ χώρα σου, οἱ γονιοί σου ; »
    Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·

«Γυναίκα, ἐσένα δὲν μπορεῖ μήτε στῆς γῆς τὴν ἄκρη
ψεγάδι νὰ σοῦ βρῆ θνητός. Ὡς τὰ οὐράνια ἐσένα
πηγαίνει ἡ φήμη σου· ὁ καλὸς παρόμοια βασιλέας
φημίζεται σὰν κυβερνάη λαὸ πολὺ κι ἀντρεῖο,
μὲ δίκιο καὶ θεοφοβιά. Ἡ γῆς του βγάζει στάρι,
τὰ δέντρα φέρνουνε καρπούς, τὰ πρόβατα πληθαίνουν,
χαρίζει ψάρια ἡ θάλασσα, κι ὅλος ὁ κόσμος ἔχει
καὶ πλούτια καὶ καλοτυχιὰ μὲ τὴν καλοδηγιά του.
Τώρα κι ἐμένα ρώταγε στὸ σπίτι σου ὅ,τι ἄλλο,
ὅμως πατρίδα καὶ γενιὰ νὰ πῶ μὴ μοῦ γυρεύης,
παλιὲς μὴν ἔρθουν θύμησες καὶ μὲ γεμίσουν πόνους,
γιατ᾽ εἶμαι πολυστέναχτος. Καὶ μὲς σὲ ξένο σπίτι
δὲν πρέπει νὰ μοιρολογῶ καὶ στεναγμοὺς νὰ βγάζω,
τὶ φρόνιμο τ᾽ ἀνέπαυο παράπονο δὲν εἶναι,
μὴν κάποια δούλα σου, ἢ κι ἐσύ, χολῶστε καὶ θαρρέψτε
πὼς τὸ μεθύσι μ᾽ ἔπιασε, καὶ πλημμυρῶ στὰ δάκρυα.»

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε·
«Ὦ ξένε, ὅλες τὶς χάρες μου, τὴν ὀμορφιά, τὸ σῶμα,
οἱ ἀθάνατοι μοῦ ἀφάνισαν ἀφότου στὴν Τρωάδα
μὲ τοὺς Ἀχαιοὺς ξεκίνησε ὁ ἄντρας μου ὁ Δυσσέας.
Ἂν τὴ ζωή μου ἐρχότανε νὰ διαφεντέψη ἐκεῖνος,
κι ἡ δόξα μου θὰ πλήθαινε, κι ὅλα καλὰ θὰ βγαῖναν·
τώρα ἔχω πίκρες· τὶ πολλὰ δεινὰ μοῦ φέρνει ἡ μοῖρα.
| Γιατί ὅσοι γύρω στὰ νησιὰ πρωτοστατοῦν ἀρχόντοι,
Δουλίχι, Σάμη, Ζάκυνθο μὲ τὰ δασὰ τὰ δέντρα,
κι ὅσοι σ᾽ αὐτὸ τὸ λιόλουστο νησί μας λημεριάζουν,
θέλω δὲ θέλω μὲ ζητοῦν, κι ὅλο χαλνᾶν τὸ βιός μου. |
Γιὰ δαῦτο, μήτε ξένο ἐγώ, καὶ μήτε ἱκέτη ἀκούγω,
μήτε κανένα κήρυκα, τοῦ κόσμου δουλευτάρη,
μόνε μοῦ τρώει τὰ σπλάχνα μου τοῦ Ὀδυσσέα ὁ πόθος.
Αὐτοὶ γιὰ γάμο βιάζουνται, κι ἐγὼ τοὺς πλέχνω δόλους.
Καὶ πρῶτα θεὸς μὲ βοήθησε νὰ σοφιστῶ νὰ στήσω
θεόμακρο στὸν πύργο μου πανί, καὶ νὰ τὸ φάνω,
ψιλόκλωστο κι ἀμέτρητο. Καὶ λέω τους: —Παλληκάρια,
μνηστῆρες μου, τώρα ὁ λαμπρὸς ποὺ ἀπέθανε Ὀδυσσέας,
μὴ βιάζετε τὸ γάμο μου, γιὰ ν᾽ ἀποσώσω πρῶτα

τὸ πανικό, νὰ μὴ χαθοῦν τὰ νήματα τοῦ κάκου,
ποὺ τό ᾽χω γιὰ τὸ σάβανο τοῦ ἥρωα τοῦ Λαέρτη,
σὰν ἔρθῃ ὁ κορμοτεντωτὴς ὁ χάρος καὶ τὸν πάρῃ,
μπὰς καὶ καμιὰ τῶν Ἀχαιῶν κερὰ μὲ ψεγαδιάσῃ,
σὰν κοίτεται ἀσαβάνωτος, πού ᾽ταν καὶ τόσο πλούσιος.
Αὐτὰ εἶπα, κι οἱ λεβέντικες τὰ δέχτηκαν ψυχές τους.
Λοιπόν, τὶς μέρες ἔφαινα τὸ θεόμακρο πανί μου,
τὴ νύχτα ὅμως τὸ ξέφαινα σὰν ἔφερναν τὰ φῶτα.
Τρεῖς χρόνους τοὺς κρυφόπαιζα, κι ἔτσι τοὺς ἔπειθα ὅλους·
μὰ οἱ ἐποχὲς σὰν ἔφεραν τὸν τέταρτο τὸ χρόνο,
καὶ τὰ φεγγάρια χάνονταν, καὶ πλήθαιναν οἱ μέρες,
οἱ δοῦλες, σκύλες ἄπονες, μὲ πρόδωσαν, κι ἐκεῖνοι
ἦρθαν καὶ μ᾽ ἔπιασαν ἐδῶ, καὶ μοῦ βαριομιλῆσαν.
Καὶ τότες πιὰ μὲ τὸ στανιὸ τὸ τέλειωσα ἀπ᾽ ἀνάγκη.
Μήτ᾽ ἀπὸ γάμο γλυτωμὸ δὲ βλέπω τώρα, μήτε
ἄλλον πιὰ τρόπο· στὴν παντρειὰ μὲ σπρώχνουν οἱ γονιοί μου
κι ὁ γιός μου, βλέποντας τὸ βιὸς ποὺ τρῶν αὐτοί, σκυλιάζει,
τί τώρα ποὺ ἄντρας ἔγινε καὶ νιώθει, θὰ φροντίζῃ
τὸ σπίτι του σὰν ἄνθρωπος ποὺ τὸν τιμάει ὁ Δίας.
Ὡς τόσο λέγε μου κι ἐσὺ τὴ φύτρα, τὴ γενιά σου·
δὲ θά ᾽σαι ἀπ᾽ τοῦ παραμυθιοῦ τὸ δρῦ καὶ τὸ λιθάρι.»

Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·
«Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέα,
ὡς πότε ἐσὺ θένα ζητᾶς νὰ μάθῃς τὴ γενιά μου;
Μὰ θὰ στὴν πῶ, καὶ πιότερος ἂς γίνεται ὁ καημός μου·
αὐτή ᾽ναι ἡ τύχη τοῦ θνητοῦ ποὺ λείπει ἀπ᾽ τὴν πατρίδα
τόσον καιρό, ὅσο βρίσκουμαι κι ἐγὼ ξενιτεμένος,
καὶ τυραννιέται σὲ πολλὲς γυρνώντας πολιτεῖες.
Ὅμως καὶ πάλε θὰ σ᾽ τὸ πῶ τὸ ποὺ ρωτᾶς νὰ μάθῃς.
Εἶναι μιὰ γῆς κατάμεσα τοῦ μελανοῦ πελάγου,
ἡ Κρήτη, ἡ ὥρια κι ἡ παχειὰ κι ἡ τριγυρολουσμένη.
Κατοίκους ἔχει ἀρίθμητους, καὶ χῶρες ἐνενήντα.
Κάθε λαὸς κι ἡ γλῶσσα του. Ζοῦν Ἀχαιοὶ στὸν τόπο,
ζοῦνε νησιῶτες Κρητικοί, παλληκαριᾶς ξεφτέρια,
καὶ Κύδωνες, καὶ Δωρικοί, καὶ Πελασγοὶ λεβέντες.
Κι εἶν᾽ ἡ Κνωσό, χώρα τρανή, ποὺ ὁ Μίνωας τοῦ μεγάλου

του Δία σύντροφος έννιά, κι έννιά κυβέρναε χρόνους,
τοῦ Δευκαλίωνα ὁ γονιός, τοῦ ἀντρόψυχου γονιοῦ μου,
πού ἐξὸν ἐμένα, γέννησε τὸ ρήγα 'Ιδομενέα.
Στὸ Ἴλιο αὐτὸς ἀκλούθησε τοὺς δυὸ τοῦ Ἀτρέα γόνους
μὲ τὰ καράβια του. Αἴθωνας ἐμένα τ' ὄνομά μου,
κι ἐγὼ ὁ νεώτερος, αὐτὸς καλύτερος καὶ πρῶτος.
Ἐκεῖ εἶδα τὸ Δυσσέα ἐγώ, καὶ ξενοφίλεψά τον,
τί τοῦ ἀνέμου ἡ μάνητα τὸν πέταξε στὴν Κρήτη,
στὴν Τροία καθὼς ἀρμένιζε, λοξὰ ἀπὸ τὸ Μαλέα,
κι ἦρθε στὴν Ἀμνισό, κοντὰ στῆς Εἰλειθυίας τὸ σπήλιο,
μέσα στὰ κακολίμανα, καὶ σώθη ἀπ' τὰ δρολάπια.
Στὴ χώρα εὐτὺς ἀνέβηκε γιὰ τὸν Ἰδομενέα,
πού σεβαστὸ τὸν ἔλεγε κι ἀγαπητό του φίλο.
Ἦταν ὡς τόσο δέκα αὐγές, κἂν ἕνδεκα, πού ἐκεῖνος
γιὰ τὸ Ἴλιο μὲ τ' ἀνάφρυδα καράβια εἶχε κινήσει.
Τὸν πῆρα ἐγὼ στὸν πύργο μου καὶ καλοδέχτηκά τον,
κι ἀπ' τὰ πολλὰ πού βρίσκονταν τὸν φίλεψα γενναῖα·
κι ἔδωκα ἀλεύρια ἀπ' τὸ κοινό, κρασὶ φλογάτο, βόδια,
γιὰ τὶς θυσίες ἐκεινοῦ καὶ τῶν συντρόφων ὅλων,
πού τόνε συνοδεύανε, νὰ τὰ χαρῆ ἡ ψυχή τους.
Δώδεκα μέρες οἱ Ἀχαιοὶ προσμένουν τότε οἱ θεῖοι·
κακὸς τοὺς ἔκλεισε Βοριάς, κι οὐδὲ στὴ γῆς νὰ μείνουν
δὲν ἄφηνε· κάποιος θεὸς τοὺς ἔστελνε ὀργισμένος.
Στὶς δεκατρεῖς κατάπεσε, καὶ τότες ξεκινῆσαν.»
Ἤξερε ψέματα πολλὰ νὰ λέη μ' ἀλήθειες ὅμοια·
τ' ἄκουγ' ἐκείνη, κι ἔκλαιγε ὡσποὺ ἔλυωνε ἡ θωριά της.
Κι ὅπως ἀπάνω στὰ ψηλὰ βουνὰ τὸ χιόνι λυώνει,
πού ὁ Ζέφυρος τὸ στοίβαξε καὶ τὸ 'λυωσε ὁ Σιρόκος,
κι ὅσο αὐτὸ λυώνει, οἱ ποταμοὶ φουσκώνουν κι ὅλο τρέχουν,
ἔτσι στὰ δάκρυα λυώνανε τὰ ὡραῖα μάγουλά της,
σὰν ἔκλαιγε τὸν ἄντρα της πού πλάγι της καθόταν.
Κι αὐτός, ὅσο κι ἂν ἔνιωθε τοῦ θρήνου της τὸν πόνο
κράταε τὰ μάτια ἀσάλευτα σὰν κέρατο ἢ ἀτσάλι,
τὰ δάκρυα καθὼς ἔκρυβε στὰ βλέφαρα μὲ τέχνη.
Κι ἐκείνη σάνε χόρτασε τὰ δάκρυα καὶ τὸ κλάμα,
πάλε τοῦ ξαναμίλησε κι ἀπάντησέ του κι εἶπε·

« Θαρρῶ πώς, ξένε, τώρα ἐγὼ θὰ δοκιμάσω ἐσένα,
νὰ δῶ ἂν ἀλήθεια φίλεψες στ' ἀρχοντικό σου μέσα
τὸν ἄντρα μου καὶ τοὺς καλοὺς συντρόφους του ὅπως εἶπες.
Σὰν τί λογῆς φορέματα φοροῦσε στὸ κορμί του
καὶ ποιὰ σὰ νά 'ταν ἡ ὄψη τους, κι αὐτοῦ καὶ τῶ συντρόφων ; »
Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας, καὶ τῆς εἶπε·
« Γυναίκα, δύσκολο νὰ πῶ, τόσον καιρὸ πιὰ τώρα·
εἴκοσι χρόνοι 'ναι ποὺ αὐτὸς τὸν τόπο μου ἔχει ἀφήσει·
ὅμως θὰ παραστήσω τον καθὼς ἀνιστορῶ τον.
Διπλὴ φλοκάτα μαλλιωτὴ καὶ πορφυρένια φόρειε
ὁ θεῖος Δυσσέας καὶ μὲ χρυσὴ κόπτσα ποὺ εἶχε θηλύκι
διπλότρυπο, κι ἀπὸ μπροστὰ λαμπρῆς δουλειᾶς στολίδι·
σκύλος ζαρκάδι παρδαλὸ στὰ μπροστινά του κράτα,
καὶ κοίτα το ποὺ σπάραζε· κι αὐτὸ θαμάζαν ὅλοι,
πώς, ὄντας ἀπὸ μάλαμα, κοιτάει καὶ πνίγει ὁ σκύλος
τὸ ζῶ, ποὺ μὲ πόδια του σπαράζει νὰ ξεφύγη.
Θυμᾶμαι καὶ σφανταχτερὸ χιτώνα στὸ κορμί του,
ποὺ σὰν τὴ φλούδα γυάλιζε ποὺ ἔχει ξερὸ κρομμύδι·
τόσο ἤτανε ψιλόφτιαστος καὶ λιόλαμπρος συνάμα.
Πολλὲς σὰν τόνε βλέπανε γυναῖκες τὸν θαμάζαν.
Κι ἄλλο ἕνα λόγο θὰ σοῦ πῶ, κι ἂς μείνη μὲς στὸ νοῦ σου·
δὲν ξέρω ἐκεῖνα τὰ σκουτιὰ ἂν τὰ φόρειε ἀπὸ τὸ σπίτι,
ἢ ἂν σύντροφος τοῦ τά 'δωκε σὰν ἔμπαινε στὸ πλοῖο,
ἢ κάποιος φίλος τὶ πολλοὺς τοὺς εἶχε ὁ 'Οδυσσέας.
Μὲς στοὺς λαοὺς τῶν 'Αχαιῶν λίγοι ἤτανε παρόμοιοι.
Κι ἐγὼ σπαθὶ χαλκόφτιαστο, καὶ πορφυρὴ χλαμύδα,
διπλὴ κι ὡραία τοῦ ἔδωκα, κι ὁλόμακρο χιτώνα,
καὶ μὲ τιμὴ τὸν ἔστειλα στὸ γλήγορο καράβι.
Μαζί του ἦταν καὶ κήρυκας τρανότερός του λίγο
στὰ χρόνια, ποὺ κι ἐκείνονε θὰ σοῦ στορήσω τώρα·
καμπούρης, μελαψός, σγουρός, κι εἶχε ὄνομα Εὐρυβάτης·
κι ἀπ' ὅλους τοὺς συντρόφους του τιμοῦσε ὁ 'Οδυσσέας
ξέχωρα αὐτόν, τὶ ταίριαζαν οἱ γνῶμες τῶ δυονῶν τους. »
Εἶπε, καὶ πιότερη ὄρεξη τῆς φέρανε γιὰ κλάμα
ἐκεῖνα τὰ ὁλοφάνερα τοῦ 'Οδυσσέα σημάδια.
Καὶ σάνε καλοχόρτασε τὰ δάκρυα καὶ τὸ κλάμα,

τότες του ξαναμίλησε κι ἀπάντησέ του κι εἶπε·
« Καὶ πρῶτα σὲ συμπόνεσα, μὰ ἀπὸ τὰ τώρα, ὦ ξένε,
μὲς στὸ παλάτι ἀγαπητὸς καὶ σεβαστὸς θὰ μοῦ εἶσαι.
Ἐγὼ τὰ ροῦχα τοῦ 'δωκα ποὺ τώρα μοῦ ἱστοροῦσες·
τὰ δίπλωσα καὶ τά 'βγαλα ἀπ' τὸ θάλαμο, κι ἀπάνω
θηλυκωτήρι λαμπερὸ τοῦ κάρφωσα στολίδι.
Μὰ αὐτὸς δὲ μοῦ γυρίζει πιὰ νὰ τὸν δεχτῶ στὸ σπίτι·
μοίρα κακὴ τὸν ἔστειλε στὸ βαθουλὸ καράβι,
τὸ μαῦρο Ἴλιο γιὰ νὰ δῆ, τ' ἀναθεματισμένο. »
Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·
« Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ τέκνου τοῦ Λαέρτη,
τὴν ὀμορφιά σου μὴ χαλνᾶς, μὴ λυώνης τὴν καρδιά σου,
θρηνώντας γιὰ τὸν ἄντρα σου. Κι ὄχι κακὸ πὼς τό 'χω,
τ' εἶναι πολλὲς ποὺ χάσανε καὶ κλαῖν τὸ σύγκοιτό τους,
ποὺ τὸ φιλί του χάρηκαν, καὶ τέκνα τοῦ γεννῆσαν,
κι ἂς ἦταν ἄλλος, κι ὄχι αὐτός, ποὺ λὲν σὰ θεὸς φαινόταν.
Μὰ πάψε πιὰ τὰ κλάματα, τὸ τὶ θὰ πῶ ν' ἀκούσης·
τὶ θὰ μιλήσω ἀληθινά, καὶ δὲ θὰ σοῦ τὸ κρύψω,
πὼς ἄκουσα τὸ γυρισμὸ τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέα,
ποὺ ζῆ κοντὰ στῶν Θεσπρωτῶν τὴ γῆς τὴν καρποφόρα,
καὶ φέρνει θησαυρὸ πολὺ ποὺ σύναξε ἀπ' τὸν τόπο.
Ὅμως τοὺς φίλους ἔχασε συντρόφους μὲ τὸ πλοῖο
μέσα στ' ἀχνὸ τὸ πέλαγος, ἀπὸ τῆς Θρινακίας
σὰν ξεκινοῦσε τὸ νησί· τὶ Ἥλιος μαζὶ καὶ Δίας
χολώσανε, σὰν ἔμαθαν πὼς ὅλοι του οἱ συντρόφοι
τοῦ Ἥλιου τὰ βόδια σκότωσαν. Χαθῆκαν τότες ὅλοι
στῆς ἀγριεμένης θάλασσας τὰ κύματα· μὰ ἐκεῖνον,
πὰς στὴν καρίνα ποὺ ἔμεινε, τὸν πέταξε τὸ κῦμα
ὄξω στὴ γῆς τῶ Φαιάκωνε, τῶν θεογεννημένων,
ποὺ σὰν θεὸ τὸν τίμησαν, καὶ δῶρα τοῦ χαρίσαν,
καὶ νὰ τὸν στείλουν ἤθελαν ἀπείραγο στὸ Θιάκι.
Κι ὁ Ὀδυσσέας ἀπὸ καιρὸ θά 'ταν ἐδῶ φτασμένος,
μὰ πιὸ συφέρο θάρρεψε καὶ σ' ἄλλες νὰ γυρίση
χῶρες πολλές, καὶ θησαυρὸ μεγάλο νὰ μαζέψη·
τόσες γνωρίζει πονηριὲς καὶ τρόπους νὰ κερδίζη,
κι ἄλλος θνητὸς δὲ δύνεται νὰ παραβγῆ μαζί του.

Αὐτά μου τά 'πε ὁ Φείδωνας τῶν Θεσπρωτῶν ὁ ρήγας
καὶ μὲς στὸ σπίτι στάζοντας μοῦ ὁρκίστη πὼς τὸ πλοῖο
ἦταν ριγμένο κι ἕτοιμοι στεκόνταν οἱ συντρόφοι
στὴ γῆς νὰ τόνε φέρουνε τῆς ποθητῆς πατρίδας.
Ἐμένα ὅμως πρωτόστειλε, γιατ' ἔτυχε καράβι
θεσπρωτικὸ νὰ ξεκινάη στὸ καρπερὸ Δουλίχι.
Καὶ μοῦ 'δειξε ὅσους θησαυροὺς εἶχε ὁ Δυσσέας συνάξει,
ποὺ σῶναν καὶ τὴ δέκατη νὰ θρέψουνε γενιά του·
τόσα τοῦ μένανε καλὰ στοῦ βασιλέα τὰ σπίτια.
Καὶ στὴ Δωδώνη μοῦ 'λεγε πὼς εἶχε αὐτὸς περάσει,
ἀπ' τ' ἀψηλόκορφο τὸ δρῦ τὸ θέλημα τοῦ Δία
ν' ἀκούση, πῶς θὰ ξαναρθῆ στὸ πλούσιο τὸ νησί του,
κρυφὰ μαθὲς ἢ φανερά, τόσον καιρὸ ποὺ λείπει.
Καὶ νά, λοιπόν, ποὺ εἶναι καλά, καὶ θά 'ρθη ὅπου κι ἂν εἶναι,
καὶ δὲν ἀργεῖ τοὺς φίλους του νὰ δῆ καὶ τὴν πατρίδα.
Ὅρκο μεγάλο τώρα ἐδῶ σοῦ κάνω κι ἄκουσέ τον.
Ὁ Δίας νά 'ναι μάρτυρας, τῶν θεῶν ὁ πρωτοστάτης,
κι ἐτούτη ἡ στιὰ τοῦ θεόλαμπρου Ὀδυσσέα, ποὺ ἦρθα τώρα,
πὼς ὅλ' αὐτὰ θὰ τελεστοῦν καθὼς ἐγὼ τὰ λέγω.
Μέσα στὸ χρόνο αὐτὸν ἐδῶ θὰ φτάση ὁ Ὀδυσσέας,
τοῦτος ὁ μήνας ἅμα βγῆ, κι ἅμα πατήση ὁ ἄλλος.»

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε·
«Μακάρι, ὦ ξένε, ὁ λόγος σου τέλος νὰ βρῆ· καὶ τότες
θένα 'χης τὴν ἀγάπη μου, καὶ τόσα πλούσια δῶρα,
ποὺ θὰ σὲ μακαρίζουνε ὅσοι θνητοὶ σὲ βλέπουν.
Μὰ ἄλλα ἡ ψυχή μου προμηνᾶ, κι αὐτά, θαρρῶ, θὰ βγοῦνε.
Μήτ' ὁ Δυσσέας δὲν ἔρχεται καὶ μήτ' ἐσὺ δὲ θά 'βρης
προβόδωμα· δὲν ἔχει πιὰ τὸ σπίτι νοικοκύρη,
σὰν τὸ Δυσσέα ποὺ στάθηκε στοὺς τιμημένους ξένους,
πάντα καλὸς νὰ προβοδᾶ καὶ νὰ καλωσορίζη.
Νίψτε τον τώρα, κοπελιές, καὶ στρῶστε του κλινάρι
μὲ μαλακὰ παπλώματα καὶ χράμια καὶ φλοκάτες,
ποὺ ὡς τὴ χρυσόθρονην Αὐγὴ νὰ χαίρετ' ἀπὸ ζέστα.
Καὶ λοῦστε τον κι ἀλεῖψτε τον, ἅμα γλυκοχαράξη,
νὰ πάη μὲ τὸν Τηλέμαχο στὸ γέμα νὰ καθίση
μὲς στὸ παλάτι. Θὰ τὸ βροῦν πικρὸ οἱ κακοὶ μνηστῆρες,

που νὰ κακοκαρδίζουνε τὸν ξένο πάντα θέλουν,
μὰ αὐτοὶ πιὰ δὲ θὰ δύνουνται νὰ κάμουν τὰ δικά τους,
ὅσο ἂν θυμώνουνε. Καὶ πως, ὢ ξένε, ἐσὺ θὰ μάθης,
ἐγὼ ἂν τὶς ἄλλες ξεπερνῶ στὰ φρένα καὶ στὴ γνώση,
στὰ δεῖπνα μας ἂν κάθεσαι λερός, κακοντυμένος,
μὲς στὸ παλάτι ; τῶν θνητῶν οἱ μέρες εἶναι λίγες·
ὅποιος μᾶς φαίνεται ἄσπλαχνος κι ἔχει ἄσπλαχνη τὴ γνώμη,
ὅλοι οἱ ἀνθρῶποι καὶ σὰ ζῆ τὸν καταριοῦνται ἐτοῦτον,
καὶ σὰν πεθάνη, τὸν γελοῦν καὶ τὸν καταφρονοῦνε.
Πάλε, ὅποιος φαίνεται γλυκός, κι ἔχει γλυκειὰ τὴ γνώμη,
ἡ δόξα του ὡς τὰ πέρατα σκορπιέται ἀπὸ τοὺς ξένους,
κι ὅλος ὁ κόσμος ἐκεινοῦ καλὸ ὄνομα τοῦ δίνει. »
Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·
« Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ τέκνου τοῦ Λαέρτη,
σιχάθηκα τὶς μαλακὲς φλοκάτες καὶ τὰ χράμια,
ὅταν τῆς Κρήτης τὰ βουνὰ τὰ χιονισμένα ἀφῆκα,
καὶ βγῆκα μὲ μακρόκουπο καράβι στὰ πελάγη.
Κάλλιο ἂς πλαγιάσω σὰν καὶ πρίν, ποὺ ὁλόνυχτα ἀγρυπνοῦσα·
πόσες νυχτιὲς δὲν πέρασα στὸ φτωχικὸ κλινάρι,
τὴ χρυσοθρόνιαστην Αὐγὴ προσμένοντας νὰ φέξη.
Κι οὐδὲ τὸ ποδοπλύσιμο δὲν τὸ ζητάει ἡ καρδιά μου,
οὐδὲ καμιὰ τὸ πόδι μου γυναίκα δὲ θ' ἀγγίξη,
ἀπ' ὅσες μὲς τοὺς πύργους σου βρίσκουντ' ἐδῶ δουλεῦτρες,
ἐξὸν κάποια γερόντισσα καλὴ καὶ τιμημένη,
ἂ βρίσκεται, ποὺ νά 'παθεν ὅσα κι ἐγὼ ἡ καρδιά της.
'Εκείνη θὰ τὴν ἄφηνα τὰ πόδια μου ν' ἀγγίξη. »
Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ λέει· «Ὦ φίλε ξένε,
τὶ ξένος ἀπ' τὰ μακρινὰ σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ παλάτι
τόσο σοφὸς κι ἀγαπητὸς ἄλλος ποτὲς δὲν ἦρθε,
μὲ τόση γλύκα ἐσὺ τὰ λὲς καὶ τ' ἁρμηνεύεις ὅλα.
Τώρα ἔχω ἐγὼ γερόντισσα μὲ νοῦ γεμάτο γνώση,
αὐτὴ ποὺ γλυκανάθρεψε τὸ δύστυχό μου ρήγα,
κι ἀπὸ τῆς μάνας τὴν κοιλιὰ τὰ χέρια της τὸν πῆραν.
'Εκείνη, ἂν κι εἶναι ἀλλοίμονη, τὰ πόδια θὰ σοῦ πλύνη.
Σήκου καλή μου Εὐρύκλεια, τοῦ ἀφέντη σου νὰ νίψης
τὸ συνομίληκο. Ποὺ πιὰ κι ἐκεῖνος τώρα θά 'ναι

μὲ τοῦτον καὶ στὰ χέρια του παρόμοιος καὶ στὰ πόδια.
Γιατ' οἱ ἄνθρωποι γλήγορα γεράζουνε στὰ πάθια.»
 Σκέπασε τότες ἡ γριὰ τὴν ὄψη μὲ τὰ χέρια,
καὶ δάκρυα χύνοντας θερμὰ παραπονέθη κι εἶπε·
«Ὠχοῦ, παιδάκι μου, ἐγὼ πιὰ ἀπελπίστηκα γιὰ σένα·
περίσσια ὁ Δίας σ' ὀργίστηκε μ' ὅλη τὴ θεοφοβιά σου.
Γιατὶ ἄλλος τοῦ βροντόχαρου τοῦ Δία θνητὸς κανένας
δὲν ἔκαψε παχιὰ μεριὰ μηδ' ἑκατόβοδα ὥρια,
παρ' ὅσα ἐσὺ τοῦ πρόσφερνες, μὲ προσευκὲς ζητώντας
ἀναπαμένα γερατειά, καὶ τοῦ παιδιοῦ σου χρόνια.
Καὶ τώρα ἐσένα μοναχὰ τὸ γυρισμό σου ἀρνήθη.
Ἔτσι μ' ἐκεῖνον θὰ 'παιζαν στὴν ξενιτειὰ οἱ γυναῖκες,
σὰν ἔμπαινε στὰ λαμπερὰ παλάτια τῶν ἀρχόντων,
σὰν ποὺ μὲ σένα ἐδῶ γελοῦν οἱ σκύλες τώρα ἐδαῦτες.
Μὴ θέλοντας ἐσὺ κακὲς ν' ἀκοῦς βρισιές, ἀρνιέσαι
τὸ πλύσιμο, κι ἐμένανε προστάζει, τὴν πιστή της,
ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ Ἰκάριου ἡ θυγατέρα.
Τὰ πόδια θὰ σοῦ πλύνω ἐγὼ γιὰ κείνη καὶ γιὰ σένα,
τὶ ξάφνω μὲς τὰ στήθια μου πολλοὶ καημοὶ ξυπνῆσαν.
Καὶ τώρα πρόσεξέ μου αὐτὸ ποὺ νὰ σοῦ πῶ ἐγὼ θέλω.
Ξένοι πολλοὶ πλανήθηκαν κι ἦρθαν ἐδῶ, μὰ ἀκόμα
κανένα δὲν ἀντάμωσα νὰ μοιάζῃ τοῦ Ὀδυσσέα,
ὅσο στὸ σῶμα, στὴ φωνή, στὰ πόδια ἐσὺ τοῦ μοιάζεις.»
 Τότε γυρνᾶ ὁ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τῆς κρένει·
«Αὐτό, ὦ γριά, μᾶς εἴπανε κι ὅσοι τοὺς δυό μας εἶδαν,
πὼς ἕνας μὲ τὸν ἄλλονε πολὺ 'χαμε μοιασίδι,
καθὼς δὰ τὸ 'νιωσες κι ἐσύ, καὶ φανερὰ μοῦ τὸ 'πες.»
 Εἶπε, καὶ πῆρε ὁλόλαμπρο τότ' ἡ γριὰ λεβέτι,
καλὸ γιὰ ποδοπλύσιμο, κι ἔβαλε πολὺ κρύο
νερό, κατόπι καὶ ζεστό. Καὶ κάθισε ὁ Δυσσέας
λίγο παράμερα τῆς στιᾶς, γερτὸς πρὸς τὸ σκοτάδι,
τὶ τοῦ 'ρθε φόβος ἄξαφνα μὴν τύχῃ καὶ γνωρίσῃ
τὸ λάβωμά του ψάχνοντας, καὶ ὅλα τὰ φανερώσῃ.
Σιμώνει τότες ἡ γριὰ τὸ ρήγα της νὰ πλύνῃ,
καὶ πλένοντάς τον ἔνιωσε τὸ λάβωμα ποὺ κάπρος
μὲ τ' ἄσπρο δόντι μιὰ φορὰ στὸ πόδι του 'χε ἀνοίξει,

σὰν ἦρθε νέος στὸν Παρνασσό, τῆς μάνας του τὸν κύρη,
τὸ δοξασμένο Αὐτόλυκο νὰ δῇ μὲ τὰ παιδιά του,
πού 'τανε πρῶτος τῶν θνητῶν σὲ πονηριὲς καὶ σ' ὅρκους,
τοῦ θεοῦ τοῦ Ἑρμῆ χαρίσματα τὶ εἶχε πολλὰ ἀπ' ἐκεῖνον
καλὰ γιδιῶν κι ἀρνιῶν μεριὰ ὁ θεὸς Ἑρμῆς, καὶ πάντα
μὲ ἀγάπη τὸν συνόδευε καὶ προθυμιὰ μεγάλη.
Στὸ καρπερὸ ὁ Αὐτόλυκος σὰν πέρασε τὸ Θιάκι,
καὶ βρῆκε μὲ νιογέννητο τὴν κόρη του ἀγοράκι,
ἡ Εὐρύκλεια τοῦ τ' ἀπόθεσε στὰ γόνατα, κατόπι
ἀπὸ τὸ δεῖπνο, κι ἄξαφνα τοῦ φώναξε καὶ τοῦ 'πε·
« Αὐτόλυκε, βρὲς τ' ὄνομα ποὺ τώρα ἐσὺ θὰ βάλῃς
στῆς θυγατέρας σου τὸ γιὸ τὸν πολυαγαπημένο.»
Κι ὁ Αὐτόλυκος ἀπάντησε· « Γαμπρὲ καὶ θυγατέρα,
νά, τ' ὄνομα θὰ σᾶς πῶ νὰ βάλτε τοῦ ἀγοριοῦ σας.
Περίσσιους δυσαρέστησα ἐγὼ ποὺ ἐδῶ σᾶς ἦρθα,
γυναῖκες κι ἄντρες, πὰς σ' αὐτὴ τὴ γῆς τὴν τροφοδότρα·
γι' αὐτὸ Δυσσέας νὰ λεχτῇ τ' ἀγόρι· καὶ σὰν ἔρθῃ
μεγάλος στῆς μητέρας του τὸ δοξαστὸ παλάτι,
στὸν Παρνασσό, ποὺ βρίσκεται τὸ βιός μου, θὰ τοῦ δώσω
μερίδιο, καὶ χαρούμενο θὰ τὸν ξεπροβοδώσω.»
Αὐτὰ ὁ Δυσσέας τὰ λαμπρὰ τὰ δῶρα ἦρθε νὰ πάρῃ,
καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ Αὐτόλυκου, κι ὁ Αὐτόλυκος ἀτός του,
μὲ ἀγάπη τὸν χερόσφιξαν καὶ τοῦ γλυκομιλῆσαν.
Κι ἡ 'Αμφιθέα ἡ μάμμη του στὴν ἀγκαλιὰ τὸν πῆρε,
φιλώντας του τὴν κεφαλὴ καὶ τὰ ὄμορφά του μάτια.
Καὶ τοὺς λεβέντηδές του γιοὺς τραπέζι νὰ τοιμάσουν
παράγγειλε ὁ Αὐτόλυκος, κι ἐκεῖνοι τὸν ἀκοῦσαν,
κι ἀμέσως πῆραν φέρανε πέντε χρονῶνε βόδι·
τὸ γδάραν, τὸ συγύρισαν, τὸ κόψανε κομμάτια,
μὲ τέχνη τὸ λιανίσανε, σὲ σοῦβλες τὸ περάσαν,
κι ἀφοῦ τ' ὀμορφοψήσανε, χωρίσαν τὶς μερίδες.
'Ολημερὶς τρωγόπιναν ὥσποὺ κατέβη ὁ ἥλιος,
καὶ δὲ στερήθη κανενὸς καρδιὰ σωστὸ μερίδιο.
Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε καὶ πῆρε τὸ σκοτάδι,
πλαγιάσανε νὰ κοιμηθοῦν καὶ νὰ χαροῦν τὸν ὕπνο.
Ἔφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,

καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ Αὐτόλυκου μὲ τὰ σκυλιὰ κινῆσαν
γιὰ τὸ κυνήγι, κι ὁ λαμπρὸς μαζί τους Ὀδυσσέας.
Περνώντας τοῦ ἀψηλόκορφου τοῦ Παρνασσοῦ τὰ δάσια,
γλήγορα φτάσαν σὲ λακκιὲς ἀνεμοσαρωμένες.
Κι ὁ ἥλιος ὅτι πρόβαλε καὶ τὶς στεριὲς χτυποῦσε,
ἀπ' τοῦ βαθιοῦ τοῦ Ὠκεανοῦ τὸ σιγανὸ τὸ ρέμα,
στὸ δάσο μπῆκαν οἱ ὁδηγοί, τ' ἀχνάρια ὀμπρὸς οἱ σκύλοι
νὰ βροῦνε τρέχανε, κι οἱ γιοὶ τοῦ Αὐτόλυκου ἀκλουθοῦσαν
μὲ τὸ Δυσσέα τὸ θεϊκό, ποὺ πιὸ σιμὰ στοὺς σκύλους
τραβοῦσε ὀμπρὸς σαλεύοντας μακροΐσκιωτο κοντάρι.
Μέσα σὲ λόγγο σύδενδρο μέγα καπρὶ κοιτόταν.
Μήτ' ἄνεμοι ἐκεῖ σύνυγροι δὲν ἀγριοφυσοῦσαν,
μήτε τοῦ ἥλιου οἱ φωτερὲς ἀχτίδες δὲ χτυποῦσαν,
μήτε βροχὴ δὲν πέρναγε, τόσο πυκνὸς ὁ λόγγος,
καὶ φύλλα ἀρίθμητα στὴ γῆς τριγύρω σκορπισμένα.
Κι ἀκούγοντας ποδοβολὴ σκυλιῶν κι ἀντρῶν ὁ κάπρος,
ποὺ ἐρχόντουσαν ἀπάνω του, πετιέται ἀπὸ τὸ λόγγο,
κι ἀντίκρυ τους ὀρθότριχος, μὲ μάτια φλόγες, στάθη.
Πρῶτα ὁ Δυσσέας τοῦ χύθηκε, καὶ τὸ μακρὺ κοντάρι
ἡ χέρα του ἀνασήκωσε, τὸ ζῶ γιὰ νὰ βαρέση.
Ὅμως ὁ κάπρος πρόλαβε, κι ἀπάνω ἀπὸ τὸ γόνα
κρέας πολὺ τοῦ ξέσκισε περνώντας, κι ἀπ' τὸ πλάγι
τὸ δόντι μπήγοντας, χωρὶς τὸ κόκκαλο ν' ἀγγίξη.
Πάνω στὸν ὦμο τὸ δεξὶ βαρᾶ ὁ Δυσσέας τὸν κάπρο,
καὶ βγῆκε ἡ μύτη ἡ σουβλερὴ τοῦ κονταριοῦ ἀπ' ἀντίκρυ·
καὶ πέφτοντας μὲ μουγγρητὸ ξεψύχησε τ' ἀγρίμι.
Τότες οἱ γιοὶ τοῦ Αὐτόλυκου νοιαστῆκαν τὸ Δυσσέα,
τὸ θεῖο κι ἀψεγάδιαστο, τοῦ δέσανε μὲ τέχνη
τὸ λάβωμα, σταμάτησαν μὲ γήτεμα τὸ μαῦρο
τὸ αἷμα, καὶ τὸν φέρανε στὸ γονικὸ παλάτι.
Καὶ τέλος πιὰ ὁ Αὐτόλυκος μὲ τὰ παιδιά του ἀντάμα,
ἀφοῦ καλὰ τὸν ἔγιαναν, καὶ δῶρα τοῦ πορέψαν,
χαρούμενοι τὸν ἔστειλαν χαρούμενο στὸ Θιάκι.
Ὁ κύρης του ἀναγάλλιασε κι ἡ σεβαστή του μάνα
ποὺ γύρισε, καὶ ρώταγαν νὰ μάθουνε πῶς τοῦ 'ρθε
τὸ λάβωμα· καὶ τότε αὐτὸς δηγήθηκέ τους ὅλα,

πώς στὸ κυνήγι ἀσπρόδοντο καπρὶ τὸν εἶχε σκίσει
στὸν Παρνασσό, μὲ τὰ παιδιὰ τοῦ Αὐτόλυκου σὰν πῆγε.
Αὐτὸ τὸ λάβωμα ἄγγιξε καὶ γνώρισε ἡ γριούλα,
κι ἀφῆκε εὐτὺς τὸ πόδι του νὰ πέση, καὶ τὸ πόδι
μὲς στὸ λεβέτι γλίστρησε, καὶ βρόντηξε ὁ χαλκός του.
κι ἀπὸ τὴν ἄλλην ἔγειρε, καὶ τὰ νερὰ χυθῆκαν.
Χαρὰ συνάμα καὶ καημὸς τὸ νοῦ της συνεπῆρε,
τὰ μάτια της δακρύσανε, καὶ κόπηκε ἡ φωνή της.
Καὶ τὸ πηγούνι πιάνοντας τοῦ Ὀδυσσέα, τοῦ εἶπε·
« Εἶσαι ὁ Δυσσέας, παιδάκι μου, καὶ δὲ σ' εἶχα γνωρίσει,
παρὰ καλὰ σὰν ἔψαξα τοῦ ἀφέντη μου τὸ σῶμα.»
Εἶπε, καὶ γύρισε ματιὰ κατὰ τὴν Πηνελόπη,
νὰ φανερώση θέλοντας πὼς μέσα 'ναι ὁ καλός της.
Μὰ αὐτὴ νὰ δῆ δὲ δύνονταν ἀντίκρυ καὶ νὰ νιώση,
τὶ ἡ Ἀθηνᾶ τῆς γύριζεν ἀλλοῦ τὸ λογισμό της.
Τότε ὁ Δυσσέας ἀπ' τὸ λαιμὸ μὲ τὸ δεξὶ τὴν πιάνει,
καὶ πλάγι του τραβώντας την μὲ τ' ἄλλο, αὐτὰ τῆς λέει·
« Νὰ μ' ἀφανίσης καὶ καλὰ ζητᾶς ἐσύ, μανούλα;
Τάχα σ' αὐτό σου τὸ βυζὶ δὲ μ' ἔθρεψες; καὶ τώρα
τόσα σὰν ἔπαθα, γυρνῶ στὰ εἴκοσι τὰ χρόνια
στὸν τόπο μου. Ἀφοῦ μ' ἔνιωσες μὲ κάποιου θεοῦ βοήθεια,
σώπα, μὴν τύχη κι ἀκουστῆ κι ἀπ' ἄλλον ἐδῶ μέσα.
Γιατὶ ἄκουσε τί θὰ σοῦ πῶ, κι ὅ,τι ἐγὼ πῶ τελειέται·
ἂν ὁ θεὸς τοὺς ξέλαμπρους μνηστῆρες μοῦ δαμάση,
κι ἐσένα δὲ θὰ λυπηθῶ, βυζάστρα μου κι ἂν εἶσαι,
τὴν ὥρα ποὺ τὶς ἄλλες μου τὶς δοῦλες θὰ σκοτώνω.»
Κι ἡ Εὐρύκλεια τότε ἡ γνωστικιὰ τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε·
« Τί λόγο ἀπὸ τ' ἀχείλι σου ξεστόμισες, παιδί μου;
Ξέρεις πὼς εἶναι ἀσάλευτη κι ἀλύγιστη ἡ ψυχή μου,
καὶ θά 'ναι σὰν τὸ σίδερο καὶ τὸ στεριὸ λιθάρι.
Κι ἄλλο ἕν' ἀκόμα θὰ σοῦ πῶ, καὶ βάλ' το μὲς στὸ νοῦ σου·
ἂν ὁ θεὸς τοὺς ξέλαμπρους μνηστῆρες σοῦ δαμάση,
κάθε γυναίκα τοῦ σπιτιοῦ θὰ σοῦ τὴν ἱστορήσω,
ποιὲς ἄτιμα σοῦ φέρνουνται καὶ ποιὲς δὲν ἔχουν κρῖμα».
Καὶ τότες ὁ πολύβουλος Δυσσέας ἀπολογήθη·
« Τί θὰ μοῦ πῆς, μανούλα, ἐσὺ γι αὐτές; δὲν εἶναι ἀνάγκη·

μονάχος μου τὴν καθεμιὰ θὰ νιώσω καὶ θὰ μάθω.
Μόν' σώπαινε, καὶ στοὺς θεοὺς ν' ἀφήσης τὴ φροντίδα.»
Κι ἀπ' τὰ παλάτια διάβηκε ἡ γριὰ γιὰ νὰ τοῦ φέρη
νερὸ γιὰ ποδοπλύσιμο, ποὺ χύθηκε ὅλο τ' ἄλλο.
Κι ἀφοῦ καλὰ τὸν ἔπλυνε καὶ τοῦ ἄλειψε τὸ λάδι,
πρὸς τὴ φωτιὰ τότε ἔσυρε ὁ Δυσσέας τὸ κάθισμά του,
καὶ μὲ κουρέλια σκέπασε τὸ λαβωμένο πόδι.
Κι ἀρχίνησεν ἡ γνωστικιὰ νὰ κρένη Πηνελόπη·
«Ξένε, κάτι ἄλλο θέλω ἐγὼ νὰ σὲ ρωτήξω ἀκόμα,
τὶ φτάνει τώρα τῆς γλυκειᾶς ἀνάπαψης ἡ ὥρα,
γιὰ κείνους ποὺ ὕπνο χαίρουνται, πολὺ καημὸ κι ἂν ἔχουν.
Μὰ ἐμένα λύπη ἀμέτρητη μοῦ ἔχει δεσμένη ἡ μοῖρα.
Ὅσο 'ναι μέρα τὴν περνῶ, μὲ σπαραγμοὺς καὶ κλάψες,
στὸ σπίτι μέσα τὰ ἔργα μου κοιτώντας καὶ τὶς δοῦλες·
μὰ ἡ νύχτα μιὰς καὶ κατεβῆ, κι ὅλους τοὺς πάρη ὁ ὕπνος,
μὲς στὸ κλινάρι κοίτουμαι, καὶ τὴν πικρὴ καρδιά μου
ἔννοιες τὴν πνίγουνε σκληρές, ποὺ νὰ θρηνῶ μὲ κάνουν.
Κι ὅπως ἡ Ἀηδόνα ἡ λυγερὴ καὶ κόρη τοῦ Παντάρου,
γλυκολαλεῖ, τῆς ἄνοιξης ἅμα ὁ καιρὸς γυρίση,
στῶ δέντρων καθὼς κάθεται τὰ πυκνωμένα φύλλα
καὶ μὲ συχνὰ γυρίσματα μύριους σκοποὺς ἀλλάζει,
τὸν Ἴτυλο, τὸ τέκνο της, θρηνώντας, ποὺ τὸν εἶχε
σκοτώσει ἀνήξερα, τὸ γιὸ τοῦ βασιλέα τοῦ Ζήθου,
κι ἐμένα ὁ νοῦς μου μιὰ ἀπ' ἐδῶ καὶ μιὰ ἀπ' ἐκεῖ γυρίζει,
ἢ νὰ σταθῶ μὲ τὸ παιδί, καὶ νὰ φυλάω δωπέρα,
τὸ ἔχει μου, τὶς δοῦλες μου, καὶ τ' ἀψηλὰ παλάτια,
μὲ σεβασμὸ στὸ ταίρι μου καὶ στὴ φωνὴ τοῦ κόσμου,
ἢ τὸν καλύτερο Ἀχαιὸ μνηστήρα ν' ἀκλουθήσω,
ποὺ στὸ παλάτι βρίσκεται, καὶ δίνει πλέρια δῶρα.
Κι ὅσο ἤτανε μικρὸ παιδὶ δὲ δέχονταν ὁ γιός μου
ἄντρα νὰ πάρω καὶ νὰ βγῶ ἀπ' τοῦ Δυσσέα τοὺς πύργους·
μὰ τώρα ποὺ ἔγινε κι αὐτὸς μεγάλο παλληκάρι,
λυπᾶται τὸ πολὺ τὸ βιὸς ποὺ οἱ Ἀχαιοὶ τοῦ τρῶνε,
καὶ τοὺς θεοὺς παρακαλεῖ νὰ φύγω ἀπ' τὰ παλάτια.
Μ' ἄκουσε τώρα τ' ὄνειρο ποὺ εἶδα, καὶ ξήγησέ το.
Εἴκοσι χῆνες θρέφω ἐδῶ μὲ τὸ βρεχτὸ σιτάρι,

πού χαίρουμαι νὰ τὶς θωρῶ καὶ νὰ τὶς καμαρώνω.
Μέγας ἀϊτὸς ἀπ' τὸ βουνὸ κατέβη ἀγκιστρομύτης,
καὶ τὰ λαιμά τους ἔσπασε· νεκρὲς στρωθήκαν ὅλες
μὲς στὰ παλάτια κι ὁ ἀιτὸς ἀνέβη στοὺς αἰθέρες.
Κι ἐγὼ θρηνοῦσα κι ἔσκουζα μὲς στ' ὄνειρό μου τότες,
καὶ γύρω οἱ ὡριοπλέξουδες Ἀχαιΐδες συναχτῆκαν,
ἀπ' τὶς φωνές μου, πού ὁ ἀιτὸς μοῦ σκότωσε τὶς χῆνες.
Κι ἐκεῖνος ἦρθε κάθισε στὸ ξώστεγο ἀποπάνω·
κι ἀνθρώπινα λαλώντας μου μὲ μπόδιζε νὰ κλαίγω·
«Θάρρος, τοῦ κοσμοξάκουστου τοῦ Ἰκάριου ὦ θυγατέρα·
ἀλήθεια 'ναι, κι ὄχι ὄνειρο, καὶ ξάστερο θὰ σοῦ 'βγῆ.
Οἱ χῆνες τοὺς μνηστῆρες σου σημαίνουν, κι ἐγὼ πού ἤμουν
ὡς τώρα ἀϊτός, ὁ ἄντρας σου τώρα εἶμαι καὶ γυρίζω,
νὰ δώσω τέλος φοβερὸ σὲ κάθε σου μνηστήρα.»
Εἶπε, κι ἐμένα μ' ἄφησε τοῦ ὕπνου ἡ γλύκα τότες,
καὶ κοίταξα, κι ἀγνάντεψα τὶς χῆνες στὴν αὐλή μου,
πού ἔτρωγαν στάρι σὰν προτοῦ στὴ γούρνα τους τριγύρω.»

Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας κι ἀπάντησέ της·
«Ἀλλιώτικα αὐτὸ τ' ὄνειρο, γυναίκα, δὲν ξηγιέται,
γιατὶ ὁ Δυσσέας ὁ ἴδιος πῶς θὰ τὸ τελέση σοῦ εἶπε,
καὶ φαίνεται ὁλοκάθαρο τὸ τέλος τῶν μνηστήρων·
μήτ' ἕνας ἀπ' τὴ μαύρη του δὲ θὰ γλυτώση μοῖρα.»

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
«Ἔχουμε, ὦ ξένε, ὀνείρατα ζαβά, μὲ κούφια λόγια,
κι ἀπ' ὅσα ὀνειρευόμαστε, σωστὰ δὲ βγαίνουν ὅλα.
Δυὸ θύρες τ' ἀλαφροΐσκιωτα τὰ ὄνειρα ἔχουν πάντα·
μὲ κέρατο φτιαστὴ τὴ μιά, μὲ φιλντισὶ τὴν ἄλλη·
Ὅσα ὄνειρ' ἀπὸ τὸ φιλντισὶ τὸ πριονιστὸ διαβαίνουν,
χαμένα εἶναι κι ἀνώφελα, καὶ τοὺς θνητοὺς γελᾶνε·
πάλε ὅσα ἀπ' τὰ καλόξεστα τὰ κέρατα περάσουν,
ἀληθινὰ τοῦ βγαίνουνε τοῦ ἀνθρώπου πού τὰ βλέπει.
Μὰ ἐμένα τὸ ἔρμο μου ὄνειρο δὲν πρόβαλε ἀποκεῖθε·
πόση χαρὰ θὰ τό 'χαμε, κι ἐγὼ καὶ τὸ παιδί μου.
Κι ἄλλο ἐγὼ κάτι θὰ σοῦ πῶ, καὶ κράτα το στὸ νοῦ σου·
ζυγώνει ἡ τρισκατάρατη ἡ Αὐγὴ πού θὰ μὲ πάρη
ἀπ' τοῦ Ὀδυσσέα τὸ σπιτικό· θὰ βγάλω τώρα ἀγώνα

τ' ἀξίνια ποὺ ἔστηνε σειρὰ μὲς στὰ παλάτια ἐκεῖνος,
σὰν καραβιοῦ στραβόξυλα, δώδεκ' ἀξίνια καὶ ὅλα
μὲ μιὰ σαϊτιὰ ποὺ ἔρριχνε μακρόθε τὰ περνοῦσε,
τέτοιον ἀγώνα τώρα ἐγὼ θὰ βάλω τῶ μνηστήρων·
κι ἐκεῖνον ποὺ εὐκολώτερα τεντώση τὸ δοξάρι,
κι ἀξίνια δώδεκα μὲ μιὰ σαΐτα του περάση,
θ' ἀκολουθήσω, ἀφήνοντας τὸν πύργο αὐτόνε, ποὺ ἦρθα
νιόπαντρη ἐγώ, καὶ βρῆκα τον ὥριο καὶ βιὸς γεμάτο,
ποὺ πάντα θὰ θυμᾶμαι τον καὶ μέσα στ' ὄνειρό μου.»
Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·
«Γυναίκα σεβαστὴ τοῦ γιοῦ τοῦ Λαέρτη, τοῦ Ὀδυσσέα,
τέτοιον ἀγώνα μὴν ἀργῆς στοὺς πύργους σου νὰ βάλῃς·
γιατὶ θά 'ναι ὁ πολύβουλος Δυσσέας ἐδῶ φτασμένος,
πρὶν τὸ δοξάρι πιάνοντας αὐτοὶ τ' ὡριοφτιασμένο,
τεντώσουνε τὴν κόρδα του, καὶ ρίξουν μὲς στ' ἀξίνια».
Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε·
«Ἂν ἤθελες, ὦ ξένε, ἐδῶ γιὰ μένα νὰ καθίσῃς·
ὕπνος δὲ θὰ χυνότανε, πὰς στὰ ματόφυλλά μου.
Ὅμως δὲ γίνεται οἱ θνητοὶ παντοτινὰ νὰ μνήσκουν
ἀκοίμητοι· γιατ' οἱ θεοὶ καιρὸ τοὺς ἔχουν βάλει
γιὰ κάθε πρᾶμα ξέχωρα στὴ γῆς τὴν τροφοδότρα.
Καὶ τώρα ἐγὼ στ' ἀνώγι μου θ' ἀνέβω νὰ πλαγιάσω,
σὲ κλίνη πολυστέναχτη καὶ πολυδακρυσμένη,
ἀπ' τὸν καιρὸ ποὺ μίσεψε ἀπ' τὸ Θιάκι ὁ Ὀδυσσέας,
τὸ μαῦρο Ἴλιο γιὰ νὰ δῇ, τ' ἀναθεματισμένο.
Ἐκεῖ πηγαίνω ἐγώ· κι ἐσύ, στὸ σπίτι αὐτὸ κοιμήσου,
κι ἢ χάμου στρώνεις, ἢ τοὺς λὲς κρεβάτι νὰ σοῦ βάλουν».
Αὐτὰ εἶπε καὶ στὰ θεόλαμπρα τ' ἀνώγια της ἀνέβη,
ὄχι μονάχη· οἱ βάγιες της μαζὶ κι αὐτὲς πηγαῖναν.
Κι ἀπάνω σὰν ἀνέβηκε στ' ἀνώγια μὲ τὶς βάγιες,
τὸν ἀκριβό της ἔκλαιγε Δυσσέα ὡσότου ὕπνο
ἡ Ἀθηνᾶ τῆς στάλαξε γλυκὸ στὰ βλέφαρά της.

ΡΑΨΩΔΙΑ Υ

Κι ὁ Ὀδυσσέας ὁ θεϊκὸς στὸ πρόστιτο πλαγιάζει,

σὲ ἀδούλευτο βοδόπετσο, μὲ ἀπάνω του στρωμένες
προβιὲς περίσσιες τῶν ἀρνιῶν ποὺ σφάζαν οἱ μνηστῆρες.
Σκέπασμα τότες τοῦ 'ριξε φλοκάτα ἡ Εὐρυνόμη.
Ἐκεῖ ἀγρυπνοῦσε, κι ὄλεθρο κρυφομελέτα ὁ νοῦς του
γιὰ τοὺς μνηστῆρες. Σύγκαιρα τοῦ παλατιοῦ οἱ κοπέλες,
ὅσες ἀγκαλιαζόντουσαν μ' ἐκείνους, βγαίναν τώρα,
κι ἡ μιὰ τῆς ἄλλης μὲ χαρὲς καὶ γέλια συντυχαίναν.
Ὅμως ἐκείνου λύσσαζε στὰ σωθικὰ ἡ καρδιά του,
κι ὅλο τὸ γύρναε μὲς στὸ νοῦ καὶ μέσα στὴν ψυχή του,
νὰ ὁρμήση, καὶ μὲ θάνατο τὴν καθεμιὰ νὰ σβήση,
ἢ στὸ στερνό τους φίλημα ν' ἀφήση τοὺς μνηστῆρες·
κι ὁλοένα βόγγαε μέσαθε κι ἀλύχταε ἡ καρδιά του.
Κι ὅπως ἡ σκύλα, τὰ μικρὰ σὰ νοιάζεται κουτάβια,
ξένο ἂ ματιάση, τοῦ ἀλυχτάει κι ἀμάχη τοῦ γυρεύει,
ἔτσι ἀλυχτοῦσε μέσα του, κακὰ τηρώντας ἔργα.
Καὶ τὴν καρδιά του μάλωνε τὰ στήθια του χτυπώντας·
« Βάστα, καρδιά· χειρότερα δεινὰ βαστοῦσες τότες
ποὺ μοῦ 'τρωγε ὁ ἀδάμαστος ὁ Κύκλωπας γενναίους
συντρόφους, κι ἐσὺ θάρρευες, ὡσότου ἀπὸ τὸ σπήλιο
ποὺ ὁ Χάρος σὲ φοβέριζε, σ' ἔφερ' ἡ γνώση μου ὄξω. »
Αὐτὰ τὰ λόγια μὲ θυμὸ λαλοῦσε στὴν καρδιά του,
κι ἄκουε ἐκείνη μέσαθε μὲ ὑπομονὴ περίσσια.
Ὡς τόσο αὐτὸς ἀπὸ τὴ μιὰ γυρνοῦσε κι ἀπ' τὴν ἄλλη.
Καὶ καθὼς ἄνθρωπος κοιλιὰ γεμάτη πάχος κι αἷμα,
στριφογυρίζει στὴ φωτιὰ ποὺ ἀνάβει καὶ δὲ βλέπει
τὴν ὥρα νὰ γοργοψηθῆ, παρόμοια κι αὐτὸς γύρνα
μιὰ ἐδῶ μιὰ ἐκεῖ, καὶ σπούδαζε τὸν τρόπο νὰ βαρέση
πολλοὺς ὀχτροὺς ἀδιάντροπους, αὐτὸς μονάχος ὄντας.
Καὶ τότες ἀπ' τὸν οὐρανὸ κατέβηκε ἡ Παλλάδα
ὀμπρός του, κι ἔμοιαζε θνητῆς γυναίκας τὸ κορμί της·
καὶ στάθηκε ἀπεπάνω του, καὶ τοῦ εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια·
« Πάλε ἀγρυπνᾶς, ποὺ πιὸ ἄμοιρος δὲ βρέθη στὴ γῆς ἄλλος;
Νὰ δά, τὸ σπίτι σου, καὶ νά, τὸ ταίρι σου ἐκεῖ μέσα,
καὶ τὸ παιδί σου, ποὺ ὅμοιο του ποιός δὲν ποθεῖ πατέρας; »
Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·
«Ὅλα σωστὰ κι ἀληθινά, θεά μου, ὅσα μοῦ εἶπες·

μὰ ἐμένα τοῦτο μέσα μου μεταγυρνάει ὁ νοῦς μου,
τὸ πῶς τοὺς παραδιάντροπους αὐτοὺς ν' ἀγγίξω μόνος,
ποὺ αὐτοὶ 'ναι πάντα μαζωχτοὶ μὲς στὰ παλάτια ἐδαῦτα.
Κι ἕν' ἄλλο μεγαλύτερο στὰ φρένα μου ἀναδεύω,
τὸ Δία ἂν ἔχοντας βοηθὸ κι ἐσένανε τοὺς σβήσω,
ποῦ θένα βρῶ καταφυγή ; Στοχάσου το κι ἐτοῦτο ».
Καὶ τότες τοῦ ἀποκρίθηκε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·
« Καημένε, καὶ στὸν πιὸ μικρὸ φίλο πιστεύουν ὅλοι,
ποὺ 'ναι θνητός, καὶ ποὺ πολλὰ νὰ σοφιστῇ δὲν ἔχει.
Μὰ ἐγὼ 'μαι ἀθάνατη θεά, ποὺ ὅλο σὲ διαφεντεύω
σὲ κάθε ἀγώνα σου. Καὶ νά, τί ἐγὼ σοῦ φανερώνω·
πενήντα νὰ μᾶς ἔζωναν θνητῶν ἀνθρώπων λόχοι,
τὸ τέλος μας γυρεύοντας μὲ πόλεμο νὰ φέρουν,
ὡς κι ἐκεινῶνε θά 'παιρνες ἐσὺ τ' ἀρνιὰ καὶ βόδια.
Ἄμε, κοιμήσου· εἶναι κακὸ νὰ ὁλονυχτᾶς τοῦ κάκου
καὶ ν' ἀγρυπνᾷς· τὰ πάθια σου νὰ πάψουν δὲν ἀργοῦνε. »
Αὐτὰ εἶπε, κι ὕπνο τοῦ 'χυσε πὰς στὰ ματόφυλλά του,
καὶ τότες ξανανέβηκε στὸν Ὄλυμπο ἡ Παλλάδα.
Κι ὁ ὕπνος ἐκεῖνον ἔπιανε καὶ τοῦ 'παιρνε τὶς ἔννοιες·
μὰ ἡ πολυστοχαζούμενη γυναίκα του ξυπνοῦσε,
καὶ κάθιζε στὸ μαλακὸ κλινάρι καὶ θρηνοῦσε.
Κι ἀφοῦ ἡ καρδιά της χόρτασε τὰ δάκρυα καὶ τὸ κλάμα,
πρῶτα στὴν Ἄρτεμη ἡ λαμπρὴ γυναίκα προσευχιέται·
« Χαριτωμένη μου Ἄρτεμη, κόρη τοῦ Δία, μακάρι
νὰ μ' ἔτρωγε ἡ σαΐτα σου χτυπώντας μου τὰ στήθη,
γιὰ ἂς μ' ἅρπαζε ὁλοάξαφνα κι ἂς μ' ἔφερνε ἀνεμούρα
στ' ἀχνὰ περάσματα, ἀπ' ἐκεῖ στὸ ρέμα νὰ μὲ ρίξῃ
ποὺ κατα πίσω τρέχοντας ὁ Ὠκεανὸς προβάλλει.
Καὶ σὰν ποὺ ἀνέμοι πήρανε τὶς κόρες τοῦ Πανδάρου,
ποὺ τὶς ἀφῆκαν οἱ θεοὶ πεντάρφανες, πανέρμες,
κι ἡ Ἀφροδίτη πῆρέ τις καὶ γλυκανάθρεψέ τις
μὲ τὸ κρασί, μὲ τὸ τυρί, μὲ τὸ γλυκὸ τὸ μέλι,
κι ἡ Ἥρα γνώση κι ὀμορφιὰ τὶς χάρισε περίσσια,
ἡ Ἄρτεμη τ' ἀνάστημα, κι ἡ Ἀθηνᾶ τὴν τέχνη
τὶς ἔμαθε νὰ φτιάνουνε κάθε δουλειὰ πιδέξια,
κι ἡ Ἀφροδίτη στὶς κορφὲς ὡς ν' ἀνεβῇ τοῦ Ὀλύμπου,

τὸ Δία τὸ βροντόχαρο γιὰ νὰ παρακαλέση,—
γιατὶ ὅλα τὰ κατέχει αὐτός, καὶ κάθε ἀνθρώπου ξέρει
τὴ μοίρα καὶ τὴν ἀμοιριά,— νὰ δώση στὶς κοπέλες
τοῦ γάμου τὶς λαμπρὲς χαρές, τρέξαν οἱ Ἅρπυιες τότες,
κι ἁρπάξανε τὶς κοπελιές, στὶς μαῦρες Ἐρινύες
τὶς φέραν καὶ τὶς δώσανε, γιὰ νὰ τὶς ἔχουν σκλάβες·
ἔτσι ἂς μ' ἀφάνιζαν οἱ θεοὶ οἱ ἀθάνατοι κι ἐμένα,
κι ἂς μὲ βαροῦσε ἡ Ἄρτεμη, ποὺ τὸ Δυσσέα στὸ νοῦ μου
θωρώντας, στοῦ Ἅδη τὰ φριχτὰ νὰ κατεβῶ λημέρια,
καὶ μήτε ἀνθρώπου ταπεινοῦ ψυχὴ νὰ μὴ γλυκάνω.
Ὅμως κι ἐκεῖνο ὑποφερτό· μὲ κλάματα ὁλημέρα
νὰ λυώνης κι ὅμως τὸ βραδὺ νὰ σὲ σκεπάζη ὁ ὕπνος,
ποὺ πέφτει στὰ ματόφυλλα, καὶ μονομιᾶς τὰ πάντα,
καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ στὴ λησμοσύνη ρίχτει·
μὰ ἐμένα ὡς καὶ ὀνείρατα κακὰ μοῦ στέλνει ἡ μοῖρα.
Καὶ πάλε ἐτούτη τὴ νυχτιὰ κάποιος στὸ πλάγι μου ἦταν,
ποὺ τοῦ 'μοιαζε σὰν ποὺ ἤτανε μὲ τὸ στρατὸ σὰν κίνα,
καὶ χαίρομουν, τί ἀληθινό, κι ὄχι ὄνειρο τὸ θάρρουν.»
Αὐτὰ εἶπε, κι ἡ χρυσόθρονη φάνη στὴ γῆς Αὐγούλα.
Ἀγρίκησε τὸ θρῆνο της ὁ θεϊκὸς Δυσσέας,
καὶ συλλογιόταν κι ἔλεγε στὸ νοῦ του πὼς ἐκείνη
τὸν ἔνιωσε, καὶ πὼς σιμὰ στὴν κεφαλή του στάθη.
Καὶ τὴ φλοκάτα ἁρπάζοντας καὶ τὶς προβιές, ποὺ μέσα
κοιμότανε, τ' ἀπίθωσε πὰς σὲ θρονὶ τοῦ πύργου·
καὶ στὴν αὐλὴ τὸ βοδινὸ σὰν ἔθεσε τομάρι,
στὸ Δία προσευκήθηκε μὲ χέρια σηκωμένα·
«Πατέρα Δία, ἂν στέργετε στὸν τόπο μου νὰ φτάσω
ἀπὸ στεριὲς καὶ θάλασσες, κατόπι τόσα πάθια,
ἀπ' ὅσους μέσα ἐκεῖ ξυπνοῦν, φωνὴ ἂς σηκώση κάποιος,
κι ἄλλο σημάδι ἂς μοῦ φανῆ ἀπ' ἔξωθε τοῦ Δία.»
Αὐτὰ εἶπε, καὶ συνάκουσε τὴν προσευχή του ὁ Δίας,
κι ἀπὸ τὰ νέφια τ' ἀψηλὰ τοῦ λαμπεροῦ τοῦ Ὀλύμπου,
βρόντηξ' εὐτύς, καὶ χάρηκε ὁ μέγας Ὀδυσσέας.
Κι ἀπὸ τὸ σπίτι σήκωσε φωνὴ γυναίκα ἀλέστρα,
ποὺ ἐκεῖ σιμὰ βρισκόντουσαν τοῦ ἀφέντη της οἱ μύλοι,
καὶ δώδεκα δουλεύανε γυναῖκες, νὰ τοιμάζουν

κριθάλευρα, σιτάλευρα, μεδούλι τῶν ἀνθρώπων.
Οἱ ἄλλες σὰν ἀπάλεσαν, κοιμήθηκαν· ἐκείνη
ὄντας ἀδύναμη, ἄλεθε τὸ μύλο της ἀκόμα,
μὰ ξάφνου στέκει καὶ φωνὴ σηκώνει γιὰ σημάδι·
« Δία Πατέρα, τῶν θεῶν κι ἀνθρώπων βασιλέα,
τρανὴ βροντὴ ἀπ᾽ τὸν οὐρανὸ τὸν κάτασπρο μᾶς στέλνεις,
μὲ δίχως σύννεφο· θεϊκὸ σημάδι σου μᾶς δείχνεις.
Ὁ λόγος ποὺ θὰ πῶ ἡ φτωχή, βοήθα νὰ μοῦ ᾽βγῇ τώρα·
ἄς εἶναι πιὰ ἡ στερνὴ φορὰ ποὺ κάθουνται οἱ μνηστῆρες
ἐδῶ, καὶ μὲ πασίχαρο γλεντίζουν φαγοπότι·
αὐτοί, ποὺ μὲ τὴν κούραση τὰ γόνατα μοῦ κόψαν,
σὰν ἄλεθα τ᾽ ἀλεύρι τους, ἄς φᾶνε τὸ στερνό τους. »
Καὶ χάρηκε τὸ μάντεμα καὶ τὴ βροντὴ τοῦ Δία
ὁ Ὀδυσσέας, καὶ τό εἶδε πῶς θὰ γδικηθῇ τοὺς φταῖστες.
Κι οἱ ἄλλες δοῦλες στὰ λαμπρὰ τοῦ Ὀδυσσέα παλάτια
μαζεύτηκαν, καὶ στὴ γωνιὰ πῆγαν φωτιὰ ν᾽ ἀνάψουν.
Σηκώθη κι ὁ Τηλέμαχος, ὁ ἰσόθεος ὁ λεβέντης,
καὶ ντύθηκε· τὸ κοφτερὸ σπαθὶ στὸν ὦμο ζώνει,
τὰ ὡραία δένει σάνταλα στὰ πόδια τὰ λαμπρά του,
παίρνει κοντάρι δυνατὸ μὲ μύτη ἀκονισμένη·
καὶ στὸ κατώφλι στάθηκε καὶ στὴν Εὐρύκλεια κρένει
« Κυρούλα, πῶς τιμήσατε τὸν ξένο αὐτὸ στὸ σπίτι;
ἢ δίχως στρῶμα καὶ φαὶ καὶ δίχως ἔννοια μνήσκει;
Τί τέτοια ᾽ναι ἡ μανούλα μου, μ᾽ ὅλη τὴ γνώση πὄχει·
τοῦ πιὸ χειρότερου θνητοῦ κάθε τιμὴ τοῦ κάνει,
καὶ τὸν καλύτερο ἄνθρωπο μὲ καταφρόνια διώχνει. »
Κι ἡ φρόνιμη ἡ Εὐρύκλεια τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Παιδάκι μου, τὸ φταίξιμο στὸν ἄφταιγο μὴ δίνης·
κρασὶ καθόταν κι ἔπινε ὅσο ἤθελε, μὰ πεῖνα
δὲν εἶχε πιὰ νὰ φάῃ θροφή· τῆς τό ᾽πε ποὺ ρωτοῦσε.
Καὶ γιὰ ὕπνο καὶ γιὰ πλάγιασμα σὰν ἦρθε ἡ ὥρα, ἐκείνη
τὶς δοῦλες τότες πρόσταξε κλινάρι νὰ τοῦ στρώσουν,
μὰ αὐτός, σὰν κάποιος ἔρημος καὶ κακοπαθιασμένος,
δὲ δέχονταν σὲ στρώματα καὶ χράμια νὰ πλαγιάσῃ,
μόνε σὲ βοδοτόμαρο καὶ σὲ προβιὲς ἀρνιῶνε
μέσα στὸ πρόσπιτο· κι ἐμεῖς τοῦ ρίξαμε φλοκάτα. »

Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος κρατώντας τὸ κοντάρι,
ξεκίνησε μὲ δυὸ γοργὰ μαζὶ σκυλιά, καὶ πῆγε
στῶν ὀμορφόποδων Ἀχαιῶν τὴ συντυχιὰ νὰ κάτση.
Κι ἡ Εὐρύκλεια, τοῦ Ὤπα γέννημα, τοῦ γιοῦ τοῦ Πεισινόρη,
τὶς παρακόρες φώναξε, ἡ γριὰ ἡ τιμημένη·
« Σαλέψτε ἐσεῖς, τὸ πάτωμα σκουπίστε καὶ ραντίστε,
καὶ στὰ καλόφτιαστα θρονιὰ ρίξτε χαλιὰ πορφύρα·
κι ἐσεῖς οἱ ἄλλες, τὰ πολλὰ τραπέζια σφουγγαρίστε,
κροντήρια καθαρίζετε καὶ δίκουπα ποτήρια·
στὴ βρύση τρέξτε οἱ ἄλλες σας νερὸ νὰ κουβαλῆστε·
γιατ' οἱ μνηστῆρες δὲν ἀργοῦν στὸ μέγαρο νὰ φτάσουν,
γλήγορα σμίγουν, καὶ γιορτὴ θένα 'χουνε μεγάλη. »
Εἶπε, κι ἐκεῖνες πρόθυμα τὰ λόγια της ἀκοῦσαν.
Εἴκοσι κόρες πήγανε στ' ἀχνοῦ νεροῦ τὴ βρύση,
κι οἱ ἄλλες μέσα δούλευαν μὲ τὰ πιδέξια χέρια.
Ἦρθαν κατόπι, μπήκανε καὶ τῶν Ἀχαιῶν οἱ δοῦλοι,
κι ἔσκιζαν ξύλα τεχνικά. Καὶ φτάνουν ἀπ' τὴ βρύση
κι οἱ παρακόρες. Ἔφτασε κι ὁ Εὔμαιος στὸν πύργο
μὲ τρία, τὰ καλύτερα θρεφτάρια ἀπ' τὸ κοπάδι.
Γ' ἀφῆκε αὐτὰ στοὺς ὄμορφους αὐλόγυρους νὰ βόσκουν,
κι ἐκεῖνος γλυκομίλησε στὸν Ὀδυσσέα κι εἶπε·
« Σὲ καλοβλέπουν ἄραγες, καλέ μου ξένε, τώρα,
ἢ ἀκόμα σὲ καταφρονοῦν στὰ μέγαρα, σὰν πρῶτα ; »
Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τοῦ κρένει·
« Στοὺς θεοὺς νὰ τὴν πλερώσουνε τὴν ἀδικιά τους, φίλε,
αὐτοί, ποὺ σ' ἄλλου σπιτικὸ παράνομα ἀσεβοῦνε
μὲ τὰ ἔργα αὐτά τους, κι ἡ ντροπὴ ποῦθε ἀρχινάει δὲν ξέρουν. »
Αὐτὰ λαλοῦσαν κι ἔλεγαν ἐκεῖνοι ἀνάμεσό τους.
Ὡς τόσο κι ὁ χοιροβοσκὸς Μελάνθιος ἦρθε τότες
μὲ δυὸ βοσκούς, καὶ φέρνανε τὰ διαλεχτά τους γίδια,
ποὺ σ' ὅλες τὶς γιδοκοπὲς γιὰ τοὺς μνηστῆρες τὰ εἶχε.
Κάτω ἀπὸ τὴ βουητερὴ τὴν αἴθουσα τὰ δένει,
καὶ τοῦ Ὀδυσσέα πειραχτικὰ λαλώντας συντυχαίνει·
« Ἀκόμα ἐδῶ θὰ κάθεσαι καὶ θὰ μᾶς βασανίζης,
ὦ ξένε, διακονεύοντας, καὶ δὲ θὰ μᾶς ἀφήσης ;
Θαρρῶ, δὲ χωριζόμαστε πιὰ τώρα, δίχως πρῶτα

νὰ φᾶς καὶ μερικὲς γροθιές, τ᾽ εἶσαι κακὸς ζητιάνος.
Ἔχουνε κι ἄλλα οἱ Ἀχαιοὶ γιὰ σένανε τραπέζια.»
Δὲ μίλησε ὁ πολύβουλος Δυσσέας, μόν᾽ σωπώντας
τὴν κεφαλή του κούνησε, κι εἶχε κακὸ στὸ νοῦ του.
Καὶ τρίτος ὁ πρωτοβοσκὸς Φιλοίτιος τότες ἦρθε,
στέρφα δαμάλα φέρνοντας καὶ γίδια στοὺς μνηστῆρες.
Ἀπ᾽ τὴ στεριὰ τὰ φέρανε περάτες, ποὺ κι ἀνθρώπους
ποκεῖθε πάντα προβοδοῦν σὰν ἔρθουν καὶ ζητήσουν.
Στὴ βουητερὴ τὴν αἴθουσα σὰν τά ᾽δεσε ἀποκάτω,
πῆγε κι αὐτὸς καὶ στάθηκε στὸν Εὔμαιο μπρός, καὶ ρώτα·
«Χοιροβοσκέ, ποιός εἶν᾽ αὐτὸς ὁ ξένος ποὺ μᾶς ἦρθε
μὲς στὸ παλάτι; Κι ἀπὸ ποιούς παινιέται πὼς γεννήθη;
ποιά ᾽ναι ἡ γενιά του, κι ἀπὸ ποιά ξεκίνησε πατρίδα;
ὁ δύσμοιρος· καὶ φαίνεται σὰ βασιλέας στὴν ὄψη.
Ὅμως κακὸ τοὺς φέρνουνε οἱ θεοὶ τοὺς πλανεμένους,
μιὰς καὶ τοὺς κλώσουν συφορά, κι ἂς εἶναι βασιλιάδες.»
Εἶπε, καὶ τόνε ζύγωσε, καὶ τοῦ ᾽σφιξε τὸ χέρι,
καὶ φώναξέ του, κι εἶπε του μὲ λόγια φτερωμένα·
«Γειά σου, πατέρα ξένε μου, καλὲς νὰ σοῦ ᾽ρθουν μέρες
κἂν ὕστερα. Τώρα σὲ τρῶν περίσσια πάθια ἀκόμα.
Ἀπὸ τὸ Δία πιὸ σκληρὸς ἄλλος θεὸς δὲν εἶναι.
Γιὰ ἄντρες ποὺ ἐκεῖνος γέννησε, σπλαχνιὰ καμιὰ δὲ νιώθει,
μόνε σὲ φοβερὰ δεινὰ καὶ βάσανα τοὺς ρίχτει.
Ἴδρωσα ἐγὼ θωρώντας σε, τὰ μάτια μου δακρύσαν,
μὲ τοῦ Δυσσέα τὴ θύμηση, γιατὶ θαρρῶ κι ἐκεῖνος
μὲ τέτοια κουρελόπανα μέσα στὸν κόσμο τρέχει,
ἂν εἶναι ἀκόμα ζωντανός, καὶ τοῦ ἥλιου φῶς ἀ βλέπῃ.
Κι ἂν πέθανε, καὶ βρίσκεται στὸν Ἅδη, ἀλλοίμονό μου,
ποὺ τὸν παράξιο μου ἔχασα τὸν Ὀδυσσέα, ποὺ μ᾽ εἶχε
πρῶτο στὰ βόδια ἀπὸ μωρὸ στὴ γῆς τῶν Κεφαλλήνων.
Γενῆκαν τώρα ἀρίθμητα, κι ἄλλος βοσκὸς δὲ στάθη
δαμάλες πλατυκούταλες περσότερες νὰ δείξῃ.
Τώρα σὲ ξένες προσταγὲς θροφὴ τὶς παραθέτω
ἀνθρώπων ποὺ τοῦ σπιτικοῦ δὲ σέβουνται τ᾽ ἀγόρι,
μηδὲ τρομάζουν τῶν θεῶν τὴν τιμωρία, μόν᾽ θέλουν
νὰ μοιραστοῦνε τὰ καλὰ τοῦ πλανημένου ρήγα.

Ὡς τόσο, μέσα μου συχνὰ τὸ μεταγέρνει ὁ νοῦς μου,
κακὸ ἂν δὲν εἶναι, ἐνόσω ὁ γιὸς ὑπάρχει, ἀλλοῦ νὰ φύγω,
κοντὰ σὲ ξένους μένοντας μαζὶ μὲ τὶς δαμάλες·
μὰ ἀκόμα πιὸ χειρότερο νὰ κάθουμαι, καὶ ξένων
θνητῶν φυλάγοντας ἐδῶ σφαχτὰ νὰ τυραννιέμαι.
Ἀπὸ καιρὸ θὰ πρόσφευγα σ' ἄλλου μεγάλου ρήγα
παλάτι, τ' εἶναι ἀβάσταχτα τὰ τωρινὰ δεινά μου.
Μὰ ἀκόμα συλλογιέμαι τον τὸ δύστυχο, ἴσως κι ἔρθη
ξάφνω ἀπὸ κάπου, καὶ μεμιὰς σκορπίση τοὺς μνηστῆρες. »
Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Βοσκέ, ποὺ μήτε ἀσύστατος μήτε κακὸς δὲ μοιάζεις,
βλέπω κι ἐγὼ τὰ φρένα σου πὼς τὰ φωτίζει ἡ γνώση,
κι ὅρκο σοῦ κάνω φοβερό, σ' ἐκεῖνο ποὺ σοῦ κρένω·
ὁ Δίας νά 'ναι μάρτυρας, τὸ ξενικὸ τραπέζι,
κι ἐτούτη ἡ στιὰ τοῦ θεόλαμπρου Δυσσέα ποὺ μὲ δέχτη,
ἀκόμα ἐδῶ θένα 'σαι ἐσύ, καὶ θὰ γυρίση ἐκεῖνος·
καὶ μὲ τὰ μάτια σου θὰ δῆς, ἂν θέλης, τοὺς μνηστῆρες,
ποὺ τώρα ἐδῶ σᾶς τυραννοῦν, νὰ πέφτουν σκοτωμένοι. »
Καὶ τότες τοῦ ἀπαντάει καὶ λέει ὁ πρῶτος τῶ βουκόλων·
« Μακάρι αὐτὰ τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς νὰ τὰ τελοῦσε, ὦ ξένε,
καὶ θά 'βλεπες τὶ δύναμη τὰ χέρια ἐδαῦτα κρύβουν. »
Παρόμοια σ' ὅλους τοὺς θεοὺς κι ὁ Εὔμαιος παρακάλειε,
νὰ φέρουνε στὸ σπίτι του τὸ γνωστικὸ Ὀδυσσέα.
Αὐτὰ λαλοῦσαν κι ἔλεγαν ἐκεῖνοι ἀνάμεσό τους·
ὡς τόσο τοῦ Τηλέμαχου τοιμάζαν οἱ μνηστῆρες
τὸ τέλος καὶ τὴ μοῖρα του. Ὅμως ζερβά τους φάνη
ἀψηλοπέταχτος ἀϊτὸς κρατώντας περιστέρα.
Καὶ τότε ὁ Ἀμφίνομος αὐτὰ ξαγόρεψέ τους κι εἶπε·
« Δὲ θὰ μᾶς ἔβγη τυχερὸς αὐτός, καλοί μου φίλοι,
ὁ φόνος τοῦ Τηλέμαχου. Τὸ δεῖπνο ὡς τόσο ἂς δοῦμε».
Αὐτά 'λεγε ὁ Ἀμφίνομος, κι ἀρέσανε στοὺς ἄλλους.
Καὶ μπαίνοντας στὰ μέγαρα τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέα,
ἀπάνω σ' ἕδρες καὶ θρονιὰ τὶς χλαῖνες ἀπιθῶσαν,
κι ἔσφαξαν πρόβατα τρανά, καλοθρεμμένα γίδια,
θρεφτάρια χοίρους καὶ παχὺ δαμάλι ἀπ' τὸ κοπάδι.
Κι ἀφοῦ τὰ σπλάχνα ψήσανε τὰ μοίρασαν, καὶ τότες

ἀνακατέψανε κρασὶ μὲς σ' ὅλα τὰ κροντήρια.
Ὁ χοιροτρόφος ἔδινε παντοῦθε τὰ ποτήρια,
ψωμὶ τοὺς ἔφερνε ὁ καλὸς πρωτοβοσκὸς Φιλοίτιος
μὲ τὰ ποτήρια τὰ ὄμορφα, κι ὁ Μελανθέας κερνοῦσε.
Κι αὐτοὶ ἅπλωναν τὰ χέρια τους στὰ καλοφάγια ὀμπρός τους.
Μὲ πονηριὰ ὁ Τηλέμαχος τὸν Ὀδυσσέα καθίζει
στὸ στέριο μέγαρο, σιμὰ στὸ λίθινο κατώφλι,
καὶ τοῦ 'βαλε κοινὸ σκαμνὶ καὶ φτωχικὸ τραπέζι·
σπλάχνα τοῦ δίνει μερτικό, καὶ μὲ χρυσὸ ποτήρι
κερνώντας τον, τοῦ μίλησε, κι αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ εἶπε·
« Κάθου ἐσὺ τώρα ἐδῶ, κρασὶ νὰ πίνης μὲ τοὺς ἄλλους,
κι ἀπ' τῶ μνηστήρων τὶς βρισιὲς καὶ τοὺς δαρμοὺς ἀτός μου
θὰ σὲ φυλάξω, τὶ κοινὸ δὲν εἶν' αὐτὸ τὸ σπίτι,
μόν' εἶναι τοῦ Ὀδυσσέα, κι αὐτὸς γιὰ μένα τό 'χει χτῆμα.
Κι ἐσεῖς, κρατιέστε ἀπὸ βρισιὲς καὶ χτυπημούς, μνηστῆρες,
σὲ ξαφνικὰ μὴν ἔρθουμε μαλώματα κι ἀμάχες. »
Αὐτὰ εἶπε, καὶ δαγκάνοντας τ' ἀχείλι οἱ ἄντρες ὅλοι,
θαμάζαν τοῦ Τηλέμαχου τὰ ξέθαρρα τὰ λόγια.
Κι ὁ Ἀντίνος, τοῦ Εὐπείθη ὁ γιὸς χόλωσε τότες κι εἶπε·
« Ἂν κι ὁ Τηλέμαχος πικρὰ μᾶς εἶπε λόγια, ὦ φίλοι,
ἂς τὰ δεχτοῦμε· μᾶς μιλάει μὲ σοβαρὴ φοβέρα.
Ὁ Δίας δὲν τό 'θελε· εἰδεμή, στὰ μέγαρά του μέσα
θὰ τὸν σωπαίναμε, κι αὐτὸς ἂς ζήταε νὰ στριγγλίζῃ. »
Αὐτὰ ὁ Ἀντίνος ἔλεγε, μὰ ἀδιαφοροῦσε ἐκεῖνος.
Καὶ τῶν θεῶν τὴν ἱερὴ κατοβοδιὰ ἀπ' τὴ χώρα
κήρυκες φέρναν στὸ ἰσκιερὸ τοῦ Ἀπόλλωνα τὸ δάσος
ποὺ πλήθη μακρομάλληδων Ἀχαιῶνε συναχτῆκαν.
Καὶ σάνε ψῆσαν κι ἔβγαλαν τ' ἀπόξωθε κοψίδια,
τὰ μοίρασαν, κι ἀρχίσανε τ' ἀρχοντικὸ τραπέζι.
Καὶ τοῦ Δυσσέα βάλανε μερίδα οἱ δοῦλοι τότες
ὅση κι ἐκεῖνοι πέρνανε, καθὼς παράγγειλέ τους
ὁ πολυαγαπημένος γιὸς τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέα.
Μὰ ἡ Ἀθηνᾶ δὲν ἄφηνε τοὺς θεότολμους μνηστῆρες
νὰ παύουν τὴν κακολογιά, γιὰ νὰ πηγαίνῃ ὁ πόνος
βαθύτερα μὲς στὴν καρδιὰ τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέα.
Κι ἀνάμεσό τους βρίσκουνταν ἀδικογνώστης ἄντρας,

πού τ' ὄνομά του Κτήσιππος, και κατοικιά του ἡ Σάμη·
στὰ πλούτια του τ' ἀμέτρητα πιστεύοντας, ζητοῦσε
τοῦ Ὀδυσσέα τή σύντροφη, τοῦ ξενοπλανεμένου.
Ἐκεῖνος στούς ἀγέρωχους μνηστῆρες τότες εἶπε·
« Ἀκοῦστε με τὸ τί θὰ πῶ, ὦ θεότολμοι μνηστῆρες·
καλὴ μερίδα δόθηκε, σὰν ποὺ πρέπει, τοῦ ξένου·
σωστὸ δὲν ἤτανε μάθες τὸ δίκιο νὰ στεροῦνται
οἱ ξένοι τοῦ Τηλέμαχου που ἐδῶ νὰ ἔρθουν τύχαινε.
Μὰ ἂς τὸν φιλέψω πιὰ κι ἐγώ, και πάλε αὐτὸς τὸ δῶρο
τὸ δίνει της λουτράρισσας, ἢ κάμιας ἄλλης δούλας,
ἀπ' ὅσες μέσα βρίσκονται στοῦ Ὀδυσσέα τοὺς πύργους. »
Εἶπε, καὶ πόδι βοδινὸ τραβάει ἀπ' τὸ πανέρι,
καὶ τὸ πετάει ἀπάνω του. Μὰ ξέφυγε ὁ Δυσσέας
γυρνώντας τὸ κεφάλι του, καὶ μέσα του μὲ πίκρα
γελώντας, καὶ τὸ κόκκαλο στὸ στέριον τοῖχο πέφτει.
Τότες μ' ὀργὴ ὁ Τηλέμαχος τοῦ Κτήσιππου φωνάζει·
« Καλὰ σοῦ βγῆκε, ὦ Κτήσιππε, κι ἂς τὸ χαρῆ ἡ ψυχή σου.
Τὸν ξένο δὲν τὸν βάρεσες, τι ὁ ἴδιος του φυλάχτη·
ἀλλιῶς, τὰ στήθια σου ἄνοιγα μὲ κοφτερὸ κοντάρι.
Τότε ὁ πατέρας σου ταφὴ θὰ τοίμαζε ἀντὶς γάμο
δῶ μέσα· καὶ γι' αὐτὸ ἀσκημιὲς κανένας μὲς στὸ σπίτι
ἂς μὴ μοῦ κάνῃ τώρα πιὰ νιώθω, καὶ ξέρω ποιό 'ναι
καλὸ στὸν κόσμο, ποιό κακό, τι πιὰ μωρὸ δὲν εἶμαι.
Καθόμαστε καὶ βλέπουμε νὰ σφάζονται τ' ἀρνιά μας,
καὶ τὸ κρασὶ νὰ πίνεται, καὶ τὸ ψωμὶ νὰ φεύγῃ·
τὶ δύσκολό 'ναι τοὺς πολλοὺς νὰ τοὺς μποδίζῃ ὁ ἕνας.
Ὅμως καιρὸς πιὰ τὸ ἄδικο κι ἡ ἄντροπη νὰ πάψῃ.
Κι ἂν νὰ μὲ θανατώσετε μὲ τὸ σπαθὶ ποθῆτε,
καλύτερα ἐγὼ τό 'θελα, κι ἂς μ' ἔπαιρνεν ὁ Χάρος,
παρὰ νὰ βλέπω ἀδιάκοπα τέτοια ἔργα ντροπιασμένα,
τοὺς ξένους μας νὰ βρίζουνε, μὰ καὶ τὶς παρακόρες
ἀδιάντροπα νὰ σέρνουνε μὲς στὰ λαμπρὰ παλάτια. »
Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι σώπασαν κι ἀμίλητοι ἀπομεῖναν·
καὶ τότες τοῦ Δαμάστορα ὁ Ἀγέλαος τοὺς εἶπε·
« Λόγος σωστὸς σὰν εἰπωθῇ, δὲν πρέπει ἐμεῖς, ὦ φίλοι,
ἐνάντια νὰ πηγαίνουμε μὲ λόγια θυμωμένα.
Τὸν ξένο μὴν πειράζετε, μήτε κανέναν ἄλλον

ἀπὸ τοὺς δούλους ποὺ 'ναι ἐδῶ στοῦ θεϊκοῦ 'Οδυσσέα.
Ποθοῦσα τοῦ Τηλέμαχου καὶ τῆς καλῆς του μάνας
νὰ πῶ ἕνα λόγο φιλικό, νὰ τὸν δεχτοῦνε ἂ στέργουν.
'Ελπίδα ὅση σᾶς ἔμνησκε στὰ βάθια τῆς ψυχῆς σας,
νά 'ρθη ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος στὸ σπιτικό του πάλε,
μὲ δίκιο τὸν προσμένατε, καὶ τοὺς μνηστῆρες ὅλους
στὸν πύργο τοὺς κρατούσατε, ποὺ ἦταν καὶ πιὸ συφέρο,
ἀνίσως γύριζε ἄξαφνα στὸ σπίτι του ὁ Δυσσέας.
Μὰ τώρα πιὰ ὁλοφάνερο πὼς δὲ θὰ μᾶς γυρίση.
Ἄμε λοιπὸ στὴ μάνα σου, συβούλεψέ την τώρα,
νὰ πάρη τὸν καλύτερο, καὶ πιότερα ὅποιον δίνει,
κι ἐσὺ γιὰ νὰ τὰ χαίρεσαι τὰ πατρικά σου πλούτια,
κι ἐκείνη τοῦ ἄλλου της τοῦ ἀντρὸς τὸ σπίτι νὰ κοιτάζη. »
Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γύρισε τότες κι εἶπε·
« Ναὶ μὰ τὸ Δία, 'Αγέλαε, καὶ μὰ τὰ πάθια ἐκείνου
ποὺ ἀπὸ τὸ Θιάκι μακριὰ πλανιέται γιά καὶ χάθη,
ν' ἀργοπορήσω δὲ ζητῶ τὸ γάμο τῆς μητέρας,
παρὰ ὅλο τὴν παρακινῶ νὰ πάρη αὐτὸν ποὺ θέλει,
καὶ δίνω δῶρα ἀρίθμητα. Ὅμως νὰ τήνε βγάλω
χωρὶς νὰ θέλη ντρέπουμαι, κι ὁ θεὸς νὰ μὴν τὸ δώση. »
Εἶπ' ὁ Τηλέμαχος· κι ἡ θεὰ μὲς στοὺς μνηστῆρες γέλια
ἄσβηστα σήκωσε, κι ὁ νοῦς τοῦ καθενὸς σκοτίστη.
Καὶ τώρα αὐτοὶ μὲ ἀπόξενα γελούσανε σαγόνια,
καὶ κρέατα αἱματόβρεχτα μασούσανε καὶ τρῶγαν·
δάκρυα τὰ μάτια τους πολλὰ γεμίζαν, κι ἡ ψυχή τους
προμάντεμα μοιρολογιοῦ τοὺς ἔφερνε μεγάλου.
Καὶ τότες ὁ θεόμορφος Θεοκλύμενος τοὺς εἶπε·
«Ἄχ, τί μεγάλο, ὦ δύστυχοι, κακὸ μαθὲς σᾶς βρίσκει.
Νύχτα σᾶς ζώνει κεφαλὴ καὶ πρόσωπο καὶ γόνα·
ἄναψ' ὁ θρῆνος, βρέχουνται τὰ μάγουλα μὲ δάκρυα,
κι οἱ τοῖχοι μ' αἷμα βρέχουνται καὶ τὰ ὥρια μεσοδόκια·
γέμισαν πρόθυρα κι αὐλὲς μὲ ἴσκιους νεκρῶν ποὺ τρέχουν
μέσα στὰ σκότη, στὸ Ἔρεβος· καὶ χάθηκε στὰ οὐράνια
ὁ ἥλιος καὶ γύρω ἁπλώθηκε στὸν κόσμο μαύρη ἀντάρα. »
Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι γέλασαν ἐκεῖνοι ἀπ' τὴν καρδιά τους.
Κι ἀρχίζει τοῦ Πολύβου ὁ γιὸς ὁ Εὐρύμαχος, καὶ κρένει·

« Χαμένα τά 'χει ὁ νιόφερτος ὁ ξένος πού μᾶς ἦρθε.
Μὰ γλήγορα ἀπ' τὰ μέγαρα στεῖλτε τον ἔξω, ὦ νέοι,
στὴν ἀγορὰ νὰ κατεβῆ, τί ἐδῶ τὴ νύχτα βλέπει.»
Κι ὁ θεόμορφος Θεοκλύμενος του ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Εὐρύμαχε, ὁδηγοὺς ἐσὺ δὲ θέλω νὰ μοῦ φέρης·
ἔχω καὶ μάτια ἐγώ, κι αὐτιά, κι ἔχω τὰ δυό μου πόδια,
καὶ γνώση εἶναι στὰ στήθια μου γερὴ κι ὡριμασμένη.
Μ' αὐτὰ θὰ πάω, γιατὶ κακὸ νὰ σᾶς ζυγώνη νιώθω,
ποὺ οὔτ' ἕνας δὲ θὰ δυνηθῆ μνηστήρας νὰ ξεφύγη,
ἀπ' ὅσους μὲς στὰ μέγαρα τοῦ θεικοῦ Ὀδυσσέα
τοὺς ἄντρες βρίζουν, καὶ φριχτὲς σοφίζουνται ἀνομίες.»
Εἶπε, κι ἀπ' τὰ καλόχτιστα παλάτια βγῆκε ἐκεῖνος,
καὶ τράβηξε στοῦ Πείραιου, ποὺ καλοδέχτηκέ τον.
Κι ἕνας τὸν ἄλλον ὅλοι τους κοιτώντας οἱ μνηστῆρες,
κεντοῦσαν τὸν Τηλέμαχο, τοὺς ξένους περγελῶντας.
Κι αὐτὰ κάποιος ἀγέρωχος γύρισε κι εἶπε νέος·
« Τηλέμαχε, ἄλλος σὰν κι ἐσὲ κακόξενος δὲν εἶναι.
Κοίταξ' αὐτὸν τὸν βρώμικο τὸν κοσμογυριστή σου,
ποὺ ὅλο πεινάει κι ὅλο διψάει, καὶ μήτ' ἀπὸ ἔργα ξέρει,
μήτ' ἀπὸ μάχες ἔμαθε· βάρος τῆς γῆς ἀλήθεια.
Ἄλλος σηκώθη πάλε ἐδῶ τὸ μάντη νὰ σοῦ κάμη.
Μὰ ἐμέν' ἀκούγοντας, πολὺ περσότερο κερδίζεις·
μὲς σὲ καλὸ ἂς τοὺς ρίξουμε πολύσκαρμο καράβι,
στὴ Σικελία γιὰ νὰ σταλθοῦν, καλὴ τιμὴ νὰ πιάσης.»
Αὐτὰ οἱ μνηστῆρες λέγανε, μὰ ἀδιαφοροῦσ' ἐκεῖνος,
καὶ τὸν πατέρα του ἄφωνος τηροῦσε, καρτερώντας
πότε θὰ πέση ἡ χέρα του στοὺς ἄτιμους μνηστῆρες.
Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη, τοῦ Ἰκάριου ἡ θυγατέρα
ἀντίκρυ τους σὰν ἔστησε τὸ λαμπερὸ θρονί της,
ὅ,τι ὁ καθένας ἔλεγε στὰ μέγαρα ἀγρικοῦσε,
μὲ γέλια καθὼς τοίμαζαν τὸ γέμα τους ἐκεῖνοι,
τὸ πλούσιο, τὸ χαρούμενο, μὲ τὰ πολλὰ σφαχτά του.
Μὰ ἄλλο τραπέζι πιὸ ἄχαρο δὲ γίνη, σὰν τὸ δεῖπνο
ποὺ ἔμελλε γλήγορα ἡ θεὰ κι ὁ μέγας Ὀδυσσέας
νὰ τοὺς ἁπλώση· γιατὶ αὐτοὶ πρωτόκαμαν τὸ κρῖμα.

ΡΑΨΩΔΙΑ Φ

Τότες στὸ νοῦ τῆς ἔβαλε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα
τῆς Πηνελόπης, τῆς καλῆς τοῦ Ἰκάριου θυγατέρας,
τόξο καὶ σίδερα σταχτιὰ νὰ βάλῃ στοὺς μνηστῆρες
ἀγώνα καὶ σφαγῆς ἀρχὴ μὲς στοῦ Ὀδυσσέα τοὺς πύργους.
Τὴ σκάλα τοῦ θαλάμου της τὴν ἀψηλὴ κατέβη,
πῆρε ὤριο γυριστὸ κλειδὶ στὸ μαλακό της χέρι,
χαλκένιο καὶ μὲ φιλντισὶ χερούλι ταιριασμένο.
Ὡς στὸ στερνὸ τὸ θάλαμο πηγαίνει μὲ τὶς βάγιες,
ποὺ κοίτουνταν οἱ θησαυροὶ τοῦ βασιλέα κρυμμένοι,
χαλκός, χρυσάφι, σίδερο περίτεχνα ἐργασμένο.
Εἶχε καὶ πισοτέντωτο δοξάρι καὶ φαρέτρα,
ποὺ μέσα της ἦταν πολλὲς στεναχτερὲς σαγίτες.
Ἀπὸ τὴ Λακεδαίμονα τά᾽χε ὁ Δυσσέας φερμένα,
τοῦ ὁμοιόθεου τοῦ Ἴφιτου, γόνου τοῦ Εὐρύτου δῶρα.
Στοῦ Ὀρσίλοχου ἀνταμώθηκαν τοῦ ἀντρείου στὴ Μεσσήνη,
σὰν πῆγε ὁ Ὀδυσσέας ἐκεῖ γιὰ χρέος ποὺ ὅλ᾽ ἡ χώρα
τοῦ χρώσταγε· τὶ πρόβατα τρακόσα ἀπὸ τὸ Θιάκι
μὲ τοὺς βοσκοὺς ἁρπάξανε καὶ φύγαν Μεσσηνῖτες
μὲ πλεούμενα πολύσκαρμα· καὶ μακρινὸ ταξίδι
πῆγε ὁ Δυσσέας ζητώντας τα, μικρὸς πολὺ κι ἂν ἦταν·
τὶ ὁ κύρης του τὸν ἔστειλε καὶ τοῦ Θιακιοῦ οἱ γερόντοι.
Καὶ πάλε ὁ Ἴφιτος ἐκεῖ φοράδες δώδεκα ἦρθε
νὰ βρῇ χαμένες, ποὺ γερὰ βυζάνανε μουλάρια·
αὐτὲς δὰ ποὺ τοῦ γίνανε χάρος καὶ μαύρη μοῖρα,
κατόπι, στὸν ἀντρειόψυχο τοῦ Δία τὸ γιὸ σὰν ἦρθε,
τὸν Ἡρακλῆ, τὸ γνωριστὴ κάθε ἔργου φημισμένου,
ποὺ ὁ ἄνομος στὸ σπίτι του τὸν ἔσφαξε, ἂν καὶ ξένο,
καὶ μήτε θεὸ δὲ ντράπηκε, καὶ μήτε τὸ τραπέζι
ποὺ τότες τοῦ παράθεσε· μόνε κι ἐκεῖνον σφάζει,
καὶ τὶς βαριόνυχες κρατάει φοράδες στὸ παλάτι.
Αὐτὲς ζητώντας ὁ Ἴφιτος, τὸν Ὀδυσσέα ἀνταμώνει,
καὶ τὸ δοξάρι τοῦ ᾽δωσε, ποὺ ὁ Εὔρυτος ὁ μέγας
κρατοῦσε μιὰ φορά, μὰ πρὶν πεθάνῃ τό᾽χε ἀφήσει
τοῦ γιοῦ του στὰ παλάτια του. Καὶ τότε ὁ Ὀδυσσέας

τού 'δωκε κοφτερὸ σπαθὶ καὶ δυνατὸ κοντάρι,
ἀρχὴ φιλίας γκαρδιακῆς· μὰ οἱ δυὸ δὲ γνωριστῆκαν
καὶ σὲ τραπέζι, γιατὶ ὁ γιὸς τοῦ Διὸς εἶχε σκοτώσει
τὸν Ἴφιτο τὸ θεόμοιαστο, πού τοῦ 'δωκε τὸ τόξο.
Στὸν πόλεμο σὰν ἔβγαινε μὲ πλοῖο ὁ Ὀδυσσέας,
τ' ἄφηνε σπίτι, θύμημα τοῦ ἀγαπητοῦ του φίλου,
καὶ μόνο στὴν πατρίδα του κρατοῦσε ἐκεῖνο τ' ὅπλο.
Σὰν ἔφτασε στὸ θάλαμο ἡ τρισεύγενη γυναίκα,
καὶ στὸ κατώφλι ἀνέβηκε τὸ δρένιο, πού τεχνίτης
τό 'χε σκαλίσει ξυλουργός, καὶ τὸ ἴσιωσε μὲ στάφνη,
καὶ παραστάτες ἔστησε, κι ἔβαλε ὡραῖες θύρες,
ἀμέσως τότες τὸ λουρὶ ξελύνει ἀπ' τὴν κρικέλα,
χώνει ἴσια μέσα τὸ κλειδί, τοὺς σύρτες βρίσκει ἀντίκρυ,
τοὺς σπρώχνει, καὶ καθὼς βογγάει μὲς στὸ λιβάδι ταῦρος
πού βόσκει, ὅμοια βόγγησαν κι οἱ θύρες οἱ πανώριες,
μὲ τοῦ κλειδιοῦ τὸ βάρεμα, κι ἀνοίξανε ὀμπροστά της.
'Ανέβηκε στὸ πάτωμα μὲ τὰ πολλὰ τ' ἁρμάρια,
καὶ μέσα μὲ τὶς φορεσὲς τὶς μοσκομυρισμένες·
κι ἁπλώνοντας τὸ χέρι της, ξεκρέμασε τὸ τόξο
μὲ τὸ θηκάρι, πού λαμπρὸ παντοῦθε φεγγοβόλα.
Καθίζει, καὶ περίλυπη στὰ γόνατα τὸ παίρνει,
βγάζει τὸ τόξο, κι ἀρχινάει τὸ κλάμα βλέποντάς το.
Καὶ σάνε καλοχόρτασε τὰ δάκρυα καὶ τὸ θρῆνο,
ξεκίνησε στὸ μέγαρο πρὸς τοὺς λαμπροὺς μνηστῆρες,
κι ἦρθε τὸ πισοτέντωτο κρατώντας τὸ δοξάρι,
καὶ τὴ φαρέτρα μὲ πολλὲς στεναχτερὲς σαγίττες.
Φέρναν κι οἱ παρακόρες της κασέλα γεμισμένη
μὲ σίδερο καὶ μὲ χαλκό, τὰ σύνεργα τοῦ ἀφέντη.
Κι ἡ ζουλεμένη ἀρχόντισσα σὰν πῆγε στοὺς μνηστῆρες,
σιμὰ στὸ στύλο στάθηκε τῆς δουλεμένης στέγης,
σηκώνοντας στὴν ὄψη της τὸ λιόλαμπρο φακιόλι,
[μὲ τὶς παραστεκάμενες δεξιὰ κι ἀριστερά της].
καὶ στοὺς μνηστῆρες μίλησε, κι αὐτὰ τοὺς εἶπε τότες·
«Ἀκοῦστε με, ὦ θεότολμοι μνηστῆρες, πού σ' ἐτοῦτον
τὸν πύργο πέσατε ὅλοι σας, νὰ πίνετε, νὰ τρῶτε,
ὅσον καιρὸ ὁ ἀφέντης μου στὴν ξενιτειὰ γυρίζει,

καὶ πρόφαση καλύτερη δὲ δύνεστε νὰ βρῆτε,
μόν' πὼς ἐμένα νά 'χετε γυναίκα λαχταρᾶτε.
Μὰ ἐλᾶτε, παλληκάρια μου, καὶ νά, βραβεῖο ὀμπρός σας.
Τὸ μέγα τόξο θέτω σας τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέα,
κι ἐκεῖνον ποὺ εὐκολώτερα στὰ χέρια τὸ τεντώσῃ,
κι ἀξίνια δώδεκα μὲ μιὰ σαΐτα του περάσῃ,
θ' ἀκολουθήσω ἀφήνοντας τὸν πύργο αὐτόνε, ποὺ ἦρθα
νιόπαντρη ἐγώ, καὶ βρῆκα τον ὥριο καὶ βιὸς γεμάτο,
ποὺ πάντα θὰ θυμᾶμαι τον καὶ μέσα στ' ὄνειρό μου. »
Αὐτὰ σὰν εἶπε, πρόσταξε τὸν ἄξιο χοιροτρόφο
τὸ τόξο καὶ τὰ σίδερα νὰ θέσῃ στοὺς μνηστῆρες.
Δάκρυσε ὁ Εὔμαιος, τά 'πιασε, καὶ χάμου ἀράδιασέ τα.
Θρηνοῦσε κι ὁ βοδοβοσκός, ἀλλοῦ καθὼς τὸ τόξο
τ' ἀφέντη του εἶδε. Φώναξε ὁ Ἀντίνος τότες κι εἶπε·
« Κλούβιοι χωριάτες, ποὺ ἔχετε στὸ σήμερα μονάχα
τὸ νοῦ σας· μωρὲ δύστυχοι, τί κάθεστε καὶ κλαῖτε,
καὶ τὴ γυναίκα ἀγγίζετε κατάβαθα στὰ σπλάχνα,
ποὺ αὐτὴ καὶ μόνη της πονεῖ γιὰ τὸ χαμὸ τοῦ ἀντρός της.
Ἥσυχα τρῶτε αὐτοῦ, εἰδεμὴ βγῆτε ὄξω γιὰ νὰ κλάψτε,
τὸ τόξο αὐτὸ γιὰ φοβερὸν ἀφήνοντας ἀγώνα.
Τί δύσκολα θὰ τεντωθῇ, θαρρῶ, τ' ὡριόξεστο ὅπλο·
κι ἀπ' ὅσους εἶναι ἐδῶ, κανεὶς δὲ μοιάζει τοῦ Ὀδυσσέα
στὴν ἀντρειοσύνη, σὰν ποὺ ἐγὼ τὸν εἶδα τότε ἐκεῖνον
καὶ τὸ θυμᾶμαι ξάστερα, μωρὸ παιδὶ κι ἂν ἤμουν. »
Αὐτὰ εἶπεν· ὅμως τό 'λπιζεν ἐκεῖνος νὰ τεντώσῃ
τὴν κόρδα, καὶ ἀπ' τὰ σίδερα τὴ σαΐτα νὰ περάσῃ·
αὐτός, ποὺ πρῶτος ἔμελλε νὰ φάῃ σαϊτιὰ ἀπ' τὸ χέρι
τοῦ Ὀδυσσέα τοῦ ὑπέρλαμπρου, ποὺ μὲς στὰ μέγαρά του
καθότανε καὶ τὸν ἔβριζε, καὶ κέντα καὶ τοὺς ἄλλους.
Καὶ τότες ὁ ἀντρειόψυχος Τηλέμαχος τοὺς εἶπε·
« Ἀλλοί, καὶ πὼς ὁ Δίας, ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου, μὲ τρελλαίνει!
Μοῦ λέει ἡ μάνα ἡ ἀκριβή, μὲ τὴν πολλή της γνώση,
τὸ σπίτι πὼς θ' ἀφήσῃ αὐτὸ νὰ πάγῃ μ' ἄλλον ἄντρα,
κι ἐγὼ γελῶ, κι ἡ ἄσυστατη τὸ χαίρεται ψυχή μου.
Μὰ ἐλᾶτε, παλληκάρια μου, καὶ νά, βραβεῖο ὀμπρός σας,
γυναίκα, ποὺ στων Ἀχαιῶν τὴ γῆς δὲ βρίσκετ' ἄλλη,

οὔτε στὴν Πύλο τὴν ἱερή, καὶ στ' Ἄργος, στὴ Μυκήνη,
οὔτε στὴ μελανὴ στεριά, μὰ οὔτε καὶ μὲς στὸ Θιάκι.
Μὰ ἐσεῖς τὰ ξέρετε· ἔπαινο τῆς μάνας δὲ θὰ κάνω.
Ὀμπρός, καιρὸ μὴ χάνετε μὲ πρόφασες πιὰ τώρα,
τοῦ δοξαριοῦ τὸ τέντωμα μὴ φεύγετε, κι ἂς δοῦμε.
Καὶ λέγω νὰ δοκίμαζα κι ἀτός μου το δοξάρι·
κι ἂν τὸ τεντώσω καὶ σαϊτιὰ περάσω ἀπὸ τ' ἀξίνια,
δὲ θὰ πονῶ πιά, τί ἡ καλὴ μητέρα μου ἄλλον ἄντρα
δὲ θά 'παιρνε νὰ φύγῃ, ἀφοῦ θά 'μνησκα ἐγὼ κατόπι
ἄξιος τὰ ὅπλα τὰ λαμπρὰ τοῦ κύρη νὰ σηκώνω. »
Κι ὀρθὸς πετάχτηκε, ἔβγαλε τὴν πορφυρένια χλαίνα
ἀπὸ τοὺς ὤμους, καὶ μαζὶ τὸ κοφτερὸ σπαθί του.
Χαντάκι σκάβει ὁλόμακρο, καὶ τὰ πελέκια ἀράδα
στήνει μὲ στάφνη ἰσιώνοντας, τὸ χῶμα στρώνει γύρω·
κι ὅλοι θαμάζαν βλέποντας τὴν τόση τάξη τοῦ ἔργου,
ἂν καὶ ποτὲς πρωτύτερα δὲν τό 'χε δῆ καὶ μάθει.
Καὶ στὸ κατώφλι στέκοντας δοκίμαζε τὸ τόξο.
Καὶ τρεῖς φορὲς τὸ τράνταξε μὲ βία νὰ τὸ τεντώσῃ,
καὶ τρεῖς τοῦ 'λειψε ἡ δύναμη, κι ἂς τό 'λπιζε τὴν κόρδα
πὼς θὰ τεντώσῃ, μὲ σαϊτιὰ τ' ἀξίνια νὰ περάσῃ.
Στὴν τέταρτη τραβώντας το μ' ὁρμὴ τὸ τέντωνε, ὅμως
ὄχι ὁ Ὀδυσσέας τοῦ 'γνεψε καὶ τοῦ ἔκοψε τὴ φόρα.
Καὶ τότες ὁ ἀντρειόψυχος Τηλέμαχος τοὺς εἶπε·
«Ἀλλοιές μου, ἢ πάντα ἀδύναμος θένα 'μαι ἐγὼ καὶ χαῦνος,
ἢ νιὸς εἶμαι καὶ δύναμη στὰ χέρια μου δὲ νιώθω,
μπρὸς σ' ἄντρα νὰ διαφεντευτῶ ποὺ θὰ μὲ βρίσῃ πρῶτος.
Μὰ ἐλᾶτε, ἐσεῖς στὴ δύναμη ποὺ μὲ περνᾶτε, ἀρχίστε
τὴ δοκιμὴ τοῦ δοξαριοῦ, νὰ τελεστῇ ὁ ἀγώνας. »
Εἶπε, καὶ χάμου ἀπίθωσε τὸ τόξο, γέρνοντάς το
στὸ κολλητὸ κι ὡριόξεστο σανίδωμα τῆς θύρας,
καὶ τὴ 'σαγίτα ἀκούμπησε στὴν ὄμορφη κρικέλα,
καὶ πῆγε πάλε στὸ θρονὶ ποὺ ἀρχίτερα καθόταν.
Κι ὁ Ἀντίνος τοῦ Εὐπείθη ὁ γιὸς γύρισε τότες κι εἶπε·
« Πρὸς τὰ δεξὰ σηκώνεστε μὲ τὴν ἀράδα, ὦ φίλοι,
κι ἀπ' ὅθε ὁ κεραστὴς κερνάει, κεῖθε κι ἐσεῖς ἀρχίστε. »
Εἶπ' ὁ Ἀντίνος, κι ἄρεσεν ὁ λόγος καὶ στοὺς ἄλλους.

Πρῶτος ὁ γιος τοῦ Οἴνοπα σηκώθηκε, ὁ Λειώδης,
ποὺ ἀπὸ μαντεῖες γνώριζε, καὶ στὸ λαμπρὸ κροντῆρι
σιμὰ καθότανε, βαθιὰ καὶ μόνε αὐτὸς μισοῦσε
τὶς ἀνομιές, καὶ μ' ὀργὴ θωροῦσε τοὺς μνηστῆρες·
καὶ πρῶτος τότες ἔπιασε τὸ τόξο καὶ τὸ βέλος.
Πὰς στὸ κατώφλι στέκοντας δοκίμαζε τὸ τόξο,
μὰ δὲν τὸ τέντωσε, παρὰ τραβώντας ἀποκάμαν
τ' ἀγύμναστα καὶ μαλακὰ χέρια του, καὶ τοὺς εἶπε·
«Δὲν τὸ τεντώνω, φίλοι, ἐγώ· τώρ' ἄλλος ἂς τὸ πάρῃ.
Πολλῶν λεβέντηδων αὐτὸ τὸ τόξο θένα πάρῃ
καὶ τὴν ἀντρεία καὶ τὴ ζωή· τι πιὸ καλὸ νομίζω
τὸ θάνατο, παρὰ ζωὴ καὶ νὰ τὰ χάσουμε ὅσα
ὁλοχρονὶς καθόμαστε δωπέρα καρτερῶντας.
Κάποιος στὸ νοῦ του λαχταρεῖ κι ἐλπίζει γιὰ νὰ πάρῃ
τοῦ Ὀδυσσέα τὴ σύγκοιτη, τὴν Πηνελόπη, τώρα·
σὰν κάνῃ ὅμως τὴ δοκιμὴ τοῦ τόξου καὶ γνωρίσῃ,
τότε ἄλλη λαμπροστόλιστην Ἀχαιοπούλα ἂς πάρῃ,
μὲ δῶρα του· κι αὐτὴ ἂς δεχτῇ τὸν ἄντρα ποὺ θὰ δώσῃ
τὰ πιότερα, καὶ τῆς φανῇ τῆς μοίρας ὁ σταλμένος.»
Εἶπε, καὶ τότε ἀπόθεσε τὸ τόξο, γέρνοντάς το
στὰ κολλητὰ κι ὁρμάζεστα σανίδωμα τῆς θύρας,
καὶ τὴ σαγίτα ἀκούμπησε στὴν ὄμορφη κορώνη,
καὶ πῆγε πάλε στὸ θρονὶ ποὺ ἀργύτερα καθόταν.
Κι ὁ Ἀντίνοος τὸν ἀντίσκοψε καὶ μάλωσέ τον κι εἶπε·
«Τί λόγο ἀπὸ τὰ χείλη σου ξεστόμισες, ὦ Λειώδη,
βαρύ, φριχτό, ποὺ ἀκούγοντας θυμὸς πολὺς μὲ πιάνει;
Πολλῶν λεβέντηδων ψυχὴ θὰ πάρῃ αὐτὸ τὸ τόξο,
γιατὶ λὲς κι ἄλλος δὲ φανῇ ἐσὺ νὰ τὸ τεντώσῃς;
Ἐσένα ἡ σεβαστὴ μάνα σου θαρρῶ δὲ γέννησέ σε
δοξάρια νὰ μᾶς τραβᾷς καὶ βέλη νὰ τινάζῃς·
Ὅμως μνηστῆρες δοξαστοὶ θὰ τὸ τεντώσουν ἄλλοι.»
Εἶπε, κι ἀπ' τὸν γιδοβοσκὸ τὸ Μελανθέα προστάζει·
«Ἄναψε τώρα ἐδῶ φωτιὰ στὸν πύργο, ὦ Μελανθέα,
θέσε μεγάλο ἐκεῖ θρονί, στρῶσε προβιὰ κατάπι,
φέρ' ἀπὸ μέσα ἕνα χοντρὸ κεφάλι πάχος, κι ἔτσι
καλὰ σὰν τὸ ζεστάνουμε, κι ἀλείφοντάς το οἱ νέοι.

τ' ὅπλο νὰ δοκιμάζουμε, νὰ τελεστῆ ὁ ἀγώνας. »
    Εἶπε, κι αὐτὸς ἀκούραστη φωτιὰ ἄναψε ὁ Μελάνθης,
ἔθεσε μέγα ἐκεῖ θρονί, προβιὰ 'στρωσε, κατόπι
ἔφερε μέσαθε χοντρὸ κεφάλι πάχος, κι ἔτσι
οἱ νέοι σὰν τὸ ζεστάνανε, τὸ τόξο δοκιμάζαν
του κάκου, τί στὴ δύναμη πολὺ κατώτεροι ἦταν.
Ὁ Ἀντίνος κι ὁ θεόμοιαστος Εὐρύμαχος ὡς τόσο
μνήσκανε ἀκόμα, οἱ ἀρχηγοὶ καὶ τῶ μνηστήρων πρῶτοι.
    Τότες τὸ μέγαρο ἄφησαν καὶ βγῆκαν, ὁ βουκόλος
μαζὶ μὲ τὸ χοιροβοσκὸ τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέα.
Κατόπι τους κι ὁ θεϊκὸς ἦρθ' Ὀδυσσέας ἔξω,
κι ἅμα παρόξω ἀπ' τὶς αὐλὲς κι ἀπὸ τὶς θύρες βγῆκαν,
μὲ λόγια γλυκομίλητα λαλώντας εἶπ' ἐκεῖνος·
    « Βουκόλε καὶ χοιροβοσκέ, νὰ πῶ σας κάποιο λόγο,
ἢ νὰ τὸ κρύψω ; Ὁ πόθος μου μὲ σπρώχνει νὰ λαλήσω.
Μὲ ποιὰ θὰ βοηθούσατε τὸν Ὀδυσσέα γνώμη,
ἂν κάποθε ἄξαφνα ἔρχονταν ἀπὸ θεὸ σταλμένος ;
μὲ τοὺς μνηστῆρες θά 'σαστε, γιά τοῦ Ὀδυσσέα φίλοι ;
Πῆτε μου ἐκεῖνο ποὺ ἡ καρδιὰ σᾶς λέγει κι ἡ ψυχή σας. »
    Καὶ τότες τοῦ ἀπαντάει καὶ λέει ὁ πρῶτος τῶν βουκόλων·
« Δία πατέρα, τοῦτο μου τὸν πόθο τέλεσέ μου·
ἂς ἔλθη ἐκεῖνος, κι ὁ θεὸς ἂς ἔφερνέ τον πίσω,
καὶ θά 'βλεπες τί δύναμη τὰ χέρια ἐδαῦτα κρύβουν. »
    Παρόμοια σ' ὅλους τοὺς θεοὺς κι ὁ Εὔμαιος παρακάλειε,
στὸν πύργο του ὁ πολύμυαλος νὰ ξαναρθῆ Ὀδυσσέας.
Κι αὐτὸς σὰν εἶδε πὼς κι οἱ δυὸ καλή 'χανε τὴ γνώμη,
πάλε τοὺς ξαναμίλησε μὲ φτερωμένα λόγια·
    « Νά με λοιπὸν στὸν πύργο μου· πολλὰ σὰν εἶδα πάθια,
τώρα στὰ χρόνια τὰ εἴκοσι γυρίζω στὴν πατρίδα.
Ξέρω πὼς ἀπ' τοὺς δούλους μου στοὺς δυό σας μόνο βρίσκω
συμπόνεση· δὲν ἄκουσα κανέναν ἀπ' τοὺς ἄλλους
νὰ κάνη εὐχὴ νὰ ξαναρθῶ στὸ σπίτι μου ἀπ' τὰ ξένα.
Κι ἐσᾶς γι' αὐτὸ ποὺ θὰ γενῆ θὰ πῶ τὴν πᾶσα ἀλήθεια.
Ὁ θεὸς ἂν τοὺς περήφανους μνηστῆρες μοῦ δαμάση,
στοὺς δυό σας τότες σύγκλινη καὶ χτήματα θὰ δώσω,
καὶ θένα στήσω κατοικιὰ σιμὰ στὰ μέγαρά μου,

καὶ τοῦ Τηλέμαχου ἀδερφοὶ καὶ φίλοι πάντα θά 'στε.
Μὰ κι ἄλλο τώρα ξάστερο σημάδι θὰ σᾶς δείξω,
νὰ μὲ καλογνωρίσετε, καὶ νὰ πιστέψῃ ὁ νοῦς σας·
τὸ λάβωμα πού ὁ ἀσπρόδοντος ὁ κάπρος μοῦ εἶχε ἀνοίξει,
μὲ τὰ παιδιὰ τοῦ Αὐτόλυκου στὸν Παρνασσὸ σὰν πῆγα. »
Κι ἀπ' τὸ μεγάλο λάβωμα σηκώνει τὰ κουρέλια.
Κι αὐτοί, σὰν καλοκοίταξαν καὶ καθετὶς σὰ νιῶσαν,
μὲ κλάματα ἀγκαλιάσανε τὸ θεϊκὸ Ὀδυσσέα,
καὶ τοῦ θερμοφιλούσανε τὴν κεφαλή, τοὺς ὤμους·
τὰ χέρια καὶ τὴν κεφαλὴ τοὺς φίλαε κι ὁ Ὀδυσσέας.
Κι ὁ Ἥλιος θὰ βασίλευε, κι ἀκόμα αὐτοὶ θὰ κλαῖγαν,
μὰ ἐκεῖνος τοὺς σταμάτησε, καὶ λάλησέ τους κι εἶπε·
« Οἱ κλάψες τώρα ἂς πάψουνε, μὴν τύχῃ καὶ κανένας
ἔρθῃ καὶ νιώσῃ, κι ὕστερα τὸ μαρτυρήσῃ μέσα.
Μπαίνετε τώρα, ὄχι μαζί, πρῶτος ἐγώ, καὶ χώρια
κατόπι ἐσεῖς· κι ἀκοῦστε ποιὸ θὰ πάρουμε σημάδι.
Ὅλοι ἅμ' ἀρχίσουν οἱ λαμπροὶ μνηστῆρες καὶ φωνάζουν,
νὰ μὴ δοθῇ σ' ἐμένανε τὸ τόξο κι ἡ φαρέτρα,
τότε, Εὔμαιε λαμπρέ μου ἐσύ, πάρε καὶ φέρ' τὸ τόξο
στὰ χέρια μου, καὶ πρόσταξε τὶς κοπελιὲς συνάμα
τὶς στέριες νὰ σφαλήξουνε τῶν παλατιῶνε θύρες.
Κι ἂν κάποια ἀκούσῃ βογγητὰ καὶ χτύπους ἀπ' τοὺς ἄντρες,
ἐκεῖ πού θά 'μαστε κλειστοί, νὰ μὴν προβάλουν ὄξω,
παρὰ κοιτώντας καθεμιὰ τὸ ἔργο της νὰ συχάζῃ.
Κι ἐσένα παραγγέλνω σου, θεϊκὲ Φιλοίτιε, ἀμέσως,
νὰ βάλῃς στὴν αὐλόθυρα κλειδὶ μαζὶ καὶ κόμπο. »
Εἶπε, καὶ στὰ καλόχτιστα παλάτια μπῆκε μέσα,
καὶ ξαναπῆγε στὸ θρονὶ πού 'χε καθίσει πρῶτα·
κι ἀκολουθῆσαν τοῦ τρανοῦ τοῦ Ὀδυσσέα οἱ δοῦλοι.
Καὶ κράταε ὁ Εὐρύμαχος στὰ χέρια τὸ δοξάρι,
ζεσταίνοντάς το στῆς φωτιᾶς τὴ λάμψῃ ἀποπαντοῦθε·
μὰ νὰ τεντώσῃ τὴ χορδὴ δὲν μπόρειε, κι ἡ μεγάλη
καρδιά του βαριοστέναζε, καὶ φώναξέ τους κι εἶπε·
« Πόσο βαθὺς ὁ πόνος μου γιὰ μένα καὶ τοὺς ἄλλους.
Μὰ γιὰ τὸ γάμο, ἂν καὶ πονῶ, δὲ θλίβουμαι καὶ τόσο.
Ἀχαιοποῦλες βρίσκονται πολλὲς καὶ στ' ὥριο Θιάκι.

καὶ σ' ἄλλες χρονιὲς θλίβομαι ποὺ τόσο πιὸ μικροί του
θένα φαινόμαστε ὅλοι ἐμεῖς στὸ τέντωμα τοῦ τόξου,
καὶ ποὺ οἱ κατοπινὲς γενιὲς θ' ἀκοῦνε τὴν ντροπή μας. »

Κι ὁ Ἀντίνος, τοῦ Εὐπείθη ὁ γιὸς γύρισε τότες κι εἶπε·
« Αὐτὸ ποτὲς δὲ θὰ γενῆ, ὦ Εὐρύμαχε, τὸ ξέρεις.
Σήμερα ὁ τόπος τὸ θεὸ τὸν τοξευτὴ γιορτάζει·
ποιός νὰ τεντώνῃ τόξα ἐδῶ ; τὰ τόξα ἂς μείνουν τώρα
νὰ στέκουν ἂς ἀφήσουμε καὶ τὰ πελέκια αὐτοῦθε·
τί δὲ θὰ ρθῇ, θαρρῶ, κανεὶς στοὺς πύργους τοῦ Ὀδυσσέα
νὰ τὰ σηκώσῃ. Ὁ κεραστὴς τώρ' ἀπαρχὲς ἂς δώσῃ
μὲ τὰ ποτήρια, ἂς στάξουμε κι ἂς θέσουμε τὰ τόξα
Καὶ πῆτε τοῦ γιδοβοσκοῦ Μελανθιου, καθὼς φέξῃ,
τὰ γίδια τὰ πιὸ διαλεχτὰ νὰ φέρῃ ἀπ' τὶς κοπές του,
ποὺ τὰ μεριὰ σὰν κάψουμε, στὸ δοξαράτο Φοῖβο,
τ' ὅπλο νὰ δοκιμάσουμε, νὰ τελεστῇ ὁ ἀγώνας. »

Εἶπ' ὁ Ἀντίνος, κι ἄρεσαν τὰ λόγια του στοὺς ἄλλους.
Τότες νερὸ τοὺς ἔχυσαν οἱ κήρυκες στὰ χέρια,
κι οἱ νέοι ἀφοῦ στεφάνωσαν μὲ τὸ πιοτὸ κρουτήρια,
κάμανε μ' ὅλους ἀπαρχὴ στὰ πλέρια τὰ ποτήρια.
Καὶ σάνε στάξαν κι ἤπιανε ὅσο ἤθελε ἡ καρδιά τους,
μὲ πονηριὰ ὁ πολύβουλος τοὺς εἶπε ὁ Ὀδυσσέας·

«Ἀκοῦτε με, τῆς δοξαστῆς βασίλισσας μνηστῆρες,
τὰ ὅσα μέσα λέει ὁ νοῦς νὰ σᾶς τὰ φανερώσω.
Ξέχωρα τὸν Εὐρύμαχο καὶ τὸ λαμπρὸν Ἀντίνο
παρακαλῶ, ποὺ εἶπε κι αὐτὰ τὰ στοχασμένα λόγια,
τὰ τόξα στῶν ἀθάνατων τὴν ἔννοια νὰ τ' ἀφῆστε,
καὶ νίκη ὁ Φοῖβος τὸ ταχὺ θὰ δώσῃ σ' ὅποιον θέλει.
Ὅμως ἐμένα δῶστε μου τ' ὡριόξεστο δοξάρι,
τὰ χέρια καὶ τὴ δύναμη νὰ δοκιμάσω ὀμπρός σας,
νὰ δῶ ἂ βαστοῦν τὰ λυγερὰ τὰ μέλη μου σὰν πρῶτα,
ἢ τ' ἀφανίσαν οἱ πολλοὶ παραδαρμοὶ κι οἱ κόποι. »

Αὐτὰ εἶπε, καὶ βαρὺς θυμὸς τοὺς πῆρε τότες ὅλους,
τὶ μὴν τεντώσῃ τρόμαξαν τ' ὡριόξεστο δοξάρι.
Κι ὁ Ἀντίνος τὸν ἀντίσκοψε, καὶ φώναξέ τον κι εἶπε.

«Ὦ ξένε κακορίζικε, ποὺ τὰ μυαλὰ σοῦ λείπουν,
μὲ τοὺς ἀγέρωχους ἐμᾶς δὲ σώνει ποὺ καθίζεις,

καὶ τρωγοπίνεις ἥσυχα, καὶ βούκα δὲ σοῦ λείπει,
μόνε τοὺς λόγους μας ἀκοῦς κι ὅλη τὴ συντυχιά μας,
ποὺ ξένος ἄλλος καὶ φτωχὸς δὲ μᾶς ἀκούει κανένας;
Σὲ θόλωσε τὸ γλυκουλὸ κρασὶ ποὺ τοὺς ζαλίζει
τοὺς ὅσους παραπίνουνε. Αὐτό 'ναι ποὺ τὰ φρένα
τοῦ δοξαστοῦ Εὐρυτίωνα, τοῦ Κένταυρου, εἶχε σβήσει,
μέσα στοῦ μεγαλόψυχου Πειρίθοου τοὺς πύργους,
σὰν ἦρθε ἐκεῖ στὸ κάλεσμα τῶ Λαπιθῶν. Ὁ νοῦς του
μὲ τὸ πιοτὸ τυφλώθηκε, καὶ στοῦ Πειρίθοου τότες
ἔργα φριχτὰ ἡ μανία του τὸν ἔκαμε νὰ πράξῃ.
Κι ἔπιασ' ὀργὴ τοὺς ἥρωες, τρέξαν τὸν σῦραν ἔξω,
μύτη κι αὐτιὰ σὰν τοῦ 'κοψαν μὲ τὸ σκληρὸ μαχαίρι.
Κι αὐτός, μὲ τυφλωμένο νοῦ γυρνοῦσε φορτωμένος
πάνω στὴν ἔρμη του ψυχὴ τὴ μαύρη συμφορά του.
Κένταυροι τότες καὶ θνητοὶ τὸν πόλεμο ἀρχινῆσαν,
καὶ πρῶτος βρῆκε αὐτὸς κακὸ μὲ τὸ βαρὺ πιοτό του.
Τέτοιο προβλέπω σου κακὸ κι ἐσένα, ἂν τὸ δοξάρι
τεντώσῃς· τὶ στὸν τόπο μας δὲ θένα βρῇς προστάτη,
παρὰ μεμιὰς σὲ στέλνουμε μὲ μελανὸ καράβι
στὸ βασιλέα τὸν Ἔχετο, τοῦ κόσμου κακοπράχτη
ποὺ ἐκεῖ δὲν ἔχεις γλυτωμό· παρὰ ἥσυχα αὐτοῦ κάθου,
καὶ πίνε, καὶ μὴν πιάνεσαι μὲ τοὺς νεώτερούς σου.»

Κι ἡ Πηνελόπη, ἡ γνωστικιὰ γύρισε τότες κι εἶπε·
«Ἀντίνε, μήτε φρόνιμο δὲν εἶναι, μήτε δίκιο,
οἱ ξένοι τοῦ Τηλέμαχου ποτές τους νὰ στεροῦνται,
ὅσοι τους τύχῃ κι ἔρχουνται μὲς στὸ παλάτι ἱκέτες.
Τάχα θαρρεῖς, ἂν τέντωνε τὸ τόξο ἐκεῖνο ὁ ξένος,
ἔχοντας θάρρος περισσὸ στὰ δυνατά του χέρια,
θὰ μ' ἔπαιρνε στὸ σπίτι του νὰ μ' ἔχῃ σύγκλινή του;
Μὰ τέτοια ἐλπίδα μήτ' αὐτὸς δὲ θρέφει στὴν ψυχή του.
Αὐτὸ κανένας σας ἐδῶ στὸ φαγοπότι ἀπάνω
νὰ μὴν τὸ τρέμῃ· ἀταίριαστο θά 'τανε τοῦτο ἀλήθεια.»

Καὶ τοῦ Πολύβου ὁ Εὐρύμαχος ἀπάντησέ της κι εἶπε·
«Ὦ Πηνελόπη φρόνιμη, τοῦ Ἰκάριου θυγατέρα,
δὲ λέμε πὼς θὰ πάρῃ σε, καὶ μήτε πὼς ταιριάζει,
τὴ γλῶσσα ὅμως φοβόμαστε κι ἀντρῶν καὶ γυναικῶνε.

μὴν κάποιος Ἀχαιὸς ποτὲς φωνάξῃ τιποτένιος.
«Ἀνάξιοι τὴ γυρεύουνε τοῦ ἄξιου τὴ γυναίκα
πού δὲν μποροῦν τ' ὡριόξεστο δοξάρι νὰ τεντώσουν·
μὰ ἀπὸ τὴν ξενιτειὰ φτωχὸς μᾶς ἦρθε πλανεμένος,
τὸ τέντωσε, καὶ πέρασε σαΐτα στὰ πελέκια.»
Αὐτὰ θὰ ποῦν, καὶ ντρόπιασμα θένα 'ταν τέτοια λόγια.»
Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γύρισε τότες κι εἶπε·
«Εὐρύμαχε, δὲ γίνεται σὲ χώρα νά 'χουν δόξα
ὅσοι ἀτιμάζουνε καὶ τρῶν μεγάλου ἀνθρώπου σπίτι.
Λοιπὸν πῶς μοῦ μιλᾶτε ἐσεῖς γιὰ τέτοιο ντρόπιασμά σας;
Αὐτὸς ὁ ξένος, πού 'ν' τρανὸ καὶ στέριο τὸ κορμί του,
φαινιέται πὼς ἀπὸ καλὸ γονιό 'ναι γεννημένος·
Ἀμέτε τώρα δῶστε του τ' ὡριόξεστο δοξάρι,
νὰ δοῦμε· κι ὅ,τι λέγω ἐγὼ θένα 'βγῃ τελεσμένο.
Ἂν τὸ τεντώσῃ, καὶ σ' αὐτὸν τὴ δόξα δώσῃ ὁ Φοῖβος,
θὰ τόνε ντύσω μὲ λαμπρὸ χιτῶνα καὶ χλαμύδα,
κοντάρι θά 'χῃ σουβλερό, σκυλιῶν κι ἀνθρώπων διώχτη,
καὶ δίστομο σπαθί· λαμπρὰ σαντάλια θὰ τοῦ βάλω,
νὰ τόνε στείλω ὅπου ἡ καρδιὰ κι ὁ νοῦς του ἀποθυμήσῃ.»
Κι ὁ φρόνιμος Τηλέμαχος ἀπάντησέ της κι εἶπε·
«Μητέρα μου, ἄλλος Ἀχαιὸς πιὸ δυνατὸς δὲν εἶναι
ἀπὸ τὰ μένα, ν' ἀρνηθῶ ἢ νὰ δώσω ὅποιου θελήσω·
μηδ' ὅσοι στὸ πολύπετρο τὸ Θιάκι ἐδῶ ἀρχοντεύουν,
μηδ' ὅσοι στὰ νησιὰ σιμὰ στὴν ἀλογοβοσκοῦσα
τὴν Ἤλιδα, δὲν δύνεται κανεὶς νὰ μὲ μποδίσῃ
γιὰ πάντα ἂν θέλω νά 'δινα στὸν ξένο τὸ δοξάρι.
Μὰ ἔμπα, καὶ κοίτα σπίτι σου καὶ τὸ νοικοκεριό σου,
τὴν ἀλακάτη, τ' ἀργαλειό, καὶ πρόσταζε τὶς δοῦλες
νὰ σοῦ δουλεύουν, κι ἄφηνε στοὺς ἄντρες τὸ δοξάρι
μάλιστα ἐμένα, πού 'μαι δὰ καὶ τοῦ σπιτιοῦ ὁ ἀφέντης.»
Θάμασ' αὐτή, καὶ γύρισε στὸ σπίτι, γιατὶ μπῆκαν
ὡς τὴν καρδιά της τοῦ παιδιοῦ τὰ γνωστικὰ τὰ λόγια.
Κι ἀπάνω σὰν ἀνέβηκε στ' ἀνώγια μὲ τὶς βάγιες,
τὸν ἀκριβό της ἔκλαιγεν, ὡσότου γλυκὸν ὕπνο
στὰ βλέφαρά της στάλαξε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα.
Ὡς τόσο πῆγε κι ἔφερεν ὁ Εὔμαιος τὸ δοξάρι.

κι ὅλ᾽ οἱ μνηστῆρες σήκωσαν ἀχὸ μὲς στὰ παλάτια.
Κι ἕνας ἀπ᾽ τοὺς περήφανους τοὺς νέους τοὺ φωνάζει·
« Ποῦ, κακορίζικε βοσκέ, μᾶς φέρνεις τὸ δοξάρι,
χαμένε ; τὰ γοργὰ σκυλιὰ ποὺ θρέφεις δὲ θ᾽ ἀργήσουν
ἐκεῖ, σιμὰ στοὺς χοίρους σου μονάχο νὰ σὲ φᾶνε,
ἂν μᾶς βοηθήση ὁ Ἀπόλλωνας κι οἱ ἄλλοι θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου. »
Εἶπαν, κι ἐκεῖνος ἔθεσε τὸ τόξο πάλε χάμου,
ἀπ᾽ τὸν ἀχὸ ποὺ σήκωσαν στὸν πύργο τρομαγμένος.
Μὰ φώναξε ὁ Τηλέμαχος ἀντίκρυ μὲ φοβέρες·
« Κυρούλη, φέρ᾽ τὸ τόξο ἐδῶ, πολλοὺς ν᾽ ἀκοὺς δὲν πρέπει·
νὰ μὴ σὲ διώξω στοὺς ἀγροὺς μὲ τὰ λιθάρια ξάφνω,
τὶ ἂν καὶ νεώτερός σου ἐγὼ σὲ ξεπερνῶ στὰ χέρια.
Καὶ νά ᾽μουν τόσο ἀνώτερος στὴ δύναμη ἀπ᾽ ἐτούτους,
ποὺ μὲς σ᾽ αὐτὰ τὰ μέγαρα βρίσκουντ᾽ ἐδῶ μνηστῆρες,
μὲ μαῦρον τρόπο θά ᾽κανα τὸ σπίτι μου ν᾽ ἀφήσουν,
αὐτοὶ ποὺ τώρα κάθουνται καὶ συφορὲς μοῦ πλέχνουν. »
Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι τους γλυκὰ γελάσαν οἱ μνηστῆρες,
κι ἀγνάντια τοῦ Τηλέμαχου κατάπεσε ἡ ὀργή τους.
Καὶ πέρασ᾽ ὁ χοιροβοσκὸς κρατώντας τὸ δοξάρι,
καὶ στὸ Δυσσέα ζυγώνοντας, τοῦ τό ᾽βαλε στὸ χέρι,
καὶ τὴν Εὐρύκλεια φώναξε τὴν παραμάνα κι εἶπε·
« Προστάζει σε ὁ Τηλέμαχος ὁ φρόνιμος, Εὐρύκλεια,
τὶς στέριες νὰ σφαλήξετε τῶν παλατιῶνε θύρες,
κι ἂν κάποια ἀκούση βογγητὰ καὶ χτύπους ἀπ᾽ τοὺς ἄντρες
ἐδῶ ποὺ θά ᾽μαστε κλειστοί, νὰ μὴν προβάλουν ὄξω,
παρὰ κοιτώντας καθεμιὰ τὸ ἔργο της νὰ συχάζη. »
Τῆς εἶπε, κι ἔμεινε ἄφτερος στὰ χείλη της ὁ λόγος·
καὶ τὰ κανάτια σφάληξε τοῦ παλατιοῦ παντοῦθε.
Καὶ πήδηξε ὁ Φιλοίτιος σιγὰ στὸ σπίτι ἀπέξω,
καὶ τῆς καλόφραχτης αὐλῆς πῆγε ἔκλεισε τὴ θύρα.
Κάτω ἀπ᾽ τὴν αἴθουσα σκοινὶ βρισκόταν καραβῆσο
βυβλένιο, κι ἔδεσε μ᾽ αὐτὸ τὴ θύρα, καὶ ξανάρθε,
καὶ στὸ θρονὶ καθίζοντας ποὺ ἀρχίτερα καθόταν,
τὸν Ὀδυσσέα κοίταζε ποὺ κράταε τὸ δοξάρι,
καὶ γύριζέ το ἀπὸ παντοῦ, καὶ καλοξέταζέ το,
νὰ δῆ σαράκι ἂν ἔφαγε τὰ κέρατα σὰ γύρνα

στὰ ξένα. Κι ἕνας τότε αὐτὰ τοῦ πλαγινοῦ του κρένει·
« Αὐτὸς καὶ γνώστης φαίνεται στὰ τόξα καὶ τεχνίτης·
ἢ κι ἔχει μὲς στὸ σπίτι του παρόμοια καὶ φυλάει,
ἢ καὶ νὰ φτιάξῃ ἔχει σκοπό· τόσο πιδέξια βλέπω
καὶ τὸ γυρνάει στὰ χέρια του ὁ πονηρὸς ζητιάνος. »
Κι ἄλλος ἀπ' τοὺς περήφανους ἔλεγε πάλε νέους·
« Μακάρι αὐτὸς τόσο καλὸ νὰ δῇ καὶ ν' ἀπολάψῃ,
ὅσο μπορέσῃ ἐτοῦτο ἐδῶ τὸ τόξο νὰ τεντώσῃ. »
Αὐτὰ οἱ μνηστῆρες ἔλεγαν. Ὡς τόσο ὁ Ὀδυσσέας
τ' ὅπλο σὰν πῆρε τὸ τρανὸ κι ἀπὸ παντοῦθε τὸ εἶδε,
σὰν ἔμπειρος τραγουδιστὴς στὴ φόρμιγγα τεχνίτης,
ποὺ εὔκολα κόρδα μὲ γερὸ στριφτάρι σοῦ τεντώνει,
στὶς δυὸ ἄκρες δένοντας τοῦ ἀρνιοῦ τ' ἄντερο τὸ στριμμένο,
ἔτσι ὁ Δυσσέας εὔκολα τέντωσε τὸ δοξάρι,
καὶ μὲ τὸ χέρι τὸ δεξὶ δοκίμασε τὴν κόρδα·
κι ἐκείνη γλυκολάλησε, λὲς κι ἦταν χελιδόνι.
Τότ' οἱ μνηστῆρες τρόμαξαν, κι ὄψην ἀλλάξαν ὅλοι·
κι ὁ Δίας βρόντηξε βαριὰ γιὰ φανερὸ σημάδι·
καὶ χάρηκε ὁ πολύπαθος καὶ θεϊκὸς Δυσσέας,
ποὺ ὁ γόνος τοῦ πολύβουλου Κρόνου ἔστειλε σημάδι.
Καὶ πλάϊ ἀπ' τὸ τραπέζι ἐκεῖ πῆρε γοργὴ σαγίτα,
ἕτοιμη· οἱ ἄλλες ἔμνησκαν μὲς στὴ βαθιὰ φαρέτρα,
αὐτὲς ποὺ ἔμελλαν γλήγορα οἱ μνηστῆρες νὰ τὶς νιώσουν.
Στοῦ δοξαριοῦ τὸ δέσιμο ἀκουμπώντας τὴ σαγίτα
καὶ στὸ θρονί του καθιστός, κόκκα τραβάει καὶ κόρδα,
κι ὀμπρός του σημαδεύοντας ρίχνει· καὶ τὰ πελέκια
τὸ βέλος τὸ χαλκόδετο περνάει μὲς ἀπ' τὶς τρύπες,
ἀράδα ἀπ' τὸ στειλιάρι τους τὸ πρῶτο, κι ὄξω βγαίνει.
Κι αὐτὸς λέει τοῦ Τηλέμαχου· « Δὲ σὲ ντροπιάζει ἀλήθεια
ὁ ξένος σου, ὦ Τηλέμαχε, σ' αὐτά σου τὰ παλάτια.
Μήτε σημάδι ἀστόχησα, μήτ' ἄργησα μὲ κόπο
τὸ τόξο νὰ τεντώσω ἐγώ· βαστάει ἡ δύναμή μου,
κι ἄδικα τόση μοῦ 'δειξαν τοῦτοι ὅλοι καταφρόνια.
Τώρα καιρὸς οἱ Ἀχαιοὶ τὸ δεῖπνο νὰ τοιμάσουν,
ὅσο 'ναι φῶς· ἀργότερα κι ἄλλο θένα 'χουν γλέντι
μὲ τὸ χορό, μὲ φόρμιγγα, ποὺ 'ναι τοῦ δείπνου δῶρα. »

Και μὲ τὰ φρύδια του ἔγνεψε κι ὁ ἀκριβογιὸς τοῦ θείου
Δυσσέα τότες ζώστηκε τὸ κοφτερὸ σπαθί του,
καὶ τὸ κοντάρι σφίγγοντας στὸ χέρι, στὸ πλευρό του
στάθηκε δίπλα στὸ θρονί, καὶ στ' ἄρματα ἄστραφτε ὅλος

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ἐδῶ, μὲ τὸ τέλος τῆς ραψῳδίας Φ, σταματᾶ τὸ χειρόγραφο τοῦ Ἀργύρη Ἐφταλιώτη. Ὁ Λέσβιος αὐτὸς ἀπὸ τὴν κωμόπολη Μόλυβο λογοτέχνης, ἕνας ἀπὸ τοὺς κορυφαίους στὰ νεοελληνικὰ γράμματα, ποὺ εἶχε ὄνομα κοσμικὸ Κλεάνθης Κ. Μιχαηλίδης, καὶ τὰ διηγήματά του τὰ τυπωμένα σὲ χωριστοὺς τόμους, ὅπως οἱ «Νησιώτικες Ἱστορίες» (1894), οἱ «Φυλλάδες τοῦ Γεροδήμου» (1897), ἡ «Μαζώχτρα» μὲ τὸ δρᾶμα «Βουρκόλακας» (1900), τὰ ποιήματα «Παλιοὶ Σκοποὶ» (1901), καὶ μαζὶ μ' αὐτὰ ἡ «Ἱστορία τῆς Ρωμιοσύνης» (1901) καὶ ἄλλα του ἄρθρα καὶ δοκίμια κριτικὰ καὶ ἱστορικά, μένουνε διαμάντια τοῦ ὡραίου δημοτικοῦ λόγου,—σημειώνει ὁ ἴδιος στὸ χειρόγραφό του μετὰ τὸν τελευταῖο στίχο: «Τέλειωσε τὶς 9 τοῦ Φλεβάρη 1923—Στὴν Ἀντίπολη». Ἐκεῖ, στάκρογιάλι τῆς Μεσογειακῆς Γαλλίας, ὕστερ' ἀπὸ λίγους μῆνες, «τὸν πῆρε ὁ κορμοτεντωτὴς ὁ Χάρος», καὶ δὲν τὸν ἄφησε νάποτελειώση τὴν ποιητικὴ ἀπόδοση τοῦ ὁμηρικοῦ ἔπους στὴ νέα μας γλῶσσα. Εἴτανε τότε 74 χρόνων, καὶ εἶχε ἀρχίσει νὰ μεταφράζη τὴν «Ὀδύσσεια» στὶς 10 τοῦ Μάη τοῦ 1914. Μετὰ τὸ θάνατό του, τὸ χειρόγραφο τοῦ ἔργου (6 τετράδια) παραδόθηκε ἀπὸ τοὺς κληρονόμους του καὶ μένει φυλαγμένο στὴ Βιβλιοθήκη τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων. Ἀπὸ μιὰ σημείωση τοῦ Ἐφταλιώτη στὸ β' τετράδιό τους:—«Τὰ καλλίτερα: β' μέρος τοῦ Α, ὅλο τὸ Β, δεύτερο μέρος τοῦ Δ, πρῶτο τοῦ Ε, πρῶτο τοῦ Ζ, ὅλο τὸ Η, ὅλο τὸ Ι, ὅλο τὸ Κ»—φαίνεται πὼς εἶχε σκοπὸ ὁ μεταφραστής, πρὶν τυπώση τὸ ἔργο του, νὰ τὸ ξαναθεωρήση, ἀφοῦ μάλιστα μιὰ περίπου δεκαετία χωρίζει τὸ Α ἀπὸ τὸ Φ· καὶ θάδινε τότε τὴν τελειωτικὴ συνάρτηση τόσο στὴν ἔκφραση ὅσο καὶ στὴν ὀνοματολογία προσώπων καὶ πραγμάτων, ἀκόμα καὶ στοὺς ὀρθογραφικοὺς τύπους ἢ καὶ στὰ στιχουργικὰ γυρίσματα κατὰ τὰ πρότυπα τοῦ ὁμηρικοῦ κειμένου. Γι' αὐτὸ καθὼς ἄρχισε καὶ προχωροῦσε ἡ ἐργασία γιὰ τὸ τύπωμα τοῦ βιβλίου τούτου, ποὺ εἶναι προωρισμένο νὰ γίνη πανελλήνιο ἀνάγνωσμα, φάνηκε ἀμέσως ἡ ἀνάγκη νὰ δοθῆ ὁ ἀπαραίτητος συντονισμὸς σὲ διάφορα μέρη του. Ἕναν τέτοιο συντονισμὸ προσπάθησε νὰ πραγματοποιήση, φροντίζοντας καὶ τὸ τύπωμα τοῦ βιβλίου, ὁ λογοτέχνης καὶ μεταφραστὴς Ν.Ποριώτης, κ' ἔχει ἀναλάβει ὁ ἴδιος νὰ συμπληρώση τὸ ἔργο, μεταφράζοντας τὶς ραψῳδίες Χ, Ψ καὶ Ω. Θὰ τυπωθοῦν αὐτὲς σὲ πρόσθετο συμπλήρωμα τοῦ τόμου τούτου.

Ο ΕΚΔΟΤΗΣ